Nicolae Baciu

AGONIA ROMÂNIEI

(1944 - 1948)

Dosarele secrete acuză

DOCUMENTE REVELATORII

SAECULUM I.O.
•
VESTALA

AGONIA ROMÂNIEI

Având acces la arhivele ultrasecrete anglo-americane, din timpul celui de al doilea război mondial, Nicolae Baciu (autorul cărții de răsunet internațional **Yalta și crucificarea României**, tradusă în engleză, franceză și germană) prezintă, pe baza unor noi documente inedite, de maximă însemnătate, faptele care au dus la trecerea României în sfera de influență rusă și, implicit, la pierderea independenței și a libertăților ei democratice.

Cu o profundă participare afectivă, autorul înfățișează tragismul demersurilor repetate ale mareșalului Antonescu și ale lui Iuliu Maniu de a obține o ieșire avantajoasă din război, fără ca ei să știe că jocurile erau deja făcute și că încercările lor nu aveau nici o șansă de izbândă.

Trădarea și vânzarea României de către Churchill și Roosvelt (fără încuviințarea guvernelor și a popoarelor pe care le reprezentau) este demonstrată și probată cu documente zdrobitoare.

COLECȚIA
DOCUMENTE REVELATORII

Lei: 8995

Coperta de DONE STAN

Editura SAECULUM I.O.
ISBN 973-9211-42-9
Editura VESTALA
ISBN 973-9200-35-4

Cartea apare cu amabila permisiune a autorului.
Ediţia princeps s-a tipărit sub auspiciile Editurii Jon Dumitru (Jon-Dumitru-Verlag), din München, în anul 1988.

NICOLAE BACIU

AGONIA ROMÂNIEI 1944–1948

Dosarele secrete acuză

Editura SAECULUM I.O. Editura VESTALA

Bucureşti, 1997

Tipar: grupul drago print

TIPOGRAFIA FED - Calea Rahovei 147, sector 5 - Bucureşti; Tel.: 3359318; Fax: 3373377

Cititorule,

dragă soră şi drag frate român!
Spuneţi generaţiilor viitoare că mulţi dintre exilaţii români şi-au făcut datoria şi au rămas credincioşi Neamului Românesc până la urmă,

Nicolae Baciu

Introducere

Epurat din Baroul de Ilfov, unde era tânăr avocat, întemniţat, familia sa decimată şi distrusă, autorul acestei lucrări şi–a recâştigat libertatea, trecând Dunărea şi Drava înot, după ce trecuse prin zece închisori comuniste ale Anei Pauker şi ale lui Tito.

După lupta de fiecare zi a oricărui exilat, când a ieşit la suprafaţa nevoilor şi problemelor materiale, autorul a vrut – o curiozitate legitimă – să ştie cum, din cauza cui şi în ce împrejurări ne–am pierdut ţara. Ceva mai mult, a vrut să înţeleagă cum popoarele american şi englez, luptând curajos şi eroic pe câmpul de luptă, au câştigat războiul, dar au pierdut pacea.

Şi cum ştia că Istoria fusese falsificată, atât în ce priveşte România, cât şi aceea a celui de–al doilea război mondial, autorul şi–a căutat singur, prin arhivele militare şi politice de la Washington şi Londra, răspunsul la aceste chinuitoare întrebări. Documente noi, ultrasecrete, ieşeau la suprafaţă, ce puneau într–o nouă şi teribilă lumină evenimentele cunoscute. Aceste documente ultrasecrete explicau, dar acuzau.

Rezultatul cercetărilor sale de luni şi luni de muncă şi frământare de fiecare zi a fost la început *Yalta şi crucificarea României*, o carte scrisă în româneşte, pentru români, oriunde ar fi ei. Crezând că este de datoria lui să explice Lumii Libere tragicele greşeli ale lui Roosevelt şi Churchill în conducerea celui de–al doilea război mondial şi a restabili adevărul istoric falsificat şi pentru a alarma această lume contra pericolului imperialist şi comunist rusesc, autorul a scris şi publicat o lucrare separată: *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, în 1948 la Paris, în limba franceză (Editions La Pensée Universelle). Bine primită de presă şi personalităţile străine, această carte a fost tradusă şi publicată în 1948 în englezeşte, la New York, în editura Vantage Press, sub titlul *Sell–Out to Stalin – The Tragic Errors of Churchill and Roosevelt*. În 1985, sub titlul *Verraten und verkauft*, cartea a apărut în limba germană, în editura Universitas (Herbig/Müller) din München. Traducerea italiană este gata şi–şi aştepată editorul.

Toate acestea au implicat o muncă enormă, cu mari eforturi fizice şi financiare. Dar ele au fost duse cu bine până la sfârşit.

Autorul a avut permanent conştiinţa că el îşi face datoria faţă de neamul sacrificat, că lucrările lui nu sunt „cărţi“, ci acte de conştiinţă românească. Acest fapt l-a întărit, l-a încurajat, l-a ajutat.

* * *

În cărţile sus-menţionate, arătăm în lumina ultimelor documente ultrasecrete cum, atât Roosevelt, cât şi Churchill, în mod voluntar, premeditat, secret şi cinic, au sacrificat ruşilor Europa de răsărit, fără cunoştinţa, fără aprobarea şi fără ratificarea popoarelor englez şi american. Atărăm cum s-a falsificat, atât istoria României, cât şi cea a celui de-al doilea război mondial, pentru a se mistifica şi înşela opinia publică mondială asupra acestui teribil „aranjament“. Cum o adevărată conspiraţie a tăcerii s-a întins asupra acestor „aranjamente“ ce au dus până la urmă la promovarea Uniunii Sovietice, o ţară de mâna a cincea în 1939 la statutul de mare putere de azi şi de permanent şi mortal pericol pentru Lumea Liberă. Pe de altă parte, lămuream – în parte – politica României în cursul acestui al doilea război mondial şi prezentam sub cu totul alte aspecte unele din evenimentele româneşti, deformat sau intenţionat falsificat prezentate. Pentru România, mă refeream la „legitimitatea războiului nostru contra Uniunii Sovietice, un război de «legitimă apărare naţională»“, la încercările României de a ieşi din acest război încă din 1943. Mă ocupam de actul de la 23 august 1944 şi consecinţele lui; de agonia şi moartea României liibere şi democratice prin impostura recunoaşterii guvernului Uniunii Sovietice, Groza, şi a alegerilor falsificate din 1946. Explicam unele din tragicele greşeli ale lui Roosevelt şi Churchill printr-o totală miopie politică, prin necunoaşterea politicii imperialiste a Rusiei şi a universalismului doctrinei marxiste. Adăugăm, în explicaţii, boala şi senilitatea lor avansate, ca şi rolul jucat de trădătorii din jurul lor, oameni ai Kremlinului.

În volumul de faţă adâncesc şi completez unele aspecte ale problemelor ridicate anterior.

De la publicarea lucrărilor citate, alte acte „ultrasecrete“ au fost decontrolate, alte lucrări au fost publicate, alte fapte şi mărturii au văzut lumina zilei. Bineînţeles, unele erau acte şi lucrări necunoscute de mine, când am scris primele lucrări, şi care apar acum, în prezenta lucrare. Ea este o repetiţie a celor anterioare. Este o completare, o adâncire de probleme, o confirmare a tezelor susţinute anterior, ce-şi găsesc, din nenorocire,

o absolută confirmare. Adaug, că găsirea unui imens dosar cu documente ultrasecrete al Misiunii Americane în România, între 1944 şi 1948, îmi permite să mă refer la aceste documente reproducându-le după voie, fiindcă legea americană, spre deosebire de cea engleză, îmi permite o citare directă.

Prezenta lucrare tratând, în primul rând şi aproape exclusiv, problemele legate de soarta României, era firesc ca oamenii politici români, în frunte cu fostul rege, să fie citaţi în această carte. Eu nu am aparţinut, nici în ţară, nici în exil, nici unui partid politic. Am considerat, din aprilie 1948, când am ieşit din spatele blestematei Cortine de fier şi până astăzi, că românii trebuie să facă „românism“ şi nu politică de „partid“, de „comitete“, de „biserici“ şi „bisericuţe“.

Cetăţean american din 1957, total independent de caracter, independent pe plan financiar, eu am fost şi am rămas un om singur, izolat, fără apartenenţă, fără nevoia de a face compromisuri şi de a-mi îndoi şira spinării. Nu am avut şi nu am nici o duşmănie personală cu nici unul dintre români. Duşmanii mei au fost şi sunt duşmanii neamului românesc şi ai libertăţii. Critica mea nu se referă la oameni, ci la politica dusă de ei. Greşelile lor nu pun în discuţie integritatea lor morală sau „trădarea“, ci judecata lor politică, greşelile lor făcute sau setea lor de putere, ruşinoasă şi nedemnă, faţă de un neam îndurerat şi răstignit.

Neavând niciodată nici o ambiţie politică în exilul românesc, eu am căutat să fiu un cetăţean loial ţării mele adoptive, Statele Unite ale Americii. Poporul american – mare, generos şi profund democrat – a fost minţit şi înşelat ca şi poporul englez. Ca şi acesta din urmă, poporul american a câştigat războiul, dar a pierdut pacea.

De ce şi cum?

Cetăţean loial, am considerat de datoria mea că trebuie să împărtăşesc poporului căruia îi aparţine prin adopţiune, adevărul. Un adevăr ce până acum era ascuns, deformat, falsificat. Numai aşa puteam răscumpăra generozitatea acestui popor şi faţă de refugiaţii români şi faţă de ţara românească, spunându-le adevărul adevărat, arătându-le inexplicabilele greşeli ale conducătorului lui, Franklin Delano Roosevelt, şi a încerca să le indic – în ceaţa periculoasă a prezentului – drumul salvării, drumul viitorului, după puterile mele limitate, umile.

Parte din materialul ce urmează a fost publicat de mine recent în câteva ziare. L-am reprodus intact şi, ca atare, fatal – vor fi repetiţii. Cer indulgenţa cititorilor pentru aceasta, ca şi pentru

repetarea unor subiecte, a unor documente sau argumentări. Unele au fost făcute intenţionat, altele sunt fatale, când este necesar să se revină asupra unor probleme. Unele repetiţii au fost cu atât mai necesare cu cât au trecut 42 de ani de la al doilea război mondial, din cauza căruia ne-am pierdut ţara, iar generaţiile noi de români nu sunt familiarizate, nici cu viaţa politică românească din acea vreme, şi nici cu evenimentele politice aşa cum s-au desfăşurat. Pentru ei era nevoie de unele explicaţii suplimentare, de repetiţii.

Intrat in iarna vieţii sale, autorul a crezut de datoria lui să lase Istoriei de mâine materialul din prezentul volum, ca să poată servi după dezrobirea ţării la completarea unei Istorii Româneşti obiective, cinstite.

Autorul şi-a permis să adauge la sfârşit şi o parte de material ce, la prim aspect, este mai mult „personal". O face cu umilinţă. El vrea să lase posterităţii româneşti un „raport" al unui soldat din exilul românesc, ce a încercat să-şi facă datoria faţă de neamul crucificat. El nu vrea să iasă din alinierea frontului. Sunt mulţi, foarte mulţi români, care cu siguranţă şi-au făcut datoria faţă de ţară mai mult şi mai bine. Dar autorul nu putea sta ascuns, în confort material, în indiferenţă. Marile umbre ale decimatei lui familii, ale cohortei de colegi exterminaţi prin închisori şi lagăre de concentrare, sutele de mii de morţi de pe frontul rusesc sau cel ungaro-cehoslovac, ca şi codeţinuţii celor zece puşcării comuniste, prin care a trecut, au dreptul să-l întrebe din fundul mormintelor lor fără nume şi fără cruce:

Dar tu, român, ce ai făcut în exil pentru noi, pentru ţara ta de azi şi de mâine?

Iată răspunsul. Un răspuns modest, umil, dar un răspuns cinstit, românesc.

New York, mai 1987

N. BACIU
fost avocat în Baroul de Ilfov

Importantă notă explicativă

Ţin să atrag atenţia cititorilor asupra necesităţii de a lua anumite expresii şi anumite concluzii preliminare sub un aspect flexibil şi relativ. O interpretare rigidă ar putea duce la contradicţii sau la concluzii precipitate şi greşite.

Aşa, de pildă, când eu afirm că politica lui Churchill urmărea o uniune de „English speaking people", deci o politică „în doi" cu Statele Unite, dar că Roosevelt vroia o politică în patru şi urmărea lichidarea Imperiului Britanic, aceste afirmaţii trebuiesc situate în contextul lor general şi al cadrului de război mondial, sub semnul unei politici care varia după soarta armelor. Această politică şi în funcţie de personalitatea lui Churchill şi aceea a lui Roosevelt, deveniţi amândoi atotputernici; de sănătatea lor, profund afectată în ultimii ani şi mai ales de anturajul şi „sursele" lor de informaţii asupra situaţiilor. „Surse" alterate de infiltraţiile comuniste la cel mai înalt nivel.

În plus – şi mai ales cu privire la Statele Unite –, trebuie ţinut seama că opinia publică, Congresul american, Departamentul de Stat, şefii armatelor, erau ţinuţi la distanţă de preşedintele Roosevelt, care făcea o politică personală şi pe care spera să o impună Statelor Unite, punându-i pe toţi aceştia în faţa faptului împlinit. Când afirm că Churchill – văzând că nu poate face o politică în „doi" – s-a decis pentru politica de „împărţire a Europei" cu ruşii, afirmaţia mea trebuie luată în mod relativ: împărţirea nu însemna linia „Cortina de fier" de astăzi. Era un partaj de principiu ce putea varia după soarta bătăliilor, după înaintarea armatelor şi după conjunctura politică şi militară la un moment dat. În plus, trebuie ţinut seama că Churchill era un pragmatic, fără scrupule, cu un temperament schimbător. Bineînţeles el nu dădea nimic de bunăvoie lui Stalin. De exemplu, când s-a adresat lui Roosevelt pentru a-i forţa mâna (contra Departamentului de Stat) să aprobe „aranjamentul lui cu ruşii" în Balcani, acest aranjament privea, la început, *numai cedarea României şi Bulgariei contra Greciei.* Nici Churchill şi nici Roosevelt nu s-au gândit că ruşii vor pretinde control absolut asupra

Cehoslovaciei, Poloniei, Ungariei şi Iugoslaviei. Aceste ţări au căzut în cursul negocierilor. Churchill le-a cedat cu regret şi cu reticenţe. Dacă el nu şi-a propus niciodată „să debarce în Balcani pentru a tăia drumul ruşilor", asta nu înseamnează că nu a vrut să debarce la Triest, pentru ca prin Valea Liublianei să ajungă *înaintea ruşilor* la Viena şi probabil şi la Budapesta şi Praga.

Este adevărat că zonele de ocupaţie au fost aranjate între anglo-americani şi ruşi. Dar Churchill nu era deloc dispus să le respecte dacă *armatele anglo-americane* ar fi putut înainta cât mai mult înspre răsăritul Europei.

Telegramele lui disperate adresate lui Roosevelt pentru a-l convinge să forţeze mâna generalului Eisenhower să ia Berlinul, să nu se retragă de la Praga, etc. ca şi telegramele adresate lui Truman în acelaşi scop, arată clar că el vroia să ocupe cât mai mult din Europa *înaintea ruşilor*. Şefii militari americani nu aveau nici un obiectiv politic în vedere: ei urmăreau victoria şi înfrângerea cât mai rapidă a inamicului. Dar militarii englezi gândeau „politic". Memoriile lui Allenbrooke sunt edificatoare. El deplora actul de la 23 august 1944 al României, capitularea ei, fiindcă anglo-americanii nu erau încă nici la Rin. Capitularea României „făcea pe ruşi stăpânii Europei".

Opunerea lui Churchill la retrocedarea completă a Transilvaniei şi insistenţa lui, în aprilie 1944, în negocierile de la Cairo, de a lăsa rezolvarea acestei probleme la Conferinţa Păcii, se poate interpreta în mai multe feluri. Cititorul nu trebuie să se precipite asupra unor concluzii şi nici să vadă în aceasta contradicţii. Ruşii ne oferiseră la Stockholm întreaga parte a Transilvaniei, răpită de „Arbitrajul de la Viena" dictat de Hitler şi Mussolini. Oferta avea un scop clar: mai întâi poporul român, care pierdea Basarabia, Bucovina de nord şi Herţa, trebuia să aibă o compensaţie pentru a încheia un armistiţiu. În plus, România fiind destinată „zona de influenţă rusă", aceştia aveau tot interesul să aibă o Românie de exploatat şi sovietizat cât mai mare, mai ales în detrimentul Ungariei care *la acea vreme cădea în lotul Europei de apus*.

La rândul lui, Churchill, care ştia că România era destinată sovietizării, ţinea să aibă ceva de oferit Ungariei pentru ieşirea ei din axă, anume o parte din Transilvania; mai ales că şi el şi Roosevelt sperau să aibă Ungaria în afara zonei de influenţă rusă. De aceea ipoteza că Churchill refuza recunoaşterea retrocedării *în întregime* a Transilvaniei în negocierile de armistiţiu,

pentru a forţa România *să continue lupta contra ruşilor*, se poate explica uşor şi nu e în contradicţie cu nimic.

Churchill s–a dus la Moscova *numai* în octombrie 1944, după capitularea necondiţionată a României. Dar în aprilie 1944, când el se opunea retrocedării totale a Transilvaniei, România avea un milion de oameni sub arme. Frontul era bine ţinut (înainte de pătrunderea virusului defetist şi al capitulării în rândurile comandamentelor prin „vizite şi conspiraţii"). O rezistenţă solidă şi prelungită a României intra perfect în vederile lui Churchill, cu tot partajul de principiu al Europei între el şi Stalin. România rezistând, ţinea pericolul comunist din Grecia la distanţă. Rezistenţa ei ar fi permis o eventuală debarcare la Triest, iar debarcarea din Normandia putea fi uşurată, iar trupele anglo–americane ar fi putut înainta, înaintea ruşilor, în Germania şi Polonia.

Iată de ce este prudent a nu trage concluzii precipitate şi a analiza cu răbdare problemele în toate aspectele lor.

Ţin să subliniez de o manieră categorică, şi dintr–un început, că, referindu–mă la personalităţi româneşti ce au jucat un rol în desfăşurarea evenimentelor din ţară şi exil, eu nu le contest nici patriotismul lor şi nici bunele lor intenţii sau buna lor credinţă. Eu prezint numai faptele, în mod riguros, exact.

Când critic, eu mă refer la lipsa lor de judecată politică, la greşelile lor de raţionament, la ambiţiile lor – deseori – disproporţionate cu posibilităţile lor şi mai ales la o lipsă de conştiinţă a solidarităţii naţionale româneşti, când noi am fi trebuit să fim uniţi de la mic la mare, de la „vlădică până la opincă".

Ori, această solidaritate naţională a lipsit.

Tablou cronologic

Pentru a înlesni urmărirea evenimentelor, mai ales în enorma cantitate de documente, citate şi date, utilizate de autor, pentru a cimenta fiecare din afirmaţiile sale, dăm mai jos un tablou cronologic cu datele istorice mai importante.

1939

Aprilie. Anglia şi Franţa dau garanţii solemne României.
23 august. Pactul de neagresiune Ribbentrop–Molotov.
1 septembrie. Hitler atacă Polonia.
30 noiembrie. Ruşii atacă Finlanda.

1940

Iunie. Ruşii ocupă Ţările Baltice.
26 iunie. Ruşii dau ultimatum României; cedarea Basarabiei şi Bucovinei de nord.
30 august. Dictatul de la Viena. Mutilarea Transilvaniei şi a Dobrogei de către Hitler.
6 septembrie Abdicarea regelui Carol al II–lea.
11 octombrie. Trupele germane intră în România.

1941

22 iunie. Hitler atacă Rusia. Trupele române trec Prutul.
12 iulie. Semnarea convenţiei de asistenţă mutuală anglo–rusă, la Moscova.
6 decembrie. Japonezii atacă Pearl Harbor, bază navală a Statelor Unite în insulele Hawaii.
12 decembrie. Mareşalul Antonescu declară război Statelor Unite ale Americii.
16 decembrie. Anthony Eden la Moscova. Stalin îi cere Basarabia şi Bucovina, precum şi baze militare în România.

1942

Mai. Tratatul de asistenţă mutuală anglo–rus. Pretenţiile ruseşti asupra României şi a Balcanilor.

1943

Ianuarie. Roosevelt cere ţărilor Axei şi sateliţilor capitularea necondiţionată.

2 februarie. Mareşalul Antonescu propune lui Mussolini ieşirea comună din război.

2 februarie. Capitularea armatelor germane la Stalingrad.

Septembrie. Încep negocieri secrete pentru încheierea unui armistiţiu cu anglo-americanii.

Octombrie. Încercările de armistiţiu ale lui Antonescu la Lisabona, cu englezii.

Octombrie. Conferinţa miniştrilor de Externe ai Aliaţilor la Moscova.

Noiembrie. Conferinţa de la Teheran.

Decembrie. Trei ofiţeri englezi sunt paraşutaţi în România.

Decembrie. Încep discuţii de armistiţiu între români şi ruşi la Stockholm.

1944

17 martie. Încep negocierile de armistiţiu la Cairo.

2 aprilie. Declaraţia solemnă a lui Molotov privind România.

4 aprilie. Încep bombardamentele americane în România.

12 aprilie. Comunicarea condiţiilor de armistiţiu la Cairo.

13 aprilie. Comunicarea condiţiilor de armistiţiu la Stockholm.

31 mai. Ruşii ameliorează condiţiile de armistiţiu de la Stockholm, oferite mareşalului Antonescu.

10 iunie. Maniu acceptă termenii armistiţiului de la Cairo.

12 iunie. Roosevelt de acord cu Churchill, pentru a ceda România ruşilor. Crearea zonelor de influenţă în Balcani.

27 iunie. Maniu trimite spre aprobare la Cairo planul de „volte-face".

22 august. Mareşalul Antonescu cere armistiţiu prin ambasadorul Turciei.

22 august. Mareşalul Antonescu cere armistiţiu prin ministrul Suediei.

23 august. Arestarea mareşalului Antonescu. Încetarea ostilităţilor.

12 septembrie. Semnarea capitulării necondiţionate a României, la Moscova.

9 octombrie. Churchill vinde România şi stabileşte definitiv zonele de influenţă în Balcani.

1945

4–11 februarie. Conferinţa de la Yalta.

12 aprilie. Moartea lui Roosevelt.

8 mai. Capitularea Germaniei.

17 iulie. Conferinţa de la Potsdam.

6 august. Bomba atomică asurpa Hiroşimei.

15 august. Capitularea Japoniei.

Decembrie. Conferinţa celor trei miniştri de Externe la Moscova.

Decembrie 1945 – ianuarie 1946. Misiunea de mistificare Harriman–Kerr, la Bucureşti.

1946

4 februarie. Statele Unite ale Americii şi Anglia recunosc guvernul Groza.

19 noiembrie. Alegerile din România.

1 decembrie. Deschiderea Parlamentului fără prezenţa opoziţiei.

1947

27 ianuarie. Semnarea tratatelor de pace.

14 iulie. Arestarea lui Iuliu Maniu, Ion Mihalache, etc. Dizolvarea partidelor democratice.

30 decembrie. Abdicarea regelui Mihai I.

1948

Aprilie. Blocada Berlinului.

4 iulie. Excluderea mareşalului Tito din Cominform.

1949

Triumful lui Mao Tse–tung în China.

23 februarie. Cehoslovacia devine satelit al Rusiei sovietice.

August. Ruşii experimentează prima lor bombă atomică.

1950

25 iunie. Începe războiul din Coreea.

1953

20 ianuarie. Generalul Eisenhower devine preşedinte al Statelor Unite ale Americii.

5 martie. Moartea lui Stalin.

Capitolul 1

DISPERATELE ÎNCERCĂRI ALE ROMÂNIEI DE A IEŞI DIN RĂZBOI

Intrarea României în războiul contra Uniunii Sovietice alături de armata germană a fost un act de legitimă apărare naţională.

România Mare, visul milenar al unui întreg neam ce a luptat şi s–a sacrificat pentru a o realiza, s–a prăbuşit în câteva săptămâni. Datorită pactului de brigandaj Hitler–Stalin, Basarabia şi Bucovina de nord au fost pierdute la 26 iunie 1940, în urma ultimatumului dat de Uniunea Sovietică. Peste trei milioane de fraţi români din Basarabia străbună cad sub cnutul rusesc, 51 000 de km^2 din pământul românesc ne sunt furaţi.

Printr–un alt act de brigandaj, „Arbitrajul de la Viena", făcut de Hitler şi Mussolini, tratatul de la Versailles – respectiv Trianon – este rupt de cei doi dictatori şi aruncat la pubela Istoriei. Transilvania, leagănul de acum două mii de ani al poporului român, este sfârşiată în două: partea de nord este cedată ungurilor în urma acestui „arbitraj–ultimatum". Peste două milioane şi jumătate de români intră din nou sub jugul unguresc. La sud, datorită aceluiaşi ignobil „arbitraj", Bulgaria ia jumătate din Dobrogea, cu alţi 400 000 de români, duşi şi ei în sclavie. În interiorul României sfâşiate, un rege tiranic, corupt şi vicios, Carol al II–lea, încerca ultimele manevre să–şi salveze tronul, intrat în agonie. Armata umilită, aştepta să–şi regăsească demnitatea şi rolul ei de apărătoare a gliei străbune.

Sub presiunea evenimentelor, a partidelor politice, a Gărzii de Fier şi a armatei, Carol al II–lea abdică la 6 septembrie 1940, după zece ani de domnie abuzivă şi coruptă. El ia drumul exilului, după numirea cu depline puteri a generalului Ion Antonescu ca prim–ministru şi conducător al statului.

Voievodul de Alba Iulia, Mihai, revine ca rege al României, cu toată vârsta lui fragedă.

De reţinut că, cu toată răpirea Basarabiei şi Bucovinei de nord de către Rusia prin ultimatumul din 26 iunie, aceasta nu

era mulţumită. Ea vroia mai mult, vroia de fapt ocuparea întregii Românii sau o completă mână liberă supra ei. Intenţiile agresive ale Uniunii Sovietice împotriva României au continuat şi după răpirea Basarabiei şi Bucovinei de nord. Rusia nu se mulţumea numai cu răpirea celor două provincii neaoşe româneşti. Ea vroia şi mai mult pământ românesc şi baze militare în România, Bulgaria şi Turcia. În această privinţă găsim o preţioasă mărturie a domnului dr. Paul Schmidt, interpretul lui Hitler, care a fost prezent la întrevederea Hitler–Molotov din noiembrie 1940:

„Molotov îi spune lui Hitler că el vrea să discute problemele europene. «Dumneata ai dat o garanţie a frontierelor României care nouă ne displace. Este această garanţie valabilă şi contra Rusiei?» «Garanţia este valabilă contra oricăruia care va ataca România», – a răspuns Hitler". (*Hitler's Interpreter*, pag. 217)

De remarcat că în toate întrevederile mareşalului Antonescu cu Hitler, el se plângea de nedreptatea făcută României prin „Arbitrajul de la Viena" şi cerea repatrierea Transilvaniei româneşti la patria–mamă. Vom cita tot din cartea *Hitler's Interpreter*, a domnului dr. Paul Schnidt, interpretul lui Hitler:

„Antonescu era antibolşevic şi antislav până în măduva oaselor. El era un fanatic opozant al Arbitrajului de la Viena, care a dat Ungariei o parte din Transilvania, pe care mareşalul o numea leagănul poporului român. Înainte de a fi introdus la Hitler, el a fost sfătuit să nu scoată o vorbă despre Arbitrajul de la Viena în discuţiile lui cu Hitler. Cu toate acestea, mareşalul Antonescu nu a vorbit – două ore întregi – decât de acest arbitraj nedrept." (pag. 206)

În întrevederea din Prusia orientală din februarie 1942, interpretul lui Hitler notează la pagina 244:

„Eu am arătat în altă parte cum Antonescu începea discuţia cu Hitler printr–o lungă introducere asupra întemeierii României, pe care o descria ca fiind stânca ce a rezistat tuturor atacurilor slave, de–a lungul veacurilor şi al cărei leagăn este Transilvania. La fiecare vizită a sa, Antonescu indica deschis şi fără sfială intenţia sa de a recuceri întreaga Transilvanie prin forţa armelor. Hitler se bucura în sinea sa de ieşirile lui Antonescu contra ungurilor şi a mers atât de departe, încât să–i dea a înţelege că s–ar putea, mai târziu, să–i dea mână liberă în planurile lui de recucerire a Transilvaniei de nord. *Istoria niciodată nu stă pe loc* – i–a spus Hitler, ca să–l mai îmbuneze pe Antonescu, care se plângea de nedreptatea arbitrajului de la Viena. Şi ca să fie şi

mai bine înţeles, Hitler a adăugat: *Dumneata s–ar putea să fii în măsură să întorci o nouă pagină de istorie.* Antonescu l–a înţeles destul de bine şi în toate întrevederile i–a amintit lui Hitler de promisiunea lui asupra Transilvaniei".

Amintesc cititorilor că „Arbitrajul de la Viena" a fost rezultatul unui abject ultimatum dat României de Hitler şi Mussolini, după cum răpirea Basarabiei şi Bucovinei a fost un brigandaj–pact între Stalin şi Hitler. Iată de ce atitudinea mareşalului Antonescu trebuie subliniată: ea e plină de demintate, de înalt patriotism şi de curaj în faţa stăpânului (la acea vreme) al întregii Europe. Speranţa recuceririi Transilvaniei de nord a fost desigur elementul determinant în continuarea războiului contra Uniunii Sovietice, după ajungerea la Nistru.

Mareşalul Antonescu a avut curajul să–i ceară lui Hitler să facă pace cu anglo–americanii. Ne–o spune tot dr. Paul Schmidt, interpretul lui Hitler.

„Antonescu în mod constant şi mai ales în primăvara lui 1944 cerea lui Hitler să se înţeleagă cu anglo–americanii, dar el nici nu vroia să audă de aşa ceva. El s–ar fi înţeles mai curând cu Stalin". (*Hitler's Interpreter*, pag. 169) „Ceva mai mult, Hitler ştia de tratativele lui Mihai Antonescu cu aliaţii. Când Hitler i–a arătat mareşalului Antonescu documente asupra acestor negocieri şi a cerut demiterea ministrului român de Externe, mareşalul a refuzat categoric să o facă." (pag. 271)

Au fost, cum era firesc, unele reticenţe printre oamenii politici români. România Mare a ieşit, ca urmare a primului război mondial, dintr–o luptă eroică, titanică, dusă de micul popor român alături de francezi, englezi şi americani. Schimbarea de alianţă şi intrarea în război alături de fostul inamic era o problemă de conştiinţă, şi colectivă, şi individuală. Dar poporul, crezând în puternica armată germană şi în victoria ei, a urmat apelul conducătorului statului, Antonescu şi, în primii doi ani, a luptat splendid, cot la cot cu armatele germane, obţinând succese strălucite. Dar o serie de împrejurări, de greşeli şi fatalităţi, fac ca soarta războiului să se întoarcă. O iarnă excepţională opreşte înaintarea fulgerătoare a Germaniei la porţile Moscovei, expunând viscolului nemilos al Siberiei soldaţii germani, neechipaţi pentru asemenea climat. Se credea într–o plimbare de 3–5 săptămâni... Generalii germani nu sunt ascultaţi de un Hitler autoritar.

Japonezii atacă pe americani la Pearl Harbor şi Statele Unite intră în război.

În înaintarea lor în Rusia, având ca obiectiv Stalingradul, armatele lui Hitler au surpriza de a se găsi în iarna lui 1942/43 în faţa a 180 de divizii sovietice proaspete, bine antrenate şi echipate. Era întreaga armată a frontierelor de răsărit ale Uniunii Sovietice, retrasă în urma unei informaţii extraordinare a spionului comunist Richard Sorge, corespondent de război nazist la Tokio. Sorge aflase că japonezii nu atacă Rusia. Stalin l–a crezut, a golit întregul front de răsărit, iar rezultatul a fost bătălia şi victoria rusă de la Stalingrad din decembrie 1942 – februarie 1943. Armata română, ajunsă şi ea cu două divizii la Stalingrad, este decimată şi făcută prizonieră.

Din acel moment, mareşalul Antonescu, militar de mare valoare (ce a jucat un rol determinant în victoriile româneşti ale primului război mondial), a înţeles că războiul Germaniei este pierdut şi a decis „ca să nu–l pierdem pe al nostru".

Deci, din 1943, guvernul, lucrând mână în mână cu opoziţia română – Iuliu Maniu, preşedintele Partidului Naţional Ţărănesc, şi Dinu Brătianu, preşedintele Partidului Naţional Liberal – a început tatonări, discuţii şi negocieri, pentru a face „volte–face" şi a ieşi dintr–un război considerat pierdut. Bineînţeles, acest lucru nu era uşor. Germanii aveau puternice forţe în România, un Gestapo important şi eficace şi Garda de Fier, pe care ei puteau conta pentru un alt guvern român. S–au scris tot felul de lucruri, de legende, de inexactităţi şi de patente falsuri istorice asupra negocierilor României de a ieşi din război, ca şi asupra actului de la 23 august 1944. Mulţi „eroi", mulţi „impostori" şi–au arogat merite şi au falsificat Istoria prin mărturiile lor mitomane şi interesate. Am restabilit – în mare măsură – adevărul asupra acestor fapte în *Yalta şi crucificarea României* şi voi adânci acum unele aspecte ale acestor două probleme. Le voi reda în adevărata lor lumină istorică, pentru a le situa într–un cadru exact, a demistifica merite, a demasca pe impostori şi a restabili un adevăr istoric, azi absolut definitiv şi fără posibilitate de contestare.

* * *

În timpul anului 1943 s–au făcut mai multe încercări de către „peace feelers" [antenele de pace] români de a intra în contact cu anglo–americanii. Un demers mai important la Madrid, făcut

de comun acord cu Antonescu şi Maniu, pentru a-l contacta pe ambasadorul american Heyes. O timidă tentativă la Stockholm, prin noul ministru român de acolo, Nanu. La Lisabona, prin ministrul plenipotenţiar al guvernului Antonescu, profesorul Cădere. La fel, prin Vatican şi prin Elveţia.

Oricum, este de reţinut că încă din 1943, mareşalul Antonescu a discutat cu Iuliu Maniu şi cu Dinu Brătianu problema ieşirii din război a României, fiind bineînţeles de acord ca aceasta nu se putea face decât dacă anglo-americanii vor fi garantat integritatea şi suveranitatea României şi cu un minimum de garanţii în cadrul unui armistiţiu demn şi echitabil. Toţi trei au refuzat discuţii directe şi bilaterale numai cu ruşii, fiindcă nimeni nu avea încredere în cuvântul lor. România fusese invadată, cotropită şi mutilată de ruşi de 12 ori în nefericita ei istorie. Deci nu se putea acorda nici o încredere ruşilor, *fără o garantare a termenilor de armistiţiu cu ei şi de către anglo-americani.* Fără aceste garanţii, orice armistiţiu românesc făcut cu ruşii însemna pierderea independenţei şi suveranităţii României, însemna comunizarea şi sovietizarea ţării, lichidarea intelectualităţii şi burgheziei româneşti, foametea, mizeria şi sclavajul.

Pe de altă parte, mareşalul Antonescu, conştient că cele trei mari puteri aliate ar fi putut să refuze a negocia cu el sau să-i îngreuneze condiţiile de armistiţiu, fiindcă el dusese răboiul contra lor, *a convenit* cu Iuliu Maniu şi Brătianu că el se va da la o parte, dacă cei doi pot obţine de la aliaţi condiţii mai bune pentru pace. El le lăsa puterea şi le promitea tot concursul militar. Atât Maniu cât şi Brătianu au cerut lui Antonescu să facă el armistiţiu, fiind vorba de o operaţiune militară ce putea antrena un război cu Germania. Dar ei au consimţit să negocieze cu aliaţii pe această alternativă.

Faimosul „master spy" [maestru spion], americanul Donovan, şeful serviciilor OSS, lucra încă din 1943 să detaşeze Bulgaria şi România de Germania. Bulgaria pentru poziţia ei strategică, iar România pentru importanţa petrolului ei, atât de necesar armatelor germane. Donovan a fost cu atât mai satisfăcut, cu cât la 10 februarie 1943 a avut informaţii – via Max Auschnitt (Yarrow, N. Y.) – că mareşalul Antonescu este gata să părăsească Axa, dacă se asigură independenţa României de la ruşi şi dacă Statele Unite şi Marea Britanie o garantează. Donovan transmite imediat informaţia lui Allen Dulles, la Berna, spre exploatare. Dar subsecretarul de stat american Berle opreşte întreaga procedură,

fiindcă – pretinde el – serviciile secrete americane încalcă domeniul politic al lui. Lucrările rămân aşa până la numirea lui Alexandru Cretzeanu ca ambasador la Ankara, trimis de Antonescu, tocmai pentru a începe sondaje şi negocieri de ieşire din război. Asta se petrecea în toamna lui 1943.

Alexandru Cretzeanu ia imediat contact cu şeful serviciului SIS britanic din Istanbul. El comunică acestuia că România este gata să iasă din Axă, dacă i se dă garanţii în problema graniţelor cu Rusia. Şeful britanic comunică imediat acest lucru şefului american al OSS, Macfarland, care informează la rândul său pe ambasadorul american în Turcia, Laurence Steinhardt. După Anthony Care Brown, biograful lui Bill Donovan (vezi cartea sa *The Last Hero: Wild Bill Donovan*) lucrurile stau astfel:

Serviciile secrete aliate s–au întrunit la Cairo şi au decis trimiterea misiunii colonelului De Chastellaine în România, să lucreze ca intermediar între aliaţi şi Bucureşti. Acesta este prins la aterizare şi instalat într–un apartament al jandarmeriei la Bucureşti. Cititorii vor găsi detalii asupra acestui subiect mai departe. Deocamdată reamintesc că legăturile Bucureştiului (guvern şi opoziţie) cu Ankara şi Cairo se făceau: prin staţia de radio–emisie Reginald (condusă de prietenul lui Iuliu Maniu, Rică Georgescu, din închisoarea de la Malmaison, unde era deţinut), prin Ministerul de Externe român, prin cifru, la Ankara; prin ataşatul militar, colonelul Teodorescu, de la Ankara (Mareşalul personal utiliza această formulă); şi apoi prin staţia de emisie–recepţie a colonelului De Chastellaine, instalat în Cartierul General al Jandarmeriei, de la Bucureşti. Iuliu Maniu avea un aparat acasă, iar mai târziu, Niculescu–Buzeşti avea şi el o staţie de emisie–recepţie.

Ca urmare a paraşutării colonelului De Chastellaine în România, principele Barbu Ştirbey este trimis, în cel mai mare secret, cu un paşaport dat de mareşalul Antonescu sub numele de Bond, la Cairo. Dar de la Istanbul el este demascat de nemţi şi Hitler află despre întreaga misiune. Ceva mai mult, agenţia Reuter (engleză) difuzează în întreaga lume sosirea şi misiunea principelui. Cine a voit să torpileze negocierile? Cineva de la Bucureşti? Vreun ambiţios ce nu vroia ca armistiţiul să fie făcut de mareşal? Englezii, ca să oblige pe Hitler să ocupe militariceşte întrega Românie şi astfel să–i imobilizeze trupele în vederea debarcării? Englezii, ca să împiedice pe români să capituleze şi deci să ţie pe ruşi la distanţă de Europa centrală, cum voiau

militari englezi? Sau a fost pur şi simplu un «leak» [divulgare], făcut de un spion infiltrat printre serviciile engleze sau americane, cum pretinde biograful lui Bill Donovan? În tot cazul, ancheta pentru a stabili cine a „trădat" pe prinţul Ştirbey, făcută de serviciile secrete anglo–americane, nu a ajuns la nici un rezultat cunoscut.

Voi reaminti în treacăt negocierile importante începute de Antonescu, din ianuarie 1943 cu Mussolini, pentru a–l convinge să iasă din Axă împreună cu toţi sateliţii şi să forţeze pe Hitler să facă pace separată cu anglo–americanii. România fiind definitiv decisă să iasă din Axă şi din război, să se vadă în ce condiţii cei trei vor ca România să realizeze acest lucru şi *cu cine să o facă?*

La 21 noiembrie 1943, Departamentul de Stat este informat că Iuliu Maniu vrea să trimită un emisar să negocieze ieşirea României din război. La cererea lui Iuliu Maniu, mareşalul Antonescu acorda principelui Barbu Ştirbey un paşaport diplomatic ca să plece la Ankara şi la Londra, ca să negocieze ieşirea din război. Ceva mai mult, mareşalul Antonescu primeşte pe Ştirbey inainte de plecare şi–i cere să vadă cu cine vor aliaţii să încheie armistiţiul: cu el sau cu opoziţia (Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu). De reţinut că Iuliu Maniu avea la dispoziţa sa o staţie de radio–emisie, trimisă de britanici, ca să comunice cu Ankara şi Cairo. Despre acest lucru Antonescu fusese informat de către şeful serviciului de contraspionaj militar român, colonelul Ivanovici. Dar el a ordonat ca Maniu să fie lăsat în pace. Este surprinzător să citeşti azi cum anumiţi mitomani, fanfaroni şi impostori, se laudă cu acte de „rezistenţă", când este absolut stabilit că Ştirbey şi mai apoi Constantin Vişoianu tratau, *atât în numele mareşalului, cât şi al opoziţiei şi că toţi trei aliaţii tratau cu amândoi, şi cu mareşalul, şi cu Maniu.*

S–ar putea ca următoarea informaţie să nu aibă nici o importanţă, dar s–ar putea ca ea să aibă totuşi una. Prinţul Ştirbey avea patru fete: una era măritată cu ofiţerul englez Boxshall, care era şeful Intelligence Service–ului (MI6) pentru România. Un ginere al principelui era Alexandru Cretzeanu, ambasadorul guvernului Antonescu. Un alt ginere al principelui era Grigore Niculescu–Buzeşti, funcţionar la Ministerul de Externe român, la Direcţia Cifrului. Deci acolo unde vin şi de unde se trimit telegramele. Acesta din urmă devenise şi un intim al Palatului. Această reţea de rubedenii poate fi extrem de utilă, când membrii

ei sunt cu toţii însufleţiţi de acelaşi înalt patriotism şi de acelaşi sublim ideal: *„salvarea patriei"*.

Cum vom vedea mai departe, întreaga familie Ştirbey a jucat un rol capital, determinant, în evenimentele româneşti din anii 1943–1945, şi mai ales în actul de la 23 august 1944. Eu nu am motive să mă îndoiesc de patriotismul întregii familii Ştirbey. Ceea ce eu pun în discuţie este numai judecata politică la unii, iar la alţii amatorismul lor şi lipsa de experienţă politică sau setea de putere a altora şi facerea unei politici personale. Vreau să subliniez de asemenea dintr-un început, că nu am nici un motiv să suspectez vreo influenţă capitală jucată de ginerele lui Ştirbey, colonelul Boxshall, şeful serviciului MI6 în România, de a fi profitat de legăturile lui de rudenie pentru a influenţa pe socrul şi cumnatul lui să facă o politică în favoarea patriei sale, Marea Britanie. Şi totuşi, pare natural ca un membru al familiei să influenţeze pe altul, direct sau indirect, voluntar sau invloluntar. Şi problema este cu atât mai delicată când interesele României sunt divergente de ale Angliei, divergente de la o patrie la altă patrie.

CINE L-A DEMASCAT PE ŞTIRBEY?

Sosit la Istanbul sub numele de Bond şi cu paşaport diplomatic dat de mareşalul Antonescu, prinţul Ştirbey este denunţat de agenţia britanică Reuter în presa mondială, că a venit să negocieze ieşirea României din război. Agenţia Reuter este britanică. *Ea era sub cenzură.* Ştirbey era Bond. Cum a putut fi el identificat, de cine şi cu ce scop? Nu suntem îndreptăţiţi să întrebăm? Cineva de la Bucureşti, dintre români, care nu voia ca mareşalul Antonescu să înecheie el armistiţul (cum era cazul lui Niculescu-Buzeşti, care se opunea prin Duca, la Stockholm, cum vom vedea, ca ruşii să încheie armistiţiul cu Antonescu)? Englezii singuri, care denunţând lui Hitler negocierile lui Antonescu prin Şitirbey, sperau să vadă România ocupată de armata germană prin indisponibilizarea unor forţe în România şi deci să faciliteze debarcarea lor în Normandia? Sau să întârzie armistiţiul ca să forţeze România să reziste ruşilor pentru a-i ţine cât mai îndepărtaţi de Europa centrală, pentru ca armatele lor din Italia să ajungă la Viena, Praga şi Budapesta înaintea Armatei Roşii?

Iată ipoteza pentru strategi, ca să o speculeze. Eu nu fac decât să le-o pun.

Normal, negocierile trebuiau discutate la Londra, unde prinţul Ştirbey era bine cunoscut. Dar ruşii s-au opus şi discuţiile s-au desfăşurat la Cairo cu ministrul rezident, Lord Moyne, pentru Marea Britanie ca prezident şi ambasadorul american McVeragh şi cel rus Novikov. La 17 martie 1944, prinţul Ştirbey face un patetic apel la generozitatea celor trei, ce se referea la Charta Atlanticului, la Declaraţia Drepturilor Omului, dar nu era nimic de făcut. Cei trei cereau *capitularea necondiţionată*. Întrebat de aceştia, Ştirbey le spune că l-a văzut pe mareşal înainte de plecare şi ştie că el vrea să facă „volte-face", dacă România primeşte garanţiile şi ajutorul necesar. El subliniază că numai mareşalul poate garanta o reuşită a acestei schimbări de front, fiind o chestiune de operaţii militare. Este foarte interesant de văzut că cei trei aliaţi considerau şi ei *numai pe Antonescu* în măsură să facă acest „volte-face". Pentru aceasta, cei trei erau gata să plătească un preţ important României. Să vedem poziţia acestora faţă de aceste informaţii:

RUŞII:

Încă din noiembrie 1943, la conferinţa miniştrilor de Externe de la Moscova şi apoi la cea de la Teheran, Molotov a afirmat că singurul om ce poate face o atare schimbare de front în România este mareşalul Antonescu. Ceva mai mult, el a iniţiat la sfârşitul lui decembrie 1943 la Stockholm negocieri de armistiţiu direct cu el prin doamna Kolontay şi ministrul plenipotenţiar al României, Nanu.

AMERICANII:

NEGOCIERILE DE LA CAIRO

Aici avem trei documente de o importanţă capitală, asupra negocierilor de la Cairo.

Mai întâi avem telegrama lui Cordell Hull, numărul 139/2351, trimisă la 23 martie 1944 lui Harriman ca instrucţiuni:

„Departamentul de Stat împărtăşeşte optimismul Foreign Officeului asupra neaşteptatului demers realist făcut de propunerea românească. Noi credem că ei singuri trebuie să decidă dacă vor o lovitură de stat a lui Maniu sau o «volte-face» a guvernului

Antonescu. Dar pentru o schimbare de front, recunoaştem că dacă el, mareşalul Antonescu, vrea şi este hotărât să o facă, numai el are mijloacele necesare şi cele mai mari şanse de succes. Autorităţile militare americane consideră acţiunea României de o importanţă excepţională. Ea trebuie să aibă statut de cobeligerantă şi ea trebuie să acţioneze cât mai repede."

La rândul lor, militarii americani, în două rânduri, cer Departamentului de Stat să renunţe la orice consideraţiuni politice şi „ideologice" şi să încheie un armistiţiu cu România.

În numele Marelui Stat Major, amiralul Leahy scrie la 28 martie 1944:

„Cum am scris în scrisoarea precedentă, detaşarea României de Germania şi ieşirea ei din Axă este, din punct de vedere militar, de cea mai mare importanţă. Din acest punct de vedere, şefii de stat major sunt de părere că nici o condiţie restrictivă, de ordin politic sau de alte consideraţiuni, nu trebuie pusă pentru a împiedica încheierea acestor tratative de ieşire a României din Axă".

În aceeaşi ordine de idei, vom cita telegrama numărul 4–1044 din 10 aprilie 1944 a generalului Marshall în persoană, care cere „statut de beligeranţă" pentru România, în cazul schimbării ei de front şi continuă:

„O atare acţiune – ieşirea României din război – ar fi un eveniment de o importanţă atât de capitală («cardinal importance») în continuarea războiului, că este de sperat că guvernul nostru va găsi o bază de înţelegere cu cel sovietic şi cel britanic, în toate chestiunile nemilitare ale propunerilor de armistiţiu."

Cu alte cuvinte, militarii americani (şefii de stat major) sunt de părere că trebuia să se ajungă imediat la un armistiţiu *negociat* cu România, în condiţii care să-i dea acesteia garanţii şi statutul de cobeligeranţă. Acest statut era în el însuşi o puternică garanţie pentru suveranitatea şi independenţa României.

Cum s-a putut pierde acest atout militar extraordinar, scurtarea considerabilă a războiului şi chiar câştigarea lui, printr-o capitulare necondiţionată în „rase campagne"? De ce a fost şeful suprem al armatei, care putea obţine preţul schimbării de front a României şi acordarea cobeligeranţei armatelor române? Cum s-a putut ordona depunerea armelor, încetarea focului, înaintea semnării oricărui document de armistiţiu?

Într-un memorandum preparat în martie 1944 – deci în pline negocieri la Cairo – Departamentul de Stat sugera guvernelor

american şi englez, că ar fi bine a se *garanta şi reafirma dorinţa lor de a revedea România stat suveran şi independent*. La cea dată, eminentul secretar de stat american, Cordell Hull, credea în independenţa României:

„Noi credem" – telegrafia el lui Harriman, la Moscova, la 10 aprilie 1944 – „că trebuie să-i facem să înţeleagă în mod clar şi precis că cei trei mari acţionează după consultaţii tripartite între ei *şi că viitorul României nu va fi lăsat în mâinile exclusive ale nici unei puteri cu care ea a fost angajată direct în război.*"

Din prima zi de negocieri la Cairo, Ştirbey declara (plecase doar cu un paşaport de la Antonescu şi după ce-l văzuse) că mareşalul este gata să facă o politică de „volte-face" şi adăuga – peiorativ şi surprinzător –, fiindcă „el ştie că războiul este pierdut şi că el, ca orice Quisling, vrea să-şi scape pielea". Nu aceasta era opinia Departamentului de Stat despre Antonescu. Iată memorandumul preparat de Kenneth Huston, la 21 martie 1944:

„We have never quite looked upon Marshall Antonescu as a Quisling and there is enough of the martyr in him..., etc." (Noi niciodată nu am privit pe mareşalul Antonescu ca pe un Quisling şi el are prea mult stofă de martir, pentru a face ceva ca să-şi... scape pielea).

De altfel, – cum am spus – mareşalul Antonescu încă din 1943 nu a făcut decât să încerce acest „volte-face", ieşirea din război a României. El nu s-a opus niciodată la aceasta. Dar a voit să o facă bineînţeles cu garanţiile necesare.

Iată ce ne spune asupra acestui punct ambasadorul american în telegrama trimisă şefului său la Washington, din 1 aprilie (nr. 139/2414):

„A message dated yesterday was received from Maniu today stating that Antonescu «in principle» is won over to the Allied cause and is awaiting urgeltly the repetition of the Soviet conditions through Cretzeanu". (Un mesaj datat ieri a fost primit de la Maniu astăzi, în care el afirmă că Antonescu este câştigat, în principiu, cauzei aliate şi aşteaptă urgent repetarea condiţiilor de armistiţiu sovietice de la Cretzeanu).

Ce dovadă mai pertinentă că mareşalul nu numai că nu era contra unui armistiţiu, dar că el lupta din răsputeri să-l obţină?

Înainte de a vedea „condiţiunile" oferite la Cairo – o capitulare necondiţionată, inacceptabilă – voi sublinia regretul Departamentului de Stat că englezii s-au grăbit să dea mână liberă ruşilor

în engocierile de armistiţiu cu România. Citez din acelaşi memorandum din martie 1944, pregătit de divizia Southern European Affaires a Departmanetului de Stat, pentru subsecretarul de stat Stettinius:

„The British have been more ready than ourselves to suggest that the Romanian affaires lie naturally and necessarily in Russian hands." (Englezii au fost mult mai mult decât noi gata să sugereze că problemele româneşti sunt în mod necesar şi natural de competenţa exclusiv rusească).

Iată de ce nici Maniu şi nici Antonescu nu puteau „negocia" la Cairo: fiindcă englezii dădeau mână liberă ruşilor, în loc să facă front comun cu americanii în apărarea intereselor întregii Europe. „Noi credem" – continuă memorandumul – „că atât Statele Unite cât şi Marea Britanie trebuie să–şi menţină interesele lor în această ţară şi că ele trebuie să sublinieze şi aici principiile conducătoare ale acţiunii noastre în război, asigurând cât mai mult posibil continuarea României ca un stat suveran şi cu frontiere şi teritorii care să–i permită să redevină un stat independent."

Este exact ceea ce credeau şi sperau toţi românii, în frunte cu Antonescu şi cu Maniu: ei nu puteau crede în abandonarea României de către englezi, ruşilor. Dar la Cairo şi apoi tot timpul, acest lucru începuse să se vadă destul de clar.

Noi ne–am pierdut ţara şi avem dreptul şi datoria să ştim cum şi din a cui vină. Vremea linguşirilor a trecut, ca şi aceea a minciunilor şi a falsificărilor de Istorie. A venit vremea să cunoaştem adevărul, întregul adevăr. Documentele există: să avem curajul să le căutăm, să le citim şi să le discutăm, cu seninătate, dar cu curajul civic şi românesc ce–l implică.

În negocierile de la Cairo, în evenimentele legate de ele, înainte şi după aceste negocieri, în negocierile de la Stockholm, în actul de la 23 august 1944 şi evenimentele ulterioare, un rol important l–a jucat, cum am spus, familia principelui Barbu Ştirbey. Departe de mine gândul de a arunca cea mai mică suspiciune asupra patriotismului familiei Barbu Ştirbey. Aş zice că principele, în sine, a pledat cu demnitate şi emoţie cauza României la Cairo. Dar mă întreb, dat fiind rolul important, capital, al tuturor membrilor acestei numeroase familii în tratativele de armistiţiu, dacă nu era o greşeală de optică de a fi lăsată pe mâna unei întregi familii întreaga soartă a ţării. Prinţul Ştirbey negocia la Cairo „în numele lui Maniu", dar

plecase cu un paşaport diplomatic pe numele Bond, dat de mareşalul Antonescu. Ceva mai mult, prinţul Ştirbey preciza că „l-a văzut pe mareşal, înainte de plecare, că ştie că este dispus să facă «volt-face» şi că mareşalul e singurul ce ar putea face acest lucru".

Unul din ginerii săi, Alexandru Cretzeanu, este ambasadorul mareşalului Antonescu la Ankara şi lucrează atât pentru guvernul acestuia cât şi pentru Iuliu Maniu. Întreaga sa politică urmăreşte un armistiţiu semnat cu anglo-americanii şi o capitulare în braţele lor, dacă ei... debarcau la Constanţa. Dacă nu – zice Alexandru Cretzeanu – „Românii se vor bate până la unul şi până la ultimul glonţ". Ei nu se vor preda niciodată ruşilor... Al doilea ginere al prinţului Ştirbey, şeful cifrului de la Externe, duce o politică personală, machiavelică, pe cont şi în scop personal. El e grăbit să ajungă să pună mâna pe putere. El nu se jenează să stea de vorbă cu ruşii. Din contra, prin amicul său „băiatul George Duca de la Stockholm", el ia contact peste capul şi în spatele ministrului oficial al României cu doamna Kolontay şi o sfătuieşte... să nu se încreadă decât în ei, în „băieţi" şi nu în mareşalul Antonescu, cum o instruise Stalin. Acest ginere, Grigore Niculescu-Buzeşti, cifrează şi descifrează telegramele secrete ale Externelor. El devine intimul regelui şi e zilnic la Palat. El ia parte la consfătuirea din 13 iunie 1944 cu şefii comunişti Emil Bodnăraş si Lucreţiu Pătraşcanu (fără prezenţa nici unui membru al partidelor istorice) şi împreună cu ei trasează planul complotului de la 23 august 1944. Tot Niculescu-Buzeşti e prezent la Palat la 23 august şi sfătuieşte pe rege să-l aresteze pe mareşal şi să-l predea spre pază comuniştilor. E recompensat, devenind ministru de Externe. Se înscrie în Partidul Naţional Ţărănesc (ce greşeală optică la Iuliu Maniu în judecarea oamenilor!) şi în toamna lui 1946 reuşeşte să fugă în Elveţia, într-un avion american. El nu avea decât 33 de ani. Al treilea ginere al principelui Ştirbey este, cum am spus, colonelul englez Boxshall, şeful Intelligence Service-ului pentru România (M16). Nu am găsit nici un document privitor la vreo participare a sa în discuţiile de la Cairo. De altfel, asemenea documente nu apar niciodată în Marea Britanie. Ele se ard.

Revenind la negocierile de la Cairo, vom reţine pentru moment aceste date esenţiale pentru înţelegerea celor ce vor veni.

1. Ştirbey, venit la 17 martie 1944 la Cairo, fusese denunţat

de agenţia de presă engleză Reuter că a venit să trateze ieşirea României din război. Deci nemţii ştiau şi ei de aceste negocieri.

2. Ştirbey a declarat că vine în numele opoziţiei – Iuliu Maniu –, dar că mareşalul Antonescu i–a dat paşaportul şi că l–a văzut înainte de plecare; că ştie că el vrea să facă „volte–face", să iasă din război. Ceva mai mult, el a adăugat că singurul cu adevărate şanse de reuşită este mareşalul.

3. Cei trei aliaţi s–au declarat de acord ca mareşalul să scoată România din Axă, dacă el vrea să o facă. Militarii americani au cerut acceptarea unui armistiţiu favorabil României şi statutul de cobeligeranţă, fiindcă aportul ei la victorie va fi imens, „capital".

4. La condiţiunile de negocieri şi deci de armistiţiu aduse de principele Ştirbey, cei trei au venit la 12 aprilie 1944 cu un document de capitulare necondiţionată şi un ultimatum.

5. Acest document nu a fost acceptat nici de Iuliu Maniu şi nici de mareşalul Antonescu, fiindcă el nu aducea nici un fel de garanţie viitorului şi existenţei ţării şi neamului românesc.

6. Cum vom vedea în capitolul următor, ruşii au avut iniţiativa unor negocieri *directe* cu mareşalul Antonescu încă din decembrie 1943 la Stockholm. Ele s–au purtat între ambasadorul României Fred Nanu şi ambasadoarea rusă doamna Kolontay. După discuţii şi repetate întrevederi, ruşii au acceptat să amelioreze substanţial, sensibil, primele lor propuneri, ca şi termenii armistiţiului oferit de cei trei la Cairo la 12 aprilie 1944.

7. Cum nici mareşalul Antonescu şi nici Iuliu Maniu nu aveau încredere în cuvântul lui Stalin, ei au căutat să obţină garantarea condiţiilor oferite de acesta şi de către anglo–americani, prin încorporarea ameliorărilor în condiţiile de la 12 aprilie 1944 la Cairo. Anglo–americanii au refuzat asemenea modificări. S–a pretins – ce impostură! – că la Stockholm nu ar fi fost decât „discuţii" şi nu negocieri. „Eroii" de la Cairo şi cei de la 23 august vroiau să–şi atribuie merite şi să–şi procure state de serviciu. De aceea ei trebuiesc demascaţi şi denunţaţi poporului român, ca atare.

8. Adevărul este că la Cairo s–a încercat în nenumărate rânduri să se obţină aceste ameliorări. Cum nu se putea face uz public de negocierile directe dintre Stalin şi mareşalul Antonescu, ameliorările au fost prezentate „ca sigure, ca autentice", chiar de către Ştirbey şi de către Vişoianu (sosit şi el la Cairo tot cu paşaport dat de mareşalul Antonescu). La 26 mai 1944, Constantin Vişoianu personal a primit de la Ankara, de la Alexandru

Cretzeanu, termenii armistiţiului propus de ruşi României, iar el a informat pe englezi de acest lucru. Telegrama Lordului Moyne, nr. 1334, către Londra, este categorică. La fel, telegrama aceluiaşi Lord Moyne, nr. 1614, din 8 iulie 1944. Confirmarea acestor condiţii mai bune oferite de ruşi, o avem în documentul american nr. 1939/6–2944 ce–l constituie telegrama lui McVeagh, ambasadorul de la Cairo şi unul din negociatori, de la 29 iunie 1944. El (Maniu) spune că „informaţii absolut sigure arată acum că mareşalul Antonescu a obţinut ameliorări substanţiale şi că deci grupul lui, favorabil aliaţilor, nu poate să–şi asume responsabilitatea unei acţiuni cu termeni mai puţin favorabili decât cei acordaţi mareşalului Antonescu". (Ambasadorul american nu ştia de „ameliorări", fiindcă ele erau acordate în absolut secret de ruşi la Stockholm, fără cunoştinţa anglo–americanilor.) Dar englezii ştiau prea bine acest lucru. În legătură cu aceste condiţii mai bune, oferite de ruşi României, voi mai cita trei documente:

a) Raportul lui Murphy, consilierul politic american la Alger, care în telegrama nr. 7–244 din 2 iulie 1944 atrage atenţia secretarului de stat că se pretinde că „better conditions were offered to Antonescu thant to the opposition", adică lui Antonescu i s–au oferit mai bune condiţii de armistiţiu decât opoziţiei.

b) La 26 august 1944, după lovitura de stat, Molotov a chemat pe ambasadorul britanic şi pe cel american şi le–a spus următoarele:

740.00119 EW 1939/8–2644: Telegram

The Ambassador in the Soviet Union (Harriman) to the Secretary of State

Moscow, August 26, 1944 – 3 a.m.

[Received August 26 – 1.30 a.m.]

3159. For the President and the Secretary. Molotov called the British Ambassador and myself over at 1.30 a.m. and made the following oral statement.

„In order to support the prestige of the new Rumanian Government and in view of present developments the Soviet Government does not deem it advisable to introduce new armistice conditions. An agreement should be reached with the Rumanian Government on the signing of an armistice based upon the conditions that were proposed in April the three additions requested by the Rumanian representatives in Cairo:

(1) The allocating to the Rumanians of a free zone for their seat of government,

(2) the granting of a period of 15 days for the German troops to evacuate from Romania,

(3) regarding the reduction in the size of the indemnity."

„Pentru a încuraja şi sprijinj noul guvern român şi ţinând seama de desfăşurarea ultimelor evenimente, guvernul sovietic nu crede că este de dorit a se formula alte condiţii de armistiţiu. Acest armistiţiu trebuie să se încheie cu guvernul român pe baza condiţiunilor propuse în aprilie, dar cu trei condiţii suplimentare cerute de reprezentanţii români la Cairo:

(1) Acordarea unei zone libere de orice ocupaţie pentru sediul guvernului român;

(2) Garantarea unei perioade de 15 zile dată trupelor germane ca să evacuieze România;

(3) O reducere în suma reparaţiilor."

Ori, aceste trei condiţii oferite la 26 august de Molotov drept concesii pentru încurajarea noului guvern român *erau oferite de ruşi lui Antonescu încă de la 3 iunie 1944.*

Confirmarea lor, dacă ar mai fi nevoie, o avem şi din partea noului ministru de Externe, Niculescu–Buzeşti, „băiatul" din memoriile lui George Duca, care în telegrama lui din noaptea de 23 august 1944 adresată lui Alexandru Cretzeanu autoriza pe Ştirbey şi Vişoianu să semneze „armistiţiul" de la 12 aprilie 1944, *dar cu adăugarea a trei condiţii*, adică cele de mai sus oferite de Stalin lui Antonescu.

Delegaţii români la Cairo, Ştirbey şi Vişoianu, au cerut să semneze armistiţiul cu aceste ameliorări, dar au fost trimişi... să o facă la Moscova. Cum armata capitulase, ruşii nu mai aveau nici un interes să mai semneze ceva sau să mai dea „zonă liberă" guvernului român, să–i ofere cele 15 zile de aşteptare înainte de a declara război nemţilor şi mai ales să mai reducă suma reparaţiilor.

Armistiţiul – cu totul altul şi mult mai sever – a fost semnat numai la 12 septembrie 1944 după ce ţara fusese complet ocupată, fără cea mai mică rezistenţă, de ruşi.

* * *

Cititorii să tragă singuri concluziile lor.

Personal, cred că Ştirbey şi Vişoianu – delegaţii de la Cairo

– au eşuat în mod tragic, fiindcă, deşi aveau atuuri extraordinare de jucat, le–au jucat cu siguranţă prost. Oricum, ei nu trebuiau să încurajeze la capitularea necondiţionată a ţării pe cei ce au făcut–o, fără semnarea *prealabilă* a oricărui „armistiţiu".

Să vedem acum ce s–a întâmplat la Stockholm, să comparăm termenii între ei şi să vedem şi comportarea diferiţilor actori ai dramei româneşti. Cum am spus, unul din ginerii principelui Ştirbey era colonelul englez Boxshall, şeful Intelligence–ului (M16) pentru România.

Voi adăuga imediat că nu mă îndoiesc nici un moment că acel înalt ofiţer britanic era un patriot şi că el lucra desigur pentru binele patriei sale, Marea Britanie. Sunt sigur că, în acelaşi timp, el era loial şi ţării soţiei sale, României, şi că nu ar fi făcut – or, nu a făcut – nimic contra ei. Rezerva mea este însă una de principiu. Familia Ştirbey era în trei posturi cheie ale evenimentelor. Când negociezi în secret sau când complotezi, nu poţi să te sfătuieşti cu prea multă lume şi nici să te limitezi – în cazul nostru – la familie şi la intimi. Nu cumva această lipsă de orizont, de informare şi de analiză a putut influenţa judecata şi duce la concluzii greşite? Oare membrii aceleiaşi familii nu pot fi influenţaţi între ei, chiar fără voia lor şi fără vreun obiectiv blamabil?

* * *

Churchill hotărâse să abandoneze România ruşilor. El decisese că sovieticii vor avea primul cuvânt în România, că ei sunt principalii negociatori cu România; că englezii şi americanii vor avea un rol redus, de chibiţi, de figuraţie. A servit familia Ştirbey la realizarea acestui lucru? A fost informat guvernul de acest lucru? Dar opoziţia?

Nu era cazul, dat fiind imensul avantaj adus aliaţilor şi în special ruşilor prin ieşirea din război a României, ca ei, aliaţii, să plătească preţul acestui avantaj? Nu era cazul ca negocierile să fie duse de pe o poziţie de forţă care să ducă la obţinerea calităţii de cobeligeranţă şi cel puţin la condiţiile de armistiţiu oferite de Stalin lui Antonescu? Cu siguranţă că anglo–americanii le–ar fi garantat, fiindcă ruşii le oferiseră, dacă România mai ţinea câtva timp. Prin capitularea necondiţionată, fără semnarea prealabilă a nici unui fel de document, România a fost dată legată de mâini şi de picioare puterii discreţionare absolute a Uniunii Sovietice şi fără posibilitatea de a protesta, cel puţin pe

plan moral, fiindcă ea nu convenise la nici un armistiţiu, la nici un fel de aranjament. De la arestarea mareşalului s–a trecut direct la ordonarea încetării focului şi la ridicarea mâinilor, la predarea întregii armate române inamicului. Iată de ce eu nu am fost şi nu sunt de acord cu actul de la 23 august 1944, *aşa cum a fost făcut.*

România trebuia să iasă din război, dar prin armistiţiu, nu prin capitulare necondiţionată.

O PROCEDURĂ DEZASTRUOASĂ DE NEGOCIERI

După cum s–a văzut, românii aveau la Cairo sprijinul şefilor de stat major ai armatei americane, ai armatelor aliate de la Washington, ca şi sprijinul Departamentului de Stat. Toţi aceştia considerau că, dat fiind rolul capital al României în soarta războiului, dacă era să iasă din Axă, trebuia să se abandoneze clauza „capitulării necondiţionate" şi să i se ofere României condiţii şi garanţii pentru a o convinge să facă „volte–face". La Stockholm, ruşii au abandonat „capitularea necondiţionată" şi au oferit mareşalului Antonescu „condiţii" de armistiţiu ce au fost negociate şi ameliorate de ministrul român Nanu.

La Cairo nu s–a ameliorat nimic.

Delegaţii români Ştirbey şi Vişoianu nu au adus în discuţie, de la 17 martie până la 12 septembrie 1944 (şi nici atunci, la semnarea armistiţiului), argumentul major, al României în aceste negocieri: *scurtarea războiului şi poate chiar câştigarea lui rapidă.*

Prin atenta examinare a zecilor de documente asupra acestui răstimp de peste cinci luni, *nu am găsit nici unul*, în care să se vadă că reprezentanţii români au afirmat – cum cred că ar fi trebuit să o facă – *că România avea o armată intactă de un milion de soldaţi, că ea poate ţine* „multă, multă vreme" *piept armatelor ruseşti, şi că dacă aliaţii vor ca ea să schimbe frontul, trebuie să ofere altceva decât o capitulare necondiţionată.* Milionul de soldaţi români, scurtarea războiului, sau chiar câştigarea lui rapidă, evitarea de noi pierderi sovietice – prin acest armistiţiu cu România – *nu au fost niciodată menţionate, nici puse în balanţa negocierilor.* Ceva mai mult şi mai grav. *După ce aliaţii au acceptat toţi trei să negocieze şi să încheie armistiţiul cu mareşalul Antonescu, nu trebuia să se ofere aliaţilor alternativa „ori mareşalul, ori Maniu".*

La Cairo, s–a propus aliaţilor o capitulare necondiţionată a României prin însăşi tactica adoptată de cei doi reprezentanţi: dacă mareşalul nu vrea să încheie armistiţiul, *atunci guvernul lui va fi răsturnat şi Maniu va semna el „armistiţiul" oferit la 12 aprilie 1944.* Tactica aceasta, ce asigura în mod absolut capitularea României, dacă nu din partea mareşalului, cu siguranţă din aceea a unui guvern Maniu, a fost total greşită, fatală şi dezastruoasă. După acceptarea de către cei trei aliaţi a semnării armistiţiului cu Antonescu, trebuia făcut bloc, ca o stâncă de granit, în jurul său şi trebuia să se negocieze cu o singură voce şi cu mâna tare a armatei române. Cine mai avea interes să negocieze şi să acorde concesii României, când „volte–face"–ul era garantat de reprezentanţii români *în orice caz*, cu mareşalul sau *fără el*?

Pe de altă parte, când Niculescu–Buzeşti, prin Duca la Stockholm, cerea doamnei Kolontay să negocieze cu el şi să nu aibă nici o încredere în mareşalul Antonescu (acelaşi lucru s–a cerut şi la Cairo), evident nu numai că s–a slăbit poziţia de negocieri a României, dar s–a indicat aliaţilor că ei pot conta pe concursul opoziţie române. Cine ar mai fi oferit concesii în asemenea condiţiuni? Mai ales că prin Pătrăşcanu şi Bodnăraş ruşii ştiau că reprezentanţii Palatului vizitau frontul şi complotau cu marii comandanţi ieşirea din război.

În faţa eşecului total al lui Ştirbey şi Vişoianu la Cairo, guvernul român şi Maniu au luat în considerare pentru un moment trimiterea unui al treilea delegat în persoana distinsului şi capabilului avocat Filderman, şeful comunităţii evreilor din România. În acest scop, profesorul Giurescu şi colonelul Teodorescu au plecat la Constantinopol, iar Filderman avusese în iunie 1944 o audienţă la Palat. Examinaţi cu lupa toate documentele negocierilor de la Cairo şi veţi vedea că *nu s–a adus nici cea mai mică amelionare la ultimatumul din 12 aprilie 1944*, la aşa–zisul „armistiţiu". Care e contribuţia lui Ştirbey şi Vişoianu? *Nici una.* În aceste condiţiuni, când atât Ştirbey cât şi Vişoianu au eşuat complet, cum au mai fost ei utilizaţi ulterior, unul fiind propus ca prim–ministru, iar altul ca ministru de Externe şi preşedinte al Comitetului Naţional Român in exil? Când eşuezi atât de lamentabil şi de dezastruos, ori te retragi ori eşti pe linie moartă.

Principele Ştirbey a fost trimis cu destinaţia Londra pentru a influenţa prin relaţiile sale politice guvernul englez în favoarea României. Cu siguranţă că guvernul român – şi Maniu – ştia că

ginerele său, colonelul englez Boxshall, era şeful Intelligence Service-ului pentru România şi conta şi pe această legătură de familie. Dar nu numai că nici relaţiile politice şi nici cele familiale nu au jucat un rol în favoarea României, dar *opoziţia cea mai dură la Cairo a fost făcută de Churchill personal* – care nu voia să ne retrocedeze Transilvania de nord, decât „în parte" şi numai „la conferinţa păcii".

Şi mai sunt şi astăzi impostori ce vorbesc de „succesele" de la Cairo.

Să vedem acum ce s-a întâmplat la Stockholm şi cum – şi acolo – tratativele au fost subminate, sabotate.

Capitolul 2

SABOTAREA TRATATIVELOR DE ARMISTIŢIU ALE ROMÂNIEI

În acest capitol am păstrat intact un articol, publicat în ziarele *Stindardul* şi *Europa şi Neamul Românesc*, privind un aspect special al negocierilor de armistiţiu, anume sabotarea lor la Stockholm de George Duca. Pentru înţelegerea articolului, la acea vreme era necesară o intrare în materie, de unde repetările ce le va găsi cititorul în acest capitol. Totuşi le–am lăsat, considerându–le utile în înţelegerea întregii probleme a încercărilor de a ieşi din război. Voi preciza, înainte de a cita din acest articol, că, aşa cum s–a reţinut, la Cairo cei trei au cerut capitularea necondiţionată a României, dar că la Stockholm ruşii, în mod unilateral, au luat iniţiativa negocierilor cu mareşalul Antonescu şi i–au oferit acestuia (după negocieri) condiţii de armistiţiu mult mai bune prin ministrul de la Stockholm, Fred Nanu.

Se ştie astăzi că la sfârşitul lui decembrie 1943, deci înainte de începerea negocierilor de la Cairo – începute la 17 martie 1944 –, ruşii, prin ambasadoarea lor doamna Kolontay, au intrat în contact cu ministrul român la Stockholm, Fred Nanu, şi au propus armistiţiu mareşalului Antonescu. După discuţii şi negocieri, termenii din 13 aprilie 1944 propuşi de ruşi sunt următorii:

1. Cele 13 divizii româneşti aflate pe câmpul de luptă, trebuie, ori să se predea ruşilor, ori să atace trupele germane. Ruşii se obligă să le aprovizioneze cu armament pe care–l vor pune imediat la dispoziţia mareşalului Antonescu şi domnului Maniu „pentru a restabili independenţa şi suveranitatea României“.

2. Trebuie restabilită frontiera din 1940 (asta implica recunoaşterea anexării Basarabiei şi Bucovinei de nord de către Rusia).

3. Reparaţii.

într-un drept de trecere pentru trupele aliate, dacă necesităţile militare o impun. Mai departe, ruşii declarau Decizia de la Viena (care ne răpea parte din Transilvania – n. a.) ca injustă şi se obligă să restituie României partea de nord a Transilvaniei luată în 1940 de Ungaria.

Aceste condiţii sunt luate din articolul fostului ministru al României la Stockholm, publicat în *Journal of Central European Affairs*, vol. 11, din octombrie 1951, numărul 3, pagina 250.

Mareşalul Antonescu refuzând aceste condiţii, ministrul Nanu le negociază cu doamna Kolontay. Să vedem ce ne spune el la pagina 255:

„Trebuie observat că la 29 mai eu am refuzat *în numele guvernului Antonescu* să accept termenii armistiţiului, aşa cum era propus de ruşi, fără a obţine îmbunătăţirii substanţiale şi până la 2 iunie eu am obţinut cel puţin trei concesiuni importante:

I. Dreptul de a oferi forţelor germane o perioadă de graţie de 15 zile pentru a evacua România şi dreptul pentru noi de a rămâne neutri – dacă o dorim –, în cazul când nemţii acceptă şi se retrag de bunăvoie.

II. O reducere a despăgubirilor de război cerute de ruşi.

III. Dreptul de a avea o provincie românească pentru guvern, în care nici un fel de trupe străine să nu poată intra".

Cititorii au reţinut importanţa excepţională a acestor „condiţii" oferite numai de ruşi la Stockholm, spre deosebire de ultimatumul celor trei de la Cairo, în care se cerea „capitularea necondiţionată". Cum era neutral, guvernul Antonescu se zbate ca să obţină *garantarea* acestor condiţiuni mai bune de la Stockholm prin includerea lor în „armistiţiul" oferit de cei trei la 12 aprilie 1944. Anglo-americanii refuzând să accepte aceste clauze mai favorabile României, negocierile se prelungesc. Dar între timp, cei ce urmăreau să pună mâna pe putere, să se debaraseze de mareşalul Antonescu, lucrau şi la Stockholm şi la Bucureşti să saboteze – cum vom vedea – succesul acestor sfâşietoare negocieri.

* * *

După două secole de jertfe, de lupte, de speranţe şi sacrificii eroice, poporul român şi-a găsit, în sfârşit, după primul război mondial, Patria tuturor românilor, căminul naţional al încercatului nostru popor. România Mare a intrat în istoria neamului, în istoria universală. Conştiinţa unităţii naţionale şi eroismul poporului au stat la temelia acestei uriaşe realizări.

Printre fruntaşii români care au crezut şi au luptat pentru înfăptuirea României Mari a fost, alături de Ionel Brătianu, şi Ion Duca, mâna dreaptă şi unul din principalii fruntaşi ai Partidului Liberal. Om politic de mare valoare, Ion Duca a participat prin Partidul Liberal la toate marile realizări şi reforme dinainte, din timpul şi de după primul război mondial. Era un patriot, un om de înaltă cultură şi de o cinste materială ireproşabilă. Citind însă *Cronica unui român în veacul XX*, apărută în meritoria editură a domnului Ion Dumitru de la München, îmi dau seama, cu imens regret şi infinită tristeţe, că Ion Duca a avut un păcat, un mare păcat faţă de neamul românesc şi anume pe fiul său George Duca. Acest fiu, răsfăţat din naştere şi beneficiar al multor avantaje ale relaţiilor de familie şi de partid, a intrat în diplomaţie.

În august 1943 îl găsim la Stockholm, după ce fusese la Helsinki, unde – după propriile-i mărturisiri – a sabotat intenţionat, sistematic şi cu perseverenţă, încercările guvernului Antonescu de a ieşi din război şi de a face o pace onorabilă şi dreaptă pentru România. George Duca sabotează propriul guvern şi acum, la optzeci de ani, se laudă fără jenă cu acest sabotaj în lucrarea sus menţionată.

Pentru a putea înţelege în toată profunzimea ei acţiunea domnului George Duca şi implicaţiile ei în „Crucificarea României“, se cuvine să facem o scurtă incursiune în istoria acelei perioade.

„GERMANIA A PIERDUT RĂZBOIUL“

Aşa a declarat mareşalul Antonescu după întrevederea sa cu Hitler din noiembrie 1942. „Trebuie acum să ne concentrăm ca să nu-l pierdem pe al nostru“.

Această declaraţie, făcută în trenul ce-l aducea din Germania spre Bucureşti, este autentificată atât de Penescu cât şi de interesanta carte a domnului Larry Watts, *În serviciul mareşalului*, la pagina 137 [Editura Ion Dumitru de la München], şi de volumul *Antonescu* al domnilor Magherescu şi C. Drăgan. Această convingere a dictat mareşalului Antonescu o nouă politică în vederea salvării intereselor româneşti. Se impunea ieşirea României din Axă şi începerea negocierilor cu Aliaţii în vederea ieşirii ei din război. Reţinem că încă de la începutul anului 1943, mareşalul Antonescu, în mod curajos şi demn, a făcut cunoscute guvernului

român – printr–un memoriu făcut de Mihai Antonescu şi înaintat lui Ribbentrop – intenţiile sale de a negocia cu aliaţii, în interesul României şi chiar acela al Germaniei. În cadrul acestei politici, în primăvara lui 1943, au început negocierilor de armistiţiu de la Madrid între guvernul român şi ambasadorul Statelor Unite, Hayes. Totodată, mareşalul Antonescu a încercat încă din 15 ianuarie 1943 să–l convingă pe Mussolini să iasă din război împreună cu toţi sateliţii Axei, forţând astfel mâna lui Hitler pentru o pace de compromis.

La Lisabona, ministrul României în Portugalia, domnul Victor Cădere, lua contact cu ambasadorul Marii Britanii. Prin Vatican, prin reprezentanţii săi la Istanbul, Stockholm, Helsinki, guvernul mareşalului Antonescu se străduia din răsputeri să găsească o soluţie pentru a ieşi din război cu garanţiile respective pentru suveranitatea şi independenţa României.

Opoziţia română, adică Iuliu Maniu, şeful Partidului Naţional Ţărănesc, şi Dinu Brătianu, şeful Partidului Liberal, erau perfect de acord cu aceste tratative, informaţi cu regularitate şi consultaţi. Ceva mai mult, Antonescu a propus chiar să abandoneze puterea, dacă aliaţii ar prefera să negocieze cu opoziţia română şi dacă ei pot obţine condiţii mai bune pentru ţară. Se lucra deci mână în mână cu guvernul şi opoziţia.

NEGOCIERILE DE LA STOCKHOLM

În vederea intensificării acestei acţiuni, guvernul Antonescu face o serie de schimbări diplomatice în capitalele susceptibile de a oferi posibilităţi de contacte şi de negocieri. Astfel este numit Cretzeanu la Ankara, George Caranfil la Helsinki şi Fred Nanu la Stockholm, ca miniştri plenipotenţiari.

Curând după sosirea sa la Stockholm, unde George Duca era subalternul ministrului, Fred Nanu e contactat de ruşi prin intermediul bulgarului Goranoff. După Nicolae Penescu, fostul secretar general al Partidului Naţional Ţărănesc, iniţiativa ruşilor este urmarea întrevederilor lui Beneş cu Molotov şi Stalin din 14 şi 16 decembrie 1943. De ce această schimbare de poziţie la ruşi? Fiindcă Iuliu Maniu ar fi scris lui Beneş, prieten vechi al său, să intervină pe lângă ruşi în favoarea României, subliniind că ea este dispusă să iasă din război. Coincidenţa [illegible]

această ipoteză posibilă şi chiar probabilă. La numai zece zile după vizita lui Beneş la Kremlin, ruşii contactează pe ministrul Nanu. Reţinem bine: pe ministrul Fred Nanu, reprezentantul legal al guvernului Antonescu şi nu pe George Duca, ce pretinde azi că reprezenta pe rege şi opoziţia.

De ce contactează ruşii pe reprezentantul oficial al României la Stockholm? Fiindcă ei nu doreau să trateze cu nimeni altul decât cu mareşalul Antonescu şi cu siguranţă că Maniu a scris lui Beneş că acesta era dispus să iasă din război în condiţii demne care să asigure independenţa, suveranitatea şi drepturile României. Şi, bineînţeles, Beneş a transmis acest lucru lui Stalin. Această ipoteză e cu atât mai plauzibilă cu cât mareşalul Antonescu a convocat într-o noapte la vila sa de la Snagov pe Iuliu Maniu, pentru a-l pune la curent cu propunerile doamnei Kolontay de la Stockholm şi să discute cu el toate clauzele armistiţiului.

Contactele, discuţiile şi negocierile cu doamna Kolontay se concretizează prin formularea unor condiţii precise de armistiţiu (nu de capitulare necondiţionată, cum ceruse Roosevelt), comunicate domnului Nanu la 13 aprilie 1944. Acesta face contrapropuneri în vederea ameliorării primelor condiţii şi se ajunge la acordul dat de Molotov la 3 iunie 1944.

Condiţiile de armistiţiu oferite de Stalin mareşalului Antonescu erau mult mai bune, mai avantajoase României decât cele oferite de cei trei aliaţi la Cairo. Astfel:

— Ruşii acceptă ca România să dea un ultimatum de 15 zile Germaniei pentru a-i părăsi teritoriul, înainte de a-i declara război. În cazul retragerii trupelor germane, România poate rămâne neutră.

— Arbitrajul de la Viena e nul şi neavenit. Transilvania revine la patria-mamă în totalitate.

— Ruşii se mulţumesc numai cu o linie de comunicaţie, de trecere, în nordul ţării, iar guvernul român poate să-şi exercite funcţiunile într-o parte a ţării neocupată de armatele sovietice, etc.

Aceste condiţii, transmise de Fred Nanu la Bucureşti, erau comunicate şi şefilor opoziţiei române şi aceasta, împreună cu guvernul, se străduiau să obţină garantarea acestor condiţii şi din partea americanilor şi englezilor.

O INIŢIATIVĂ ÎNDRĂZNEAŢĂ ŞI INTELIGENTĂ

În ordine cronologică, doresc să vorbesc de iniţiativa diplomatică făcută în 1943 de domnul George Caranfil, fost ministru român la Helsinki, iniţiativă puţin cunoscută.

Numit în capitala Finlandei tocmai în vederea tatonării unei păci separate cu aliaţii, domnul George Caranfil, unul din cei mai distinşi economişti ce a avut România, a luat cu tact şi cu discreţie contact cu englezii la Stockholm şi le–a propus un plan plin de imaginaţie (şi de riscuri pentru autorul lui, ce putea fi împuşcat de nemţi) pentru a evita bombardarea României şi a-i asigura o poziţie mai uşoară în cazul pierderii războiului.

Cu regretul de a nu–l fi cunoscut mai înainte (spre a–l discuta în lucrarea mea *Yalta şi crucificarea României*), redau esenţialul acestui plan:

— România, singura ţară din Europa cu surplus de petrol şi cereale, era expusă bombardamentelor aliaţilor spre a priva Germania de aceste produse.

— Dar România încetinise livrările de petrol, cereale şi alte produse pentru Germania, din cauza unui surplus de mărci germane complet devalorizate şi a dorinţei de a–şi asigura o rezervă de devize forte.

— Planul lui George Caranfil prevedea vânzarea excedentelor Crucii Roşii Internaţionale (finanţate în spate de Anglia), pentru a fi distribuite în Europa înfometată. Ideea este îndrăzneaţă, inteligentă şi, dacă era acceptată de englezi, putea să evite tragica bombardare a României. Este extrem de important că guvernul român a acceptat planul domnului George Caranfil, ceea ce spune mult asupra independenţei faţă de Germania şi a grijii de a avea importante cărţi de jucat la Conferinţa de pace.

NEGOCIERILE DE LA CAIRO

La 24 decembrie 1943, Iuliu Maniu cere în scris maresalului Antonescu ieşirea României din război şi încheierea unui armistiţiu. După discuţiile dintre guvern şi opoziţie, se ia hotărârea de a se trimite o delegaţie la Londra, ca să trateze cu aliaţii. Este desemnat prinţul Barbu Ştirbey, care pleca cu un paşaport

diplomatic, după ce–l văzuse pe Antonescu. O indiscreţie voită şi criminală face ca Agenţia *Reuter* să anunţe venirea lui Ştirbey în Turcia, în vederea tratativelor de armistiţiu. Astfel, de misiunea prinţului Ştirbey află toată lumea, inclusiv Hitler şi, în cazul nostru, domnul George Duca.

La 17 martie 1944, delegatul României (al opoziţiei, dar şi al guvernului) se prezintă la Cairo reprezentanţilor aliaţilor: lordul Moyne pentru Anglia, McVeagh pentru Statele Unite şi Novikov pentru Rusia. De la prima şedinţă lucrurile sunt clare: aliaţii vor să negocieze cu mareşalul Antonescu, iar prinţul Ştirbey vorbea atât în numele opoziţiei cât şi al mareşalului, care i–a dat paşaportul şi „l–a primit înainte de plecare şi–i cunoaşte sentimentele pentru armistiţiu“, cum precizează Ştirbey însuşi la Londra, „ca să nu supere pe ruşi“. La Cairo, aliaţii cer, nici mai mult nici mai puţin, decât capitularea necondiţionată, concretizată prin propunerile din 12 aprilie 1944, înmânate lui Ştirbey pentru a fi transmise atât guvernului cât şi opoziţiei.

De altfel, Novikov, ca şi doamna Kolontay la Stockholm, a insistat că ruşii vor să trateze şi să încheie armistiţiu cu mareşalul Antonescu. Cum nici Antonescu şi nici Iuliu Maniu şi Brătianu nu concepeau o capitulare necondiţionată (mai ales în faţa ruşilor), negocierile s–au prelungit, încercându–se ameliorarea dictatului aliaţilor. Al doilea delegat român, Vişoianu, a încercat să obţină la Cairo cel puţin aceleaşi condiţii de armistiţiu oferite în mod unilateral de doamna Kolontay domnului Fred Nanu la Stockholm. Cu alte cuvinte, la Cairo românii cereau şi consimţământul şi garanţia anglo–americanilor pentru propunerile de la Stockholm, înainte ca acestea să fie acceptate şi semnate de mareşalul Antonescu.

Clauzele de la Cairo erau mult mai severe, iar problema Transilvaniei trebuia discutată la Conferinţa de pace. Era firesc deci ca şi guvernul şi opoziţia, care lucrau mână în mână, să prefere condiţiile de la Stockholm. În acest context trebuiesc înţelese negocierile de la Cairo şi prelungirea lor.

PUTREGAIUL DE LA MINISTERUL DE EXTERNE ROMÂN

Pentru a înţelege drama de la 23 august 1944, trebuie să insist asupra a două focare de infecţie care au jucat un rol atât de nefast în crucificarea României.

Primul e cel de la Palat, unde mareşalul îşi făcuse duşmani personali de moarte, care au determinat în ultimă analiză arestarea sa la 23 august 1944. La început a fost înlocuirea locotenent-colonelului Mircea Tomescu, adjutantul regelui Mihai, şi trimiterea lui pe front. Motivul? Cu ocazia rebeliunii legionare din ianuarie 1941, el – simpatizant legionar – l-a sfătuit pe rege să vină de la Sinaia în Capitală, unde, evident, trebuia să se amestece în rezolvarea situaţiei, riscând să fie luat ostatic de legionari. Al doilea a fost trimiterea pe front a maiorului Jacques Vergotti. Al treilea era Mocsonyi-Stârcea [citeşte Mòcioni], mareşal al Palatului, trimis şi el pe front de Antonescu, în scopul „asanării" atmosferei de la palat. Se cunoaşte că baronul Stârcea a jucat un rol determinant în decizia regală de a aresta pe Antonescu la 23 august.

Dar ceea ce a fost mult mai grav şi cu consecinţe incalculabile, a fost rolul jucat de o clică de funcţionari ai Externelor, sub conducerea lui Niculescu-Buzeşti, director al cifrului, ginere al prinţului Ştirbey şi cumnat al lui Alexandru Cretzeanu de la Ankara. Acesta, ros de ambiţie şi de cancer, a încercat să joace cartea lui personală. Bine introdus la Palat, a devenit intimul regelui şi, împreună cu Stârcea şi câţiva colegi de la Externe, a început să urzească marele complot ce a dus la tragedia de la 23 august 1944.

Cine era clica de la Externe şi Palat? Ne-o spune dl. George Duca singur şi în felul acesta revenim la Stockholm.

Pentru fiul marelui bărbat de stat român, aceştia sunt „băieţii". Iată ce ne spune la pagina 73 a cronicii sale: „Triumviratul Buzeşti-Pogoneanu-Stârcea ţine toate sforile în mână hotărând nu numai asupra tuturor negocierilor cu aliaţii, dar jucând chiar şi un rol însemnat în politica internă. Regele este sub influenţa lor, iar opoziţia ascultă de sfaturile pe care ei le dau". Şi plin de îngrijorare pentru soarta ţării, intrată pe asemenea mâini, domnul G. Duca continuă: „Cu toate că recunosc capacitatea lor, mă îngrijorează totuşi să ştiu că probleme atât de precumpănitoare sunt în mâini pe cât de ambiţioase pe atât de inexperimentate".

Aceştia sunt „băieţii" de la Bucureşti ai domnului George Duca, subalternul ministrului Fred Nanu de la Stockholm. În loc să ţină seama de ambiţiile şi de inexperienţa lor şi să urmeze calea normală şi demnă a unui diplomat, ce trebuie să ia iniţiative după directivele superiorului său, în speţă Fred Nanu, domnul Duca se pune în slujba lui Niculescu-Buzeşti şi atât. În numele opoziţiei nu, fiindcă opoziţia lucra mână în mână cu mareşalul pentru ieşirea din război, chiar dacă din motive tactice îşi împărţiseră rolurile.

Singura dată când domnul Duca menţionează opoziţia sa este la pagina 58 din volumul III, unde arată că Iuliu Maniu prin domnul Titus Mihăilescu a precizat în 1943 că „România este gata să negocieze cu aliaţii, iar cu ruşii numai în cazul în care ar primi garanţii serioase şi concrete din partea anglo-americanilor". Mai clar, mai concis şi mai categoric nici nu se poate.

Ce face consilierul de legaţie George Duca auzind că şeful său ierarhic, ministrul Fred Nanu, a fost contactat de ruşi să negocieze? Ne-o spune el, fără nici o jenă, la pagina 69:

„24 decembrie 1943. În două rânduri legaţiunea sovietică din Stockholm a fost pe punctul de a intra în contact cu Nanu. De aceea am chemat numaidecât pe Allen (serviciul secret american – n. a.) la mine, spre a-l trimite la ministrul britanic cu rugămintea de a spune doamnei Kolontay că aceste iniţiative sunt cu atât mai neavenite cu cât eu eram singurul îndreptăţit a vorbi în numele opoziziei şi că Nanu nu avea încrederea factorilor competenţi".

Această iniţiativă nu poate fi calificată decât ca aberantă şi cred că un consiliu de război nu ar fi ezitat o secundă să-l trimită pe autor în faţa plutonului de execuţie.

Dorea oare doamna Kolontay să discute cu opoziţia română, chiar cu impostorul Buzeşti, pe care îl reprezenta domnul Duca? Nicidecum. Guvernul sovietic prin Semionov este categoric: „Noi, ruşii, preferăm să negociem cu actualul guvern al României şi suntem gata să-l ajutăm să elibereze ţara de germani". Acelaşi limbaj ca al ambasadorului rus Novikov de la Cairo, care a fost – ca şi ceilalţi doi aliaţi – categoric: ei preferă negocieri cu mareşalul Antonescu.

Domnul George Duca cunoştea toate acestea şi ştia că şi opoziţia, Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu, lucra şi dorea ca armistiţiul să se încheie de către mareşal şi să fie garantat de toţi trei aliaţii. Ne-o spune singur: „Consilierul rus Semionov a înmânat lui Nanu o notă în care spunea că momentul este prielnic unei măsuri de contact temeinic şi cere ca nota să fie transmisă guvernului Antonescu, cu care «nous préférons avoir faire»". Şi dl. Duca, la aceeaşi pagină 78, adaugă: „Ieri, doamna Kolontay l-a chemat pe Nanu, repetându-i cele menţionate."

... Duca se plânge că ruşii nu-i dau nici o importanţă, nici o atenţie, şi că lui nu i se dau copii după ducumentele date lui Nanu la Stockholm şi prinţului Ştirbey la Cairo: „Mă miră că ruşii au dat nota lui Nanu şi lui Ştirbey la Cairo, iar nu mie, modesta mea persoană reprezentând pe rege şi opoziţia". (pag. 78)

CUŢITUL ÎN SPATE

Cum negocierile de la Stockholm şi Cairo se duceau fără „băieţi", prin ministrul Nanu şi prinţul Ştirbey, băieţilor le e frică ca armistiţiul să nu fie cumva încheiat de mareşalul Antonescu şi ei să piardă ocazia de a pune mâna pe putere.

Niculescu–Buzeşti, prin cifrul ce-l avea cu domnul Duca, îi transmite să facă ceva, fiindcă Nanu era gata să reuşească. Şi atunci – ne spune domnul Duca –, „după multă chibzuinţă, m–am hotărât să mă duc ieri seară [25 mai 1944], fără alt înconjur, la locuinţa consilierului rus Semionov, pe care nu l–am găsit acasă. I–am lăsat cartea mea de vizită şi l–am rugat să–mi telefoneze, ceea ce rusul a făcut". S–a reintors a doua zi, s–a legitimat, „i–a tălmăcit situaţia lui aici, apoi l–a pus la curent cu motivul vizitei sale, cerând să o vadă pe doamna Kolontay".

La 27 mai 1944, în plină negociere dintre guvernul român (sprijint de opoziţie) şi aliaţi, domnul Duca de la Stockholm, ce negocia din acel moment cu ruşii, se duce la Grand Hotel, camera 118, unde vede pe doamna Kolontay, ca să–i spună reprezentantei Rusiei, cu care România era în război, următoarele: „M–a întrebat" – doamna Kolontay – „dacă socot că Sovietele ar putea să colaboreze cu actualul guvern, la care i–am răspuns că, fără a fi la curent cu amănuntele politicii noastre de stat, îi pot totuşi spune că nu cred într–o colaborare cu mareşalul. Cu actuala formaţie guvernamentală însă opoziţia nu va putea lucra în viitor". (pagina 85)

La insistenţa lui Niculescu–Buzeşti, domnul Duca se duce din nou în secret la doamna Kolontay, la 2 *iulie 1944*, şi după întrevedere scrie cu amărăciune în *Cronica* domniei sale la pagina 90: *„Reiese deci limpede că ruşii doresc a colabora mai degrabă cu guvernul decât cu opoziţia unită"*. După întrevedere, domnul Duca telegrafiază la Bucureşti, comunicând acelaşi lucru: „În plus, mesajul insista asupra *iluziunii* de a se putea ajunge la o înţelegere cu Antonescu". Deci, se făcea totul ca nu cumva mareşalul să încheie armistiţiul şi se urmărea ca puterea să fie luată de „băieţi", de Buzeşti, Pogoneanu, Stârcea şi George Duca.

Pentru a fi complet, voi adăuga că la data de 11 august, „băiatul" are îndrăzneala să reproşeze doamnei Kolontay că nu–i dă atenţia şi importanţa cuvenită: „Apoi am adăugat că în faţa atitudinii lor de a nu mă convoca ori de câte ori aveau un răspuns [pe care ei îl dădeau lui Nanu, n. a.], fie el chiar negativ, mă întreb dacă mă mai bucuram de încrederea ei". (pagina 97)

În concluzie, toate întrevederile domnului Duca cu ruşii au avut loc la iniţiativa lui, nu la cea rusă. Ruşii nu l–au chemat, dar erau doritori de informaţii şi de declaraţii de dragoste şi mai ales să vadă dacă ar putea găsi o fisură între guvern şi opoziţie, ca să o exploateze.

„Mandatul" domnului Duca din partea opoziţiei unite şi a regelui? Puteam să ne înşelăm asupra lui până astăzi, dată fiind lipsa de documente corespunzătoare. Dar domnul George Duca ne clarifică singur situaţia, vorbind de Niculescu–Buzeşti, un *simplu director* la Ministerul de Externe (sublinierea autorului): „Mă amuza însă faptul că din anul 1943, când dânsul" – Buzeşti – „m–a însărcinat, în treacăt fiind la Stockholm, să reprezint pe rege şi opoziţia unită, peste capul guvernului şi al lui Nanu, stabilind în acelaşi timp, un cifru secret între noi".

Mai clar nici nu se putea. Băieţii se reprezentau între ei. George Duca reprezenta pe Buzeşti şi Buzeşti pe Pogoneanu şi Ionel Stârcea... Şi nu putea fi altfel, fiindcă opoziţia română era alături de guvern in căutarea unei soluţii de a ieşi din Axă şi din război. Ei lucrau mână în mână şi la Stockholm şi la Cairo. „Noi nu putem da afară pe nemţi pe o uşă, ca să lăsăm pe ruşi să intre pe cealaltă", telegrafia Maniu la Cairo. „Cu toate că opinia publică românească" – telegrafia el la 24 ianuarie 1944 lui Viorel Tilea la Londra – „este alături de anglo–americani, poporul român este gata să–şi apere ţara contra ruşilor. Dacă numai trupele ruseşti invadează România, poporul este gata să lupte până la moarte". (FO 371–43992, arhivele secrete engleze).

Ce–l face pe domnul Duca, la vârsta lui înaintată şi după 41 de ani de la cotropirea patriei sale de către hoardele sovietice să–şi etaleze fără jenă şi rezervă sabotarea negocierilor de armistiţiu ale ţării sale? Nu înţeleg.

Complotiştii, autori conştienţi sau inconştienţi ai crucificării României, au plătit aproape toţi: Buzeşti în exil, Pogoneanu în

Şi, culmea ridicolului, dl. Duca se plânge că ruşii nu-i dau nici o importanţă, nici o atenţie, şi că lui nu i se dau copii după ducumentele date lui Nanu la Stockholm şi prinţului Ştirbey la Cairo: „Mă miră că ruşii au dat nota lui Nanu şi lui Ştirbey la Cairo, iar nu mie, modesta mea persoană reprezentând pe rege şi opoziţia". (pag. 78)

CUŢITUL ÎN SPATE

Cum negocierile de la Stockholm şi Cairo se duceau fără „băieţi", prin ministrul Nanu şi prinţul Ştirbey, băieţilor le e frică ca armistiţiul să nu fie cumva încheiat de mareşalul Antonescu şi ei să piardă ocazia de a pune mâna pe putere.

Niculescu-Buzeşti, prin cifrul ce-l avea cu domnul Duca, îi transmite să facă ceva, fiindcă Nanu era gata să reuşească. Şi atunci – ne spune domnul Duca –, „după multă chibzuinţă, m-am hotărât să mă duc ieri seară [25 mai 1944], fără alt înconjur, la locuinţa consilierului rus Semionov, pe care nu l-am găsit acasă. I-am lăsat cartea mea de vizită şi l-am rugat să-mi telefoneze, ceea ce rusul a făcut". S-a reîntors a doua zi, s-a legitimat, „i-a tălmăcit situaţia lui aici, apoi l-a pus la curent cu motivul vizitei sale, cerând să o vadă pe doamna Kolontay".

La 27 mai 1944, în plină negociere dintre guvernul român (sprijint de opoziţie) şi aliaţi, domnul Duca de la Stockholm, ce negocia din acel moment cu ruşii, se duce la Grand Hotel, camera 118, unde vede pe doamna Kolontay, ca să-i spună reprezentantei Rusiei, cu care România era în război, următoarele: „M-a întrebat" – doamna Kolontay – „dacă socot că Sovietele ar putea să colaboreze cu actualul guvern, la care i-am răspuns că, fără a fi la curent cu amănuntele politicii noastre de stat, îi pot totuşi spune că nu cred într-o colaborare cu mareşalul. Cu actuala formaţie guvernamentală însă opoziţia nu va putea lucra în viitor". (pagina 85)

La insistenţa lui Niculescu-Buzeşti, domnul Duca se duce din nou în secret la doamna Kolontay, la 2 iulie 1944, şi după întrevedere scrie cu amărăciune în *Cronica* domniei sale la pagina 90: „*Reiese deci limpede că ruşii doresc a colabora mai degrabă cu guvernul decât cu opoziţia unită*". După întrevedere, domnul Duca telegrafiază la Bucureşti, comunicând acelaşi lucru: „În plus, mesajul insista asupra *iluziunii* de a se putea ajunge la o înţelegere cu Antonescu". Deci, se făcea totul ca nu cumva mareşalul să încheie armistiţiul şi se urmărea ca puterea să fie luată de „băieţi", de Buzeşti, Pogoneanu, Stârcea şi George Duca.

Pentru a fi complet, voi adăuga că la data de 11 august, „băiatul" are îndrăzneala să reproşeze doamnei Kolontay că nu-i dă atenţia şi importanţa cuvenită: „Apoi am adăugat că în faţa atitudinii lor de a nu mă convoca ori de câte ori aveau un răspuns [pe care ei îl dădeau lui Nanu, n. a.], fie el chiar negativ, mă întreb dacă mă mai bucuram de încrederea ei". (pagina 97)

În concluzie, toate întrevederile domnului Duca cu ruşii au avut loc la iniţiativa lui, nu la cea rusă. Ruşii nu l-au chemat, dar erau doritori de informaţii şi de declaraţii de dragoste şi mai ales să vadă dacă ar putea găsi o fisură între guvern şi opoziţie, ca să o exploateze.

„Mandatul" domnului Duca din partea opoziţiei unite şi a regelui? Puteam să ne înşelăm asupra lui până astăzi, dată fiind lipsa de documente corespunzătoare. Dar domnul George Duca ne clarifică singur situaţia, vorbind de Niculescu-Buzeşti, un *simplu director* la Ministerul de Externe (sublinierea autorului): „Mă amuza însă faptul că din anul 1943, când dânsul" – Buzeşti – „m-a însărcinat, în treacăt fiind la Stockholm, să reprezint pe rege şi opoziţia unită, peste capul guvernului şi al lui Nanu, stabilind în acelaşi timp, un cifru secret între noi".

Mai clar nici nu se putea. Băieţii se reprezentau între ei. George Duca reprezenta pe Buzeşti şi Buzeşti pe Pogoneanu şi Ionel Stârcea... Şi nu putea fi altfel, fiindcă opoziţia română era alături de guvern în căutarea unei soluţii de a ieşi din Axă şi din război. Ei lucrau mână în mână şi la Stockholm şi la Cairo. „Noi nu putem da afară pe nemţi pe o uşă, ca să lăsăm pe ruşi să intre pe cealaltă", telegrafia Maniu la Cairo. „Cu toate că opinia publică românească" – telegrafia el la 24 ianuarie 1944 lui Viorel Tilea la Londra – „este alături de anglo-americani, poporul român este gata să-şi apere ţara contra ruşilor. Dacă numai trupele ruseşti invadează România, poporul este gata să lupte până la moarte". (FO 371-43992, arhivele secrete engleze).

Ce-l face pe domnul Duca, la vârsta lui înaintată şi după 41 de ani de la cotropirea patriei sale de către hoardele sovietice să-şi etaleze fără jenă şi rezervă sabotarea negocierilor de armistiţiu ale ţării sale? Nu înţeleg.

Complotiştii, autori conştienţi sau inconştienţi ai crucificării României, au plătit aproape toţi: Buzeşti în exil, Pogoneanu în

pușcării, Ionel Stârcea și generalul Aldea la fel. Singurul răsfățat de destin și de americani rămăsese, alături de Cretzeanu și Vișoianu, domnul George Duca. De ce scoate el capul ca șarpele la drumul mare? De ce nu lasă praful istoriei să se aștearnă pe acțiunea lui, puțin cunoscută până acum? De ce se laudă el cu ea? Vanitate? Inconștiență? Sau convingerea că o asemenea acțiune trebuie dusă și că a servit țara?

Nu s-a înțeles și nu se înțelege nici măcar acum că singura formulă de încredere - nu zic de reușită, de salvare a țării - ar fi fost un front unit și solid între mareșal, opoziție și rege? Că orice acțiune divergentă nu folosea decât rușilor și nu ducea decât la o capitulare necondiționată în fața lor?

Bineînțeles, opoziția negocia cu aliații și se servea de cifru și curieri, dar obiectivul era să ajute pe mareșal să poată obține un armistițiu, asigurând suveranitatea și independența țării. Iuliu Maniu și Dinu Brătianu s-au servit de cifru și de curieri diplomatici, dar pentru a ajuta guvernul, nu pentru a-l sabota.

Astăzi vedem că ei s-au înșelat profund în alegerea oamenilor. Abuzând de încrederea acordată, de nevoia unei totale discrețiuni și de confuza situație de la acea oră, „băieții" au încercat să se folosească de rege și de opoziție, unii pentru reglementarea conturilor personale cu mareșalul Antonescu, alții ca să-și asigure puterea și platforma politică pentru ziua ce urma.

Este o infamie și o insultă să se atribuie lui Iuliu Maniu și lui Dinu Brătianu acțiunea domnului George Duca de la Stockholm. Memoria lor, venerată în țara îngenuncheată, nu trebuie pătată prin asocierea lor la sabotarea negocierilor de armistițiu. Plângem și pe marele patriot, făuritor al României Mari, Ion Duca, care își vede numele legat de o acțiune atât de inconștientă și de dăunătoare intereselor naționale, prin fiul său George Duca, Iuda de la Stockholm.

În rezumat:

La Cairo, cei trei aliați au cerut o capitulare necondiționată, pe care atât opoziția - Maniu și Brătianu - cât și guvernul Antonescu au încercat să o amelioreze prin includerea condițiilor mai avantajoase oferite de Stalin lui Antonescu la Stockholm.

Dar atât la Cairo, cât și la Stockholm, Niculescu-Buzești și Duca „sfătuiau pe ruși" și aliații să nu aibă încredere în Antonescu și să nu încheie armistițiu decât cu ei.

O gravă eroare de judecată, atât a opoziției române, cât și

a guvernului Antonescu, a fost că anglo-americanii vor debarca în Balcani şi că deci România va fi lăsată pradă ocupaţiei exclusive a Uniunii Sovietice. Iluzia acestei „debarcări", plătită atât de scump de întreg poporul român, a fost întreţinută intenţionat pentru mistificarea armatelor germane şi înşelarea guvernului şi opoziţiei române.

Cum iluzia acestei „debarcări" a jucat un rol hotărâtor asupra soartei României, voi prezenta în prealabil această problemă în capitolul ce urmează.

Capitolul 3

ILUZII TRAGICE: „DEBARCAREA ALIAŢILOR ÎN BALCANI"

Dacă întreaga strategie militară a fost decisă la Conferinţa de la Teheran, consecinţele ei politice se precizează tot atunci. Preşedintele Roosevelt, considerând, aşa cum am arătat pe larg în *Yalta şi crucificarea României*, că Europa de răsărit va fi zonă de influenţă sovietică, iar restul Europei zonă comună de influenţă anglo-rusă, el dădea conform acestei decizii, la 21 februarie 1944, Departamentului de Stat instrucţiuni în consecinţă – citez:

The White House

February 21, 1944

Memorandum for the Secretary of State acting.

(1) I do not want the United States to have the post-war burden of reconstructing France, Italy and the Balkans.

It is definitly a British task.

(2) From the point of view of U. S. our principal object is not to take part in internal problem in Southern Europe.

F. D. R.

sau pe româneşte:

Memorandum pentru secretarul de stat interimar.

1. Eu nu vreau ca Statele Unite să aibă după război sarcina de a reconstruit Franţa, Italia şi Balcanii. Aceasta este absolut treaba englezilor.

2. Din punctul de vedere al Statelor Unite, obiectivul nostru principal este de a nu lua nici un fel de parte în problemele interne din sud-estul Europei.

F. D. R.

Această împărţire a Europei în zona de influenţă anglo-rusă fusese confirmată lui Stalin prin scrisoarea lui Roosevelt din 20

februarie 1943, adresată lui Zabrousky şi Weiss, doi conducători sionişti, ce plecau la Moscova „să medieze între Stalin şi Roosevelt" (vezi *Yalta şi crucificarea României*, pagina 36). Decizia sa de a face din estul Europei zonă de influenţă rusească, iar Europa de apus zonă comună anglo-rusă, a fost confirmată de preşedintele Roosevelt şi cardinalului Spellman la 3 septembrie 1944 (Vezi *Cardinal Spellman Story*, pagina 220 şi următoarele).

La rândul lor, englezii se înţeleg cu ruşii – în principiu – încă din august 1943, ca să-şi împartă Europa. Iată ce scrie Anthony Eden, ministrul de Externe al Marii Britanii în *The Reckoning*, la pagina 408:

„După război, mi-a spus Maiski (ambasadorul rus la Londra), fiecare dintre noi va avea zone de influenţă în Europa: Uniunea Sovietică la răsărit, englezii la apus".

Iată de ce, studiind aceste documente şi întreaga strategie militară a aliaţilor, marele istoric britanic A. J. P. Taylor trage concluzia:

„Politica lui Churchill, privită deschis şi fără înconjur, a fost împărţirea Europei. Această politică era bazată pe premisa retragerii trupelor americane din Europa, aşa cum nenumărate declaraţii ale lui Roosevelt l-au făcut să creadă. De aceea, scopul politicii lui Churchill a fost împărţirea Europei în sfere de influenţă engleze şi sovietice. Stalin era încântat de această ofertă a lui Churchill" (vezi *Churchill Revisited*, de A. J. P. Taylor, pagina 56).

Cum se ştie, întreaga politică a guvernului român, în 1943 şi 1944, când a realizat că Germania a pierdut războiul, a fost bazată pe iminenţa intrării Turciei în război şi a debarcării aliaţilor anglo-americani în Balcani. Nimenea nu-şi mai aducea aminte de dezastrul de la Gallipoli din primul război mondial. La fel, întreaga politică a opoziţiei româneşti, în frunte cu Iuliu Maniu, era bazată până în ultima clipă, pe aceleaşi greşite premise. Aceste iluzii deşarte au denaturat întreaga politică românească şi au avut consecinţe tragice. Americanii nici nu vroiau să audă de o debarcare în Balcani. Roosevelt o anatemizase. Iată ce scrie biograful Ted Morgan asupra lui Roosevelt şi a Balcanilor:

„La 28 octombrie 1943, preşedintele a spus ministrului său de Război Stimson că el nici nu se gândeşte să se atingă de Balcani, decât numai dacă ruşii vor fi înaintat destul în inima Germaniei, astfel că trupele americane, la nevoie, să lupte cot la cot cu cele sovietice. Stimson spunea că este periculos de a se

vorbi preşedintelui de Balcani, mai ales că acesta i-a spus categoric: «*Remember! No more Balcans!*» (Ţine bine minte! Să nu mai aud de Balcani!)

Dat fiind rolul capital jucat de această idee a «debarcării în Balcani» în comportarea guvernului şi a opoziţiei româneşti, am căutat să adâncesc problema şi am ajuns la concluzia irefutabilă că în realitate nu a fost decât o abilă dar tragică mistificare. Am scris asupra acestei probleme trei articole, pe care *Stindardul românilor* al domnului Ion Pantazi – căruia îi mulţumesc călduros – a avut bunătatea de a le publica. Le redau acum în întregime, mai jos:

„Când a apărut, în limba franceză, cartea mea *L'Europe de l'Est trahie est vendue* (Editions La Pensée Universelle, Paris), în care prezentam în lumina ultimelor documente ultrasecrete tragicele greşeli făcute de Churchill şi Roosevelt în cursul celui de-al doilea război mondial, câţiva români din exil, improvizaţi «istorici», «critici şi experţi militari», «strategi» din cap până în picioare, au sărit să mă critice şi să ia apărarea politicii lui Churchill.

Compatrioţii noştri – atât de competenţi – pretindeau, nici mai mult nici mai puţin, că «Churchill a vrut debarcarea în Balcani, ca să taie drumul ruşilor în Europa şi să-i menţină în propriile lor fruntarii».

Rostul articolului de faţă nu este de a da acestor compatrioţi posibilitatea de a-şi revizui opiniile şi de a-şi pune «erudiţia» la punct, ci de a spulbera o dureroasă legendă, ce a făcut imens rău ţării (în politica urmată în cursul celui de-al doilea război mondial) şi care persistă şi astăzi în cercurile admiratorilor lui Churchill).

Pentru aceştia, genialul Churchill ar fi văzut la timp pericolul bolşevizării Europei şi ar fi încercat să-l conjureze propunând o debarcare aliată în Balcani. Această teză e completamente falsă. Legenda a fost creată «post mortem» de premierul britanic, pentru a-şi acoperi propriile sale greşeli ce au dus la pierderea Europei de răsărit, a dezechilibrului mondial şi la săparea mormântului Lumii Libere."

În ce priveşte ţara noastră, această legendă a „debarcării în Balcani", pusă în circulaţie încă din 1942, a alimentat nu numai discuţiile de cafenea de la Capşa din Bucureşti, dar ea a devenit o cheie de boltă în formularea întregii noastre politici: atât a

guvernului mareşalului Antonescu, cât şi a întregii opoziţii, în frunte cu Iuliu Maniu şi Brătianu.

Tragedia de la 23 august 1944 este direct legată de această mistificare, de această legendă.

Pentru cei ce nu au citit cartea mea, nici ediţia franceză, nici ediţia engleză (*Sell-out to Stalin*, Vantage Press, New York), ţin să precizez că eu pretindeam, în capitolul 23, cu documente zdrobitoare că *niciodată Churchill nu a intenţionat „să taie drumul ruşilor în Europa"*. Că dacă s-a discutat – cum era firesc – o debarcare aliată în Balcani, ea ar fi urmat să se facă împreună, mână în mână, cu ruşii.

De la apariţia cărţii mele, alte documente ultrasecrete au fost reclasificate, alte lucrări au fost scrise şi deci, astăzi, sunt în măsură să adâncesc problema „debarcării" pentru a o situa în adevărata şi tragica ei lumină.

UN SCURT REZUMAT ISTORIC SE IMPUNE

După atacarea Uniunii Sovietice la 22 iunie 1941 de armatele Axei, Stalin a cerut englezilor crearea imediată al unui al doilea front de război în Europa. În principiu, acest al doilea front era decis pentru anul 1942.

Cum după intrarea Statelor Unite în război Churchill se opunea din răspunteri oricărei debarcări în Franţa în 1942 (aşa cum cereau şi americanii), pleacă la Moscova şi explică lui Stalin imposibilitatea debarcării în Europa şi planul debarcării în Africa.

Statul major american a întocmit planul debarcării în Franţa în 1943, dar Churchill se opune din nou şi debarcarea are loc tocmai în iunie 1944. Această nouă amânare a deschiderii celui de-al doilea front a fost aspru criticată de Stalin, cât şi de americani. Nedebarcarea în Franţa în 1943 a făcut şi obiectul unui interesant studiu al cunoscutului istoric englez John Grigg, publicat sub sugestivul titlu: *The Victory That Never Was* (Victoria care nu a fost niciodată: 1943). În cartea sa, publicată în editura Methuan în 1985, istoricul englez demonstrează cu documente zdrobitoare şi o analiză eminentă că „războiul putea fi terminat victorios încă din 1943", dacă Churchill ar fi acceptat debarcarea în Franţa, propusă de americani. După John Grigg, Hitler putea fi învins la acea dată mult mai uşor decât în iunie 1944 şi războiul

ar fi fost scurtat cu doi ani. Ceva mai mult, o debarcare în 1943 ar fi împiedicat pierderea Europei de răsărit şi promovarea Rusiei ca mare putere şi ar fi salvat, în mare măsură, şi masacrarea evreilor din Europa.

CONFERINŢA DE LA QUEBEC

După conferinţa de la Casablanca din ianuarie 1943, la care Roosevelt a decretat aberanta clauză a „capitulării necondiţionate", şefii militari aliaţi se întâlnesc întâi în mai 1943 la Washington (Conferinţa „Trident") şi apoi, în august 1943, la Quebec, pentru a finaliza planul şi strategia debarcării.

Din partea americanilor, generalul Marshall susţine o debarcare directă, peste Canalul Mânecii, în Franţa şi o confruntare directă şi de front cu armatele germane. Din partea englezilor, şeful de stat major, generalul Brook, susţine că o asemenea debarcare este prematură. O debarcare – pretindea el – nu trebuie făcută decât după ce Germania este slăbită printr-o *tactică indirectă:* războaie periferice, bombardamente intense, război politic şi economic, subversiune, sabotaj, mistificare şi dezinformare şi crearea de revolte şi revoluţii în Europa ocupată de germani. Englezii tindeau să degajeze Mediterana pentru a asigura drumul Imperiului britanic.

În faţa acestor teorii diametral opuse, discuţiile militare de la Quebec au fost furtunoase. Dar Roosevelt a reuşit să-l convingă pe Churchill şi s-a decis ca debarcarea să se facă în Franţa, peste Canalul Mânecii, în Normandia, în luna mai 1944.

Pirueta de 180 de grade a lui Churchill, abandonând punctul de vedere oficial al propriului stat major, a stupefiat pe generalul Brook: „Nici un minut nu a realizat el (Churchill) ce înseamnă pentru mine schimbarea sa de strategie; în plus, el nu mi-a exprimat nici cea mai mică simpatie, nici un regret pentru schimbarea părerilor sale şi abandonarea întregii strategii oficiale engleze."

Admiratorii lui Churchill, exilul românesc, ar face bine să citească *Memoriile generalului Brook*, unde-l vor descoperi ca un amator, un cinic. Tot admiratorilor români ai lui Churchill – mai ales celor din Anglia – le recomand câteva lucrări interesante şi instructive. Ele nu sunt scrise de un român pribeag ce şi-a pierdut ţara din greşelile „genialului" Churchill, ci de somităţi engleze şi

americane, care au avut curajul să spună cu glas tare că atât Roosevelt cât şi Churchill, prin greşelile făcute, au pierudt pacea, după ce eroicele lor popoare au câştigat războiul. S-a pretins chiar de către Churchill că declaraţia lui Roosevelt de la Casablanca, de la 24 ianuarie 1943, asupra clauzei „capitulării necondiţionate" ar fi foat o decizie „spontană" a preşedintelui american şi că el ar fi rămas „împietrit" când a auzit-o. Adevărul este cu totul altul. Şi aici Churchill îşi creează „post mortem" legende, ca să-şi acopere imensele răspunderi şi greşeli. Clauza „capitulării necondiţionate" a fost discutată în *prealabil* de el cu Roosevelt, a cerut chiar aprobarea consiliului de miniştri britanic la Londra printr-o telegramă. Şi cabinetul a aprobat clauza. Ceva mai mult, la banchetul ce a urmat Conferinţei de la Casablanca, Churchill însuşi a propus un toast „pentru capitularea necondiţionată" şi a aprobat „very well, very well", ca această conferinţă să se cheme „Conferinţa Capitulării Necondiţionate".

Aşa se scrie Istoria de către învingători şi aşa se cloroformizează admiratorii lui Churchill, românii, ca şi străinii. Dar s-au găsit, cum am spus, şi alţii – în afară de mine – să critice, şi încă foarte aspru, politica lui Churchill şi Roosevelt. În Anglia, lordul Hankey, în *Politics: Trials and Errors* critică nu numai clauza capitulării necondiţionate ce a prelungit războiul cu toate ororile lui şi a bolşevizat Europa şi promovat Rusia ca mare putere, dar şi constituirea Tribunalului de la Nürnberg, procedura şi deciziile lui. Istoricul american Hanson W. Baldwin, în *Great Mistakes of the War*, este tot atât de sever. El ne dă în plus o informaţie suplimentară: „Serviciile de informaţii militare au redactat o notă în care au subliniat pericolul prezenţei armatelor sovietice în Balcani", dar nota a fost aruncată la coş ca lipsită de interes.

Aceleaşi critici severe din partea istoricului militar Dupuy şi a istoricului Chester Wilmont, în *Lutte pour L'Europe*. Dar cea mai virulentă critică contra politicii celor doi şefi, Churchill şi Roosevelt, o face generalul J. F. C. Fuller în cartea sa *The Second World War*, în care el este categoric: războiul putea fi terminat în primăvara lui 1943, regimul nazist lichidat de armata germană şi Europa de răsărit salvată de bolşevism. Citâm numai un paragraf: „Nebunia – capitulării necondiţionate – concepută de Roosevelt şi de Churchill la Casablanca a angajat Statele Unite şi Marea Britanie în cea mai absurdă şi mai aberantă campanie tactică şi strategică din tot timpul războiului."

Eminentul critic militar Basil Liddell Hart, autoritatea cea

mai necontestată în materie militară din Anglia, scrie şi el: „Capitularea fără condiţii a fost cu siguranţă cea mai nenorocită din toate formulele politice, din cursul celui de-al doilea război mondial. Ea a prelungit războiul, a mărit imensele pierderi în oameni şi material şi, ceea ce este şi mai grav, a distrus echilibrul de forţe în Europa, dând preponderenţă Uniunii Sovietice pe acest continent."

Reamintesc admiratorilor români ai lui Churchill că, în timp ce el obliga poporul german să lupte şi să moară până la unul din cauza imbecilei clauze de „capitulare necondiţionată", Stalin profita de prostiile celor doi lideri aliaţi, pentru a oferi poporului german prietenia şi indulgenţa sa şi a încerca să-l capteze: „Hitleriştii vin şi trec; dar poporul şi statul german rămân, fiindcă sunt eterne". Era un afiş-tip placardat pe întreg teritoriul german, ocupat de armatele roşii.

MILITARII ALIAŢI ŞI „DEBARCAREA ÎN BALCANI"

S-a confundat adesea insistenţa englezilor de a angaja o campanie în Mediterana, cu o „debarcare în Balcani", după cum s-a confundat „alternativa Viena" cu aceeaşi debarcare în Balcani.

Avem astăzi o întreagă serie de lucrări istorice, politice şi militare, care ne lămuresc asupra problemei şi risipesc – pentru totdeauna – credinţa falsă a intenţiei lui Churchill de „a tăia drumul ruşilor în Europa".

Feldmareşarul Alanbrooke, fostul şef de stat major imperial timp de patru ani, ne aduce informaţii asupra problemei în discuţie, în jurnalul său *Diary* – comentat şi completat de David Fraser într-o lucrare apărută acum doi ani. Aflăm astfel, că militarii englezi au insistat pentru o campanie în Mediterana, pentru a lichida Italia (Sicilia), insulele Rhodos, insulele Egee şi Dodekanesul. Raţiunea acestei strategii – propusă americanilor – era simplă: se asigura (după ocuparea nordului Africii) linia Imperiului britanic - Suez - Gibraltar - pentru transportarea materiilor prime şi a vaselor de război necesare, atât pentru operaţiunea debarcării în Franţa, cât şi retrimeterea lor în Pacific. Era politica constantă a englezilor de a sigura drumul Imperiului britanic. De altfel, după debarcarea în Italia, nemţii s-au lăsat ei înşişi înşelaţi de teoria „debarcării în Balcani" şi au stabilit linia

frontului în sudul Romei, tocmai pentru a împiedica o atare debarcare ulterior. Alanbrooke susţinea puternic un ajutor masiv guerrilei din Iugoslavia şi vedem azi din corespondenţa lui cu generalul Wilson că nu a propus niciodată o debarcare propriu-zisă în Balcani, pe care o credea inutilă. De altfel, şeful de stat major ştia de la Teheran încoace, din 1943, că Balcanii sunt *chasée–gardée* a lui Stalin, pe care îl socoteau cel mai tare între cei trei: „Nici o singură dată Stalin nu a făcut o greşeală strategică în declaraţiile sale“. Stalin nu era gata să aprobe nici o campanie care ar fi putut să aducă trupe aliate în teritoriile ce el şi–a rezervat să le comunizeze. El avea încă de la acea vreme (noiembrie 1943) idei bine definite cum să guverneze Balcanii după război şi aceasta ar fi însemnat chiar încorporarea totală a acestor ţări în Uniunea Sovietică. Lucrul devenise atât de evident, încât încă de la 1 iulie 1944 Churchill spunea într–o telegramă adresată lui Roosevelt că intenţiile lui Stalin sunt să aibă mână liberă în est. Marele stat major a văzut din vreme pericolul. Militarii au atras – inutil – atenţia Foreign Office–ului că singura putere victorioasă în acest război va fi Rusia. Alanbrooke scria în jurnalul său la 27 iulie 1944: „Germania nu mai este puterea dominantă în Europa. Rusia este. Ea are enorme resurse şi nu va întârzia să devină inamicul – ameninţarea – principală a noastră în 15 ani.“

Cuvinte profetice, aruncate la coş de Eden: „Apparently, the F[oreign] O[ffice] could not admit that Russia might, some day, become unfriendly“ [Pare a fi evident că F. O. nu putea accepta ideea că Rusia ar fi putut deveni cândva inamică].

Convins că politica personală a lui Churchill din 1943 înainte duce la lichidarea Imperiului britanic şi pierderea păcii, şeful de stat major a avut ieşiri de o violenţă nemaipomenită împotriva primului său ministru. Astfel, când numai la trei luni înainte de debarcarea în Normandia, în ziua de 18 martie 1844 Churchill a ordonat – cu de la sine putere – ofiţerilor de stat major să studieze debarcarea în Portugalia, nu în Franţa, Alanbrooke i–a strigat: „Dacă–ţi închipui că ai să faci invazia Europei traversând Pirineii, atunci eşti mult mai nebun decât te–am crezut.“

Cum sănătatea lui Churchill lăsa de dorit şi cum povara anilor şi a imensului efort făcut au început să se arate şi să se manifeste în politica sa, Alanbrooke a notat în jurnalul său, la 15 august 1944, aceste fraze extraordinare, teribile, la adresa şefului său: „Simt că noi am ajuns la un stadiu în care pentru binele naţiei noastre şi pentru propria lui reputaţie ar fi o binefacere, dacă

el (Churchill) ar dispărea din viaţa noastră politică. Ar fi o tragedie să-şi păteze trecutul său prin acţiuni idioate în cursul unui inevitabil declin de senilitate, care a început încă de anul trecut. Personal eu am găsit imposibil să lucrez cu el în ultimul timp şi sunt plin de îngrijorare, gândindu-mă în ce ne mai poate băga mâine".

Este dureros şi tragic să-l auzim pe propriul şef de stat major, ofiţerul căruia Anglia îi datorează câştigarea războiului, vorbind şi lăsând posterităţii această teribilă părere. Alanbrooke înregistrează declinul fizic al lui Churchill din 1943, adică anul când au avut loc conferinţele de la Casablanca şi Teheran, care au dat mână liberă lui Stalin în estul Europei. Voi adăuga că jurnalul său a fost scris la 15 august 1944, numai cu două luni înainte de plecarea lui Churchill la Moscova (9 octombrie 1944) ca să cedeze Europa de răsărit lui Stalin, crucificând şi neamul românesc.

Revenind la „debarcarea în Balcani", reamintesc că se confundă adesea şi uşor intenţia lui Churchill de a ajunge la Viena cu o debarcare în Balcani. Atât el (adică cei opt profesori de la Oxford şi Cambridge ce au lucrat la memorii), cât şi documentele militare ne arată astăzi în mod clar că ideea lui Churchill şi studiile militare făcute se refereau la o campanie prin Triest (după căderea Italiei şi lichidarea trupelor germane), Liubliana, Graz, Viena şi Bratislava. Nici vorbă de Balcani, de România sau Ungaria. „Alternativa Viena" a fost refuzată de Roosevelt, de militarii americani şi chiar englezi. Ea a rămas „visul" generalului Alexander. În ceea ce priveşte Yalta, Alanbrooke nu a fost deloc surprins. Ea a devenit mormântul libertăţii, al democraţiei, al liberei determinări a popoarelor. Ea este sinonimă cu trădarea, cu naivitatea puterilor occidedentale, cu indiferenţa lor în faţa brutalităţii, cinismului şi machiavelismului sovietic. Alanbrooke nu a fost surprins, fiindcă el a atras atenţia, încă de la conferinţa de la Quebec din 1943 asupra pericolului Uniunii Sovietice şi a comunismului planetar, a necesităţii de a avea un program politic pentru a împiedica promovarea Rusiei ca mare putere, pentru a nu pierde războiul. Dar nimeni nu l-a ascultat. Şi Marea Britanie a câştigat războiul, dar a pierdut pacea şi Imperiul britanic.

Spre sfârşitul războiului, Churchill şi-a dat seama de dezastru. Într-una din furtunoasele sale ieşiri a strigat: „O să sfârşim cu barbarii din inima Europei". A mers atât de departe în exploatarea acestei idei, încât la 24 mai 1945, după terminarea războiului, a

cerut lui Brooke ca statul major să facă imediat un studiu asupra posibilităţilor de a ataca pe ruşi, înainte ca forţele anglo–americane să fie demobilizate, în cazul în care ruşii devin prea agresivi. Brooke a râs de el, dar a notat în jurnalul său că nu mai este nici o îndoială că Rusia este de acum încolo atotputernică în Europa.

Voi semnala cititorilor şi aprecierile lui Alanbrooke asupra actului de la 23 august 1944 de la Bucureşti. Iată ce zicea el în raportul prezentat la Conferinţa din 10 septembrie 1944 (Octagon) din Canada: „Trecerea României de partea aliaţilor a dat *ruşilor un imens avantaj* şi se poate ca ei să pătrundă linia Siegfried. *Oricât de dorită ar fi această incursiune rusă din punct de vedere militar, efectele ei politice în centrul şi sud–estul Europei vor fi formidabile, catastrofale*".

Să găsim aici o explicaţie a negarantării de către englezi a condiţiilor de armistiţiu oferite de Stalin mareşalului Antonescu? Să fi vrut ei ca România să reziste cât mai mult ruşilor, pentru a proteja Grecia şi a da timp anglo–americanilor să ajungă înaintea lor la Viena? Este o posibilitate, o ipoteză. Dar ce tragice greşeli au fost comise!

Am afirmat întotdeauna în cărţile mele că dacă ipoteza unei debarcări în răsăritul Mediteranei sau la Triest a fost discutată în conferinţele politice şi militare, ea nu a fost reţinută şi niciodată Churchill nu a vrut să o facă „în scopul de a tăia ruşilor drumul în Europa". Ceva mai mult, şi astăzi avem dovezi zdrobitoare în acest sens, pentru a înşela şi pe nemţi şi pe sateliţi lor din Balcani şi Ungaria, aliaţii, în mod deliberat şi diabolic, au acreditat această versiune a „debarcării în Balcani", ca o diversiune, un act de mistificare în cadrul general al intoxicării, cunoscut şi preparat sub titlul *Planul JAEL*.

Pentru a înţelege mai bine legenda „debarcării" în Balcani, e necesar să ne orpim în fugă asupra rolului imens, determinant, jucat de serviciile secrete britanice în câştigarea războiului (ca de altfel în întreaga concepţie de politică externă a Marii Britanii din ultimele două secole). Pentru a nu periclita în viitor buna funcţionare a acestor servicii secrete, un acord anglo–american, din 7 septembrie 1945, prevedea luarea de măsuri pentru eliminarea secretelor de spionaj din redactarea oficială a Istoriei. Misiunea, în genere, a acestor servicii este să spioneze, să intoxice şi să mistifice. Reamintesc în treacăt câteva din rolurile extraordinare jucate de aceste servicii în câştigarea victoriilor aliate. Astfel, serviciile secrete britanice au pus mâna încă din 1938 pe o maşină

de codificare „ENIGMA-ULTRA", inventată de olandezul Hugo Koch şi adoptată de întreaga armată germană ca mijloc ultrasecret de transmisiuni între comandamentele ei. Un lucrător polonez dintr-o uzină din Berlin a vândut „maşina". Un alt polonez, Lewinski, a vândut serviciilor secrete engleze MI6 „codul" şi toate cunoştinţele necesare utilizării ei. Fapt şi mai grav, nu numai Hitler şi întreaga armată germană utilizau „Enigma-Ultra", dar şi serviciile secrete ale amiralului Canaris, ca şi serviciile secrete ale lui Ribbentrop. Deci, ca şi în cazul codului japonez pentru americani, încă din 1940 toate ordinele plecate de la Marele Cartier General al lui Hitler erau *în acelaşi timp*, in mod instantaneu, primite şi de englezi, aşa cum erau imediat cunoscute toate transmisiunile amiralului Canaris şi ale lui Ribbentrop. Iată de ce adevărul asupra „Enigmei-Ultra" a fost secret absolut, total, timp de 30 de ani. Şi cu drept cuvânt.

Cum s-ar fi scris glorioasele pagini şi enormele sacrificii ale armatelor aliate, dacă adevărul asupra „Enigmei" ar fi fost cunoscut? Dacă s-ar fi ştiut că toate ordinele de bătaie, toate planurile de luptă, cu ziua, ora şi secunda atacului, erau cunoscute de englezi (şi americani) din 1940 până la sfârşitul sfârşitului?

La „Enigma" trebuie adăugată şi acţiunea lui Rudolf Rössler, trădător german fixat la Lucerne (reţeaua „Luce"), care informa la rândul său pe ruşi exact în acelaşi fel prin reţeaua de radio Foote (engleză) şi radio Alexandru Radoun, comunist instalat la Lausanne şi Geneva. O menţiune specială trebuie făcută trădătorului german Sorge, ataşatul de presă german din Tokio. Acesta a reuşit să informeze pe Stalin de ziua atacului german contra Uniunii Sovietice, de atacul de la Pearl Harbor şi mai ales de decizia ultrasecretă japoneză de a *nu ataca Uniunea Sovietică*. Acest fapt a permis lui Stalin să retragă întreaga armată din Orient şi să arunce 180 de divizii proaspete la Stalingrad, schimbând soarta războiului. Trebuie de asemenea amintit cazul „spionului" Cicero, manipulat de englezi şi legat (prin acţiunea sa de mistificare) de „debarcarea" din Balcani.

CE ERA PLANUL ENGLEZ „JAEL"?

Un plan general uriaş de intoxicare şi de mistificare a inamicului prin toate mijloacele posibile. Inspirat şi comandat direct de Churchill, având în frunte pe colonelul Bevan, asistat de colonelul W. Baumer, planul Jael era conceput în primul rând

pentru inducerea în eroare a lui Hitler în ce priveşte acţiunea de debarcare în Franţa. În cadrul acestui mare proiect de mistificare – denumit planul Jael – asupra locului debarcării, a timpului de atac, englezii au conceput extraordinarele operaţiuni Fortitude Nord şi Fortitude Sud. Aceasta pentru a face pe Hitler să creadă că debarcarea din Normandia era secundară şi că va fi urmată de o a doua, mai importantă (şi cea adevărată) în Pas de Calais şi în Norvegia. În felul acesta, trupele germane erau păstrate şi masate în aceste locuri, în timp ce trupele de debarcare anglo–americane din Normandia întâmpinau o rezistenţă limitată. Locurile de debarcare ca şi armatele masate în Anglia pentru a le executa, erau pure invenţii, dar executate printr–o simulare genială. Spaţiul nu–mi permite să adâncesc operaţia „Fortitude". Voi menţiona numai că simularea a imobilizat, numai în ce priveşte Fortitude Nord, 27 de divizii germane care, dacă erau prezente în ziua „J" în Normandia, respingeau cu siguranţă debarcarea aliată. Fotitude Sud viza intoxicarea prin simulare a unei „debarcări" ulterioare în Pas de Calais. Mistificarea a reuşit şi armatele germane au fost imobilizate acolo unde nimeni nu a avut intenţia să debarce. Alte mistificări vizau operaţii simulate de debarcări la Bordeaux (*Operation Ironside*) şi la Marseille (*Operation Vendetta*).

Cum se vede, alături de curajul şi eroismul trupelor aliate şi imensul material de război, mistificarea – planul Jael – a jucat un rol capital în reuşita debarcării şi deci în câştigarea războiului.

„DEBARCAREA ÎN BALCANI" – PLANUL DE MISTIFICARE „ZEPPELIN"

Planul „Zeppelin" urmărea mistificarea şi intoxicarea nemţilor cu privire la zona Mediteranei de răsărit şi în Balcani. Acest plan al serviciilor engleze era pregătit încă din vara lui 1943 şi făcea bineînţeles parte integrantă din strategia generală de mistificare desemnată mai întâi de planul Jael, iar apoi de Planul Bodyguard.

Trebuie reţinut şi subliniat că la Conferinţa de la Teheran din noiembrie 1943, cei trei mari au discutat problema „mistificării şi intoxicării inamicului", şi că Stalin şi–a dat acordul la o colaborarea cu anglo–americanii în acest scop. A urmat apoi un

acord ultrasecret şi scris la 3 martie 1944 la Moscova, iar comisiunea mixtă s–a stabilit în Scoţia, unde şi–a instalat cartierul ei general.

Obiectivul planului Bodyguard era de a înşela pe nemţi mai întâi, că marea ofensivă rusă pe frontul de est va avea loc numai în luna iulie 1944. Pe de altă parte, se urmărea intoxicarea inamicului german, făcându–l să creadă că debarcarea în Franţa va avea loc numai după începerea ofensivei ruseşti. În acest fel armatele lui Hitler erau imobilizate pe frontul de est şi deci ele nu puteau combate debarcarea din Normandia din mai (iunie) 1944. În acelaşi timp, armatele germane trebuiau înşelate, făcându–le să creadă într–o debarcare anglo–americană în Norvergia şi o debarcare anglo–americană–rusă în România pe malurile Mării Negre..., pentru a ataca câmpurile petroliere de la Ploieşti...

Alte operaţii de mistificare priveau Peloponesul, Triestul şi sudul Franţei. Cu excepţia debarcării în sudul Franţei, după debarcarea din Normandia şi a „dorinţei şi insistenţei“ lui Churchill pentru o debarcare la Triest, ca prin Liubliana să ajungă la Viena, nimeni nu se gândea serios la vreo altă debarcare decât cea de pe coasta Normandiei. Dar „informaţiile“, zvonurile, intoxicaţia, au fost atât de reuşite, încât în ziua J a debarcării reale, la 6 iunie 1944, aliaţii au reuşit să ţină la distanţă şi dispersate 90 de divizii germane, care, prezente la debarcarea din Normandia, ar fi aruncat cu siguranţă trupele aliate în mare. Intoxicarea a fost atât de puternică şi de reuşită, încât în ajunul debarcării reale, divizii de elită germane au fost trimise *din Franţa* în Balcani, cum este cazul diviziei blindate „Panzer–Lehr, Panzerkorps SS“ şi alte zece divizii de Panzer SS.

UNGARIA ŞI PERFIDUL ALBION

Bulgaria, aliata Germaniei, a fost unul din obiectivele prioritare ale planului Bodyguard de intoxicare.

Ţarul Boris, în care Hitler avea toată încrederea, a fost găsit mort (otrăvit?) la 28 august 1943. Hitler, nemaiavând nici o încredere în guvernul şi armata bulgară, a imobilizat un important număr de divizii în Bulgaria. Al doilea obiectiv principal al comisiei mixte de mistificare anglo–americano–rusă a fost Ungaria. Se urmărea ieşirea ei din război

De altfel, după capitularea Italiei, guvernul ungar al lui Kàllay începe el însuşi să tatoneze terenul pentru ieşirea din război prin cercurile catolice din Vatican. Din acest moment începe o procedură curioasă, care se va repeta, cum vom vedea, pas cu pas şi în evenimentele din România. Ungaria avea un prizonier englez, pe colonelul Charles Tefer Howie. Kàllay l–a instalat confortabil în palatul regal de la Budapesta, i–a dat un post de radio şi un operator şi a intrat astfel în contact cu englezii din Malta. (De reţinut în paralel că şi la noi în decembrie 1943, colonelul de Chastellain este paraşutat în România, este utilizat de guvernul român ca să comunice cu englezii, după cum fusese utilizat aparatul şi cifrul lui Rică Georgescu pentru a lua contact cu Cairo în vederea ieşirii României din război). Ungurii trimit la Cairo pe jurnalistul Andrew Frey. Misiunea lui era să negocieze ieşirea Ungariei din Axă, alăturarea ei la trupele anglo–americnae, în momentul apropierii lor de graniţele Ungariei şi combaterea trupelor germane. Exact ca la noi. Diferenţa era că delegatul guvernului român (şi al opoziţiei) era principele Barbu Ştirbey şi că el cerca ca trupele anglo–americane – două divizii – să fie paraşutate în România.

După cum se ştie, principele Ştirbey a fost demascat de agenţia Reuter şi, deşi Hitler ştia de negocierile de la Cairo, ele au putut continua. La fel delegatul ungur, Andrew Frey, a fost demascat de ziarul *The Times* din Londra, dar el, spre deosebire de Ştirbey, s–a întors imediat la Budapesta, nemaiputând negocia în astfel de condiţii.

La 17 august 1943, Ungaria a trimis un alt delegat la Cairo, pe Làszló Veres, care a acceptat capitularea necondiţionată cerută de aliaţi, dar înţelegându–se ca ea să „devină publică *numai după ce trupele anglo–americane vor ajunge la frontiera Ungariei.*" Pentru executarea acestui „aranjament", o echipă anglo–americană a fost paraşutată în cel mai mare secret în Ungaria. Dar această echipă, în loc să pregătească intrarea trupelor anglo–americane în Ungaria (de care nici pomeneală nu era), a început să facă spionaj, agitaţie, conspiraţie, complot. Înţelegând că a fost „rulat" de serviciile secrete engleze, premierul ungur, Kàllay, a expulzat imediat „misiunea" paraşutată. Ce s–a întâmplat în realitate? Într–o impresionantă lucrare în două volume asupra războiului secret, istoricul englez Anthony Cave Brown ne spune azi adevărul care e tragic şi ruşinos:

„Englezii au dezvăluit în mod deliberat nemţilor întreaga

acţiune de negociere a lui Kàllay pentru a forţa pe Hitler să ocupe întreaga Ungarie cu trupe germane şi deci să le ţină departe de terenul real al debarcării."

Ceea ce s–a întâmplat – un nou succes al planului de intoxicare Bodyguard. La 19 martie 1944, trupele germane ocupă Ungaria (Planul german *Margarethe I*). Kàllay, după un prim azil la legaţia turcă, este demis şi încarcerat la Mauthausen.

Cum am spus–o de la început, planul Bodyguard de mistificare în Balcani trebuie examinat în contextul marelui plan Zeppelin din care făcea parte. De aceea, înainte de a reveni la Bucureşti, cititorul trebuie să reţină încă trei operaţiuni de intoxicare, legate de chestiunea românească.

1. Operaţiunea „Mincement", adică descoperirea unui „cadavru" prezumtiv al unui ofiţer englez, William Martin, pe coasta Golfului Càdiz, la Huelva. Cadavrul „ofiţerului" avea şi o servietă cu acte „oficiale", cu o scrisoare adresată comandantului englez, generalul Alexander, din Italia, în care se vorbea de o debarcare în Sardinia şi... în Pelopones. Asta se întâmpla în aprilie 1943. Deci trimiterea de trupe germane în Sardinia şi Pelopones, imobilizarea lor pentru reuşita debarcării în... Sicilia.

2. După defecţiunea şi capitularea Italiei, nemţii au fost obligaţi să trimită propriile lor trupe în toate insulele din răsăritul Mediteranei şi în Grecia pentru a înlocui cele 33 de divizii italiene. Echipa Bodyguard făcea – prin intoxicare – treabă bună. Armatele germane erau ţinute la periferie şi imobilizate.

3. Afacerea Cicero. Un obiectiv major, cum am spus, al planului Bodyguard era intoxicarea inamicului prin a–l face să creadă într–o debarcare masivă în Balcani. În acest scop Istanbulul şi Ankara au devenit centru de operaţie. Toţi au citit şi văzut filmul *Cicero*. Este povestea unui spion, Elysee Bazna, un albanez, angajat valetul ambasadorului extraordinar al Marii Britanii la Ankara. Valetul sustrăgea documntele ultrasecrete din safeul ambasadorului, le fotografia şi le vindea ambasadei germane (care, în treacăt fie zis, le plătea cu lire sterline falsificate). Aceasta se petrecea în perioada critică din decembrie 1943–aprilie 1944, când se pregătea adevărata debarcare în Normandia. Dar multe din documentele vândute de Cicero nemţilor erau falsificate cu scopul vădit de a acredita iminenţa debarcării în Balcani, mai ales că se credea în intrarea Turciei în război, şi trei ofiţeri englezi fuseseră paraşutaşi în România în decembrie 1943. Operaţia Cicero era opera serviciilor secrete engleze în cadrul planului Jael. Ea

a înregistrat un succes extraordinar, fiindcă Cicero... era un agent englez, manipulat de ei.

Trebuie să reamintesc şi să subliniez că mareşalul Antonescu, cu toate afirmaţiile contrare, dându-şi seama că Germania a pierdut războiul, a conceput, lucrând mână în mână cu opoziţia (Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu) un plan de ieşire a României din război şi aceasta încă din luna ianuarie 1943. Se iau contacte cu ambasadorii Statelor Unite din Madrid, Lisabona, Ankara, precum şi prin Vatican. Guvernul Antonescu face de trei ori demersuri dramatice pe lângă Mussolini să-l convingă să iasă din război, împreună cu alţi membri ai Axei, forţând pe Hitler să negocieze o pace politică. Mussolini a ezitat, a mai cerut în luna iunie 1943 două luni de răbdare şi gândire, ca între timp să fie şi el răsturnat şi arestat. Trebuie amintit de asemenea că în tot timpul războiului guvernul român şi opoziţia au avut contact permanent prin radio, prin Rică Georgescu, cu aliaţii, plus legături directe ca aceea prin ataşatul militar din Ankara.

„LIBERATORII ROMÂNIEI CAD... DIN CER, LA SNAGOV"

În luna decembrie 1943, trei ofiteri englezi sunt paraşutaţi la Snagov şi sunt imediat prinşi de jandarmii români. Unul este locotenent-colonelul de Chastellain, fost director la societatea petroliferă Unirea şi Phoenix, al doilea este maiorul Ivor Porter, iar al treilea căpitanul Meţianu. Este posibil ca adevărata lor destinaţie să fi fost reşedinţa de la Buftea a principelui Ştirbey. Reamintim că marele ziarist Pamfil Şeicaru a afirmat că însuşi şeful comunist Emil Bodnaraş, paraşutat în 1943 de Moscova în România, a fost ascuns tot de principele Ştirbey.

Colonelul de Chastellain era o veche cunoştinţă românească, fiind director la o societate de petrol din Bucureşti. Căpitanul Ivor Porter era şeful secţiei Intelligence Service (MI5) pentru Balcani (vezi MI5 Nigel West, Ed. Grenada Panther), iar Meţianu aparţinea – probabil – aceloraşi servicii de „intelligence".

Operaţiunea lor de cod se numea „AUTONOMUS", de care vom mai auzi în viitorul apropiat.

Instalaţi la Cartierul General al Jandarmeriei de la Bucureşti, ei aveau în fiecare zi vizite distinse. Generalul Picky Vasiliu, ministru de Interne, generalul Tobescu, şeful Jandarmeriei, şi

Eugen Cristescu, şeful Siguranţei române. Din decembrie 1943 şi în toată primăvara lui 1944, până la 2 august 1944, cei trei au fost utilizaţi de guvernul Antonescu ca să trasmită mesagii pentru negocierile în curs. În aceste condiţii este neserios şi inexact să se vorbească de „rezistenţă" contra mareşalului şi să vedem apărând poltroni care-şi pun galoane pe această temă. Adevărul este că încă din februarie 1943 mareşalul Antonescu ştia că Iuliu Maniu are un post de radio trimis de englezi şi a pus pe raportul colonelului Ivanovici următoarea rezoluţie:

„Să fie lăsat în pace. Soarta unei ţări nu poate fi pusă pe o singură mână. Dacă aceasta greşeşte, să fie alţii care s-o ia şi să o ducă mai departe". Aşa trebuie înţeleasă chestiunea posturilor de radio (Autonomus, W/T şi Reginald) de legătură între Bucureşti şi englezi. Ele trebuiau ascunse de nemţi, nu de români. Şi când ele au căzut - cazul Ţurcan - a fost din cauza nemţilor şi a aparatelor lor de detecţie. Din cartierul general al Jandarmeriei de la Bucureşti, colonelul englez de Chastellain trasmitea mesagiile mareşalului Antonescu către generalul Wilson. El s-a văzut - cu aprobarea şi ştiinţa mareşalului Antonescu - cu Iuliu Maniu în ziua de 1 aprilie 1944, fiind condus la Snagov de generalul Tobescu, iar Maniu fiind adus cu maşina de Picky Vasiliu.

Unde este „rezistenţa" şi acţiunea secretă contra mareşalului? Unde sunt rezistenţii?

Mareşalul se zbătea să obţină cele mai bune condiţii pentru ieşirea din război şi tot el ţinea armata intactă pentru acest act final. Cei trei englezi paraşutaţi au venit să-l convigă pe mareşal să capituleze. Cel puţin asta le-a fost atitudinea după ce au fost prinşi de jandarmi la Snagov. Din analiza mesagiilor secrete schimbate între „Autonomus" şi Cairo reiese clar că atât mareşalul Antonescu cât şi Iuliu Maniu au refuzat condiţiile de capitulare necondiţionată din 12 aprilie 1944 de la Cairo, ca fiind o predare pur şi simplu armatelor roşii. Totodată reiese categoric că dacă condiţiile - mult mai bune - oferite de Stalin lui Antonescu ar fi fost garantate de anglo-americani, ele ar fi fost indiscutabil acceptate de mareşalul Antonescu şi de opoziţia română (Maniu-Brătianu). Din aceste mesagii schimbate reiese de asemenea că românii mai sperau, nefericiţii, că englezii, cunoscând sentimentele pro-anglo-francezo-americane ale ţării şi conştienţi de interesele lor în România şi în Balcani şi pentru a împiedica expansiunea rusă, sovietizarea şi bolşevizarea întregii Europe de răsărit, vor debarca în Balcani, vor paraşuta trupe în România

şi vor fi generoşi, acordând României un armistiţiu şi o pace justă, de înţelepciune politică.

Nimenea nu şi-a dat seama în România la acea vreme că totul nu era decât o mistificare diabolică, o punere în scenă abilă a serviciilor secrete engleze. În cadrul planului Jael şi Zeppelin, trebuia acreditată versiunea debarcării în Balcani şi la Marea Neagră, nu numai pentru a imobiliza importante divizii germane, dar şi pentru a crea speranţe pentru poporul român, atât de încercat, pentru a-l face să schimbe politica şi astfel să forţeze pe nemţi să ocupe militariceşte România (Planul *Margarethe II*).

Sub aspect documentar trebuie să fac o precizare ce o găsesc utilă. În cartea mea *L'Europe de l'Est trahie et vendue* eu am un capitol special privind afacerea Chastellain în care vorbesc de un schimb violent de scrisori între Molotov şi Churchill, privind această problemă. Această situaţie ar părea paradoxală, dat fiind acordul lui Stalin dat la Teheran, pentru constituirea unei comisii mixte de „intoxicarea inamicului". Dacă nu am ţine seama de patru elemente: paraşutarea celor trei englezi a avut loc în decembrie 1943, deci înainte de acordul serviciilor secrete din Moscova din 3 martie 1944. Paraşutarea s-a făcut fără cunoştinţa ruşilor, care considerau încă de la acea dată România ca zona lor de influenţă. De altfel, în scrisoarea sa din 2 mai 1944, la paragraful 5, Churchill scrie lui Molotov că ei au mână liberă în România. Paraşutarea celor trei ofiţeri englezi în România în decembrie 1943, fără cunoştinţa ruşilor, cădea prost şi din cauza negocierilor duse de generalul SS Wolf în Elveţia în vederea capitulării forţelor germane în Italia, fără cunoştinţa lui Stalin.

PRINCIPELE BARBU ŞTIRBEY, ALIAS BOND, DEMASCAT

Utilizând toate mijloacele de comunicaţie cu aliaţii, aşa cum am memţionat mai sus, principele Ştirbey, cu un paşaport dat de mareşalul Antonescu, pleacă – via Ankara – spre Londra pentru a negocia un armistiţiu pentru România. Dar odată sosit în cel mai mare „secret" la Ankara, la ginerele său Alexandru Cretzeanu, ambasadorul României în Turcia, el este imediat „demascat" de agenţia oficială engleză Reuter la 14 martie 1944. Această „indiscreţie" este încă un mister. A fost ea comisă de un român, în mod conştient, pentru a sabota dintr-un început tratativele de

armistiţiu proiectate? Un sabotaj ca cel al lui Niculescu–Buzeşti şi George Duca de la Stockholm pentru beneficiile personale? Sau era vorba pur şi simplu de o altă mârşavă şi diabolică acţiune a planului Zeppelin şi Bodyguard făcută în mod deliberat pentru a demasca şi denunţa pe mareşalul Antonescu lui Hitler şi a–l forţa pe acesta nu numai să–şi menţină trupele germane în România, dar să şi ocupe ţara noastră, aducând noi trupe (Planul Margarethe II). Oricum, rolul şi apartenenţa locotenent–colonelului de Chastellain şi al echipei lui în cadrul planului Bodyguard nu mai face azi nici o îndoială. „Unul din obiectivele principale ale planului Bodyguard (Zeppelin) era de a stârni zâzania între România şi al Treilea Reich, de a provoca acolo revolte, pentru a imobiliza trupele german şi a le slăbi atât pe frontul de apus, cât şi pe cel de răsărit", scrie istoricul Anthony Cave Brown, ca să adauge la pagina 59 a volumului II:

„Agitatorii englezi şi americani se şi infiltreaseră deja în România printre care era şi lt.–colonelul de Chastellain. Se pretindea că el va aranja curând o operaţie de debarcare amfibie pe ţărmul Mării Negre, la Constanţa. *În realitate, asemenea zvonuri nu erau decât mistificări în cadrul planului Bodyguard pregătit de colonelul Bevan şi Baumer la Moscova, de perfect acord şi de convenţă cu ruşii. Nu*, niciodată Churchill nu a vrut o debarcare în Balcani, ca «să taie drumul Europei ruşilor.»

A fost o legendă creată de Churchill ca să–şi micşoreze post mortem tragicele greşeli. De altfel, Churchill sub propria sa semnătură scrie la pagina 346 din volumul 5 al memoriilor sale de război.

«Debarcarea în Balcani?

No such idea had ever crossed my mind»". (Niciodată nu mi–a trecut prin gând aşa ceva.)

Fără a mai intra în amănuntele diverselor negocieri de armistiţiu ale guvernului sau opoziţiei româneşti, voi enumera sumar pe cele legate de speranţa «debarcării» în Balcani a aliaţilor, speranţă ce a influenţat – şi chiar decis – soarta tragică a României.

a) În tratativele guvernului Antonescu, de la Madrid, noiembrie 1943, cu ambasadorul Statelor Unite, Hayes, el a acceptat (cu cunoştinţa şi acordul lui Iuliu Maniu şi Brătianu) ca România să capituleze necondiţionat, cum o cereau americanii, dar că publicarea şi intrarea în vigoare a capitulării să fie efectivă *numai după debarcarea aliaţilor în Balcani ori intrarea Turciei în război.*

b) Opoziţia română unită (prin Iuliu Maniu) informa (vezi

documentul ultrasecret FO 371–43992 din Londra) pe englezi prin Viorel Tillea că: «România este de partea aliaţilor anglo–americani, dar dacă aceştia nu *vor debarca în România* şi dacă numai trupele ruseşti vor pătrunde în ţară, românii se vor bate până la moarte şi până la unul». Aceasta la 25 ianuarie 1944.

c) Opoziţia română, Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu, a depus în primăvara lui 1944 un document la legaţia elveţiană din Bucureşti în care se angaja să schimbe alianţele României cu condiţia *«debarcării în Balcani»* a anglo–americanilor.

d) Negociatorul României de la Cairo, principele Barbu Ştirbey, a cerut în tot timpul negocierilor debarcarea în Balcani sau cel puţin *paraşutarea a două divizii anglo–americane.*

e) Mareşalul Antonescu, personal, s–a adresat prin ataşatul militar al României la Ankara, generalului comandant englez Wilson, la 23 martie 1944, cerându–i să–i spună pe ce ajutor poate conta România din partea anglo–americanilor şi ce garanţii dau ei pentru soarta României.

f) După acceptarea de principiu a capitulării necondiţionate, scrisoarea făcută de Iuliu Maniu la 12 iunie 1944 înscria totuşi o condiţie (deci nu era capitulare, fiindcă ea era cu condiţii), cerând anume debarcarea a două divizii în România.

g) Guvernul româna, dându–şi seama, după debarcarea din Normandia din 6 iunie 1944, că nu va mai urma nici o altă debarcare şi în nici un caz una în Balcani, s–a adresat la 24 iunie 1944 legaţiei americane de la Madrid în mod «oficios», informând–o că românii au pierdut orice speranţă de debarcare în Balcani, dar ei vor să ştie ce rol vor juca anglo–americanii în capitularea României."

După cum se vede, până la debarcarea anglo–americană din 6 iunie 1944 în Normandia, întreaga politică de ieşire din război a României era legată de „debarcarea aliaţilor în Balcani".

Mareşalul Antonescu, conştient – cum am spus –, încă din ianuarie 1943 că Germania a pierdut războiul, iar de la 6 iunie 1944 că nu va fi nici o debarcare în Balcani, a făcut singura politică ce–i mai rămânea să o facă. Cum tratativele de armistiţiu ale României trebuiau să se ducă în primul rând şi în principal cu ruşii, mareşalul a acceptat în principiu clauzele de armistiţiu de la Stockholm oferite de Stalin, ce erau mult mai favorabile ţării noastre. Tergiversarea lui a fost motivată de nevoia de a

asocia pe anglo-americani la *garantarea acestor condiții de armistițiu*, fiindcă el nu avea încredere în ruși și în sinceritatea lor.

Aceste este adevărul istoric asupra „debarcării în Balcani".

Pentru români ea a fost o iluzie deșartă, pe care s-a formulat întreaga politică de salvare a țării. Pentru englezi a fost o politică deliberată, manevrată, înșelată și crucificată de Churchill. Nici crucificarea României, nici sacrificarea Europei de răsărit făcută de Stalin, nu au salvat Imperiul britanic. Sacrificând Europa de răsărit tiraniei comuniste, Churchill și Roosevelt au schimbat echilibrul de forțe în lume. Prin greșelile lor ei au pierdut pacea. Legenda „debarcării în Balcani" este lăsată să se răspândească, Churchill și echipa lui, pentru a-i acoperi tragicele sale greșeli politice. Istoricii lui încearcă să dea vina pierderii păcii pe Roosevelt, ceea ce este inexact, greșelile fiind deliberate și executate în comun. Oare să fie tot pentru acreditarea acestei legende faptul că Churchill nu s-a dus la înmormântarea lui Roosevelt? Să fie oare tot aceasta cauza că președintele Statelor Unite a fost și el absent la înmormântarea lui Churchill? Care să fie cauza eșecului electoral al lui Churchill, după Conferința de la Yalta? Să fi fost oare conștient corpul electoral că marele lor erou a câștigat războiul, dar a pierdut pacea? Să aibă aceeași explicație și absența de la înmormântarea lui Churchill a feldmareșalului Montgomery?

Capitolul 4

TRĂDAREA STĂTEA CU REGELE LA MASĂ

Capitolul de faţă nu a fost publicat in *Yalta şi crucificarea României.* L-am pregătit mai târziu pentru ediţia franceză, engleză şi germană a lucrării mele, revizuită pentru lectorul român. Normal aş fi dorit ca acest capitol să fie plasat către sfârşitul acestui volum. Mi-e teamă însă că cititorul nu va sesiza unele aspecte ale capitolelor ce urmează fără lectura prealabilă a acestui material. De aceea socotesc că e bine ca acest capitol să fie citit acum.

Tot pentru o mai bună înţelegere a celor ce urmează după acest capitol trebuie să subliniez că:

a) În mod normal – şi ca rutină – atât englezii cât şi americanii transmiteau în tot cursul războiului ruşilor *absolut toate comunicările făcute „secret" şi „confidenţial"* numai lor. Ruşii ştiau tot.

b) Comunicările româneşti privitoare la negocierile în vederea ieşirii din război şi altele ajunse la Cairo (la englezi) sau la Londra erau transmise ruşilor prin agenţi moscoviţi infiltraţi la serviciile secrete MI5 şi MI6, ca şi la Ministerul de Externe, Foreign Office britanic.

c) Comunicările româneşti sau cele americane (ale comisiei lor de control sau ale legaţiilor) erau trimise la Washington ca rutină pentru consultaţii comune, ambasadei britanice. Ori, acolo se găseau agenţii moscoviţi şi imediat materialul ajungea pe masa Kremlinului.

Cu alte cuvinte, românii şi aliaţii lor sufleteşti, englezii şi americanii, nu aveau nici un secret faţă de ruşi, care ştiau tot, absolut tot.

De reţinut pentru moment că la ambasada britanică de la Washington se găsea trădătorul Donald Maclean, consilier de legaţie, însărcinat cu afacerile României. „Apostol", din echipa Blunt, Burgess, Philby, Donald Maclean fuge în 1951 la Moscova împreună cu Guy Burgess.

În *Yalta şi crucificarea României*, am arătat cu documente zdrobitoare simpatia maladivă pe care Franklin Delano Roosevelt o nutrea personal pentru Stalin şi pretinsele lui realizări. O admiraţie freudiană, ce desigur un psihiatru o poate uşor atribui deteriorării fizice şi maladiilor de care suferea fostul preşedinte. Dată fiind această simpatie-fascinaţie a lui Roosevelt, terenul era propice ca Moscova să-şi împăneze oamenii ei pe lângă bolnavul preşedinte. Terenul era cu atât mai favorabil cu cât şi Eleanor Roosevelt, soţia preşedintelui american, avea aceleaşi înclinări de stânga şi o admiraţie fără margini faţă de Stalin.

M-am ocupat în capitolul doi al cărţii de relaţiile sale cu Lorena Hickock, jurnalistă acreditată la Casa Albă, cu înclinări comuniste şi proruse, şi cu sergentul Joseph P. Lash, fost şef al tineretului din partidul comunist american. Tot ca infiltrare la Casa Albă am semnalat în capitolul 31 pe Alger Hiss, membru al aceluiaşi partid comunist american, devenit unul dintre principalii funcţionari ai Departamentului de Stat, care a jucat un rol capital la Yalta.

Am mai arătat rolul jucat de un alt comunist important pe lângă preşedintele Roosevelt. Michael Whitney Straight, unul din „apostolii" de la Cambridge. Trimis la studii în Anglia, acesta fusese recrutat de ruşi, de Anthony Blunt, încă din 1931, la Trinity College, unde au constituit celula comunistă, clubul „The Apostols".

Să revenim acum în Anglia pentru a vedea cum tentaculele Moscovei s-au strâns ca două braţe de oţel pe ambele maluri ale Atlanticului.

Litvinov, ce fusese „refugiat" în Anglia înainte de revoluţie (chiar însurat cu o englezoaică), când a devenit ministru de Externe al URSS, a priceput că dinamitarea Imperiului britanic nu se putea face prin organizarea unui partid comunist în Anglia, ci prin infiltrare şi trădare. Marea Britanie trebuie doborâtă prin propria ei elită - aristocraţia. Recrutarea comunistă trebuie făcută încă din universităţi, din rândurile elitei intelectuale a aristocraţiei britanice. Odraslele ducilor, baronilor, lorzilor, trebuie inoculate cu virusul marxist din fragedă copilărie, mai ales dacă sunt inteligenţi şi puţin homosexuali, fiindcă ei urmăreau să fie conducătorii de mâine ai Imperiului britanic.

În acest scop, Litvinov a pus ochii pe un „talent spotter", cel care trebuia să recruteze pe Anthony Blunt, strălucit intelectual

şi homosexual notoriu. La Cambridge, unde a rămas 11 ani, el a recrutat pe faimoşii Guy Burgess, Donald Maclean, James Klugman, Aleen Nunn May, Harold Philby şi cu siguranţă pe mulţi alţii, nedescoperiţi nici până astăzi. Despre ei s–au scris articole şi cărţi din 1951, când Guy Burgess şi Maclean au fugit în Rusia în luna mai. O imensă bibliografie stă la dispoziţia celor ce doresc să se documenteze şi nu am intenţia de a reedita „aventurile de spionaj" ale acestora. Ceea ce vreau să fac şi să subliniez este rolul jucat de fiecare dintre ei în marile evenimente istorice din această perioadă, să vedem cum şi în ce măsură aceşti „apostoli" s–au plasat în posturile strategice, de unde să influenţeze asupra deciziilor politice şi să încline balanţa în favoarea Rusiei.

Mai întâi personajele.

1. *Anthony Frederick Blunt*, însărcinat de Moscova cu recrutarea de talente, a obţinut intrarea la serviciul de spionaj MI5, ca ofiţer încă din 1939. În 1945 devine „Surveyor of the King Pictures" – directorul galeriei de tablouri ale regelui Angliei, apoi al Graţioasei Sale Maiestăţi, regina, post în care a rămas până în 1979, când a fost demascat, fiind director, în calitatea sa de expert în pictură, al faimosului Institut Courtaud din Londra. Este înnobilat de regină în 1956, devenind Sir Anthony. El fusese membru cunoscut al partidului comunist englez, defilase pe străzile Cambridgeului, ca şi ceilalţi „apostoli". Şi comunismul şi devierea lor sexuală era o chestiune publică pentru toată lumea.

2. *Guy Burgess* era fiul unui „Commander of Navy". Coleg şi prieten cu Victor Rotschild, astăzi marele bancher al lumii şi Angliei, primea de la doamna Rotschild o importantă sumă lunară ca bani suplimentari de buzunar. Toate relaţiile acestei ilustre şi puternice familii îi erau accesibile şi lui şi toate porţile îi erau deschise în rândul aristocraţiei britanice. Manipulat de şeful Cominternului, Samuel Borisovici Kahan, încă din 1939, Guy Burgess ocupa pe rând posturile sugerate de acesta, unde ruşii aveau nevoie de informaţii. Este asistent personal al puternicului deputat conservator MacNamara, preşedintele asociaţiei anglo–germane, apoi la BBC, secţia de propagandă. În 1938 intră în Ministerul de Război ca expert la oficiul de propagandă, fără să i se facă cea mai mică anchetă înainte de a fi angajat. Prieten personal şi intim al lui Sir Harold Nicholson – unul din pilonii partidului conservator şi unul din cei mai apropiaţi prieteni şi miniştri ai lui Winston Churchill –, Guy Burgess este numit consilier asistent principal al lui Sir Hector McNeil în 1945, când

acesta devin subsecretar de stat la Foreign Office sub Bevin. Rămâne în această calitate la Ministerul de Externe şi sub Kenneth Younger. Ambii miniştri de Externe, McNeil şi Younger, ca şi Nicholson, participau cu asiduitate la „party"-urile lui Guy Burgess din apartamentul său de pe Bond Street.

3. *Donald Maclean*. Tatăl lui era Sir Donald Maclean, President of the Board of Education, adică ministru al Educaţiei şi Învăţământului. Intrat la Externe, este numit în 1938 la ambasada britanică la Paris. În martie 1944 este numit prim secretar al ambasadei Marii Britanii la Washington, unde are acces la absolut toate actele anglo-americane. În 1948 este numit ca delegat-secretar al Comisiei Atomice Anglo-Americane. În mai 1951, trece cu Guy Burgess în Rusia.

4. *Harold Philby*, pentru intimi „Kim", este fiul consilierului regelui Saud al Arabiei. În 1933, el se duce la Viena, unde se căsătoreşte cu Litzi, militantă comunistă ca şi el. Serviciile secrete britanice, ce puteau uşor cunoaşte sentimentele marxiste ale lui Kim Philby, sunt informate din 1933 de reprezentantul lor la Viena, că el este un comunist. Participă ca trimis special al lui *Daily Telegraph*, în calitate de corespondent, în războiul civil spaniol, camuflat ca şi Burgess în element cu orientare de dreapta. Este angajat la MI6 - serviciul de contraspionaj unde avansează şi devine şeful întregului serviciu. Când, după război, se înfiinţează secţia D9 pentru a contracara maşina de propagandă a Moscovei, lupul e numit să păzească oile, devenind şeful secţiei ruseşti în 1945. Harold „Kim" Philby primeşte marea decoraţie „The Order of the British Empire". În 1950 este trimis la Washington ca reprezentant al SIS, adică şeful Serviciilor Secrete Britanice în Statele Unite, pentru a coordona acţiunea cu cea americană; începuse războiul rece. Suspectat încă din 1951, cu ocazia fugii lui Guy Burgess şi Doanld Maclean, Kim Philby este declarat inocent de primul-ministru Harold Macmillan de la tribuna parlamentului la 7 noiembrie 1955. Este utilizat în continuare şi ca jurnalist şi ca „Intelligence Service Man" în Orientul Mijlociu până la 23 ianuarie 1963, când fuge şi el în Uniunea Sovietică. Astăzi, Harold „Kim" Philby este cetăţean rus, genral-maior al KGB-ului, şi a scris o carte *My Silent War* (Războiul meu pe tăcute), care se vinde în Marea Britanie ca pâinea caldă şi fără ruşine.

De reţinut restul câtorva apostoli: *Allen Nunn May*, celebru sapecialist de fizică nucleară, care a dat ruşilor toate secretele

fabricării bombei atomice, împreună cu Fuchs, ca şi el, demascat, arestat şi condamnat. Un altul, *George Blake*, arestat şi condamnat, a fost ajutat să evadeze şi este astăzi în Rusia. Să nu-l uităm nici pe *James Klugman*, trimis de Winston Churchill ca reprezentantul său personal în Iugoslavia, pe lângă Tito. Condiser util să adaug pe *Sir Anthony Blunt*, cu toate că era suspectat de la începutul scandalului din 1951 şi că a confesat, adică a recunoscut trădarea sa. Încă din 1964 i s-a garantat imunitate de urmărire sau condamnare penală şi – ceea ce este şi mai surprinzător – imunitate de publicitate. Toată lumea a tăcut. Înnobilat în 1956, a rămas tot Sir până la denunţarea lui publică de primul-ministru Margaret Thatcher, în 1979. Bineînţeles, până la această dată a rămas „Surveyor of the Pictures of Her Gratious the Queen".

Înainte de a examina rolul „apostolilor" în legătură cu marile evenimente istorice, trebuie precizat că „Trinity College" din Cambridge nu era singura celulă comunistă a elitei britanice.

La Oxford, s-a ţinut la 9 februarie faimoasa dezbatere în care printr-o majoritate zdrobitoare a fost adoptată rezoluţia că:

„This house in no circumstances will fight for King and Country", adică, pe limba noastră strămoşească: „Această casă [Universitatea din Oxford] nu va lupta în nici un fel de circumstanţă pentru rege şi ţară". Virusul marxist introdus şi acolo de Litvinov îşi dădea roadele. Elita aristocratică a Marii Britanii era şi la Oxford minată până la os şi cu siguranţă mulţi dintre marxiştii de la acea universitate au ocupat de atunci şi până astăzi posturi cheie în administraţia Angliei, dar ei nu au fost demascaţi ca aceia din Cambridge.

Să vedem acum în ce ordine cronologică evenimentele, in care „apostolii" au fost prezenţi, au putut influenţa o anumită politică şi despre care cu siguranţă au informat pe ruşi.

1. *Degradarea raporturilor anglo-germane*. Înainte de intrarea lui Guy Burgess ca prim-asistent al preşedintelui Asociaţiei, o mare parte din opinia publică britanică şi din aristocraţia ei era pentru o apropiere cu Germania, chiar a lui Hitler. Preşedintele era deputatul conservator MacNamara. Agentul comunist a subminat continuarea bunelor raporturi care s-au deteriorat şi s-a ajuns la război.

2. *Când Hitler a ocupat Renania*, în 1936, Marea Britanie nu a făcut nici un gest de protest. De ce? Fiindcă Guy Burgess a fost informat de şeful de cabinet (un comunist ca şi Burgess) al

primului-ministru francez, Daladier, că francezii au votat contra intervenţiei militare cu o majoritate de vot. Şi au stat liniştiţi, permiţând lui Hitler alte anexări şi alte bluffuri.

3. *Paraşutarea lui Rudoff Hess în Anglia*, în vederea încheierii păcii cu această ţară. Atât la serviciul de spionaj MI5, cât şi la cel de contraspionaj MI6, se găsea câte un „apostol": Blunt şi Kim Philby. Chiar dacă nu au participat la anchetă, au avut informaţii pe care le-au transmis desigur ruşilor.

4. *Atacul de la Pearl Harbor*. Dublul agent iugoslav Duşka Popov, agent german şi englez, a informat serviciile secrete engleze încă din iunie 1941 de pregătirea unui atac japonez. Informaţia nu a fost transmisă americanilor nici de MI5 nici de MI6. „Apostolii" erau prezenţi şi vegheau. Interesul lor era să vadă America atacată, ca să intre în război.

5. *Bătălia de la Stalingrad*. Ca şi spionul german Sorge, Anthony Blunt a aflat de decizia consiliului de război japonez de a nu ataca Uniunea Sovietică şi, la fel ca Sorge, el a informat pe Stalin. Faptul i-a permis lui Stalin să retragă de pe linia din Extremul Orient 180 de divizii proaspete şi bine echipate, care au fost aruncate în bătălia Stalingradului.

6. *Promovarea lui Tito*. Cu toate că regele Iugoslaviei se găsea la Londra şi avea un guvern în exil şi că ministrul său de Război, generalul Mihailovici, a luptat eroic contra armatelor germane, „apostolul" Klugman a fost trimis ca reprezentant personal al lui Churchill pe lângă Tito. „Apostolul" Maclean, însărcinat cu probleme iugoslave, a avut grijă ca toate aprovizionările cu armament, muniţii şi alimente să se facă numai pentru Tito, sabotând pe generalul Mihailovici.

7. *Încercările de pace al Germaniei cu Anglia* din 1943 a aşa numitei organizaţii „Schwarze Kapelle", condusă de amiralul Canaris (şeful serviciului german de contrainformaţii „Abwehr"), au fost sabotate de subşeful Intelligence Service-ului MI6, Kim Philby. Rapoartele emisarilor lui Canaris prin Hans-Bernd Gisevius, apoi prin Franz Kolbe, erau pur şi simplu suprimate de Kim Philby şi nu ajungeau nici pe biroul lui Churchill şi nici al şefilor de stat major. Avocatul german Otto John a încercat în zadar să intre în contact cu agenţii britanici în calitatea lui de emisar al lui Canaris. Kim Philby a ordonat pur şi simplu agenţilor lui de la Lisabona şi Madrid nici să nu stea de vorbă. Dar, bineînţeles, el a informat pe ruşi. Propunerea amiralului Canaris - în care şi Himmler era inclus –, de a întâlni pe şeful

serviciului militar personal pentru a discuta pacea, a fost pur şi simplu escamotată de Kim Philby, cu toate că propunerea era atât de serioasă, încât ea a fost ridicată la Casa Albă în mai 1943, dar respinsă de Roosevelt.

8. *Proiectul Manhattan şi construirea bombei atomice.* Refugiaţii germani dr. Rudolf Peierls de la Berlin şi dr. Otto Frisch de la Institutul Bohr din Copenhaga lucrau în Marea Britanie la cercetări atomice. Fără nici o verificare a trecutului lor comunist şi a moravurilor speciale, li s–a alăturat Allen Nunn May, „apostolul" de la Cambridge şi Klaus Fuchs, comunistul internat în Canada. Toţi au fost trimişi în America să colaboreze la fabricarea bombei atomice, la cunoscutul proiect „Manhattan". Atât Nunn May, cât şi Klaus Fuchs au informat pe ruşi de proiect şi le–au furnizat toate informaţiile tehnice. Rosenberg le–a dat apoi şi formula uraniului. De aceea, Stalin nu a arătat nici o surpriză la Potsdam, când Truman l–a pus la curent cu noua şi teribila armă. El ştia tot, lucra şi el la ea şi nu s–a lăsat deloc intinidat. Dimpotrivă, a devenit mai exigent.

9. *Pregătirea vânzării Europei de răsărit lui Stalin.* Tot materialul informativ din acea zonă trecea prin serviciile MI5 ale lui Anthony Blunt şi Kim Philby. Rapoartele erau pregătite de al treilea „apostol", Maclean, „the golden boy of the Foreign Office" (băiatul de aur al Ministerului de Externe). Aşa se explică de ce secretarul de stat al Statelor Unite, Cordell Hull, a aflat la opt zile de acordul lui Roosevelt de a vinde Europa de răsărit şi numai de la ambasadorul englez de la Ankara.

10. *Interpretarea acordurilor de la Yalta.* Când preşedintele Truman, succesorul lui Roosevelt la Casa Albă, a cerut ruşilor să respecte litera acordurilor de la Yalta (alegeri libere), cel ce interpreta acordurile pentru Marea Britanie nu era altul decât „apostolul" Maclean. Fără comentarii.

11. *Alegerile libere din România şi recunoaşterea guvernului Groza.* Arhitectul acestei mistificări a fost Byrnes, ministrul lui Truman. Dar Ernest Bevin a fost perfect de acord cu el. Mâna dreaptă a lui Bevin era Hector McNeil, iar a acestuia Guy Burgess, apostolul cu orgiile de pe Bond Street. Aşa s–a minţit, mistificat şi crucificat poporul român.

12. *Începerea războiului rece.* Când, în 1947, Statele Unite şi Marea Britanie au decis să constituie o agenţie de contrapropagandă rusească numită Ird, şeful ales pentru această

muncă, unde se recrutau scriitorii, jurnaliştii şi oamenii politici din spatele Cortinei de fier, nu era nimeni altul decât Guy Burgess.

Şi să continuăm.

13. *China lui Mao.* Guy Burgess era în secţia Orientului Îndepărtat a Foreign Office-ului, însărcinat cu problemele chineze. Să nu se uite că prima putere occidentală care a recunoscut China comunistă a fost Marea Britanie.

14. *Războiul din Coreea.* „Apostolul" Blake a fost numit consul în Coreea de Sud, „apostolul" Maclean era şeful secţiei americane a Foreign Office-ului, deci ştiau tot şi informau pe ruşi. La 4 decembrie, primul-ministru Clemence Attlee a zburat – din senin – la Washington, ca să-l convingă pe preşedintele MacArthur să treacă paralela 38. Şi consulul de la Seul şi şeful departamentului american de la Londra erau la curent şi au informat pe ruşi şi pe chinezi, iar generalul MacArthur a trebuit să lupte până a fost demis, cum a spus el, „cu mâinile la spate". „Apostolii" vegheau!

15. Când Statele Unite, prin Wiesner, au vrut să pună în aplicare recomandările Consiliului Naţional de Securitate – o politică ofensivă de eliberare a Europei de răsărit şi a proiectat paraşutări în Albania şi în Ucraina – printre cei care le organizau se afla şi „apostolul" Kim Philby. Cei paraşutaţi au fost culeşi la aterizare de miliţieini, aşa cum au fost acei români paraşutaţi în Munţii Făgăraşului. Erau aşteptaţi fiindcă Kim le anunţase ruşilor vizitele.

16. Acelaşi lucru s-a petrecut cu *Revoluţia din Ungaria*. Când Wiesner a cerut ca ungurii să fie aprovizionaţi masiv cu arme, muniţii şi alimente, făcându-se un „air-lift", Kim Philby s-a opus şi nu s-a făcut nimic. Eroicul popor maghiar a rămas singur să lupte cu pumnii contra tancurilor ruseşti.

Inutil să mai adaug că ruşii au avut din timp toate proiectele de negocieri: al Planului Marshall, al Alianţei Atlanticului şi al Organizaţiei Pactului Atlanticului de Nord [NATO].

Parte din „apostolii" de la Trinity College au fugit în Rusia, unii au murit, alţii au executat câţiva ani de puşcărie şi acum sunt cetăţeni ai lumii libere şi onoraţi sau făcuţi nobili. Urmaşii lor au rămas însă la lucru. E destul să amintim că la Cheltenham Spa, în Anglia, centrul cel mai important de serviciu secret englez, spionul pentru URSS Geoffrey Prime a putut fotocopia şi preda ruşilor tone de documente ultrasecrete, fără a fi stânjenit în nici un fel. E adevărat că el nu era de la Trinity College, nu fusese

nici înnobilat şi nici nu era expert în picutră. Era un om de rând şi cu nevastă. Despre el, care a lucrat până anul trecut, nu se poate spune că *Trădarea stătea cu regele la masă*.

Iată de ce trebuie înţeles că din 1943 – cel puţin – şi până prin 1952, dacă nu şi mai departe, toate documentele, toate comunicările, toate informaţiile „ultrasecrete" ale guvernului Antonescu sau ale opoziţiei (Iuliu Maniu, Dinu Brătianu) destinate în secret şi *numai* americanilor şi englezilor, ajungeau din România, in aceeaşi zi, pe masa Kremlinului şi a NKVD-ului.

Capitolul 5

CHURCHILL TRĂDEAZĂ ROMÂNIA

Înainte de a reveni la evenimentele din România şi a le examina în continuare, o importantă digresiune se impune.

Este vorba de decizia lui Churchill de a oferi zona de influenţă lui Stalin în Bulgaria şi România în schimbul unei zone de influenţă engleză în Grecia pentru asigurarea drumului Mediteranei şi al Imperiului britanic. Astfel, în timp ce România făcea eforturi disperate la Cairo şi la Stockholm să obţină un armistiţiu ce salva independenţa şi suveranitatea ţării, tocmai în acel timp – aprilie–iulie 1944 – Churchill îl manevra pe Roosevelt şi obţinea vânzarea României. Să vedem în detaliu cum s–a petrecut această crimă, această gravă eroare politică.

Deciziunea luată la Conferinţa din 4 noiembrie 1943 de a crea al doilea front în Europa prin debarcarea directă în Franţa a avut consecinţe tragice pentru Balcani, pentru Europa şi toată „lumea liberă". Ea a determinat, cum am arătat, întreaga strategie militară şi politică a aliaţilor. Consecvent convingerilor sale de a abandona ruşilor Europa de răsărit ca zonă de influenţă, Roosevelt a respins orice posibilitate şi orice ipoteză de a utiliza forţele armate americane în Balcani, fie în timpul războiului, fie ca trupe de ocupaţie.

Conform instrucţiunilor primite, ministrul Apărării al Statelor Unite, Stimson, prezenta la 8 martie 1943 preşedintelui său spre semnătură un memorandum prin care se preciza că:

„Statele Unite nu trebuie să facă nimic care să angajeze sau antreneze forţele americane în Balcani, un teatru de operaţii secundar" (Vezi USA National Archives, War Departament, group 165, file 336).

Două săptămâni mai târziu, la 22 martie 1943, Roosevelt îi confirma ministrului de Externe al Marii Britanii, Anthony Eden, că „trupele americane vor fi – evident – în Germania şi Italia,

dar nu în altă parte în Europa". (Vezi R. Sherwood, *Roosevelt-Hopkins*, pagina 16)

Urmarea acestei decizii politice şi după consultarea statului major, Minsterul Apărării al Statelor Unite a decis că:

„Statele Unite nu se vor amesteca în treburile interne în Balcani, regiunea nefiind un obiectiv natural al Statelor Unite. Aceste trupe se vor limita în a aproviziona cu alimente populaţiile respective". (Vezi *Records of War*, Dept. Group 165 Balkans, volum I, paginile 9, 15, 43). Ceva mai mult, Statele Unite schimbă radical la 16 martie 1944 obiectivele militare şi politice urmărite prin război. În septembrie 1941, şeful de stat major, generalul George Marshall, precizia în instrucţiunile sale că obiectivul militar şi politic al Statelor Unite este „de a stabili în Europa şi Asia un echilibru de puteri care să asigure stabilitatea în aceste regiuni şi garantarea în viitor a securităţii Statelor Unite". Această politică înţeleaptă şi naturală, ce urma să se concretizeze printr–o organizaţie internaţională de securitate colectivă (ONU), a fost abandonată de Casa Albă la 16 martie 1944.

„Ţinând seama de degradarea militară, economică şi politică a Imperiului Marii Britanii şi de apariţia pe scenă a unei Uniuni Sovietice militare, atotputernice în Europa şi Asia, obiectivul nostru trebuie să fie evitarea de conflicte între URSS şi Anglia, care ar degenera în război". Acestea erau instrucţiunile trasmise de amiralul Leahy, secretarul general al Casei Albe, din partea lui Roosevelt către Cordell Hull, ministrul de Externe al Statelor Unite.

„It is apparent that the US should now and in the future exert its utmost efforts and utilize all its influence to prevent such a situation arising and to promote a spirit of mutual cooperation between Britain, Russia and ourselves." (vezi *Admiral William Leahy to the Secretary of State*, F. R. 1945, *Yalta*, vol., pag. 107/108)

Este clar că astfel definită, politica americană invită – fireşte – la delimitarea zonelor de influenţă anglo–ruse, ca să se „evite în viitor conflicte între ei, ce ar duce eventual la război". Dar poporul american, popor de emigranţi, avea oroare înnăscută de „zone de influenţă". Acestea erau pentru el sinonime cu sclavia, cu servitutea. Era exploatarea fără milă a omului şi a popoarelor. Era condamnarea la un colonialism sălbatic. Zonele de influenţă erau negarea tuturor principiilor ce stau la baza vieţii şi filozofiei

politice americane. Ele reprezentau negarea cea mai abjectă a *democraţiei*. Zonele de influenţă erau negarea tuturor principiilor formulate în Charta Atlanticului, principii pentru care poporul american intrase în război şi lupta curajos pe câmpurile de luptă. Pentru secretarul de stat Cordell Hull, care timp de 12 ani a condus Ministerul de Externe american, zonele de influenţă erau prăbuşirea întregului eşafodaj, întregului sistem construit de el pentru reglementarea păcii şi a ordinei de după război. Această politică a fost formulată timp de patru ani de muncă grea de o comisie bipartită şi ea se găsea concretizată în dosarele Departamentului de Stat.

Întreaga politică a acestuia era bazată pe justiţie, pe dreptul popoarelor la autodeterminare, pe o securitate colectivă, nu pe aranjamente regionale, pe zone de influenţă. Această politică clară, cinstită şi generoasă, a fost clar şi categoric exprimată de Cordell Hull în Conferinţa miniştrilor de Externe din Moscova în octombrie 1943:

„I was in fact flatly opposed to any division of Europe, or sections of Europe, into spheres of influence. I had argued against it strongly at the Moscow Conference". (Eu am fost categoric contra împărţirii Europei sau a unei părţi a ei în zone de influenţă. M–am opus în modul cel mai categoric contra lor la Conferinţă de la Moscova.) (Vezi Cordell Hull, *Memoirs*, pagina 1452). Iată deci poziţia şi politica oficială a şefului Departamentului de Stat.

Iată de ce, cunoscându–se de englezi această opoziţie, Cordell Hull a fost dezagreabil surprins de cererea ambasadorului Lord Halifax la Washintong, făcută la 30 mai 1944, de a accepta zone de influenţă în Balcani, între ei şi Soviete. Ministrul de Externe american a respins categoric cererea lui Churchill. Dar a doua zi, la 31 mai 1944 (când România agoniza în negocierile de armistiţiu de la Cairo şi de la Stockholm, cum vom vedea), Churchill se adresează direct şi peste capul ministrului de Externe preşedintelui Roosevelt cu această cerere. Iată–i textul integral în englezeşte şi câteva extrase în româneşte:

CHURCHILL TO ROOSEVELT

No. 687

May 31, 1944

There have recently been disquieting signs of a possible divergence of policy between ourselves and the Russians in

regard to the Balkan countries and in particular towards Greece. We therefore suggested to the Soviet Ambassador here that we should agree between ourselves as a practical matter that the Soviet Government would take the lead in Rumanian affairs, while we would take the lead in Greek affairs, each Government giving the other help in the respective countries. Such an arrangement would be a natural development of the existing military situation since Rumania falls within the sphere of the Russian armies and Greece within the Allied command under General Wilson in the Mediterranean.

The Soviet Ambassador here told Eden on May 18th that the Soviet Government agreed with this suggestion but before giving any final assurance in the matter they would like to know whether we had consulted the United States Government and whether the latter had also agreed to this arrangement.

I hope you may feel able to give this proposal your blessing. We do not of course wish to carve up the Balkans into spheres of influence and in agreeing to the arrangement we should make it clear that it applied only to war conditions and did not affect the rights and responsibilities which each of the three great powers will have to exercise at the peace settlement and afterwards in regard to the whole of Europe. The arrangement would of course involve no change in the present collaboration between you and us in the formulation and execution of Allied policy towards these countries. We feel, however, that the arrangement now proposed would be a useful device for preventing any divergence of policy between ourselves and them in the Balkans.

Meanwhile Halifax has been asked to raise this matter with the State Department on the above lines.

Această telegramă, cu numărul 687, este publicată în schimbul de telegrame secrete Churchill–Rosevelt şi de premierul britanic în memoriile sale, volumul VI, pagina 62.

„În ultima vreme au fost semne de posibile divergenţe de politică între noi şi ruşi referitoare la ţările din Balcani, în special Grecia. *De aceea noi am sugerat ambasadorului sovietic de la Londra ca guvernul sovietic să ia conducerea afacerilor în România, iar noi în Grecia.* Ambasadorul sovietic este de acord cu această

sugestie a noastră, dar înainte de a o finaliza, vor să știe dacă noi ne-am consultat cu Statele Unite și dacă ele acceptă de asemenea atari aranjamente. Eu sper că vei da binecuvântarea dumitale la această propunere". Semnat Winston Churchill.

După cum se poate vedea, propunerii acesteia extraordinare, rușii i-au răspuns cu prudență. Cunoscând politica oficială a Departamentului de Stat și a Congresului, precum și sentimentele opiniei publice americane contra oricăror zone de influență în răsăritul Europei, Stalin împingea pe Churchill să pledeze cauza sa. Uniunea Sovietică avea nevoie imperioasă de ajutorul militar în război și de cel de reconstrucție după terminarea războiului. Stalin cunoștea prea bine că de la promulgarea „The Lend-Lease Act"-ului și acordarea lui Uniunii Sovietice în august 1944, o întreagă serie de fruntași politici americani cereau ca furniturile americane să fie condiționate de o politică de „hands off" [jos mâinile] a Rusiei, adică de o politică nonexpansionistă. Stalin se temea că Congresul american, auzind de „aranjamentele" dintre el, Churchill și Roosevelt, ar putea să oprească „furniturile de război, punând capăt acestui act. Și cum n-ar fi fost el prudent, dacă ținem seama că din august 1941, când Rusia era la pământ și în retragere peste tot, Statele Unite i-a furnizat până la terminarea războiului un ajutor de peste unsprezece miliarde de dolari (valuta din 1941). Enormitatea acestui ajutor generos și din nenorocire necondiționat de nici o clauză politică de reținere a Uniunii Sovietice se poate înțelege mai ușor, dacă se ține seama că pentru reconstruirea Marii Britanii după război Churchill cerea Americii un împrumut *numai de jumătate din ajutorul acordat Moscovei*. De aceea, - cum vom vedea - Stalin merge în materie, în vârful picioarelor, lăsând pe Churchill să aranjeze direct cu Roosevelt vânzarea Europei de răsărit. Și acesta, cum vom vedea, o face.

CHURCHILL SE FACE AVOCATUL LUI STALIN

Cititorii au reținut de asemenea perfidia telegramei lui Churchill, care vorbește de însărcinarea lordului Halifax „să ridice problema la Departamentul de Stat", pentru a nu indigna pe Cordell Hull. Numai că acesta fusese vizitat la 30 mai, cu o zi

înainte de telegramă, ea fiind datată 31 mai. Fraza lui Churchill era destinată să facă să se creadă că el nu ştia de refuzul Departamentului de Stat şi că el nu a trecut peste capul lui Cordell Hull, adresându-se lui Roosevelt. Ah, „perfidul Albion"!

Dar perfidia merge mai departe. Telegrama lui Churchill e trimisă când el ştia că ministrul de Externe al Statelor Unite era absent pentru câteva zile din Washington. Coincidenţe diplomatice...

Casa Albă trimite telegrama lui Churchill la Departamentul de Stat pentru studiere şi referat. Roosevelt, care se voia acoperit, conta pe oamenii lui din Departamentul de Stat. Dar, chiar în lipsă, Cordell Hull era opus zonelor de influenţă cerute de Churchill. Directorul oficiului afacerilor europene, Freeman Matthews, era pentru. Dar directorul afacerilor răsăritene şi africane, Wallace Murray, era categoric contra:

„Englezii", scria el în raportul său, „ne avertizează pe această cale că ei înţeleg să fie singuri stăpâni pe destinele estului Mediteranei, chiar dacă pentru aceasta ei trebuie să facă «aranjamente speciale» cu ruşii. Aceasta este politica de totdeauna a englezilor, de a considera Mediterana ca pe o mare personală engleză. Ea duce o politică egoistă şi personală faţă de ţările limitrofe, ce au o poziţie strategică pentru ei." (Vezi *Records of the State Departament*, fila 870.00/48)

În acelaşi timp, directorul Wallace Murray protestează şi atrage atenţia asupra procedurii inadmisibile britanice de a discuta şi a se înţelege întâi cu ruşii şi apoi vin să ceară acordul americanilor, punându-i astfel pe aceştia în faţa unui „fapt împlinit". (De altfel, această procedură face obiectul unui schimb de telegrame destul de acut între Churchill şi Rosevelt). În timpul profundei divergenţe dintre cele două servicii, acesta supune cererea lui Churchill spre examinare şi referat unui înalt funcţionar de la Externe, Breckinridge Long. Acesta, într-un admirabil şi judicios raport prezentat lui Stettinius, se opune şi el cererii lui Winston Churchill, pregătind şi un proiect de răspuns la telegrama din 31 mai a acestuia.

„Dumneata sugerezi ca Rusia să ia conducerea treburilor din România, iar Anglia pe cele din Grecia. Dar acest fapt nu poate duce decât la dificultăţi ulterioare şi pot uşor şi cu siguranţă să se transforme în sfere de influenţă, ce nu vor fi numai militare şi care nu se vor termina odată cu războiul. Sunt sigur că

dumneata, domnule Churchill, nu vrei ca acest lucru să se întâmple. Interesul nostru capital pentru viitor cere o altfel de lume decât aceea pe care dumneata o propui. Interesul principal pentru viitorul omenirii este dezvoltarea unei lumi de adeziuni voluntare şi concertate pentru a pune fundaţiile unui larg, solid şi general sistem de securitate colectivă. Pentru realizarea acestui lucru este esenţial ca Anglia, Rusia şi cu noi să colaborăm în toate problemele. Noi ne–am înţeles doar cu toţii asupra acestei politici generale [*aluzie la Charta Atlanticului, semnată şi de Uniunea Sovietică*]. Sugestia dumitale Grecia contra România, dacă România va fi executată, va fi o *negare totală a principiilor fundamentale ale politicii convenite*" (Vezi *Records Departament of State*, fila 870.00/48).

Ce splendidă prezentare de principii morale, de etică şi ţinută în politică! Ce lecţie de ţinută morală, ce reflectă nu numai concepţia filosofică a politicii americane, dar şi generozitatea sufletului acestui popor de emigranţi, dădea tânărul funcţionar Long bătrânului politician Winston Churchill.

Dar lordul Halifax revine la asalt. Ei s–au înţeles doar cu ruşii, dar cunosc sentimentele şi atitudinea lui Roosevelt. Totul este să se găsească formula pentru a se putea mistifica poporului american realitatea intenţiilor. Lordul Halifax insistă. Stettinius este obligat să supună din nou cererea engleză organelor oficiale de avizare ale Departamentului de Stat. De data acesta dosarul ajunge la comitetul politic al Departamentului, organ suprem de formulare a politicii americane (vezi *Policy Committee Meeting, June 7*, 1944, acelaşi dosar). Răspunsul negativ este prezentat de Stettinius lui Roosevelt, care (desigur într–un moment de absenţă cum avea în acea perioadă în mod frecvent) aprobă proiectul şi telegrama pleacă. Iat–o:

ROOSEVELT TO CHURCHILL

No. 557

June 10, 1944

The proposed agreement between your Government and Russia concerning Rumania and Greece, outlined in your telegram No. 687 of May 31, was discussed by Lord Halifax with Mr. Hull on May 30. The State Department has com-

municated to Lord Halifax the reasons why this Government is unwilling to approve the proposed arrangement. Briefly, we acknowledge that the militarily responsible government in any given territory will inevitably make decisions required by military developments but are convinced that the natural tendency for such decisions to extend to other than military fields would be strengthened by an agreement of the type suggested. In our opinion, this would certainly result in the persistence of differences between you and the Soviets and in the division of the Balkan region into spheres of inflence despite the declared intention to limit the arrangement to military matters.

We believe efforts should preferably be made to establish consultative machinery to dispel misunderstandings and restrain the tendency toward the development of exclusive spheres.

(Această telegramă nr. 557 figurează atât în schimbul de telegrame ultrasecrete dintre Roosevelt şi Churchill, publicate, cât şi în memoriile acestuia din urmă, în volumul VI).

„Este părerea noastră că propunerea dumneavoastră va duce la continui divergenţe între dumneavoastră şi Soviete şi la împărţirea Balcanilor în sfere de influenţă, în pofida intenţiei exprimate de a limita aceste aranjamente numai la chestiunile militare. Noi credem că ar fi preferabil să se creeze un instrument consultativ (comisia aliată de control) care să rezolve neînţelegerile şi să restrângă orice tendinţă de a se dezvolta sfere de influenţă exclusive."

Aşa răspundea şi semna Roosevelt la 10 iunie 1944 în chestiunea României.

Dar Churchill nu se dă bătut. A doua zi (el era teribil de grăbit să vândă Europa de răsărit lui Stalin) revine la atac. Printr–o altă telegramă adresată tot direct lui Roosevelt şi trecând din nou peste capul secretarului de stat Cordell Hull, Churchill propune o formulă care să permită lui Roosevelt să-i aprobe zonele de influenţă:

„Ca să mă rezum, eu propun ca aranjamentul propus de mine în telegrama mea nr. 687 să poată fi obiectul unei perioade de încercare de trei luni, după care ea va trebui revizuită de cele trei mari puteri".

Ce face bolnavul preşedinte Roosevelt? *Consultă el din nou,*

cum era normal şi legal, Departamentul de Stat şi mai ales pe ministrul său de Externe, Cordell Hull? Nicidecum! El acceptă propunerea lui Churchill la 12 iunie 1944, când România agoniza sub cruzimea bombardamentelor şi a negocierilor de armistiţiu. Bineînţeles, ca să nu-şi pună în cap întregul popor american, fiindcă intenţiona să candideze din nou, preşedintele Roosevelt are grijă să adauge:

„Propunerea este aprobată pentru o perioadă «de încredere» [ce înseamnă asta?? – n. a.] cu rezerva ca să fim atenţi să nu se stabilească astfel de zone de influenţă“.

Această telegramă, purtând numărul 560 din 12 iunie 1944, fiind bineînţeles ultrasecretă, nu a fost publicată în întregime nici de Churchill în memoriile sale şi nici în volumul schimburilor de telegrame secrete dintre Roosevelt şi Churchill. Telegrama nu a fost trimisă nici măcar Departamentului de Stat. Ea nu figurează între documentele acestuia, dar se găseşte în *Roosevelt Papers*, Map Room, Box 15 A, din 12 iunie 1944.

Aşa s-a jucat soarta ţării noastre, dragi cititori!

Churchill răspunde la 14 iunie 1944 cu telegrama nr. 703:

„Vă sunt profund recunoscător pentru răspunsul favorabil la telegrama mea nr. 700. Am cerut ministrului meu de Externe să transmită această informaţie domnului Molotov şi să-i explice clar că raţiunea limitei de trei luni este ca să nu prejudiciem chestiunea stabilirii zonelor de influenţă după război“.

De remarcat expresia întrebuinţată de Churchill:

„... and to make it clear that the reason for the three months limit is in order that we *should not prejudice* the question of establishing postwar spheres of influence“.

Cu alte cuvinte, nu mai este vorba de *refuzul absolut* de a se crea zone de influenţă după război, ci de a explica lui Molotov că limita de trei luni este pusă pentru a nu *prejudicia* acum la 14 iunie 1944 ce se va întâmpla cu „zonele de influenţă după război“.

Deci Churchill îl asigura pe Molotov că problema zonelor de influenţă nu e limitată la trei luni şi că după trecerea acestui termen ea poate fi rediscutată între ei. Ceea ce Churchill s-a grăbit s-o facă la Moscova în octombrie 1944, cum vom vedea.

Cum am spus, telegrama de aprobare nu este trimisă Departamentului de Stat. Stupefacţia lor este deci şi mai mare când într-o altă telegramă ajunsă (probabil din greşeală) şi la

Departamentul de Stat, acesta vede că Churchill vorbeşte acum nu numai de România şi Grecia, ci şi de „aranjamente" referitoare la Bulgaria şi la Iugoslavia (Vom vedea că Ungaria este rezervată pentru o surpriză târzie a lui Churchill din Kremlin, făcută direct lui Harry Hopkins, alter–egoul lui Roosevelt. Vezi Memorandumul directorului C. W. Cannon din 14 iunie 1944, *Records State Department*, Decimal File 870.00/48)

Întors din concediu, Cordell Hull aude cu două săptămâni mai târziu de aprobarea dată lui Churchill, nu de la acesta, nici de la Departamentul de Stat, ci de la ambasadorul american în Grecia... Bineînţeles, Cordell Hull nu ştia nimic de intenţiile lui Roosevelt de a da Europa de răsărit ruşilor, intenţii clar exprimate de acesta în scrisoarea lui din 20 februarie 1944 către Zabrousky şi Weiss, ce plecau să–l vadă pe Stalin. Aprobarea lui Roosevelt îl punea pe Cordell Hull în faţa unui fapt împlinit. De aceea, când Andrei Gromîko, ambasadorul rus la Washington, s–a adresat Departamentului de Stat pentru confirmarea comunicării lui Churchill către Molotov, acesta nu putea să răspundă decât afirmativ. Secretarul de stat a adăugat totuşi că aprobarea nu este dată decât pentru necesităţi temporare de ordin militar şi că politica Statelor Unite rămâne şi pe mai departe opusă sferelor de influenţă, ea bazându–se pe un larg şi general sistem de securitate colectivă (Vezi scrisoarea Departamentului de Stat către ambasada sovietică din 15 iulie 1944, Foreign Relations 1944, paginile 130–131).

Înainte de a reveni înapoi în România ca să vedem cum ea agoniza între speranţă şi cuţitul în spate, vreau să completez pentru Istorie dosarul american al zonelor de influenţă.

Pentru a împiedica consumarea intenţiilor lui Churchill de a ceda Europa de răsărit ruşilor, Adolf Berle Jr., asistentul secretarului de stat, într–un raport făcut şefului său, Cordell Hull, se ridica viguros contra zonelor de influenţă proiectate:

„America nu trebuie să–şi sacrifice reputaţia ei de a promova o politică de moralitate în problemele internaţionale în opoziţie cu principiul cinic, de mercantilism, al englezilor şi de «naţionalism» al ruşilor" (vezi *Policy Documents A–B/I Harley Notter Papers*, din 26 septembrie 1944). Sub preşedinţia lui Adolf Berle Jr., comitetul politic al Departamentului de Stat adoptă chiar la 6 octombrie 1944 – pe când Churchill pregătea valizele pentru vizita lui „istorică" la Moscova ca să vândă Europa de

răsărit lui Stalin – o rezoluţie în care se fixează şi se defineşte politica de urmat a Statelor Unite în estul Europei. Se formulează astfel clar o politică americană *independentă* de aceea a englezilor şi ruşilor. Noul director al diviziei afacerilor Europei de est, Charles Bohlen, formulează chiar o declaraţie de principii bazată pe Charta Atlanticului. La punctul 1 al acestei frumoase, morale şi romantice „Declaraţii" se prevede, în litere capitale, principiul autodeterminării popoarelor:

„Dreptul popoarelor de a alege şi menţine, fără nici un amestec exterior, sistemul politic, social şi economic pe care îl doresc, atâta vreme cât această politică a lor nu ameninţă pacea şi securitatea altor ţări."

Preşedintele Roosevelt a primit „Declaraţia" de principii la 13 octombrie 1944, la patru zile după vânzarea României de către Churchill la Moscova (9 octombrie 1944 la Kremlin). O fi citit preşedintele Roosevelt documentul? În tot cazul el nu a fost publicat şi se găseşte, prăfuit şi îngălbenit de vreme, printre hârtiile Comitetului de formulare a politicii Departamentului de Stat.

Înainte de a examina cele întâmplate în octombrie 1944, când Churchill a făcut tragicul târg al zonelor de influenţă pe procente cu Stalin, trebuie să subliniez că ideea şi crearea lor au fost acceptate de englezi şi de ruşi încă din 1941. Într-adevăr, încă din decembrie 1941 Stalin a cerut englezilor să împartă Europa între ei, acceptând baze militare în apusul Europei pentru Marea Britanie şi cerând în răsărit pentru Uniunea Sovietică. De la această dată, ruşii nu au mişcat de pe poziţiile lor, iar englezii, fără a le acorda expres şi în scris (din cauza opoziţiei Departamentului de Stat), acceptaseră – oral şi implicit – zonele de influenţă propuse. După semnarea tratatului de amiciţie anglo-rus din mai 1942 (cu clauzele lui secrete privind răpirea Basarabiei şi a Bucovinei de nord), urmează Conferinţa miniştrilor de Externe din Moscova din octombrie 1943, la care Anthony Eden declară din partea Marii Britanii:

„Guvernul englez crede că Uniunea Sovietică are dreptul să decidă singură problemele referitoare la România, Finlanda şi Ungaria, fiindcă singură armata roşie luptă contra lor."

La acest punct trebuie reamintită părerea marelui istoric englez A. J. P. Taylor asupra intenţiilor politice ale lui Churchill

în Europa şi anume *„divizarea ei în sfere de influenţă anglo-ruse"* (*Churchill Revisited*, pagina 56).

Şi pentru că suntem în Anglia, să mai precizăm că părerea lui Taylor este împărtăşită de alţi doi istorici importanţi ai Marii Britanii, M. F. Herz (*Beginnings of the Cold War*, capitolul V) şi profesorul M. Howard (*The Mediterranean Strategy in World War II*, Weinfeld&Nicholson 1968), care – amândoi – susţin că guvernul englez acceptase „cu mult înainte de procentajele Churchill–Stalin din octombrie 1944" împărţirea Europei şi crearea zonelor de influenţă în Europa de răsărit.

Capitolul 6

ROMÂNIA CAPITULEAZĂ ÎN „RASE CAMPAGNE"

În acest timp România era supusă unor bombardamente fără milă de aviaţia americană. Trupele ruseşti intraseră pe teritoriul României.

De la Cairo nu se mai primea nici un răspuns la „planul Maniu" făcut pentru a asigura ieşirea din Axă a României. În faţa ultimatumului celor trei de la Cairo, Iuliu Maniu acceptase „armistiţiul" de la 12 aprilie 1944, dar mareşalul Antonescu nu-l acceptase. Subliniez imediat că acceptarea lui Maniu era *condiţionată* de câteva clauze, printre care *semnarea prealabilă a armistiţiului, înaintea schimbării de guvern în România şi ieşirea din Axă.* În plus, Iuliu Maniu cerea stăruitor la Cairo ameliorarea condiţiilor pentru a include şi pe cele ameliorate oferite direct de Stalin mareşalului Antonescu.

La Stockholm, ministrul Fred Nanu obţinuse la 3 iunie 1944 ultimele ameliorări de la ruşi şi aştepta acordul guvernului Antonescu pentru a le accepta formal.

La Bucureşti, opoziţia constituia Blocul Democrat, format din Partidul Naţional Ţărănesc, Partidul Liberal (Dinu Brătianu), Partidul Social Democrat (Titel Petrescu) şi Partidul Comunist (Lucreţiu Pătrăşcanu). Înaintea formării acestui bloc, la 26 mai 1944, o disidenţă liberală a fostului prim-ministru al lui Carol II, Gheorghe Tătărescu, face un alt „front", el singur cu comuniştii, şi oferă lui Molotov „un pact de neagresiune" al României cu URSS prin Franasovici la Berna. În plus, Tătărescu complotează pentru aducerea lui Carol II înapoi pe tronul României. Aşa se explică recompensarea lui cu postul de vice-prim-ministru din partea lui Vîşinski la 6 martie 1945, cum vom vedea mai departe.

În lipsa oricărui răspuns de la Cairo şi faţă de înaintarea armatei roşii pe teritoriul românesc, opoziţia lui Iuliu Maniu şi a Frontului Democrat decide să facă „volte-face" (ieşirea din Axă) pe ziua de 26 august 1944; să ceară mareşalului Antonescu

să o facă el însuşi ori să ajute un guvern Iuliu Maniu să o facă. Dar între timp un grup de complotişti (fără nici o responsabilitate constituţională), strecuraţi în rândurile Palatului regal, făceau propriile lor planuri, comploturi, aranjamente, cu Lucreţiu Pătrăşcanu, şeful partidului comunist din România (de vreo o mie de oameni) şi cu Emil Bodnaraş (Bodnarenko), ofiţer sovietic, paraşutat in România. Şi, în lipsa oricărui membru al partidelor lui Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu sau Titel Petrescu, regele României arestează la 23 august 1944 pe mareşalul Antonescu şi ordonă încetarea focului de către armata română.

ACTUL DE LA 23 AUGUST 1944

Acest act, arestarea în Palatul regal a mareşalului Antonescu şi a principalilor lui colaboratori la ordinul regelui, este cel mai controversat din întreaga acţiune a războiului.

Unii l–au considerat ca un act de salvare naţională, mai ales cei ce au participat la el sau au fost beneficiarii lui în ţară sau exil. Stalin l–a decorat pe regele României cu ordinul Victoria, cea mai mare decoraţie rusă. Preşedintele Truman şi regina Angliei au decernat şi ei mari decoraţii autorului acestui act. S–a susţinut că prin acest act s–a evitat ţării trecerea prin foc şi sabie, ocuparea României prin lupte şi un tratament mai dur la conferinţa păcii. Se pretinde (ceea ce cu siguranţă este adevărat) că prin acest act războiul a fost scurtat cu cel puţin şase luni şi poate chiar a fost câştigat de aliaţi, fiindcă, dacă ar fi avut răgaz, nemţii puteau avea între timp bomba atomică.

Criticii acestui act, pe care unii îl califică de „înaltă trădare“, alţii de „gravă eroare politică“, susţin că România nu trebuia să capituleze „en rase campagne“ înainte să fi semnat un armistiţiu. Că această capitulare necondiţionată a fost un dezastru naţional: ruşii, după încetarea focului (la 23 august) au luat prizonieri 130 000 de soldaţi români, au deportat peste 20 000 de alţi români şi de 72 000 de români de origine germană. Că în lupta alături de ruşi, România a pierdut încă 50% din totalul de 19 divizii angajate şi aruncate de ruşi întotdeauna în prima linie de foc. Că, oricum, ţara a fost trecută prin foc şi sabie de hoardele sovietice şi că ea şi–a pierdut definitiv libertatea, fiind practic ocupată şi comunizată cu forţa. Că Ungaria, care a luptat până

la urmă şi până la unul, a fost şi este într-o mult mai bună poziţie decât România.

Criticii actului de la 23 august 1944 susţin că mareşalul Antonescu trebuia lăsat să încheie el armistiţiul, fiindcă-l negociase şi putea să-l impună ruşilor prin puternica armată de un milion de oameni, înainte de a înceta focul. Că procedându-se la arestarea mareşalului şi la capitularea întregii armate înaintea semnării oricărui armistiţiu, am pierdut baza juridică şi morală a apărării drepturilor României şi ne-am dezonorat singuri. Că mareşalul Antonescu, soldat şi patriot român, trebuia tratat ca un erou, cum a fost mareşalul Mannerheim al Finlandei, nu ca un trădător şi criminal de război. Că, în sfârşit, cu toată capitularea necondiţionată şi un guvern „frăţesc comunist", ruşii au furat România de produse de cel puţin trei miliarde de dolari, în locul celor 300 de milioane impuse prin „armistiţiul" dictat de Moscova din 12 septembrie 1944, instaurând pentru decenii mizeria. Ceva mai mult, se pretinde, şi încă de către somităţi militare, ca Allen Brooke, şeful statului major imperial britanic, că prin actul de la 23 august 1944 România a deschis ruşilor larg porţile şi a contribuit la ocuparea unei jumătăţi din Europa de către ruşi. Că dacă România ar mai fi rezistat, aliaţii anglo-americani ar fi putut înainta adânc înspre răsăritul Europei, împiedicând astfel Rusia să aibă preponderenţa în Europa.

Cred că nu este nici timpul şi nici locul să se facă procesul actului de la 23 august 1944. Acesta trebuie judecat cu seninătate şi responsabilitate mâine de poporul român. Pentru această zi, de mâine, eu aduc prin prezenta lucrare o parte din dosar, mai ales că piesele dispar încet, încet, şi mâine vor fi greu de găsit.

Asupra actului de la 23 august 1944 am avut tot felul de versiuni, de articole, de „mărturii". Multe din ele au fost obiectul analizelor mele în cărţile anterioare. Voi preciza, în completare, că trebuie eliminată dintre ele versiunea „înregistrării pe bandă" a audienţei la Palat în acea zi a mareşalului Antonescu, aşa cum a pretins-o într-un articol istoricul belgian Jacques de Launy. După apariţia cărţii mele *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, domnia sa mi-a adresat o scrisoare la editură şi mi-a precizat printr-o scrisoare ulterioară că M. S. regele i-a precizat că nu au existat asemenea înregistrări şi că deci eu am avut dreptate în cartea mea.

În capitolul anterior am discutat negocierile de ieşire a României din război duse la Cairo şi la Stockholm. Am ajuns

la concluzia indiscutabilă că aceste tratative se duceau în perfect acord între mareşalul Antonescu şi opoziţie – Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu. Că condiţiile de armistiţiu oferite de ruşi, singuri, la Stockholm erau mult mai favorabile României decât cele oferite la Cairo de cei trei aliaţi şi că atât mareşalul cât şi opoziţia (Maniu–Brătianu) nu au acceptat condiţiile doamnei Kolontay, fără ca ele să fie garantate şi de anglo–americani, fiindcă ei nu aveau încredere în ruşi.

S–a susţinut şi se mai susţine că în audienţa de la Palat din 23 august 1944 mareşalul Antonescu a refuzat cererea regelui de a semna armistiţiul şi că de aceea el a fost arestat împreună cu colaboratorii lui principali. Era bine, chiar foarte bine, ca M. S. regele însuşi să fi dat poporului român explicaţia gestului său. O aşteptăm şi acum, de 43 de ani şi regretăm că ea încă nu s–a produs. Va trebui să reconstituin în consecinţă ceea ce s–a petrecut la Palat în acea zi din alte depoziţii, mărturii şi documente. Iar concluziile mele sunt de pe acum categorice:

I. Mareşalul Antonescu nu numai că nu a refuzat să încheie armistiţiu, dar ceruse el însuşi audienţă la Palat, tocmai pentru a anunţa că va semna armistiţiul pe care–l ceruse.

II. Actul de la 23 august 1944 este actul personal al M. S. regelui. Nici unul din reprezentanţii partidelor istorice – Maniu–Brătianu – nu au fost prezenţi şi nu au ştiut nimic de cele petrecute la Palat, decât a doua zi.

III. Nici Iuliu Maniu, nici Dinu Brătianu nu au fost consultaţi asupra formării guvernului Sănătescu şi nici lui Maniu, nici lui Brătianu nu i s–a oferit să formeze guvernul, aşa cum eronat s–a pretins.

IV. Lucreţiu Pătrăşcanu şi partidul său comunist a avut un rol mult mai important în acest act de la 23 august 1944, decât se ştia şi se credea, cu toată inexistenţa partidului comunist român şi a pasivităţii lui totale în timpul războiului. Rolul lui s–a concentrat asupra Palatului, unde a avut succes.

Cu aceste importante precizări, să trecem la analiza lor.

Avem, acum, după mai bine de 40 de ani, o mărturisire a domnului Mircea Ioaniţiu, fostul secretar particular al regelui. O avem într–o broşură, în fotocopie, şi ea este interesantă în ceea ce priveşte faptele personal trăite de autorul lor. Restul sunt amintiri „din auzite şi spusele altor persoane“ sau reflecţii personale cu care putem sau nu fi de acord. Este o *pledoarie* caldă pentru suveranul său sau şi pentru actul de la 23 *august* 1944 ce nu convinge, dar care atrage simpatia *cititorului*.

ASUPRA ÎNCHEIERII ARMISTIŢIULUI CERUT

Domnul Mircea Ioaniţiu ne spune că el nu a fost prezent la audienţa mareşalului şi că ce ştie este de la M. S. regele şi generalul Sănătescu, anume că Antonescu a refuzat să încheie armistiţiu. Totuşi, în legătură cu aceasta, fostul secretar particular al regelui ne dă o preţioasă informaţie, *personală* de data asta la pagina 24 a broşurii:

„Cert este că în dimineaţa de 23 august am fost trezit din somn de telefonul lui Mihai Antonescu, care cerea ca regele să-l primească şi pe el şi pe mareşal în audienţă în acea zi."

Iată un fapt bine stabilit (confirmat de altfel şi de mărturiile ce urmează). Mareşalul *nu a fost chemat la Palat, ci el a cerut audienţă regelui.* Asupra acestui punct şi asupra desfăşurării audienţei de la Palat să ascultăm pe unul din martorii oculari, generalul Aurel Aldea. Acesta, numit ministru de Interne la 23 august 1944, a publicat un articol în *Curierul* din 13 octombrie 1944, deci când avea memoria proaspătă. El era în „complotul de la Palat" şi partidele Blocului Democrat i-ar fi dat chiar procură (curios: fără dată?), ca să treacă linia frontului la ruşi şi să semneze armistiţiul. Deci un om perfect informat. De altfel, dându-şi seama de tragica greşeală făcută la 23 august 1944, acest general s-a răzvrătit şi a intrat în rezistenţă. Arestat şi condamnat de comunişti, moare la Aiud. Să-i ascultăm mărturia:

„Ziua de 23 august, o zi de salvare pentru ţară, ne-a găsit nepregătiţi din punct de vedere tehnic. Lovitura de stat era plănuită pentru 26 august, dar, în dimineaţa zilei de 23 august, am fost informat de rege că în după-amiaza aceleiaşi zile el va acorda o audienţă mareşalului Antonescu şi lui Mihai Antonescu. În dimineaţa de 23 august s-a ţinut un consiliu de miniştri, ale cărui decizii nu mi-au fost aduse la cunoştinţă. Dejunul de la Palat, la care au participat generalul Sănătescu, Niculescu-Buzeşti, Mocsonyi-Stârcea, a fost urmat de o conferinţă, în care noi toţi ne-am întrebat ce motive l-au determinat pe mareşalul Antonescu să ceară o audienţă regelui. Mareşalul Antonescu a comunicat, în cursul audienţei, decizia sa de a încheia armistiţiul, adăugând că el a şi vorbit cu ministrul Clodius în legătură cu aceasta. Aceasta ar fi avut drept urmare ocuparea întregii ţări de către

nemţi şi, poate, arestarea şi deportarea regelui şi a celor ce sprijineau acţiunea sa. Audienţa, la care participa şi generalul Sănătescu, a fost brusc întreruptă de rege, care, pentru câteva minute, a venit să ne comunice nouă, celor ce rămăsesem într–o cameră alăturată, decizia de armistiţiu a mareşalului. După ce ne–am sfătuit puţin, am ajuns la concluzia că, fără să mai aşteptăm ziua de 26 august, şi cu riscul vieţii, trebuia să–l arestăm imediat pe mareşal şi pe Mihai Antonescu."

O altă mărturisire importantă ne–o aduce fruntaşul liberal şi marele patriot român Gheorghe Brătianu în depoziţia sa făcută la procesul mareşalului în 1946. Voi reda partea care ne interesează, aşa cum a fost ea redată de *Ziarul de dimineaţă*, găsit de mine la Biblioteca lui British Museum la Londra:

„În ziua de 23 august 1944, dimineaţa, am fost trimis la Snagov de către şefii partidelor de opoziţie, care mi–au dat însărcinarea să vorbesc cu domnul mareşal pentru încheierea imediată a armistiţiului. Aceasta, în urma evenimentelor petrecute pe frontul din Moldova. Am executat această însărcinare. Am fost la Snagov şi am vorbit cu domnul mareşal şi domnul M. Antonescu. Adaug că înaintea mea fusese în acelaşi scop şi domnul Ion Mihalache. În timpul cât se discuta, domnul Mihai Antonescu şi domnul mareşal au avut iniţiativa unei audienţe la Palat şi chiar s–a telefonat, fiind eu de faţă, acolo, în acest scop. Domnul Mareşal mi–a cerut asentimentul scris al şefilor de opoziţie pentru ca să încheie armistiţiul în condiţiile care erau cunoscute şi mi–a spus, îmi aduc aminte, că dacă va obţine acest asentiment în scris, indiferent de părerea nemţilor, el va încheia armistiţiul. Mi–a cerut să–i aduc răspunsul scris înainte de ora 15. Eu l–am asigurat că–l voi aduce înainte de ora 15. M–am înapoiat la Bucureşti. *A survenit o oarecare întârziere până să se poată întruni cei trei şefi de partide.* Am comunicat acestora răspunsul domnului mareşal. Au fost de acord să dea asentimentul în scris, ce urma să se dea în cursul zilei. Dar m–au autorizat să comunic mareşalului înainte de ora 15 că poate face uz de acest asentiment în audienţa de la ora 16 la Palat. Când am fost la Snagov mi s–a spus de întrevederea cu ministrul german Clodius şi ştiu că era vorba ca domnul mareşal să semneze armistiţiul".

Această depoziţie, făcută sub jurământ, trebuie completată şi printr–o versiune din *Memoriile* lui Gheorghe Brătianu, dacă ele există. Eu am găsit această variantă în *Europa şi Neamul românesc;* iată–i textul:

„La ora 9, la Snagov, a început ultima şedinţă a guvernului Antonescu. La aceeaşi oră, la locuinţa lui Dinu Brătianu din Calea Dorobanţi nr. 16, s-au întâlnit Dinu Brătianu, Titel Petrescu şi Iuliu Maniu, care îl însărcinează pe Gheorghe Brătianu să facă un ultim demers la Ion Antonescu pentru scoaterea ţării din război. La ora 10.30, Gheorghe Brătianu a ajuns la Snagov şi a intervenit în sensul cuvenit. La început, Ion Antonescu a oferit puterea partidelor politice, apoi a acceptat să încheie armistiţiul dacă primeşte o «scrisoare de garanţie» de la Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu în care să exprime acordul faţă de acest armistiţiu. Gheorghe Brătianu promite că va veni cu scrisoarea înainte de ora 15 şi-l sfătuieşte pe Ion Antonescu să solicite audienţă la rege, pentru a-i expune noua sa poziţie. Audienţa este solicitată pentru ora 16. După plecarea lui Brătianu, Ion Antonescu îl însărcinează pe Mihai Antonescu să fixeze în scris poziţia guvernului lor faţă de propunerile sovietice de armistiţiu şi acesta întocmeşte documentul respectiv. Între timp, de la Stockholm a sosit la Ministerul de Externe acceptarea sovietică a propunerilor româneşti mai vechi, pe care recentul document abia terminat nu făcea decât să le reitereze. Niculescu-Buzeşti, cu toate că era naţional-ţărănist, nu le-a predat lui Iuliu Maniu, cum se crede. El îl considera pe Maniu şovăitor şi incapabil de acţiune. A mărturisit-o mai târziu chiar lui Bodnăraş. El nu putea preda telegrama de la Nanu decât regelui. Fără să vorbească de telegrama de la Stockholm, regele a comunicat lui Maniu şi Dinu Brătianu că va intra în acţiune. Aceştia au părăsit Bucureştii. Gheorghe Brătianu îi căuta să le ceară scrisoarea pretinsă de Ion Antonescu şi a rămas nedumerit că nu-i găseşte. A mers la rege. Regele i-a declarat că va face singur armistiţiul, fiind sătul de tutela lui Ion Antonescu: «Dacă îl lăsăm pe Ion Antonescu să facă singur armistiţiul», a mai spus regele lui Gheorghe Brătianu, conform memoriilor acestuia din urmă, «ne va ţine iar sub papuc». De asemenea, regele l-a sfătuit pe Gheorghe Brătianu să se retragă din orice acţiune. Ion Antonescu nu a primit scrisoarea aşteptată. A mers totuşi la Palat şi acolo... a fost arestat".

Versiunea din „memoriile" lui Gheorghe Brătianu nu contrazice deloc, din contra, ea completează depoziţia – sub jurământ – din procesul Antonescu. Nu poate fi vorba în mod serios că cei trei „nu au putut fi găsiţi", fiindcă ei trimiseseră pe Gheorghe Brătianu la Snagov şi aşteptau răspunsul. Nu poate fi vorba de refuzul lor de a confirma în scris acordul lor mareşalului

pentru încheierea armistiţiului, fiindcă doar ei cereau să se semneze armistiţiul. Versiunea din „memorii“ pare absolut verosimilă, dar tragică. Această versiune, aş zice completarea de depoziţie, este confirmată în mare parte de domnul Mircea Ioniţiu în broşura sa. El ne dă – şi mie îmi pare rău că o face – un rezumat asupra relaţiilor foarte încordate între rege şi mareşalul Antonescu (vezi pagina 9):

„Îngrădirile pe care le pusese regelui erau umilitoare. El nu putea să–şi aleagă prietenii sau să numească demnitarii la curtea regală fără asentimentul mareşalului. Mareşalul considera pe regele Mihai drept un copil, incapabil să judece...“, etc.

Tensiunea dintre cei doi devenise atât de mare, încât a trebuit să se recurgă la arbitrajul preşedintelui Înaltei Curţi de Casaţie, Dimitrie Lupu, pentru a se ajunge la o destindere. Nu cumva aceste sentimente ale regelui au jucat un rol în actul de la 23 august 1944? Nu cumva are dreptate Gheorghe Brătianu când afirmă că regele i–a spus că „va face el singur armistiţiul, fiind sătul de tutela lui Antonescu: «Dacă–l lăsăm pe Ion Antonescu să facă el singur armistiţiul, ne va ţine iar sub papuc»“. Iată de ce regret indiscreţiile domnului Ioaniţiu asupra raporturilor regelui cu Antonescu, ce aruncă o lumină nouă şi tragică asupra lui 23 august 1944, când, s–ar putea ca Antonescu să fi fost arestat, nu pentru că interesele ţării o cereau (în faţa pretinsului refuz de a semna armistiţiul), ci pentru a scăpa de „tutela“, de sub „papucul“ lui.

Se ştie azi cu absolută certitudine că Antonescu a acceptat la 22 august să încheie armistiţiul. Averell Harriman, fostul ambasador american la Moscova, ne spune şi el în *Special Envoy*, că „Mareşalul Antonescu se decisese să încheie armistiţiul, numai că i–a luat–o înainte regele.“ Iată ce ne spune în această privinţă, tot sub jurământ, Iuliu Maniu, şi tot în procesul mareşalului:

„În dimineaţa de 23 august l–am rugat pe domnul Gheorghe Brătianu să–l vadă pe domnul mareşal. Domnul Gheorghe Brătianu a venit şi mi–a comunicat că l–a găsit pe domnul mareşal într–o dispoziţiune mai bună pentru încheierea armistiţiului. Această ştire ne–a înviorat. Am căpătat speranţa că se va ajunge la încheierea armistiţiului. Această ştire am comunicat–o la Palat. Dar ce s–a întâmplat la această audienţă nu ştiu, fiindcă nu am fost de faţă şi nici la Palat nu am mers în acea seară.“

Am precizat că în seara de 22 august 1944, mareşalul Antonescu a convocat pe ministrul german Clodius şi în prezenţa generalului

Pantazi, ministrul de Război, i–a adus la cunoştinţă că România a cerut armistiţiu. Iată în întregime telegrama ambasadorului britanic la Ankara, trimisă la Londra la ora 3.26 p.m. la 23 august 1944.

[This telegram is of particular secrecy and should be retained by the authorised recipient and not passed on.]
[CYPHER]

DIPLOMATIC (SECRET)
FROM ANGORA TO FOREIGN OFFICE

Sir H. Knatchbull-Hugessen.
No. 1386
22nd August, 1944
Repeated to Washington No. 247.
M. E. Min No. 438

D. 3.26 p.m. GMT. 23rd August, 1944.
R. 4.35 p.m. DBST. 23rd August, 1944.

999999999

MOST IMMEDIATE.
DEDIP.
TOP SECRET.

President of the Council has just sent for me to communicate to me telegram received from the Turkish representative in Bucharest.

Following is substance.

[Begins.]

2. I have seen President of the Council. The situation is very grave. In two days the Russians will have occupied Bessarabia. They are also advancing in other countries. Can Turkey mediate between ourselves and belligerent Anglo–American armies? I have the consent of the Marshal [1], the Kind and heads of all the opposition parties. I appeal for an answer within 24 hours from the British and United States Governments to the following points.

(1) Will despatch a Roumanian delegate to Moscow for conclusion of an armistice.

(2) Put ourselves in contact with Russians and Anglo–Americans at the same time to fix armistice conditions.

(3) Discuss armistice conditions in Cairo with Allies.

(4) The President of the Council of Roumania is desirous of knowing which of these three alternative would be preferred by Anglo–Americans.

[Ends]

3. Turkish President of the Council has informed me, Soviet Ambassador and is informing United States representative.

4. Foreign Office please pass to Moscow and Caserta as my telegrams Nos. 72 and 44 respectively, and also to Rome for Lord Moyne as my telegram No. 22.

[Repeated to Moscow telegram No. 2640, Caserta telegram No. 425 and Rome telegram No. 388.]

O. T. P.

Această telegramă este expediată de ambasadorul britanic Sir Knatchbull–Hugessen din Ankara cu menţiunea că ea este telegrama trimisă de ambasada turcă din România primului–ministru turc Saracoglu [ceteşte Saracioglu]. Iată–i traducerea în româneşte:

„Primul–ministru m–a informat astăzi că a primit o telegramă de la însărcinatul cu afaceri turc la Bucureşti în sensul următor:

M–am întâlnit chiar acum cu primul–ministru. El mi–a spus că situaţia este foarte serioasă. În două zile întreaga Basarabie va fi ocupată de ruşi. Noi dorim ca dv. să acţionaţi ca intermediarii noştri pentru a obţine un armistiţiu. Vorbesc în deplin acord cu regele, cu mareşalul şi cu toţi liderii opoziţiei. Vă rog să obţineţi în interval de 24 de ore răspunsul guvernelor britanic şi american la următoarele:

Primul–ministru al României ar dori să ştie care dintre cele trei alternative este preferată de guvernele britanic şi american: (1) trimiterea unui reprezentant român la Moscova pentru a încheia un armistiţiu; (2) intrarea simultană în legătură cu americanii, britanicii şi ruşii pentru a stabili condiţiile unui armistiţiu sau (3) discutarea condiţiilor armistiţiului la Cairo cu Aliaţii.

Primul–ministru a spus că ar fi recunoscător dacă l–aş informa cât mai curând posibil despre opiniile guvernelor englez şi american."

Se mai poate îndoi cineva astăzi în faţa acestor documente că mareşalul ceruse şi era gata să semneze armistiţiul?

O altă telegramă ultrasecretă, citată de mine în *Yalta şi crucificarea României*, este răspunsul la această cerere de armistiţiu:

Londra cere ambasadorului ei la Moscova, Clark Kerr, prin care ea, acceptând armistiţiul, dă instrucţiunile de rigoare (telegrama 2646 din 23 august 1944).

O altă telegramă care confirmă cererea armistiţiului de către mareşalul Antonescu este aceea a ambasadorului britanic la Stockholm, Sir W. Mallet, cu nr. 985 din 1 septembrie 1944, prin care anunţă Londra că ministrul Suediei la Bucureşti a comunicat (la cererea guvernului român) că un curier special pleacă la Stockholm pentru încheierea armistiţiului. *Această telegramă a fost reţinută opt zile pe undeva...*

Aici trebuie să adăugăm că, aşa cum această capitală telegramă a fost „reţinută" opt zile, şi deci că mareşalul a putut fi acuzat că nu vrea să încheie armistiţiul, tot aşa telegrama de la Stockholm sosită la 23 august 1944 de acceptarea ameliorării condiţiilor de armistiţiu propuse de Stalin nu i-a fost prezentată nici mareşalului nici lui Mihai Antonescu. Se pare că a primit-o Niculescu-Buzeşti, care în momentul arestării mareşalului era prezent la Palat. Hotărât lucru, complotiştii nu vroiau ca mareşalul Antonescu să facă el armistiţiul. Dar erau ei în stare să facă altceva decât o capitulare necondiţionată? Nu trebuia întâi semnat un armistiţiu (cel de la Stockholm) şi apoi depuse armele?

După cum cititorii au reţinut, nici Iuliu Maniu, nici Dinu Brătianu, nici Titel Petrescu nu se găseau la Palat în ziua de 23 august, când a fost arestat mareşalul Antonescu.

„Eu am intrat în guvern", ne spune Iuliu Maniu, „numai la 24 august, după întâmplarea de la Palat, deci eu nu aveam posibilitatea să ştiu ce s-a petrecut la Palat şi nu puteam avea nici răspunderea celor petrecute. Ţin să afirm că în ceea ce priveşte armistiţiul domnul mareşal a fost foarte binevoitor şi dacă dumnealui nu s-a înţeles în chestiunea armistiţiului, cauza este că dumnealui nu avea încredere în reuşita acestuia". (Depoziţia lui Iuliu Maniu în procesul Antonescu).

Deci nici Iuliu Maniu şi nici Dinu Brătianu nu se găseau prezenţi la Palat şi nici nu au fost consultaţi asupra arestării mareşalului şi a capitulării necondiţionate. Asupra acestor chestiuni avem mărturia domnului Mircea Ioaniţiu:

„Regele a consimţit să-i vadă (pe Antoneşti) în cursul

după–amiezii. Până atunci regele a adunat din nou pe sfătuitorii săi intimi, generalii Sănătescu şi Aldea, Ion Mocsonyi–Stârcea şi Grigore Niculescu–Buzeşti. *Fără a avea posibilitatea de a mai lua contact cu reprezentanţii partidelor politice*, regele a hotărât, după ce a ascultat pe toţi cei prezenţi, să ridice problema armistiţiului şi în cazul că Antonescu refuză să înceapă negocierile imediat, să–l demită şi să–l reţină la Palat".

Deci reprezentanţii partidelor politice nu au fost nici prezenţi nici consultaţi. De ce? Doar ei se aflau in Bucureşti, se consultaseră cu Gheorghe Brătianu; Maniu informase Palatul că mareşalul e dispus să încheie armistiţiul. Cum nu puteau fi găsiţi şi consultaţi? Nu cumva cineva nu vroia ca ei să fie găsiţi şi consultaţi, tocmai pentru că Maniu şi Brătianu vroiau ca Antonescu să încheie armistiţiul şi ei ştiau că el îl acceptase? Cine erau cei patru „sfătuitori intimi" ai regelui? Generalul Sănătescu, mareşal al Palatului, deci subordonat regal, ofiţer de carieră, fără nici un mandat dat de naţiune, ca şi generalul Aldea, duşman al mareşalului? Ce rol constituţional jucau aceşti doi ofiţeri, pentru a fi chemaţi să sfătuiască pe rege, în conformitate cu prevederile Constituţiei? Dar „maestrul de vânătoare" Stârcea ce rol „constituţional" juca? Dar ginerele lui Barbu Ştirbey şi cumnatul lui Edward Boxshall (şeful Intelligence Service–ului în România), funcţionarul la serviciul cifrului din cadrul Ministerului de Externe, Niculescu–Buzeşti, de când era un factor constituţional, ca să fie consultat de rege în cel mai greu moment din acest secol al istoriei poporului român?

Domnul Mircea Ioaniţiu ne spune în continuare la pagina 24: „Între timp, Buzeşti va căuta să intre în legătură cu Iuliu Maniu, pentru a obţine lista noului guvern, aşa cum a fost agreată între partide şi ca să–l pună la curent cu noua situaţie. Reveniţi în oraş, Buzeşti şi Stârcea (trimis după Pătrăşcanu şi Titel Petrescu) raportează suveranului rezultatul misiunii lor: *Buzeşti nu izbuteşte să–l vadă pe Maniu*, iar Stârcea îi găsise pe... Pătrăşcanu şi Titel Petrescu. Deci, în momentele cele mai importante, elementele politice nu se aflau în preajma suveranului. Absenţa lor, justificată sau nu, a lăsat întreaga povară a deciziilor ce trebuiau luate în următoarele ceasuri pe umerii regelui."

Cu alte cuvinte, nici Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu nu au fost consultaţi, nici înainte şi nici după arestarea mareşalului Antonescu. Maniu şi Brătianu ştiau că mareşalul vine la Palat în audienţă, să anunţe regelui acceptarea armistiţiului. Ei aşteptau

veşti de la Palat cu sufletul la gură şi... Niculescu-Buzeşti, trimis de rege să-i caute, nu-i găseşte... cu toate că Maniu se găsea în Bucureşti la doctorul Jovin.

Poate să-şi închipuie cineva aşa ceva? Cum a putut regele crede o atare minciună a lui Niculescu-Buzeşti? Nu era evident că Buzeşti *nu vroia să-i găsească pe Maniu şi Brătianu?*

Aşa se explică faptul că regele nu a oferit lui Iuliu Maniu să formeze guvernul şi nici nu a fost consultat, nici el, nici Brătianu, la constituirea noului guvern şi la capitularea necondiţionată.

COMUNIŞTII ŞI COMPLOTUL DE LA PALAT

Nu am crezut niciodată că neînsemnatul partid comunist român ar fi jucat vreun rol în „rezistenţa" contra germanilor în România sau contra guvernului Antonescu. Am considerat totdeauna că ei şi-au creat după război state de serviciu şi merite ca să-şi umple pepturile şi să-şi înalţe călcâiele. Dar trebuie să mărturisesc că m-am înşelat, cel puţin în ceea ce priveşte rolul lor in actul de la 23 august 1944.

Din broşura domnului Ioaniţiu şi din alte documente şi mărturii vedem azi că partidul comunist român a jucat un rol important în complotul de la Palat. După afirmaţiile lui Pamfil Şeicaru, marele nostru gazetar, Lucreţiu Pătrăşcanu ar fi fost cumnat cu colonelul Ulea de la Palat. Domnul Vlad Georgescu, la pagina 266 din *Istoria românilor*, ne vorbeşte şi el de rudenia dintre cei doi. Aceasta ar putea fi una din explicaţiile uşorului acces la Palat in plin război al fruntaşului partidului comunist român - prin definiţie în slujba Moscovei.

Domnul Mircea Ioaniţiu ne precizează la pagina 17 că Lucreţiu Pătrăşcanu, şeful partidului comunist român, într-o şedinţă conspirativă de la Palat, a cerut ca „delegatul militar al partidului să participe la pregătirea operaţiilor militare plănuite de comitetul militar" al complotiştilor şi pregătite de colonelul Dumitru Dămăceanu. Aceste consfătuiri aveau loc intr-o casă din Calea Moşilor, ne spune autorul broşurii, unde a participat şi el la întrunirea din noaptea de 13/14 iunie, unde în afară de Pătrăşcanu se afla şi inginerul „Ceauşu". În realitate acest inginer era ofiţerul român Emil Bodnăraş (Bodnarenko), dezertor, refugiat în Uniunea

Sovietică şi paraşutat în România în primăvara lui 1944. Domnul Mircea Ioaniţiu nu ne spune cine mai era prezent la această consfătuire, dar asupra acestei chestiuni am găsit surprinzătoare detalii într–o broşură la biblioteca – „Public Library" – din strada 42 (colţ cu Fift Avenue) din Manhattan, New York. E vorba de cărticica *Insurecţia naţională antifascistă armată din august 1944*, publicată în România de Aurel Simion. Iată ce găsim în această carte oficială comunistă asupra consfătuirii de la 13/14 iunie 1944 din Calea Moşilor:

„În primăvara anului 1944 erau tot mai frecvente întâlnirile pe care delegaţi ai partidului comunist le aveau cu reprezentanţi ai cercurilor palatului. Dezbaterile la aceste consfătuiri relevau cu tărie clarviziunea politică a partidului comunist, care, prin reprezentanţii săi, a prezentat soluţii realiste pentru rezolvarea diferitelor probleme legate de pregătirea acţiunii insurecţionale, care erau însuşite, de regulă, de celelalte forţe democratice. În noaptea de 13/14 iunie 1944 a avut loc, din iniţiativa partidului comunist, o şedinţă conspirtivă a reprezentanţilor săi, Emil Bodnaraş şi Lucreţiu Pătrăşcanu, cu reprezentanţi ai palatului şi armatei: generalii Constantin Sănătescu şi Gheorghe Mihail, colonelul Dumitru Dămăceanu, Ioan Mocsonyi–Stârcea, Mircea Ioaniţiu şi Grigore Niculescu–Buzeşti. Cu acel prilej, Emil Bodnaraş a criticat orientarea cercurilor palatului de a reduce acţiunea de răsturnare a lui Antonescu la o simplă lovitură de palat, înfăptuită de un grup restrâns de persoane, şi de a evita o participare mai largă a maselor la luptă. Emil Bodnaraş a prezentat planul partidului comunist, care prevedea răsturnarea prin forţă a dictaturii militare–fasciste, scoaterea ţării din războiul hitlerist şi întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste. După vii discuţii, cei prezenţi au aprobat planul elaborat de P. C. R. Pentru pregătirea acţiunii armate s–a propus crearea unui comitet militar, din care să facă parte generalii Gheorghe Mihail, C. Vasiliu–Răşcanu şi colonelul Dumitru Dămăceanu. La 15 iunie, generalul Constantin Sănătescu a comunicat acordul regelui cu privire la cele de mai sus".

S–a înţeles bine? În timp ce armata română lupta şi murea in apărarea fruntariilor asaltate de sovietici, reprezentanţii Palatului erau prezenţi la consfătuiri cu Pătrăşcanu şi Emil Bodnarenko–Bodnăraş, emisar al Moscovei, paraşutat de ruşi în România. Spre onoarea lor, nici unul din reprezentanţii partidelor istorice nu a fost prezent la consfătuirea din 13/14 iunie 1944.

Grigore Niculescu–Buzeşti a devenit membru al PNŢ, după afirmaţiile lui Ion Mihalache, abia în 1946. Dar nu trebuie să ne mai mirăm că „frontul românesc" a fost „rupt", „străpuns", că armatele erau în derută şi frontul dezorganizat. Virusul trădării intrase în rândurile ei. În această privinţă, avem o mărturie preţioasă din partea lui Gould Lee, în *Crown Against Sickle*, la pagina 66:

„Nu încape nici o îndoială că absolut toate informaţiile planului erau transmise ruşilor de Pătrăşcanu, care avea o legătură printr-o staţie de radio adusă de comuniştii sovietici paraşutaţi în România de câteva luni".

Plânge, mamă, pe Ionică, leatul ce apără glia străbună, pe apa Nistrului!

La Palat, în ziua de 23 august 1944, după arestarea lui Antonescu, numai Lucreţiu Pătrăşcanu, şeful comunist, era pregătit şi făcea „treaba". Cum nici Iuliu Maniu şi nici Dinu Brătianu „nu fuseseră găsiţi" de Niculescu–Buzeşti şi cum Mocsonyi–Stârcea a avut norocul să-i găsească pe Pătrăşcanu şi pe Titel Petrescu, Palatul a avut şi el norocul să aibă pe cineva care să se ocupe de treburile ţării. Ne-o spune tot domnul Mircea Ioaniţiu la pagina 34:

„Primul dintre factorii constituţionali politici, apare la Palat Lucreţiu Pătrăşcanu. Acesta venise pregătit. Venise înarmat cu *proclamaţia regală*, pe care atât Buzeşti cât şi Stârcea o *revizuiseră în prealabil*. Regele o studia cu atenţie. Pătrăşcanu a adus şi cele două decrete de amnistie politică şi desfiinţarea lagărelor de concentrare".

Ne mai mirăm că comuniştii au reuşit să sovietizeze România şi să detroneze pe rege? Domnul Mircea Ioaniţiu pretinde că în audienţa mareşalului nu s-a discutat nimic de condiţiile de armistiţiu de la Stockholm. Aşa i s-a spus. Eu nu pot crede aşa ceva, fiindcă erau două feluri de proiecte de armistiţiu: celălalt era cel de la Stockholm, oferit de Stalin prin doamna Kolontay mareşalului Antonescu. Acesta ne garanta Transilvania şi era din toate punctele de vedere mult mai bun decât capitularea necondiţionată de la Cairo. Ce armistiţiu a cerut regele mareşalului? Pe care din ele? Despre care armistiţiu a vorbit mareşalul? Este de neconceput că „regele nu ştie" de propunerile lui Stalin oferite ministrului României la Stockholm, Nanu. Cu siguranţă că asupra acestui punct domnul Ioaniţiu se înşeală. Tratativele durau opt luni. Niculescu–Buzeşti sabota aceste tratative prin George Duca. Maniu era la curent cu ele. Se poate

ca regele să nu fi ştiut de ele? Să nu se fi discutat în audienţă ce armistiţiu să se semneze? Nu e posibil.

La pagina 5 a broşurii domniei sale, domnul Mircea Ioaniţiu, pentru a justifica conspiraţia şi apoi arestarea mareşalului, se întreabă:

„Ce s–ar fi întâmplat în România, dacă Hitler afla că guvernul doreşte să înceapă negocieri pentru un armistiţiu?"

Curioasă întrebare, mai ales acum, după patruzeci de ani, când avem atâtea informaţii ca să ne dea răspunsul.

a) Încă din 1943, Hitler a reproşat mareşalului Antonescu încercările lui Mihai Antonescu de a ieşi din război prin negocieri cu aliaţii la Madrid, Vatican, Lisabona (prin Victor Cădere), în Elveţia (prin Pella şi Gafencu), la Ankara. „Cunosc, mein Führer, activitatea ministrului meu de Externe. O îngăduiesc şi o tolerez, în ideea că nu e rău ca guvernul german să găsească la un moment dat o punte întinsă prin România către o eventuală înţelegere" – i–a răspuns mareşalul Antonescu.

b) Mareşalui Antonescu cerea lui Hitler încă din 1943 să facă pace.

c) Plecarea principelui Barbu Ştirbey cu paşaport diplomatic dat de mareşal sub numele de Bond. Ajuns la Ankara, principele Ştirbey, alias Bond, a fost „demascat" de agenţia britanică Reuter ca emisar român pentru negocieri de armistiţiu, fapt ce a făcut un „scoop [ştire senzaţională] à la une" în ziarele planetei. O fi auzit şi Hitler de ele sau cel puţin Himmler sau Goebbles. Dar Hitler trebuia să ştie de tratative cel puţin de la ministrul său la Bucureşti, Clodius, pe care mareşalul îl informase la 22 august.

CONCLUZII

Eu nu am temeritatea să le trag. Cum am spus, trebuie lăsat Istoriei de mâine să judece şi mai ales să lăsăm poporului român, care a pătimit, să–şi spună singur cuvântul asupra lui 23 august 1944.

Totuşi, personal, ca unul ce am împărtăşit din plin această suferinţă românească, fără a da cu piatra în nimeni, voi spune ce cred.

Spre deosebire de un Maniu, şi de alţii ca el, eu cred că războiul contra Uniunii Sovietice a fost *un război de legitimă apărare naţională* şi el trebuia făcut. Cum *acest război a fost* pierdut după Stalingrad, România *trebuia să iasă dintr–un război*

pierdut. România fiind invadată şi ocupată de hrăpăreaţa şi nesătula Rusie de 12 ori în cursul istoriei sale, acesteia nu i se putea acorda nici o încredere. Orice promisiuni de armistiţiu venite de acolo trebuiau garantate de anglo-americani. A fost o greşeală să se ducă tratative şi de opoziţie şi de guvern şi la Stockholm şi la Cairo. Ambiţioşii şi aventurierii fără scrupule au profitat, încercând să joace propria lor carte, pentru a pune mâna pe putere. Atât mareşalul Antonescu cât mai ales Iuliu Maniu au greşit în aprecierea oamenilor în care s-au încrezut. Dacă România trebuia să iasă din războiul pierdut – şi ea trebuia efectiv să iasă –, acest lucru se impunea a fi realizat de către mareşalul Antonescu, sprijinit de întreaga suflare românească, de la vlădică până la opincă. În faţa unei Românii hotărâte şi mai ales unite, s-ar fi putut accepta şi eventual ameliora condiţiunile de armistiţiu de la Stockholm. Sunt convins că anglo-americanii până la urmă le-ar fi garantat. Cred de asemenea temeinic că regele României trebuia să îndepărteze după 23 august 1944 pe „intimii lui sfătuitori", şi în ţară, şi în exil. Ei l-au minţit, înşelat, sfătuit greşit.

La ora supremă a judecăţii, poporul român va trebui să ţină seama de actul de la 23 august 1944, pentru a vedea dacă a folosit sau nu neamului românesc. El va trebui să judece atitudinea tuturor şi după săvârşirea acestui act, ţinând seama totodată de ce a făcut fiecare şi de ceea ce nu a făcut, atât în ţară, cât şi în exil. Actul de la 23 august nu trebuie judecat izolat. El trebuie văzut şi prin prisma zonelor de influenţă acordate ruşilor, cât şi prin aceea că România, capitulând necondiţionat, a deschis ea însăşi larg porţile Europei de răsărit hoardelor sovietice, permiţându-le o înaintare fulgerătoare în centrul Europei înaintea anglo-americanilor.

Citind memoriile feldmareşalului Allen Brooke, şeful statului major imperial britanic, care arată cum „capitularea României a fost un act tragic, care a uşurat ruşilor dominarea Europei" (ocupând-o înaintea trupelor anglo-americane), m-am întrebat dacă „scurtarea războiului" de către actul de la 23 august era o binefacere pentru Lumea Liberă sau un blestem. Citind aceste memorii, m-am întrebat şi mă mai întreb dacă nu cumva opunerea englezilor la Cairo la retrocedarea Transilvaniei de nord înainte de conferinţa de pace, şi nu în întregime, nu era, ca şi garantarea condiţiilor de la Stockholm, un pretext ca să forţeze România să lupte ţinând în loc armatele sovietice, pentru a da timp armatelor

anglo–americane să pătrundă cât mai mult înspre centrul Europei. Şi cine poate garanta că Churchill, acest om pragmatic, în piruietele lui nu ar fi renunţat să se ducă la Moscova în octombrie 1944, după capitularea României, sau la zonele lui abject de influenţă? Să lăsăm zilei de mâine şi Istoriei să ne dea răspunsul la aceste chinuitoare întrebări.

La 23 august 1944, regele formează un guvern cu generalul Sănătescu. În lipsa oricărui armistiţiu semnat şi a oricărei rezistenţe armate, ruşii ocupă în întregime România. Încep violurile, jafurile, asasinatele, teroarea. „Armistiţiul" cu România se semnează numai la 12 septembrie 1944 la Moscova. La 20 de zile după încetarea focului. În haosul ce a urmat după arestarea lui Antonescu nu ştia nimeni nimic. Pătrăşcanu, când a ajuns la Moscova, i–a spus lui Averell Harriman, ambasadorul american de acolo, că el a venit să negocieze „aplicarea" armistiţiului, crezând că „el era deja semnat". Armistiţiul semnat la Moscova la 12 septembrie 1944 are clauze mult mai grele decât cele oferite lui Antonescu de Stalin, ţara este livrată la discreţia completă a Rusiei. României i se refuză cobeligeranţa, dar ea este obligată să lupte alături de ruşi contra nemţilor şi ungurilor cu vreo 20 de divizii, având pierderi imense, de necrezut. La 6 martie 1945, Vîşinski instaurează un guvern comunist condus de Petru Groza. România liberă şi democrată trăieşte într–o îngrozitoare agonie încă doi ani, apoi se scufundă în imensa mlaştină a bolşevismului rusesc. Să vedem în capitolul următor pe unul din marii responsabili ai acestui act.

Capitolul 7

CHURCHILL VINDE LA MOSCOVA, ÎN OCTOMBRIE 1944, ÎNTREAGA EUROPĂ DE RĂSĂRIT

În cartea mea *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, ca şi în versiunile română, engleză şi germană, am tratat acest subiect capital în profunzime. De aceea, fatale în acest capitol vor fi unele repetiţii despre lucruri cunoscute. Ele sunt totuşi necesare pentru înţelegerea creării sferelor de influenţă şi a ceea ce a urmat. Voi încerca să fac aceste repetiţii cât mai scurte pentru a uşura cititorilor lectura.

După cum vă reamintiţi, acordul lui Roosevelt pentru aceste zone a fost dat la 12 iunie 1944. Churchill, la rândul lui, informează pe Molotov şi procedura diplomatică se pune în mişcare între Londra şi Moscova în vederea unei conferinţe între Churchill şi Stalin. Prin telegrama nr. 789 din 29 septembrie 1944, Churchill informează pe Roosevelt de intenţia de a se duce la Moscova, subliniid că va discuta „două subiecte principale: Japonia şi Polonia". Nimic despre reglementarea întregii regiuni a Europei de est. Totuşi, el deschide, încet şi perfid, dosarul exploziv al zonelor de influenţă:

„There are other points, too, about Greece and Yugoslavia which we would also discuss". („Sunt şi alte puncte – subiecte - despre Grecia şi Iugoslavia, pe care le vom discuta".)

În drum spre Moscova şi gândindu-se la abandonarea României lui Stalin, Churchill, în avion, spunea medicului său personal, lordului Moran, „că el nu are nici o simpatie pentru România", dar că Polonia... îi stă pe suflet (doar pentru ea englezii au declarat război Germaniei!). O fi avut Churchill în acelaşi avion vreun gând şi asupra lui Stalin, a Uniunii Sovietice şi a politicii ei, a ideologiei marxiste, a imensei puşcării care o constitue Rusia şi la sclavia ce ameninţa România pe care el nu o iubea? Şi-o fi amintit Churchill de convingerile sale şi de acţiunea lui din

1917 până în 1938, când tuna şi fulgera contra Kremlinului şi a „asasinilor“ pe care-i găzduieşte?

Să le amintim pe scurt cititorilor.

CHURCHILL ŞI BOLŞEVICII

Cu temperamentul lui fugos, cu origina sa aristocratică, cu educaţia sa democratică, era firesc ca să-l vedem pe Winston Churchill în prima linie antibolşevică după izbucnirea revoluţiei în Rusia. Dar virulenţa atacurilor depăşeşte tot se ce poate închipui. Churchill îi tratează în masă şi pe fiecare în parte de „asasini“, „barbari“ şi „criminali“. Devenit ministru de Război în ianuarie 1919, Churchill preconizează public exterminarea totală a bolşevicilor – această „barbarie animalică“ – prin utilizarea gazelor de război. În această calitate oficială, el ajută şi susţine acţiunea militară antibolşevică a amiralului Kolceak şi pe aceea a generalului Denikin. Acţiunea militară eşuând, Churchill se adresează direct opiniei publice engleze şi mondiale pentru a o mobiliza contra bolşevismului:

„Comunismul este o epidemie mult mai periculoasă decât ciuma sau tifosul“, scrie el în *Illustrated Saturday Herald*, din 25 ianuarie 1920.

Câteva luni mai târziu, opunându-se oricăror schimburi comericale cu noua Uniune Sovietică, Churchill scria în *The Times* la 10 noiembrie 1920:

„Politica pe care o voi preconiza întotdeauna faţă de Uniunea Sovietică este aceea de răsturnare şi distrugere a acestui regim criminal“.

Ceva mai mult, imediat după primul război monadial, el cerea ca Germania învinsă să fie imediat înarmată pentru a lupta contra Uniunii Sovietice, „acest puhoi de barbarie roşie, venind de la răsărit“. (Vezi Gilbert, *Churchill, Stricken Word*, pagina 277).

La acea dată Churchill credea că Germania înfrântă avea un rol capital de jucat în politica mondială: „pentru a ţine în şah pericolul bolşevic şi prezervarea Europei şi a civilizaţiei creştine.“ La pagina 76, biograful său oficial, Gilbert, ne dă câteva preciziuni asupra filosofiei politice a lui Churchill:

„«Bolşevic» era sinonim cu «sângeros şi masacru în masă». Bolşevicul este «duşmanul de moarte al omenirii», ei sunt *«vampiri setoşi de sânge»*. Politica lor este o *«combinaţie nebună*

de criminalitate şi de animalitate». Conducătorii bolşevicilor «o ligă de rataţi, criminali şi dăunători»". În portretele sale politice, Lenin, Troţki, Stalin şi compania de „Jew commissars" [comisari evrei] sunt nişte „criminali şi asasini de drept comun". Nu mai departe decât în pragul războiului cu Germania, în *Sunday Chronicle*, din 27 iunie 1937, Churchill consideră comunismul „tot atât de periculos, de rău şi de criminal, ca şi nazismul lui Hitler" (Vezi *The Creeds of the Devil*).

În schimb, la acea dată, Churchill avea o admiraţie infinită pentru Mussolini: „Mussolini a trasnformat radical Italia. El a optat pentru patriotism contra stângii internaţionale şi a bolşevismului" (Vezi magazinul *Collier's*, septembrie 1938).

La acea epocă Churchill avea convingeri...

Ce păcat pentru Istorie că scrisorile lui Churchill către Mussolini au dispărut. Ce interesant ar fi fost şi ce lumină nouă ar fi aruncat ele asupra marilor greşeli ale Angliei în politica urmată faţă de Italia. Al doilea război mondial putea fi evitat uşor prin recunoaşterea „Imperiului italian" – cucerirea Etiopiei – şi putea împiedica politica greşită de aruncare a lui Mussolini în braţele lui Hitler. Se pretinde că scrisorile lui Churchill către Mussolini ar fi ajuns în mâinile lui Otto von Skorzeny, eliberatorul lui, după demisia sa. Se zice să Skorzeny le–a negociat cu Churchill personal la Veneţia în schimbul eliberării unor şefi militari, prizonieri de război în Anglia.

Dar în ziua de 8 octombrie 1944, în avionul ce–l duce spre Moscova, avem un alt Churchill. Să vedem ce a făcut şi, împotriva convingerilor sale antebelice, cum a influenţat destinele întregului răsărit al Europei şi întreaga politică planetară.

De reţinut că la 3 octombrie 1944 – telegrama 790 – Churchill cere lui Roosevelt „să trimită un mesaj lui Stalin în care să spună *că el aprobă misiunea lui la Moscova*". Roosevelt răspunde favorabil şi la 5 octombrie Roosevelt trimite lui Stalin o telegramă prin care nu dădea procura în alb, cerută de Churchill, dar aproba misiunea sa şi–i ura succes, delegând pe Averell Harriman să–l asiste, adăugând:

„Că în acest război global nu e nici un loc şi nici un subiect în care Statele Unite să nu fie interesate."

Probabil că Stalin a inţeles acest paragraf, căci prezenţa lui Averell Harriman îndeplinea condiţia lui Roosevelt. De adăugat că Churchill cerea ca la întrevederea între patru ochi el să fie singur cu Stalin, la care Roosevelt nu a protestat.

„Noi am ajuns“, povestește Churchill la pagina 198 din volumul VI al *Memoriilor* sale, „la Moscova în după-amiaza lui 9 octombrie 1944, fiind primiți «din toată inima» de Molotov și ceilalți conducători. La zece noaptea în aceeași zi am avut prima întrevedere cu Stalin în Kremlin. După ce am convenit să convocăm pe primul-ministru polonez la Moscova, i-am spus lui Stalin, fiindcă am văzut că «the moment was apt for business» (momentul era favorabil pentru afaceri), «let us settle about our affair in the Balkans. So far as Britain and Russia are concerned, kow would it do for you to have 90% *predominance* in Rumania, for us to have 90% in Greece, and go 50%–50% in Yugoslavia?» (Hai să aranjăm treburile noastre în Balcani. În ceea ce privește Marea Britanie și Rusia, ce ai zice dumneata să aveți 90% predominare în România, noi 90% în Grecia și 50%–50% în Iugoslavia?). În timp ce propunerea mea se traducea, am luat o jumătate de pagină de hârtie pe care am scris propunerea mea.“

Iată acum reprodus de mine din cartea lui C. L. Sulzberger, *The Roast and Ashes of Yalta*, petecul de hârtie în discuție (pagina următoare).

Churchill istorisește mai departe: „Stalin a luat un creion albastru și roșu și cu partea albastră a făcut“ un large tick „[bifare] – în OK – și a pus hârtia pe masă. Eu am luat-o și am spus: «Nu este oare prea cinic cum am dispus de soarta a milioane de oameni în această manieră insolită? Hai să ardem hârtia!» Stalin mi-a răspuns: «Nu, ține-o dumneata.»“

Cum se mai poate susține – cum o face Churchill – că aceste aranjamente erau numai pentru necesități militare „de trei luni“? Cum se decidea soarta a milioane de oameni prin aranjamentul de 90% pe trei luni, când armatele lui Stalin ocupaseră România și agenta lui, Ana Pauker, era călare pe tancurile sovietice și guverna România? Trei luni? Niciodată Istoria nu a fost mai falsificată decât în această infamă pretenție!

Cum am mai scris-o, „minutes“ – procesele-verbale, stenogramele discuțiilor acestea – nu au fost publicate. Menite să rămână sub peceți pe 70 sau 100 de ani, ele au ieșit la suprafață de o manieră curioasă. Lord Ismay, șeful de stat major al lui Churchill, care l-a însoțit la Moscova, le-a depus după numai 30 de ani la biblioteca militară Lidell Hart, la King College din Londra. Acolo le-am găsit eu și le-am copiat de mână două zile la rând. *Pot afirma în modul cel mai categoric și mai solemn că nu se găsește nici un cuvânt, nici o aluzie la „trei luni“, ci din contra* „aranjamentele“ sunt definitive. *„Minutele“ în discuție poartă*

Roumania

Russia 90%

The others 10%

Greece G. Britain (in accord with U.S.A.) 90%

Russia 10%

Yugo Slavia 50/50%

Hungary 50/50%

Bulgaria Russia 75%

The others 25%

numărul 2, sunt tipărite numai în 4 sau 5 exemplare. Titlul lor este „Anglo–Soviet Political Conversations in Moscow 9–17 October 1944“, proiectul de cod se cheamă „Project Tolstoi“.

Acest teribil document este clasat la bibliotecă sub numărul COS (44) 915 (0).

Voi extrage din aceste „minutes“ un paragraf edificator:

„The PM (Prime Minister) said it is better to express these things in diplomatic terms and not to use the phrase «dividing into spheres» because the Americans might be shocked. But as long as he [Churchill – n. a.] and Marshall Stalin understood each other he could explain the matter to the President“ [Roosevelt – n. a.].

Clar şi precis. Trebuia un limbaj „diplomatic“, fiindcă poporul american ar fi foast „şocat“, indignat şi revoltat, dacă s-ar fi vorbit de „zone de influenţă“. De reţinut că aceste „Aranjamente“ s-au făcut tête à tête, fără prezenţa lui Averell Harriman. Nu este mai puţin adevărat că Harriman a informat la 10 octombrie 1944 pe Roosevelt de aranjamentul privind Balcanii (Vezi telegrama din 10 octombrie 1944 FR. 1944, vol. IV, p. 1005–1006; cea din 11 octombrie 1944, acelaşi dosar la pagina 1009–10). Conversaţiile de la Moscova, după abandonarea eroicei Polonii Uniunii Sovietice (ce-i era aşa scumpă lui Churchill înainte de conferinţă) se termină cu un banchet monstru, la care Winston Churchill îşi termină discursul binecuvântând pe Stalin:

„God bless you.“

Acest discurs nu mai este ultrasecret. El este la dispoziţia tuturor cititorilor, fiind în prima pagină a ziarelor ruse şi engleze. Winston Churchill uitase de bolşevici, asasini, temniceri, criminali. El îi recompensase cu cedarea a 120 de milioane de oameni în sclavie. Lordul feldmareşal Ismay ne spune în memoriile sale, la pagina 379, cât de sublimă a fost plecarea lui Churchill din Moscova: Stalin personal l-a condus la aeroport şi i-a oferit o întreagă ladă cu caviar şi vodcă. Stalin a rămas – adaug eu – pe aeroport până la plecarea avionului şi cu o batistă roşie, ce făcea oroare lui Churchill pe vremuri, îşi lua rămas bun de la leul britanic.

În legătură cu banchetul dat de ambasada britanică la Moscova la 11 octombrie 1944 după vânzarea Europei de răsărit avem o scenă tragicomică povestită de interpretul lui Churchill, maiorul A. H. Birse, în *Memoriile unui interpret*. În vederea dineului la ambasadă şi a venirii lui Stalin, ea fusese ocupată de la pivniţă până la acoperiş de armata roşie şi de serviciile secrete ruse. Principiul extrateritorialităţii, atât de scump englezilor, fusese uitat. Faptul nu a scăpat lui Vîşinski. *Când a intrat in legaţie şi*

a văzut că paza era făcută *în interiorul* localului englez de soldaţi ruşi în uniformă, el a arătat cu mâna unul dintre soldaţi şi a spus:

„Văd că armata roşie a avut o nouă victorie: ea a ocupat ambasada britanică."

Era într-adevăr o nouă victorie a armatei roşii: obţinuse mână liberă în Europa răsăriteană de la Churchill.

Dar abandonarea Europei de răsărit a fost nu numai o crimă dar şi o fatală greşeală politică. Pacea a fost pierdută, Rusia promovată mare putere prin exploatarea ţărilor subjugate. Ea a condamnat la pieire intreaga lume liberă, cu o mai scurtă sau mai lungă scadenţă.

La Moscova, Churchill a trădat principiile fundamentale ale democraţiei, a trădat prietenii ce au luptat alături de el in primul război monadial, ca România, şi a săpat mormântul Imperiului britanic. Iată de ce „minutele" acestor aranjamente au fost depuse de generalul Ismay în arhiuvele militare ale lui King College. Era denunţarea post-mortem a acestuia pentru greşelile politice făcute de Churchill. Poporul britanic, militarii lui, câştigaseră războiul, dar politicienii lui i-au pierdut roadele, i-au pierdut pacea.

Cei opt profesori de la Oxford şi Cambridge, ce au ajutat la scrierea *Memoriilor* lui Churchill, au făcut ce au putut ca mistificarea „celor trei luni" să poată fi, dacă nu susţinută, cel puţin afirmată. Dar este trist şi dureros să vedem că istorici importanţi, oficiali, susţin „teza aranjamentului de trei luni" pentru a afirma că sovietizarea Europei de răsărit nu e opera nefastă a lui Churchill şi Eden la Moscova, ci comportarea abuzivă a hoardelor sovietice. Sir Llewellyn Woodward este istoric oficial englez. El a publicat in 1962 *On Her Majesty's Stationary Office. The British Foreign Policy.* Sir Llewelly a avut la dispoziţie *toate actele, toate documentele*. Pentru el „Dosarul Tolstoi" nu mai era un secret. Cum se poate face el părtaş la falsificarea acestui tragic capitol de Istorie? La fel cu distinsa profesoară de la Sorbonne. Mme Hélènene Carrère d'Encausse, care îşi însuşeşte şi ea teza oficială a „celor trei luni de aranjament temporar".

Ah, câtă dreptate are lordul Moran, doctorul lui Churchill, ce l-a însoţit ca o umbră peste tot, când scrie că el nu-şi putea crede ochilor „citind in memoriile lui Churchill evenimentele pe care le trăiseră împreună" şi pe care nu le mai recunoştea.

Ah, câtă dreptate are lordul Keith Sainsbury în cartea sa *Turning Point*, când la pagina 358 afirmă că „atât Churchill cât

şi Roosevelt alterau şi denaturau documentele pentru a–şi prezerva în viitor reputaţia lor de oameni mari".

Falsificatorii de istorie sunt denunţaţi şi de M. Stoles în cartea sa *The Politics of the Second Front*, apărută în 1977.

Dar să nu uităm că Istoria este scrisă de învingători.

Mulţi istorici americani şi recent chiar englezi au avut curajul să scrie adevărul. În *The Shattered Peace*, cunoscutul şi execelentul istoric Daniel Yergin scrie la pagina 60:

„În realitate, procesele–verbale («the minutes») ale conversaţiilor de la Moscova arată clar că Churchill ştia exact şi indiscutabil ce făcea. El căuta un aranjament *permanent*".

La fel şi istoricul american Fraser J. Harbutt, care în cartea sa *Iron Curtain* trage la pagina 74 aceeaşi concluzie:

„Churchill şi–a uşurat conştiinţa, pretinzând în *Memoriile* sale că aranjamentele făcute erau temporare, limitate la durata războiului. *But recent British records suggest otherwise* (Dar documente britanice recente arată că adevărul era cu totul altul.)", ca să scrie mai departe: „... aceste ţări – din răsăritul Europei – erau în orice caz, în mod clar, destinate sferei de influenţă sovietică. Churchill – este clar astăzi – gândea în termeni de împărţirea Europei, nu doar a Balcanilor".

Voi repeta – pentru a se înţelege mai bine – că Roosevelt a acceptat, dacă nu *de iure*, în tot cazul *de facto*; sferele de influenţă erau pentru Roosevelt fundamentul întregii sale politici, „*a basic datum*", în relaţiile internaţionale.

Pentru a se înţelege rolul puţin important al Statelor Unite în conversaţiile Churchill–Stalin din Moscova din octombrie 1944, este necesar să precizez că Roosevelt considera că Europa este o chestiune ce priveşte *numai Marea Britanie şi Uniunea Sovietică*. A spus–o clar, aşa cum aţi văzut din capitolele precedente. Englezii şi ruşii considerau că Europa este o problemă care nu–i priveşte decât pe ei. Au afirmat–o cu tărie, cu mult înainte de octombrie 1944. De exemplu, la sfârşitul lui august 1943, fostul ambasador sovietic la Londra are o lungă conversaţie cu Anthony Eden înainte de a pleca la Moscova. Se discută prepararea Conferinţei Miniştrilor de Externe, ce a avut loc în octombrie 1943. Să–l ascultăm pe Anthony Eden la pagina 408 din memoriile sale:

„Maisky déclara ensuite qu'après la guerre nous disposerions chacun d'une sphère d'influence en Europe: *l'URSS à l'est, les* Britanniques et les Américains à l'ouest. *Ce plan ne lui plaisait* guère, mais en nous permettant d'exclure les *Russes des affaires*

françaises et méditerranéennes, il donnerait à l'URSS le droit d'exiger une grande liberté en Europe orientale. Cependant, si nous puvions accepter de considérer l'Europe comme un tout, et le gouvernement soviétique préférait cette solutin, chacun de nous devrait admettre que les autres aient le droit de s'intéresser à l'ensemble du continent. Je lui répondis que je pensais comme lui, et que la conférence trouverait peut-être des mots pour formuler nos voeux."

Şi la conferinţa din octombrie 1043 Anthony Eden s-a ţinut de cuvânt:

„Eden was at his most conciliatory and set himself to dissipate Soviet doubts. *The West recognized that these were matters primarily for the Soviet Government, he said.*

As usual when Eastern Europe matters were under discussion, Hull played no part, and Eden *Now proposed that these questions should be pursued in bilateral talks outside the conference.*"

(Eden se manifestă cât se poate de conciliant şi hotărât să împrăştie îndoielile sovieticilor. A recunoscut în numele vestului că problemele Europei răsăritene sunt cu precădere de domeniul guvernului sovietic. Şi, văzând că Cordell Hull ca de obicei nu participa la asemenea discuţii şi hotărâri, Eden, propune [lui Molotov] convorbiri bilaterale, în afara conferinţei).

Lordul Keith Sainsbury, relatându-ne cele de mai sus, adaugă la pagina 87 din cartea sus-citată:

„Era o indicaţie suplimentară că prezenţa secretarului de stat american [Cordell Hull] nu era bine venită pentru o atare discuţie şi el credea că se va înţelege singur cu Molotov".

(Un detaliu important: Roosevelt nu autorizase pe Cordell Hull să discute nici o problemă teritorială, rezervându-şi el să le discute singur cu Stalin).

Să revenim la „acordurile" de la Moscova dintre Churchill şi Stalin şi să vedem reacţia americană.

La 18 octombrie 1944, după plecarea din Moscova, Churchill informează, după Averell Harriman, pe Roosevelt. Este vorba de telegrama nr. 799 din 18 octombrie 1944, în care, după ce raportează asupra chestiunii poloneze, Churchill adaugă:

„Aranjamentele făcute asupra Balcanilor, sunt sigur, sunt cele mai bune posibil. Nu mă îndoiesc că aranjamentul 50/50 privind Iugoslavia este cel mai bun aranjament. Ruşii insistă în a avea supremaţia în România şi Bulgaria ca ţări limitrofe ale Mării Negre."

Churchill considera Marea Neagră ca rusească şi cerea să i se recunoască supremaţia şi controlul în Mediterana.

Unii diplomaţi americani au susţinut că Departamentul de Stat (nu Casa Albă) nu a fost niciodată informat de aranjamentul zonelor de influenţă şi de „procentajul" stabilit între Churchill şi Stalin (Charles Bohlen, în *Witness to History*, pagina 164). Faptul este absolut inexact. Departamentul de Stat a fost informat. Un Memorandum, datat 16 octombrie 1944, al oficiului afacerilor europene pretinde chiar că aranjamentul sferelor de influenţă a fost aprobat (se subînţelege, de către Roosevelt). Documentul se găseşte în *Foreign Relations*, volumul IV, pagina 1018. Pe de altă parte, Averell Harriman personal informează la 25 octombrie 1944 comitetul politic al Departamentului de Stat despre aranjamentul Churchill–Stalin, al zonelor de influenţă.

Cu toate aceste informaţii, Departamentul de Stat nu se consideră legat de aranjamentul (oral şi fără prezenţă americană) dintre cei doi. Din punct de vedere juridic, acest aranjament nu are nici o valoare pentru Statele Unite, şi Departamentul de Stat nu vrea să fie părtaş la el. Ceva mai mult: chiar după acest aranjament, politica lui Cordell Hull rămâne categoric opusă acceptării zonelor de influenţă. Astfel, într-un Memorandum pregătit în vederea Conferinţei de Pace (care a devenit provizoriu cea din Crimeea), secretarul de stat american vorbeşte de aceste aranjamente şi chiar de procentele stabilite, dar susţinute cu tărie că Statele Unite nu pot aproba aceste aranjamente şi că ele trebuiesc considerate ca fiind limitate la operaţiunile de război şi numai pe durata acestora. Documentul se găseşte în *Briefing Book Papers for the Yalta Conference*, din ianuarie 1945, capitolul *Yalta*, paginile 103–106. Oficial deci, Departamentul de Stat nici nu a aprobat sau repudiat public aranjamentul Stalin–Churchill, decizând să-l ignore. În această lumină trebuie văzută politica dusă de Washington faţă de România in acea perioadă.

Cordel Hull, respectiv Departamentul de Stat, işi făcuse datoria. Pregătise dosarul cerând repudierea oricăror zone de influenţă după război. Dar în noiembrie 1944 Cordell Hull, umilit, indignat, dezgustat de politica Casei Albe, demisionează. El nu vrea să se asocieze oribilelor greşeli făcute de Roosevelt. S-a mers până acolo, încât fostului ministru de Externe timp de 12 ani al lui Roosevelt nici nu i s-a adus la cunoştinţă că va fi o conferinţă la Yalta. „Yalta?", scrie el în memoriile sale. „*Mie nu mi-a vorbit* nimeni de Yalta, nici înainte, nici în *timpul conferinţei şi nici*

după aceea". Memoriul lui Cordell Hull, împreună cu toate dosarele pregătite cu trudă şi devotament de patru ani de o comisie bipartită, ajung însă în mâinile lui Alger Hiss, însărcinat cu organizarea Conferinţei de la Yalta. Acesta, fiind membru al partidului comunist american, era spionul lui Stalin la Casa Albă şi la Departamentul de Stat. Câţiva ani mai târziu, după Yalta, el a fost demascat şi condamnat de justiţia americană la cinci ani de închisoare. Dosarele mieilor fuseseră încredinţate lupului. Roosevelt, muribund, nici nu le-a deschis în drum spre Yalta. La conferinţă, unde adevăratul rol era jucat de Alger Hiss, nu s-a discutat acest dosar, cel cu sferele de influenţă. Aşa se prezintă problema acordurilor Churchill-Stalin. Poporul american nu a ştiut nimic. Congresul american nu a ştiut nimic. Departamentul de Stat nu le-a aprobat. Ceva mai mult, li s-a opus. Roosevelt? Acordurile erau conforme dorinţelor şi politicii lui. Dar nici măcar la Casa Alba nu găsim un document, un instrument juridic valabil, care să oblige Statele Unite la respectarea unui aranjament bilateral Churchill-Stalin.

Rămân în discuţie aspectele politice şi morale ale lui.

Capitolul 8

SACRIFICAREA POLONIEI

După cum se ştie, Marea Britanie şi Franţa au declarat război Germaniei, pentru că ea a atacat Polonia la 1 septembrie 1939. Al doilea război mondial a avut loc din cauza Poloniei şi pentru salvarea integrităţii ei teritoriale şi a suveranităţii sale.

Istoria poporului polonez este o continuă luptă pentru credinţă şi pentru păstrarea independenţei şi suveranităţii ţării. Ca şi poporul român, polonezii au avut de suferit continuu din cauza setei de sânge şi de pământ a poporului rus. Ocupaţiile teritoriale, continui amestecuri în administrarea ţării lor au precedat cele două împărţiri ale Poloniei. Încă din 1764, prin Tratatul de la Sf. Petersburg, Ecaterina a II-a cerea lui Friedrich al II-lea al Prusiei să accepte ca rege al Poloniei pe Stanislaw Poniatowski, ca fiind „cel mai calificat a veghea asupra intereselor lor comune". Prima împărţire a avut loc la numai câţiva ani după acest tratat, şi anume în 1772, când Rusia, Prusia şi apoi Austria au sfârtecat şi îngenuncheat acest popor. Un sfert din teritoriul Poloniei şi o cincime din locuitorii lui au fost anexaţi. Poloniei i s-a oferit o constituţie de satelit, dependentă total de bunul plac al celor trei briganzi. A doua împărţire a avut loc douăzeci de ani mai târziu, în 1793, când Rusia a împărţit din nou cu Prusia altă parte din nefericita Polonie, care nu mai are acum decât o cincime din ţara şi populaţia ce avea înainte de 1772.

Datorită în mare măsură curajului, înţelepciunii şi patriotismului mareşalului Pilsudski, Polonia îşi recâştigă o parte din teritorii şi din populaţie după primul război mondial. Tratatul de la Versailles îi acordă o mare parte din Poznan şi din Prusia occidentală. Ceva mai mult, oraşul Danzing, populat în întregime de germani, este anexat Poloniei. Un comisar al Naţiunilor Unite se ocupa de administraţie, vameşii polonezi controlau intrările şi ieşirile din oraş. Polonezii controlau şi culoarul de trecere ce tăia Germania în două, germanii trebuind să călătorească *în propria* lor ţară prin „culoarul polonez", în „vagoane plumbuite". *Amintim*

că înainte de începerea celui de al doilea război mondial, Hitler cerea colonelului Beck Danzigul şi crearea unui „coridor german", adică cedarea unei fâşii de teren pentru construirea unei autostrăzi şi a unei căi ferate între cele două părţi ale Germaniei, teren ce urma să fie considerat german. Colonelul Beck, care în acel timp era ministru de Externe al Poloniei, a refuzat cererea lui Hitler, bazat pe „garanţiile solemne" ale Marii Britanii şi Franţei, prin care-i asigurau menţinerea frontierelor. Aceste garanţii britanice au fost date contra avizului comandanţilor armatei, care au avizat guvernul britanic că nu au posibilitatea militară de a le susţine. Totuşi, când Hitler a atacat Polonia la 1 septembrie 1939, Marea Britanie şi Franţa au declarat război Germaniei.

A TREIA ÎMPĂRŢIRE A POLONIEI

Astăzi, bazându-ne pe noile documente descoperite, avem convingerea, aproape certitudinea, că Hitler nu ar fi atacat Polonia şi deci nu ar fi început cel de al doilea război mondial, dacă nu ar fi existat pactul de „neagresiune" semnat de el şi de Stalin la 23 august 1939. Iată de ce – fără nici un fel de rezervă – Stalin trebuie considerat complice şi coautor al marii crime comise contra umanităţii prin declanşarea celui de al doilea război mondial.

Polonia s-a apărat eroic, dar în ziua de 17 septembrie 1939 armatele lui Stalin atacau şi ele Polonia, forţând-o să capituleze la 27 septembrie. Marea Britanie nu a mişcat nici un deget, fiindcă, aşa cum spunea marele comandant al armatei, nu avea posibilitatea concretă de a o ajuta. Prin tratatul de la 28 septembrie 1939, Hitler şi Stalin împart Polonia pentru a treia oară. Teritoriile germane dinainte de 1914 sunt anexate Reichului, partea centrală rămâne sub sfera de influenţă germană, iar teritoriile din răsărit, absolut poloneze şi locuite exclusiv de polonezi, sunt anexate Rusiei (Ruteniei Albe şi Ucrainei). Ca şi în cazul României (Basarabiei şi Bucovinei de nord), Stalin a cerut şi obţinut de la Hitler dreptul de a ocupa parte din Polonia (Vezi *Nazi-Soviet Relations 1939-1941. Documents From the Archives of the German Foreign Office*, Washington D. C., 1948, pagina 78 ş. u.). Subliniem că Tratatul de neagresiune din 23 august 1939 nu a figurat printre documentele procesului de la Nürnberg, ca şi când nu ar fi existat niciodată. Se cunoaşte contribuţia extraordinară şi eroică a armatelor poloneze ale generalului Anders în „bătălia Marii

Britanii", când piloţii polonezi au apărat Londra de bombardamentele lui Göring, se cunoaşte curajul şi sacrificiul lor în luptele din Italia, ca şi cele alături de ruşi, contra armatelor germane. Cum au răsplătit aliaţii sacrificiile şi loialitatea poporului polonez? Cum s-a comportat Churchill faţă de acest popor, pentru care a declarat război lui Hitler? Cum a fost posibil ca Churchill, care spunea că are Polonia „la inimă", să meargă în octombrie 1944 la Moscova pentru a vinde Europa de răsărit?

STALIN PUNE CĂRŢILE PE MASĂ

După începerea războiului cu Rusia, Stalin îşi căuta aliaţi şi l-a trimis pe Maisky la Churchill. Câteva luni mai târziu, în decembrie 1941, Anthony Eden mergea la Moscova să negocieze. Cum se ştia, armata roşie era la pământ, iar cea germană se afla la porţile Moscovei. Totuşi, această situaţie de totală inferioritate nu l-a împiedicat pe Stalin să-i pună lui Eden pe masă imediat două tratate, gata pregătite: unul militar şi unul referitor la problemele privind frontierele de după război, cu clauze ultrasecrete. Cum Anthony Eden fusese pus în gardă de secretarul de stat american Cordell Hull, prin telegrama din 5. XII. 1941, să nu negocieze nimic referitor la frontiere şi la problemele de după război, acesta a explicat lui Stalin că el nu este împuternicit să negocieze asupra acestor probleme şi că trebuie să se consulte cu americanii. Ce cerea Stalin? Reţinem că suntem în decembrie 1941, deci la început. Privitor la Polonia, el solicita frontierele din 22 iunie 1941, adică cele rezultate din tâlhărescul lui acord cu Hitler şi anexiunile făcute de armata roşie în Polonia. Tot atunci ceruse englezilor ca după război să ia Basarabia şi să instaleze baze militare în România. Eden nu a semnat tratatul secret pregătit de Stalin, dar a promis să discute problema la Londra şi Washington. Cinci luni mai târziu, Molotov vine la Londra. În ziua de 20 mai 1942, el pune din nou şi insistent problema recunoaşterii frontierelor acordate ruşilor de Hitler, declarând că, privitor la Polonia, accepta linia Curson, cu rectificări. Molotov se declara dispus să „lase în suspensie" chestiunea poloneză, dacă englezii recunosc linia Curson ca frontieră şi nu-i mai susţin pe polonezi. Sub această rezervă, se încheie pactul militar ce cuprinde şi „clauze defensive contra agresiunii germane" după război. Era un camuflaj al tendinţei de a crea după război zonele de influenţă.

FALSIFICAREA ISTORIEI

La 12 august 1942, Churchill se duce la Moscova să discute cu Stalin chestiunea celui de al doilea front. Discuţiile au fost violente, chiar pe punctul de a fi rupte. Generalul Anders era prezent, dar problemele ce priveau frontierele poloneze nu au fost discutate. În schimb, generalul polonez tuna şi fulgera contra ruşilor şi-l asigura pe Churchill că până la urmă englezii vor trebui să se bată cu ruşii.

Subliniez şi aici că nu ne putem încrede orbeşte în *Memoriile* lui Churchill, fiindcă au fost supuse unei operaţii „cosmetice" de opt doctori în istorie de la Cambridge şi Oxford University. Doctorul personal al lui Churchill, Lord Moran, citind memoriile primului-ministru britanic, *Hinge of Fate*, privitor la conferinţa Stalin-Churchill din august 1942, scrie la pagina 76 din volumul său *Struggle for Survival:* „Când citesc povestirea acestor evenimente, acum îndepărtate, am ferma impresie că ele au fost revăzute şi corijate". Fără comentarii...

ROOSEVELT OFERĂ LUI STALIN JUMĂTATE DIN POLONIA

În ceea ce priveşte pe preşedintele Roosevelt, acesta a fost mai categoric şi mai practic. În patru ocazii, în 1943, el s-a declarat pentru linia Curson.

1. În luna februarie 1943, într-o scrisoare, reprodusă în cartea mea la pagina 36, Roosevelt asigura pe Stalin că va cere polonezilor „să aibă o atitudine rezonabilă, bazată pe înţelegere şi compromis".

2. La 15 martie 1943, Roosevelt asigura pe Anthony Eden, care se afla în vizită la Casa Albă: „A son avis, si la Pologne obtenait la Prussie orientale et peut-être quelques concessions en Silesie, elle pouvait bien accepter la Ligne Curzon. De toute manière, la Grande Bretagne, les Etats Unies el l'URSS devraient, le temps venu, indiquer la solution équitable à leurs yeux et la Pologne n'aura qu'a s'incliner" (Din memoriile lui Anthony Eden, *L'Epreuve de Force*, pagina 375)

Clar, precis, categoric. Frontierele Poloniei şi soarta ei vor fi dictate de cei trei mari şi ea nu va putea să facă nimic, decât

să se încline, să le accepte. Cu câtă uşurinţă a uitat preşedintele Roosevelt de principiile Chartei Atlanticului, de dreptul popoarelor la libera determinare, de politica oficială şi admirabilă a propriului ministru de Externe, Cordell Hull. Frontierele eroicei Polonii, pentru garantarea cărora Anglia a declarat război lui Hitler, urmau să fie dictate, impuse.

3. A treia împrejurare în care preşedintele Roosevelt a discutat problema Poloniei o relatează cardinalul Spellman în memoriile sale, la pagina 223: „Stalin va primi cu siguranţă Finlanda, Ţările Baltice, jumătatea de răsărit a Poloniei, Basarabia" şi la pagina 247: „Roosevelt mi-a spus că Rusia are nevoie de a fi protejată. Ea a fost invadată de două ori. De aceea trebuie să-i dăm partea ei din Polonia, cu o parte din Germania". Aşa s-a făcut şi aşa a fost făcută posibilă cea mai tragică deportare a unsprezece milioane de oameni. Şi aşa s-a semănat sămânţa celui de al treilea război mondial.

4. A patra împrejurare când preşedintele Roosevelt s-a angajat în chestiunea poloneză a fost la Teheran. Aşa cum aflăm astăzi din documente ultrasecrete ale acelei conferinţe din 13 noiembrie 1943, când Roosevelt a acceptat ca la Teheran să locuiască la ambasada rusească. Oricât de necrezut ar fi acest lucru, el este adevărat.

În cadrul acestei conferinţe, Roosevelt a avut trei întrevederi cu Stalin. Erau prezenţi numai interpreţii Pavlov şi Charles Bohlen. În notele sale (*Charles Bohlen to James C. Dunn*, 1943, Hull Mas Box 52) ce privesc aceste întrevederi, interpretul american scrie: „Roosevelt devine acum mai direct şi-i spune lui Stalin că i-ar fi personal de ajutor în alegeri, dacă Stalin ar face o declaraţie publică privind alegerile libere din teritoriile anexate". Cu alte cuvinte, Roosevelt nu era preocupat de soarta zecilor de milioane de oameni nevinovaţi oferiţi călăului Stalin, ci îl preocupa realegerea lui din noiembrie 1944 pentru al patrulea termen şi în acest scop a cerut ajutorul lui Stalin ca frontiera ruso-poloneză să fie mutată la vest şi ca ponolezii să obţină compensaţii teritoriale de la Germania. Dar el [Roosevelt] spera că Stalin va înţelege că din motive politice el nu poate să facă nici un astfel de aranjament politic acum. De ce? Fiindcă „alegerile prezidenţiale se vor ţine în 1944 şi, cu toate că el n-ar voi să fie candidat, s-ar putea să candideze şi că sunt şapte milioane de americani de origină poloneză în Statele Unite şi că deci, ca om politic, el nu ar voi să piardă aceste voturi".

Evident, din punct de vedere electoral, Roosevelt avea toate motivele să nu indispună pe polonezii americani: şapte milioane ce votau, aproape toţi, democrat, cu puternice organizaţii religioase şi politice, cu deputaţi şi senatori şi mai ales cu o puternică organizaţie de presă. Polonezii au peste o sută de jurnale în limba lor, din care nouă sunt cotidiene. Catolicii polonezi au peste o mie de parohii în Statele Unite cu peste 1200 de preoţi. Ei au fost şi sunt o forţă electorală de care orice om politic a trebuit şi trebuie să ţină seama. Dar unde se opreşte interesul electoral şi unde începe moralitatea politică? Mai ales când este vorba de alesul unui popor ieşit din lupta pentru libertate şi independenţă, moral şi generos. Roosevelt nu a vorbit nimic de dreptul popoarelor la autodeterminare, de principiile fundamentale ale Chartei Atlanticului. În aceste condiţii, Stalin a înţeles bine că Roosevelt era de acord cu cedarea Europei de răsărit, cu condiţia ca acordurile să rămână secrete până după alegerile din noiembrie 1944 (Vezi John Lewis Gaddis, *USA and the World War*).

Polonia fu trădată şi vândută, fără măcar să fie prezentă.

NOAPTEA INFAMIEI DIN OCTOMBRIE 1944

Între timp, războiul îşi urma cursul lui vertiginos. Masacrul de la Katin fusese descoperit. Populaţia Varşoviei se revoltase în 1944 şi suferea sub privirile indiferente ale armatelor roşii din faţa ei. O decimare barbară, sistematică, definitivă. Armatele roşii, aflate la numai câţiva kilometri, nu au mişcat un deget. Poporul polonez trebuia decimat, şi de ruşi, şi de hitlerişti. Terenul trebuia curăţat în vederea instalării guvernului „prieten" comunist, de la Lublin... Preocupat de fulgerătoarea înaintare a forţelor sovietice în direcţia sud–este europeană, spre Grecia şi Iugoslavia, Churchill decide să-l întâlnească pe Stalin, ca să perfecteze împărţirea Europei începută în 1941 şi relansată de el în mai 1944. Decis să vândă România şi Bulgaria – „pentru care nu avea nici un motiv să aibă vreo simpatie", cum scrie el însuşi –, Churchill voia să discute problema Poloniei, care-i şedea „la inimă". Din procesele–verbale ale întrevederilor Stalin–Churchill, vedem cum s-au desfăşurat discuţiile dintre cei doi cu privire la Polonia. Dacă asupra restului Europei de răsărit Churchill s-a înţeles –

cum scrie el – „în doi timpi şi trei mişcări", în chestiunea poloneză el s-a izbit de un zid de neclintit. Stalin nu voia să discute decât de frontierele obţinute de la Hitler şi de recunoaşterea guvernului comunist din Lublin. Poziţia sa era de forţă, fiindcă armata roşie ocupase Polonia. Churchill a cerut lui Stalin de la prima şedinţă să permită venirea reprezentanţilor guvernului polonez de la Londra. Succesorul generalului Sikorski, pe nume Mikolajczyk, vine la Moscova. Churchill îl presează să accepte frontierele cerute de Stalin şi să intre în guvernul lărgit, comunist, al comitetului de la Lublin, instalat deja şi recunoscut de ruşi. Premierul polonez refuză cu demnitate. La şedinţa comună cu ruşii, Churchill susţine pe Stalin. Declară că ei au recunoscut frontiera cerută de ruşi, linia Curson. Mikolajczyk rămâne stupefiat. Se uită la Harriman care nu zice nimic, ci priveşte picioarele mesei la care şedeau. Ambasadorul american primise de la Roosevelt instrucţiuni să-l scuze faţă de Stalin că l-a primit în audienţă pe şeful guvernului polonez de la Londra, dar să-i explice că e în plină campanie electorală şi nu putea face altfel. Mikolajczyk se găsea singur fără nici un sprijin. Mai mult, Churchill, care declarase război lui Hitler pentru independenţa şi suveranitatea Poloniei, l-a înjurat ca pe un servitor, chiar în faţa lui Stalin şi a lui Harriman. Acest brav polonez care nu a cedat celor doi, după ce a demisionat de la preşedinţia guvernului polonez de la Londra, a cerut lui Churchill să fie paraşutat în Polonia. „Voi urâţi pe ruşi", i-a spus Churchill lui şi generalului Anders. „Eu o ştiu. Dar noi suntem prieteni cu ei, mai mult decât am fost vreodată. Ceva mai mult, înţeleg să păstrez solid această prietenie. Eu vă previn: când ne vom despărţi după această conferinţă, noi nu ne vom despărţi ca prieteni." Ce putea să facă patriotul polonez în faţa acestui limbaj al galantului aliat, premierul britanic? A spus „nu", a deschis uşa şi a plecat din Kremlin. Dar soarta Poloniei era judecată.

YALTA ŞI POLONIA

Putem afirma că singurele chestiuni care s-au discutat la Yalta fără să se rezolve au fost cele privind Polonia şi Germania.

Muribundul preşedinte Roosevelt a încercat să facă apel la „generozitatea lui Stalin", ca să accepte o mică rectificare a frontierei Curson. Stalin a răspuns cu abilitate că acceptă o

rectificare a frontierei apusene a Poloniei în detrimentul Germaniei. A acceptat însă să facă „alegeri libere" în Polonia şi să lărgească comitetul-guvern de la Lublin, condus de Bierut. O comisie formată din Molotov, Harriman şi Kerr a fost acceptată să surpavegheze alegerile şi lărgirea de guvern. Numai că Stalin nu a permis nici un control asupra alegerilor. Ele au fost falsificate ca şi în România de Vîşinski. Guvernul „lărgit", ca şi cel al lui Groza de la Bucureşti, prin câţiva comunişti, a pus mâna pe întreaga putere şi sub umbra tancurilor lui Stalin au lichidat pe „fascişti şi nazişti", aşa cum s-a făcut în România cu Iuliu Maniu, Dinu Brătianu şi Titel Petrescu şi atâţia români democraţi şi cinstiţi.

Astfel Polonia a fost împărţită a patra oară. Acesta era rezumatul a cinci ani de război, cu întreaga serie de pierderi morale, materiale şi spirituale, cu milioane de morţi. La aceasta se va fi gândit istoricul englez A. J. P. Taylor când scria: „În tot timpul războiului aproape o sută de mii de cehi au murit pentru ţara lor, dar tot în acest război, pentru salvarea Poloniei au pierit aproape şapte milioane de polonezi... Sunt fericit că Germania a fost învinsă şi Hitler distrus, dar cunosc preţul pe care aliaţii l-au plătit şi recunosc onestitatea celor care consideră că preţul a fost mult prea mare". De altfel, se pare că chiar Churchill, într-unul din momentele lui de luciditate, ar fi zis:

„I am afraid we killed the wrong pig" (Mi-e teamă că am ucis un porc greşit).

Dar era prea târziu.

Capitolul 9

CHURCHILL ŞI IUGOSLAVIA

Legendele mor încet, mai ales când ele au fost abil create sau când interesaţii – şi profitorii lor – le cultivă cu pietate.

Este cazul legendei, intenţiei şi eforturilor lui Churchill de a „debarca în Balcani pentru a tăia drumul ruşilor şi a împiedica bolşevizarea Europei de răsărit“. Cititorii au văzut in capitolul 3 care este adevărul asupra „debarcării lui Churchill in Balcani“. Eu am arătat cu documente hotărâtoare, că niciodată Churchill nu a avut o atare intenţie şi că singura preocupare serioasă ce a avut în această materie era o debarcare la Trieste şi o inaintare – prin Liubliana–Zagreb – până la Viena. Atât şi nimic mai mult. Prin această operaţie – credea Churchill – ar fi putut împiedica pe ruşi să ajungă la Mediterana (prin Adriatica) şi deci să asigure drumul Imperiului britanic.

Să debarce în Balcani, ca să salveze Bulgaria, România, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria? „Să taie drumul ruşilor în Europa“?

„No such idea had ever crossed my mind“, scrie Churchill la pagina 346 a volumului V din memoriile sale de război. „Niciodată nu mi-a trecut prin cap o asemenea idee“.

Şi totuşi, în ciuda acestei formale dezminţiri şi a categoricelor documente descoperite recent, legenda persistă. Admiratorii lui Churchill vor să-i justifice tragicele lui erori, prezentându-l ca pe un clarvăzător, victimă a miopiei politice a... preşedintelui Roosevelt. Ceva mai mult, refugiaţii români, din naivitate, ignoranţă sau din interese, susţin această legendă, dându-şi ifose de istorici, de savanţi, de atotştiutori. Interesul? Nevoia de a justifica 23 august 1944 de la Bucureşti şi toată politica – tragică – a tandemului Vişoianu–Cretzeanu în exil.

Să vedem acum, dacă debarcarea nu viza decât Iugoslavia şi Austria, ce politică a făcut Churchill pentru a împiedica căderea Iugoslaviei în zona de influenţă rusă şi a fi comunizată, periclitând astfel „drumul Imperiului britanic“.

Iugoslavia – ca şi România – avea legături profunde de amiciţie şi de alianţă cu aliaţii francezi şi anglo–americani şi garanţiile lor. Cu mozaicul ei de naţionalităţi, de limbi şi religii, Iugoslavia apărea ca un stat vulnerabil, greu de guvernat şi greu de apărat. Singura garanţie a integrităţii Iugoslaviei era politica ei de alianţă cu aliaţii şi protecţia panslavă a Uniunii Sovietice. La 27 martie 1941, o lovitură de stat dată de generalul Simovici la Belgrad precipita evenimentele. Regentul Paul a organizat guvernul lui Draghiţa Ţverkovici să semneze aderarea Iugoslaviei la Pactul Tripartit, in care nici el nici Hitler nu credeau. Era un pact „contra naturii", cu o răsturnare totală de alianţe, ca şi în cazul României. În acea zi, fostul şef de stat major răstoarnă guvernul, exilează pe regent, proclamă major pe regele Petru II şi generalul Simovici formează guvernul, deci un guvern proaliat. În acelaşi timp, noul guvern trimite delegaţi la Moscova (în pofida pactului de amiciţie şi neagresiune între Stalin şi Hitler), în vederea unui pact de garantare a integrităţii teritoriale a Iugoslaviei, care este încheiat şi semnat pe ziua de 5 aprilie 1941. Dar Hitler se supără. Campania – idioată şi tragică pentru el – a lui Mussolini în Albania şi Grecia trebuia lichidată urgent. Această campanie – după istoricii militari competenţi – l-a costat de altfel pierderea războiului şi a salvat Rusia; fiindcă operaţiunea „Barbarossa" trebuia începută în mai 1941. Dar din cauza incapacităţii lui Mussolini de a înainta, Hitler intervine direct. Campania contra Rusiei trebuie amânată cu câteva săptămâni. Ea nu mai poate fi terminată (cum se credea) înainte de venirea iernii. Mussolini pierde războiul lui Hitler...

Deci, pe ziua de 6 aprilie 1941, aviaţia germană atacă Belgradul cu o sălbăticie nemaipomenită. După istoricul german Walter Görlitz, au pierdut circa 20 000 de oameni. E adevărat că bomba atomică a făcut 71 000 de morţi şi atacul asupra Dresdei, de care nu mai vorbeşte nimeni, 135 000 toţi morţi, arşi de vii de bombe cu fosfor.

Armata iugoslavă capitulează, regele şi guvernul se refugiază în Anglia. Statul croat este creat şi proclamat de Ante Pavelici. Un alt guvern este instalat la Belgrad cu generalul Nedici. Uniunea Sovietică nu a mişcat nici un deget. Stalin uitase de „garanţiile integrităţii teritoriale a Iugoslaviei". El era prea ocupat cu redactarea telegramelor de felicitare adresate lui Hitler după fiecare mare victorie a acestuia. Teritoriul Iugoslaviei este ciopârţit: Germania, Italia, Bulgaria, iau câte o „halcă". Ungaria ia Banatul

sârbesc, dar administraţia lui rămâne în mâna Wehrmachtului. De ce? Fiindcă mareşalui Antonescu, ce a declarat trimisului lui Hitler, Hermann Neubacher, că România nu avea nici o pretenţie teritorială asupra Iugoslaviei, s–a opus categoric ocupării Banatului iugoslav de către unguri. Cu toate că decizia cedării a fost luată chiar de către Hitler personal, ca şi aceea a ocupării Banatului de către unguri, mareşalul Antonescu i–a spus lui Neubacher în ziua de 5 aprilie 1941, în vila lui de la Predeal:

„Vă cer să faceţi cunoscut Führerului în cel mai scurt timp posibil avertismentul următor: dacă trupe ungureşti trebuie să pătrundă în Banatul iugoslav, eu nu voi ezita o singură secundă a pătrunde cu trupele, la rândul meu, şi a le combate."

Avertismentul era de o îndrăzneală nemaipomenită. Dar Hitler, care ţinea în mare stimă (poate pe el singur) pe mareşal, a înţeles că ameninţarea era serioasă şi a revenit asupra propriului ordin. Ungurii nu au intrat în Banat. Ce bine ar fi ca asemenea fapte să fie făcute cunoscute străinătăţii de românii din exil. În loc de a vedea pe toţi înfumuraţii cu condei aruncând cu oala de noapte în compatrioţi, să se concentreze asupra unei acţiuni de informare şi clarificare a străinilor asupra aspectelor româneşti ale celui de al doilea război mondial. Dacă s–ar face o asemenea acţiune de informare, poate am evita afirmaţii aberante şi atât de dăunătoare şi de denaturarea faptelor şi a adevărului, ca cele scrise de exemplu de revista vest–germană *Der Spiegel*, în care mareşalul e făcut „dictator fascist". Documentele arată ţinuta lui demnă în faţa lui Hitler, căruia i–a spus că pe el „nu–l interesează ideologiile, ci interesele superioare ale patriei sale". Dacă ar fi fost „fascist", cum pretinde *Der Spiegel*, ar fi avut şira spinării elastică, ca toţi ceilalţi, şi s–ar fi înclinat ordinului personal al lui Hitler în chestiunea Banatului sârbesc. Asupra epitetului „fascist" ar fi fost bine ca *Der Spiegel*, să–l fi consultat pe dr. Goebbles în ceea ce–l priveşte pe mareşalul Antonescu. Iată câteva extrase din jurnalul său, publicat de Sphere Book Limited, ediţia 1983, la paginile 239, 254 şi 262:

„Lucrurile în România" – nota la 19 februarie 1941 – „se desfăşoară aşa cum m–am temut. Antonescu guvernează cu ajutorul masonilor şi al duşmanilor Germaniei. Minorităţile noastre sunt asuprite. Reichul şi–a dat atâta osteneală pe degeaba". *Iar la 4* martie dr. Goebbels adăuga: „Antonescu este un *instrument al* duşmanilor noştri. Este o situaţie dramatică". *Comentând* plebiscitarea mareşalului în alegerile făcute în *România, Goebbels*

scrie la 8 martie: „Antonescu a primit presa şi se laudă cu rezultatul alegerilor din România. Ce ipocrizie!"

Dar să închidem această paranteză şi să revenim la problema iugoslavă. În graba lui de a începe campania „Barbarossa" contra Rusiei, Hitler nu a avut timp să „netezească" terenul în Iugoslavia. Grosul armatelor sale s-a retras. Dar unităţi întregi din armata iugoslavă – favorizată de teren – s-au retras în munţi cu un imens material de război. Rezistenţa a început să se organizeze, polarizându-se sub doi şefi. Primul, generalul Mihailovici, ministrul de Război în guvernul iugoslav legal, refugiat la Londra împreună cu regele. Era deci reprezentantul guvernului oficial recunoscut de aliaţi şi aflat sub protecţia lor. Al doilea era secretarul general al partidului comunist iugoslav, Josip Broz, devenit mareşalul Tito.

Churchill avea misiune oficială pe lângă generalul Mihailovici. Mai târziu, a luat contactul şi cu Tito. Întâi, prin ofiţerul Bill Deakin, apoi prin diplomatul Fitzroy MacLean (a nu se confunda cu „apostolul" de la Trinity College din Cambridge, Donald Maclean) şi la urmă prin propriul său fiu, Randolph Churchill. Deci, Churchill putea fi şi a fost informat de ce se poate aştepta de la Tito. El ştia că Iosip Broz era comunist. Fusese informat de Bill Deakin şi de ambasadorul Stevenson şi de reprezentantul lui personal Fitzroy MacLean. Iată ce scrie acesta din urmă în *Diplomatie et Franc-tireur* la pagina 359:

> „Je developpe ensuite a Mr Churchill les autres points déjà soulignés dans mon rapport a savoir que selon moi, les partisans, aidés ou non par nous, seront après la guerre le facteur politique décisif en Yougoslavie et que, d'autre part, *Tito et les autres chefs du mouvement étant ouvertement et notoirement communists, le système qu'ils établiront sera inévitablement sur le modèle soviétique et fortement orienté vers l'URSS.*"

Mai clar nici nu se putea spune.

Ce răspunde Winston Churchill, care a sacrificat lui Stalin întreaga Europă de răsărit, ca să „salveze drumul Imperiului britanic"?

> „«Avez-vous», me dit-il, «l'intention d-aller vous établir en Yugoslavie après la guerre?»

«Non, Monsieur.»
«Moi, non plus», me dit–il".

Cititorii se vor întreba de ce oare Churchill nu a ajutat masiv pe generalul Mihailovici, paraşutându–i arme, muniţii şi alimente, etc., ca să asigure succesul acestuia în lupta pentru guvernul de mâine al Iugoslaviei. O primă explicaţie constă în trădarea intereselor aliate făcute de „apostolul" James Klugman de la Trinity College, colegul lui Philby, Burgess, etc. Stabilit la Cairo, el era în control asupra problemelor iugoslave. Cum era şef al partidului comunist englez (ceea ce Churchill ştia prea bine ori trebuia să ştie), el a denaturat toate informaţiile iugoslave, calomniind şi diminuând pe Mihailovici şi promovând pe Tito. S–ar putea crede că Churchill a promovat pe Tito ca să placă lui Stalin. Argumentul nu rezistă unei analize serioase şi iată de ce:

La 22 decembrie 1941, Tito constituie prima brigadă „proletară de şoc". Deci prima brigadă de armată *comunistă.* Credeţi că aceasta a încântat pe Stalin? Nicidecum. El nu dorea un guvern comunist iugoslav necontrolat de el şi mai ales nu voia să sperie vânatul... să–şi arate urechile prea devreme. De aceea, din motive pur politice, nu l–a ajutat nici material nici moral pe Tito. Ceva mai mult, Stalin, la sfârşitul lui 1942 propunea regelui Petru II să trimită o misiune militară pe lângă generalul Draza Mihailovici (*nu pe lângă Tito*) şi să le trimită *cetnicilor – nu partizanilor lui Tito* – material de război (Document secret nr. 152 din 20 noiembrie 1942 al guvernului iugoslav din exil). O scrisoare extraordinară a Cominternului, semnată de Cheorghi Dimitrov, februarie 1942, adresată lui Tito, ne clarifică şi mai mult. Să–l ascultăm:

„În lumina informaţiilor ce ne–aţi trimis [privitor la constituirea primei brigăzi «proletare» de armată – n. a.], se pare că guvernul englez şi guvernul iugoslav au motive serioase de a bănui că mişcarea partizanilor tăi are un caracter comunist şi vizează *sovietizarea Iugoslaviei.* De ce aţi creat voi brigada «proletară»? În acest moment datoria esenţială – prima datorie – este de a fuziona toate curentele antinaziste, de a zdrobi pe inamic şi a elibera Iugislavia" (Vezi Vladimir Dedijer, *Tito parle*, Editions Gallimard).

Mai clar nu se putea.

În faţa unei atari politici sovietice era deci firesc ca *toate* eforturile aliaţilor să se concentreze în a ajuta *masiv pe cetnicii*

lui Mihailovici, ministrul de Război al guvernului legal iugoslav. A făcut-o Churchill ca să evite sovietizarea Iugoslaviei, să-şi asigure – eventual, dacă într-adevăr a avut intenţia – spatele într-o eventuală debarcare în Balcani? Nicidecum. Ne-o spune într-un strigăt de deznădejde şi disperare generalul Mihailovici redat de Agnès Chambrier în *Les pierres crient*, Editura Bernard Grasset:

„Ştii dumneata“ – se adresa el unui ofiţer american – „câte paraşutări – *sorties* – de materiale de război primeşte Tito pe noapte? Până la 60 de paraşutări. Ştii dumneata câte am primit noi în *douăsprezece luni? În total 27* de paraşutări. Ceva mai mult: în luna februarie generalul american Donovan a decis să-mi trimită o misiune importantă de 40 de americani, care era gata de a veni la mine de la Brindisi [Italia]. În ultimul moment, un telefon de la Londra la Washington şi misiunea a fost anulată. Ceva mai mult,“ – continuă Mihailovici – „la sfârşitul lui martie, Departamentul de Stat american a decis să-mi trimită imediat furnituri masive în cadrul legii «prêt et bail». Când toate preparativele erau gata, un telefon personal al lui Churchill adresat lui Roosevelt şi furniturile sunt oprite şi eu sunt abandonat...“

Dar Churchill a mers şi mai departe în promovarea mareşalului Tito. Rupând din vara lui 1943 relaţiile cu Mihailovici, el retrage întreaga misiune britanică de la cartierul general al acestuia şi forţează pe regele Petru II să recunoască pe Tito. Toate acestea înainte de Teheran şi fără nici o presiune din partea lui Stalin. De reţinut chiar că la Teheran în ziua de 28 noiembrie 1943, Stalin considera aportul militar al lui Tito de minimă importanţă şi *numai la insistenţa lui Eden a acceptat să trimită o misiune militară pe lângă Tito.* Voi adăuga, pentru completarea dosarului, că în procesul-verbal ultrasecret al întrevederilor Stalin–Churchill din octombrie 1944 la Moscova am găsit uluitoarea propunere a lui Churchill de a face un *referendum* în Iugoslavia, Grecia şi Italia în ceea ce priveşte monarhia, *fără ca Stalin să-i fi cerut acest lucru.* Genialul Churchill oferea lui Stalin pe un platou „churchillian“ capul a patru regi (cel al României „included“), lăsând câmp deschis comunizării şi sovietizării întregii Europe şi mâine a planetei. Bravo, Sir! Bravo, domnule Churchill!

În fine, trebuie să adaug că poporul iugoslav a avut 1 700 000 de morţi în acest război, mai mult fratricid, decât antinazist, adică circa 10% din populaţie. Voi menţiona de asemenea greşeala tactică de nepermis făcută de premierul britanic *în capitularea*

forțelor germane din sud–estul Europei și a partizanilor lui Ante Pavelici. Un om de geniu, un bun strateg, cum a fost și este considerat Churchill, trebuia și putea să știe că o capitulare a armatelor germane, făcută lui Tito, ca și aceea a croaților lui Pavelici, vor întări mâna fruntașului comunist, îi vor mări prestigiul și-l vor face șeful suprem al Iugoslaviei. De aceea, el ar fi trebuit să accepte capitularea armatelor germane făcută englezilor la Klagenfurt, unde – pline de speranțe de supraviețuire– s–au predat armatelor britanice. Churchill le–a dezarmat și le–a predat lui Tito. Rezultatul? Baia de sânge de la Bleiberg, unde peste 70 000 de croați au fost asasinați fără nici un proces, și lichidarea a circa 300 000 până la 400 000 de iugoslavi în operația de „reconciliere națională".

În fața acestor fapte, mai poate crede cineva în „intențiile lui Churchill de a debarca în Balcani, pentru a tăia drumul rușilor și a salva Europa de comunism"? Cine o mai îndrăznește?

Iată de ce Istoria trebuie revăzută și corectată. Ea a fost în mod deliberat și abil falsificată ca să acopere tragicele greșeli ale lui Churchill și Roosevelt, care rămân – amândoi și solidar – responsabili în fața Istoriei și a popoarelor pentru situația în care ne găsim astăzi. Amândoi au pierdut pacea, au promovat comunismul și au săpat mormântul Occidentului. Să avem curajul să o spunem. Numai astfel se pot repara tragicele lor greșeli: cunoscându–le și recunoscându–le.

Capitolul 10

DE CÂND ŞTIA OPOZIŢIA CĂ ROMÂNIA A FOST VÂNDUTĂ

Curând după capitularea necondiţionată a României – 23 august 1944 –, Churchill zboară la Moscova şi încheie sinistrul acord al sferelor de inflenţă în Balcani, în procentaj, în care România era oferită 90% influenţei sovietice. Aceasta se petrecea între 9–11 octombrie 1944. După perfectarea acordului, Churchill a adăugat:

„Este mai bine să exprimăm aceste lucruri în termeni diplomatici şi să nu utilizăm fraza «împărţind în zone de inflenţă», fiindcă americanii pot fi «shocked» (şocaţi), indignaţi. Dar atâta timp cât eu şi mareşalul Stalin suntem înţeleşi reciproc, eu pot explica această chestiune (înţelegere) preşedintelui (Roosevelt – n. a.)“ [extras din „minutele“ întrevederii ultrasecrete – dosar „Tolstoi“ – dintre Stalin şi Churchill, Ultrasecret nr. Cos (44) 915 (0)].

Aşa se explică întrega mistificare diplomatică făcută, atât contra americanilor, cât şi a ţărilor interesate. Totuşi, opoziţia română, în frunte cu Iuliu Maniu, a avut informaţii ori a intuit ceva după comportarea sovieticilor în România. La numai şase săptămâni după acordul Churchill–Stalin, Iuliu Maniu se adresează reprezentantului politic al Marii Britani la Bucureşti şi-l imploră pe Churchill să-i spună adevărul. Aceasta avea loc la 27 noiembrie 1944. Iată ce raportează reprezentantul politic, Le Rougetel, guvernului său la Londra prin telegrama ultrasecretă nr. 230 (R 19567):

„L-am văzut azi pe Iuliu Maniu, pe care l-am găsit deprimat şi perplex. El a adăugat că poziţia sa personală este absolut intolerabilă. El a fost partizanul neclintit al unei cooperări cu puterile anglo-americane, dar atunci când a acceptat să negocieze armistiţiul de la Cairo, a făcut-o cu condiţia ca independenţa şi suveranitatea României să nu fie periclitate. Maniu a adăugat că,

făcând armistiţiul, «el a fost înşelat şi, la rândul său, el a înşelat milioane de români care îl considerau conducătorul lor»".

Le Rougetel precizează că Maniu era de o sinceritate care l-a impresionat şi că, într-adevăr, situaţia din ţară era îngrijorătoare, iar şansele României de a rămâne stat suveran sunt foarte reduse.

În telegrama următoare, cu nr. 247 din 1 decembrie 1944, Le Rougetel comunică la Londra că a văzut din nou pe Maniu şi acesta i-a spus, ca şi în memoriul adresat mareşalului de aviaţie Stevenson, că „dacă împrejurările o impun şi guvernul englez vrea ca România să intre în sfera de influenţă sovietică, el ar fi extrem de recunoscător domnului Churchill, dacă i-ar da răspuns precis la această chestiune."

În memoriul sus-indicat, trimis lui Stevenson prin Rică Georgescu, Maniu preciza asupra acestei teribile chestiuni:

„Dacă intenţia Marii Britanii este ca România să treacă cu totul – «stock and barrel» – sub controlul sovietic, el este gata să se sacrifice şi să pregătească poporul pentru acest lucru. În felul acesta se poate evita un masacru şi un război civil, dacă terenul este pregătit de el." Maniu adăuga că, „dacă acest lucru nu intră în intenţia guvernului englez, atunci el este gata să lupte împotriva comunizării ţării până la moarte".

Dată fiind importanţa celor două telegrame venite de la Bucureşti, ele au fost supuse imediat primului-ministru.

Iată răspunsul lui Winston Churchill:

„Bineînţeles noi nu avem să facem asemenea mărturisiri."

Aceasta se petrecea la 1 decembrie 1944, la 50 de zile după ce Churchill vânduse România ruşilor.

Să ne oprim un moment asupra unui alt incident elocvent şi edificator. Misiunea militară şi civilă britanică ajunge la Bucureşti şi vrea să-şi facă datoria. Misiunea militară este condusă de mareşalul de aviaţie Stevenson, iar cea politică de domnul Le Rougetel. Nici unul, nici altul, nu ştiu nimic de aranjamentele lui Churchill cu Stalin. Ei înţeleg să-şi îndeplinească misiunea, considerând că au drepturi şi datorii egale cu ruşii şi americanii. Dar generalul sovietic Vinogradov, preşedintele comisiei aliate de control, nu înţelege lucrurile astfel. El nu permite englezilor şi americanilor decât un rol de subaltern, umilitor şi penibil. Şi Stevenson se plânge... Londrei contra comportării generalului rus şi cere să se protesteze la Moscova... Raportul lui Stevenson

Reference:- FO 371/43989

10, DOWNING STREET,
WHITEHALL, 74

COPY OF MINUTE BY THE PRIME MINISTER.

Reference: Foreign Office telegram No.247
from Bucharest, dated 1.12.44.
(1st paragraph.)

R 1978/230/37

"Foreign Secretary.

Surely we are not called
upon to make such admissions."

W.S.C.
2.XII."

ajunge pe masa lui Churchill, care face o notă lui Anthony Eden, ministrul de Externe al Marii Britanii, în care îi spune:

„Nu ai făcut dumneata sau Foreign Office cunoscut reprezentanţilor noştri din Bucureşti liniile mari ale înţelegerii noastre la Moscova? Mi se pare mie că ei se comportă în România ca şi când ar fi în Grecia“ (Premier M. 1092, 10 noiembrie 1944).

Amintesc cititorilor că la Moscova, în 9–16 octombrie 1944, Churchill s–a înţeles cu Stalin ca Rusia să aibă în România 90% influenţă, iar Marea Britanie 90% influenţă în Grecia. Aşa se explică reacţia şi cinismul lui Churchill.

La această notă Anthony Eden răspunde primului–ministru la 15 noiembrie 1944:

„În nota dumneavoastră M 1094/4 întrebaţi dacă am reamintit lui Le Rougetel şi Stevenson din Bucureşti că noi nu jucăm decât un rol absolut minor în România. Ori, la 8 noiembrie 1944

(telegrama nr. 171–R 17819/230/G) noi am precizat la punctul 3 acestora:

«În ambele aceste chestiuni ale dumneavoastră, noi trebuie să fim conduşi de faptul să există între noi şi guvernul sovietic o înţelegere că ei iau conducerea treburilor în România în schimbul unei poziţii predominante a noastră în Grecia».“

Care este poziţia americană faţă de înţelegerea Churchill–Stalin? A fost pus Roosevelt la curent cu întregul aranjament? Când şi cum? Cu siguranţă că Anthony Eden a pus la curent pe Averell Harriman de acest „aranjament“, indicându-i chiar infamele „pourchantage“ [procentaje–„proşantaje“]. Recent, am găzit declasificată o telegramă din 18 octombrie 1044 adresată „Hearty“ – cod Roosevelt –, în care la punctul 6 se spunea:

„Aranjamentele făcute privind Balcanii, sunt sigur, cele mai bune posibile. Ruşii «are insistents» (insistă – la 18 octombrie, zece zile după încheierea acordului? – n. a.) de a avea supremaţia în România şi Bulgaria, ca ţări limitrofe ale Mării Negre“ (Premier 3/374/8 799).

S–ar putea să fie şi alte telegrame ce nu sunt încă declasificate. Multe din aceste documente sunt închise pe 75 de ani şi unele chiar o sută, cum am găsit multe printre documentele privind România.

Cu toată dezminţirea lui Churchill, se pare că opoziţia română bănuia că englezii îi ascund ceva. Certitudinea au avut–o în vara lui 1945. Nicolae Penescu, fostul secretar general al Partidului Naţional Ţărănesc, o pretinde la pagina 140 a cărţii sale *La Roumanie de la Démocratie au Totalitarisme*:

„Pe când guvernul Groza se găsea la Moscova (vara lui 1945 – n. a.), noi am aflat că în octombrie 1944 s–ar fi încheiat un acord între Churchill şi Stalin privind România. Nu ni s–au precizat detaliile, dar Burton Berry ne–a spus că americanii nu au participat la acest acord şi că ei nu recunosc zone de influenţă nimănui, în nici o parte a lumii. Era vorba de o informaţie confidenţială, pe care noi nu puteam să o facem publică.“

Nicolae Penescu, în aceeaşi carte, la pagina 159, afirmă încă o dată că Iuliu Maniu cunoştea în mare acordul Churchill–Stalin:

„Noi ştiam atunci (în ianuarie 1946, când Harriman, Kerr şi Vîşinski veniseră la Bucureşti să «lărgească» guvernul Groza – n. a.) că România făcuse obiectul unui târg între Churchill şi Stalin, fără a cunoaşte detaliile. Dar Burton Berry (şeful misiunii

civile americane – n. a.), care ne–a informat, ne–a dat asigurarea că guvernul american dezaproba împărţirea Europei în zone de influenţă".

Cum veţi vedea mai departe, eu nu cred că Burton Berry a vorbit de „aranjamentele lui Churchill cu Stalin", cum o afirmă Nicolae Penescu. Cert este însă că reperezentantul misiunii americane i–a spus lui Iuliu Maniu că, dacă asemenea „aranjamente ar exista", Statele Unite nu sunt legate de ele şi nu le recunosc. Totuşi opoziţia română putea să întrevadă uşor teribilul adevăr al abandonării ţării prin comportarea ruşilor în România, ca într–o provincie rusească, prin semnarea „armistiţiului" de la Moscova numai de ei în numele aliaţilor, prin comportarea Comisiei Aliate de Control şi mai ales prin atitudinea misiunii militare şi civile britanice din Bucureşti. Ambele aceste două misiuni recomandau opoziţiei române răbdare şi „cea mai mare prudenţă".

Dar dacă guvernul român şi fruntaşii politici ai ţării nu puteau afla direct intenţiile lui Roosevelt şi Churchill de a ceda Europa de răsărit spre a deveni zonă de influenţă a ruşilor, ei puteau avea indicaţii foarte precise şi foarte alarmante, indirecte.

În cadrul materialului căutat de mine în legătură cu politica aliaţilor formulată în cursul războiului, am găsit un „editorial" în ziarul englez *The Times*, din 10 martie 1943. De reţinut că ziarul aparţinea puternicului Lord Beaverbrook, ministrul Armamentului din cabinetul lui Churchill, prieten intim al acestuia şi unul din pilonii partidului conservator. Cu alte cuvinte, „editorialul" reflecta politica şi viziunea lui Churchill şi a guvernului britanic. Articolul apărea in plin război, la 10 martie 1943, deci in plină cenzură militară. Este surprinzător – aş zice de necrezut – că nu se găseşte nici o urmă a acestui articol în tot ceea ce au scris autorii români în legătuiră cu cedarea Europei de răsărit ruşilor. Acest articol ar fi trebuit cu siguranţă citit de către toţi fruntaşii politici români şi cei după la Londra, Washington, Berna sau Lisabona şi Madrid, şi el trebuia indiscutabil semnalat – ca un fapt excepţional – guvernului Antonescu, Palatului şi fruntaşilor opoziţiei române din ţară. A făcut–o cineva? Eu nu am găsit nici o urmă, nici o indicaţie. Faptul este condamnabil şi ilustrează superficialitatea cu care se înregistrau evenimentele capitale, determinante pentru soarta României. Ce conţinea acest „editorial" atât de important? Nici

mai mult nici mai puţin, *împărţirea Europei între englezi şi ruşi şi crearea zonelor de influenţă respective în Europa*. Iată mai întâi acest articol în întregime în limba engleză.

SECURITY IN EUROPE

Two lessons are to be drawn from the historical analysis of British policy in Europe which appears on this page this morning. The first is the familiar one that «splendid isolation» has ceased to be a safe or practicable policy for Great Britain now that the nineteenth–century balance of power within the continent itself has been destroyed – and, to all seeming, irrevocably destroyed – by the inexorable march of military and economic development towards larger and more complex forms of organization. The second and less familiar lesson relates specifically to Rusia and is two–sided. In the first place Russia's attempts to isolate herself from the troubles of the European continent – the last made as recently as 1939 – have proved as futile and as disastrous as similar attempts by Great Britain. Secondly, Britain has the same interest as Russia herself in active and effective Russian participation in continental affairs; for there can be no security in Western Europe unless there is also security in Eastern Europe, and security in Eastern Europe is unattainable unless it is buttressed by the military power of Russia. Secutity in Europe cannot be achieved by any single stroke however everwhelming. The proposition that it is impossibble to exterminate the German people or destroy the German State has behind it the authority of M. STALIN himself. The realization of security will depend on the joint and continuous vigillance of Britain and Russia. If either one of them remains aloof or reverts to policies of isolation, the domination of Europe by Germany becomes once more inevitable.

A case so clear and cogent for close cooperation between Britain and Russia after the war cannot fail to carry conviction to any open and impartial mind. Yet, its impact has undoubtedly been retarded and weakened on both sides by prejudices and suspicions left by recent history. To ignore them, or to pretend that they do not exist, is to render a poor service

to Anglo–Russian friendship. There is a small minority of people in this country who, undeterred by the thought of playing into HITLER's hands, are still impressed by the «Bolshevist bogy», just as there is probably a small minority of Russians who still believe that British confines. . . . . .
. . . . [coloana a II-a]
confines of Europe; and on these two rests a pre–eminent responsibility for European security. This is the sense and significance of the Eden–Molotov treaty of May last. If Britain's frontier is on the Rhine, it might just as pertinently be said – though it has not in fact been said – that Russia's frontier is on the Oder, an din the same sense. This does not mean that Russia any more than Britain desires to assail the independence of other countries or to control their domestic affairs. On the contrary, it must stand to reason that Russian security will best be served by an understanding with peoples who have themselves good cause to look to Russia for security against any repetition of the grim experience of Nazi domination and whose relations with the Soviet Union are founded upon a solid basis of contentment and good will. The sole interest of Russia is to assure herself that her outer defences are in sure hands, and this interest will be best served if the lands between her frontiers and those of Germany are held by governments and peoples friendly to herself. That is the one condition on which Russia must and will insist. Everything goes to show that she will be in a position after the war to shape the settlement on lines consistent with this conception of what her security demands. But it will make all the difference to the future of Anglo–Russian friendship whether these lines have been frely approved and welcomed by Britain in advance, or whether they are grudgingly accepted as a *fait accompli* after the victory has been won.

The other task of British foreign policy is to interpret to the United States the common interest of Britain and Russian in European security and in the means of attaining it. As Mr. HERBERT MORRISON said in his recent speech, «we may be able to play a part in developing and cementing relations of friendship between our two great allies – the Russians and Americans». But this part cannot be passive. Differences, where they exist, will not be resolved or mitigated

by the pusillanimity which refuses to make up its mind one way or the ather. Vicepresident WALLACE said bluntly on Monday that another world war is inevitable «unless the Western democracies and Russia come to a satisfactory understanding before the war ends.» Both Britain and America have paid dearly for past indulgence in ignorant and wishful thinking about Europe; and if Britain has paid for even more dearly than American – in the humiliations of the duty pre-war years and in the disasters of the war – this priority gives her both the duty and the right to speak out freely against the repetition of these errors. The issue of security in Europe will not be settled by the enunciation of general principles; it will not be settled by the acceptance of hypothetical obligations or by the establishment of loose machinery of consultation of cooperation; it will not be settled by any organization based on a conception of national independence which entails the partition of Europe among twenty separate and jarring military and economic sovereignties. It will be settled only if those who possess military and economic power on the largest scale and are prepared to exercise it within the confines of Europe, organize that power in common for the fulfilment of common purposes and for benefit of all. Russia's military achievements in the war have shown conclusively that no such organization can exist for a moment without her and that concerned for future security in Europe, both great and small, have an imperative need of her. This is . . . .

Acest articol ar merita să fie tradus în intregime. Dar el este mult prea lung pentru cadrul restrâns al acestui volum. De aceea, eu voi reda în traducere românească esenţialul lui:

SECURITATE ÎN EUROPA

Trebuie subliniat că politica de splendidă izolare a Marii Britanii a încetat prin distrugerea – iremediabilă – a echilibrului de forţe pe continentul european. Acelaşi lucru se poate spune despre politica de izolare a Rusiei prin dezinteresarea ei voită de treburile europene. Marea Britanie are, ca şi Rusia, acelaşi

to Anglo-Russian friendship. There is a small minority of people in this country who, undeterred by the thought of playing into HITLER's hands, are still impressed by the «Bolshevist bogy», just as there is probably a small minority of Russians who still believe that British confines. . . . .
. . . . [coloana a II-a]
confines of Europe; and on these two rests a pre-eminent responsibility for European security. This is the sense and significance of the Eden-Molotov treaty of May last. If Britain's frontier is on the Rhine, it might just as pertinently be said – though it has not in fact been said – that Russia's frontier is on the Oder, an din the same sense. This does not mean that Russia any more than Britain desires to assail the independence of other countries or to control their domestic affairs. On the contrary, it must stand to reason that Russian security will best be served by an understanding with peoples who have themselves good cause to look to Russia for security against any repetition of the grim experience of Nazi domination and whose relations with the Soviet Union are founded upon a solid basis of contentment and good will. The sole interest of Russia is to assure herself that her outer defences are in sure hands, and this interest will be best served if the lands between her frontiers and those of Germany are held by governments and peoples friendly to herself. That is the one condition on which Russia must and will insist. Everything goes to show that she will be in a position after the war to shape the settlement on lines consistent with this conception of what her security demands. But it will make all the difference to the future of Anglo-Russian friendship whether these lines have been frely approved and welcomed by Britain in advance, or whether they are grudgingly accepted as a *fait accompli* after the victory has been won.

The other task of British foreign policy is to interpret to the United States the common interest of Britain and Russian in European security and in the means of attaining it. As Mr. HERBERT MORRISON said in his recent speech, «we may be able to play a part in developing and cementing relations of friendship between our two great allies – the Russians and Americans». But this part cannot be passive. Differences, where they exist, will not be resolved or mitigated

by the pusillanimity which refuses to make up its mind one way or the ather. Vicepresident WALLACE said bluntly on Monday that another world war is inevitable «unless the Western democracies and Russia come to a satisfactory understanding before the war ends.» Both Britain and America have paid dearly for past indulgence in ignorant and wishful thinking about Europe; and if Britain has paid for even more dearly than American – in the humiliations of the duty pre-war years and in the disasters of the war – this priority gives her both the duty and the right to speak out freely against the repetition of these errors. The issue of security in Europe will not be settled by the enunciation of general principles; it will not be settled by the acceptance of hypothetical obligations or by the establishment of loose machinery of consultation of cooperation; it will not be settled by any organization based on a conception of national independence which entails the partition of Europe among twenty separate and jarring military and economic sovereignties. It will be settled only if those who possess military and economic power on the largest scale and are prepared to exercise it within the confines of Europe, organize that power in common for the fulfilment of common purposes and for benefit of all. Russia's military achievements in the war have shown conclusively that no such organization can exist for a moment without her and that concerned for future security in Europe, both great and small, have an imperative need of her. This is . . . .

Acest articol ar merita să fie tradus în intregime. Dar el este mult prea lung pentru cadrul restrâns al acestui volum. De aceea, eu voi reda în traducere românească esenţialul lui:

SECURITATE ÎN EUROPA

Trebuie subliniat că politica de splendidă izolare a *Marii Britanii* a încetat prin distrugerea – *iremediabilă – a echilibrului* de forţe pe continentul european. Acelaşi lucru se *poate spune* despre politica de izolare a Rusiei prin *dezinteresarea ei voită* de treburile europene. Marea Britanie *are, ca şi Rusia, acelaşi*

interes comun în participarea activă a amândurora în afacerile continentale, *fiindcă nu poate fi vorba de securitatea Europei de apus fără securitatea Europei de răsărit*, care securitate a Europei de răsărit nu poate fi asigurată şi bazată decât printr-o continuă politică de colaborare între Rusia şi Marea Britanie. Acest lucru e clar şi categoric. O strânsă colaborare între noi şi Rusia se impune de la sine în mintea oricărui om sănătos. Un studiu istoric ilustrează suspiciunea ruşilor faţă de aliaţi, fiindcă ei au comis în 1919 imensa greşeală de a izola Rusia şi Germania prin crearea unui grup de state mici ce – în realitate – nu puteau fi ajutate în nici un fel de puterile apusene (...) Aceste consideraţiuni subliniază importanţa politicii ce are de urmat Marea Britanie, care trebuie să asigure Rusia că ea nu va fi «deposedată» de roadele victoriei ei, creând de pe acum un climat de prietenie şi încredere între noi şi Rusia pentru asigurarea securităţii europene de mâine. După terminarea războiului, responsabilitatea securităţii europene va trebui asigurată de Rusia şi Marea Britanie, singurele puteri europene din cele patru mari. Rusia şi Marea Britanie trebuie să aibă «pre-eminent responsibility» [răspundere primordială] în securitatea Europei. Acestea sunt sensul şi semnificaţia Pactului Eden-Molotov din aprilie anul trecut (1942 – n. a.). Dacă frontiera intereselor britanice este pe Rin, cea a Rusiei este pe Oder. Interesul primordial al Rusiei este de a se asigura că apărarea ei se găseşte în mâini sigure. *Interesele Rusiei vor fi bine servite şi asigurate numai dacă ţările ce o înconjoară vor fi în mâinile guvernelor prietene ale ei.* Aceasta este una din condiţiile pe care Rusia le va pune şi la care ea are dreptul. Totul arată – încă de pe acum – că Rusia va fi după război în măsură să-şi asigure singură condiţiile ce să-i asigure «securitatea» ei, aşa cum o vede, concepe, ea. Dar întreaga diferenţă pentru raporturile viitoare anglo-ruse de mâine este dacă această linie politică rusească a fost liber acceptată, aprobată şi considerată ca bine venită de Marea Britanie de pe acum sau dacă această politică rusă va fi acceptată cu reticenţe în faţa unui *fait accompli* după câştigarea victoriei. Securitatea Europei nu va fi asigurată de nici o organizaţie mondială bazată pe concepţia independenţei şi suveranităţii a douăzeci de ţări. Ea nu poate fi asigurată decât de cele două mari puteri europene, Rusia şi Marea Britanie, ce au supremaţia militară şi economică şi care să fie decise a utiliza forţa lor pentru interesele lor comune şi în beneficiul tuturor.

Iată factorul decisiv ce trebiue să făurească politica europeană a Marii Britanii de mâine şi nevoia de a lămuri şi de a convinge de acest lucru pe conducătorii americani.

Articolul de mai sus vorbeşte de la sine. El face parte din acţiunea de pregătire a opiniei publice britanică şi americană pentru împărţirea Europei între britanici şi ruşi. Aici este cazul să amintim sumar că această acţiune nu este izolată, că ea se încadrează într-un tot. De reţinut că ruşii ceruseră încă din 1939 lui Hitler zone de influenţă în Balcani, cerere repetată în noiembrie 1940 de Molotov la Berlin. Ambasadorul rus Gusev ceruse lui Eden încă din 1941 să împartă Europa: ei răsăritul, britanicii apusul. Când Anthony Eden s-a dus la Moscova in decembrie 1941, Stalin i-a oferit baze militare în apusul Europei pentru baze militare ruseşti în răsăritul ei. Tratatul dintre ruşi şi britanici din aprilie 1942 trebuie interpretat în acelaşi sens: împărţirea Europei între ei doi, americanii neavând la ce se amesteca în bătrânul continent. Dacă reţinem faptul că la 20 februarie 1943 Roosevelt însuşi oferea lui Stalin – prin intermediul lui Zabrousky şi Weiss [şefii sionişti ce se duceau la Moscova] – Europa de răsărit ruşilor, înţelegem de ce la 10 martie 1943 marele ziar *The Times* pregătea la rândul său terenul. Purtătorul de cuvânt al intenţiilor şi politicii lui Roosevelt, ziaristul american Walter Lippman, prieten intim al preşedintelui, preconiza public – în articolele sale – aceeaşi politică ca cea din *The Times*. Şi tot din anul 1942. De altfel, în 1944 el a publicat la Londra volumul său *U. S. War Aims* [Ţelurile de război ale Statelor Unite], în care cerea categoric împărţirea Europei de către britanici şi ruşi.

Voi adăuga convorbirea lui Roosevelt cu cardinalul Spellman al Statelor Unite din 20 februarie 1943, în care acesta, împărtăşindu-i cardinalului ideile sale despre organizarea lumii de după război, vorbea categoric de „zona de influenţă rusă" în răsăritul Europei şi de zona comună de influenţă anglo-rusă în Europa de apus. În acest context trebuieşte înţeles demersul lui Churchill în mai 1944 la Washington ca să obţină acordul lui Roosevelt pentru împărţirea Europei şi apoi vizita lui la Moscova din octombrie 1944, când a dat ruşilor întreaga Europă de răsărit.

De bună seamă, înţelegerile secrete nu puteau fi cunoscute de fruntaşii români din exil, pentru a-i informa pe cei din ţară. Dar articolul din *The Times*? Dar articolele lui Walter Lippman?

Ele erau publice. Se găseau la chioşcurile de ziare din ţările neutre. Citite la vreme, ele puteau deschide ochii şi împiedica speranţe şi acţiuni eronate, tragice.

Sigur este că unii membri ai delegaţiei române la Moscova, pentru semnarea „armistiţiului" din 12 septembrie 1944, au intuit adevărul şi l-au împărtăşit celor din ţară. Cu toată prezenţa fizică a ambasadorului american Harriman şi a celui britanic Clark Kerr la semnarea „armistiţiului" de la Moscova cu România la 12 septembrie 1944, delegaţia română a realizat că anglo-americanii jucau un rol şters, că făceau mai mult act de figuraţie. Ruşii se comportau ca nişte stăpâni absoluţi, atât faţă de români, cât şi faţă de cei doi ambasadori. Acest comportament a atras atenţia delegaţiei române, iar la întoarcerea ei la Bucureşti, ea a început să povestească şi să comenteze. Se spune – la ureche, dar răspicat – că am fost abandonaţi ruşilor. Aceste zvonuri au fost atât de insistente, încât la 30 septembrie 1944 însuşi secretarul de stat Hull le înregistrează, le comentează şi le transmite imediat la Moscova ambasadorului american Harriman. Iată în întregime, în englezeşte, telegrama lui:

740.00119 European War 1939/9–3044: Telegram

The Secretary of State to the Ambassador in the Soviet Union (Harriman)

WASHINGTON, September 30, 1944 – 8 p.m. 2331.

The Department is repeating for your information the following report from American military sources. It is interesting as reflecting the immediate impact of the Rumanian negotiations, though the reporting officer may not have had access to a sufficient variety of sources to make a general survey of the situation.

„Government officials and business men in Rumania feel that Britain and the United States have broken their promises and have abandoned Rumania to Russia. Returning members of Rumanian Armistice Delegation spread story that negotiations in Moscow werw dominated by Russians, the British and American representatives refusing to discuss the terms without conferring first with Russian representatives. According to a Rumanian industrialist, the position of Rumanian government is difficult because the Government is ignored

by the Russians. Probably it will fall. In addition, the Russians apparently intend to undermine the position of King Mihai the King's representatives were ignored for 48 hours by Burenin, Soviet commanding general in Bucharest. The Rumanian people, who believed country would not be occupied by Russians, feel their government has misled them. Maniu is reported disappointed in Great Britain, having expected more consideration and easier armistice terms. Russian authorities have confiscated all radios, inferior ones being destroyed and good ones sent to Russia. Russian troops are said to have entered and ransacked German Legation in Bucharest on September 11 on grounds Germans had previously stolen furnishings from Soviet Legation. Members of the International and Rumanian Red Cross complain that Russians have confiscated supplies, equipment, medicines and Red Cross ambulances."

Sent to Moscow; repeated to London and Ankara.

HULL

„Membri ai guvernului român şi oameni de afaceri din România cred că Marea Britanie şi Statele Unite şi–au călcat promisiunea şi au abandonat România ruşilor. Membrii delegaţiei române pentru armistiţiu, întorşi la Bucureşti, răspândesc zvonul că negocierile de la Moscova au fost dominate de ruşi şi că reprezentanţii britanici şi americani au refuzat să discute problemele ridicate de aceşti delegaţi înainte ca ei să se consulte cu ruşii. (...)

Poporul român, care a crezut că ţara nu–i va fi ocupată de ruşi, zice azi că guvernul său l–a înşelat. Maniu este profund decepţionat de Marea Britanie, deoarece credea că s–ar fi bucurat de mai multă consideraţie şi de condiţii de armistiţiu mai uşoare (...)"

Cum să nu fi înregistrat delegaţia română la Moscova această impresie de „sell–out", de vânzare [prin agreement tăinuit], de „abandonare", când însuşi ambasadorul american Averell Harriman transmitea la Washington aceleaşi impresii? Iată telegrama lui, cu numărul 9/1544 din 15 septembrie 1944, la două zile după semnarea „armistiţiului" (capitulării necondiţionate) de la Moscova:

„Vreau să fac următoarele observaţii asupra negocierilor de armistiţiu cu România, care abia s-au încheiat:

1. Era clar că ruşii au intrat în aceste negocieri cu hotărârea şi convingerea că terenul era în cea mai mare parte al lor şi că noi le dăm mână liberă, atât în redactarea termenilor de armistiţiu, cât şi în tratamentul ulterior aplicat românilor.

2. Atitudinea Statelor Unite în timpul acestor negocieri a ţinut seama de aceste dorinţe ale ruşilor şi ea a fost apreciată de aceştia la justa ei valoare. *Ruşii cred că noi respectăm o înţelegere tacită că România este o regiune de interes predominant sovietic, în care noi nu trebuie să ne amestecăm.* (...)

Termenii armistiţiului dau comandamentului rus control absolut, nelimitat, asupra vieţii economice a României. Reducerea standardului de viaţă al poporului român la nivelul celui sovietic va urma treptat, dar sigur. Nici un ofiţer de poliţie sau funcţionar român nu va fi tolerat, dacă nu va fi la discreţia absolută a poliţiei ruseşti."

Bineînţeles, delegaţia română şi oamenii politici români nu au avut cunoştinţă de această telegramă a lui Harriman, dar au intuit abandonul şi trădarea. Iuliu Maniu revine din nou asupra acestui subiect într-o dramatică conversaţie cu Burton Berry la 9 decembrie 1944. Iată telegrama acestuia, nr. 12-944, către noul secretar de stat american, Stettinius:

871.01/12-944: Telegram
The American Representative in Rumania (Berry) to the Secretary of State

BUCHAREST, December 9, 1944 – 7 p.m.
[Received 9.45 p.m.]

52. A few days ago Maniu told Le Rougetel, my British colleague, that if the British Government wished that Rumania cast her lot with the Soviets rather than with the Anglo-Saxon powers, in case a decision become[s] necessary, he would quite understand the position but he would be grateful to receive an indication to that effect. In transmitting this statement to British Foreign Office, Le Rougetel said he was convinced Maniu was genuinely seeking guidance and suggested this inquiry could be used as [a peg?] upon which to convey a message to Maniu.

Last evening with me Maniu developed more fully the same thought. He said if he had known the Soviets were to be given a free hand in application of armistice terms he would not have advised the King to sign the armistice. He argued that his pressure and the Rumanian action which resulted from it had long time, to the very gates of Budapest.

He told of an approach made to him by Molotov a year ago regarding future relationship between Rumania and the Soviet Union and explained that because of his loyalty to the democratic powers he had not accepted his approach he was convinced at the time that the democratic powers would preserve an independent and sovereign Rumania. Everything today however indicated that this was not the intention of those powers. On the contrary it appeared that Soviet Russia was deliberately planning to communize Rumania while the democratic powers silently watched. To support his point he cited such examples as the installing of Hungarian Communists in administrative positions in northern Transylvania; the steadily advancing Soviet colonizing of Constantza; and the recent request of Malinovsky that the whole of the four Rumanian countries [*counties*] in Transylvania which were divided between Rumania and Hungary by the Vienna dictate be terned over to Soviet and Hungarian administration.

With considerable emotion Maniu asked if America and Great Britain wished Rumania to become a part of the Soviet Union. „If so, please advise me accordingly for this can be easily arranged and even today late as it is I can arrange it to the better advantage to Rumania that can the Rumanian Communists." Then he repeated that if it were our intention to abandon Rumania we owed him the obligation of telling him so and he owed the Rumanian people the obligation of securing the best possible terms for them.

I told Maniu that as far as I knew the statement made by Molotov last spring and the artcles of the armistice indicated that the three principal Allies expected Rumania to be an independent and sovereign state.

The Department well knows that Maniu has stood out boldly as a champion of pro-Allied action and sentiment in Rumania even during the dark days of the Antonescu dictatorship. He has an enormous political following in the country

and I believe the respect in which all Rumanians hold him eclipses that held for any other Rumanian. Because of what he has been and what he is it seems important that he be preserved from slipping into sharing the general conviction that the dissolution of the Rumanian state is now in progress. Reference my No. 42, November 30, 6 p.m. In view of the foregoing I suggest that any message from which Maniu could take heart would be timely.

BERRY

Această telegramă este un document de o importanţă capitală şi o voi traduce în părţile esenţiale. Primul paragraf vizează întrevederea Maniu – Le Rougetel, de care ne–am ocupat mai sus, cu răspunsul inuman, crud şi cinic al lui Churchill.

„Ieri seară", continuă Burton Berry, „Maniu mi–a împărtăşit mai pe larg aceleaşi gânduri ca lui Rougetel. El mi–a spus că, dacă ar fi ştiut că ruşilor li se va fi dat o mână liberă în *aplicarea termenilor de armistiţiu, el nu ar fi sfătuit pe rege să semneze armistiţiul. El, Maniu, susţine că presiunile sale personale şi acţiunea românească de ieşire din Axă a deplasat linia românească de rezistenţă, Focşani–Galaţi, ce ar fi putut rezista multă vreme, direct la porţile Budapestei. El mi–a vorbit de avansurile făcute lui Molotov acum un an, privind viitorul relaţiilor dintre România şi Uniunea Sovietică, dar din cauza loialităţii lui faţă de aliaţii anglo–americani ei nu a acceptat să discute cu Molotov. El, Maniu, era convins la acea dată că puterile aliate vor păstra o Românie independentă şi suverană. Dar astăzi totul indică că puterile aliate nu aveau aceste intenţii faţă de România. Dimpotrivă, apare clar acum că Uniunea Sovietică plănuieşte în mod deliberat comunizarea României, în timp ce puterile aliate tac şi privesc."* (...)

„Plin de emoţie, Iuliu Maniu m–a întrebat dacă Statele Unite şi Marea Britanie doresc ca România să devină o parte din Uniunea Sovietică. *Dacă este aşa, vă rog să–mi spuneţi deschis, fiindcă eu pot, chiar aşa târziu cum este acum, să aranjez lucrurile pentru România mai bine decât o vor face comuniştii.* Apoi Maniu a repetat că, dacă intenţia noastră este să abandonăm România, *noi îi suntem datori să–i spunem adevărul, fiindcă el are datoria de a încerca să asigure poporului român cele mai bune condiţii posibile.* Eu i–am spus lui Maniu că, atât cât ştiu eu, declaraţia lui Molotov şi articolele armistiţiului arată că cei trei aliaţi se

aşteaptă ca România să fie un stat independent şi suveran. Departamentul de Stat ştie prea bine că Maniu a stat ca o stâncă şi ca un campion al sentimentelor şi acţiunii pro–aliate, chiar în zilele negre ale dictaturii lui Antonescu. El are o enormă popularitate şi respectul ce românii i–l poartă eclipsează pe toţi ceilalţi. De aceea pentru ceea ce el a fost şi ceea ce este, este foarte important ca Maniu să nu fie lăsat să alunece în a împărtăşi convingerea generală că dizolvarea, lichidarea României democratice este în curs de a se consuma. De aceea orice mesaj de încurajare a lui Maniu va fi bine venit.

BERRY“

Cititorul vede singur importanţa acestui document istoric. El mă dispensează de un lung comentariu. Totuşi voi face asupra lui câteva scurte observaţiuni.

1. Maniu ştia încă din noiembrie 1944 că România fusese abandonată. Căuta să aibă certitudinea întrebând pe britanici şi pe americani, pentru a lua măsurile de sacrificiu politic ce se impuneau şi a împiedica pe comunişti să livreze ţara, legată de mâini şi picioare. Bineînţeles că aici Iuliu Maniu se înşeală profund: ruşii, chiar dacă ar fi „tratat“ cu el în 1943, l–ar li lichidat, cum l–au lichidat pe Beneş în Cehoslovacia. Dar era datoria lui să gândească că ar fi putut salva ceva şi era de datoria lui să încerce.

2. Dar nici Churchill şi nici Roosevelt nu i–au spus adevărul. Asupra acestui punct cred că Nicolae Penescu se înşeală, când afirmă că „ştiau că englezii ar fi făcut un aranjament cu ruşii, fiindcă le–a spus–o Burton Berry“. Acest lucru nu reiese din telegrama citată.

3. Maniu regretă profund semnarea – de către rege [?] – a armistiţiului, adică actul de la 23 august, la care el nu a participat în nici un fel.

4. Iuliu Maniu era conştient că armata română putea rezista ruşilor „multă, multă vreme“ pe linia Focşani–Galaţi. Deci el aproba întru totul linia mareşalului Antonescu de a semna armistiţiul în poziţia de forţă pe această linie. Ce greşeală de neiertat a fost ordonarea încetării focului şi capitularea fără a se fi convenit la un armistiţiu dinainte şi fără a–l fi semnat!

5. Şeful Partidului Naţional Ţărănesc era conştient de imensul avantaj militar dat ruşilor prin capitularea României, înlesnindu–le

dintr–o dată avansarea armatei roşii „până la porţile Budapestei". El spera că aliaţii, conştienţi de acest lucru, vor garanta integritatea şi suveranitatea României. Dar s–a înşelat amarnic. Dar ceea ce încă nu se ştie bine este că *Iuliu Maniu nu a vrut un 23 august aşa cum s–a făcut. El vroia un armistiţiu, nu o capitulare. El dorea ca armistiţiul să fie încheiat de mareşalul Antonescu. Maniu era perfect conştient de imensul avantaj militar adus aliaţilor de România şi de preţul pe care ei trebuiau să–l plătească pentru a–l fi obţinut.* Din cauza capitulării necondiţionate de la 23 august şi a ordonării încetării focului, în acea zi România *a pierdut orice posibilitate de negociere a sacrificiului şi contribuţiei ei la cauza aliată.*

Iată de ce Iuliu Maniu îşi plângea durerea lui şi a poporului său „ce a crezut în el" şi pe care „el l–a înşelat", când pe la Le Rougetel, când pe la Burton Berry. Şi cu câtă demnitate le reproşa anglo–americanilor lipsa lor de ţinută morală în ascunderea adevărului, când le spunea că ei au „datoria" să–l informeze, să–i spună adevărul!

Capitolul 11

STRATEGIA MILITARĂ ŞI POLITICĂ A STATELOR UNITE ŞI PIERDEREA EUROPEI DE RĂSĂRIT ŞI A PĂCII

Pentru a se înţelege în profunzime pierderea Europei de răsărit, trebuie să ne oprim şi asupra strategiei militare şi politice a Statelor Unite în al doilea război mondial. O strategie greşită - dar voită -, care, fatal, trebuia să ducă la pierderea Europei de răsărit. Precizez că această strategie era una personală a lui Roosevelt, nefiind împărtăşită nici de Departamentul de Stat, nici de Congresul american, nici de şefii militari şi necunoscută de poporul american.

Cu puterea sa enormă din timpul războiului, adevărat dictator, Roosevelt a impus strategia sa personală ce a fost un adevărat dezastru. Ea a dus la pierderea Europei de răsărit, la dizolvarea Imperiului britanic, la promovarea Rusiei ca supraputere, la comunizarea - până acum - a unei jumătăţi din planetă. Ea a dus la pierderea păcii şi la periclitarea existenţei însăşi a Statelor Unite.

Să examinăm în cele ce urmează această strategie.

În acest scurt rezumat istoric nu voi intra în discuţia controversată dacă Roosevelt a dorit sau nu, dacă a complotat sau nu pentru un război împotriva lui Hitler. Sunt mulţi - inclusiv traducătorul cărţii mele *Sell-Out to Stalin* în limba germană, prof. dr. Dirk Bavendamm -, care o pretind. Eu mă voi limita în acest capitol să dau câteva date istorice, pentru ca cititorul să poată urmări capitolele următoare.

În noaptea de 9 spre 10 mai 1940, armatele germane atacă Olanda şi Belgia, care capitulează repede. Apoi, printr-o fulgerătoare înaintare prin Sédan în Franţa, ele obligă guvernul francez să ceară armistiţiu la 22 iunie 1940. Armata britanică ce lupta în Franţa a reuşit, printr-o eroică şi spectaculoasă îmbarcare, să se retragă la Dunkirk (Dunkerque) şi să ajungă în Anglia. Peste 350 000 de soldaţi britanici sunt salvaţi, dar întregul material

de război este pierdut. Marea Britanie rămâne singură în fața Germaniei, iar Churchill rămâne singur să se măsoare cu Adolf Hitler.

Privind înapoi, putem spune că adevăratul merit al lui Churchill, căruia poporul britanic îi iartă multe din tragicele greșeli făcute după aceea, a fost refuzul lui de a capitula, de a cere armistițiu sau pace în iunie 1940, când Marea Britanie era la pământ. Un fapt puțin cunoscut era acela că în ziua de 17 iunie 1940 (deci *înainte de armistițiul francez din 22 iunie 1940*) majoritatea guvernului britanic, în frunte cu lordul Halifax, ministrul de Externe, era pentru o pace cu Hitler. Subsecretarul de stat Richard Austen Butler a convocat la Foreign Office pe domnul Björn Prytz, ambasadorul Suediei la Londra, și l-a rugat să ceară Germaniei condițiile de pace. Era gata, gata, ca Anglia să facă pace. Dar Churchill, primul-mînistru, s-a opus și Anglia a continuat pentru moment singură marea bătălie și până la urmă a înfrânt armatele germane. Acest moment de „slăbiciune" a britanicilor a fost ținut ultrasecret timp de 25 de ani. Apoi, în vara lui 1965, ambasadorul suedez a vorbit. Și cum trebuia găsit un țap ispășitor, Richard Butler, strălucitul om politic englez, nu a mai devenit niciodată prim-ministru al Marii Britanii. Churchill, aproape singur în fața furtunii ce se ridica și a amenințării unei iminente debarcări, se adresează Statelor Unite, lui Roosevelt. Statele Unite se găseau însă sub „legea neutralității", iar Roosevelt personal se obligase public să țină America în afara războiului. Cu toate acestea, Roosevelt începuse pregătirile pentru apărarea și înarmarea Statelor Unite, atât în oameni, cât și în echipament. Uzinele americane erau gata, din 1940, pentru o producție de 50 000 de avioane.

În martie 1941, Congresul american votează legea „Lead-Lease Act", care permite aprovizionarea cu material de război a oricărei țări în luptă și care lăsa „la discreția președintelui să decidă" dacă considera vital intereselor de apărare națională a Statelor Unite. Așadar, cu toată legea neutralității, încă din septembrie 1940 Statele Unite cedează Marii Britanii 50 de distrugătoare de război și-i furnizează echipament militar. Poziții strategice ca Islanda și Groenlanda trec din 1940 sub protecție americană. În august 1941, în pofida legii neutralității, Churchill se întâlnește cu Roosevelt și proclamă „Charta Atlanticului" ce garanta integritatea și independența tuturor în paradisul de după război. Roosevelt acționa deci - deși sub legea neutralității - ca un beligerant contra Germaniei și aliaților acesteia.

Între timp, Hitler, renunţând la o debarcare în Marea Britanie, se pregăteşte să atace Rusia, punând planul în aplicare la 22 iunie 1941. La această dată şi cot la cot cu trupele germane, armata română trece Prutul pentru a-şi dezrobi fraţii şi a recuceri Basarabia şi Bucovina de nord, smulse patriei în iunie 1940 de către Uniunea Sovietică cu acordul şi binecuvântarea lui Hitler. Pentru România, era un război legitim de apărare naţională, de supravieţuire ca popor şi ţară. Cu toate legăturile profunde ce o legau de francezi, englezi şi americani, România nu putea să meargă decât alături de armata germană, ce lupta contra duşmanului comun.

La 7 decembrie 1941, japonezii, exasperaţi de blocada economică a lui Roosevelt contra lor, fac imensa greşeală de a ataca pe americani la Pearl Harbor. America este în stare de război cu Japonia. Germania (Hitler făcuse cea mai mare greşeală a sa) şi Italia declară la rândul lor război Statelor Unite la 11 decembrie 1941. Marea Britanie a declarat război României la 7 decembrie 1941, în urma refuzului guvernului Antonescu de a retrage trupele înapoi peste Nistru. În decembrie 1941, guvernul român, sub presiune germană, e nevoit să declare război Statelor Unite.

Bineînţeles, a doua zi după Pearl Harbor, Churchill este în drum spre Washington, unde cei doi mari se înţeleg asupra strategiei comune. Este de reţinut că încă din august 1941, adică înainte de atacul japonez ori de declararea războiului de către Hitler, Roosevelt trimite la Moscova pe Harry Hopkins, care aranjează ajutorul pentru Uniunea Sovietică, în baza legii „Lead-Lease Act".

Congresul Statelor Unite votase legea „Lead-Lease Act" la 11 martie 1940. Ea a permis furnizarea gratuită a furniturilor de război şi a celor economice, atât Marii Britanii, cât şi Uniunii Sovietice. Din august 1941 până la 11 mai 1945 Statele Unite au efectuat livrări generoase în valoare de peste 11 miliarde de dolari Uniunii Sovietice. La acea dată, văzând atitudinea din ce în ce mai agresivă a ruşilor, preşedintele Truman semna decretul de abrogare a acestei legi. Meritul acestei iniţiative îndrăzneţe şi provocatoare revine tot subsecretarului de stat Grew.

„Atout-ul economic este singura armă pe care o avem contra Rusiei."

Decizia lui Truman era curajoasă şi trebuie precizat că în ianuarie 1945, când senatorul republican Vandenberg i-a sugerat

lui Roosevelt încetarea „Lead-Lease Act"-ului pentru Rusia, Roosevelt a refuzat (Vezi George Herring, *Aid to Russia*, pag. 177-178).

Ce tragedie şi ce greşeală că Roosevelt nu a ascultat o întreagă serie de deputaţi şi senatori americani, care încă din 1941 cereau să se lege ajutorul dat Rusiei în baza legii „Lead-Lease Act" de comportarea ei militară şi politică, pentru a salva Europa de răsărit şi de a pune o frână nesaţului său de expansiune, de acaparare de teritorii şi de zone de influenţă! Aşa cum am arătat în cartea mea *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, în 1941, când Rusia era la pământ, Stalin ar fi acceptat cu siguranţă asemenea clauze. Dar Roosevelt le-a refuzat, conştient şi culpabil. Dar dacă admiratorul lui Stalin, Roosevelt, nu a vrut să pună nici o condiţie politică furnizărilor de război trimise Uniunii Sovietice (clauză care ar fi salvat Europa răsăriteană!), el a insistat în schimb ca ea să fie aplicată Marii Britanii. Într-adevăr, Roosevelt a insistat ca în schimbul ajutorului american, britanicii să convină ca după război să „elimine toate formele de discriminare în tratamentul comerţului internaţional (renunţarea la protecţionism politic - n. a.), să reducă tarifele şi să elimine barierele vamale". Cu siguranţă, necondiţionarea ajutorului american dat Rusiei a fost una din cele mai grave şi mai mari greşeli făcute de Roosevelt. O asemenea clauză ar fi salvat cu siguranţă Europa de răsărit. Dar Roosevelt nu a vrut să o pună. De ce?

Churchill şi Roosevelt decid să se dea prioritate frontului atlantic, adică înfrângerii Germaniei şi a aliaţilor ei din Europa, apoi să se ocupe de Japonia. Prin conferinţe ulterioare, la Quebec, Casablanca, Moscova, Teheran, se stabileşte strategia militară de urmat. Cu privire la strategii, intervin divergenţe între militarii americani şi britanici. Americanii preconizau un atac direct în Franţa contra Germaniei, cât mai repede, mai ales că Stalin o cerea şi el cu insistenţă. Militarii britanici propuneau o strategie mediteraneană, cuprinzând nordul şi apusul Africii şi răsăritul Mării Mediterane. Ceva mai mult, ei au luptat din răsputeri, chiar şi după Teheran, pentru o debarcare la Trieste, care să-i ducă prin Liubliana la Viena. Cititorii vor găsi amănunte în capitolul *Iluzii tragice, debarcarea în Balcani.*

Pentru moment reţin că americanii aveau ca obiectiv militar victoria asupra armatelor Axei. Militarii britanici urmăreau asigurarea căilor Imperiului britanic în primul rând şi slavgardarea postbelică a acestora. La Teheran, în noiembrie 1943, se decide

invazia Europei prin Franţa în primăvara lui 1944, dată amânată mereu de britanici. Acestea erau, în linii mari, obiectivele militare ale celor trei aliaţi.

Pe plan politic divergenţele sunt şi mai accentuate. Obiectivul principal al lui Churchill era un condominiu – *în doi* – între Marea Britanie şi Statele Unite („the English–speaking democracies" – democraţiile de limbă engleză). Preşedintele Roosevelt, care era hotărât „anti–British", urmărea distrugerea imperialismului şi colonialismului, atât britanic, cât şi francez ori olandez. El concepea organizarea lumii viitoare prin încredinţarea treburilor planetare a *patru* „policy makers" (cei care fac politica): Statele Unite, Marea Britanie, URSS şi China. Planeta era împărţită în patru şi fiecare dintre cele patru puteri avea sfera sa de influenţă. Iată ce ne spune cardinalul Spellman în memoriile sale asupra acestei chestiuni:

„Roosevelt mi–a spus că el plănuieşte un acord între cei patru mari. În consecinţă, lumea va fi împărţită în sfere de influenţă. China va lua Extremul Orient, Statele Unite Pacificul, Marea Britanie şi Rusia Europa şi Africa (de aceea sunt ruşii în Africa azi). Dar cum Marea Britanie are interesele ei primordiale în colonii, se poate presupune că Rusia va predomina în Europa." (*Cardinal Spellman Story*, pagina 223).

Discuţia a avut loc a doua zi după Conferinţa de la Quebec, vineri 3 septembrie 1943. Deci înainte de Teheran. Aceste concepţii ale organizării postbelice a planetei i–au fost transmise şi lui Stalin prin scrisoarea lui Roosevelt din 20 februarie 1943, adresată lui Zabrousky şi Weiss, şefii sionişti în drum spre Moscova să–l vadă pe Stalin (Vezi scrisoarea la pag. 50–53, *L'Europe de l'Est trahie et vendue*)

Asupra acestei concepţii de organizare a lumii după război avem o preţioasă sinteză în *Biografia lui Roosevelt*, scrisă de Ted Morgan:

„Roosevelt nu a fost înşelat, îmbobinat de Stalin, aşa cum pretind unii. El, în mod conştient şi deliberat, a susţinut şi a lucrat pentru rolul important al Uniunii Sovietice, atât în Europa, cât şi în Extremul Orient."

* * *

Teoretic, reorganizarea lumii după război era preconizată de două şcoli diametral opuse: cea universalistă, „wilsoniană", în care toate ţările au un interes comun în afacerile mondiale,

securitatea fiecăruia din ele fiind asigurată şi garantată de o organizaţie internaţională; şcoala a doua era aceea a „sferelor de influenţă", ce presupunea că securitatea fiecărei ţări va fi garantată de echilibrul de forţe.

Departamentul de Stat, prin Cordell Hull, era absolut şi categoric „universalist", „wilsonian", aşa cum era de altfel tot Congresul şi tot poporul american. Pentru ei „sferele de influenţă" echivalau cu sclavia, cu dominaţia, cu moartea. Toţi aceştia vedeau în schimb, lumea de mâine guvernată de un organism internaţional – ONU–ul de astăzi –, în cadrul căruia nu aveau ce căuta „zonele de influenţă" (vezi Chester Wilmont: „a naive attempt to end spheres of influence", care considera concepţia lui Roosevelt, de a constitui în cadrul ONU *patru mari jandarmi ai lumii*, ca o idee „hibridă, cinică şi ipocrită", ce implica prin ea însăşi „sfere de influenţă exclusive").

Istoricul american Arthur Schlesinger, un alt biograf al lui Roosevelt, scrie şi el categoric că preşedintele era perfect conştient de dorinţa ruşilor de a obţine mână liberă în Europa de răsărit şi că el „a acceptat de bunăvoie aceasta în speranţa că va putea influenţa ca această convieţuire să fie mai umană, mai puţin sălbatică, mai blândă" („A realistic attempt to end spheres of insluence.").

* * *

Roosevelt a făcut mereu concesii lui Stalin, acordându–i voturi multiple în Organizaţia Naţiunilor Unite şi i–a dat zone de influenţă. S–a realizat ceea ce el dorea: dezmembrarea imperiilor coloniale şi a Europei, care nu mai are iniţiative în afacerile mondiale. „Aceasta este noua ordine dorită şi adusă de politica lui Roosevelt cu preţul subjugării Europei de răsărit şi cu sămânţa celui de al treilea război mondial în ea" (Ted Morgan, *Franklin Delano Roosevelt*, pagina 773)

Atitudinea lui Roosevelt faţă de Rusia la Teheran trebuie văzută prin prisma aberantei lui „viziuni" politice. Decizându-se pe plan militar debarcarea în Franţa, s–a condamnat întreg răsăritul Europei în favoarea Rusiei. Statele Unite decizând, cum am văzut, a nu avea nici un fel de trupe de ocupaţie în Balcani şi a nu se amesteca în treburile interne ale acestora, condamnă implicit jumătate din Europa la comunizarea rusească. Promisiunile anglo–rooseveltiene făcute ruşilor asupra zonelor de influenţă îşi găsesc confirmarea şi consacrarea în strategia militară adoptată la Teheran.

Mulţi istorici şi strategi militari susţin că debarcarea aliaţilor trebuia să aibă loc în 1943 în Balcani sau în Franţa. Ei condamnă cu tărie tragica şi idioata clauză a „capitulării necondiţionate", decretată de Roosevelt şi Churchill la Casablanca în ianuarie 1943, care a prelungit inutil războiul. Iată ce scrie asupra acestei probleme marele istoric militar britanic Basil Liddell Hart la pagina 221 a *Istoriei celui de al doilea război mondial:* „O şi mai mare greşeală, făcută în marea strategie a războiului, a fost clauza capitulării necondiţionate. Ea a dus la prelungirea războiului, la distrugerea completă a Germaniei şi Japoniei şi era fatal să dea ruşilor posibilitatea de a domina – de a deveni stăpâni – în estul Europei şi al Asiei".

De altfel, în ceea ce priveşte soarta ţărilor „balcanice" după război, Roosevelt dădea instrucţiuni încă de la 21 februarie 1943 Departamentului de Stat:

The White House
Febr. 21, 1944

Memorandum for the acting Secretary of State.

(1) I do not want the United States to have the post–war burden of reconstructing France, Italy and the Balkans. It is definitly a British task.

(2) From the point of view of U. S. our principal object is not to take part in internal problems in Southern Europe.

F. D. R.

sau pe româneşte:

Memorandum pentru secretarul de stat interimar.

1. Eu nu vreau ca Statele Unite să aibă după *război sarcina* de a reconstrui Franţa, Italia şi Balcanii. *Aceasta este absolut* treaba britanicilor.

2. Din punctul de vedere al Statelor *Unite, obiectivul nostru* principal este de a nu lua nici un *fel de parte în problemele* interne din sud–estul Europei.

F. D. R.

Tot în lumina dorinţei lui Roosevelt *de a promova Uniunea* Sovietică drept mare putere trebuiesc *văzute şi concesiunile* extraordinare şi inexplicabile făcute *lui Stalin în tratatul lor din*

ziua de 8 februarie la Yalta, ca preţ al intrării lui în războiul de cinci zile contra Japoniei. El, singur şi între patru ochi cu Stalin, a dat Rusiei mijloacele de a controla şi domina Asia, a săpat mormântul Indochinei franceze şi al independenţei Coreei. Această strategie de favorizare a Rusiei o regăsim şi în campania militară a aliaţilor pe frontul apusean contra Germaniei. Cum zonele de ocupaţie erau deja determinate de la Quebec şi confirmate la Teheran în noiembrie 1943, strategia militară a lui Eisenhower că a adoptat un plan de atac pe un front larg şi general contra Germaniei, când ea era aproape la pământ şi când ar fi fost deajuns un atac fulgerător, concentrat pe un front redus, care să facă pe anglo-americani stăpânii efectivi ai întregii Germanii. Era strategia ce o propuneau englezii şi o preconiza Churchill, acum gata să uite orice aranjamente anterioare cu Stalin. Tot aşa se explică şi faptul că Ike a trimis faimoasa telegramă lui Stalin, în care-i spunea că „Berlinul a pierdut pentru el orice importanţă militară". Cu alte cuvinte, i-a dat mână liberă să-l ocupe. Ceva mai mult, respingând presiunile lui Churchill de a înainta cât mai mult în Germania înaintea ruşilor, el a ordonat o înaintare înceată şi retragerea imediată a trupelor, pentru a lăsa pe cele ruseşti să-şi ocupe zonele convenite. În zadar striga leul britanic, Churchill, că „situaţia s-a schimbat, că trebuie ocupat cât mai mult teritoriu, ca să poată negocia cu Stalin". Ike nu a mişcat, fiindcă el executa conştiincios ideile, politica şi instrucţiunile lui Roosevelt.

Dacă e bine stabilit că aşa decisese Roosevelt organizarea planetei după război, este mai puţin clar de ce el o vedea aşa. Problema e mai complexă şi răspunsul de asemenea. Desigur, o bună doză de „naivitate" şi de romantism, dublată de convingeri socialiste la modă la vremea aceea, vor fi fost la bază. O profundă necunoaştere a istoriei expansioniste a Rusiei şi a ideologiei marxiste, planetar revoluţionare. Poate şi anturajul? Trădarea? Rolul comuniştilor la Casa Albă şi la Departamentul de Stat? Cu siguranţă au jucat un rol important în manipularea unui preşedinte obosit, bolnav, sclerozat, senilizat. Desigur, toate aceste elemente au jucat un rol, iar rezultatul l-am văzut în concepţia sa politică personală.

Capitolul 12

M. S. REGELE MIHAI SE ADRESEAZĂ PREŞEDINTELUI ROOSEVELT

Trecută euforia „succesului“ de la 23 august 1944, cei ce l-au făcut, în frunte cu regele ţării, şi-au dat seama că România merge, fie la incorporarea ei în Uniunea Sovietică, fie la comunizarea şi sovietizarea ei. În speranţa unui ajutor moral şi a unui sprijin politic contra comportării abuzive a armatelor de ocupaţie sovietice, regele decide să-i scrie o scrisoare personală „neoficială“ preşedintelui Roosevelt.

Am găsit scrisoarea, datată 24 ianuarie 1945, dar nu am găsit memoriul de 36 de pagini ce o însoţea şi care era, cu siguranţă, o enumerare de abuzuri comise de armata roşie şi de Comisia Rusă de Control în România. Scrisoarea regelui a fost încredinţată unui ofiţer din serviciul secret al Statelor Unite, care i-a transmis-o directorului OSS William Donovan. Acesta, la rândul său, a prezentat-o preşedintelui Roosevelt numai în ziua de 5 martie 1945, când acesta, abia întors de la Yalta, era bolnav, muribund.

Nu am găsit nici un răspuns la această scrisoare. Iată-i conţinutul în întregime, în englezeşte:

King Michael of Rumania to President Roosevelt

DEAR MR. PRESIDENT: During the past four years, unfortunate circumstances and unworthy rulers have forced Romania to follow a policy and to fight a war which has been contrary to her tradition and her vital interests, in opposition with My will and the beliefs of the great majority of My people.

On August 23, 1944, with the help of God, I was able to bring My country back on the right way, the way which leads to the triumph of justice, to liberty of nations and to the respect of human dignity along with her natural and traditional allies.

I had the conviction that in carrying out this act in the manner which I did served the interest of not only My people, but also the people of all the United Nations. In view of these facts, I beg you to listen to the voice of the Romanian Nation. It is the voice of a Nation whose history, sufferings and qualities, make it worthy of notice. It is the voice of a Nation who has no other ideal than to rid itself through great sacrifices of the terrible weight of a recent past and thus by this to regain the modest but honorable place it deserves among all peace loving countries.

If the sacrifices which were made could be estimated as to their real value, and if our way could be made a bit easier, then being completely confident that I did the duty I was destined to do, I could wait with a clear conscience for the dawn of to-morrow.

But unfortunately I realize that this is not possible at the present moment. I have expressed My thanks to the glorious Red Army for the help given us regaining North Transylvania which has always been so dear to the hearts of all true Romanians.

At the present time, I am held by a painful and serious anxiety as to our future, having observed the attitude of various representatives of the U. R. S. S. in Romania, who in many cases have not at all understood our problems.

I wish to call Your attention to the inclosed note, which sets forth some of the reasons of My anxiety. It is for You to judge if these reasons are well founded, knowing the spirit of high justice which has guverned all Your actions in the past. If You agree with the reasons set forth in the note set forth in the note, I hope You will be inspired to action, the from and time of which You alone can decide.

I am hoping that in the future Romania can faithfully wait for the happy effects and beneficial influences of a just judgment by the President of the Great United States of America.

Therefore, I beg You Mr. President to accept the assurances of My highest consideration and of my most sincere wishes for your country and for yourself.

Michael R.

Jan. 24, 1945 BUCHAREST
(For. Rel. 740.00119)

Voi traduce pentru românii ce nu ştiu englezeşte scrisoarea în totalitatea ei.

„Prea Stimate Domnule Preşedinte,

În cursul ultimilor patru ani, împrejurări nefericite şi conducători nedemni (fără merit? fără valoare? – n. a.) au forţat România să urmeze o politică şi să ducă un război ce au fost contrare tradiţiei şi intereselor ei vitale, în opoziţie cu voinţa Mea şi cu convingerile majorităţii poporului Meu.

La 23 august 1944, cu ajutorul lui Dumnezeu Eu am fost în stare să duc ţara mea înapoi pe drumul cel bun, pe drumul ce duce la triumful justiţiei, al libertăţii popoarelor şi cu respectul demnităţii umane, împreună cu tradiţionalii, naturalii şi fireştii ei aliaţi. Eu am convingerea că săvârşind acest act de maniera în care l-am făcut, Eu am servit nu numai interesele poporului Meu, dar şi interesele tuturor popoarelor din Naţiunile Unite.

În numele acestor fapte, vă rog să ascultaţi vocea Poporului Român. Ea este vocea unei naţiuni a cărei istorie, suferinţe şi calităţi, merită să fie luate în seamă. Este vocea unui popor ce nu are alt ideal, decât de a se dezbrăca prin sacrificii şi greutăţi enorme de un trecut apropiat şi prin aceasta să-şi regăsească un modest dar onorabil loc pe care îl merită printre popoarele iubitoare de pace.

Dacă sacrificiile ce le-am făcut pot fi apreciate la justa lor valoare, şi dacă drumul nostru poate fi puţin uşurat, atunci, conştient pe deplin că Mi-am făcut datoria aşa cum Mi-a fost destinat, pot să aştept cu o conştiinţă curată judecata zilei de mâine. Din nenorocire Eu realizez că acest lucru nu este posibil în momentul de faţă.

Eu am exprimat mulţumirile Mele glorioasei Armate Roşii pentru ajutorul ce ne-a dat pentru recâştigarea Transilvaniei de nord, care a fost întotdeauna atât de scumpă în inimile tuturor românilor adevăraţi.

În acest moment, sunt serios preocupat şi îngrijorat de viitorul nostru, dată fiind atitudinea diferiţilor reprezentanţi ai URSS în România, care în nenumărate ocazii nu au înţeles problemele noastre.

Vreau să atrag atenţia Domniei Voastre asupra notei alăturate, din care se poate vedea raţiunea îngrijorărilor mele. Judecaţi Dv. dacă aceste motive sunt sau nu întemeiate, cunoscându-vă spiritul

Dv. de înaltă dreptate ce v–a călăuzit întreaga Dv. acţiune până acum.

Dacă Dv. sunteţi de acord cu motivele îngrijorărilor Mele din nota alăturată, Eu sper că Dv. veţi decide vreo acţiune, a cărei formă şi moment numai Dv. singur puteţi să le decideţi.

Vreau să sper că în viitor România poate aştepta cu încredere rezultate fericite şi o influenţă binevoitoare din partea unei judecăţi drepte a Preşedintelui marelui popor al Statelor Unite ale Americii.

Vă rog să primiţi, Domnule Preşedinte, asigurarea celei mai înalte stime şi urările mele de bine cele mai sincere pentru ţara Dv. şi Dv. personal.

Mihai R.

24 Ian. 1945 Bucureşti"

Răspunsul american la această scrisoare vine la 21 aprilie 1945, după moartea lui Roosevelt, printr–o telegramă a lui Stettinius (4/2145) adresată lui Burton Berry, pentru a–i spune regelui:

„că a primit instrucţiuni să comunice că preşedintele Roosevelt a primit scrisoarea şi că guvernul său simpatizează cu dorinţa României de a–şi recâştiga locul său printre popoarele doritoare de pace ale lumii. Dumneata, domnule Berry, trebuie să eviţi de a exprima vreo părere asupra memoriului anexat, spunând eventual, dacă problema va fi ridicată, că acest document a fost transmis Departamentului de Stat spre studiere."

Precizez că memoriul anexat scrisorii era de 36 de pagini şi era o dare de seamă completă asupra abuzurilor sovietice în România: reducerea armatei române, continuarea deţinerii prizonierilor de război, refuzul de a se acorda României statutul – binemeritat – de cobeligeranţă, refuzul de a înmâna administraţia Transilvaniei de nord guvernului român, deportările din Basarabia, deportarea germanilor, suportul partidului comunist român, etc., etc.

O fi ajuns această scrisoare cu memoriul ei, ce era în fapt un lung act de acuzare contra Uniunii Sovietice, în mâinile Moscovei? Nu este exclus, dată fiind infiltraţia comunistă ce se întinsese ca un păianjen, ca un cancer, peste tot.

Capitolul 13

GUVERNUL GROZA, GUVERNUL PUTERII OCUPANTE

În acest timp, România se zbătea între speranţă şi disperare. Războiul continua, armata roşie în România se apropia de un milion, aducând cu ea mizeria, foamea, jaful şi frica. Sub protecţia acestor hoarde, comuniştii din ţară dau asaltul pentru a pune mâna pe arme. Celor două guverne ale generalului Sănătescu le urmează un guvern de largă concentrare naţională sub preşedinţia generalului Nicolae Rădescu. Dar Ana Pauker, Vasile Luca şi Gheorghiu-Dej se duc la Moscova şi cer ca partidul comunist român să ia puterea. Preparative încep în întreaga ţară sub protecţia armatei roşii. Prefecturile şi primăriile sunt ocupate, funcţionarii statului bătuţi şi asasinaţi, ziarele „burgheziei" interzise de cenzura rusă. Teroarea este declanşată în întreaga ţară de bandele înarmate ale comuniştilor.

Generalul Rădescu, om ponderat şi serios, încearcă să ţină ordinea atât de necesară nu numai armatei de pe front, dar şi economiei ţării. Moscova însă vrea cu tot dinadinsul un guvern de totală obedienţă sovietică. Furtuna se apropie şi semnele prevestitoare sunt înregistrate de misiunea americană din Bucureşti care, prin şeful ei Schuyler, cere Washingtonului o poziţie fermă faţă de abuzurile ruseşti. Prin telegrama sa M460 din 22 februarie 1945 el cere ca întreaga Comisie Aliată de Control din România (Allied Control Commission – ACC) să facă o declaraţie publică, cuprinzând două puncte esenţiale:

1. Că faţă de Declaraţia de la Yalta asupra Europei eliberate ACC are responsabilitatea de a asigura până la ţinerea de alegeri libere ca România să fie guvernată de un guvern de largă concentrare naţională, în care toate partidele existente să fie reprezentate.

2. Că sub respectul condiţiei de mai sus, România, sub regele ei, are dreptul absolut de a-şi alege persoana care să formeze guvernul ei în felul în care ea va găsi de cuviinţă.

În fața agitației continue din București și simțind că Moscova este pe punctul de a schimba guvernul în România, generalul Schuyler cere urgent convocarea Comisiei Aliate de Control de sub președinția generalului rus Vinogradov, protestează din nou, dar fără rezultat. La 24 februarie 1945, atât ambasadorul american la Moscova, Averell Harriman, cât și cel britanic, Clark Kerr, protestează față de Molotov pentru provocările sovietice în România.

De subliniat atitudinea americană fermă în persoana subsecretarului de stat Grew, care prin instrucțiunile sale din 24 februarie 1945 (telegrama 2-2445) dădea îndrumări misiunii sale diplomatice din București:

„The Rumanian people should be left in no doubt of the future existence of their country as an independent state".

Poporul român nu ar trebui lăsat în dubiu asupra viitoarei existențe a țării sale ca stat independent.

Conform acestor instrucții pregătite de Grew în timpul când Roosevelt era bolnav și absent din Washington, atât generalul Schuyler, cât și Burton Berry, șeful politic al misiunii, au apărat cu demnitate și tenacitate dreptul la independență al României, după cum vom vedea.

La 24 februarie, în fața anarhiei declanșate în întreaga țară, generalul Nicolae Rădescu se adresează țării la radio acuzând direct pe Ana Pauker și Vasile Luca, „doi străini de țară". Demonstrații susținute de armata roșie au loc în București. La instrucțiunile primite de la Grew, ambasadorul american la Moscova, Harriman, face un nou protest pe lângă Molotov, la 24 februarie. Din nou Grew trimite instrucțiuni suplimentare misiunii diplomatice americane la București, subliniind că politica Statelor Unite rămâne neschimbată: în România trebuie să rămână la putere un guvern de largă uniune națională, format din toate partidele (telegrama 2-2345).

La 27 februarie, Andrei Vîșinski vine la București și cere regelui demiterea guvernului Rădescu. Burton Berry încearcă să-l vadă, dar nu este primit de comisarul adjunct sovietic de la Externe. Atunci, Berry îi scrie o scrisoare fermă prin care cere menținerea unui guvern de largă coaliție națională și să nu se tolereze nici un fel de schimbare a administrației prin violență sau intimidare (telegrama 3-645). Harriman protestează din nou la Moscova, iar Molotov respinge protestele.

Într-o a doua întrevedere cu regele. Vîșinski îi dă ultimatumul

să demită imediat pe primul-ministru Rădescu. După consultaţii, regele însărcinează pe principele Barbu Ştirbey să formeze guvernul. Acesta eşuează. Vîşinski revine la Palat şi cere expres regelui să numească pe Petru Groza prim-ministru şi pe Gheroghe Tătărescu vicepreşedinte. Consultaţii intense au loc la Palat. Iuliu Maniu cere regelui să nu accepte sub nici un cuvânt un guvern Groza. Potrivit raportului lui Burton Berry, făcut prin telegrama 3-745 din 7 martie secretarului de stat american, după ce-l văzuse pe rege, rezultă că atât Constantin Vişoianu cât şi Savel Rădulescu, consilierul său particular, au sfătuit pe rege mai curând să abdice, dar să nu accepte un guvern Groza, care ar însemna sfârşitul României libere şi al monarhiei.

Pe de altă parte, Foreign Office-ul în telegrama 104 din 3 martie 1945 a dat instrucţiuni misiunii diplomatice britanice la Bucureşti să sfătuiască pe rege „not to take an irrevocable step if he can possibly help it", să nu ia nici o hotărâre irevocabilă, dacă poate să o facă.

La 1 martie Burton Berry reuşeşte să-l vadă pe Vîşinski şi-i cere din nou să respecte Declaraţia de la Yalta şi să nu impună un guvern „minoritar" în România. Aceleaşi demersuri sunt din nou făcute de americani la Moscova, dar fără nici un rezultat.

La un alt demers scris al lui Burton Berry, Vîşinski îi răspunde la 5 martie că unul din obiectivele principale ale noului guvern va fi să lichideze ultimele urme „ale nazismului şi fascismului în România". Burton Berry, dându-şi seama că se pregăteşte masacrul general al fruntaşilor partidelor istorice, comunică imediat informaţia la Washington, subliniind (vezi telegrama 3/645) că: „este clar că unul din primele obiective ale noului guvern va fi să lichideze toate elementele pe care comuniştii le numesc «fasciste», iar noi americanii îi numim «democraţi»."

La 6 martie 1945 guvernul comunist Groza este constituit, aprobat de rege şi depune jurământul.

Faţă de acest nemaipomenit abuz Departamentul de Stat ordonă lui Averell Harriman să ceară lui Molotov ca asupra situaţiei din România să aibă loc neapărat consultări între cei trei, conform înţelegerii de la Yalta. În acelaşi timp, Washingtonul cere Londrei să se asocieze la această cerere. Problema este supusă lui Churchill, care se adresează, din nou şi direct peste capul Departamentului de Stat, lui Roosevelt la 8 martie 1945. Telegrama poartă numărul 905 şi se găseşte la Biblioteca Roosevelt din Hyde Park, New York. Iată-i pasajele importante, in traducere:

„Sunt sigur că şi d–ta ca şi mine eşti tot atât de contrariat de recentele evenimente din România. Ruşii au reuşit să instaleze prin forţă şi înşelătorie un guvern comunist minoritar. *În ce ne priveşte, noi* – britanicii – *am fost împiedicaţi să protestăm contra acestor evenimente de faptul că, pentru a avea libertatea de a salva Grecia, Eden şi cu mine, în octombrie la Moscova, am recunoscut că Rusia trebuie să aibă o voce preponderentă* [primul cuvânt] *în România şi Bulgaria, pe când noi să o avem în Greica.* Stalin a respectat în mod strict această înţelegere. De la discuţiile noastre – anglo–ruse – din octombrie, Stalin a subscris pe hârtie la principiile de la Yalta, care cu siguranţă au fost călcate în picioare în România. *Cu toate acestea, eu sunt foarte hotărât să nu insist asupra acestui punct de vedere, ca Stalin să–mi răspundă «eu nu m–am amestecat în treburile d–tale în Grecia, de ce nu–mi permiţi şi mie acelaşi tratament în România?»* I do not therefore want to do anything as regards Rumania, which may prejudice our prospects of reaching a Polish settlement [de aceea, referitor la România, nu vreau să fac nimic ce ar putea prejudicia perspectivele noastre de a ajunge la un aranjament în Polonia]".

Aşi reţinut, dragi cititori români?

Nu numai că Churchill a vândut România în octombrie 1944 la Moscova, dar acum, la 8 martie 1945, el cere Statelor Unite să nu facă nimic contra lichidării României democrate!

E drept că în aceeaşi telegramă el sugera preşedintelui american să ceară lui Stalin să *nu declanşeze imediat o mare acţiune de lichidare* în România a tuturor adversarilor lor. Cu alte cuvinte, guvernul Groza putea să facă lichidarea clasei politice şi burgheze şi intelectuale în România mai târziu, dar „nu imediat".

La această telegramă bătrânul şi muribundul preşedinte Roosevelt răspunde lui Churchill la 11 martie 1945 prin telegrama nr. 714. În ea preşedintele se declară de acord cu Churchill:

„It is obvious that the Russians have installed a minority governement of their own choosing, but, apart from the reason you mentioned in your message. *Rumania is not a good place for a test case.*" „Este evident că ruşii au instalat un guvern minoritar ales după gustul lor, dar pe lângă motivele pe care mi le–ai expus în mesajul d–tale, eu cred că România nu este un loc bun pentru a ne măsura cu ruşii".

Remarcaţi că preşedintele Roosevelt dă lui Churchill dreptate în ceea ce priveşte motivele sale de a nu protesta. Cu alte cuvinte, şi o dată mai mult, el aproba aranjamentul cu privire la sferele

de influenţă făcut de Churchill cu Stalin. Probabil că necunoscându-se acest schimb de telegrame (Roosevelt era bolnav la Palm Springs, unde moare după trei săptămâni), Departamentul de Stat presează pe Harriman să ceară întrunirea celor trei pentru consfătuire asupra situaţiei din România. Aceasta o face şi la 12 martie şi la 14 martie 1945, dar fără nici un rezultat, cu toate că era un demers „formal".

Este de la sine înţeles că fruntaşii opoziţiei româneşti au meritul de a fi provocat (cu riscul de fiecare zi al vieţii lor) asemenea demersuri.

Capitolul 14

ROMÂNIA
ÎNTRE DISPERARE ŞI SPERANŢĂ.
CONFERINŢA DE LA POTSDAM DIN IULIE 1945

După instalarea guvernului comunist Groza, opoziţia română insistă pe lângă Comisia Americană de Control în România pentru a cere urgent „aplicarea Declaraţiei de la Yalta" prin consultări tripartite şi formarea unui guvern în spiritul acestei declaraţii.

Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu bat mai mult la porţile americane, fiindcă cele britanice sunt pe jumătate închise şi ei înţeleseseră acest lucru. Burton Berry şi generalul Schuyler susţin puternic dreptatea cauzei româneşti. Datorită lor, la 24 martie 1945, secretarul de stat american Stettinius, într–o conferinţă de presă, declară că este perfect la curent cu evenimentele din România şi că situaţia de acolo cere urgente consultări *între cei trei mari* asupra ei.

La 1 aprilie 1945, în mesajul său, nr. 218, adresat lui Stalin, preşedintele Roosevelt face o scurtă aluzie la situaţia din România:

> „I frankly cannot understand why the recent developments in Rumania should be regarded as not falling within the terms of the agreement. I hope you will find time, personally, to examine the correspondence between our Governments on this subject".

„Cinstit, eu nu înţeleg de ce recentele evenimente din România nu pot fi privite ca intrând în contextul aranjamentului nostru (Declaraţia de la Yalta - n. a.). Sper că d–ta vei găsi timpul necesar ca să examinezi personal corespondenţa dintre guvernele noastre în această materie".

Era un demers important, dar care a rămas prin moartea lui Roosevelt, la 12 aprilie 1945, fără nici o urmare, mai ales că Stalin a uitat să răspundă. Voi reţine o dată mai mult cinismul lui Churchill, care la 11 aprilie 1945 prin telegrama nr. 942 îi spunea din nou lui Roosevelt de ce el nu poate interveni în

România şi că din această cauză el lasă Statele Unite să aibă primul cuvânt.

Un fapt important intervine la 3 mai 1945. E vorba de un raport direct, făcut personal preşedintelui Truman de către generalul Schuyler. În această lungă telegramă (5/545) şeful misiunii arată preşedintelui său că:

1) Comisia Aliată de Control este complet dominată de ruşi;

2) Că misiunea diplomatică nu este în măsură să asigure apărarea intereselor americane în România;

3) Că guvernul Groza este un guvern minoritar, impus direct de Uniunea Sovietică;

4) Că regele României şi conducătorii opoziţiei au discutat cu şi au informat regulat misiunea diplomatică americană de această situaţie în România şi ei cer ca Statele Unite şi Marea Britanie să aplice prevederile Declaraţiei de la Yalta. Ei au subliniat că aceste puteri au cel puţin obligaţia morală de a-i informa de intenţiile lor pentru viitor şi că, fără sprijin din afară, conducătorii vor fi lichidaţi şi ţara va fi complet sovietizată.

Vom vedea mai departe cum acest raport a avut o influenţă favorabilă asupra lui Truman.

La rândul său, Stalin trece la ofensiva diplomatică. La 27 mai 1945 el adresează concomitent lui Truman şi lui Churchill o telegramă (nr. 5–2845), prin care le cere amândurora să recunoască imediat guvernele din România, Bulgaria şi Finlanda. Voi sublinia cu tristeţe şi indignare că Averell Harriman, care a jucat un rol nefast în lichidarea României libere, a încercat şi de data aceasta să facă jocul lui Stalin. Prin telegrama nr. 5–3045 din 30 mai, ambasadorul american la Moscova cere secretarului de stat Stettinius să aprobe cererea lui Stalin şi să recunoască guvernul comunist din România şi cel din Bulgaria. Dar preşedintele Truman nu este de acord.

La 2 iunie 1945, Truman trimite un proiect de răspuns lui Churchill. Acesta, de acord cu Harry Hopkins – alter-egoul lui Roosevelt şi răspunzător pentru întreaga lui politică, fiind colaboratorul lui cel mai apropiat –, încearcă o amânare a răspunsului lui Truman, spunând că „nu e încă momentul". Totuşi, la 7 iunie 1945, răspunsul lui Truman este remis lui Stalin.

„In Hungary, Rumania and Bulgaria, however, I have not found the same encouraging signs. There, and particularly in the latter two countries, I have been disturbed to find governments which do not accord to all democratic elements

of the people the rights of free expressions, and which in their system of administration are, in my opinion, neither representative of nor responsive to the will of the people. You already know, from Ambassador Harriman's note of March 14, the reasons why the United States government consider that the political situation in Rumania should be made the subject of consultation among the threee principal Allied governments. As regards Bulgaria, you are also aware of American concern over the proposed electoral procedures and certain other political manifestations there.

I sincerely hope that the time may come when I can accredit formal diplomatic representatives to these countries. To this end I am ready at any moment to have my representatives meet with Soviet and British representatives in order more effectively to concert our policies and actions in this area. I think this would be a constructive move toward the restoration of normal peacetime relations with them as independent states ready to assume the responsibilities and to share the benefits of participation in the family of nations.

I am informing Mr. Churchill of this message to you."

Am redat acest mesaj în întregine în partea ce ne interesează, fiindcă este un document important în etapa de agonie a României. Iată traducerea românească:

„În Ungaria, România şi Bulgaria eu nu am găsit aceleaşi semne încurajatoare ca în Finlanda. Acolo, şi în special în ultimele două ţări, am fost contrariat să găsesc guverne ce nu corespund procedurii democratice privind drepturile acestor popoare de a-şi exprima liber voinţa lor; guverne care după părerea mea nu corespund în sistemul lor de guvernare nici caracterului reprezentativ ce trebuie să-l aibă şi nici voinţei popoarelor lor. Dv. ştiţi deja din nota din 14 martie a ambasadorului Harriman motivele pentru care Statele Unite consideră că situaţia politică în România trebuie să facă obiectul unei consultaţii între cele trei guverne aliate. În ceea ce priveşte Bulgaria, dv. sunteţi de asemenea informat de preocuparea americană asupra propunerilor legii electorale şi a altor manifestări politice de acolo.

Eu sper, în mod sincer, că va veni curând vremea când voi putea acredita în mod formal reprezentanţii noştri diplomatici în aceste ţări. În acest scop, eu sunt gata în orice moment să desemnez reprezentantul meu care să se întâlnească cu cel sovietic

şi cu cel britanic pentru a ne concerta asupra unei politici şi acţiuni mai efective în această regiune. Eu cred că aceasta ar fi o măsură constructivă pentru restaurarea relaţiilor din timp de pace cu ele, ca *state independente, gata să-şi asume responsabilităţi şi să împartă beneficiile participării lor la familia naţiunilor.*

Îl voi informa pe dl. Churchill de acest mesaj adresat dv."

Acest mesaj atât de înţelept, ponderat, şi venind de la un adevărat democrat şi om de inimă, este respins de Stalin la 9 iunie 1945. Problema se va relua la conferinţa de la Potsdam.

Înainte de a vedea ce s-a întâmplat acolo cu privire la România, voi face câteva precizări asupra celor petrecute în ţară în acest răstimp.

După demiterea sa de către Vîşinski, generalul Rădescu găseşte refugiu la misiunea diplomatică britanică. Acest lucru pune în discuţia britanicilor şi americanilor problema de principiu a exilului atât a regelui şi reginei-mame, cât şi a fruntaşilor politici. Toată lumea trăia sub teroare. Sesizat de această problemă, secretarul de stat Stettinius dă instrucţiuni curioase generalului Schuyler, considerând că chestiunea „azilului" este de resortul... întregii Comisii Aliate de Control şi că, deci, înainte de a acorda azilul... trebuie să se discute cu generalul rus. Churchill, mai generos, informează pe ambasadorul american la Londra, Winant, la 25 aprilie 1945, că el a dat dispoziţii misiunii britanice la Bucureşti ca să dea la nevoie azil politic regelui şi reginei-mame (telegrma 4/2545).

Burton Berry raportează la Washington (4/2445) la 24 aprilie că, din cauza dezastrului economic şi a haosului şi teroarei ce domneşte în ţară, „un grup", care el crede că ar fi compus din oamenii ce au iniţiat şi executat actul de la 23 august 1944, se gândeşte să răstoarne guvernul Groza cu acordul tacit al regelui. El, Berry, consideră că ar fi o acţiune „inviting disaster", ce ar duce la sinucidere şi nici nu vrea să audă de aşa ceva. Altfel, s-ar face el însuşi un „conspirator".

Subsecretarul de stat Grew îi răspunde la 21 iunie că-l aprobă întru totul şi îl autorizează să-i răspundă lui Maniu, dacă va reveni să-l vadă, că politica americană faţă de România rămâne neschimbată. Aceasta era o aluzie la demersul făcut de însuşi Iuliu Maniu pe lângă Burton Berry la 8 iunie. Bătrânul luptător, într-o lungă întrevedere, a spus reprezentantului american: „România nu mai este un stat suveran. Guvernul ei este compus numai din Quislingi ai Rusiei. Titel Petrescu e gata să părăsească

guvernul şi să treacă în opoziţie". Maniu l-a lăsat să înţeleagă că, dacă el ar putea obţine suportul anglo-americanilor, este gata să convingă pe rege să demită guvernul Groza şi să formeze un alt guvern cu toate partidele. El, Maniu, a întrebat care ar fi reacţia guvernului american, dacă ruşii ar menţine totuşi, prin forţă, guvernul Groza demis de rege. „Eu" – spune Burton Berry – „l-am pus în gardă contra oricăror violenţe şi i-am spus că o precipitare de evenimente în România ar întârzia mai curând, decât ar grăbi, rezolvarea crizei de către cei trei aliaţi. *Maniu mi-a răspuns că fără o asigurare formală şi categorică de suport a americanilor el nu va provoca în nici o împrejurare o situaţie care ar putea fi considerată ca o rebeliune contra autorităţilor ruseşti*". La această importantă conferinţă a asistat, la cererea lui Maniu, şi generalul Schuyler.

Semnalez o telegramă a lui Grew către Burton Berry din 29 martie 1945, în care acesta spune:

„Noi americanii nu putem să ne luăm responsabilitatea de a sfătui pe Maniu sau oricare alt lider politic român asupra deciziilor ce ei singuri trebuie să le ia, atât în ceea ce priveşte poziţia lor de şefi, cât şi viitorul organizaţiilor lor."

Bănuiesc că aceste instrucţiuni au fost date lui Burton Berry în urma convorbirilor anterioare avute de el cu Maniu, în care ar fi discutat de eventuala demisie a şefului Partidului Naţional Ţărănesc şi eventuala dizolvare a partidelor politice. Voi reţine de asemeni că, pentru a sublinia nerecunoaşterea guvernului Groza, Departamentul de Stat nu a confirmat primirea scrisorii lui Groza către preşedintele Roosevelt, dar Churchill a confirmat-o prin Le Rougetel.

O altă problemă care preocupa pe M. S. regele şi pe fruntaşii opoziţiei în acest timp era agitaţia pentru reîntoarcerea în ţară a fostului rege Carol II. Ruşii au păstrat contactul cu Carol II, şi direct prin ambasadorul lor, şi prin Gheorghe Tătărescu. Din procesele-verbale („the minutes") ale discuţiilor anglo-ruse la Moscova din octombrie 1944 vedem că problema regelui Carol II preocupa serios pe Anthony Eden, care l-a întrebat pe Molotov ce îi interesa pe ruşi şi ce intenţii au cu el, Molotov răspunzându-i „că regele Carol II era interesant cât era război, acum nu mai interesează". Ministrul de Externe al Marii Britanii considera de datoria sa (fiindcă problema era serioasă) să informeze întregul cabinet britanic de cele spuse de Molotov. În documentul secret nr. 155, din 17 octombrie 1944, Eden informează pe colegii săi că Molotov a adăugat că în timpul războiului ruşii voiau să-l

utilizeze pe Carol, fiindcă numele său putea fi utilizat să creeze dificultăţi şi teamă în cercurile româneşti care mai rezistau. Molotov a adăugat că nu e mulţumit de Iuliu Maniu în România, fiindcă el nu s–a declarat încă favorabil armistiţiului încheiat cu România.

M. S. regele Mihai era el însuşi serios preocupat de intenţiile tatălui său de a reveni în România. Faptul ni–l relatează Burton Berry în raportul său din 22 aprilie 1945, trimis la Washington după lunga sa vizită făcută fostului suveran.

„Regele mi–a spus că el este convins că Ana Pauker şi alţi membri mai radicali ai partidului comunist sunt porniţi să–l discrediteze şi până la urmă să–l elimine pe el. În ultima vreme ei au început o campanie de zvonuri prin care se cere reîntoarcerea tatălui său. Bineînţeles, ei nu au ce face cu Carol, dar Carol poate fi mai uşor discreditat în ochii ţării şi deci poate fi mai uşor eliminat (detronat) decât el".

Regele Carol II se găsea în exil în Brazilia la acea dată. Dar Departamentul de Stat era informat încă din 14 ianuarie de intenţiile lui Carol II de a se întoarce în România. Arhiducele Otto De Habsburg a informat Departamentul de Stat că el a prezentat primului–ministru Salazar la Lisabona o copie a unui „agrement" făcut la Ciudad de Mexico între Carol şi ambasadorul sovietic Umanski, în care el promitea să fie flexibil în schimbul ajutorului sovietic de a se reîntoarce pe tron. Departamentul de Stat a considerat util a informa despre aceasta la 17 iunie pe însuşi preşedintele Truman.

La 27 iunie 1945, reprezentantul american, dl. Melbourne (telegrama nr. 6–2745) semnalează la Washington că fruntaşii politici ai opoziţiei din România sunt îngrijoraţi de faptul că fostul rege Carol II ar fi obţinut o viză pentru Franţa. Dl. Melbourne adaugă că, dată fiind situaţia de criză din România, s-ar putea ca ruşii să vrea să înlocuiască pe regele Mihai prin tatăl său, un om compromis, care va fi instrument maleabil în distrugerea sentimentului monarhic, singurul punct de rezistenţă în aceste momente de criză.

După cum vedeţi, aceste zvonuri sunt puse în circulaţie în momentele de criză în România, pentru a se face presiune asupra regelui şi a fruntaşilor din opoziţie, ce nu puteau concepe revenirea lui Carol II pe care l–au detronat. Dar şantajul continua. Astfel, acesta, la 9 octombrie 1947, cere o viză pentru Lisabona, iar subsecretarul de stat Lovett instruieşte legaţia americană să continue a supraveghea mişcările fostului rege (fostul rege se

însurase în luna iulie 1947 cu Elena Lupescu – „Duduia"). În urma unor informaţii serioase asupra unor contacte comuniste cu fostul rege Carol, Foreign Office dă instrucţiuni ambasadei britanice din Lisabona să ceară lui Salazar să ia toate măsurile pentru a împiedica plecarea acestuia din Portugalia. Informaţia preciza că „Duduia" şi Urdăreanu, fostul său mareşal al Palatului, insistă asupra acestei reîntoarceri.

Şantajul comuniştilor cu regele Carol s-a accentuat după decizia regelui Mihai luată la 20 august 1945 de a cere demisia guvernului Groza, demisie refuzată şi de acesta şi de ruşi. Seriozitatea eventualei reîntoarceri a lui Carol este subliniată de energica intervenţie a secretarului de stat Byrnes, făcută la 27 august 1945, când el personal a cerut ambasadei portugheze din Washington oficial să retragă viza portugheză lui Carol, care urma să se îmbarce la Rio de Janeiro pe vaporul „Serpo Pinto" la 28 august împreună cu Elena Lupescu şi cu Urdăreanu. Asupra acestei probleme britanicii erau de acord cu americanii. Carol trebuia cu orice preţ împiedicat să revină în România. La 1 septembrie, din nou Byrnes telegrafiază ambasadorului american la Rio de Janeiro, Berle, să informeze pe Urdăreanu că Statele Unite, in consultaţie cu britanicii, francezii şi portughezii, consideră sosirea lui Carol în Europa inoportună (telegramă 8–3045).

Bineînţeles, în ţară, Gheorghe Tătărescu susţinea revenirea lui Carol, iar Ana Pauker şi Gheorghiu-Dej aruncau spre Palat şi opoziţie aceeaşi perfidă ameninţare. Şi regele, şi conducătorii, şi ţara, continuă agonia începută la 6 martie prin numirea guvernului Groza.

Cum şantajul cu Carol continua în România şi cum acesta persista în intenţiile lui de a reveni în Europa, Burton Berry, prin telegrama nr. 12–1045 din 10 noiembrie, cere Departamentului de Stat să facă totul ca să susţină iniţiativa britanică de a-l ţine departe de Europa pe Carol, „fiindcă acesta constituie o ameninţare în plus contra instituţiilor democratice româneşti". De altfel, intervenţiile anglo-americane au dus la notificarea guvernului francez făcută lui Carol, că vizita sa este considerată „inoportună". Pentru a se exercita mai multă presiune asupra regelui, care în aceste împrejurări şi perioadă a dat dovadă atât de patriotism cât şi de înţelepciune prin poziţia sa fermă faţă de ruşi, Tătărescu, Ana Pauker, Gheorghiu-Dej au început să agite problema unui „Consiliu de regenţă", iar generalul rus Susaikov a început chiar „consultaţii" în acest sens cu unii politicieni.

Capitolul 15

ROMÂNIA DUPĂ CONFERINŢA DE LA POTSDAM

S-a crezut şi se crede încă, că împărţirea Europei şi delimitarea intereselor globale ruso-americane s-ar fi făcut la Yalta. În ceea ce priveşte pierderea Europei de răsărit, aşa cum am arătat, ea a fost anterioară Conferinţei de la Yalta, care s-a ţinut între 4-11 februarie 1945. La Yalta s-a discutat chestiunea Poloniei şi a Germaniei şi putem spune că s-a finalizat sacrificarea Poloniei şi s-a trasat drumul împărţirii Germaniei.

Despre România nu s-a discutat nimic. Partajul mondial de care se vorbeşte reiese din concesiile extraordinare făcute de Roosevelt (cu semnătura lui Churchill) lui Stalin în Extremul Orient, ca URSS să intre în război contra Japoniei. Un război care pentru el a durat şase zile şi i-a adus controlul Asiei. În ceea ce priveşte Europa de răsărit, la Yalta s-a semnat o *Declaraţie asupra Europei eliberate*, care, dacă ar fi fost luată în serios, respectată şi aplicată, putea fi un pas pozitiv pentru o adevărată pace în Europa. Dar „Declaraţia" nu era decât un document de vitrină, o perdea de fum, care permitea orice interpretare, orice abuz, orice crimă. Era un act de demagogie, retorică, un act pentru consumul american intern. „Cei trei şefi de guvern" – începe Declaraţia – „se angajează să se consulte în perioada de instabilitate în Europa eliberată, ajutând popoarele foste satelite ale Axei să-şi rezolve problemele prin mijloace democratice. Să formeze guverne interimare, până la alegeri libere, pe o bază largă democratică, aşa încât ulterior prin alegeri libere aceste popoare să fie în măsură să-şi aleagă singure şi libere instituţiile democratice, după propria lor voinţă".

Sună frumos, sublim şi mai ales generos şi democratic. Declaraţia mai are un paragraf, de care ruşii, ce aveau „primul şi ultimul cuvânt în România", au ştiut să se servească de minune:

„Stabilirea ordinii în Europa şi reconstruirea economiilor naţionale trebuie să fie împlinite prin procedee care să permită

popoarelor eliberate *să distrugă până şi ultimul vestigiu de nazism sau fascism*, etc."

Cum nici nazismul şi nici fascismul nu au fost definite, epitetul a fost aplicat tuturor românilor cu adevărat democraţi şi trataţi în consecinţă. Americanii interpretau Declaraţia în sensul ei natural şi cinstit, ruşii aveau interpretarea lor personală. Vişnski a aplicat-o la 6 martie 1945, când, substituindu-se regelui României şi cu ameninţarea tancurilor sovietice, a impus guvernul său, guvernul Groza, României ocupate.

Conferinţa de la Potsdam a avut loc între 17 iulie şi 2 august 1945. Ea se ţinea între cei trei mari: Churchill-Truman-Stalin, iar apoi, după înfrângererea lui Churchill la alegerile din Marea Britanie, Clement Attlee, devenit prim-ministru, l-a înlocuit. Delegaţia americană a venit la conferinţă pregătită să ridice chestiunea violării, în Balcani, de către sovietici a Declaraţiei de la Yalta. În acest sens preşedintele Truman a cerut ca această chestiune să figureze pe ordinea de zi. Când problema a fost ridicată, Stalin personal s-a opus ca ea să fie discutată şi ea a fost amânată. Când – în sfârşit – a fost din nou reluată de miniştrii de Externe, ea a dat loc la discuţii vii şi prelungite. Byrnes susţinea că Declaraţia de la Yalta nu a fost respectată şi cerea o acţiune comună a celor trei pentru „reorganizarea" guvernelor din Bulgaria şi din România prin participarea tuturor partidelor democratice. Aceasta va fi un preludiu la recunoaşterea acestor guverne şi la încheierea tratatelor de pace. Statele Unite cereau cooperarea celor trei mari pentru a efectua în Bulgaria şi România alegeri libere, supravegheate şi controlate de cei trei. „Molotov a cerut mai întâi – pur şi simplu – recunoaşterea diplomatică a celor două guverne în chestiune şi numai după aceea alegeri. În plus, el a adăugat că «Uniunea Sovietică nu poate accepta nici un fel de control sau supraveghere a alegerilor»".

Anthony Eden, la rândul său, declara că din punct de vedere constituţional Anglia nu poate recunoaşte guvernul Groza şi pe cel bulgar înainte de încheierea tratatelor de pace (Cu toate acestea Anglia l-a recunoascut, şi încă repede, şi nu numai înainte de semnarea tratatelor de pace, dar chiar înaintea alegerilor). „Problema constituţională" fusese repede revizuită şi abandonată. În cursul Conferinţei, în cadrul unui dineu intim dintre Stalin şi Churchill, acesta i s-a plâns premierului britanic de atitudinea şi de protestul americanilor privind România. El îi reproşa că acordul lor din octombrie 1944 nu era respectat în România, cu toate

că el il respecta in Grecia. Churchill i-a răspuns... că nu cunoaşte protestul american. Până la urmă, in ceea ce priveşte România, conferinţa a hotărât reorganizarea Comisiei Aliate de Control (ACC) de la Bucureşti, de care se plângea mereu generalul Schyler, şi consultări în vederea crizei din România. În paragraful IX şi X ce priveau România se preciza pentru cei trei mari:

I. Că era de dorit să se încheie cât mai urgent tratate de pace, în care scop se dădea mandat Consiliului Miniştrilor de Externe să le pregătească şi să le încheie.

II. „Cele trei guverne acceptă să examineze *fiecare în mod separat*, intr-un viitor apropiat, in lumina situaţiei existente in România, stabilirea de relaţii diplomatice cu aceste ţări (şi România) şi aceasta, pe cât posibil, înainte de încheierea tratatelor de pace cu ele". Cu toate că Statele Unite aveau bomba atomică şi preşedintele Truman a amânat intenţionat conferinţa ca să poată anunţa vestea lui Stalin, în speranţa că îl va impresiona, acesta a triumfat şi la Potsdam, ca şi la Yalta. De altfel, Stalin era la curent cu toate secretele bombei atomice şi ştia despre ea mai mult chiar decât preşedintele american. El avea informaţii directe de la sursă: savanţii englezi şi americani ce lucrau la bombă, Fuchs, May, etc. Imediat după Potsdam, Uniunea Sovietică recunoaşte diplomatic guvernul Groza. După conferinţă, Byrnes conclude în mod just:

„Eforturile făcute de noi în ceea ce priveşte Europa de răsărit au fost mai puţin fericite decât le speram" (pagina 177, *Speaking Frankly*).

Istoricul Lisle A. Rose scrie şi el că, atât Truman, cât şi Byrnes au fost „moi" la Potsdam, că au marcat voit o distanţă faţă de englezi, că au acceptat pe loc intrarea României şi Bulgariei în Naţiunile Unite, cu toate guvernele lor „nereprezentative", că nu au insistat deloc asupra „controlului alegerilor" propuse şi că Byrnes a avut grijă să marcheze că ei sunt cu totul opuşi asumării unui rol activ şi important în răsăritul Europei. Aceste impresii şi reproşuri – foarte întemeiate – le vom vedea mai departe în tot comportamentul lui Byrnes faţă de România.

Voi sublinia din nou atitudinea echivocă a secretarului de stat Byrnes în această chestiune, ca şi a guvernului britanic, spre deosebire de atitudinea demnă şi plină de curaj şi suflet a lui Burton Berry de la Bucureşti.

La întoarcerea sa de la Potsdam, Jimmy Byrnes a împărtăşit

fostului ambasador Davies intenţiile sale faţă de România şi Bulgaria:

„După ce el a făcut compromisuri cu Moscova în ceea ce priveşte Polonia, Finlanda şi Ungaria, el va încerca să facă acelaşi lucru în România şi Bulgaria".

Şi veţi vedea că, împotriva preşedintelui Truman, a Departamentului de Stat, a Congresului şi a poporului american, Jimmy Byrnes, colaboratorul şi intimul prieten al lui Roosevelt, s-a ţinut de cuvânt: a făcut un compromis cu Moscova, vânzând definitiv ruşilor şi România şi Bulgaria.

La 9 august 1945, preşedintele Truman raporta naţiunii americane asupra Conferinţei de la Potsdam. În ceea ce priveşte România – mă repet – el declara în faţa întregului popor al Statelor Unite şi în lumea întreagă:

„La Yalta cele trei guverne au decis să asume o responsabilitate comună la instalarea unor regimuri de largă concentrare democratică în toate ţările satelite. Această rezoluţie a fost confirmată la Potsdam pentru România, Ungaria şi Bulgaria. *Aceste ţări nu vor cădea deci niciodată în zona de influenţă a nici unei puteri*".

Cu toată cenzura rusă din ţară, cu toată lipsa de informaţii, acest strigăt al libertăţii s-a auzit şi în România şi el a declanşat imediat o temerară şi patrotică acţiune a regelui şi opoziţiei româneşti.

ACTUL DE LA 20 AUGUST 1945

La 20 august 1945, printr-un act de curaj, de înaltă ţinută, regele României cere demisia guvernului sprijinit de Uniunea Sovietică al lui Petru Groza. El adresează în acest scop o scrisoare similară celor trei şefi ai Comisiei Aliate de Control din România cu următorul cuprins:

„Ţinând seama de protocolul Conferinţei de la Berlin (Potsdam), prin care se precizează că recunoaşterea diplomatică a guvernului român, constituie o condiţie prealabilă pentru ca România să poată încheia tratatele de pace cu cei trei aliaţi şi că astfel România poate obţine sprijinul acestor mari puteri pentru a fi admisă la Naţiunile Unite şi ţinând seama de poziţia luată de Statele Unite şi de Marea Britanie faţă de guvernul român în compoziţia sa actuală, am considerat că este de datoria

mea ca monarh constituţional să mă consult, în conformitate cu procedura constituţională, aşa cum este ea consacrată de tradiţia acestei ţări, cu fruntaşii politici în ceea ce priveşte această situaţie.

Majoritatea acestor conducători s-au pronunţat în favoarea unui guvern de largă reprezentare democratică şi naţională, care să permită recunoaşterea sa de principalele puteri aliate şi ca atare să permită încheierea tratatelor de pace şi admiterea României la Naţiunile Unite. În consecinţă, m-am simţit obligat să cer primului-ministru să-mi uşureze această sarcină pentru o soluţie corespunzătoare şi să-mi prezinte demisia prezentului guvern. Formarea unui guvern larg reprezentativ nu a fost posibilă, fiindcă primul-ministru nu a dat urmare cererii mele.

În aceste condiţii, m-am simţit obligat să cer guvernelor Uniunii Sovietice, al Statelor Unite şi al Marii Britanii ca, în conformitate cu decizia luată de cei trei la Conferinţa din Crimeea şi a exercitării în comun a responsabilităţii asumate de ei, să aibă bunăvoinţa să ne dea asistenţa lor în vederea formării unui guvern român care, conform Protocolului de la Berlin, să poată fi recunoscut de cei trei mari aliaţi, punând astfel România în poziţia de a încheia tratatele de pace şi a fi admisă la Naţiunile Unite.

Mihai I R."

Urmarea este o luptă pe viaţă şi pe moarte între guvern şi opoziţie. De trei ori Groza refuză să demisioneze. Trei note de sesizarea Comisiei Aliate de Control sunt respinse de către ruşi. Alte trei demersuri făcute direct de Departamentul de Stat sunt respinse de Molotov. Speranţa ca România să-şi găsească un guvern al său, nu al puterii ocupate, începe să se clatine. Perspectiva încheierii tratatului de pace şi plecarea armatei roşii (de încă 600000 de soldaţi la acea dată) din ţară se îndepărtează tot mai mult. Cum aţi văzut, ameninţările contra regelui şi a fruntaşilor politici se fac tot mai dese, tot mai puternice. Cu toate că era în rebeliune constituţională, în adevărata stare de uzurpare de putere, guvernul Groza, recunoscut acum şi diplomatic de ruşi, continua a guverna, chiar dacă regele refuza să semneze decretele prezentate. Pe de altă parte, autorităţile ruseşti invitau pe rege la manifestările lor de celebrarea „victoriilor" armatelor roşii în România, la decernarea de decoraţii generalilor români din serviciul lor, cereau decorarea de către rege a oamenilor lor, toate acestea punând pe suveran într-o dramatică poziţie.

După actul de la 20 august 1945, pe care eu îl admir, respect şi aprob (faţă de actul de la 23 august 1944), Jimmy Byrnes trimite instrucţiuni lui Burton Berry, cel puţin curioase, dacă nu chiar revoltătoare. Prin telegrama nr. 8/2545 din 25 august el îi atrage atenţia că:

„Contact with Rumanian political leaders should be avoided at present time". Adică să evite să vadă pe fruntaşii politici români (atunci cum putea fi el informat şi să-şi facă datoria la Bucureşti?) şi adăugă: „eu nu cred că trebuie dat nici un sfat şi nici o asigurare regelui în ceea ce priveşte actuala sa poziţie dificilă faţă de guvernul Groza şi de autorităţile sovietice sau privind evenimentele ce ar putea să se ivească cu privire la viitorul sau poziţia sa personală".

Nu numai că voia să taie opoziţia română de orice contact cu misiunea diplomatică americană, dar vroia să-l izoleze pe rege, lăsându-l fără nici un sfat şi, mai ales, fără un cuvânt de încurajare din partea americană că va rămâne pe tron ori în viaţă.

La aceasta, Burton Berry răspunde la 31 august 1945 (telegrama 8/3145) printr-un lung memoriu în care susţine cu tărie:

„Dacă România mai poate fi scăpată de un regim comunist impus în mod fraudulos, este esenţial ca cei trei aliaţi să acţioneze repede asupra cererii regelui Mihai. Noi trebuie să acţionăm repede - nu ca în trecut - sau să plătim pentru greşelile noastre. *Plata în România ar fi o dezastruoasă subminare a întregii noastre poziţii morale în această ţară.*"

Memoriul ar trebui citat în întregime, dar spaţiul nu-mi permite acest lucru, cu atât mai mult cu cât am o altă telegramă pe care trebuie să o citez. Cum am scris mai sus, poziţia englezilor a fost în tot acest timp moale, dubioasă, echivocă. Faptul l-a indignat pe Burton Berry, care în telegrama sa din 13 decembrie 1945 cu nr. 12/1345 se ridică contra atitudinii de la Foreign Office şi în special a secretarului ei permanent, Sargent, care critica pe Iuliu Maniu şi cerea recunoaşterea guvernului Groza.

> There are some indications that the British Government is in a mood to consider changing its past firm policy on the Rumanian situation. Perhaps that policy is determined by much larger interests than the British position in Rumania. If so, the matter is one upon which this Mission has no right to pass judgment. It does, however, feel an obligation to point out that the British Government's zeal for a solution seems

to be warping its view of facts that must be available. For example the discouraging perspective with which the FonOff [Foreign Office] views the position of the political opposition in Rumania does not conform to facts.

The Liberal Party streght in the country is probably not great but there is a great deal of vigor in its leadership. Mr. Bratianu has often said that when Mr. Vyshinski installed the Groza government that he took from the hands of the Rumanian political leaders the possibility of finding any real solution of the Rumanian crisis. We cannot quarrel with this analysis.

In spite of a constant effort by the Communists to split and weaken the Socialist Party, it is a fact that is has roots in Rumanian victory [history?] and that is has shown considerable gains of popularity in the past year.

Whether the British, or we, like Mr. Maniu's dilatory and often negative maneuvering, it is a fact that he remains the unquestioned symbol of Rumanian democracy and in a free election his party will certainly win the largest block of votes. Moreover, from my observations I cannot concur with the British that Mr. Maniu is useless in the Rumanian political scene or that he has only „yes men" in his entourage. When I last saw him, on December 6, he appeared vigorous and alert. With his party newspapers suppressed, and without the right to hold public meetings, he has done a first rate job in maintaining party discipline, and this in spite of continued Communist endeavors to entice away some of his lieutenents and divide his strenght. He, Mihalache and others around him agree that the fundamental question for Rumania is the continued independence and integrity of the country.

Repeated to London as 116 and to Moscow as 287.

BERRY

„Sunt oarecare indicaţii că guvernul britanic este gata să considere o schimbare a politicii sale trecute de fermitate în ceea ce priveşte situaţia din România. Se poate ca această nouă politică să fie determinată de interese mai largi decât poziţia Marii Britanii în România. Dacă este aşa, misiunea noastră de aici de la Bucureşti nu are dreptul să o judece. Mă simt totuşi obligat să subliniez că zelul guvernului britanic pentru o soluţie facilă denaturează faptele ce trebuiesc cunoscute. Astfel, opinia şi perspectiva ce

Foreign Office o are asupra realităţilor politice şi a partidelor de opoziţie din România nu corespunde faptelor. Partidul Naţional Liberal nu o fi prea mare în ţară, dar are o conducere tare, viguroasă. Domnul Brătianu spune adeseori că atunci când domnul Vişnski a instalat guvernul Groza a luat din mâinile conducătorilor politici români posibilitatea de a găsi vreo soluţie reală pentru criza românească. Noi nu putem pune în discuţie această analiză.

În pofida încercărilor constante ale comuniştilor de a scinda şi slăbi Partidul Socialist, este un fapt că acesta are rădăcini puternice şi a câştigat mare popularitate în ultimul an.

Dacă nouă sau britanicilor ne place sau nu tactica «dilatorie şi negativă» a lui Iuliu Maniu, este un fapt că el rămâne simbolul indiscutabil al democraţiei româneşti şi în alegeri libere partidul său va avea cel mai mare număr de voturi. Mai departe, din cele observate de mine, nu pot fi de acord cu britanicii că Maniu nu are nici o utilitate pe scena politică românească şi că în jurul lui nu are decât oameni care ascultă orbeşte. Când l-am văzut ultima dată, la 6 decembrie, el mi-a apărut viguros şi vioi. El, Mihalache şi ceilalţi din anturajul lor, toţi sunt de părere că chestiunea fundamentală pentru România este neîntrerupta neatârnare şi integritatea ţării."

Ce splendidă ţinută la acest om, care s-a zbătut zi de zi, pas cu pas, un an şi jumătate, alături şi pentru poporul român şi valorile fundamentale democratice ale ţării sale! Cu câteva zile mai înainte, după ce Jimmy Byrnes refuzase cererea de azil înaintată de Iuliu Maniu pentru fruntaşul partidului său Ilie Lazăr, care era împreună cu fiica sa sub ameninţarea hoardelor comuniste, Burton Berry cerea totuşi guvernului american:

„Eu sunt absolut ferm convins că, dacă Statele Unite vor să respecte obligaţiile ce şi le-a asumat la Yalta şi Potsdam, trebuie să o facă «bringing pressure», presând şi cu hotărâre faţă de guvernul sovietic, iar în acelaşi timp să păstreze o atitudine absolut inflexibilă în ceea ce priveşte situaţia din România".

Într-o altă telegramă, şeful misiunii diplomatice americane la Bucureşti se ridica din nou împotriva politicii de abandonare preconizată personal de subsecretarul de stat Orme Sargent, care – telegrafiază el – „nu ne-ar aduce decât dispreţul majorităţii poporului român, faţă de abandonarea principiilor pe care le-am enunţat la Yalta şi pe care ne-am sprijinit până acum."

Ţara se lupta între viaţă şi moarte, între disperare şi speranţă.

Capitolul 16

POLITICA STATELOR UNITE FAŢĂ DE ROMÂNIA DUPĂ YALTA

La numai o lună după moartea lui Roosevelt, Departamentul de Stat propune într-un raport al subsecretarului de stat Grew ca cererea de împrumut de şase miliarde de dolari a Uniunii Sovietice să fie tergiversată pentru a forţa pe ruşi „să coopereze în câteva probleme politice în Europa şi în special în România".

„Grew suggested to go slowly on Russian loan, in order to use this request to bargain with Moscow to obtain Russian cooperation in some of our European problems, particularly in Rumania" (vezi Admiral Leahy, *I Was There*, pagina 336).

Preşedintele Truman, luând „ad litteram" Declaraţia de la Yalta asupra Europei eliberate, cerea guverne democratice în România şi Bulgaria şi alegeri absolut libere. El nu ştia despre sau nu aproba „aranjamentele" lui Churchill cu Stalin asupra zonelor de influenţă în Balcani. O nouă conferinţă a celor „trei mari" era proiectată în vara anului 1945, după capitularea necondiţionată a Germaniei. Ea a avut loc la Potsdam începând din 17 iulie 1945.

Cum Statele Unite considerau oficial că ruşii au violat acordurile de la Yalta asupra Europei eliberate, în ceea ce priveşte România, preşedintele Truman a cerut să i se pregătească acest dosar pentru Conferinţa de la Potsdam şi ca problema să fie inclusă în agenda propusă de americani pentru ordinea de zi a conferinţei. Şeful de stat major al Casei Albe, amiralul Leahy, ne dă în memoriile sale, la pagina 391, documentul pregătit de Statele Unite pentru această mare conferinţă:

VII RUMANIA, BULGARIA, HUNGARY

At Yalta the Premier of the USSR, the Prime Minister of Great Britain, and the President of the United States agreed in a „Declaration on Liberated Europe" to coordinate,

during the temporary period of instability in liberated Europe, the policies of their three governments in assinting the liberated peoples to solve, by democratic means, their pressing political and economic problems, and freely to choose the from of government under which they would live.

The three governments agreed to jointly assist the people in any European liberated state or former Axis satellite state:

a. to establish conditions of internal peace

b. to carry out emergency measures of relief

c. to form interim governmental authorities representative of all democratic elements

d. to facilitate the holding of free elections of governments responsive to the will of the people

The agreements contained in this „Declaration on Liberated Europe“ had not been observed in Rumania, Bulgaria, and Hungary, where the conditionas appeared to be in exact accord with anticipations that produced the Declaration. The President therefore desired:

1. That the promised three–party consultations be entered upon at once.

2. That all restrictions upon the free entry of Allied officials into the liberated territories be immediately withdrawn.

3. That steps be taken at once by the three Allied Governments to assist the people of liberated territories and former Axis satellites to conduct free elections (supervised by numerically equal agencies of the three great powers), to choose the form of government under which they wished to live.

Upon the establishment of such governments chosen by democratic processes in free and unrestricted elections, the United States was prepared to grant to them formal recognition as sovereign states.

Pe scurt, Statele Unite, constatând violarea acestor angajamente luate la Yalta prin instaurarea guvernului comunist Groza şi a tiraniei sovietice, cere constituirea imediată a comisiei celor trei mari puteri prin miniştrii lor de Externe pentru consultări asupra situaţiei din România, Bulgaria şi Ungaria. Memoriul pregătit de Statele Unite cerea la punctul 3 să se ia urgent măsuri pentru alegeri libere (şi prevedea modul lor de control) şi apoi constituirea de guverne democratice reprezentative. „Numai în

aceste condiţiuni erau dispuse Statele Unite să le recunoască ca state suverane".

După cum vedeţi, era un nou limbaj, ţinut de un nou preşedinte. Discuţii vii între Byrnes şi Molotov, care se opunea „oricărui control al alegerilor" şi presiuni ruseşti pentru recunoaşterea guvernelor comuniste de la Bucureşti, Sofia şi Budapesta, „în vederea încheierii tratatelor de pace". „Preşedintele Statelor Unite" – ne redă şeful Casei Albe, amiralul Leahy, care era prezent – „a spus-o clar şi răspicat că Statele Unite nu au intenţia de a recunoaşte aceste ţări până când ele nu vor avea guverne libere, alese de ele singure şi fără nici o presiune venită din afara graniţelor lor" (paginile 405–406). La pagina 416, amiralul Leahy adaugă că la a opta şedinţă plenară din 22 iulie, Stalin personal a făcut un efort „considerabil" pentru recunoaşterea guvernelor comuniste în discuţie. Preşedintele Truman a răspuns scurt şi categoric că Statele Unite vor face această recunoaştere atunci când „vom fi satisfăcuţi asupra cerinţei că aceste guverne sunt rezultatul dorinţei popoarelor respective şi nicidecum înainte de a fi satisfăcuţi". În faţa acestui total impas se decide ca problema să fie trimisă spre studiere celor trei miniştri de Externe. Preşedintele Truman – conchide amiralul – a înfruntat pe Stalin cu demnitate şi o ţinută de care „orice american trebuie să fie mândru". El a refuzat să acorde recunoaşterea din partea Statelor Unite a regimurilor-marionetă instaurate de Moscova în România, Bulgaria şi Ungaria. Voi sublinia că meritul acestor nerecunoaşteri trebuie acordat şi fruntaşilor români, care au protestat contra tiraniei, precum şi colaborării între reprezentanţii Statelor Unite şi opoziţia din România, după cum vom vedea.

Conferinţa de la Potsdam se termină, preşedintele Truman se reîntoarce la Washington, iar la 9 august 1945 el se adresează poporului american spre a-i raporta asupra acestei conferinţe de la Potsdam. Iată pasajul care ne interesează, aşa cum figurează el în *The Department of State Bulletin*, vol XIII, din 12 august 1945, paginile 211–212:

> At Yalta was agreed, you will recall, that the three governments would assume a common responsibility in helping to reestablish in the liberated and satellite nations of Europe governments broadly representative of democratic elements in the population. That responsibility still stands. We all recognize it as joint responsibility of the three governments.
>
> It was reaffirmed in the Berlin declarations on Rumania,

ina
out
agreed
from no
in Ruman

Voi reda în int
document:

„Vă reamintiţi că
să asume o responsabili
ţările liberate şi cele sate
de reprezentare democratică a
luată la Yalta rămâne în picioa
responsabilitate comună a celor tr
responsabilitate a fost reafirmată la
România, Bulgaria şi Ungaria. *Aceste ţa*
ale nici unei puteri. Ele sunt astăzi guver
de Control, compuse din reprezentanţi ai
s–au întrunit la Yalta şi la Potsdam. Aceste
este adevărat, nu au funcţionat spre întreaga n
dar noi ne–am înţeles la Potsdam să ameliorăm tu
Delegaţia americană a fost profund îngrijorată de in
presei libere de a avea informaţii din aceste ţări. Cele t
au decis la Potsdam că presa aliată se va bucura de in
absoluta libertate de a raporta asupra evenimentelor din Ro
Bulgaria, Ungaria şi Finlanda".

Cum cenzura rusească din România a Anei Pauker nu permite nici măcar reproducerea acestei declaraţii a preşedintelui Statelor Unite, s–au luat măsuri speciale ca ea să fie difuzată prin radio în repetate şi speciale emisiuni pentru aceste ţări (Vezi directivele săptămânale ale secţiei d epropagandă din 10 august 1945, Washington National Archives).

Urmarea directă a Conferinţei de la Potsdam pentru România

lui Molotov (pagina 197 din memorii). „Reprezentanţii noştri la Bucureşti", adaugă el la pagina următoare, „aveau impresia că o majoritate zdrobitoarea era contra guvernului Groza. Cu toate acestea, eu nu am discutat acest aspect cu Molotov; încercând să găsesc mai curând o formulă care să ne permită să rezolvăm divergenţele noastre". Cum vom vedea, Byrnes a găsit-o la Moscova 24 decembrie. I-a furnizat-o Stalin şi el s-a grăbit să o accepte. inconştienţă – sau cinism? – secretarul american adaugă că şii aveau intenţia de a domina Europa" (pagina 198) şi în loc ncerce să li se opună la aceasta, întărind poziţia ţărilor din ›pa de răsărit pentru a nu întări mâna ruşilor în marşul lor ominare a Europei şi a planetei, el livrează, conştient şi ›il, una câte una aceste ţări inamicului mortal de mâine al ›i patrii. Câtă uşurinţă, câtă inconştienţă! Pentru a ilustra dorinţă de abandonare a României şi Europei răsăritene Byrnes, la întoarcerea sa la Washington, ţine la New 31 octombrie 1945, un discurs în care declară textual: Jnite înţeleg perfect nevoia Uniunii Sovietice de a avea guverne prietene".

: conciliază această politică în capul fostului judecător 'a Supremă a Statelor Unite cu „alegerile libere, cu ıocratice, în aceste ţări"? Cine ştia ce iese din aceste 'eni servili ai Uniunii Sovietice, lachei şi Quislingi patrioţi români, loiali ţării lor şi respectuoşi de ţuire paşnică? Fără a-şi pune această întrebare, xterne al Statelor Unite, prietenul intim al lui -olaboratorul lui în tragica politică urmată, 'olotov să convoace din nou la Moscova consiliul ıerne şi acolo, la 24 decembrie, abandonează ultimul bastion de libertate şi de latinitate în România creştină.

România cotropită, ruşii sângerau ţara prin le lungă durată", semnate de guvernul Groza. constituţională" şi nu semna decât decrete ›tă". Viaţa lui fiind în pericol, se interesa ile anglo-americane. Şfii politici, pe care Burton Berry să nu-i mai întâlnească, ratageme pentru a le transmite memorii, un leu pentru drepturile României şi tru de Externe, cât şi contra politicii

Bulgaria, and Hungary. These nations are not to be spheres of influence of any one power. They now are governed by Allied Control Commissions composed of representatives of the three governments which met Yalta and Berlin. These Control Commissions, it is true, have not been functioning completely to our satisfaction; but improved procedures were agreed upon at Berlin...

The American Delegation was much disturbed over the inability of the representatives of a free press to get information out of the formes satellite nations. The three governments agreed at Berlin that the Allied press would enjoy full freedom from now on to report to the world upon all developments in Rumania, Bulgaria, Hungary and Finland.

Voi reda în întregime traducerea în româneşte a acestui capital document:

„Vă reamintiţi că la Yalta s-a decis ca cele trei mari guverne să asume o responsabilitate colectivă în a ajuta instaurarea în ţările liberate şi cele satelite ale Axei guverne cu o largă bază de reprezentare democratică a populaţiei. Această responsabilitate luată la Yalta rămâne în picioare. Noi toţi o recunoaştem ca o responsabilitate comună a celor trei guverne ale noastre. Această responsabilitate a fost reafirmată la Potsdam, în ceea ce priveşte România, Bulgaria şi Ungaria. *Aceste ţări nu vor fi sfere de influenţă ale nici unei puteri*. Ele sunt astăzi guvernate de Comisiile Aliate de Control, compuse din reprezentanţi ai celor trei guverne ce s-au întrunit la Yalta şi la Potsdam. Aceste comisii de control, este adevărat, nu au funcţionat spre întreaga noastră satisfacţie, dar noi ne-am înţeles la Potsdam să ameliorăm funcţionarea lor. Delegaţia americană a fost profund îngrijorată de imposibilitatea presei libere de a avea informaţii din aceste ţări. Cele trei guverne au decis la Potsdam că presa aliată se va bucura de întreaga şi absoluta libertate de a raporta asupra evenimentelor din România, Bulgaria, Ungaria şi Finlanda".

Cum cenzura rusească din România a Anei Pauker nu permitea nici măcar reproducerea acestei declaraţii a preşedintelui Statelor Unite, s-au luat măsuri speciale ca ea să fie difuzată prin radio în repetate şi speciale emisiuni pentru aceste ţări (Vezi directivele săptămânale ale secţiei d epropagandă din 10 august 1945, Washington National Archives).

Urmarea directă a Conferinţei de la Potsdam pentru România

a fost încercarea de demitere a guvernului Groza de către rege şi apoi „greva constituţională" a suveranului de a semna decretele comuniste. Din acest moment guvernul Groza era, din punct de vedere juridic, ilegal, neconstituţional şi deci nu se puteau negocia şi semna tratatele de pace cu el. La 20 august 1945, regele printr-un act curajos şi meritoriu s-a adresat în scris celor trei mari puteri, cerând să-l sfătuiască şi ajute să rezolve criza din România, conform Declaraţiilor de la Yalta şi Potsdam.

DE LA CONFERINŢA DE LA POTSDAM LA CEA DE LA LONDRA

În tot acest interval de timp, ruşii, în incertitudinea situaţiei, concepuseră un sistem diabolic de exploatare la sânge a României, constituind şi semnând acorduri de Sovromuri cu guvernul Groza, sprijinit de ei. Ei vroiau să pună orice alt guvern eventual în faţa unor fapte împlinite, asupra cărora nu se mai putea reveni. Pe de altă parte, prin aceste procedee ruşii vroiau să reducă substanţial standardul de viaţă al poporului român, ca să-l apropie de cel sovietic în perspectiva întinderii imperiului sovietic.

La Bucureşti, generalul american Schuyler presa Comisia Aliată de Control să aducă modificări care să permită efectiva funcţionare a celor trei, nu numai a părţii ruseşti. Eforturile sale erau zadarnice. La Palat, generalul Susaikov cerea regelui să retragă „scrisoarea" adresată celor trei, să decoreze mereu generali ruşi şi români înfeudaţi, să asiste la manifestări ruso-române (comuniste). El ameninţa pe colaboratorii regelui cu „arestarea", printre aceştia şi pe Savel Rădulescu, un distins şi cinstit colaborator al lui Titulescu, autorul real al „scrisorii" adresate celor trei pentru respectarea Conferinţei de la Yalta.

Titel Petrescu, şeful Partidului Socialist, care intrase în guvernul Groza, demisionează la 24 august 1945 şi se alătură, convins, lui Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu. Sub ameninţarea – tot mai pronunţată – a comuniştilor şi ruşilor, consilierul particular al regelui, Savel Rădulescu, se informează la 23 august pe lângă generalul Schuyler, dacă – în caz de nevoie – regele şi regina-mamă pot primi azil politic la misiunea diplomatică americnaă. Acesta îi răspunde că da, dar numai „temporar", până la supunerea problemei Comisiei Aliate de Control, deci şi a... ruşilor. Frumoasă perspectivă de salvare!...

Pe de altă parte, Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu adresau zilnic memorii celor două misiuni (la drept vorbind celei americane, fiindcă ei cam înţeleseseră... că britanicii... au mai mult interes în Grecia, decât în România... şi-i interesează mai mult Mediterana decât Marea Neagră, rezervată ruşilor).

În această stare de presiune, de criză constituţională, de criză de conştiinţe, de suspiciune reciprocă şi de lipsă de încredere, România se apropie de luna septembrie, de conferinţa celor trei miniştri de Externe programată. Se spera ca „scrisoarea" regelui să fie discutată şi să i se găsească soluţia aşteptată. Conferinţa se deschide la 11 septembrie, pe agendă figurând chestiunea tratatului de pace cu Italia. Cu toate că Statele Unite între timp făcuseră să explodeze două bombe atomice, ruşii sunt de o agresivitate şi obrăznicie nemaipomenite. Jimmy Byrnes asigură, în memoriile sale, la pagina 185, că delegaţia sa era serios preocupată de „expansiunea sovietică, despre care au probe categorice". Era o constatare tardivă a ministrului de Externe american şi o dovadă că el nu cunoştea istoria Rusiei şi nici nu auzise de cele 12 ocupaţii ruse în România. Molotov îi serveşte, alături de un pahar de vodcă, câteva eşantioane din apetitul lor: cere Tripolitania, Dardanelele, Tangerul din faţa Gibraltarului, Königsbergul, control comun asupra bazinului Ruhrului şi alte colonii în „trustship" [custodie]. Jimmy Byrnes începe şi el să se dumirească că Rusia nu era preocupată într-adevăr prea mult de securitate, de apărarea împotriva vreunui atac al României, de exemplu, ci de o reală expansiune. Totuşi nu ia poziţie sau în tot cazul nu una serioasă. În schimb, ministrul de Externe englez, Ernest Bevin, continuând politica lui Churchill, recunoaşte o dată mai mult (asigurând pe Molotov) că Marea Britanie înţelege „interesele sovietice în Europa de răsărit", dar nu în Mediterana. El a spus că Marea Britanie „a susţinut aceste interese în Balcani", confirmând astfel perpetuarea zonelor de influenţă oferite de Churchill. Într-o discuţie particulară între patru ochi Molotov discuta cu Bevin chestiunea recunoaşterii guvernului Groza. Molotov declara că scopul lor este de a avea „guvern prieten" în România. Byrnes cere găsirea unei soluţii de compromis, ca în Polonia (vândută şi ea ruşilor) pentru a ieşi din impas. O simplă cârpeală guvernului pentru a salva obrazul şi rezolva criza. „Dată fiind maniera în care guvernul Groza a fost constituit şi măsurile pe care le-a luat până acum, orice alegeri organizate de el vor fi suspecte în ochii poporului american", îi spune Byrnes

lui Molotov (pagina 197 din memorii). „Reprezentanţii noştri la Bucureşti“, adaugă el la pagina următoare, „aveau impresia că o majoritate zdrobitoarea era contra guvernului Groza. Cu toate acestea, eu nu am discutat acest aspect cu Molotov, încercând să găsesc mai curând o formulă care să ne permită să rezolvăm divergenţele noastre“. Cum vom vedea, Byrnes a găsit–o la Moscova la 24 decembrie. I–a furnizat–o Stalin şi el s–a grăbit să o accepte. Cu inconştienţă – sau cinism? – secretarul american adaugă că „ruşii aveau intenţia de a domina Europa“ (pagina 198) şi în loc să încerce să li se opună la aceasta, întărind poziţia ţărilor din Europa de răsărit pentru a nu întări mâna ruşilor în marşul lor de dominare a Europei şi a planetei, el livrează, conştient şi culpabil, una câte una aceste ţări inamicului mortal de mâine al propriei patrii. Câtă uşurinţă, câtă inconştienţă! Pentru a ilustra această dorinţă de abandonare a României şi Europei răsăritene ruşilor, Byrnes, la întoarcerea sa la Washington, ţine la New York, în 31 octombrie 1945, un discurs în care declară textual: „Statele Unite înţeleg perfect nevoia Uniunii Sovietice de a avea ca vecini guverne prietene“.

Cum se conciliază această politică în capul fostului judecător de la Curtea Supremă a Statelor Unite cu „alegerile libere, cu adevărat democratice, în aceste ţări“? Cine ştia ce iese din aceste alegeri? Prieteni servili ai Uniunii Sovietice, lachei şi Quislingi ai Rusiei, sau patrioţi români, loiali ţării lor şi respectuoşi de pace şi convieţuire paşnică? Fără a–şi pune această întrebare, ministrul de Externe al Statelor Unite, prietenul intim al lui Roosevelt şi colaboratorul lui în tragica politică urmată, telegrafiază lui Molotov să convoace din nou la Moscova consiliul miniştrilor de Externe şi acolo, la 24 decembrie, abandonează pârjolului sovietic ultimul bastion de libertate şi de latinitate în Europa de răsărit, România creştină.

În acest timp, în România cotropită, ruşii sângerau ţara prin acorduri „economice de lungă durată“, semnate de guvernul Groza. Regele era în „greva constituţională“ şi nu semna decât decrete „de administraţie curentă“. Viaţa lui fiind în pericol, se interesa de azil politic la misiunile anglo–americane. Şefii politici, pe care Byrnes îi recomanda lui Burton Berry să nu–i mai întâlnească, recurgeau la tot felul de stratageme pentru a le transmite memorii, iar Burton Berry lupta ca un leu pentru drepturile României şi contra propriului său ministru de Externe, cât şi contra politicii de abandon a Marii Britanii.

Capitolul 17

RAPORTUL ETHRIDGE

Revenind de la Conferința de la Potsdam și în dorința de a ieși din impasul problemei românești, Byrnes propune președintelui Truman să se trimită un gazetar american în Bulgaria și România, pentru a ancheta și raporta asupra exactei stări de lucruri din aceste două țări. Truman a ales pe unul din cei mai cunoscuți, cinstiți și democrați gazetari ai Statelor Unite, pe Mark Ethridge, directorul ziarului *Curierul din Louisville*, Missouri.

În îndeplinirea misiunii sale, Mark Ethridge pleacă, în septembrie 1945 să ancheteze în România și Bulgaria. După o amănunțită anchetă, în care nu mai puțin de 300 de martori au fost ascultați, Mark Ethridge, terminându-și raportul, s-a dus imediat la Moscova și l-a înmânat secretarului american Jimmy Byrnes, care se găsea acolo. Acesta l-a prezentat lui Molotov, care nici nu a voit să-l citească. Byrnes i-a spus apoi lui Stalin că el va fi obligat să publice raportul Ethridge, la care acesta i-a răspuns că în acest caz el va pune pe ziaristul său Ilia Ehrenburg să facă și el un raport și problema raportului Ethridge a rămas la un punct mort. Ceva mai grav și mai trist: înmânarea raportului i-a fost întârziată președintelui Truman mai mult de o lună și, la insistența lui Byrnes, el nu a fost niciodată publicat.

Eu am găsit un rezumat complet al acestui raport în scrisoarea de înmânare a acestuia lui Jimmy Byrnes la Moscova. Voi reproduce în întregime rezumatul lui Ethridge în englezește. Apoi voi reda esențialul în românește. Voi adăuga că, deși Mark Ethridge a înmânat secretarului de stat aflat la Moscova raportul său la 7 decembrie 1945, el nu l-a prezentat președintelui Truman spre luare la cunoștință, decât în ianuarie 1946 și numai după ce vânduse definitiv România lui Stalin în noaptea de 24 decembrie 1945, cum vom vedea. Președintele Truman s-a găsit în fața unui „fait accompli", iar soarta Românei a fost pecetluită.

Iată acum în englezește acest important raport, ce ar fi putut schimba soarta României, dacă ar fi fost prezentat la vreme unui om cinstit și profund democrat, cum era președintele Truman.

871.00/1–1148

Mr. Mark Ethridge to the Secretaru of State

[WASHIGTON,] December 8, 1945

DEAR MR. SECRETARY: When you asked me to go to Rumania and Bulgaria you instructed me to ascertain whether the interim governments of those countries were broadly representative in the sense of the Yalta Declaration, which expressed the conviction of the Big Three that a lasting peace could be based only on fully representative and democratic governments, and whether the peoples of those countries would have an opportunity to vote in elections free from coercion and fear. Under your instructions, our concern was not with the political complexion of the two governments, but with their representative character.

I must report to you that, having had conversations in the two countries with considerably more than three hundred persons, representing all elements and shades of public opinion, I do not consider that the government of either Rumania or Bulgaria is broadly representative of all democratioc elements in the Yalta sense. Furthermore, I must say in all honesty that both governments are authoritarian and are dominated by one party, and that large democratic segments of the populations in both Rumania and Bulgaria have been forcibly excluded from representation in the government, while in Rumania particularly, former pro–Fascist collaborators and even some Iron Guardists occupey key positions in the government.

In both countries „front“ governments ar ein power. In Bulgaria the Fatherland Front, organized in 1942 as a combination political and partisan resistance movement operating against the Nazis and the dictatorship of King Boris, came to power with the overthrow of the Muraviev cabinet in September 1944. At its inception, the Fatherland Front movement could indeed have been considered broadly representative and its announced program progressive; it has become much less representative in the fifteen months of its life. Of the original parties which constitued the Fatherland Front, only the Communist and Zveno have retained any semblance of unity within their own ranks. The prime minister, a member

of the Zveno party, was criticized in his own party congress for not putting a stop to excesses and for allowing the government to be dominated by one party. The leader of the Socialist party in Bulgaria is not in the government at all, and the dissident Socialist leader who is in the cabinet cannot be considered representative of any large element of his own party. Although the Agrarian party is by common consent the largest party in Bulgaria its first leader after ther war, Dr. G. M. Dimitrov, found it necessary to leave the country after taking refuge temporarily in the United States Political Mission and its second leader, Nikola Petkov, resigned from the cabinet when he became convinced that he could remain in it only if his own party accepted domination of a single group. Altogether, six members out of the original cabinet have resigned. With each resignation the government became less representative of the other democratic elements in Bulgaria and more representative of the Communists who, by the highest estimate I received, have about thirty per cent of voting stregth in Bulgaria, by the lowest, about ten per cent. The Zveno party was not a party at all until after de *coup d'état*, it was a conspiratorial league of military men and independent intellectuals who had great faith in government by an elite and in their own ability to outwit the leaders of the traditional parties.

There was no pretense on the part of anybody before the elections on November 18, except the Communists, that the government would have a majority. There was no way for the government not to have a majority; as a matter of fact, I was told a month before the elections how they would come out. They signify nothing. Under a thin veneer of „civil liberties", they were characterized by coercion and fear and they were rigged in advance so that they could not possibly have expressed the will of the people. Seats in the Sobranye, the national parliament, were allotted before the election, not on any basis of popular support, but by arbitrary agreement between the parties in the Fatherland Front. A single list was used so that, with the opposition groups abstaining, the voter could only vote yes or deposit a blank ballot, which theoretically would be a vote against the government. It was not possible to vote by parties as in Hungary and Austria. Feeling that the whole basis of such elections was fraudulent, the Agrarian

and Socialist parties, which represent a very important element of democratic opinion, refused to participate in them. The only surprise of the election was that so many people apparently had the courage to deposit blank ballots; every from of threat and coercion had been used to prevent them from doing so. The Communist party has control not only of the election machinery but also, through the Ministries of Interior and Justice, of all the machinery of government, down to the mayoralty of the smallest village, the militia, the urban police and the courts.

The pattern of the seizure of power in Rumania is much the same, but with significant differences. The Antonescu regime was overthrown by the *coup d'état* of August 23, 1944. The government which emerged was composed of the three traditional parties, the National Peasants, the National Liberals and the Social Democrats, and the Communists. The latter had been an illegal organization until that time, suffering great persecutions and repressions. Three cabinets fell within seven months and with each cabinet crisis the Communists strengthened their position. On March 6 of this year, at the insistence of Mr. Vyshinski, the Soviet Vice-Commissar for Foreign Affairs, the presesent government headed by Petru Groza was installed. In Moscow Mr. Vyshinski insisted to me that his action did not constitute interferençe in the affairs of Rumania, but only interference in the affairs of the Allied Control Commission. Nevertheless the government was changed and the Communists, whose strength, according to the highest estimate I received, and that from a high official of the present government, is about ten per cent, occupy the Ministries of Interior and Justice, and thus control the courts, the police, the *gendarmerie*, the secret police and the election machinery. They control, in addition, several other cabinet posts, including that of prime minister, either directly or through representatives of the Plowmen's Front and the Patriotic Union, parties which they have organized to appeal to the peasants and to the artisans and professional men. These groups have a working agreement at the top level with the Socialists, which is probably the largest party in the coalition but there is great friction underneath and the coalition may not survive.

The National Peasant and National Liberal parties, which

participated in the government until March 6 in the coalition cabinets of General Sanatescu and General Radescu, are out altogether now and have suddenly become „Fascists beasts" although for years they were the leading representatives of parliamentary democracy in Rumania and actively resisted King Carol's pro–Fascist policy. A great many of their ward and district leaders have been arrested and the parties faced the prospect, when I left Rumania, of being outlawed altogether. Their newspapers have been suppressed, their clubhouses have been taken over in a great many instances, and their attempts at political meetings are broken up. The regrettable and largely spontaneous street rioting which occurred in Bucharest on November 8 has been blown up by the government into a great „fascist plot". In the Groza Government the Rumanian people now have a new dictatorship in place of the one witch they overthrew in August 1944. The new dictatorship has not yet attempted to legalize its position by holding elections.

The Soviet Government has recognized these two governments and has consistently maintained the position that they are representative, which has had the effect of keeping them in power. It has also taken advantage of this opportunity to conclude trade agreements with both countries and to get extensive economic concessions in Rumania – such sweeping concessions as to constitute an economic blackout for other countries. We, on the other hand, have adhered to a strict interpretation of the Yalta pledge „to concert during the temporary period of instability in liberated Europe the policies of the three governments in assisting the peoples... to solve by democratic means their pressing political and economic problems". On several occasions we have formally protested the authoritarian character of the two governments. While I fully sympathize with the need of the Red Army to protect its southern flank while it was actively engaged in Central Europe, the irritation which the Soviet Government may have felt with regard to the events of the past years in Greece and its concern over the question of the Straits, as well as the bitterness of the Russian people over the terrible ravages of the Rumanian Army in the Ukraine, I feel that these considerations should now have much less weight and I trust that it will eventually be possible for the Russians and us to

reach an agreement concerning these considerations should now have much less weight and I trust that it will eventually be possible for the Russians and us to reach an agreement concerning these countries along the lines of those already reached with regard to the other former enemy countries in Eastern Europe. Particularly with regard to elections, I hope that the precedents of separate lists and civil liberties established in Austria and Hungary, agreed to by all three Yalta Powers, may be applied in Bulgaria and Rumania.

Sincerely yours,

Mark Ethridge

Iată acum în rezumat părţile esenţiale privind România:

Mult Stimate Domnule Secretar de Stat,

Dv. m-aţi însărcinat să mă duc în România şi Bulgaria şi să verific dacă guvernele interimare ale acestor ţări sunt larg reprezentate în sensul Declaraţiei de la Yalta. Această declaraţie exprimă convingerea celor trei mari puteri că o pace durabilă nu poate fi bazată decât pe guverne adevărate şi larg reprezentative şi numai dacă popoarele acestor ţări vor avea ocazia să voteze în alegeri cu adevărat libere de orice constrângere şi de orice frică. Conform instrucţiunilor Dv., preocuparea noastră nu a fost cu privire la compunerea politică a acestor două guverne, ci cu privire la caracterul lor reprezentativ. Trebuie să vă raportez că după ce am stat de vorbă cu mai mult de 300 de persoane în cele două ţări, reprezentând toate elementele şi nuanţele opiniei publice, *eu nu consider că guvernele României sau Bulgariei sunt larg reprezentative ale tuturor elementelor democratice în sensul Declaraţiei de la Yalta. Mai mult, eu trebuie să vă spun cu toată sinceritatea că amândouă aceste guverne sunt dictatoriale şi dominate de un singur partid* (comunist), că, atât în Bulgaria, cât şi în România marile părţi democratice ale populaţiei au fost excluse cu forţa de la participarea la aceste guverne, în timp ce, în special în România, profasciştii colaboraţionişti şi chiar câţiva din Garda de Fier ocupă poziţii-cheie în acest guvern. În ambele guverne „fronturile“ („popular“ ori „al patriei“) comuniste sunt la putere.

... [trecem peste pasajul care tratează situaţia Bulgariei]

Formula acaparării puterii de către comunişti în România este aproape la fel, cu oarecari diferenţe semnificative. Regimul Antonescu a fost răsturnat prin lovitura de stat din 23 august 1944. Guvernul ce i-a urmat era compus din cele trei partide

istorice, Național Țărănesc, Național Liberal și Social Democrat, la care s-au adăugat și comuniștii. Aceștia din urmă erau o organizație ilegală până atunci și suferiseră persecuții și represiuni. Trei guverne au căzut în șapte luni în România și cu fiecare criză comuniștii își întăreau pozițiile. La 6 martie anul acesta, la insistența d-lui Vîșinski, vicecomisarul sovietic al afacerilor Externe, a fost instalat prezentul guvern condus de Petru Groza. La Moscova, dl. Vîșinski a insistat față de mine că acțiunea sa nu este un amestec în treburile interne ale României, ci un amestec în treburile Comisiei Aliate de Control. Oricum, guvernul a fost schimbat. Comuniștii, după cea mai precisă și cea mai exagerată aproximație ce am avut aici, chiar după părerea unui înalt membru al guvernului însuși, nu reprezintă decât maximum 10%. Cu toate acestea, ei ocupă ministerul de Interne și pe cel de Justiție și astfel ei controlează justiția, poliția, jandarmeria, poliția secretă și întreaga mașinărie a alegerilor. În plus, ei controlează multe alte posturi, inclusiv, indirect, acela al primului-ministru...

Partidele Național Țărănesc și Național Liberal au fost complet eliminate și au devenit deodată „bestii fasciste", cu toate că dintotdeauna ele erau reprezentanții adevăratei democrații parlamentare în România și s-au opus activ politicii profasciste a regelui Carol. Un mare număr dintre fruntașii lor au fost arestați și aceste partide sunt pe punctul de a fi interzise acum la plecarea mea din România. Ziarele lor au fost suspendate, sediile lor au fost confiscate, iar întrunirile lor dispersate. Regretabila și spontana manifestație din 8 noiembrie 1945 a fost „umflată" de guvern ca „mare complot fascist". *În guvernul lui Groza poporul român are acum o nouă dictatură în locul celei răsturnate la 23 august 1944.* Noua dictatură nu a încercat să-și legalizeze poziția prin alegeri până astăzi.

Guvernul sovietic a recunoscut ambele guverne [român și bulgar] și a pretins mereu că ele sunt reprezentative, fapt care le-a ținut până acum la putere. El, guvernul sovietic, a profitat de această ocazie ca să încheie acorduri comerciale cu ambele țări și să obțină enorme concesiuni economice în România, care împiedică orice alte țări să facă cu ea comerț. Pe de altă parte noi, Statele Unite, am aderat în mod strict la promisiunea de la Yalta „de a ne concentra în perioada de instabilitate în Europa eliberată, asistând aceste popoare să-și rezolve prin mijloace democratice problemele lor politice și economice". În nenumărate

rânduri noi am protestat în mod formal contra caracterului dictatorial al celor două guverne. [...] În ceea ce priveşte alegerile, eu sper ca listele libertăţilor civile de respectat, stabilite de cele trei mari puteri pentru Austria şi Ungaria, vor putea fi aplicate şi în Bulgaria şi România.

Mark Ethridge

După cum se poate vedea, partidele istorice au desfăşurat o mare activitate de informare a trimisului preşedintelui Truman. O menţiune specială merită domnii Rică Georgescu şi Vasile Serdici, delegaţi în acest scop pe lângă Mark Ethridge.

Capitolul 18

„SELL–OUT TO STALIN" = „S–AU VÂNDUT LUI STALIN"

În urma actului regal din 10 august – şi a grevei constituţionale – problema României trecuse deci în mâinile conferinţei celor trei miniştri de Externe: Molotov, Byrnes şi Bevin, ai URSS, Statelor Unite şi Marii Britanii. O primă conferinţă are loc în septembrie 1945 la Londra în vederea pregătirii tratatelor de pace cu fostele ţări satelite ale Axei. Ea este un eşec total.

Ruşii pretind ca tratatele de pace să fie pregătite pe baza „acordurilor de armistiţiu", dictate de ei la capitulare. Cum anglo–americanii nu au avut nici un cuvânt la semnarea acestor acorduri, ei nu–l vor avea nici la tratatele de pace. Churchill la Moscova, în octombrie 1944 şi apoi omul lui Stalin, Alger Hiss, consilierul lui Roosevelt, la Yalta, au preconizat o asemenea procedură. Instrumentele de armistiţiu nu trebuiau astfel supuse ratificării senatului american şi ele pun, în ceea ce priveşte tratatele de pace, senatul în faţa unui „fait accompli".

Cititorii sau istoricii de mâine ai României, care vor să aibă mai multe informaţii asupra pregătirii tratatului de pace, pot găsi, în ceea ce priveşte propunerile americane, un bogat material în *Foreign Relations*, vol. II, paginele 147–150 şi 182–185, din septembrie 1945.

În ceea ce priveşte schimbarea guvernului instalat de Vîşinski în România şi a ţinerii de alegeri libere, secretarul de stat Byrnes are o discuţie „privată" cu Molotov înainte de deschiderea conferinţei. Un memorandum asupra acestei întrevederi se găseşte în FR. 1945, 194–202, din 16 septembrie 1945. Din acest memorandum aflăm că Molotov i–a spus categoric ministrului de Externe american că:

„Uniunea Sovietică nu va tolera niciodată guverne ostile în răsăritul Europei şi nu poate fi vorba de o reorganizare a guvernelor bulgar sau român, decât după ţinerea alegerilor".

Vă reamintiţi că Molotov a respins la Potsdam orice control

anglo–american de orice natură privind „alegerile libere“ din aceste țări.

Conferința următoare a celor trei miniștri de Externe se ține la Moscova la 16 decembrie 1945. De reținut că între timp avuseseră loc alegeri în Bulgaria, Finlanda și Ungaria. Cele din Bulgaria, falsificate, au dat 100% rezultat comunist; cele din Finlanda și Ungaria, tolerate destul de liber, au dat majorități anticomuniste. Probabil că în aceste țări Stalin a vrut să demonstreze că el respectă procentajul zonelor de influență stabilit cu Churchill. Divergențe se produc între Byrnes și Molotov cu privire la țările participante la proiectata conferință de pace cu fostele țări satelite. Un prim arbitraj al lui Stalin, căruia Byrnes îi ceruse o audiență, are loc. Se ajunge la un compromis în ceea ce privește participarea Franței. Discuții aprinse privind reorganizarea guvernului Groza și alegerile din România se iscă între Molotov și Byrnes. Raportul Ethridge este prezentat, dar respins de Molotov, fără ca măcar să–l deschidă. Jimmy Byrnes, doritor de a ajunge cu orice preț la o soluție de compromis, cere o a doua audiență lui Stalin. Era ziua de 23 decembrie 1945, devenită pentru România zi de doliu. Și știind că Uniunea Sovietică „nu va tolera niciodată guverne ostile în România și nici un fel de control al alegerilor“, el capitulează și România este vândută astfel și de Statele Unite.

Byrnes, cu toate declarațiile lui Truman, cu tot raportul Ethridge, după tot ce i–a spus Molotov, acceptă ca o delegație de trei să plece la București să „reorganizeze“ guvernul Groza prin intrarea a doi „miniștri“ din opoziție și să obțină o scrisoare de la Groza că va face... alegeri libere. Era o formulă care să permită salvarea obrazului președintelui Truman, dar era o capitulare a întregii politici americane în România, în fața lui Stalin. Comportarea lui Jimmy Byrnes este cu atât mai condamnabilă, cu cât ea contravenea atât politicii oficiale a Departamentului de Stat și a Congresului, cât și a președintelui Truman. Până și Averell Harriman, care cum am văzut ceruse încă din 15 septembrie 1945 recunoașterea deschisă și oficială a zonelor de influență în răsăritul Europei, era indignat. *Byrnes* – relicvă a administrației și concepției rooseveltiene –, *fără a consulta* pe Truman, fără a se consulta cu Bevin, *fără a se consulta cu* Harriman, acceptă în câteva minute propunerile *perfide* ale lui Stalin. Întreaga politică de rezistență contra Moscovei în această parte a Europei se prăbușește.

Era 23 decembrie 1945. În Kremlin, Byrnes vindea România, fără ştirea şi fără consimţământul poporului american, care avea să fie minţit, înşelat. Iată discuţia dintre Stalin şi Byrnes din acea seară:

„În cazul României s–ar putea să se facă oarecari schimbări în guvernul Groza, care să satisfacă pe domnii Byrnes şi Bevin. De exemplu, guvernul român ar putea, eventual, să fie convins să includă câte un reprezentant al Partidului Naţional Ţărănesc şi al Partidului Naţional Liberal, cu excluderea lui Iuliu Maniu, Dinu Brătianu şi Nicolae Lupu" – spunea Stalin.

Pe loc, şi fără nici un mandat în acest sens, Byrnes acceptă propunerea lui Stalin de a se trimite o comisie de trei: Vişinski, Harriman şi Kerr (ambasadorul britanic) la Bucureşti pentru reprezentaţie de mistificare şi trădare. Harriman a cerut să se raporteze aceasta lui Truman, conform uzanţelor, dar Byrnes nici n–a vrut să audă. Independent, arogant faţă de preşedintele său, îşi luase dreptul de a decide singur. Consilierii săi de la Departamentul de Stat? O totală desconsiderare. Nu mai departe decât la 10 decembrie 1945 – cu două săptămâni înainte de capitularea lui Byrnes – oficiul afacerilor europene al Departamentului de Stat i–a pregătit tocmai în vederea acestei conferinţe un memorandum în care se preconizează rămânerea fermă pe poziţia Declaraţiei de la Yalta şi să se ceară alegeri „absolut libere" sub control şi garanţii. Iată acest memoriu, care se opune categoric concedării oricărei zone de influenţă rusă în România şi Bulgaria:

> Although a final, satisfactory adjustment of the Rumanian and Bulgarian problems may seem remote in the absence of a general agreement with regard to this area, it is, nevertheless, felt that we must maintain our position of adhering to the priciples publicly proclaimed as the result of both the Yalta Conference and the Potsdam discussions. Since to concede a limited Soviet sphere of influence even in this area of strategic importance to the USSR might be to invite its extension to other areas, our continued reiteration of the principles that a firm and lasting peace can only be achieved if the people of the liberated areas can exercise the right of self–determination seems the only course open to us at this time.

„Cu toate că un aranjament definitiv al problemelor româneşti şi bulgare pare puţin probabil în lipsa unei înţelegeri generale

privind această regiune, nu este mai puţin adevărat că noi credem că trebuie să ne menţinem poziţia de aderare la principiile proclamate public, atât după Conferinţa de la Yalta, cât şi după discuţiile de la Potsdam. A conceda Sovietelor o zonă de influenţă limitată, chiar şi în această zonă de importanţă strategică pentru Uniunea Sovietică, ar fi să o invităm să le extindă în alte zone ale globului. De aceea, continua reafirmare a principiului că o pace fermă şi durabilă nu poate fi realizată de către popoarele liberate din această parte, decât dacă ele işi pot exercita liber dreptul lor la autodeterminare, ni se pare singura politică de urmat".

Acest document, pregătit de dl. John D. Hickerson, se găseşte în FR [*Foreign Relations of the United States of America*] 1945, vol. IV, pag. 407–408.

Pentru unii, Byrnes a avut totuşi un succes la Moscova. El a reuşit să obţină mână liberă în Italia şi Japonia: din nou sfere egoiste de influenţă (Vezi Mark Ethridge şi Cyril Black). Dar pentru alţii, cum a fost întreaga misiune diplomatică americană în România, „succesul" a fost un „Sell–out to Stalin" – de unde titlul englezesc al cărţii mele. Aşa cum i–a spus directorul Durbrow din Departamentul de Stat lui Daniel Yergin (pag. 440, nota 22), întreaga misiune a vrut să demisioneze şi numai la rugămintea directorului Durbrow ea a renunţat. Faptul este confirmat şi de jurnalistul lui *Times*, Sulzberger, în *Long Row of Candles*, la pagina 292.

Întors la Washington, arogantul Byrnes vrea să se adreseze „naţiunii" ca să–şi laude „succesele" de la Moscova, înainte măcar de a raporta lui Truman. Acesta reacţionează violent, dar era prea târziu. Preşedintele se plânge că raportul Ethridge i–a fost ascuns. Că nu a fost deloc informat de ceea ce se petrece la Moscova în cursul negocierilor. Dar Truman era pus in faţa unui fapt împlinit şi nu mai rămânea altceva de făcut decât să–şi salveze faţa, fiindcă se angajase prea mult şi prea cinstit în lupta pentru salvarea Europei de răsărit. Şi totuşi acest mare american, om simplu, dar cu caracter şi suflet, nu a capitulat imediat. El i–a spus lui Byrnes că el nu schimbă politica faţă de Europa de răsărit şi că aceasta trebuie continuată:

> For the first time I read the Ethridge letter this morning. It is full of information on Rumania and Bulgaria and confirms our previous information on these two police states. I am

not going to agree to the recognition of those governments unless they are radically changed... I do not think we should play compromise any longer. We should refuse to recognize Rumania and Bulgaria until they comply with our requirements...

(Vezi asupra acestei chestiuni: Dean Acheson in *Prezent at Creation*, pagina 136 şi *Memoriile* lui Harry Truman, vol. I, pag. 551).

„Eu nu cred", i-a strigat Truman lui Byrnes, „că noi trebuie să mai facem o politică de compromis. Noi trebuie să refuzăm să recunoaştem România şi Bulgaria atâta vreme cât ele nu se conformează condiţiilor noastre...".

Aici este cazul să reamintim reacţia amiralului Leahy, şeful de stat major al Casei Albe, când a auzit de capitularea lui Byrnes de la Moscova:

„Today", scrie el în jurnalul săi, „I sense, for the first time the feeling that Secretary Byrnes *is not immune to the communistically inclined advisers in his department.*"

„Astăzi am înţeles, pentru prima dată, că Byrnes nu este imun influenţei comuniste a consilierilor lui din Departamentul de Stat".

Capitolul 19

MINCIUNĂ ŞI MISTIFICARE

În întrevederea Stalin–Byrnes s-a decis, cum aţi reţinut, trimiterea unei delegaţii de trei la Bucureşti pentru „aranjarea lucrurilor". Stalin sugerase secretarului de stat american includerea unui membru al Partidului Naţional Ţărănesc şi unul al Partidului Liberal în guvernul comunist Groza. Guvernul astfel „cârpit" să se angajeze să ţină „alegeri libere", după care Statele Unite şi Anglia să recunoască acest guvern instalat la 6 martie 1945 de armata roşie în România. Delegaţia trimisă la Bucureşti era formată din Sir Archibald Kerr, ambasadorul Marii Britanii la Moscova, Averell Harriman, ambasadorul Statelor Unite la Moscova şi faimosul Andrei Ianuarievici Vîşinski, procuror în marile procese de epurare din anii 30, din partea Uniunii Sovietice.

În *Yalta şi crucificarea României* eu m-am ocupat pe larg de aceşti trei delegaţi şi de comportarea lor la Bucureşti. În prezenta lucrare subliniez numai că atât Kerr cât şi Harriman cunoşteau perfect de bine că rolul lor era să mintă şi să înşele poporul român şi conducătorii lui. Şi au plecat totuşi la Bucureşti cu această misiune. Şi şi-au îndeplinit-o.

Sir Archibald Kerr cunoştea prea bine politica lui Churchill de a ceda România zonei de influenţă a ruşilor. Ceva mai mult, în dosarul ultrasecret al întrevederii Stalin–Churchill din octombrie 1944 la Kremlin, eu am găsit că ambasadorul britanic a fost prezent când s-a făcut tragicul târg al procentelor de influenţă în răsăritul Europei. Averell Harriman ştia şi el prea bine care îi va fi rolul lui la Bucureşti. Ambasadorul Statelor Unite la Moscova era unul din membrii influenţi ai partidului democrat şi unul din intimii preşedintelui Roosevelt. Aparţinându-i una din cele mai mari averi din America – căi ferate, bănci – Harriman era „un prieten al Uniunii Sovietice". Gary Allen, în cartea sa *None Dare Call it Conspiracy*, afirmă categoric că băncile lui Harriman au finanţat revoluţia bolşevică, acordând un avans de zece milioane de dolari (valuta anului 1917) lui Troţki, când

acesta a plecat de la New York la Petrograd (acum Leningrad), în schimbul concesiunilor de aur, petrol și diamante. Ceea ce este sigur e că Harriman era „persona grata" la Kremlin. Ceea ce de asemenea este sigur este că Averell Harriman știa prea bine că România fusese dată drept zonă de influență rusească. Harriman cunoștea toate intențiile lui Roosevelt față de ruși. El a fost prezent la parte din conferințele anglo-sovietice din octombrie 1944, era informat cu regularitate de Anthony Eden și – la rândul său – informa cu regularitate pe președintele american. El l-a însoțit pe Roosevelt la Teheran, la Yalta, la Potsdam și la conferințele sale *tête-à-tête* cu Stalin. El știa tot, el cunoștea tragicul adevăr. El știa că misiunea lui era de mistificare. Cititorii trebuie să rețină că încă din 1943 atât Churchill cât și Roosevelt începuseră să pregătească opiniile lor publice pentru împărțirea Europei. În America, Walter Lippman, prietenul lui Roosevelt și influent ziarist, preconiza deschis crearea zonelor de influență, cum a făcut-o în 1944 în cartea sa *U. S. War Aims* [Țelurile de război ale Statelor Unite].

În Marea Britanie, lordul Beaverbrook, prietenul intim al lui Churchill și al lui Harriman, a preconizat încă din 10 martie împărțirea Europei și abandonarea Europei de răsărit rușilor. Lordul Beaverbrook era unul din cei mai importanți politicieni conservatori ai Marii Britanii și proprietarul cotidianului *The Times*.

Este surprinzător și de necrezut că atâția români aflați în Statele Unite și în Marea Britanie și cei din Elveția și Portugalia, de exemplu, nu au văzut venind furtuna și nu au informat pe oamenii politici din România. Cum nu și-au dat ei seama că Roosevelt și Churchill – prin această campanie de presă – pregătea împărțirea Europei? (Vezi Harriman, *Special Envoy*, pag. 328 și ziarul *The Times*, din 10 martie 1945).

Averell Harriman, prezent, dar pasiv, la semnarea „armistițiului" cu România, la 12 septembrie 1944, telegrafia la Washington a doua zi:

„Rușii cred că noi respectăm tacita înțelegere că România este o zonă de interes primordial sovietic, în care noi nu trebuie să ne amestecăm". (Vezi FR. 1944, vol IV, pag. 235)

Cei trei „magi ai bolșevizării României" pleacă spre țara noastră. Țara îi aștepta cu sufletul la gură. Țara era supusă unui regim de teroare și sovietizare fără milă, fără ieșire. Și totuși țara mai spera. Țara era în naufragiu, dar se agăța de o scândură,

de un pai. Ţara nu vroia să se scufunde în bezna bolşevismului, nu vroia să moară. Ţara lupta şi mai spera. Plecaţi cu trenul de la Moscova, cei trei, Vîşinski, Kerr şi Harriman, ajung la Bucureşti în ziua de 31 decembrie 1945. A doua zi, la 1 ianuarie, sunt primiţi de rege. În *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, am prezentat pe larg cele întâmplate la Bucureşti în cursul vizitei „celor trei". În prezentul volum, voi reproduce numai esenţialul acestei misiuni pentru a uşura cititorului înţelegerea evenimentelor ulterioare. Voi începe cu raportul ultrasecret al ambasadorului britanic, Sir Archibald Clark-Kerr, făcut la 25 ianuarie 1946 ministrului său de Externe Bevin, la Londra. Raportul poartă numărul R. 1880/92/37. Iată cele trei pagini privind acest raport:

Comisia aliată, compusă din Sir Archibald Kerr, Averell Harriman, ambasadorul american la Moscova şi Andrei Vîşinski, a plecat din capitala URSS-ului cu trenul şi a făcut trei zile până la Bucureşti. Membrii comisiei nu l-au văzut pe Vîşinski decât după ce au intrat în România, când au întocmit un plan de acţiune, pentru a-l sfătui pe rege să convingă opoziţia în vederea lărgirii guvernului de la Bucureşti. Vîşinski urma să se vadă mai întâi cu Groza şi să aibă convorbiri cu membrii guvernului său, iar ambasadorii britanic şi american să contacteze şefii opoziţiei, pe Maniu şi Brătianu.

La 1 ianuarie 1946, continuă raportul, cei trei au fost primiţi în audienţă de rege, cu care prilej i-au adus la cunoştinţă dorinţa unanimă a celor trei miniştri de Externe de a se ajunge cât mai repede la o soluţie, care să permită recunoaşterea noului guvern de către Marea Britanie şi Statele Unite. Ambasadorii Kerr şi Harriman au subliniat importanţa acordată de guvernele lor alegerilor din România, care trebuiau făcute în respectul drepturilor şi libertăţilor fundamentale. În cele din urmă, Marea Britanie şi Statele Unite ale Americii aveau să recunoască guvernul Groza.

Regele Mihai a promis să urmeze sfaturile primite, aşa cum urmase şi deciziile de la Yalta şi Potsdam. A adăugat că doreşte ca acest guvern, cu toate completările necesare, să aibă un caracter provizoriu până la alegeri şi în el să fie incluşi câţiva miniştri neutri în câteva departamente. Ambasadorii au răspuns că nu au mandat pentru a-şi da acordul în această privinţă. După audienţa la rege, ambasadorii s-au dus la o întrunire cu guvernul Groza, unde au subliniat importanţa acordată alegerilor libere din Anglia şi Statele Unite ale Americii. Primul-ministru, cu toate

întreruperile dese ale lui Vâşinski, care nu părea să aibă încredere în abilitatea sa, a promis până la urmă să pregătească o listă cu obligaţiile ce şi le asuma. Sir Archibald Kerr, la punctul opt din raportul său, precizează că la această întrunire a avut destul timp pentru a-l observa pe primul-ministru şi că a ajuns la convingerea că nu se poate aştepta ca el să facă altceva decât ceea ce îi vor îngădui ruşii.

A doua zi Kerr s-a dus să-i vadă pe Maniu şi pe Brătianu. I-a găsit pe amândoi profund îngrijoraţi şi plini de suspiciune faţă de guvern şi de ruşi, sceptici şi fără încredere în soluţia propusă. Ambasadorul britanic arată că a folosit toată gama de argumente, de la cald la rece, de la galanterie la duritate, pentru a-i face să priceapă că aceasta era ultima şansă de a-i ajuta.

Atât Maniu, cât şi Dinu Brătianu au insistat să se depună eforturi deosebite pentru a se salva tronul şi alegerile să fie cu adevărat libere. În caz contrar, au spus ei, noul parlament ieşit din alegeri falsificate va înlesni anexarea militară a ţării la Uniunea Sovietică, ba chiar ar fi in stare să ceară el însuşi intrarea în rândul republicilor sovietice, ca un al 17-lea stat.

Sir Archibald Kerr a răspuns că pot conta pe guvernele britanic şi american, care vor face presiuni asupra guvernului Groza în sensul respectării promisiunilor cu privire la alegerile libere. Ambasadorul britanic recunoaşte că n-a reuşit să-i convingă, după cum nici el nu era convins de aceea ce spunea (punctul 10 din raport). Mai departe, Sir Archibald Kerr descrie întâlnirea cu Mihalache, care i-a făcut o excelentă impresie. El nu voia să intre în guvern. Atunci, pentru a-l convinge, Kerr arată că a fost nevoit să se poarte, când curtenitor (cajolerie), când să recurgă la baston (dragoning), adică la argumente tari, „deşi ambele metode îi repugnă".

Să examinăm în continuare acest document ultrasecret.

Primul-ministru Groza a respins fără nici o explicaţie propunerea partidelor istorice de a accepta in guvern pe Ion Mihalache şi pe Bebe Brătianu. Cum aceştia au insistat în ziua următoare, la 4 ianuarie, Groza a declarat că Mihalache a fost voluntar pe frontul rus, iar Bebe Brătianu e „reacţionar". Cu această ocazie, Vişinski a declarat că guvernul său se opune categoric intrării celor doi în formaţia guvernamentală.

Din nou întrevederi cu Maniu şi Brătianu. Primul i-a furnizat o listă de şaisprezece nume, iar al doilea de patru şi s-au văzut din nou cu Vişinski. Până la urmă, s-a căzut de acord asupra

lui Haţieganu şi Romniceanu, ca miniştri fără portofoliu, care au şi depus jurământul. A urmat un dejun la castelul Peleş din Sinaia, după care Vişinski a plecat la Sofia, iar Sir Archibald Kerr şi Averell Harriman s–au întors în Capitală.

La Bucureşti, cei doi l–au revăzut pe Groza şi au discutat cu el în amănunt lista de „garanţii" oferită de acesta. Ea a fost anexată raportului. Reprezentanţii Marii Britanii şi Americii s–au văzut cu Groza şi în ziua următoare. Sir Archibald Kerr recunoaşte că s–a despărţit de primul–ministru fără a fi izbutit, nici să–l mişte, nici să–l convingă. Cu candoare şi fineţe de stil, Kerr era convins că Groza va pune deschis beţe–n roate, aşa cum voiau şi o cereau ruşii, fără menajamente. Era trist, dar el nu vedea ce s–ar fi putut face. Ambasadorul britanic – scrie Kerr – era realist şi punea multă inimă în îndeplinirea misiunii sale.

Indiscutabil, Groza era un pezevenghi şi un politicioan viclean. Era nebun, nebun de–adevărat, dar simpatic. Lui i se putea, la nevoie, ierta că schiţează toate mişcările după muzica lui Vişinski, fiindcă Groza nu suferea de deşteptăciune. Dar Tătărescu era un mincinos şi un escroc din cap până în picioare, spune Sir Archibald Kerr. El era inteligent, dar nu până într–atât, încât Kerr să nu–şi fi dat seama că Tătărescu l–a minţit fără ruşine. Sinceritatea cu care scrie acest raport îl descarcă pe Sir Archibald Kerr de răspunderea ce personal nu o avea, fiind un simplu executant al ordinelor primite.

Concluzia raportului? Ea este exprimată în paragrafele 28 şi 29:

Kerr nutrea convingerea personală că guvernul Groza nu are intenţia de a respecta nici litera, nici spiritul deciziilor luate de cei trei miniştri de Externe la Moscova în legătură cu alegerile libere. Că românii nu au nici cea mai mică îndoială, ca şi Sir Archibald Kerr de altfel, că alegerile vor fi falsificate.

Înainte de a încheia acest lung raport, ambasadorul britanic subliniază că Vişinski guvernează România ca pe o provincie a Uniunii Sovietice şi că guvernul Groza nu e decât un simplu instrument în mâinile lui. Şi acest om de onoare, loial *în* îndeplinirea misiunii ce i se încredinţase de şeful său (a *minţi*, a convinge), are un cuvânt de milă pentru poporul *pe care îl* înşela: „Părăsesc Bucureştii cu sufletul îndurerat şi *mulţumesc lui* Dumnezeu că nu am fost născut român".

Reacţia mea la activitatea şi misiunea lui *Averell Harriman* a fost – şi rămâne – mult mai dură decât faţă de *Sir Archibald*

Kerr. Averell Harriman era unul din cei mai bogaţi oameni ai Americii, membru important al partidului democrat şi prieten intim al preşedintelui Roosevelt. Se pretinde chiar, vezi Gary Allen, *None Dare Call It Conspiracy*, că băncile lui Harriman ar fi finanţat cu vreo zece milioane de dolari USA revoluţia rusească, împrumutând această sumă lui Torţki, când acesta s-a îmbarcat cu alţi 275 de revoluţionari pe vasul *Cristiania* la 27 martie 1917. În plus, Harriman ştia, ca unul ce a asistat la toate şedinţele importante cu Stalin, că România fusese vândută ruşilor în schimbul Greciei. Ceva mai mult, cum am arătat, Harriman a cerut el însuşi recunoaşterea fără rezerve a zonei de influenţă ruseşti în România de către Statele Unite. În plus, el ştia că „aranjamentul" Byrnes–Stalin nu era decât o formalitate diplomatică pentru ieşirea din impas, de salvarea obrazului preşedinteului Truman. Era o operaţie cosmetică de mistificare, de înşelare, de minciună. Prin independenţa sa materială, prin autoritatea şi relaţiile sale, Harriman putea să se comporte altfel la Bucureşti. Să denunţe impostura şi să nu se preteze şi el personal la ea. Dar, cu toate mărturisirile cinice ale lui Vîşinski că ei, „comuniştii, vor avea 90% din voturi, fiindcă ei fac alegerile", Averell Harriman joacă până la urmă rolul lui de „diplomat", minţind pe regele României, opoziţia română, poporul român.

Să vedem din rapoartele lui secrete cum prezenta el ministrului său de la Washington misiunea sa de la Bucureşti. În telegrama 1–346 din 3 ianuarie 1946 el spune:

„Ieri am avut lungi convorbiri cu Maniu, Brătianu şi Mihalache. Toţi trei sunt foarte sceptici că ar putea fi alegeri «libere» în România fără o schimbare a miniştrilor de Interne şi de Justiţie. Le-am spus că în misiunea noastră nu ne priveşte asemenea schimbări. Clark-Kerr le-a spus şi el acelaşi lucru. Pare exclus ca ei să obţină concesii de la guvernul Groza în ceea ce priveşte schimbările de la Interne şi Justiţie, fiindcă am fost informat dintr-o sursă absolut sigură că Vîşinski i-a spus lui Groza să nu facă nici un fel de concesii."

În aceeaşi telegramă, Harriman face câteva rezerve de conştiinţă personală, cerând să se supravegheze obligaţiunile ce-şi va lua Groza. Prin telegrama următoare, nr. 1/646 din 6 ianuarie, adaugă: „Comportarea şi manevrele lui Vîşinski din ultimele două zile ne dau puţine speranţe că sovieticii intenţionează să se ţină de cuvânt şi să execute cu bună-credinţă aranjamentele de la Moscova".

Referitor la atitudinea guvernului Groza, Harriman informează în aceeaşi telegramă: „În cadrul discuţiilor cu guvernul, a reieşit clar că el nu are intenţia de a da partidelor istorice posibilitatea cinstită de a prezenta candidaţii lor în alegeri".

În aceste împrejurări, când atât Vişinski cât şi guvernul pus de el, al lui Groza, arată clar intenţiile lor de a lichida partidele istorice, care este rolul în continuare al misiunii de la Moscova? Nu e ea terminată? Nicidecum. Rolul lui Harriman este să continue până la capăt... „In spite of the fact that we felt Vyshinski was not acting in good faith and was attempting to discredit the leadership of both parties, as far as he could, Clark-Kerr and I believed we had to accept Vyshinski's veto". „În ciuda faptului că noi ne dăm seama că Vişinski nu se comportă cu bună-credinţă şi încearcă să discrediteze conducerea partidelor istorice cât mai mult posibil, Clark-Kerr şi cu mine am crezut necesar să acceptăm vetoul lui Vîşinski (la desemnarea celor doi miniştri – n. a.)". Iar în încheiere Averell Harriman conchide. „Nu încape nici cea mai mică îndoială în mintea mea că Vîşinski intenţionează să utilizeze toate mijloacele posibile pentru a crea dificultăţi şi a împiedica o participare cinstită a acestor partide în alegeri, de aceea el va sprijini guvernul Groza ca să utilizeze şi el astfel de mijloace de împiedicare". Restul timpului la Bucureşti a fost petrecut în dejunuri la Palat, la Sinaia, spre a cumpăra „fois gras" de la Capşa pentru şeful său Jimmy Byrnes. Doi „miniştri noi", unul naţional-ţărănist şi altul liberal, intrau în guvernul impus de Vîşinski, Groza se obligă să „respecte libertăţile fundamentale şi să facă alegeri libere", iar ambasadorul britanic, într-un moment de sinceritate şi de jenă, recomandă alegeri libere în care „noţiunile de fascist şi de trădător să fie absente".

Misiunea odată îndeplinită, ambasadorii părăsesc Bucureştii. Cel britanic „mulţumind lui Dumnezeu că nu a fost născut român", iar cel american că a găsit cel mai bun *fois gras* din Europa: la Capşa. Vîşinski, la Londra, discuta despre îndeplinirea „misiunii de la Moscova", atât cu Jimmy Byrnes, cât şi cu Ernest Bevin. Amândoi se declară „satisfăcuţi" de misiunea celor trei şi amândoi recomandau la Washington şi Londra recunoaşterea guvernului Groza, aşa cum a fost dictat de Vîşinski. Nu a roşit nimeni. Guvernul Groza a fost recunoscut de Statele Unite şi de Marea Britanie, spre disperarea regelui, a fruntaşilor opoziţiei româneşti, a ţării. Data de 4 şi cea de 7 februarie 1946, când Marea Britanie şi Statele Unite au recunoscut – astfel cârpit – guvernul Groza,

sunt două date de doliu naţional românesc şi ele trebuiesc memorate. Recunoaşterea guvernului Groza este urmată în galop de numirea unor ambasadori comunişti la Washington şi la Londra. Profesorul Bagdasar este acceptat de preşedintele Truman, cu toate că Burton Berry îi sugerase să fie respins. Neputându-şi lua postul în primire din cauză de boală, în locul lui e propus Mihai Ralea, numit mai întâi la Paris, dar refuzat de francezi din cauza prieteniei lui cu fostul rege Carol II. Ralea este acceptat de Washington. La Bucureşti, comuniştii accelerează reformele lor de comunizare a ţării: epurări masive, începând cu armata, arestări şi procese, sovromizarea ţării înainte de tratatele de pace, comunizarea justiţiei. Partidele istorice sunt supuse unui regim de teroare de neinchipuit: arestări masive de fruntaşi, interzicerea de întruniri, de ziare, confiscarea celor câteva care apăreau cu mari sacrificii, refuz de hârtie de tipar, etc., etc. Reforma agrară pune foc de la un capăt la altul al ţării. Procesele se ţin lanţ: ale foştilor miniştri vinovaţi „de dezastrul ţării", ale celor vinovaţi „de crime de război", ale rezistenţilor, etc.

În mai 1946 are loc procesul mareşalului Antonescu, condamnat la moarte şi executat în primele zile ale lui iunie. Executarea mareşalului a impresionat profund ţara şi mai ales refuzul regelui de a-l graţia.

Îndrăzneala comuniştilor merge crescând: ei aresteazä trei dintre colaboratorii români de la misiunea americană: Stănescu, Manicatide şi domnişoara Olteanu, cu toate protestele generalului Schuyler. În zadar atrage Burton Berry atenţia Washingtonului, zi de zi, că Statele Unite trebuiesc să ia o poziţie fermă şi ofensivă. El se izbeşte de Jimmy Byrnes ca de un adevărat zid. Astfel, prin telegrama 2/846 din 8 februarie, în care Burton Berry transmitea protestul lui Iuliu Maniu faţă de valul de arestări, el conchide: „Plângerile opoziţiei sunt justificate şi a venit momentul ca Departamentul de Stat să protesteze public". La 23 martie, şeful misiunii diplomatice americane cere Departamentului de Stat să nu accepte un reprezentant comunist la Washington înainte de a vedea dacă guvernul Groza revine asupra măsurilor sale abuzive. Burton Berry merge până acolo, încât cere un protest public şi imediat, scriind:

„I believe that this is a necessary risk and one that it certainly preferable to the alternative of making ourselves a party to Groza efforts to sabotage the Moscow Decision (Nr. 159)".

„Cred că acesta este un risc ce trebuie luat şi ar fi cu siguranţă

preferabil aceluia de a ne face părtaşi la eforturile lui Groza de a sabota deciziile de la Moscova".

Cum am spus, Byrnes refuză să urmeze pe Burton Berry. La 12 februarie 1946 el răspunde NU la cererea de garanţii cerute de Berry. La fel, prin telegrama nr. 3/646 din 8 martie, Byrnes refuză să protesteze la Bucureşti.

Înainte de a analiza în continuare situaţia din România şi de a comenta evenimentele din acest răstimp, voi face o incursiune la Washington. Este absolut necesară, fiindcă ea are o directă legătură cu o reală schimbare de atitudine a Departamentului de Stat şi a şefului său în particular. Jimmy Byrnes face o piruetă de 180 de grade, cum vom vedea.

Iată, mai întâi o surprinzătoare telegramă a lui Byrnes către şeful misiunii diplomatice americane din Bucureşti:

Telegrama 5/2146 din 21 mai 1946

„Dată fiind deterioarea situaţiei politice din România, aşa cum aţi raportat d–ta şi colegul d–tale britanic, lipsa fixării unei date pentru alegeri, violenţa crescândă împotriva partidelor istorice şi împotriva lui Titel Petrescu, eu cred că acum este oportun a protesta faţă de guvernul român contra acestor violări a garanţiilor date de el comisiei tripartite din ianuarie. Britanicii sunt doritori a se asocia acestui protest bilateral".

Vom vedea numaidecât de ce această schimbare de atitudine, şi la americani, şi la britanici. Totuşi, înainte de a v–o arăta, trebuie să vă subliniez o altă schimbare importantă: *britanicii încep să se asocieze la protestele americane*, să se informeze şi consulte în prealabil. În legătură cu această colaborare trebuie să vă semnalez şi *pericolul* pe care îl prezintă, dat fiind că toate informaţiile americane trimise la ambasada britanică din Washington *treceau prin mâinile unuia din „apostolii de la Cambridge"*, Donald Maclean (fugit în 1951 în Rusia împreună cu Burgess) şi care, bineînţeles, le transmitea Moscovei. Asupra acestui aspect al problemei avem documentul 11/3046 din 30 noiembrie 1946 al oficiului pentru afaceri europene, care informează pe şeful secţiei române, dl. Nickels, că după o conferinţă cu Dean Acheson (subsecretarul de stat) şi Cayton (subsecretarul de stat pentru economie), *„I have informed Donald Maclean of the British Embassy by telephone"*. Semnat John Hickerson.

Aici trebuiesc căutate sursele informaţiilor guvernului comunist de la Bucureşti, care nu sunt din rândurile membrilor partidelor naţional Ţărănesc, Liberal ori Social–Democrat. Tot materialul

predat misiunii diplomatice americane din Bucureşti ajungea la Departamentul de Stat şi acesta, în cadrul unei strânse colaborări, din martie 1949 înainte, i–l comunică ambasadei britanice, respectiv „apostolului" Donald Maclean, agent al spionajului sovietic, trădător al patriei sale şi dezertor în Rusia în 1951, când americanii l–au identificat şi au cerut britanicilor să–l ancheteze.

Ce tragedie suplimentară pe biata ţara românească dezvăluirea zi de zi a întregii acţiuni de rezistenţă a opoziţiei române la comunizarea ţării!

Capitolul 20

CHURCHILL ÎN PENITENŢĂ: DISCURSUL DE LA FULTON, MISSOURI

Dar în ciuda tuturor declaraţiilor şi protestelor preşedintelui Truman, guvernul Statelor Unite recunoaşte la 7 februarie 1946 guvernul comunist Groza, impus de Vişinski la 6 martie 1945 şi menţinut de tancurile sovietice.

Mulţi istorici şi jurnalişti au pretins că instalarea forţată a guvernului Groza a fost cauza şi începutul războiului rece. Aceasta este o afirmaţie fragilă, lipsită de substanţă. Nu. Războiul rece nu a început din cauza sovietizării Europei de răsărit şi a României. Această parte din Europa, cum am văzut, fusese recunoscută, dacă nu *de iure*, atunci *de facto* ca zonă de influenţă rusă de către Roosevelt şi Churchill. Este drept că „acordurile“ au fost făcute fără cunoştinţa poporului american, fără consimţământul legal al Congresului şi în contra politicii oficiale preconizate de Departamentul de Stat. Juridic, acordurile nu leagă Statele Unite.

În ambiguitatea politicii americane imediat după moartea lui Roosevelt, prin recunoaşterea guvernului Groza, preşedintele Truman a recunoscut implicit, *de facto*, şi el zonele de influenţă. Războiul rece a început atunci când ruşii *au depăşit această zonă de influenţă acordată ori tolerată.* El s–a precizat când Stalin a formulat pretenţii globale, vizând zonele rezervate anglo–americanilor. Atunci când Uniunea Sovietică a început să aprindă focare de violenţă şi revoltă în aceste zone rezervate, când şi–au dat arama pe faţă şi au arătat că au pretenţii de hegemonie mondială, când au arătat că sunt gata să instaureze prin revolte şi războaie de „eliberare“ revoluţia marxistă pe întreaga planetă. Aşa se explică cum, după 10 februarie 1946, la numai trei zile de la recunoaşterea guvernului comunist din România se înregistrează o înăsprire a politicii americane faţă de Rusia. Aşa se explică schimbarea de atitudine a secretarului de stat Jimmy Byrnes. Prieten şi relicvă a lui Roosevelt, ministrul

de Externe al lui Truman continuase în cursul anului politica de concesiuni, de abandon şi de tristă colaborare cu Stalin a defunctului preşedinte. Jimmy Byrnes ducea o politică personală, independentă de Casa Albă şi adesea în contradicţie cu cea a preşedintelui Truman.

După cum am arătat mai sus, preşedintele Truman nu fusese ţinut la curent cu deciziile lui Roosevelt. Parte din ele nu figurau nici în dosarele Departamentului de Stat şi nici în cele ale Casei Albe, fiindcă Roosevelt lucra singur, în secret, cu Harry Hopkins. Era grav bolnav şi dezordonat în hârtiile sale. Iată ce ne spune un colaborator important al lui Roosevelt, Robert Murphy, delegatul său în Africa de Nord şi consilier la importanta Conferinţă de la Casablanca din ianuarie 1943:

„Preocupat de o mie şi una de probleme, Roosevelt nu avea timp să urmărească rezultatele deciziilor sale. Câteodată el uita complet de acordurile încheiate de el şi de care nu a rămas nici o urmă în arhive sau ministere. Adesea, singurul martor al negocierilor era numai Harry Hopkins“ (*Histoire pour tous*, nr. 91, noiembrie 1967, pag. 65).

Nu sunt acestea semne de senilitate avansată de care suferea Roosevelt? De maladia „Alvarez“, aşa cum afirma doctorul său W. C. Eliasberg? De senilitate „foarte avansată“, aşa cum a văzut-o şi generalul Eisenhower – el o numeşte „sclerosis“ –, când a fost numit comandant? (vezi *Eisenhower At War*, de David Eisenhower, Random House).

Iată de ce preşedintele Truman nu putea găsi nicăieri dosarele lui Roosevelt ca să-i descifreze politica urmată.

Dar să revenim la ziua de 10 februarie 1946, când politica americană începe să-şi arate muşchii faţă de Rusia. Ce se întâmplase la 10 februarie ca să schimbe atitudinea secretarului de stat Jimmy Byrnes, care cu câteva săptămâni înainte abandonase România lui Stalin fără aprobarea sau cunoştinţa lui Truman? Preşedintele Truman l-a primit la Casa Albă pe Winston Churchill. Au discutat afaceri politice şi preşedintele Truman a decis să ţină piept asalturilor sovietice. Simţind cum bate – acum – vântul, Jimmy Byrnes schimbă de ton şi de picioar. În această lumină trebuiesc văzute şi analizate noile instrucţiuni date reprezentanţilor Statelor Unite la Bucureşti. Le vom analiza în detaliu mai departe.

Cum am spus, trebuie ţinut seama că întreaga reţea administrativă a Casei Albe şi a Departamentului de Stat era compusă din oameni ai lui Roosevelt, care nu numai că admirau

pe acesta, dar făcuseră politica lui şi aveau, ca atare, răspundere şi conturi de dat. Să nu uităm, de asemenea, că Departamentul de Stat şi Casa Albă fuseseră infiltrate de agenţi comunişti (Vezi capitolul 30 din *L'Europe de l'Est trathie et vendue*), cum era Alger Hiss, precum şi amicul intim şi misterios al Eleanorei Roosevelt, soţia preşedintelui, frumosul Joseph Lash, care era şeful tineretului partidului comunist american.

Preşedintele Truman învaţă repede. El şi-a dat seama că politicii agresive sovietice de expansiune universală trebuie să i se reziste prin forţă. Dar cum soldaţii americani reveniseră în Statele Unite în mare parte şi economia trecuse pe picior de pace, ţara ar fi trebuit din nou mobilizată şi înarmată. Un om excepţional şi providenţial pentru America, James Forrestal, s-a pus la treabă. Aceasta cu atât mai mult cu cât atât preşedintele Truman cât şi Churchill credeau că în 1946 va începe cel de-al treilea război mondial. „There is a very dangerous situation developing in Iran" [o situaţie foarte primejdioasă se dezvoltă in Iran], i-a spus Truman lui Averell Harriman, ministrul său. „Ruşii refuză să-şi retragă trupele şi acest fapt poate duce al război". Churchill era şi mai pesimist, şi mai alarmat: vedea războiul venind în 1946, aşa cum o spunea lordul Chervell (Vezi memoriile fostului doctor al său, Lord Moran, paginile 296 şi 301, ed. R. Lafont). Convertirea preşedintelui Truman la o politică mai „musclée" faţă de ruşi a fost cu siguranţă în mare parte determinată de acţiunea fostului ambasador Grew, devenit subsecretar de stat. Acesta a împărtăşit opinia „şcolii de la Riga" a Departamentului de Stat, care credea în imposibilitatea unei coexistenţe paşnice cu Uniunea Sovietică. Grew vedea profetic politica lui Stalin ca una globală, de expansiune plantetară, ideologică, politică, economică şi militară. Un rol determinant în schimbarea politicii americane faţă de URSS în luna februarie 1946 l-a jucat desigur cu brio Winston Churchill. Înfrânt în alegerile parlamentare din 1945, el vine în Statele Unite să se „odihnească" la soare, în Florida. Venise bătrânul leu numai să se odihnească? Nicidecum. Venise să facă politică şi mai ales venise să-şi repare tragicele lui greşeli, trăgând cu măiestrie şi puternic clopotele americane epntru o remobilizare generală contra pericolului sovietic. Faimosul discurs al lui Churchill de la Fulton din 5 martie 1946 a fost admirabil regizat şi pregătit cu ajutorul preşedintelui Truman. După întrevederea acestuia cu Churchill la 10 februarie, o nouă politică americană începe să se deseneze la orizont. La 28 februarie,

„noul" Jimmy Byrnes, într-un discurs la Press Club în New York, servește nota Uniunii Sovietice că de acum încolo Statele Unite vor face o politică de „patience and firmness", că ele vor rezista oricărei agresiuni, că nu vor mai accepta „unilateralism", că va cere respectul Chartei Atlanticului. Ceva mai mult, el a cerut conscripție militară obligatorie și generală în Statele Unite și o educație generală a tuturor „cetățenilor" americani asupra pericolului de „subversiune". În același timp, *chiar în ziua* de 5 martie 1946, când Churchill, în prezența președintelui Truman, rostea la Fulton discursul său, același „nou" Byrnes trimitea trei note de protest Uniunii Sovietice. În prima, Byrnes cerea copii după toate convențiile economice dintre guvernele satelite și Rusia (sovromurile din România). A doua era privitoare la pretențiile economice rusești în China. A treia, o notă foarte tare, privea retragerea trupelor sovietice din Iran. Bine orchestrat, discursul lui Churchill de la Fulton a fost ca un trăsnet venit din îngrijoratul cer al marelui popor american. Trăsnetul s-a auzit nu numai la Moscova, dar pe întreaga planetă. Cum vom vedea, el s-a auzit și în România și a adus întâi o profundă bucurie plină de speranță, ca apoi ea să se transforme în dezamăgire, în lacrimi și suferință. Winston Churchill și-a ținut discursul în prezența președintelui Truman, în fața studenților de la Westminster College, unde i se decerna o diplomă de doctor honoris causa. Printr-o piruetă, de care numai Winston Churchill era capabil, bătrânul luptător britanic, uitând de îmbrățișările cu Stalin, uitând insistența depusă de el pentru acordarea zonelor de influență rusă în Europa de răsărit, tuna și fulgera contra Uniunii Sovietice:

„De la Stettin din Marea Baltică, până la Trieste în Marea Adriatică, *o cortină de fier* a coborât pe întregul continent [expresia Cortina de fier a fost utilizată de el într-o telegramă adresată lui la 1945]. În spatele ei stau acum capitalele vechilor state din centrul și estul Europei: Varșovia, Berlin, Praga, Viena, Budapesta, Belgrad, București și Sofia. Toate aceste faimoase capitale și populația acestor țări zac acum sub zona de influență sovietică și toate sunt, sub o formă sau alta, nu numai sub influența sovietică, dar sunt strict controlate de Moscova. Partidele comuniste, inexistente în aceste țări din răsăritul Europei, au fost promovate partide conducătoare și urmăresc peste tot să obțină un control absolut. Guverne polițienești guvernează peste tot, etc., etc. Coloana a cincea se infiltrează peste tot, sub controlul Cominternului, condus de Moscova. Uniunea Sovietică nu se

oprește în agresivitatea ei ideologică și expansiune teritorială decât în fața forței".

De aceea Statele Unite trebuie să se reînarmeze și mobilizeze. Salvarea?

O asociație frățească de „special relationship" [relație specială] între „English-speaking people" [vorbitorii de limba engleză], care să constituie un bloc solid ca să stăvilească și să oprească puhoaiele sovietice...

Ce drum lung, spinos și puțin glorios a făcut Winston Churchill de la infama noapte din octombrie 1944, când a vândut Europa de răsărit lui Stalin până la Fulton – la Canossa! – din Missouri, Statele Unite! Câtă cruzime și cât cinism trebuie unui om ca să se poată schimba la 180 de grade peste noapte! Și cu toate acestea, ce imens serviciu a adus bătrânul luptător întregului Occident, „întregii civilizații creștine, amenințate"! El a tras clopotul de alarmă. Nu a mărturisit că a păcătuit, dar s-a răscumpărat în parte, mărturisind pe jumătate greșelile. Reacția în Statele Unite a fost imediată și importantă. Politica de la Casa Albă a început să vadă adevărul, să ceară înarmarea materială și morală a Americii, prin eliminarea comuniștilor din posturile de conducere. Un curent anti-Yalta se profilează și se afirmă.

A doua zi, la 6 martie 1946, președintele Comitetului pentru Activități Antiamericane al Camerei Deputaților, deputatul Renkin, afirma că propriul fiu al defunctului președinte Roosevelt, James Roosevelt, era un comunist și anunța începerea anchetării sale și a organizației de refugiați spanioli antifranchiști condusă de el.

La 10 martie 1946, deputatul Hamilton Fish (care mi-a făcut onoarea de a-mi cere autorizația de a cita patru pagini din cartea mea *Sell-Out to Stalin* în memoriile sale aflate pe punctul de a fi publicate), anunța crearea unui partid american anticomunist.

La 14 martie, deputatul Cox cere o dezbatere parlamentară a problemei comuniste și o legislație pentru excluderea lor din administrație. Președintele comitetului pentru probleme militare al Camerei Reprezentanților, deputatul May, cere ministrului de Externe „înlăturarea comuniștilor și a simpatizanților lor" din Departamentul de Stat.

Este probabil că Winston Churchill, văzând că prin politica lui nefastă a săpat mormântul Imperiului britanic și al lumii libere, a venit la Washington să-l „manevreze" pe președintele Truman, ca să scoată castanele din foc pentru Marea Britanie și

să-i asigure supraviețuirea. Dar nu e mai puțin adevărat că el este declanșatorul unei noi politici anglo-americane față de ruși, care a dus la confruntarea lor din războiul rece.

Pentru a înțelege mai ușor atitudinea misiunii diplomatice americane de la București în acest timp și politica ei în România, consider necesar să analizez poziția președintelui Truman, după moartea lui Roosevelt, și politica sa din primul an de guvernare. Ea se reflectă destul de fidel în atitudinea Statelor Unite în România.

Capitolul 21

POLITICA AMERICANĂ DUPĂ MOARTEA LUI ROOSEVELT

Franklin Delano Roosevelt moare la 12 aprilie 1945, când vicepreşedintele Statelor Unite, Harry Truman, se instalează la Casa Albă. Pentru a înţelege politica urmată de guvernul american după moartea lui Roosevelt este necesar să precizăm câteva lucruri esenţiale. Fără ele, comportarea noului preşedinte şi politica sa nu se pot înţelege.

1. Mai întâi trebuie reţinut că după Constituţia Statelor Unite, un vicepreşedinte nu participă la guvernarea ţării. Are un rol pasiv, nu participă la „consilii de miniştri" şi la formularea deciziilor. El e ţinut sau nu la curent cu probleme şi decizii după bunul plac al preşedintelui. Harry Truman nu discutase cu Roosevelt decât de două ori de la alegerea sa din noiembrie 1944. Deci nu ştia nimic de ceea ce făcuse Roosevelt, de angajamentele sale la Quebec, Teheran, Casablanca sau Yalta.

2. Sub domnia autoritară a lui Franklin Delano Roosevelt şi mai ales în anii de război, politica externă a Statelor Unite se făcea la Casa Albă de către preşedinte. Departamentul de Stat exista, dar în fapt el încetase să participe la decizii. Acestea se luau de Roosevelt, devenit un adevărat dictator într-un stat de adevărată democraţie constituţională. Cum în ultimii doi ani de viaţă Roosevelt era grav bolnav, adevărata politică externă – şi marile decizii – erau în mâinile lui Hary Hopkins – un *alter-ego* al preşedintelui – ajutat în privinţa politicii externe de un tânăr diplomat, Charles Bohlen.

3. De reţinut că la toate marile conferinţe din timpul războiului, Roosevelt negocia singur, atât în problemele de politică externă, cât şi în cele militare. El era însoţit nu de ministrul său de Externe, Cordell Hull (cel mai calificat om politic american al acestui secol) şi nici de Harry Stimson, ministrul său al Apărării.

4. Dacă parte din dezbaterile acestor conferinţe au putut fi reconstituite după note stenografice, comunicate, etc., întrevederile

să-i asigure supravieţuirea. Dar nu e mai puţin adevărat că ... este declanşatorul unei noi politici anglo–americane faţă de ... care a dus la confruntarea lor din războiul rece.

Pentru a înţelege mai uşor atitudinea misiunii diplomatice americane de la Bucureşti în acest timp şi politica ei în România, consider necesar să analizez poziţia preşedintelui Truman, după moartea lui Roosevelt, şi politica sa din primul an de guvernare. Ea se reflectă destul de fidel în atitudinea Statelor Unite ... România.

Capitolul 21

POLITICA AMERICANĂ DUPĂ MOARTEA LUI ROOSEVELT

Franklin Delano Roosevelt moare la 12 aprilie 1945, când vicepreşedintele Statelor Unite, Harry Truman, se instalează la Casa Albă. Pentru a înţelege politica urmată de guvernul american după moartea lui Roosevelt este necesar să precizăm câteva lucruri esenţiale. Fără ele, comportarea noului preşedinte şi politica sa nu se pot înţelege.

1. Mai întâi trebuie reţinut că după Constituţia Statelor Unite, un vicepreşedinte nu participă la guvernarea ţării. Are un rol pasiv, nu participă la „consilii de miniştri" şi la formularea deciziilor. El e ţinut sau nu la curent cu probleme şi decizii după bunul plac al preşedintelui. Harry Truman nu discutase cu Roosevelt decât de două ori de la alegerea sa din noiembrie 1944. Deci nu ştia nimic de ceea ce făcuse Roosevelt, de angajamentele sale la Quebec, Teheran, Casablanca sau Yalta.

2. Sub domnia autoritară a lui Franklin Delano Roosevelt şi mai ales în anii de război, politica externă a Statelor Unite se făcea la Casa Albă de către preşedinte. Departamentul de Stat exista, dar în fapt el încetase să participe la decizii. Acestea se luau de Roosevelt, devenit un adevărat dictator într-un stat de adevărată democraţie constituţională. Cum în ultimii doi ani de viaţă Roosevelt era grav bolnav, adevărata politică externă – şi marile decizii – erau în mâinile lui Hary Hopkins – un *alter-ego* al preşedintelui – ajutat în privinţa politicii externe de un tânăr diplomat, Charles Bohlen.

3. De reţinut că la toate marile conferinţe din timpul războiului. Roosevelt negocia singur, atât în problemele de politică externă, cât şi în cele militare. El era însoţit nu de ministrul său de Externe, Cordell Hull (cel mai calificat om politic american al acestui secol) şi nici de Harry Stimson, ministrul său al Apărării.

4. Dacă parte din dezbaterile acestor conferinţe au putut fi reconstituite după note stenografice, comunicate, etc., întrevederile

între patru ochi nu erau cunoscute decât de interpret, când acesta exista. El nu putea să le divulge niciodată sau numai după termenul prescris de lege. Cum deciziile mari ale celui de-al doilea război mondial s-au luat între patru ochi, în special între Churchill şi Stalin sau Roosevelt şi Stalin, era greu de ştiut ce hotărâri se luaseră, mai ales când ele nu erau consemnate după aceea în dosare şi trimise Departamentului de Stat. Roosevelt a mers atât de departe cu această procedură, încât la prima lui întrevedere cu Stalin s-a servit... de interpretul... lui Stalin Troianovski,... ca să inspire lui Stalin încredere – pretindea preşedintele. La fel, la Conferinţa de la Yalta, unde în 30 de minute de *tête-à-tête* Roosevelt încheia cu Stalin un tratat ultrasecret (descoperit în safeul Casei Albe după moartea preşedintelui), care decidea în mare măsură soarta omenirii: Rusia intra în război contra Japoniei în schimbul unui preţ aberant: controlul Manicuriei şi al căilor ferate chinezeşti, o jumătate din insula Sahalin, insulele Kurile, porturile de la Pacific, Dairen şi Port Arthur. Aceste concesii au dus la războiul din Coreea, la comunizarea întregii Chine, la războiul din Vietnam. China – aliata Statelor Unite – şi unul din „cei patru mari" nu a fost nici prezentă nici întrebată. Secretarul de stat american era absent, după cum era absent şi ministrul Apărării Naţionale al Americii. Absent era şi interpretul american. Era prezent numai Averell Harriman, prietenul lui Roosevelt şi ambasadorul lui la Moscova. Nu a fost prezent nici... Churchill, care mai târziu a semnat acest acord secret. Documentul, necunoscut de nimeni altul din Statele Unite, a fost descoperit întâmplător printre hârtiile preşedintelui după moartea sa.

5. În aceste împrejurări penibile, sunt uşor de înţeles primele dificultăţi ale noului preşedinte Truman, ezitările lui din primele luni de guvernare, greşelile făcute şi ambiguitatea deciziilor şi a politicii urmate. Profund democrat, respectuos faţă de Constituţia Statelor Unite, preşedintele Truman vroia să ducă o politică legală deschisă, parlamentară. Noul preşedinte vroia să se sprijine în politica externă pe avizul şi colaborarea Departamentului de Stat, aşa cum se cuvine într-o ţară de democraţie constituţională.

6. Dar era cu adevărat Departamentul de Stat în măsură să ajute obiectiv şi cinstit pe noul preşedinte? Răspunsul este greu de dat. La putere de 12 ani, întreaga reţea rooseveltiană se găsea înrădăcinată acolo. Simpatizanţi ai comuniştilor sau chiar comunişti în frunte cu Alger Hiss – primul secretar general al Naţiunilor Unite – se găseau bine implântaţi în acest departament.

7. Departamentul de Stat fusese condus timp de 12 ani, din 1933, de unul din cei mai buni şi mai mari oameni de stat ai Statelor Unite, Cordell Hull. Cinstit, competent, profund democrat, mândru de valorile morale şi democratice ale poporului său, Cordell Hull demisionează în toamna anului 1944. Subsecretarul de stat Stettinius, om de casă al lui Roosevelt, îi ia locul, iar după moartea preşedintelui, un alt „rooseveltian", Jimmy Byrnes, devine ministru de Externe. Potrivit ideilor morale care stăteau la baza vieţii politice americane, Cordell Hull pregătise printr-o comisie bipartită a Congresului o politică coerentă de după război cu privire la organizarea păcii ce urma să vină şi a securităţii colective. Dreptul popoarelor la autodeterminare şi libertatea individului în cadrul naţiunilor trebuiau să fie garantate, ca şi securitatea colectivă a planetei, de o organizaţie mondială nouă: Naţiunile Unite. Toate problemele teritoriale trebuiau lăsate spre reglementare la conferinţa păcii. Nici un fel de zonă de influenţă nu trebuia creată. Cordell Hull, ca şi opinia publică americană, avea oroare de aşa ceva (după cum avea oroare şi Harry Truman). Dar Cordell Hull a părăsit Departamentul de Stat în toamna lui 1944, fiindcă a fost minţit, înşelat, „double-crossed", de preşedintele Roosevelt. Secretarul de stat Cordell Hull a auzit, de exemplu, de consimţământul dat de Roosevelt lui Churchill pentru cedarea Europei de răsărit ruşilor de la ambasadorul amerian de la Cairo, MacVeagh, cum se afirmă în capitolele anterioare, şi că Roosevelt aprobase crearea zonelor de influenţă cerute de Churchill în absenţa lui Cordell Hull de la Washington, dar „uitase" să trimită copia telegramei lui secrete cu numărul 560 din 12 iunie 1944, ca şi cea purtând numărul 565 din 22 iunie 1944.

8. După moartea lui Roosevelt, divergenţele din Departamentul de Stat asupra politicii de urmat faţă de ruşi se cristalizează în două „şcoli" sau două doctrine: „şcoala de la Riga", condusă de clarvăzătorul Eldridge Durbrow, şeful diviziei Europei de răsărit şi „şcoala de la Yalta", condusă de Charles Bohlen şi George Kennan. Divizia Europei de răsărit se opunea oricărei zone de influenţă rusă în Balcani. Ea considera că Uniunea Sovietică duce o politică revoluţionară globală cu o sete de teritorii şi putere rapace, că este nesinceră, plină de duplicitate şi sistemul ei politic constituie un pericol permanent şi mortal pentru pace în general şi securitatea Statelor Unite în particular. Aceleiaşi „şcoli de la Riga" îi aparţinea şi amiralul Leahy (devenit şeful Casei Albe sub Truman). Acesta se opusese fără succes acordurilor de abdicare

de la Yalta, avertizând pe colegii lui prezenţi la conferinţă că ele fac pe ruşi „stăpânii Europei". Acelaşi sistem de gândire era împărtăşit şi de senatorul republicat A. Vandenberg şi de John Foster Dulles. De reţinut că aparţinea aceleiaşi „şcoli de la Riga" şi Burton Berry, distinsul ambasador al Statelor Unite la Bucureşti, din 1944–1947. Toţi aceştia preconizau o politică fermă faţă de ruşi, fără concesii şi compromisuri.

„Şcoala de la Yalta", la care se asociase întreaga aripă de stânga a Partidului Democrat american, în frunte cu Wallace şi cu Eleanor Roosevelt – soţia preşedintelui Roosevelt –, preconiza colaborarea şi fraternizarea cu ruşii. Ea accepta cedările teritoriale şi zonele de influenţă. De altfel George Kennan, autorul politicii de „containment" (îndiguire pe poziţiile existente), cerea încă din februarie 1945 împărţirea Europei în două, partea de est revenind zonei de influenţă rusă. Henry Wallace, candidat la preşedinţia Statelor Unite, nu numai că cerea în mod public (la Madison Square Garden, în New York) recunoaşterea formală a zonei de influenţă rusă în Europa de răsărit, dar preconiza ca Statele Unite să împărtăşească şi secretele bombei atomice cu Uniunea Sovietică... (au făcut–o Rosenberg, Fuchs & company ulterior).

Preşedintele Truman a concediat pe „tovarăşul" Henry Wallace, dar infiltraţia comunistă era ca o hidră cu mii de capete. Tăiai unul şi creşteau cinci. Nu a acuzat amiralul Leahy pe însuşi secretarul de stat al lui Truman, pe Jimmy Byrnes, de a fi instrumentul clicii comuniste după trădarea României la Moscova din decembrie 1945, când a concedat lui Stalin recunoaşterea guvernului Groza? „Today" – scrie el în jurnalul lui – „I sense, for the first time, the feeling that Secretary Byrnes is not immune to the communistically inclined advisers in his Department". Să nu uităm că cel ce acuza în ianuarie 1945 pe Byrnes de a se fi lăsat manevrat de comunişti era *şeful Casei Albe a preşedintelui Truman* (vezi Leahy, *Diary*, noiembrie 1945; din 26 decembrie 1945, *I Was There*, pp. 347–348).

La această listă neagră trebuie să adăugăm şi pe fostul ambasador la Moscova, Averell Harriman, care nu numai că a venit să mintă poporul român – cum am văzut – în ianuarie 1946 la Bucureşti, dar acest criptocomunist cerea Departamentului de Stat încă din mai 1945 recunoaşterea guvernului Groza. Dacă ea nu a fost acordată la acea dată, este fiindcă s–a opus şeful diviziei pentru Europa de răsărit, curajosul E. Durbrow (Vezi Davies, *Cold War. Begin*, pp. 282–284).

9. Voi adăuga, pentru a sublinia greutăţile întâmpinate de

noui preşedinte al Statelor Unite, Harry Truman, în formularea unei politici clare şi bine definite asupra Europei de răsărit, că el nu putea pune în cumpănă nici comunicatul de la Yalta cu „Declaraţia asupra Europei eliberate“ şi nici cuvântul predecesorului său. Ori, Declaraţia de la Yalta era vagă şi diabolic redactată – cum am văzut –, iar preşedintele Roosevelt, în ultimul lui discurs adresat poporului american la 16 martie 1945, minţea, afirmând că nu „a acordat nici o sferă de influenţă nimănui“. Putea să-şi închipuie Harry Truman că fostul preşedinte avea o dublă comportare şi un dublu limbaj: unul pentru Stalin şi altul pentru poporul american? (Vezi Daniel Yergin, pag. 57-58)

Marele erou al poporului american, generalul MacArhtur, care nu-l putea suferi pe Roosevelt, spunea despre el că „nu spunea adevărul decât atunci când nu putea spune o minciună“.

Oricât ar părea de paradoxal, de necrezut, preşedintele Truman nu ştia de „acordurile lui Churchill cu Stalin pentru crearea zonelor de influenţă“.

„The ideas of spheres of influence and a Big Power peace were abhorrent to him. Truman, himself part of the great public consensus, had no idea that Roosevelt had been speaking two languages, nor did he know that aspects of Russian behavior in Eastern Europe were in response to Roosevelt's Great Power diplomacy. Truman could not believe that Russia's quest for security had a rationality. He had to ask himself could threaten the Soviet Union“.

Acest pasaj, cheia de boltă a înţelegerii politicii lui Truman în primul an de guvernare – 1945 – trebuie tradus pe româneşte şi reţinut:

„Ideea sferelor de influenţă şi o pace dictată de cele patru mari puteri era de neconceput pentru el («abhorrent»). *Truman, aparţinând poporului de rând american, cinstit şi deschis, nu avea idee că Roosevelt se folosea de două limbajuri. Truman nu ştia că anumite aspecte din comportarea ruşilor în Europa de răsărit erau conforme politicii lui Roosevelt de «diplomaţie a celor patru mari puteri». Truman nu putea crede că pretenţiile ruseşti de a asigura «securitatea frontierelor» avea vreun fundament, vreo raţiune. El se întreba cine putea să ameninţe Rusia“* (Daniel Yergin, *The Shattered Peace*, pag 72).

În cadrul acestor elemente şi în lumina celor de mai sus trebuie văzută şi analizată întreaga politică a Statelor Unite din 1945 în general şi în România în particular.

Capitolul 22

REGELE ROMÂNIEI, PRIZONIER POLITIC SOVIETIC

Să revenim în România şi să vedem ce se intâmpla pe acolo de-a lungul ţării cotropite.

Partidele de opoziţie, împreună cu americanii şi britanicii, presau guvernul Groza să facă alegerile promise. Acesta le tergiversa mereu sub diferite pretexte. În sfârşit, în luna iulie decretul cu noua lege electorală este supus suveranului, care după multă luptă şi lungă ezitare îl semnează. Acest decret era neconstituţional din mai multe punte de vedere şi mai ales fiindcă el desfiinţa Senatul prevăzut in Constituţia României. Maniu ceruse regelui să nu semneze decretul. Dinu Brătianu şi Titel Petrescu la fel. Americanii, cărora li se ceruse avizul, evitau să-l dea. Din partea ruşilor, generalul Susaikov informează pe mareşalul Palatului, Negel, că „el speră ca regele să semneze decretul într-o zi, două". Burton Berry ne dă asupra stării de spirit a suveranului la acea dată, o interesantă fotografie:

„Regele Mihai" – scrie el – „realizează că noua lege electorală deschide larg poarta fraudelor electorale guvernului Groza, dându-i posibilitatea să-şi aleagă singur parlamentul pe care şi-l vrea. El este conştient de pericolul pentru Coroană şi pentru ţară al noului parlament comunist. El ştie prea bine că ţara este în imensa ei majoritate anticomunistă. Dar, cu toate acestea, el nu poate refuza să semneze decretul, fiindcă legea propusă se pretează la fraude".

Opoziţia română lupta totuşi cu disperare să convingă pe rege să nu semneze decretul electoral. La 13 iulie 1946, Iuliu Maniu cere formal regelui să rupă relaţiile sale cu guvernul Groza, să-l demită şi să provoace o criză constituţională, refuzând semnarea decretului electoral. El cere regelui „să provoace un scandal internaţional", obligând astfel Statele Unite şi Marea Britanie să ia poziţie, chiar dacă acest fapt ar duce la o deschisă ocupare a României de către ruşi. Maniu a adăugat că aceasta este singura formulă de a împiedica ţinerea unor alegeri măsluite,

cu alegerea unui parlament comunist, care va pecetlui soarta ţării şi a Coroanei pe liniile comuniste.

Regele – conform raportului lui Burton Berry – i-a răspuns că, dacă ar urma sfatul lui Maniu, capitolul s-ar termina astăzi, pe când, dacă el luptă pas cu pas ca să câştige timp, putem să ne aşteptăm la un „happy end", un sfârşit fericit.

Dinu Brătianu a fost întru totul de acord cu Maniu.

Apoi regele a văzut pe Pătrăşcanu şi pe Tătărescu şi a semnat decretele (*Foreign Relations of the U. S.*, 1946, pag. 16).

Între timp, Uniunea Sovietică încingea cu un cordon de beton armat întreaga viaţă economică a ţării cu sovromurile pentru a pune România în faţa unui fapt împlinit după tratatul de pace, care se negocia la Paris.

În sfârşit, alegerile au loc la 19 noiembrie 1946 pentru formarea unui parlament şi pentru constituirea unui guvern definitiv, potrivit noii configuraţii politice. Rezultatul? Cel promis de Vişinski lui Harriman în drum spre Bucureşti. Blocul comunist „obţine 84,5% din voturi şi 348 de deputaţi, Partidul Naţional Ţărănesc obţine 7,75% cu 32 de deputaţi, iar liberalii nici măcar 1% şi numai 3 deputaţi". După informaţiile cele mai autorizate, rezultatul real a fost absolut invers: Blocul comunist nu a obţinut nici 8% din voturile exprimate. Partidele de opoziţie protestează la misiunile americană şi engleză. Ele protestează de asemeni la rege şi-i cer să *nu deschidă parlamentul la 1 decembrie 1946.* Vom recurge tot la un document ultrasecret american asupra acestei delirante situaţii constituţionale şi regale. Iată-l în întregime în englezeşte şi apoi aliniatele esenţiale în traducere:

871.00/11-2246: Telegram

The Representative in Rumania (Berry) to the Secretary of State

SECRET

URGENT

BUCHAREST, November 22, 1946.

[Received November 24–1 a.m.]

1097. Yesterday morning King Michael sent me an urgent personal message asking me to meet privately his Marshal of the Court, his personal secretary and an intimate personal adviser. Accompanied by Mr. Melbourne, I dined privately with these three.

All three agreed preparations for elections were undemo-

cratic and results were attained fraudulently. The question that was giving them serious concern was, what sould the King do under these circumstances? All agreed in recent months Kings's popularity had dwindled; that Soviets would continue to tolerate King as long as he reminds a political force; that King's acceptance of election results would further seriously undermine his prestige; that when his prestige nears exhaustion Soviets will lose no time in tidding themselves of him. They reminded me Parliament opens December 1, that custom required King to read speech from throne at opening. By this act he will commit himself to acceptance of results of fraudulent elections and acts of Parliament thereby constitued.

Beyond this point the three were not in agreement.

The private secretary stated his view that King had an obligation to Rumanian people to refuse to accept results of fraudulent election regardless of any action by Americans and British. He said he realized if King took this stand it would again bring him into open conflict whit Government and Soviets, it would again bring him into open conflict with Government and Soviets, it would increase personal danger, and it might mean his abdication. It would mean, however, that until end of his reign, he had acted in accordance with will of his people. But, if he accepts results of elections, he will be tolerated yet a little longer by Russians, but in the end he would go anyway, and perhaps not much later as he would become at once a King without popular support.

The Marshal took view it was necessary to continue to play for time. He admitted acceptance of elections by King would most seriously undermine his popularity, but he felt if King could outlast Russian occupation, he had even chance of reestablishing his position in minds of his people. He felt King, therefore, should accept elections and open Parliament unless we and Britain advised him otherwise. In such a case, King would be accepting American-British historic parties' reports on election rather than Government-Soviet report, and we would have obligation to see matter through as last time we had seen in through by bringing about Moscow decision after King's attempt to implement Potsdam Agreement had been thwarted. The Marshal felt if we could not guarentee an ultimate arrangement of situation, King, irrespective of our action, should accept the election.

The third Rumanian reminded us King by his action August 23, 1944, made himself symbol of national Govt movement regency and by his act of August 20, 1945, symbol of national resistance. Since latter date he has lost popularity by decorating Groza, confirming death sentence of Antonescu, dismissing hundreds of career officers from army, accepting electoral law, and publicly associating himself with Soviets. The Rumanian said if King accepts results of elections he would destroy last vestiges of his hold on people and his reason for beign. He could not be a traitor to himself. He had to refuse to accept elections. At same time Americans and British had no choice but to refuse to accept. Eight notes had been sent to Rumanian Govt asking fulfillment of promise made and government had told Anglo–Americans to mind their own business. In view of obligations assumed toward Rumania in Yalta, Potsdam and Moscow, Anglo–Americans could not accept this treatment, and ever again in eastern Europe champion democratic principles. He concluded King, Americans and British are in same boat and has to refuse to accept results of elections.

„Ieri dimineaţă" – ne spune Burton Berry – „regele mi–a trimis un mesaj urgent şi personal, cerându–mi să–i primesc în mod privat pe mareşalul curţii, pe secretarul său particular şi pe unul din consilierii lui apropiaţi. Am cinat împreună cu ei trei şi cu dl. Melbourne (unul din adjutanţii săi – n. a.). Toţi trei au fost de acord că alegerile au fost antidemocratice şi rezultatele falsificate. Problema este ce trebuie să facă regele în faţa acestor alegeri falsificate? Toţi trei au fost de acord că popularitatea regelui s–a micşorat în ultimele luni, că ruşii tolerează pe rege numai atâta vreme cât el reprezintă o forţă în ţară, că sancţionarea regală a alegerilor astfel falsificate va dăuna şi pe mai departe prestigiului regelui. Că atunci când prestigiul regelui se va stinge, ruşii nu vor pierde timp să se debaraseze de el. Ei mi–au amintit că parlamentul se deschide la 1 decembrie şi că obiceiul este ca regele să–l deschidă în persoană, citind mesajul tronului. Prin acest act, regele acceptă în felul acesta rezultatul fraudulos al alegerilor şi actele parlamentului ieşit prin aceste fraude. Dar mai departe de aceste observaţii cei trei nu mai erau de acord. Secretarul particular al regelui (desigur dl. Mircea Ioaniţiu – n. a.) a susţinut că regele are obligaţia faţă de poporul român de a

refuza să accepte rezultatele acestor alegeri falsificate, indiferent de acţiunea sau pasivitatea americanilor şi britanicilor. El a adăugat că ştie că luând această poziţie, regele va intra din nou în conflict deschis cu guvernul Groza şi cu sovieticii. Aceasta va mări pericolul personal şi poate să însemne chiar abdicarea. Dar aceasta inseamnă in acelaşi timp că până la sfârşitul domniei sale regele s–a conformat voinţei poporului său. Dar dacă el va accepta rezultatul alegerilor, va fi tolerat de ruşi încă un timp oarecare, însă până la urmă va fi obligat oricum să plece şi poate chiar mai curând, fiindcă el devine un rege fără nici un suport popular. Mareşalul curţii crede că regele trebuie să câştige timp să accepte rezultatul alegerilor şi să deschidă în persoană parlamentul, afară de cazul când anglo–americanii îl sfătuiesc să nu o facă. Al treilea român (cu siguranţă Savel Rădulescu – n. a.) mi–a reamintit că prin actul de la 23 august 1944, regele a devenit simbolul guvernării de uniune naţională, iar prin actul de la 20 august 1945, simbol al rezistenţei naţionale. De la această dată încoace regele a pierdut din popularitatea sa decorându–l pe Groza, confirmând sentinţa de moarte a mareşalului Antonescu, acceptând demiterea a sute de ofiţeri din armată, acceptând şi semnând legea electorală şi astfel asociindu–se în mod public cu oficialităţile sovietice. El a adăugat că, dacă regele va accepta rezultatul fraudulos al alegerilor, el îşi va distruge singur ultima lui legătură cu poporul şi raţiunea sa de a fi. El nu poate fi un trădător faţă de sine însuşi. Trebuie deci să refuze a accepta rezultatul alegerilor. În acelaşi timp, a încheiat acest consilier, americanii şi britanicii nu pot face altceva decât să refuze aceste alegeri. Opt note de protest au fost înmânate guvernului Groza, pe care acesta le–a respins cu impertinenţă. În virtutea obligaţiilor asumate faţă de România la Yalta, Potsdam şi Moscova, anglo–americanii nu pot accepta să fie trataţi astfel şi să mai spere să fie priviţi în Europa de răsărit ca luptători pentru democraţie. Regele, americanii şi britanicii sunt toţi trei in aceeaşi barcă şi toţi trei trebuie să refuze să accepte rezultatul falsificat al alegerilor".

Traducerea mă dispensează de orice comentarii suplimentare. Voi sublinia numai teribila dramă ce se juca şi în conştiinţa regelui şi în cea a sfetnicilor lui şi a fruntaşilor politici români. Pe de altă parte, anglo–americanii se fereau a da sfaturi şi a–şi lua responsabilităţi. Aflăm astfel din telegrama lui Burton Berry din 29 noiembrie 1946 că regele l–a invitat pe acesta să–l vadă, regina–mamă fiind prezentă. „Vrei să explodez o altă bombă, cum

am făcut-o la 20 august 1945 (greva constituţională – n. a.)? Dacă o fac, voi fi un erou faţă de dl. Maniu şi cei din jurul lui, dar asta nu înseamnă nimic pentru mine, fiindcă eu am înţeles că popularitatea mea faţă de politicieni este mai mare numai când fac ceea ce ei mă sfătuiesc să fac. Prietenii mei îmi spun că ea nu cadrează deloc pentru un rege în sistemul sovietic şi că aceasta ar fi ultima ocazie pe care o mai am pentru a lua o poziţie constituţională. Dacă Susaikov va face şi el ca Vîşinski în 1944, mi se pare că în împrejurările în care trăim, eu n-aş putea face altceva decât să stau lângă poporul meu şi să deschid parlamentul personal". Iar regele a mai adăugat: „Dacă mă asiguri că guvernul Statelor Unite poate să-mi dea şi altceva decât un suport moral, aş putea să mă comport altfel".

Ce admirabilă poziţie de demnitate americană şi democraţie la Burton Berry cu această ocazie!

„Guvernul Groza" – scrie el la Washington, la 23 noiembrie – „a falsificat alegerile şi şi-a bătut joc de notele noastre de protest. Aceasta ne obligă să refuzăm a accepta rezultatul acestor elegeri falsificate. Noi suntem obligaţi să modificăm poziţia noastră faţă de acest guvern şi să luăm imediat poziţie prin a declara:

1. că aceste alegeri nu au fost libere

2. să se rediscute problema românească tot la nivelul celor trei care au luat decizia de la Moscova;

3. propune ca el să fie înlocuit de la Bucureşti."

Rămas singur, prizonierul sovieticilor, regele României deschide parlamentul comunist la 1 decembrie 1946. Prizonierul lor prin impotenţa anglo-americanilor, el mai „câştigă" un an.

Capitolul 23

EVREII DIN ROMÂNIA ŞI ALEGERILE DIN NOIEMBRIE 1946

La 29 octombrie 1946, avocatul Fildermann, preşedintele Uniunii Evreilor din România, se prezenta şefului misiunii politice americane la Bucureşti, domnului Burton Berry, îi prezenta o copie asupra acordului încheiat cu guvernul Groza şi îi anunţa cu mare tristeţe că evreii din România au decis să voteze cu comuniştii.

Iată integral textul raportului secret făcut de domnul Burton Berry la Washington, întâi în englezeşte şi apoi în traducere românească.

871.00/10–2946: Telegram

The Representative in Rumania (Berry) to the Secretary of State

TOP SECRET

BUCHAREST, October 29, 1946–noon

[Received October 30–7.55 a.m.]

1013. No distribution except to SE. Dr. Fildermann, President of Union of Rumanian Jews, called to give me copy of secret compact he had made with Gov [ernmen] t, throwing support of his organization to Govt for elections, and receiving in return promise of Govt to perform certain acts specified in compact for rehabilitation of Jews in Rumania. Later, communiqué will be published stating Jewish community decided to support Govt in elections but reasons for support will remain secret. Dr. Fildermann said Jewish vote would amount to about 2 percent of total vote.

Dr. Fildermann admitted action was nothing short of capitulation in face of Govt pressure and an about-face of democratic attitude that he has maintained throught 40 years. He said he regretted beyond words necessity of capitulation, particularity to this Govt which is most despotic and most

undemocratic Rumania has ever had. Whereas all former govts had recognized rights of their adversaries, Groza govt recognized its adversaries only as enemies that must be destroyed. Dr. Fildermann gave as his reasons for signing compact:

(1) As number of Jewish notes [*votes*] will not affect one way or other results of elections he didn't have the right to sacrifice Jews or principle in view of lessening possiblity of peaceful international solution of eastern European problem within next few months. He added, he was convinced Russia was not working for solution but on contrary for domination in this area – domination that would only be ended by war between western democrats and Russia;

(2) If he had gone along, Govt would have considered his group center of reaction and proceeded to destruction of community and violence towards members;

(3) Soon after election Soviet Govt would deport thousands of Rumanian Jews to Siberia as it deported thousands from Bessarabia after acquiring that territory in 1941;

(4) With Jews voting with Govt in elections there was hope Govt would keep some of its oft repeated promises to restore to Jews all that was taken from them during Antonescu regime.

BERRY

„Dr. Fildermann, preşedintele Uniunii Evreilor din România, m–a vizitat azi ca să–mi dea o copie după acordul secret încheiat cu guvernul Groza, pentru a susţine guvernul în alegeri, in schimbul promisiunii guvernului de a lua o serie de măsuri pentru reabilitarea evreilor din România. Mai târziu, printr–un comunicat, se va declara public că comunitatea evreiască a decis să sprijine guvernul în alegeri, dar motivele pentru care a luat această decizie vor rămâne secrete. Dr. Fildermann mi–a spus că votul evreilor va fi de aproximativ de 2% din votul total. Dr. Fildermann a admis că acţiunea sa este o capitulare totală în faţa presiunii guvernului şi o totală schimbare de atitudine democratică pe care el a avut–o de 40 de ani. El mi–a spus că nu are cuvinte pentru a–şi exprima regretul faţă de această capitulare. Şi asta cu atât mai mult cu cât acest guvern este cel mai despotic şi cel mai antidemocrat pe care România l–a avut vreodată. De unde guvernele trecute au recunoscut dreptul la opoziţie al adversarilor lor, guvernul Groza consideră adversarii lui ca duşmani şi trebuiesc

distruşi. Dr. Fildermann mi-a dat motivele care l-au făcut să semneze acordul electoral cu guvernul:

1. Cum numărul voturilor evreilor nu va influenţa în nici un sens rezultatul alegerilor, el nu avea dreptul de a sacrifica pe evrei faţă de posibilităţile de a uşura în lunile ce aveau să vie o soluţie paşnică internaţională a Europei de răsărit. El a adăugat că este convins că Rusia nu lucrează pentru o atare soluţie pacifică, ci din contra pentru dominarea Europei de răsărit, dominaţie ce nu se va putea termina decât prin război între democraţiile occidentale şi Rusia.

2. Dacă el nu ar fi acceptat să susţină guvernul în alegeri, acesta ar fi considerat comunitatea evreiască ca un centru reacţionar şi ar fi început o campanie de violenţă şi distrugere a membrilor ei.

3. Fără acest acord, curând după alegeri, guvernul sovietic ar fi deportat mii de evrei din România în Siberia, aşa cum a deportat cu miile din Basarabia după ocuparea acestui teritoriu în 1941.

4. Evreii, decizând a vota pentru guvern, se poate spera că o dată îşi va respecta unele din repetatele sale promisiuni de a restitui evreilor tot ceea ce li s-a luat în timpul regimului Antonescu.“

BERRY

Capitolul 24

ÎNCEPE RĂZBOIUL RECE

Înainte de a continua a examina agonia României în cursul anului 1947, cred că este bine să aruncăm o privire asupra celor ce se petrec la Washington. Aceasta ne va ajuta să înţelegem comportamentul generalului Schuyler şi al lui Burton Berry la Bucureşti, cu atât mai mult cu cât Statele Unite erau in curs de schimbare de atitudine şi politică faţă de Uniunea Sovietică. Începuse „Războiul rece“.

Iată pe scurt un rezumat al evenimentelor de la moartea lui Roosevelt până la recunoaşterea guvernului Groza în România şi ţinerea alegerilor.

I. Mai întâi, „Arsenalul America“ a reînceput să funcţioneze din plin sub conducerea energică şi compententă a valorosului anticomunist James Forrestal, ministrul Apărării. Să nu uităm nici faptul că la acea dată Statele Unite aveau monopolul bombei atomice.

II. La 23 aprilie 1945, Molotov are la Casa Albă o întrevedere furtunoasă cu preşedintele Truman. Acesta, care avea oroare „de sferele de influenţă“ şi de subtilităţi diplomatice, reproşează primului-ministru sovietic comportarea lor în răsăritul Europei şi interpretarea lor abuzivă şi unilaterală a Declaraţiei pentru Europa eliberată. Această „declaraţie“ tâmpită vorbea de „alegeri libere“ în ţările eliberate, dar nu prevedea cine şi cum le supraveghează. Declaraţia vorbea de eliminarea totală a „fasciştilor şi naziştilor“ din viaţa publică, deschizând astfel larg poarta nu numai falsificării alegerilor ţinute sub egida trupelor sovietice, dar şi lichidării întregii opoziţii faţă de regimul comunist, sub pretext de „fascism şi nazism“. La această istorică întrevedere, preşedintele Truman a reproşat lui Molotov ingratitudinea ruşilor faţă de generozitatea poporului american şi nerespectarea tratatelor şi acordurilor convenite. „Relaţiile noastre nu mai pot fi de acum încolo o stradă cu sens unic. De acum încolo interpretarea acordurilor se va face la Washington“ – a încheiat preşedintele Truman. Molotov: „În toată viaţa mea nimeni nu mi-a vorbit

aşa." Truman: „Îndepliniţi-vă corect obligaţiile asumate şi nimeni nu vă va mai vorbi aşa!" (Vezi documentul în *Foreign Relations 1934*, 5-253-259 şi Harry Truman, *Memoirs: Year of Decision*, pag. 81-82). De ce acest limbaj tare, „nediplomatic", din partea unui preşedinte modest, manierat şi serios? Fiindcă poporul american era exasperat de agresivitatea rusească debordată în cele patru puncte cardinale ale planetei:

— Agresiune şi sovietizarea Europei de răsărit, inclusiv a Poloniei;

— Instigarea războiului civil în Indochina;

— Criza din Germania;

— Sabotaj la Conferinţa de la San Francisco a Naţiunilor Unite;

— Criza de la Trieste;

— Refuzul de a retrage trupele din Iran;

— Presiuni asupra Turciei pentru dobândirea Dardanelelor;

— Îndrăzneala ruşilor în a cere „trusteeship" în fostele colonii ale Italiei, ca Libia şi zona Tanger, în afara Gibraltarului, plus Coreea;

— Pretenţii asupra Congoului, în inima Africii, etc., etc.

III. Presiunea asupra Turciei devine din ce în ce mai mare. O notă rusească din august este adresată la Ankara, prin care cerea nici mai mult nici mai puţin decât „fortificaţii comune" cu Turcia de-a lungul Dardanelelor. Consfătuire de criză a doua zi la Casa Albă. Dean Acheson, în lipsa lui Jimmy Byrnes, prezintă un raport din care cităm:

> „Appeasement was being translated into what would later be called the domino theory. Joint fortifications on the Straits would lead to Soviet control of Turkey, which would lead to Soviet control of Greece and the entire Near and Middle East, which would leave the Soviet Union in a much stronger position to obtain its objectives in India and China. The Russians would be deterred only by knowing that the United States is prepared, if necessary, to meet aggression with force of arms".

Preşedintele Truman a conchis că este „mai bine ca să afle acum dacă ruşii sunt porniţi a cuceri planeta, decât în cinci sau zece ani" (Vezi Millis, *Forrestal Diaries*, pag. 192 şi Dean Acheson, *Present at the Creation*, pp. 261-265).

Consecinţa acestei consfătuiri? Trimiterea imediată a unei

importante flote de război în răsăritul Mediteranei, care a devenit curând o bază americană permanentă.

IV. Terminarea abruptă, din iniţiativa şi perseverenţa lui Grew, a legii „Lend–Lease Act", ceea ce a privat îndată Uniunea Sovietică de imensele avantaje generos oferite de Statele Unite.

V. Refuzul, prin tăcere, de a acorda împrumuturile cerute de URSS.

VI. Refuzul de a recunoaşte pretenţia de 10 miliarde de dolari pentru „reparaţii" cerute Germaniei de către ruşi la Yalta şi acceptată în principiu de Roosevelt.

VII. La 20 septembrie 1946, preşedintele Truman cere demisia ministrului său de Comerţ, Harry Wallace, în urma criticii făcute noii politici americane. Wallace, şeful partidului „progresist" american, susţinut de Eleanor Roosevelt şi de întreaga stângă americană, a ţinut la 12 septembrie 1946 un discurs la Madison Garden în New York, în care cerea recunoaşterea imediată şi definitivă a zonelor de influenţă sovietică în Europa de răsărit.

VIII. Curând după demiterea tovarăşului Henry Wallace, urmează demisia „appeaser"-ului Jimmy Byrnes, secretarul de stat ce continuase politica de tovărăşie şi concesiuni a lui Roosevelt. Era acelaşi Jimmy Byrnes care a vândut România lui Stalin în decembrie 1945 la Moscova şi care a înscenat mascarada „lărgirii democratice a guvernului Groza" prin demersurile lui Harriman, Vîşinski şi Kerr la Bucureşti; Byrnes, care a recunoscut acest guvern ieşit din tancurile sovietice şi menţinut de ele. Aş adăuga: acelaşi Byrnes care a lucrat cu de la sine putere pentru condamnarea la sclavie a României, cunoscând prea bine rapacitatea rusească, setea ei de teritorii şi dominaţie. Iată ce ne spune fostul ministru de Externe al Statelor Unite asupra acestei chestiuni, citându-l pe Karl Marx, care în 1853, într-o serie de articole publicate în *The New York Tribune*, denunţa politica de expansiune rusească:

„De la Petru cel Mare, frontierele Rusiei au avansat cu 700 de mile spre Berlin şi Dresda, cu 500 de mile spre Constantinopol, spre Stockholm cu 630 de mile, spre Teheran cu 1000 de mile, dublându-şi în 60 de ani imperiul anterior. Rusia" – conchidea Karl Marx – „trebuie oprită cu orice preţ".

Comentând aceste articole, fostul secretar de stat – un om cultivat – înşira anexările teritoriale ruseşti (nevorbind nimic de „sferele de influenţă" oferite de el Rusiei), pentru a conchide:

„It is clear thet that expansion is not an innovation of

the Communist regime. It is rooted in Russian history. Only the personalities and the tactics have changed“ (Jimmy Byrnes, *Speaking Frankly*, pag. 283).

Demisionatul este acelaşi Jimmy Byrnes care a acceptat la Moscova teza lui Stalin de a avea „guverne prietene de–a lungul fruntariilor Rusiei din motive de «securitate»“. Jimmy Byrnes i–a furnizat „guvernele prietene“ în România. Ah! Câtă dreptate a avut John Foster Dulles la Londra când a strigat în plin consiliu: „Principiile şi moralitatea trebuiesc restabilite în lume“!

Acestea sunt câteva din evenimentele de la Washington din 1946 şi noul climat politic al Statelor Unite. Să vedem – în paralel şi în aceeaşi ordine cronologică – cum s–a reflectat el în politica americană în România.

Capitolul 25

DECAPITAREA ŞI LICHIDAREA OPOZIŢIEI ROMÂNEŞTI

Cititorii au reţinut cum în cursul anului 1946 misiunea diplomatică americană la Bucureşti s-a informat zi de zi, a ascultat, a protestat contra abuzurilor guvernului Groza, dar fără rezultat. Pe de altă parte, opoziţia românească începuse să se îndoiască de misiunea britanică şi o contacta mai rar şi mai puţin. Fiindcă ea frâna absolut toate încercările americane de luare a unei atitudini mai ferme faţă de guvernul lui Vîşinski. Politica americană în România era influenţată de Departamentul de Stat, el însuşi împărţit în două faţă de politica de urmat cu Uniunea Sovietică. O fracţiune ce preconiza „the containment" – abandonare pe linia existentă – şi altă fracţiune ce vroia o politică de mână forte. În plus, cum începuse războiul rece, Statele Unite aveau tot interesul să păstreze o opoziţie mai tare în răsăritul Europei pentru a face în caz de război rezistenţă de guerrilla şi oricum să le creeze probleme ruşilor, să le dea indigestie. Aceste preocupări s-au reflectat în tot cursul anului 1946 (după recunoaşterea guvernului Groza la 7 februarie 1946) şi în anul 1947 în întreaga politică a misiunii militare şi politice americane din România. Pe de altă parte, opoziţia română a dus o luptă dârză de fiecare zi contra comunizării României.

Cu un guvern al Uniunii Sovietice, dar recunoscut formal de anglo-americani, cu un „parlament" de totală obedienţă sovietică, dar recunoscut de anglo-americani şi de regele ţării prin deschiderea solemnă a acestei adunări de slugi – şi de agenţi sovietici –, ce mai putea face opoziţia română? A făcut gestul de legitimă protestare de a refuza să participe la deschiderea şi lucrările unui astfel de „parlament". Lupta opoziţiei româneşti nu se mai putea duce numai în interiorul ţării. Ea trebuia dusă, extinsă, în afară, de unde putea veni un ajutor. Cel puţin aşa a crezut Iuliu Maniu. De aceea el a încercat să convingă misiunile anglo-americane să uşureze plecarea din ţară a câtorva fruntaşi

ai partidului său, fiindcă „el nu era mulţumit de cei ce erau în străinătate". După el, ei erau „slabi". Misiunile nici nu vroiau să audă. Cei ce ajutaseră pe Niculescu-Buzeşti – obscur funcţionar de la Externe – şi pe Constantin Vişoianu – obscur diplomat – să fugă din ţară în toamna lui 1946 în avion militar american refuzau acest ajutor opoziţiei româneşti, pentru oamenii lui. Cum bătrânul luptător transilvănean – din parlamentul de la Budapesta – considera că lupta trebuie să continue, se caută în vara lui 1947 un mijloc de plecat din ţară pentru câţiva fruntaşi naţional-ţărănişti. Plecarea trebuia să se facă într-un mic avion cu un echipaj „sigur". În realitate, totul era o cursă întinsă de „Securitate". Toţi sunt arestaţi, judecaţi şi condamnaţi. Acuzaţii absurde, judecători abuzivi şi servili, sala curţii plină de golani aduşi cu camioanele sovietice pentru a striga „la moarte!". Era un proces tipic sovietic, à la Vîşinski, străin de obiceiul de conştiinţă şi de sufletul românesc. Iuliu Maniu şi-a asumat cu o extraordinară demnitate întreaga răspundere, ca un comandant de oştire ce ştie că ţinuta sa este destinată Istoriei. A fost o lecţie de ţinută naţională ce merită într-o zi să fie imortalizată. Iuliu Maniu, ce avusese curajul să strângă mâna mareşalului Antonescu în procesul acestuia din mai 1946, pentru a-i marca respectul său, pleca pe acelaşi drum, al mormintelor fără nume şi cruce, ca şi el. Urmează arestări masive, încercări de fugă peste graniţă, sinucideri, fuga prin munţi, rezistenţa eroică, dar inutilă.

Ţara în agonie, se scufunda încet, dar sigur, în bezna întunericului, în bezna sovietizării.

Arestarea fruntaşilor Partidului Naţional Ţărănesc a fost urmată de „proteste" din vârful buzelor, formulate de Departamentul de Stat şi de Foreign Office, cât şi de luarea controlului absolut al ţării de către comunişti. Ultimele slugi „burgheze" ce-şi terminaseră rolul lor de coade de topor în sovietizarea României sunt îndepărtate. Ana Pauker ia locul lui Guţă Tătărescu (disident liberal ce făcuse un pact special cu comuniştii încă din mai 1944), iar Emil Bodnăraş devine ministru de Război. Partidul liberal se autodizolvă. La 12 noiembrie 1947, Iuliu Maniu şi Ion Mihalache sunt condamnaţi la muncă silnică pe viaţă, ceilalţi fruntaşi la pedepse grele, toţi fără nici o altă vină, decât aceea de a-şi fi iubit ţara. Maniu avea 75 de ani când a fost condamnat „pe viaţă". Această abjectă şi absurdă pedeapsă pentru un om de 75 de ani mi-aduce aminte de reacţia celebrului nostru avocat Istrate Mircescu, când acelaşi tribunal de lachei l-a condamnat (pentru „complot împotriva statului") la 20 de ani de

muncă silnică. „Vă mulţumesc" – le-a aruncat în faţă maestrul – „că mi-aţi urat o viaţă atât de lungă. Dar vă pot asigura că eu nu voi face decât doi, trei ani, atâta cât va dura republica voastră populară, restul îl veţi face voi!" Acestea mi le-a povestit maestrul Istrate Mircescu personal la închisoarea Văcăreşti în iunie 1948, când ne-am întâlnit la „infirmerie".

Dacă opoziţia română a vrut şi a acţionat pentru ieşirea României dintr-un război pierdut, ea a vrut ca ieşirea să se facă cu garanţii serioase, date de anglo-americani pentru integritatea, independenţa şi suveranitatea României. Ca şi mareşalul Antonescu, opoziţia română nu avea nici o încredere în declaraţiile, promisiunile sau semnăturile ruseşti, fiindcă Rusia invadase ţările româneşti de 12 ori în cursul istoriei poporului român. Setea ei de pământ, de expansiune, ideologia ei utopică, dar universală şi periculoasă, nu inspiră nici o încredere. Aşa se explică tergiversarea de mai bine de un an a tratativelor de armistiţiu: românii cereau garanţii contra ruşilor şi aliaţii nu vroiau să le dea. În plus, absurda clauză a „capitulării necondiţionate" îngreuna şi ea găsirea unei formule de compromis. Dar dacă opoziţia română (prin care înţeleg Partidul Naţional Ţărănesc, condus de Iuliu Maniu, Partidul Liberal, condus de Dinu Brătianu, şi Partidul Social Democrat, condus de avocatul Titel Petrescu) nu aveau nici o încredere în ruşi, adevărul este că nici ruşii nu aveau nici o încredere în Iuliu Maniu, Dinu Brătianu sau Titel Petrescu. Fiindcă ei reprezentau adevărata democraţie românească şi un obstacol puternic la comunizarea ţării prin mijloace normale. De aceea, de la început, ruşii au încercat lichidarea opoziţiei româneşti. Un prim avertisment a fost dat de Molotov lui Eden la Moscova în ziua de 10 octombrie 1944. Ministrul britanic, pentru a sublinia „mâna liberă a ruşilor în România", l-a întrebat pe Molotov cum e mulţumit de mersul treburilor acolo. „Nu sunt mulţumit" – i-a răspuns acesta – „Unul din şefii opoziţiei, Iuliu Maniu, încă nu a acceptat armistiţiul". Bineînţeles că Iuliu Maniu, şi ţara întreagă odată cu el, nu acceptase „armistiţiul" rus, fiindcă nu era altceva decât o ocupaţie militară fără condiţii şi instaurarea unui guvern comunist susţinut de tancurile sovietice. Conştienţi de obstacolul major ce-l reprezentau Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu în comunizarea forţată a României, atât Molotov, cât şi Stalin personal, au opus vetoul lor oricărei participări a acestora la guvern. Astfel, în ziua de 24 decembrie 1945, la Kremlin, Stalin personal insista pe lângă Jimmy Byrnes, secretarul de stat american, ca în nici un caz Maniu, Brătianu sau dr. Lupu să fie acceptaţi

să intre în guvernul Groza, ei fiind consideraţi „ostili" Uniunii Sovietice. A doua zi, la 25 decembrie 1945, la conferinţa celor trei miniştri de Externe, Molotov revine asupra chestiunii şi opune vetoul său categoric contra celor trei conducători. Ceea ce este trist este că atât Byrnes cât şi Bevin (ministrul de Externe al Marii Britanii) au acceptat acest lucru (adică, în fapt, lichidarea partidelor democratice româneşti şi a conducătorilor lor) nu numai fără a protesta, dar ei au dat chiar dispoziţii lui Averell Harriman şi Clark-Kerr să se conformeze. Harriman, ambasadorul american la Moscova şi Kerr, ambasadorul britanic, trebuiau să plece la Bucureşti să „soluţioneze" criza politică din România – cum am văzut.

În procesul făcut fruntaşilor naţional-ţărănişti judecaţi şi condamnaţi în noiembrie 1947, am găsit ca un cap de acuzare „demersurile făcute de Iuliu Maniu pe lângă americani pentru a-i permite şi a-l spirjini să răstoarne guvernul, la nevoie chiar prin vărsare de sânge". Comuniştii pretindeau că acest fapt trebuie calificat de „inaltă trădare". Era o pretenţie absurdă, în măsura in care guvernul Groza era un guvern impus de o putere străină, sprijinit numai pe armata roşie. Parlamentul măsluit în noiembrie 1946 era o imensă fraudă şi farsă. Sancţiunea regală dată acestui parlament era viciată şi nulă, regele însuşi fiind un ostatic al forţelor de ocupaţie. Constituţional, guvernul Groza nu avea nici o bază juridică, „fiindcă toate puterile emană de la Naţiune", şi naţiunea nu s-a putut pronunţa. În plus, rolul opoziţiei într-o democraţie este să răstoarne guvernul, ceea ce opoziţia română se pregătea să o facă. Nu am destule cuvinte să subliniez curajul fizic şi moral al celor ce zi de zi, pas cu pas, au luptat pentru păstrarea independenţei şi suveranităţii României şi împiedicarea comunizării şi sovietizării ei. Trebuie să se ştie că în 1945 armata sovietică în România număra – după Jimmy Byrnes – nu mai puţin de 900 000 de soldaţi. Că bandele de golani şi derbedei înarmate de ei şi înrolate în partidul comunist tăiau şi spânzurau în întreaga ţară. Că viaţa fiecărui opozant atârna de un fir. Şi cu toate acestea, fruntaşii opoziţiei române protestau în fiecare zi, oral şi în scris, pe lângă misiunile diplomatice de control împotriva acestor fărădelegi. Se poate discuta academic linia politică a lui Maniu şi eventual i se pot reproşa greşeli, mai ales în încrederea lui în anumiţi indivizi sau colaboratori. Însă ceea ce este sigur este că nu i-au lipsit nici patriotismul şi nici curajul fizic şi moral în rolul lui de fruntaş anticomunist. Riscându-şi viaţa zi de zi, minut de minut, el bătea la porţile misiunilor

anglo–americane împreună cu prietenul şi interpretul lui, Vasile Serdici, pentru a prezenta memorii, proteste, rugăciuni şi strigăte de deznădejde. Subliniez că Iuliu Maniu vorbea în numele întregii opoziţii româneşti.

Astfel – şi aici comuniştii au dreptate – Iuliu Maniu s–a prezentat la 13 martie 1947, împreună cu fruntaşul Partidului Naţional Ţărănesc, Vasile Serdici, la reprezentantul politic american la Bucureşti, ambasadorul Burton Berry, cu un memoriu colectiv al partidului său, al celui liberal şi celui socialist. Cu această ocazie, Iuliu Maniu a spus reprezentatntului Americii că el este gata să răstoarne guvernul Groza şi cere sfatul şi sprijinul anglo–american pentru a o face. Iată în întregime (fiindcă legea americană mi–o permite) textul telegramei domnului Burton Berry, trimisă secretarului de stat Dean Acheson:

871.00/–1347: Telegram

The Representative in Rumania (Berry) to the Secretary of State

TOP SECRET

BUCHAREST, March 13, 1947–7 p.m.

219. Maniu in conversation said his party desired to overthrow present Rumanian dictatorial minority government that was bringing ruin to the country. His plan was not revolution but it mihgt entail bloodshed. Ousting of Groza Government could be accomplished successfully only with concurrence of three political elements: Rumanian people, King and Great Powers. The people had spoken in recent election by voting heavily against Government. The King, according to Maniu, is willing. The attitude of American aynd British Governments remains to be learned. This was the reason for his visit.

I replied basic attitude of American Government was well known to him from American participation in Crimean declaration and subsequent attempts to implement that declaration in notes to Rumanian Government. I added I must refer his statement of Washington for study as I could not take responsability of endorsing action which he said might entail bloodshed and in case of failure certainly would bring severest retaliation by Communists against Peasant Party.

BERRY

În traducere, in părţile esenţiale:

„Maniu mi-a spus că partidul său vrea să răstoarne guvernul minoritar şi dictatorul actual ce ruinează ţara. Planul său nu implică o revoluţie, dar s-ar putea să fie şi oarecare vărsare de sânge. Înlăturarea guvernului Groza nu se poate face decât cu concursul a trei elemente: poporul român, regele şi marile puteri. Poporul s-a pronunţat prin votul masiv dat contra acestui guvern in recentele alegeri. Regele – după spusele lui Maniu – este de acord. Atitudinea guvernelor american şi britanic este de aflat. De aceea a venit să mă vadă, ca să afle atitudinea noastră... Am adăugat că trebuie să refer propunerea dumisale la Washington pentru studiere, etc."

Acest mesaj întârzie – de ce? – opt zile şi îi ajunge lui Acheson, ministrul de Externe al Statelor Unite, la Moscova, unde se ţinea conferinţa celor trei miniştri de Externe. Iată răspunsul lui Dean Acheson:

871.000/3-1347: Telegram

The Acting Secretary of State to the Representative in Rumania (Berry)

TOP SECRET

WASHINGTON, March 19, 1947–8 p.m.

179. Please inform Maniu (urtel 219 Mar 13) that while US Govt does not condone dictatorial minority rule of Groza Govt contrary to democratic principles to which US firmly adheres, US Govt cannot support or advocate attempt violent overthrow with probable attendant consequences for Rum people.

ACHESON

„Informaţi, vă rog, pe Maniu, că, cu toate că guvernul Statelor Unite nu aprobă procedura dictatorială a guvernului minoritar Groza, care este contrară principiilor democratice ale Statelor Unite la care ele ţin cu tărie, guvernul Statelor Unite nu poate sprijini sau preconiza răsturnarea guvernului prin violenţă cu posibile consecinţe grave pentru poporul român."

ACHESON

La rândul său, Departamentul de Stat – ca o chestiune de rutină – informează ambasada britanică din Washington de demersul lui Maniu. Ambasadorul britanic, lordul Inverchapel (fost Clark–Kerr, de la Moscova) telegrafiază la 20 martie la Londra: „Departamentul de Stat m–a sesizat că Maniu s–a informat recent de atitudinea Statelor Unite în cazul răsturnării guvernului Groza. El afirmă că ar avea pentru asta sprijinul regelui. Departamentul de Stat a dat instrucţiuni domnului Berry să răspundă lui Maniu că, deşi guvernului american îi displac multe din aspectele guvernului Groza, el nu poate să–i dea lui Maniu sprijinul său" (telegrama ultrasecretă nr. 1721, din 20 martie 1947).

La rândul său, ministrul de Externe britanic (FO. 266 din 24 martie 1947) dă instrucţiuni ministrului său la Bucureşti:

„Sunt întru totul de acord cu instrucţiunile date lui Burton Berry, de către Departamentul de Stat. Dacă Maniu vă contactează, d–ta trebuie să–l pui în gardă că guvernul Majestăţii Sale nu concepe nici un singur moment să–i acorde sprijinul lui".

A fost ultima încercare disperată a opoziţiei româneşti de a se opune comunizării şi sovietizării totale a ţării. Minţită, înşelată, trădată, opoziţia română nu a fost laşă. A luptat cu demnitate şi curaj până în ultimul moment. Pe de altă parte, „apostolii de la Cambridge" vegheau la interesele Moscovei. Comunicările de mai sus ajungeau la ambasada britanică din Washington în mâinile murdare ale trădătorului Donald Maclean, care le transmitea bineînţeles Kremlinului. Aşa se explică de ce securitatea comunistă de la Bucureşti ştia tot. Nu trebuie căutată „indiscreţia" în documentele Partidului Naţional Ţărănesc sau în ale celui liberal. „Apostolii" vegheau. Ei erau bine implantaţi atât la Washington cât şi la Foreign Office şi Intelligence Services MI5 şi MI6. Dar românii nu aveau de unde să ştie aceste lucruri. Demascat de americani, pe punctul de a fi „interogat" de britanici, Donald Maclane fuge în 1951 la Moscova împreună cu un alt „apostol", Guy Burgess, amândoi ajutaţi de unul din şefii serviciilor secrete britanice. Fiindcă ele erau infiltrate de la cap la coadă.

Capitolul 26

ANGLO–AMERICANII ABANDONEAZĂ PE REGELE ROMÂNIEI DESTINULUI SĂU

Fruntaşii naţional–ţărănişti au fost condamnaţi. Partidele politice sunt interzise, fruntaşii lor arestaţi. Nici ţara, nici regele, nu au reacţionat. A doua zi după condamnarea lui Maniu şi decapitarea întregii rezistenţe româneşti contra sovietizării ţării, M. S. regele pleacă spre Londra împreună cu regina–mamă pentru a asista la *mariajul* principesei Elisabeta cu principele Philip, unde ajunge la 20 noiembrie 1947. Imediat, cum era firesc, M. S. regele a căutat să ia contact cu marile personalităţi politice anglo–americane. Asupra cursului acestor întrevederi avem azi două rapoarte foarte interesante ale ambasadorului Statelor Unite la Londra, Douglas, trimise subsecretarului de stat Lovett la Washington. Iată textul primului raport, întâi în engleză, apoi în traducere românească:

871.001 Mihai/11–2247: Telegram
The Ambassador in the United Kingdom (Douglas) to the Acting Secretary of State
TOP SECRET
URGENT NIACT

LONDON, November 22, 1947–1 p.m.

6153. Personal for Lovett from Douglas.

1. At King Michael's request, met him and Queen Mother Helen yesterday afternoon. They explained the situation in Rumania as follows:

(a) The Communists had gained control of the important posts in the Cabinet. All members of the Cabinet not clearly members of the Communist Party were completely subservient to the Communist members.

(b) Practically all of their friends and most of the independent professors in universities had been imprisoned.

(c) His power to dissolve the Parliament or to change the government had, in practice, been stripped from him.

(d) Should he return to Rumania, he would, therefore, be required either to sign Communist decrees with which he does not agree, or alternatively, to abdicate. The former he will not do; the latter would mean either death or imprisonment, probably somewhere deep in Russia.

2. I explained to him that he, and he alone, must decide whether to return to his country or to remain away. We recongnized the services that he had performed and entertained doubts as to whether in the future he could continue to perform any useful service for his country. We were not urging him to decide either to resume his responsibilities in his country, or to take this opportunity and not to return.

3. (a) He asked whether he could come to the United States; and

(b) Whether from the United States he could issue a proclamation to his people which he felt was incumbent on him to do. In this connection he expressed doubt that the British would permit him to issue a proclamation from England. He had not, however, seen Bevin, but will do so Monday afternoon al 4 o'clock.

(c) He suggested that he see Secretary Marshall.

4. As to 3 (a), (b) and (c) above, I told him I would explore the matter with Secretary Marshall. Have not discussed this with Secretary Marshall as yet.

5. It is our judgment, however, that should he leave for the US before issuing a proclamation, his departure would become public knowledge and any proclamation which he might later make from the US would be, during the interim of his trip, invalidated by action taken by Communist Cabinet in Rumania. As a practical matter, therefore, we do not consider it advisable for him to leave England for the US and on his arrival there to issue the proclamation he has in mind. Moreover, we doubt that at this juncture we should use the US as a center for political activities. Accordingly, it seems to us that he should, if he decides not to return to

Rumania, make public his proclamation, by press conference or otherwise, while in Europe.

As to 3 (a), we see no reason why, after having issued his proclamation from Europe, he should not be granted a visa to visit the U. S.

As to 3 (c), it is our tentative view that it would be preferable were he to see Marshall after having made his decision either to return or not to return, and after having issued his proclamation.

6. I will see Michael again either late Monday afternoon or sometime Tuesday after he has seen Bevin.

I was very much impressed with the young man, his sense of responsibility, and his attachment to duty. He has a most difficult question to decide. He was obviously determined to do the right thing.

DOUGLAS

Iată acum traducerea integrală:

„La cererea regelui Mihai l-am întâlnit ieri după-amiază pe el şi pe regina-mamă. Ei mi-au explicat situaţia din România după cum urmează:

a) Comuniştii au câştigat controlul asupra celor mai improtante posturi din cabinet (guvern). Toţi ceilalţi, ce nu sunt pe faţă membri ai partidului comunist, sunt complet la discreţia lor.

b) Toţi prietenii lor şi profesorii independenţi de pe la universităţi au fost arestaţi.

c) Dreptul său de a dizolva parlamentul sau de a schimba guvernul i-a fost luat.

d) În cazul în care se va întoarce în România, lui i se va cere, fie să semneze decretele comuniste cu care el nu e de acord, fie – ca alternativă – să abdice. Semnarea decretelor el nu o va face, abdicarea înseamnă moarte sau închisoare undeva în fundul Siberiei.

2. Eu i-am explicat că el, şi numai el singur, trebuie să decidă dacă se va reîntoarce în ţară sau va rămâne în străinătate. Noi recunoaştem serviciile pe care el le-a adus şi avem îndoieli dacă în viitor el va mai putea aduce vreun serviciu util ţării sale. Noi nu-i cerem lui să decidă, fie de a-şi asuma responsabilităţile sale

în ţara sa, fie de a profita de această ocazie ca să nu se mai întoarcă.

3. El m-a întrebat dacă

a) poate veni în Statele Unite şi

b) dacă din Statele Unite poate adresa o proclamaţie către poporul său, pe care consideră de datoria sa să o facă. În legătură cu acest punct, el se îndoieşte că britanicii îi vor permite să facă o asemenea declaraţie din Anglia. El nu l-a văzut încă pe Bevin (ministrul de Externe britanic – n. a.), dar îl va vedea luni după-amiază la ora patru.

c) A sugerat că ar dori să-l vadă pe secretarul de stat Marshall.

4. Asupra punctelor 3 a), b) şi c) de mai sus eu i-am spus că le voi discuta cu secretarul Marshall, cu care nu le-am discutat până acum.

5. Personal sunt de părere că în cazul în care el va pleca în Statele Unite înainte de a face proclamaţia, plecarea sa va fi de notorietate publică şi deci orice proclamaţie ar face apoi din Statele Unite, ea va fi anihilată (anulată) prin acţiunea luată de comunişti în România între timp. În mod practic, deci, noi nu considerăm că e bine ca el să părăsească Anglia pentru Statele Unite şi acolo să facă proclamaţia ce are de gând. În plus, noi ne îndoim că în conjunctura actuală el trebuie să utilizeze Statele Unite ca centrul unei activităţi politice. În consecinţă, noi credem că, în cazul în care el decide să nu se mai întoarcă în România, să-şi facă proclamaţia publică printr-o conferinţă de presă sau alt mijloc, dar în Europa.

Referitor la punctul 3 a) noi nu vedem nici un motiv ca, după ce va fi dat proclamaţia sa, să nu i acorde o viză pentru a vizita Statele Unite. În ceea ce priveşte dorinţa sa de a vedea pe secretarul de stat Marshall, prima mea reacţie este că ar fi bine ca el să-l vadă numai după ce s-a decis să se întoarcă în ţara sa ori să nu se mai întoarcă şi după ce şi-a făcut proclamaţia.

6. Am să-l văd pe rege din nou, fie luni după-amiază, fie marţi, după ce el îl va vedea pe Bevin.

Am fost foarte impresionat de acest tânăr, de simţul său de răspundere şi de ataşamentul lui faţă de datorie. El are a decide asupra uneia din cele mai grele probleme. El este decis să facă ceea ce este bine.

DOUGLAS

Iată acum integral în engleză textul celui de-al doilea raport al ambasadorului american Douglas făcut secretarului de stat interimar la Washington.

871.001 Mihai/11-2847: Telegram
The Ambassador in the United Kingdom (Douglas) to the Acting Secretay of State
TOP SECRET

LONDON, November 28, 1947-9 p.m.

6247. On November 25 I again saw the King of Rumania and his mother. I repeated to the King my previous statements (Embtel 6153, November 22) that it would be impracticable to issue proclamation to the Rumanian people from the US, firstly because the Rumanian Governmemt would undoubtedly learn of his departure for the US and in all likelihood take immediate action re his personal and official status, and secondly that US Government would not deem it advisable for US soil to be used for issuance of a proclamation. I said again that the only and effective locale for him to take such action would be in Europe.

In this general connection, King Michael remarked to Embassy officer that the „sensed" that British Government does not wish him to issue a proclamation here, although he `added, he had not made a direct approach. He remarked, incidentally that in his conversation with Bevin he had latter unhelpful as no advice was offered and litte comment made on the exposé that he, the King, had made to the Foreign Secretary.

I told Michael that we are well aware of and appreciate the services he has perfomed during the past 2 or 3 years. I said we felt that he would serve no useful purpose in returning, because of the unconcealed Communist domination of his country and the fact that in recent months his poistion has been damaged and his power curtailed. I said, however, that we could not urge him [not?] to return and that he would realize that he alone must make the final decision.

The King also asked me whether, if he went back and action was taken against him, we could help him get out and he suggested asylum in the Legation. I said that I did not

know what instructions had been sent to Us Legation Bucharest in this regard, but I pointed out the geographical location of Rumania and seriously questioned whether we could do anything effective to him out of the country.

I learned last night that the King planned to leave London today en route to Lausanne and that he had made up his mind to retun to Rumania on December 2. Our informant was M. Caranfil, the Rumanian who is close to the King (...), who told us that the King was thoroughly discouraged by his cool reception in British official headquarters and also that given to his overtures to us. I felt that this attitude on his part might lead him at some time, should he decide to return to Rumania, to place the responsibility upon us for his return and any untoward events that might possilby follow. Accordingly, after discussing the matter with Bohlen, I called upon him again this morning.

I repeated once more to him our appreciation of the services that he had rendered, our grave doubt that he could continue to serve any useful purpose were he to return, but that we could not urge him either to return or to remain away. I did, however, tell him that as a matter of personal advice he should play for time, delay returning for a reasonable period under some plausible pretext, and in the meantime try to obrtain a clarification of the situation as it relates to him in his own country.

He replied that he thought this good advice, that it confirmed a conclusion to which he had just this morning arrived and that he would probably send back to Rumania the Marshal of the Court or one important members of his suite who would rejoin him in a week or 10 days in Switzerland. He plans to leave by boat for Belgium and by train, avoiding France, for Switzerland.

He asked whether, if developments warranted, he might call on our Minister in Berne. I replied that I thought this might be arranged. Please advise.

DOUGLAS

„În ziua de 25 noiembrie l-am văzut pe regele României şi pe mama sa. Am repetat regelui declaraţiile mele anterioare şi anume că ar fi nepractic să facă «proclamaţia» sa către poporul

român din Statele Unite, mai întâi fiindcă guvernul român va afla de plecarea sa spre Statele Unite şi că după toate probabilităţile va lua măsuri în ceea ce priveşte statutul său, şi în al doilea rând fiindcă guvernul Statelor Unite nu consideră înţelept ca teritoriul american să fie utilizat pentru o asemenea proclamaţie. I–am spus din nou că singurul loc de unde ar putea face proclamaţia ar fi Europa. În legătură cu acest punct, regele a spus funcţionarului de la ambasadă că «a simţit» că guvernul britanic nu doreşte ca el să facă proclamaţia sa din Marea Britanie, deşi el nu a făcut o cerere directă pentru aceasta. El a remarcat că în conversaţia sa cu Bevin l–a găsit pe acesta «unhelpful» – de nici un folos –, că Bevin nu i–a dat nici un fel de sfat şi nu a făcut aproape nici un fel de comentariu la expunerea pe care regele a făcut–o ministrului de Externe. I–am spus lui Mihai că noi sutem conştienţi şi apreciem serviciile aduse de el în ultimii 2–3 ani. I–am spus că noi credem că el nu va mai putea servi la nimic reîntorcându–se în ţară, din cauza controlului absolut al comuniştilor asupra României şi a faptului că în ultimele luni poziţia sa a fost deteriorată şi puterea sa redusă. I–am spus totuşi că noi nu putem să–i cerem să se întoarcă sau nu şi că trebuie să înţeleagă că el singur trebuie să ia hotărârea finală. Regele m–a întrebat, de asemenea, dacă, în cazul în care el se întoarce şi comuniştii «acţionează» (take action) contra lui, putem să–l scoatem şi dacă poate găsi azil la legaţia americană. I–am răspuns că eu nu ştiu ce instrucţiuni au fost date legaţiei americane din Bucureşti asupra acestei chestiuni, dar i–am subliniat poziţia geografică a României şi îndoiala mea că noi am putea face ceva în mod efectiv, ca să–l scoatem din România. Am aflat aseară că regele are de gând să părăsească azi Londra în drum spre Lausanne şi că s–a decis să se întoarcă în România în ziua de 2 decembrie. Aceste lucruri ni le–a spus dl. Caranfil, care este unul din apropiaţii regelui. Tot el mi–a spus că regele este profund descurajat de primirea rece făcută de oficialităţile britanice. Eu am simţit – date fiind încercările faţă de noi –, că, dacă el se decide să se întoarcă în România, el va lăsa în seama noastră răspunderea întoarcerii sale, precum şi evenimentele negative ce i–ar putea urma. De aceea, după ce am discutat problema cu Bohler (consilier la Departamentul de Stat – n. a.), m–am dus să–l văd din nou azi–dimineaţă. I–am repetat o dată mai mult cât de mult apreciem serviciile ce le ne–a adus, îndoiala noastră că el mai poate continua

a servi cu folos, dar că noi nu–i putem cere nici să se întoarcă nici să rămână. I–am spus, totuşi, ca un sfat personal, că trebuie să câştige timp, să amâne întoarcerea pentru câtva timp sub un pretext oarecare şi între timp să caute să se informeze asupra situaţiei exacte din ţară. Mi–a răspuns că acesta este un sfat bun care confirmă concluzia la care a ajuns el însuşi azi-dimineaţă. Că va trimite probabil înapoi în România pe mareşalul curţii ori pe una din personalităţile mai importante din suita sa, care să–l regăsească apoi într-o săptămână sau zece zile în Elveţia. El intenţionează să plece cu vaporul în Belgia şi cu trenul, evitând Franţa, în Elveţia. M–a întrebat dacă împrejurările o vor necesita ar putea să vadă pe ministrul nostru la Berna. I–am răspuns că eu cred că aceasta se poate aranja."

Douglas

Cred că textul acestor două rapoarte ale mabasadorului american nu are nevoie de nici un comentariu special. Cu toate legăturile de sânge ale regelui României cu familia regală engleză, guvernul britanic l–a „bătut rece" regelui nostru, fiind în perfectă concordanţă de politică cu acordarea sferei de influenţă de 90% ruşilor în România. Americanii, pe de altă parte, nu vroiau să–şi asume nici o răspundere privind decizia de a rămâne în străinătate şi pentru a menaja raporturile lor cu Stalin nu vroiau să permită nici o agitaţie politică românească pe pământul lor.

Trebuie reţinut că toate întrevederile regelui la Londra (şi în tot cazul cele cu britanicii) erau imediat trecute ruşilor şi deci Anei Pauker de unul din „apostoli", Guy Burgess, fugit şi el în 1951 la Moscova. Guy Burgess devenise asistent principal al lui Sir Hector McNeill, subsecretar de stat la Foreign Affairs sub Bevin şi a rămas la Externe şi sub noul subsecretar de stat Kenneth Younger. Nu ar fi deci deloc de mirare ca precipitarea detronării regelui României la 30 decembrie 1947 să fie fost cauzată de informaţiile unuia din „apostoli".

CHURCHILL ÎL SFĂTUIEŞTE PE REGELE ROMÂNIEI SĂ SE ÎNTOARCĂ

Această afirmaţie este făcută de dl. Vlad Gerogescu în *Istoria românilor*, la pagina 284.

De ce o fi dat acest sfat marele Churchill? Fiindcă era un gest spectaculos, churchillian, de curaj, în împlinirea datoriei? Un frumos sfârşit de tragedie? Sau cinismul – în continuare – al unui om politic ce nu a ezitat să arunce 120 de milioane de oameni în sclavia sovietică?

Prin „aranjamentele" din octombrie 1944 dintre el şi Stalin la Moscova, Churchill a acordat ruşilor zona de influenţă de 90% în România. Aceasta implica detronarea regelui şi instaurarea tiraniei comuniste într–o ţară creştină, latină şi democratică. De ce nu a protestat Churchill şi apoi nici unul din guvernele britanice contra instaurării guvernului comunist Groza de către Vîşinki, contra falsificării alegerilor, lichidării intelectualităţii, a fruntaşilor politici şi religioşi ai ţării? Ne–o spune tot acest bătrân cinic în memoriile sale:

„Noi nu puteam protesta prea mult în România, fiindcă făcusem un aranjament cu ruşii: ei să aibă primul cuvânt în România şi noi să avem primul cuvânt în Grecia. *Şi Stalin s–a ţinut de cuvânt*".

I–a spus Churchill regelui României de acest aranjament? De ce bătrânul erou al celui de–al doilea război mondial a trimis pe regele României înapoi la abator? Nu cumva în 1947, conştient de tragicele lui greşeli, spera că războiul rece început va putea fi susţinut de rezistenţa română şi că regele României putea să mai joace un rol în acest război?

Nu tot astfel trebuie privită atitudinea americană faţă de România, faţă de rege. Cum am văzut în capitolele precedente, acordul Churchill–Stalin pentru împărţirea Europei şi cedarea Europei de răsărit ruşilor, cu toată binecuvântarea lui Roosevelt (vezi Schlesinger Jr., pagina 84) nu era acceptat de Departamentul de Stat, de poporul şi Congresul american. Cu toată acţiunea nefastă a secretarului de stat Byrnes în lichidarea României libere, chiar preşedintele Truman era contra acestor zone de influenţă ruse. Acordul Churchill–Stalin a fost calificat în Departamentul de Stat „Churchavellian". El nu a fost niciodată recunoscut (după demisia lui Byrnes) ca fiind opoziabil Statelor Unite sau având vreo valoare juridică. El a fost pur şi simplu ignorat de politica oficială a Statelor Unite.

Trebuie să reamintesc aici rolul admirabil jucat de subsecretarul de stat Grew şi cel al generalului Schuyler şi ministrul Burton Berry în apărarea drepturilor României, cu toate că s–au izbit de perfidia şi de opoziţia constantă a britanicilor şi a unora din

diplomaţii americani, ca Averell Harriman, Kennan, Bohlen, etc. Într–o Românie liberă de mâine sau de poimâine, atitudinea acestora va trebui cinstită, dându–se străzilor din Bucureşti numele lor. Aşa adăuga în această ordine de idei şi recunoştinţa ce poporul român trebuie să o aibă faţă de doamna Louise Gunther - devenită Fărcăşanu –, fosta soţie a ultimului ministru al Statelor Unite la Bucureşti, înainte de al doilea război mondial. Această doamnă, legată atât de mult sufleteşte de poporul român şi de suferinţele lui, a bătut necontenit la toate porţile Washingtonului pentru dreptatea cauzei României.

Capitolul 27

1948: PRIMII PAŞI AI REGELUI ÎN EXIL

Regele României abdică la 30 decembrie 1947 şi la 3 ianuarie 1948 părăseşte ţara şi se stabileşte în Elveţia.

La 4 martie 1948, într–o scurtă vizită la Londra, fostul suveran publică o declaraţie în care arată că abdicarea i–a fost impusă prin forţă şi deci că ea este nulă şi neavenită. Voi preciza imediat că la acea dată – primăvara lui 1948 – cauza României era văzută cu multă, foarte multă simpatie, de americani, de Departamentul de Stat. Dar ea se pierde curând şi sigur.

Regele este primit de preşedintele Truman, la 22 martie 1948, la Casa Albă. Nu am găsit nici un document–„minune" asupra convorbirilor avute, dar am găsit raportul generalului Marshall, prin care recomanda preşedintelui Statelor Unite să primească pe fostul rege al României. „Bineînţeles", scrie secretarul de stat la 11 martie 1948, „Dv. nu aveţi nici o obligaţie de a primi în audienţă refugiaţi. Totuşi, în lumina ultimelor evenimente din Europa (războiul rece – n. a.), noi credem că primirea acestor patru (fostul rele al Iugoslaviei, fostul prim–ministru al Ungariei, Nagy, şi cel al Poloniei, Mikolajczyk – n. a.) ne permite:

1. a ne da ocazia să subliniem că menţinerea relaţiilor diplomatice cu sateliţii Uniunii Sovietice nu înseană aprobarea acestor regimuri;

2. să arătăm Uniunii Sovietice că ea nu poate fi sigură de atitudinea noastră faţă de soarta acestor ţări;

3. să arătăm interesul Statelor Unite faţă de soarta elementelor democratice din aceste ţări şi să le susţinem moralul".

A doua zi, la 23 martie 1948, fostul suveran invită la hotelul Sheraton din Washington pe dl. Horace Nickels, şeful Departamentului pentru afacerile sud–est–europene, secţia pentru România. O lungă întrevedere, la care participă şi regina–mamă. Regele se plânge de comportarea unora din refugiaţii români care încearcă să–i utilizeze numele fără aprobarea sa şi a altora

care se pretind purtătorii de cuvânt ai Departamentului de Stat. El adaugă că generalul Nicolae Rădescu (ultimul prim-ministru al României –n. a.) va şti să aranjeze situaţia şi să facă ordine printre ei. La rândul să, regina-mamă şi-a exprimat regretul faţă de aceleaşi proceduri adoptate din unii refugiaţi, care „were attempting to use Michael to their own advantages" [care vroiau să se folosească de Mihai pentru propriile lor avantaje]. Regina-mamă a adăugat: „Săracul de Rădescu, are mari greutăţi încercând să-i adune într-un singur comitet".

Pentru a completa această parte, voi preciza că la 19 ianuarie 1948, fostul ministru de Externe, Grigore Gafencu, şi Citta Davilla întreabă Departamentul de Stat, dacă regele ar putea obţine o rezidenţă în Statele Unite, pe care ei doi o consideră absolut indispensabilă pentru ducerea cu succes a unei acţiuni româneşti din exil. Departamentul de Stat răspunde pozitiv. Regele Mihai se căsătoreşte în Elveţia şi rămâne definitiv acolo. Generalul Rădescu se luptă zi de zi cu intrigile, calomniile şi combinaţiile grupului celor trei, Cretzeanu-Vişoianu-Buzeşti, până când este demis, iar în locul lui numit Constantin Vişoianu. Regele renunţase şi la stabilirea în Statele Unite şi la ultimul lui prim-ministru legal al ţării.

Ce s-a întâmplat? Cine l-a convins să-şi schimbe părerile?

Capitolul 28

RUFELE MURDARE ROMÂNEŞTI SE SPALĂ LA DEPARTAMENTUL DE STAT LA WASHINGTON

În 1948, când începuse războiul rece şi când se spera într-o politică fermă a Statelor Unite faţă de Uniunea Sovietică, se găseau în exil M. S. regele Mihai I, fostul prim-ministru generalul Nicolae Rădescu, diverşi foşti miniştri, diplomaţi sau fruntaşi politici şi o masă de pribegi români, cu sau fără nuanţă politică. Dar blestemul de totdeauna al „ţigăniei" româneşti ne urmărea şi în exil. Grupuri, grupuleţe, biserici, bisericuţe, se formează peste tot. Ambiţioşii şi ambiţiile ies la suprafaţă. Denunţurile unora contra altora curg pe la poliţii şi serviciile secrete fără ruşine şi fără milă de durerea ţării. Ultimul prim-ministru legal al ţării, generalul Nicolae Rădescu, încearcă să facă un Comitet Naţional larg, reprezentativ. Nu reuşeşte din două cauze:

I. Câţiva politicieni, în frunte cu Alexandru Cretzeanu, Niculescu-Buzeşti şi Constantin Vişoianu, pretindeau că un asemenea comitet trebuie făcut numai din membrii celor trei partide politice: Naţional Ţărănesc, Liberal şi Social Democrat.

II. Că fondul de peste şase milioane de franci elveţieni, încasat de Alexandru Cretzeanu şi Constatin Vişoianu din banii Ministerului de Externe român (legaţia din Berna) nu trebuiesc aduşi la Comitet, acest fond rămânând la discreţia lor.

Departamentul de Stat de la Washington, exasperat de aceste certuri penibile, a încercat să le pună capăt, dar nu a reuşit. Asupra acestui punct, am un document interesant, plin de înţelepciune şi de tristeţe, fiindcă morala vine de la străini, chiar dacă ei erau prieteni. Iată documentul în- întregime pentru posteritate, în englezeşte. Voi traduce apoi pasajele mai importante.

871.00/6–1048

Memorandum of Conversation, by Mr. Horace j. Nickels of the Division of Southern European Affairs

RESTRICTED

Participants

General Nicolae Rădescu, former Prime Minister of Rumania. Charles A. Davila, former Rumanian Minister to the United States. V. V. Tilea, former Rumanian Minister to Great Britain Mr. Nickerls, SE.

[WASHINGTON,] June 10, 1948

General Radescu, who had come to Washington for an appointment with Mr. Armour on the following day, called upon me accompanied by Messrs. Davila and Tilea. Pursuant to instruction to express to all the principal Rumanian exiles, as occasion afforded, the general attitude of the Department concerning its relations with them and the Department's reaction to their divisive activities, I took the opportunity to explain our position to this group.

I told Radescu, Davila and Tilea that, in arranging the requested appointment on the next day with Mr. Armour for four Rumanian exiles to discuss a matter of importance affecting Rumania, we had been expecially pleased to note that, although these four Rumanians were coming as individuals, the group had a character representative of various elements among the exiles of the country. We hoped that this was a good omen.

I said that we had been disturbed for some time by reports of the discord among the Rumanian exiles and of maneuvers by some of them against the others. I reiterated that our policy had been to treat impartially all of the Rumanian exiles who were favorably known to us; but this discord had become a matter of increasing concern and, pn occasion such as the visit of King Michael, of embarrassment to us. With special reference to that visit, I remarked that luckily this state of affairs had not yet come to public attention, as it might unfortunately if it persisted.

I stated that it has appeared to us that the Rumanian exiles would be well advised, and we certainly would welcome it, if they would compose their differences on as broad and comprehensive a basis as possible and work together without

exclusion based upon personal animosities or the antipathy of some political segment of the Rumanian opposition-in-exile.

I voiced our feeling that, in the light of the tragic situation in which Rumania finds herself, the Rumanian exiles might better devote their energies and abilities to concerns of greater consequence than efforts to obtain personal or partisan advantage and to more constructive purpose than that of exploitind the differences among themselves. I said that we had not wished to express any opinion as regards the question of whether or not a Rumanian National Committee should or should not be formed by the Rumanian exiles. But whether or not such a committee were formed, I said that we felt the Rumanians should put and end to their feuds and devote themselves to more significant activities. I said that, in general, we welcome activities of the Rumanian exiles on behalf of an independent and democratic Rumania, with a regime based upon law rather than upon arbitrary authority, with the possibility for its peoples freely to elect broadly representative government, responsive to their will. We would be happy to have the Rumanian exiles who are here as visitors or residents engaging in any such activities as are consonant with our laws and with the general principles of our foreign policy.

I explained, however, that it is not our intention to show favoritism as between groups of the Rumanian exiles. I said that, in fact, I thought our relations with all of them would be easier and afford more of mutual advantage if we were not confronted by these factional discords.

Mr. Davila inquired whether thios meant by implication that, if the Rumanians were to compose their differences, greater opportunities would be available to them for their appropriate activities.

I replied that I believed this would be so. For example, I said there might be a greater possibility for reciprocity with us in relation to the Voice of America if preference for one group of Rumanians as over against another could be obviated.

We understand, I said, that some of the Rumanians have maintained that the control of activities on behalf of Rumania by the opposition-in-exile should be absolutely in the hands of representatives of certain traditional parties. We understand further that some who are so minded are interpreting our position in relation to the Moscow Conference of 1945 and

the references to these parties in some of our notes to the present Rumanian Government as evidence of an exclusive commitment by us to those parties.

I said that, in view of this, it seemed desirable to make our position in this regard clear to all concerned. We had, indeed, viewed very sympathetically the National Peasant Party, the National Liberal Party and Petrescu's Social Democratic Party in their deprivation from a rightful participation in Rumanian political life after the war. This did non mean, however, that we regard our policy as tied exclusively or perpetually to these parties or to particular groups in control of these parties at any given time or to those claiming to be the „true“ heirs of such controlling groups. So far as we were concerned, it appeared that when the Rumanian peoples might be in position to participate freely in political activities, they would and should determine what party formations they would support at the time.

I expressed the opnion that whether Maniu survived or not he would remain a respected figure and very likely a political hero. I said I presumed that considering its economy and the nature of its population, some sort of Peasant Party would exist in a Rumania of the future; but whether it would correpond to the old National Peasant party could not be foreseen. Whether the other traditional parties would survive or, if so, whether they would be patterned or former lines was speculative; but as I had said, from our point of view, these matters should be left to the Rumanian people to decide. And I remarked that is seems to us highly unrealistic, in the present circumstances, that certain elements should be insisting that the absolute control and veto over the work of the Rumanian exiles for the welfare of their country should be in the hands of some individuals or groups claiming to be the true and only proper representatives of the parties of the past. This contention seems to use especially unrealistic when it is carried to the point of exclusion and personal attacks on some whose special abilities might be profitably employed to constructive ends.

With the reservation that obvioulsy I could not in any way speak for Michael or the Queen Mother, I said that I gained the impression that the discord of the exiles was a source of embarrassment to them and that they would wish to see it resolved and this, I said, we also would welcome.

[The remainder of the conversation was largely given over to a review by General Radescu of his efforts since his escape from Romania in 1946 to organize a united Romanian group abroad.]

Iată acum un rezumat al pasajelor importante, pe româneşte: „Generalul Rădescu a venit la Washington, însoţit de d-nii Davila şi Tilea. Am fost însărcinat să le explic punctul de vedere al Departamentului de Stat. Am început prin a le spune că prezenţa lor de oameni de nuanţe politice diferite este pentru noi un semn bun. Le-am spus că *noi am fost deranjaţi şi îngrijoraţi de discordia ce domneşte între români şi de manevrele lor unii contra altora.* Le-am spus că politica noastră a fost să tratăm pe toţi românii cunoscuţi de noi in mod egal, cu imparţialitate. *Dar discordia lor a devenit o gravă preocupare a noastră* şi cu ocazia vizitei regelui în Statele Unite, ocazie neplăcută. A fost bine că acest fapt nu a devenit public. Le-am declarat că după noi, americanii, românii din exil ar fi bine sfătuiţi dacă şi-ar rezolva diferenţele şi divergenţele lor pe o largă bază românească şi ar lucra cu toţii împreună, fără consideraţiuni de antipatii personale sau de animozitate între diferite fracţiuni politice opuse una alteia în exil. *Mi-am exprimat părerea că în lumina tragicei situaţii în care se găseşte România, exilaţii ar face mai bine să-şi devoteze energia şi abilitatea lor pentru a obţine rezultate mai importante pentru ţara lor decât avantaje personale pentru sine sau avantaje partizane.* Am adăugat că eu nu exprim părerea că românii trebuie sau nu să-şi constituie un Consiliu Naţional în exil, dar dacă un asemenea comitet se face sau nu, eu le-am spus că exilaţii români trebuie să termine luptele dintre ei şi să se consacre unor acţiuni mai importante pentru cauza ţării lor. Le-am spus că noi „wellcome", acceptăm cu bucurie acţiunea exilaţilor români în numele unei Românii independente şi democratice, pentru o Românie în care să domnească legea şi în care poporul să-şi aleagă liber guvernul său. Am adăugat că noi am fi fericiţi să vedem pe românii exilaţi angajându-se într-o atare politică, dar respectând legile noastre şi fiind în concordanţă cu politica noastră externă".

(Ce admirabilă chemare la ordine, la datorie! Ce încurajare morală şi materială se oferea exilului la 10 iunie 1948, primului-ministru al ţării in exil şi românilor pribegi! – n. a.)

„Le-am explicat" – continuă dl. Nickels, reprezentantul

Departamentului de Stat – „că noi nu avem intenţia de a arăta o preferinţă sau alta pentru o fracţiune sau alta a exilaţilor români. Am înţeles că anumiţi români au pretins că atât conducerea cât şi controlul activităţii din exil trebuie să fie în mod absolut în mâinile unor reprezentanţi ai anumitor partide. Noi am privit cu simpatie Partidul Naţional Ţărănesc în ţară, după război. *Dar asta nu înseamnă că noi am legat întreaga noastră politică în mod exclusiv şi definitiv de aceste partide sau de un grup ce le controlează sau de cei ce pretind că sunt «adevăraţii reprezentanţi ai acestor partide, moştenitorii lor»*. Eu am remarcat că este sarcina poporului român mâine să decidă despre partide. Dar, am adăugat eu, este cu totul nerealist în împrejurările actuale ca anumite grupe să pretindă a controla exilul românesc".

Citiţi şi reciţiţi această înaltă lecţie de morală, dată cu atâta sinceritate şi cu atâta inimă de un cetăţean american exilaţilor români, fără patrie, dar cu fonduri şi cu ambiţii.

Capitolul 29

SPERANŢA RENAŞTE ŞI MOARE

Aşa cum am arătat în capitolul 32 al cărţii *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, la alegerea generalului Eisenhower ca preşedinte al Statelor Unite, lumea liberă şi refugiaţii de dincoace de Cortina de fier erau plini de speranţă. Marele erou al poporului american, Ike, va şti să impună Uniunii Sovietice o comportare rezonabilă, de convieţuire paşnică, într–o atmosferă de securitate şi justiţie. Toată lumea spera ca blestemata de Cortină de fier să se ridice la apariţia pe scena politicii americane a marelui ei general. Speranţele erau cu atât mai mari cu cât poporul american votase „abolirea secretelor aranjamente" pentru înrobirea popoarelor din spatele Cortinei de fier. Ele figurau în programul de guvernământ al Partidului Republican american, program pe care fusese ales „Ike". Dar, aşa cum am scris–o în acest al 32–lea capitol al cărţii, odată ales, generalul Eisenhower a uitat de acest program de „eliberare", de „roll–back" al Cortinei de fier. Rezoluţia propusă în Congres, de repudiere a „acordurilor secrete încheiate de Roosevelt cu Stalin", a fost amânată *sine die.* Suma de o sută de milioane de dolari (valută 1953) pentru lupta ridicării acestei Cortine de fier, votată de Congres – amendamentul Kersten – *nu a fost utilizată de administraţia Eisenhower.* Întreaga politică americană se îndrepta către o politică de „détente" [destindere], de dialog şi înţelegere cu Uniunea Sovietică. Era convingerea lui Eisenhower, aşa cum ne–o înfăţişează nepotul său, David Eisenhower, acum, în biografia sa publicată în 1985 de Random House, New York:

„His grandfather" – scrie nepotul David – „a aprobat din toată inima politica de conciliere şi prietenie a preşedintelui Roosevelt faţă de Uniunea Sovietică şi el se plânge că interesul şi eforturile lui Ike, în promovarea unei strânse colaborări între aliaţi şi Moscova nu au fost suficient apreciate, pentru a lichida şi împrăştia războiul rece".

Iată de ce speranţa exilului începe în anii 1952–1953 să moară.

Cum aţi văzut, exilul românesc avea la New York pe fostul său prim-ministru, generalul Nicolae Rădescu, ultimul nostru prim-ministru legal, înlocuit de tancuriule sovietice dirijate de Vişinski, la 6 martie 1945. Tot în exil se găsea şi M. S. regele Mihai, detronat la 30 decembrie 1947 de aceleaşi tancuri ruseşti. Ce providenţial noroc pentru exil de a avea şi pe rege şi pe primul-ministru împreună în prima linie de luptă a eliberării ţării de sub sclavia sovietică! Dar M. S. regele demite pe primul-ministru şi însărcinează cu constituirea „Comitetului Naţional" pe Constantin Vişoianu. Scrisoarea generalului Nicolae Rădescu, reprodusă mai jos, nu are scopul de a repune în discuţie problema fondului naţional de rezistenţă (care a stat – în mare măsură – la baza eliminării fostului prim-ministru), ci numai pe aceea de a arăta amestecul serviciilor secrete americane în treburile româneşti din exil. Pentru istoria exilului românesc, această scrisoare trebuie să fie în dosarul lui, chiar dacă acest dosar e dureros şi puţin onorabil.

SCRISOAREA GENERALULUI NICOLAE RĂDESCU ADRESATĂ ÎNAINTE DE A MURI PREŞEDINTELUI STATELOR UNITE, DWIGHT EISENHOWER

Determinat de grelele îndatoriri faţă de ţara mea subjugată şi încurajat de interesul clarvăzător pe care Excelenţa Voastră îl arată restaurării libertăţii în Europa de est, îmi permit să vă supun atenţiunii următoarele scurte consideraţiuni.

Cred că pentru succesul unei acţiuni de ordin politic în spatele Cortinei de fier este indispensabil ca o strânsă colaborare să fie stabilită între americani şi exilaţi. Această colaborare poate fi organizată în mod cel mai profitabil pe baza unei reale participări a exilaţilor la opera de înfăptuit, nu numai ca executanţi, ci şi ca participanţi în luarea deciziunilor, la nivelul executării politicii definite de Excelenţa Voastră, în sectorul ce-i priveşte. Pentru a realiza o cooperare de asemenea natură, este desigur nevoie ca grupările de exilaţi să aibă o reprezentare democratică, o reprezentare care să integreze cât mai larg aspiraţiile şi valorile lor de acţiune.

Ca o consecinţă a unei experienţe de şapte ani ce am avut în încercările de organizare a exilaţilor noştri, pentru lupta politică şi phisologică contra comunismului, am convingerea că o atare reprezentare nu poate fi obţinută decât pornind de la un cadru larg, de la „Consilii naţionale", care să simbolizeze adevărate parlamente – separate sau unite – ale exilului.

Asigurând o bază largă şi democratică în această organizare, s-ar elimina dificultăţile inutile, pe care le-au întâmpinat agenţiile americane însărcinate a lucra cu grupările de refugiaţi. Intervenţia directă a acestor agenţi ar fi astfel limitată la actul care pune în mişcare procedura de formare a reprezentanţelor naţionale. Este evident că o decizie trebuie luată pentru a fixa *tipul şi procedura de organizare* a grupurilor de exilaţi, dar o dată această decizie luată şi procesul de constituire început, nu mai este oportună imixtiunea diverselor organe, căci problemele atât de specifice ale exilaţilor pot atrage, din partea acestor organe, erori, involuntare desigur, însă care uneori pot fi grave.

Menţionez, ca ilustraţie a acestei idei, faptul intervenţiei directe, în cursul anului trecut, a delegatului Comitetului pentru o Europă Liberă în chestiunea formării Comitetului Naţional Român. Instrumentând în această problemă, fără o bază de principii şi fără o procedură obiectiv stabilită, acest delegat, animat desigur de cele mai bune intenţii, a renunţat la formula democratică a unei reprezentanţe largi şi a recurs la una limitată şi nereprezentativă, ajungând la o târguială individuală cu diverse persoane, presupuse că ar fi avut vocaţie să intre în Comitet şi a mers până acolo, încât a recomandat el însuşi pe preşedinte, în persoana domnului Constantin Vişoianu. Acesta din urmă este însă pus sub acuzaţie, împreună cu asociatul său domnul Cretzianu, de a-şi fi însuşit pentru scopuri personale bani publici, destinaţi exilaţilor români. Acest fapt a dus la un proces intentat domnilor de mai sus de către Liga Românilor Liberi, proces actualmente pendinte în faţa unui tribunal elveţian. Încercarea de a impune prin forţă un asemenea preşedinte pentru Comitetul Naţional Român a produs evident o adâncă turburare în cercurile româneşti. Ceea ce cerem noi, exilaţii, de la Excelenţa Voastră, este, prin urmare, o deciziune de principiu, luată în forma ce va fi socotit potrivită, care să stabilească tipul de organizare democratică a grupurilor de exilaţi şi procedura de constituire a acestor organizaţii.

În acelaşi timp este absolut indispensabil ca deciziunea luată

să fie precedată de o verificare atentă a loialităţii şi valorii în lupta anticomunistă a celor chemaţi să participe la organizaţiile de mai sus.

În legătură cu scrisoarea generalului Rădescu şi, cum spune el, cu rolul jucat de serviciile secrete în exilul românesc şi ţinând seama de gradul de rudenie între unii din actorii actului de la 23 august 1944 din ţară, cred că sunt în drept să-mi pun câteva întrebări, chiar dacă eu nu le pot da – singur – răspunsul:

1. Cine a trădat pe principele Ştirbey când el a ajuns la Ankara, în drum spre Cairo, pentru negocierile de armistiţiu? Agenţia britanică de presă Reuter? Dar eram în plin război. Agenţia era sub cenzură. Cine avea interes să torpileze armistiţiul României şi să denunţe pe mareşalul Antonescu şi Iuliu Maniu lui Hitler, că ei vor să iasă din război?

2. În ziua de 23 august dimineaţa, o telegramă de la Stockholm, destinată mareşalului Antonescu, nu i-a fost predată. Nici lui şi nici lui Iuliu Maniu. De ce? Fiindcă era telegrama de acceptare a armistiţiului?

3. Pamfil Şeicaru şi dl. Vlad Georgescu afirmă că fostul mareşal al Palatului, colonelul Ulea, era rudă cu Lucreţiu Pătrăşcanu, şeful partidului comunist român. Este adevărat?

4. De ce misiunile diplomatice americană şi britanică au înlesnit plecarea – cu un avion militar american – a lui Niculescu-Buzeşti şi a lui Constantin Vişoianu, dar au refuzat-o fruntaşilor naţional-ţărănişti şi liberali, care urmau să continue lupta în afara ţării?

5. În sfârşit, încă două întrebări:

Fostul secretar al regelui, dl. Mircea Ioaniţiu, ne spune că la 23 august 1944 şi înainte şi după arestarea mareşalului Antonescu, relege a însărcinat pe Niculescu-Buzeşti să caute şi să aducă la Palat pe Iuliu Maniu şi pe Dinu Brătianu şi că acesta a „venit şi a raportat suveranului că nu i-a găsit". Cine poate crede acest lucru? Iuliu Maniu şi Brătianu trimiseseră la Snagov pe Gheorghe Brătianu să-l vadă pe Antonescu, să-i ceară se semneze armistiţiul. Nu era normal să-l aştepte undeva? Nu era normal ca Palatul să ştie unde sunt în acea zi atât de importantă? Iuliu Maniu era la doctorul Jovin în Bucureşti. Cum se face că Niculescu-Buzeşti nu l-a găsit pentru a-l aduce la Palat, ca să fie însărcinat cu formarea guvernului? Singura explicaţie posibilă este, fie că Niculescu-Buzeşti a minţit pe rege, spunându-i că nu l-a găsit nici pe Maniu nici pe Brătianu, fie că i-a găsit, dar aceştia *nu au voit să vină la Palat, fiindcă nu au aprobat nici arestarea*

mareşalului şi nici capitularea fără semnarea nici unui armistiţiu prealabil. Din aceste două ipoteze nu putem ieşi: regele a fost minţit de Niculescu-Buzeşti. De ce a făcut-o?

Cine a manipulat aceste marionete, care au jucat un rol atât de important în actul de la 23 august 1944 şi în pregătirea lui?

Cum se face că la consfătuirea din Calea Moşilor din 13-14 iunie 1944 erau prezenţi: Lucreţiu Pătrăşcanu, şeful partidului comunist român, Emil Bodnăraş (Bodnarenko), ofiţer român dezertat în Uniunea Sovietică şi paraşutat în România de ruşi, generalul Sănătescu, mareşalul Palatului, generalul Mihail, colonelul Dămăceanu, Ion Mocsonyi-Stârcea, maestrul de vânătoare al Palatului, Mircea Ioaniţiu, secretarul regelui, şi Niculescu-Buzeşti? (Vezi A. Simion, *Preliminariile lui 23 august*, şi Gheorghe Buzatu, *Actul de la 23 august*, pag. 254). Emil Bodnăraş a prezentat planul de răsturnare a lui Antonescu şi Palatul l-a aprobat (vezi „mărturisirile" lui Ioaniţiu). Dar cum se face că la această şedinţă conspirativă, în care soarta întregului popor era în joc, *nu a fost prezent nici unul din membrii Partidului Naţional Ţărănesc, Partidului Naţional Liberal ori Social-Democrat?*

Cine poate răspunde?

Generalul Rădescu nu era un politician, diplomat, om de culise al serviciilor secrete. El era un român, un soldat, un patriot. Profund umilit şi sfâşiat în sufletul lui, el se stinge la New York în 1953. Cu el moare orice speranţă de acţiune românească viguroasă şi independentă. Iată şi testamentul ultimului nostru prim-ministru, încredinţat colaboratorului său, domnul Barbu Niculescu, secretarul general al Ligii Românilor Liberi. Testamentul este elocvent, dureros, dar măreţ. În el se face şi apelul nominal al românilor din exil: şi cei ce erau prezenţi, dar mai ales cei ce erau absenţi.

Exilul românesc intrase în agonie.

TESTAMENTUL POLITIC AL GENERALULUI N. RĂDESCU

I

Iubiţi prieteni, loiali asociaţi în lupta de eliberare a României, compatrioţi!

Când veţi citi aceste cuvinte, eu nu voi mai fi. Când va veni această zi, nu ştiu. Deoarece inima mi-e tare şi mintea mi-e

limpede, moartea poate fi o chestiune de luni, una de zile sau chiar de ore. Eu sunt în mâinile lui Dumnezeu.

În acest moment al vieţii mele, eu sunt conştient de o ultimă înaltă datorie faţă de ţara mea iubită şi de poporul ei, subjugat şi în exil. Această datorie este de a nota ultimele mele cuvinte, ca sfat şi părere pentru aceia care îmi vor urma la conducerea Cauzei liberării patriei noastre. Fac aceasta cu profundă umilinţă şi cu toată integritatea şi candoarea pe care o cere iminenţa Morţii

II

La vârsta mea înaintată n–am sperat să trăiesc până voi vedea ziua liberării patriei noastre. Singura mea speranţă a fost să–mi îndeplinesc obiectivul vital de a stabili o bază sănătoasă, de pe care lupta de eliberare să poată fi condusă de alţii. Pentru acest scop m–a cruţat până acum Dumnezeu.

În Liga Românilor Liberi eu vă las organismul prin care energiile vitale, talentele şi geniile forţelor româneşti din exil pot fi mobilizate într–o mişcare serioasă de solidaritate naţională şi de unitate dedicată Cauzei. Astăzi Liga este o realitate care funcţionează, o reţea de asociaţii de români exilaţi din toată lumea liberă. Ea este reprezentată democratic în organizarea ei, este responsabilă controlului democratic şi înflăcărată de simţul unei misiuni sacre. Principiile pe care a fost fundată Liga şi scopurile organizării ei au fost difuzate românilor de pretutindeni prin Manifestul de eliberare, pe care l–am publicat eu cu ocazia celei de a opta aniversări a luării puterii de către comunişti în ţara noastră de baştină. Răspunsul la Manifest nu lasă nici o îndoială că aceste principii şi scopuri au fost înţelese clar şi aprobate de către marea majoritate a românilor din exil, ca un mandat al Ligii pentru viitoarea ei atitudine şi acţiune.

III

Toate acestea sunt numai începutul unei lupte care va fi aspră şi lungă. Speranţele nenorociţilor noştri compatrioţi de dincolo de Cortina de fier depind în mare măsură de spiritul de integritate, de solidaritate şi de sacrificiu cu care toţi românii din exil se vor alia Cauzei. Aceasta este credinţa sfântă pe care Destinul

le-a dat-o. Suprema datorie a succesorilor mei la conducere va fi menţinerea acestui spirit ca un principiu vital de acţiune. Speranţa mea este că succesorul meu la conducerea Ligii va fi ales dintre următorii patru din vechii mei prieteni:

Grigore Gafencu, distinsul fost ministru de Externe al României;

Generalul *Ion Gheorghe*, unul din cei mai străluciţi oameni de stat-soldaţi ai noştri;

Mihail Fărcăşanu, un conducător politic abil şi cu vederi largi şi

Viorel V. Tilea, o personalitate de frunte din viaţa publică a ţării noastre.

Fiecare din aceşti bărbaţi, cu prestaţia lui în serviciul naţiunii noastre şi cu talentele lui, este calificat pentru sarcina ce se cere unei conduceri. Fiecare în domeniul său este binecunoscut guvernelor Lumii Libere şi conducătorilor lor. Fiecare este devotat principiilor Democraţiei.

Oricare va fi ales, dorinţa mea solemnă este ca ceilalţi să-i dea sprijinul lor fără rezervă şi loial pentru suprema cauză a eliberării patriei noastre.

IV

Iată un gând solemn, care doresc să existe, nu numai la succesorii mei, ci la toţi compatrioţii mei. Anii dominaţii naziste şi ai războiului, urmaţi de subjugarea comunistă a poporului nostru, au distrus imaginea ţării noastre de origine, care nu mai este cum am cunoscut-o noi înainte de al doilea război mondial. Oamenii noştri bătrâni sunt obosiţi, amărâţi şi total istoviţi de speranţe de către tiranie, lipsuri şi trădare. Rândurile oamenilor noştri de etate mijlocie au fost decimate de război. Unii, cruţaţi de război, au pierit în lagăre de concentrare şi în camere de tortură.

Tineretul nostru este acela care va trebui să ţină sus făclia libertăţii româneşti. Succesorii mei la conducere trebuie să realizeze ca el să fie păstrătorul speranţelor unei noi generaţii şi aspiraţiilor de viitor. Primele contururi îndrăzneţe ale acestui viitor au fost schiţate în mod nobil de către exilaţii ţărilor subjugate din Europa centrală şi răsăriteană în documentele de la Philadelphia şi Williamsburg.

Aceste documente de speranţă au captivat imaginaţia *Tineretului* nostru, subjugat şi din exil. Viitorul Eliberării este al lor – să-l iubească, să-l cucerească şi să-l păstreze. Nici o mişcare de eliberare a exilaţilor nu se poate produce fără ei; nimeni nu merită să lupte dacă nu are încredere în creditul lor şi mai presus de toate participarea lor vitală.

Rugămintea mea este ca cei mai vechi ai Cauzei să înceapă a construi conducerea ei viitoare subt egida *Tineretului* nostru din timp. Aceasta este speranţa mea şi dorinţa mea cea mai scumpă pentru ţara mea, că tinerii ei patrioţi încercaţi în Mişcarea de Rezistenţă îşi vor asuma un rol mai mare în conducerea Cauzei. Mă adresez eu însumi mai ales lui *Barbu Niculescu, Leontin Constantinescu, Vasile Dumitrescu, Adriana Georgescu* şi celorlalţi tineri români şi tinere române, de curaj şi cu vederi asemănătoare. De unii ca ei depinde viitorul patriei noastre.

V

Testamentul meu politic n–ar fi complet fără o recunoaştere a serviciului cinstit şi devotat în Cauză al compatrioţilor mei din Statele Unite şi din alte părţi. Prietenilor mei amintiţi mai jos şi fiecăruia dintre ei le las amintirea mulţumirilor şi binecuvântării unui bătrân soldat şi gratitudinea răbdătoare a compatrioţilor lor subjugaţi.

În Statele Unite:

Nicolae Baciu, Popescu–Botoşani, Ion Cârstoiu, colonel Daniel Ivanovici, Vasile Musi, Barbu Niculescu, Dr. George Palade, Dr. Constantin Teodoru, Caius Văleanu, Florin Zaharia.

În afara Statelor Unite:

Alexandru Busuioceanu, Horaţiu Comăniciu, Leontin Constantinescu, Vasile Dumitrescu, Mircea Eliade, Alexandru Francu, Adrian Georgescu, Eftimie Gherman, Alexandru Gregorian, Nicolae Herescu, Vintilă Horia, Gheorghe Emil Iliescu, Claudiu Isopescu, N. Manzatti, Traian Niţescu, Opreste Popescu, George Răutu, Herwart Scheiner.

Orice am fost în stare să îndeplinesc eu pentru Cauză, a fost posibil numai cu consecventul, generosul şi neprecupeţitul ajutor financiar pentru eforturile noastre din partea lui NICOLAE MALAXA. În ultimii şase ani, acest dezinteresat patriot român şi această proeminentă personalitate din viaţa industrială a ţării noastre, n–a ezitat niciodată să răspundă diferitelor noastre cereri

cu resursele sale particulare. Unii români din exil au încercat să atribuie motive netrebnice sprijinului său în Cauza noastră. Eu, care l-am considerat ani de-a rândul ca un prieten intim, am credința că timpul va dovedi ceea ce eu personal știu - poporul țării noastre subjugate n-a avut prieten mai onest și mai generos decât *Nicolae Malaxa*. În numele acestui popor, îi aduc mulțumirea ce i se cuvine și declar în mod serios că sprijinul său față de Ligă pentru munca ei a fost continuu în perioada critică ce a trecut.

VI

În numele poporului meu subjugat, exprim profunda mea mulțumire pentru opera măreață în Cauza Eliberării Europei *Comitetului Național pentru o Europă Liberă* și pentru vocea de eliberare și speranță către popoarele nenorocite de dincolo de Cortina de fier, societății *Radio Europa Liberă*. În afară de aceasta exprim adâncile mele mulțumiri pentru ajutorul moral, material și spiritual ce și l-a revărsat asupra noastră.

Domnului Frederick R. Dolbears, vicepreședintele Comitetului Național pentru o Europă Liberă, care a avut o înțelegere plină de simpatie pentru problemele noastre, doresc să-i exprim călduroasele mele sentimente de mulțumire.

VII

Compatrioții mei din exil și eu am fost fericiți, primind ajutor și sfaturi înțelepte de la americani distinși. Printre cei pe care-i numărăm ca prieteni aui Cauzei Eliberării sunt generalii A. C. Wedemeyer, William J. Donovan, Robert Schuyler și amiralul Roscoe Hillenkotter, guvernatorul John M. Lodge și dl. Allen Dulles. În d-na Franklin Mott Guenther, văduva ministrului Statelor Unite din România dintre 1937 și 1941, Cauza noastră a avut o prietenă devotată și înțelegătoare.

În Congresul Statelor Unite suntem profund îndatorați senatorilor Ferguson și McCarthy, precum și reprezentativului Kersten, pentru pledoaria lor continuă și curajoasă în Cauza Eliberării Europei.

În numele compatrioților mei, subjugați și în exil, exprim tuturor acestor binefăcători asigurarea aprecierii noastre profunde.

VIII

Am fost fericit de devotamentul tinerilor mei prieteni. Tânărului meu compatriot dr. George Palade ii exprim gratitudinea mea ce nu are cuvinte, pentru grija sa profesională şi devotamentul filial cu ocazia ultimei mele boale. Statornicului meu prieten şi om de încredere Barbu Niculescu, care şi-a sacrificat ani de-a rândul o carieră strălucită pentru a se uni cu mine în lupta contra tiraniei, îi datorez viaţa mea. Dumnezeu să-l ţie şi să-l protejeze pentru restaurarea patriei noastre după eliberare.

IX

Şi acum, un bătrân soldat a cărui viaţă a fost cheltuită în serviciul patriei şi poporului său, îşi ia rămas bun de la ţara pe care o iubeşte şi pe care n-o va mai vedea. Rămas bun şi speranţă compatrioţilor săi subjugaţi dincolo de Cortina de fier. Rămas bun şi curaj – acelora care au luptat alături de el contra tiraniei naziste şi comuniste şi care vor continua lupta pentru Eliberare.

Pentru voi, care rămâneţi, şi mai ales pentru *Tineretul* nostru, aceasta este promisiunea unui mâine mai îndepărtat – un mâine, când Ţara noastră şi poporul ei vor fi eliberate de subt puterea Întunerecului. Aceasta este o valoare ideală pentru care trebuie de trăit şi de luptat. Vouă vă las speranţele mele neîndeplinite, visurile şi rugăciunile pentru realizarea lor.

RĂMAS BUN! DUMNEZEU SĂ VĂ BINECUVÂNTEZE PE TOŢI ŞI SĂ VĂ CONDUCĂ ÎN LUPTA PE CARE EU TREBUIE S-O PĂRĂSESC!

General Nicolae Rădescu

Doctors Hospital
New York, N. Y.
15 Mai 1953

Capitolul 30

DOCTRINA ELIBERĂRII

Să nu căutăm nicăieri în exilul românesc o doctrină a eliberării ţării de sub jugul sovietic. Ea nu există. A o căuta este o pierdere inutilă de vreme. S–au scris tone de articole, bune şi proaste, de către români cinstiţi şi patrioţi, ce–şi arogau dreptul de a formula politica, de a da certificate de patriotism, de a confisca reprezentarea – naţiunea română, şi de azi, şi de mâine.

De 40 de ani nimeni – Comitetul Naţional inclusiv – nu a venit cu un răspuns clar, realist şi înţelept, la chinuitoarele întrebări ale fiecărui român din ţară şi a fiecărui român din exil:

I. Cum se poate elibera ţara de sub sclavia Uniunii Sovietice?

II. Cum se poate elibera poporul român de sub jugul comunist?

III. Cum se poate ajuta din afară – de către exilaţi – la „liberalizarea regimului comunist" din ţară ca primă etapă?

IV. Cum se pot ameliora raporturile umane dintre exilaţi şi familiile lor? Trebuie întreţinut un dialog între ţară şi exil asupra acestor probleme? Cum? De către cine şi în ce condiţii? Ceva mai mult, nimenea nu a avut curajul să pună în discuţia publică a exilaţilor români aceste probleme, fiindcă se expuneau unui adevărat linşaj al exilaţilor. Ultrapatrioţii – singurii patrioţi din exil –, singurii deţinători ai legitimităţii naţionale, singurii reprezentanţi legali şi valabili ai poporului român, de azi şi de mâine, singuri ei aveau monopolul ideilor şi al sugestiilor. Numai ei putea fi „Vocea României Crucificate". Numai ei erau singurii deţinători de adevăr, de patriotism. De unde anatema pentru oricine punea în discuţie ca ipoteze de reflecţie, de gândire, de dezbatere, a diverselor aspecte ale unei politici de eliberare şi – una apropiată – de liberalizare de regim.

Dar problemele de mai sus sunt serioase, capitale şi–şi cer un răspuns. Persoanele, oricât ar fi ele de meritorii şi de patriotice, nu sunt un răspuns, dar trebuie să se ştie care le este *Programul*, pe ce se bazează el, cum se poate realiza, prin cine şi cum.

De patruzeci de ani se latră la lună. Se gargariseşte şi

bolboroseşte mereu despre „liberarea ţării", „România liberă de mâine", „liberalizarea regimului", etc., etc. Dar de patruzeci de ani nimeni nu ne spune cine, cum şi când face această dorită, sfântă, eliberare. Cu ce oameni, cu ce sprijin, cu cine? Ceva mai mult şi mai grav: am asistat în ultimii ani la o avalanşă de refugiaţi români, ieşiţi direct din cadrele universităţilor marxiste de la Bucureşti, ce-şi arogă şi ei dreptul de a vorbi în numele poporului român şi acela de a critica, insulta şi denigra românii care de patruzeci de ani luptă înaintea lor în acest exil.

Întrebările de mai sus le sunt adresate şi acestor suprapatrioţi:

I. Cum se poate elibera ţara de sub sclavia Uniunii Sovietice?

II. Cum se poate elibera poporul român de sub jugul comunist?

III. Cum pot ajuta din afară exilaţii români la liberalizarea (atât de necesară, dar atât de întârziată) a regimului comunist din ţară?

IV. Cum se pot ameliora raporturile umane dintre exilaţi şi familiile lor?

V. Trebuie început un dialog între exil şi ţară pentru aceste probleme? De cine, cum şi în ce condiţii?

Restul este lătratul la lună de care suntem sătui.

Problema pericolului ce-l reprezintă Uniunea Sovietică s-a pus Statelor Unite încă din 1948. Preşedintele Truman a întemeiat Consiliul Naţional de Securitate, care să ajute la formularea politicii de apărare naţională şi a politicii sale externe. Printr-un miracol – şi cu siguranţă un abuz de informare, două rapoarte ale acestui Consiliu din 1948 au devenit publice, oricât ar părea de necrezut. Primul, din 30 martie 1948 cu nr. 7, priveşte politica ce trebuie dusă faţă de Uniunea Sovietică. Al doilea raport, cu nr. 58, din 14 septembrie 1948, tratează despre politica de urmat – şi urmărit – pentru *detaşarea de Moscova a ţărilor satelite prin alte mijloace decât războiul.* Iată reproduse mai jos cele două rapoarte ale Consiliului Naţional de Securitate al Statelor Unite, ce – desigur – stau şi azi la baza politicii americane:

„ULTRASECRET

Poziţia Statelor Unite privind comunismul mondial dirijat de U. R. S. S.

NSC [National Security Council], 30 martie 1948

1. În afară de problema relaţiilor cu Uniunea Sovietică,

guvernul de la Washington trebuie să aibă în vedere raporturile acestei ţări cu mişcarea comunistă internaţională. Raportul Consiliului Naţional de Securitate nr. 7, pregătit de membrii acestui Consiliu, după consultarea reprezentanţilor armatei, marinei, aviaţiei, Departamentului de Stat, National Security Resource Board şi C. I. A. [Central Intelligence Agency], reprezintă primul efort făcut de guvern pentru a examina în ansamblu şi în profunzime aceste probleme. Acest document este semnificativ în premisa ce o pune privind solidaritatea mişcării comuniste internaţionale, în ceea ceprivește China şi în faptul că acest document arată că pericolul comunismului intern este tot atât de important ca şi ameninţarea comunismului extern:

Pe plan intern, ca măsuri imediate, raportul preconizează întărirea imediată a potenţialului militar al Statelor Unite, eventuala instruire a unui serviciu militar obligatoriu, refacerea industriei de armament, superioritate atomică, suprimarea partidului comunist american. De asemenea, mobilizarea civilă şi de stat pentru o viguroasă campanie de informare, în scopul de a asigura suportul bipartit în politica externă a Americii.

Pe plan extern:

1. Contraofensiva noastră trebuie să acorde prioritate Europei de apus, fără a fi neglijate celelalte ţări ale Europei şi Orientului Mijlociu.

2. Accelerarea Planului Marshall.

3. Promovarea viguroasă a uniunii ţărilor din Europa de apus.

[...]

7. Intensificarea programului anticomunist la radio.

8. Formularea unui program coordonat de ajutorare a mişcărilor de rezistenţă, atât în spatele Cortinei de fier, cât şi în URSS, la timpul oportun.

[...]

10. Crearea de urgenţă a unui important fond pentru combaterea comunismului internaţional.

11. Să se arate clar Kremlinului şi, în mod categoric, hotărârea Statelor Unite de a rezista agresiunii comunismului sovietic, direct sau indirect, pentru a evita declanşarea unui război provocat prin «accident» de ruşi, faţă de reacţia puterilor apusene".

Am reprodus aidoma o parte din acest extraordinar document, întocmit în martie 1948. De aici se vede că guvernul american era conştient de pericolul mortal ce-l reprezintă comunismul internaţional şi de nevoia de a-i face imediat faţă prin toate

mijloacele. Se produce o adevărată mobilizare generală a Americii şi a lumii libere, după cum preconizează acest raport vechi de patruzeci de ani. Mobilizare militară, politică, ideologică, economică şi informaţională. Intreaga politică internă şi externă a Statelor Unite trebuia revizuită. Trebuiau alocate fonduri pentru contraofensiva generală, formând, încurajând şi finanţând rezistenţa din spatele Cortinei de fier şi din Rusia. De aici, *National Committee for a Free Europe*, de aici *Radio Free Europe*, de aici vizele pentru Statele Unite acordate refugiaţilor politici importanţi sau mai puţin importanţi.

De reţinut că ne aflăm în martie 1948, înainte de blocada Berlinului, de războiul din Coreea, de conflictele Tito–Stalin şi de victoria lui Mao în China.

În raportul Consiliului Naţional de Securitate, după cum am văzut, se vorbeşte despre comunismul internaţional dirijat ca un monolit de Moscova. Raportul nu întrevedea sciziunile ulterioare survenite în Iugoslavia şi mai târziu în China. Dar câteva luni mai târziu, acelaşi Consiliu reexaminează problema în lumina excluderii lui Tito din ansamblul moscovit (Cominform), în iulie 1948, ajungând la concluzii extraordinare în ceea ce priveşte destinul ţărilor satelite. Să le urmărim şi să le examinăm:

„ULTRASECRET

Politica Statelor Unite faţă de ţările satelite sovietice din răsăritul Europei

NSC nr. 58, 14 septembrie 1948

[...]

2. Obiectivul final al comunismului mondial dirijat de Soviete este dominaţia întregii lumi. În acest scop, comunismul internaţional dirijat de la Moscova întrebuinţează contra victimelor sale presiunea poltico-militară a Uniunii Sovietice, subversiunea şi revoluţia internă. Ambele instrumente sunt sprijinite de imensa putere materială a URSS şi întrebuinţarea lor este înlesnită de starea haotică de după război.

3. Înfrângerea puterilor Axei a lăsat în lume numai două mari centre de putere naţională: Statele Unite şi URSS. Uniunea Sovietică este principala sursă de putere a comunismului internaţional şi numai prin ea comunismul internaţional a devenit capabil să ameninţe existenţa naţiunilor libere.

Pe de altă parte, Statele Unite sunt singura sursă de putere capabilă să mobilizeze cu succes o opoziţie faţă de ţelurile dominaţiei mondiale comuniste. Între Statele Unite şi URSS se găsesc Europa şi Asia, continente de mare potenţial, care, adăugate la puterea actuală a comunismului sovietic, îi vor permite acestuia să deţină superioritatea în oameni, resurse şi teritorii, încât şansele supravieţuirii Statelor Unite ca ţară liberă sunt foarte reduse. În aceste împrejurări, Uniunea Sovietică a forţat Statele Unite să intre intr–o luptă pentru putere (războiul rece), în care securitatea noastră naţională e în joc şi din care nu ne putem retrage fără să ne sinucidem («national suicide»).

4. Comunismul internaţional dirijat de la Moscova a realizat succesele alarmante în drumul său spre dominaţia mondială. El a stabilit state poliţieneşti satelite în Polonia, Iugoslavia, Albania, Ungaria, Bulgaria, România şi Cehoslovacia. Comunismul internaţional ameninţă acum Italia, Grecia, Finlanda, Coreea, Ţările Scandinave şi celelalte ţări. Uniunea Sovietică a împiedicat încheierea tratatelor de pace cu Germania, Austria şi Japonia. A făcut imposibil un control atomic şi funcţionarea eficientă a Naţiunilor Unite. Astăzi, Stalin e pe punctul de a realiza ceea ce Hitler încercase în zadar. Lumea sovietică se întinde azi de la Elba şi Adriatica până în Manciuria, cuprinzând o cincime din suprafaţa globului".

(De reţinut că raportul a fost întocmit în martie 1948. L–o fi citit oare Henry Kissinger înainte de a se pupa pe gură – „à la russe" – cu Brejnev? Din 1948 până azi, sub stindardele sovieticilor, comunismul mondial a cunoscut un marş triumfal. Şi toate acestea, datorită miopiei lui Roosevelt şi Churchill din timpul războiului, de la Yalta – n. a.).

5. În plus, comunismul internaţional opune lumii necomuniste ceva nou în istoria omenirii, şi anume coloana a cincea. Ea e întrebuinţată pentru a falsifica politica externă, a dezbina şi mistifica poporul, a implanta sămânţa dezbinării naţionale în caz de război. Într–un cuvânt, rolul ei este distrugerea libertăţilor ţărilor democratice.

Până acum, Uniunea Sovietică a evitat un conflict militar direct şi a amânat confruntarea cu noi. În această politică de amânare a confruntării, timpul este de partea Uniunii Sovietice, atâta vreme cât ea poate să–şi mărească în continuare puterea prin metoda agresiunii indirecte şi subversiunea internă. Dată fiind natura comunismului mondial dirijat de Moscova, a succeselor

deja obţinute şi ameninţării cu noi succese în viitorul apropiat, o politică defensivă nu poate fi considerată valabilă pentru a opri expansiunea comunismului şi a convinge Kremlinul să renunţe la scopurile sale agresive. O politică defensivă puternică peste tot nu e bună, fiindcă vom fi slabi peste tot. Ea lasă iniţiativa Kremlinului, permiţându-i să aleagă timpul şi locul unde să lovească; să-şi aleagă momentul pentru a da înapoi şi a face alte diversiuni. O atare politică defensivă permite Kremlinului să păstreze ceea ce a obţinut deja prin cuceriri şi îi lasă puterea intactă. Ca o alternativă la politica defensivă a Statelor Unite, există larg deschisă posibilitatea organizării unei contraofensive pe întreaga planetă. Politica de contraofensivă implică întărirea potenţialului militar al Statelor Unite şi, în al doilea rând, mobilizarea şi întărirea potenţialului lumii necomuniste."

Şi mai departe:

„9. Înfrângerea" (nu coexistenţa paşnică, domnule Kissinger! n. a.) „forţelor comunismului mondial dirijat de Moscova este vital indispensabilă securităţii Statelor Unite.

10. Acest obiectiv nu poate fi atins printr-o politică defensivă.

11. Statele Unite trebuie deci să ia iniţiativa şi conducerea unei contraofensive în întreaga lume, cu scopul de a mobiliza şi întări frontul anticomunist, atât la noi, cât şi în restul lumii, şi pentru a submina forţa comunistă în sfera Uniunii Sovietice însăşi".

Trecând în revistă diferite chestiuni legate de Iugoslvia (care ar lungi considerabil prezenta carte, dacă ar fi discutate), Consiliul Naţional de Securitate trece la celelalte ţări satelite;

„28. Pentru a elimina influenţa puterii sovietice din ţările satelite, nu sunt de conceput decât două soluţii: războiul şi alte acţiuni nerăzboinice.

29. Războiul este menţionat, tocmai pentru a sublinia că nu este posibil şi deci alte mijloace trebuiesc luate în considerare.

30. Eliminând controlul sovietic în aceste ţări, se pune întrebarea: ce guvern va urma când influenţa şi controlul sovietic vor fi eliminate? Obiectivul este înlocuirea imediată a guvernului controlat de ruşi cu un guvern prieten ori prin orice alt guvern, chiar comunist, dar fără a fi controlat de Moscova.

31. Obiectivul nostru final, bineînţeles, va fi să stabilim în Europa de răsărit adminstraţii netotalitare, doritoare de a se acomoda şi a participa la viaţa comunităţii din lumea liberă. Cu toate acestea, consideraţii tactice foarte puternice sunt împotriva unui atare obiectiv imediat. Nici o ţară din rărsăritul Europei,

cu excepţia Cehoslovaciei, nu a cunoscut decât regimuri totalitare. Democraţia, în sensul occidental, este străină de cultura şi tradiţia lor. În plus, conducerea, conducătorii, partidele ce puteau fi cu adevărat democrate, au fost sistematic divizate şi zdrobite, nemaiavând nici o şansă de a veni la putere, fără o intervenţie armată din apus, etc.

32. Dar dacă noi suntem gata, ca prim pas, să acceptăm înlocuirea prezentelor guverne staliniste cu regimuri comuniste eretice, schismatice, de departe avem o mai bună şansă de reuşită. Bineînţeles, va fi un obiectiv foarte greu de atins să rupem legăturile dintre Kremlin şi ţările satelite. Dar nu va fi tot atât de dificil a încerca, de la început, să răsturnăm regmul comunist, cu complxitatea ideologică, metodele lui şi lungul trecut de guvernare despotică.

33. Deci, imediat, calea cea mai lesnicioasă este a încuraja şi susţine o ruptură ideologico-eretică în ţările satelite. Putem contribui la ivirea acestor divergenţe, lărgindu-le, fără a ne asuma răspunderea. Când ruptura definitivă se va produce, aceasta nu va face ca URSS să piardă prestigiul, dar va apărea ca un conflict între Kremlin şi partidul comunist eretic.

35. După cele afirmate mai sus, să vedem care ar fi drumul cel mai bun de urmat. Desigur, primul şi cel mai important pas este să se ajungă la retragerea trupelor sovietice din ţările satelite. Încheierea tratatului de pace cu Austria ar elimina justificarea prezenţei acestor trupe în Ungaria şi România. La fel ar decurge lucrurile după încheierea tratatului de pace cu Germania. Dar nu există nici o garanţie, bineînţeles, că aceste ţări, luând distanţă faţă de Moscova, URSS nu va recurge la tratate directe cu ele, pentru a menţine mai departe trupe, ba chiar să încorporeze unele sau toate aceste ţări satelite în Uniunea Sovietică.

36. Un al doilea mijloc de acţiune este să fie atacate punctele slabe ale guvernelor staliniste din ţările satelite şi organizaţiile lor de masă. Nici aceasta nu va fi uşor, dar punctele slabe există. Elementele staliniste din ţările satelite, în special din partidele comuniste, trebuiesc identificate şi izolate, creându-se astfel condiţii pentru eliminarea lor de la putere.

37. Acest mijloc de acţiune este strâns legat de un atac frontal pe plan doctrinar, special destinat şi îndreptat contra dogmei din ţările satelite, subliniindu-se dependenţa şi servilismul faţă de Moscova. Această doctrină satelită – cheia de boltă a întregii operaţiuni – trebuie atacată fără încetare pe întregul front politic, economic şi cultural, precum şi în toate aplicaţiile ei. Pe de altă

parte, contrariul dogmei staliniste, naţionalismul trebuie încurajat. Ofensiva trebuie să se ducă nu numai deschis, ci şi camuflat.

38. Terenul politic şi cultural oferă posibilităţi de a ne exercita influenţa. Dar terenul cel mai bun este cel economic. În cadrul lui, al raporturilor economice, putem influenţa în mod concret şi eficace.

42. Încurajând ereziile comuniste în ţările satelite, nu trebuie să uităm că obiectivul nostru final este instaurarea de regimuri cu adevărat democratice în aceste ţări. De aceea, trebuie să mărim ajutorul şi suportul ce–l putem oferi conducătorilor refugiaţi ai acestor partide prooccidentale.

45. Trebuie luată în considerare situaţia fiecăreia din ţările satelite, după gradul ei de vulnerabilitate, printr–o politică flexibilă de la caz la caz.

În concluzie:

46. Obiectivul nostru privind ţările satelite trebuie să fie reducerea treptată şi, eventual, eliminarea totală a preponderenţei puterii sovietice (URSS) din răsăritul Europei, fără a recurge la război. Noi trebuie să încurajăm neconformiştii din rândurile membrilor partidului comunist, regimurile nestaliniste, ca prim pas, chiar dacă ele sunt comuniste.

Un atac masiv contra doctrinei staliniste, în ţările satelite, promovarea naţionalismului comunist şi utilizarea maximă a puterii noastre economice în vederea acestor schimbări."

Aceste documente extraordinare sunt elaborate în anul 1948, pe timpul administraţiei Truman.

Nu voi comenta pe larg aceste două documente senzaţionale ale Consiliului Naţional de Securitate al Statelor Unite, fiindcă ele vorbesc de la sine. Fiecare punct e un program de acţiune, o sinteză de gândire politică, o apreciere asupra pericolului mortal ce ameninţă întreaga omenire, inclusiv Statele Unite ale Americii.

Aceste două documente sunt, în acelaşi timp – şi incontestabil – cea mai cinstită şi mai categorică repudiere şi condamnare a întregii politici de abjectă capitulare a lui Roosevelt şi Churchil faţă de Stalin. Yalta cu toate implicaţiile ei directe şi indirecte era denunţată şi condamnată.

Consiliul Naţional de Securitate al Statelor Unite vedea clar în 1948 pericolul de moarte în care ţara şi poporul american fuseseră aruncate de politica celor doi politicieni bolnavi, Roosevelt şi Churchill, şi preconiza cu înţelepciune şi curaj programul de acţiune pentru remediere şi salvare.

Capitolul 31

NEUTRALIZAREA – FINLANDIZAREA – EUROPEI DE RĂSĂRIT

Problema Europei de răsărit a fost obiectul unei dezbateri serioase în primii ani ai administraţiei Truman şi apoi în primul an al administraţiei Eisenhower.

În 1948, George Kennan, un specialist în problemele sovietice de la ambasada americană din Moscova, a preconizat, în revista *Foreign Affairs*, teoria „containment"-ului. Aceasta însemna o politică *defensivă* a Statelor Unite, care accepta statu-quo-ul şi se limita la a opri pe ruşi pe linia lor de la acea dată. Nimic de eliberarea Europei de răsărit.

Allen Dulles, ministrul de Externe al generalului Eisenhower (1952) preconiza o politică dinamică, agresivă, de „roll-back", de dare înapoi. Dar generalul Eisenhower, cum am spus-o, nu împărtăşea această politică. El vedea lumea prin prisma ochelarilor lui Roosevelt. Avea aceeaşi simpatie pentru sovietici. Politica lui Dulles, inteligentă şi posibilă la acea dată, nu a fost deloc aplicată. Ceva mai mult, ea s-a diluat în „spiritul de la Geneva", în cel de la Camp David, când preşedintele Statelor Unite s-a întâlnit cu ruşii.

Americanii nu au îndrăznit să intervină, nici în revoluţia din Ungaria (când putea uşor elibera întreaga Europă de răsărit), nici în „Primăvara de la Praga" şi nici în revoluţia „Solidarităţii" din Polonia. Nu mai vorbim de eliberarea Cubei, un adevărat dezastru.

Totuşi, cineva a vorbit ruşilor de Europa de răsărit, dar se ştie prea puţin acest lucru. Acest om este generalul Charles de Gaulle. Fascinat de Uniunea Sovietică, generalul credea că sistemul comunist este numai un „accident istoric", că acum Rusia a devenit o republică de „ingineri" şi „tehnocraţi" care sunt preocupaţi mai mult de eficacitate decât de ideologie. Pe planul politicii externe, generalul credea – ca mulţi alţii – că Uniunea Sovietică nu urmăreşte expansiune „naţionalistă", ci că ea caută

numai securitatea fruntariilor ei. Eu cred că „dezgheţul" din anii 1966–1968, în cadrul războiului rece, este rezultatul vizitei generalului de Gaulle din iunie 1966 la Moscova. Vorbesc de un „dezgheţ" al Europei de răsărit. În cadrul unor discuţii lungi şi serioase, generalul le spune sovieticilor:

„Il faut sortir de l'immobilisme. L'Europe doit devenir un ensemble fécond et ne pas accepter d'être paralysée par une division stérile".

Aşa se explică că şefii comunişti sateliţi au început să facă vizite la Paris, iar generalul s–a dus în capitalele ţărilor acestora. Era politica „Europa europenilor".

Un important articol a apărut acum trei ani în influenta revistă de politică externă *Foreign Affairs*, semnat de Zbigniew Brzezinski, privind o posibilă terminare a diviziunii Europei. Articolul era de două ori important. Întâi, el era publicat într–o revistă care este purtătoarea de cuvânt pentru *Council for Foreign Relations* din New York. Acesta este un club foarte închis, de aproximativ 1500 de membri, de unde s–au recrutat din 1945 până astăzi conducătorii Statelor Unite. Influenţa lor este considerabilă şi ei au guvernat – în realitate – Statele Unite, fie că la putere era Partidul Democrat, fie Partidul Republican. Ceva mai mult, ideile, proiectele şi deciziile de politică externă luate de Council for Foreign Relations au fost totdeauna *în prealabil* prezentate ca balon de încercare în revista *Foreign Affairs*. Teoria lui Kennan despre care am vorbit, aceea de „Roll–back" a lui Allen Dulles, sau de „deschiderea faţă de China" a lui Richard Nixon, toate au fost publicate aici, înainte de a fi aplicate. În al doilea rând, autorul este un membru important al acestui foarte influent grup şi a fost directorul Consiliului Naţional de Securitate al Statelor Unite (sub preşedintele Jimmy Carter) şi în plus este directorul faimoasei *Theree Continentale*, care determină şi ea în mare măsură politica externă a lumii libere.

Articolul avea cinci puncte principale pentru aplicarea unei strategii pentru eliberarea Europei de răsărit sau, mai curând, neutralizarea ei.

1. Statele Unite nu vor putea să facă să înceteze diviziunea Europei. Aceasta trebuie să fie problema şi politica Europei de apus.

2. Interesele vitale ale Statelor Unite se vor concentra cât mai mult în Oceanul Pacific.

3. De aceea, armata americană staţionată în Europa va trebui treptat, treptat, retrasă.

4. Europa de apus trebuie să-şi asume integral problemele ei de apărare.

5. Europa trebuie să denunţe „aranjamentele" privind împărţirea Europei şi să ia o parte activă – şi exclusivă – la rezolvarea problemelor neutralizării şi emancipării Europei de răsărit.

Programul este îndrăzneţ, pare serios, dar este extrem de periculos. Europa de apus nu a avut şi nu are nici o responsabilitate în „diviziunea Europei". Aceasta este opera exclusivă a greşelilor lui Churchill şi Roosevelt. Dar, ceea ce este foarte just, Europa *nu a făcut nimic* până acum ca să termine această diviziune, ca şi când problema nu o interesează. Ori, Europa de apus – mai ales în faţa deciziilor americane în curs de a retrage armele nucleare din Europa – nu mai este viabilă, dacă Europa de răsărit rămâne încorparată imperiului sovietic. Statele Unite trebuiesc să rămână prezente în Europa, atât pentru a rezolva problema ţărilor satelite, cât şi aceea a apărării Europei de apus, azi complet nesatisfăcătoare. Fără această prezenţă totul este pierdut, totul se va prăbuşi, inclusiv Statele Unite.

S-a pretins şi se pretinde că singurul obiectiv al dominaţiei sovietice în Europa de răsărit este acela al „securităţii", al apărării. A fost şi este absurd a se pretinde că sateliţii ameninţă Rusia. Totuşi, pentru asigurarea ei se pot găsi mijloace. Diplomaţii lui Churchill şi Roosevelt, care cu atâta abilitate au mistificat întreaga lume, când au vândut Europa de răsărit, pot găsi uşor formule de garantarea „securităţii" unei Rusii înarmate până în dinţi. Statele Unite – şi Europa – chiar şi Naţiunile Unite în totalitate, pot garanta printr-un pact pe 30-50 de ani „securitatea" Uniunii Sovietice în schimbul acceptării neutralizării – finlandizării – Europei de răsărit ca primă etapă înainte de reunificare. Trebuie să se afirme zi de zi că emanciparea acestor ţări este în interesul păcii, în insuşi interesul Rusiei. Că niciodată nu se va putea stabili o pace durabilă, valabilă, fără detaşarea acestor ţări de controlul militar, politic şi economic al Rusiei. Pentru ca Europa de apus să fie viabilă, mai ales după retragerea Statelor Unite din Europa ce, fatal, va veni – ea trebuie să neutralizeze Europa de răsărit, să detaşeze de sub controlul sovietic 120 de milioane de oameni. Altminteri, Europa de apus va fi neutralizată, anihilată, înghiţită. Acest lucru trebuie repetat pentru a fi înţeles, şi la

Washington, şi la Strasbourg. Emanciparea ţărilor satelite nu este un act de elementară justiţie, ea este un act politic imperios necesar oricărei păci durabile, mai ales după retragerea americanilor din Europa.

O atare politică, ce exclude războiul şi revoluţiile ţărilor satelite (vezi „doctrina Brejnev" şi pasivitatea Lumii Libere) presupune bineînţeles consimţământul Moscovei – şi într–o mai mare măsură – manifestarea unei voinţe ferme in acest sens a guvernelor comuniste de astăzi. Domnul Brzezinski crede că drumul va fi lung şi că operaţia va trebui făcută pe etape. După el, Europa de apus trebuie să încurajeze participarea ţărilor satelite la toate instituţiile publice şi private, chiar dacă la început rolul lor ar fi numai de observatori. Europa de apus, continuă el, trebuie să încurajeze schimburi economice cu aceste ţări satelite in cadrul Pieţei Comune (ori Comunităţii Economice Europene). În acelaşi timp, Europa de apus trebuie să participe efectiv la lupta de emancipare a acestor ţări de sub controlul sovietic.

Momentul de a pune în discuţie problema Europei de răsărit este prielnic. Dezarmarea nucleară a Europei trebuie completată de reducerea considerabilă a armatelor convenţionale a ţărilor Pactului de la Varşovia. Ori, cea mai frumoasă formulă de reducere este să se emancipeze ţările din răsăritul Europei, neutralizându–se şi fiind astfel scoase de sub controlul militar sovietic. Bineînţeles, o atare politică implică, cum am spus, consimţământul sovietic. Eu nu mă îndoiesc că guvernele controlate de ei vor accepta cu recunoştinţă o atare soluţie. Dar aceste guverne pot face ceva mai mult: ele pot contribui ele însele la formularea unei atari politici, la emanciparea ţărilor lor de sub controlul Moscovei.

Ar fi cu totul periculos şi nerealist să se vorbească de „liberarea" acestor ţări. Dacă ar fi vreo şansă de succes, ar fi numai dacă se va vorbi de „finlandizarea Europei de răsărit", de „neutralizarea" ei. Nimeni nu trebuie să se sperie de cuvântul „finlandizare". Dacă el avea la început un sens insultător, el nu–l mai are de mult. Eu aş zice că nu l–a avut niciodată. Eu am vizitat acum cinci ani Finlanda. Am găsit un popor mândru, naţionalist, iar influenţa rusească era zero. Cel mai mare bulevard se cheamă Mareşalul Mannerheim, cel mai sfânt şi frecventat muzeu din Helsinki este casa acestuia. Cultul lui este mai tare decât oricând şi guvernul conservator de astăzi, de acolo, este o dovadă.

Liberalizarea regimului?

Evident trebuia încurajată de mult, iar exilaţii trebuiau de mult să reflecteze la măsurile cele mai eficiente ca să se ajungă la ea. Americanii – cum am văzut în capitolul precedent – au legat problema liberalizării (drepturilor omului şi de emigrare) de avantaje economice, de acordarea clauzei „naţiunii celei mai favorizate". În fiecare an, Departamentul de Stat trebuie să raporteze Congresului comportarea guvernului respectiv şi din an în an această clauză poate fi prelungită sau retrasă. Este o politică de recompensă pentru buna purtare. În acelaşi timp este şi o formulă, pentru ca Statele Unite să poată avea un cuvânt în spatele Cortinei de fier. Mulţi exilaţi nu au înţeles acest lucru şi au combătut şi combat acordarea acestei clauze României. Consider această tactică o profundă greşeală. Eu din contra aş dori ca toate relaţiile internaţionale dintre aceste ţări, economice, financiare, comerciale, culturale, etc., să fie puse pe această bază: de încurajare, de control, de recompensă sau sancţiune. Aş fi dorit ca toate împrumuturile acordate acestor ţări să fie supuse aceluiaşi control anual. Şi nu numai de Statele Unite, ci şi de întreaga Lume Liberă. Ce armă extraordinară putea fi această permanentă presiune! Ce repede s-ar fi ajuns la o relaxare, la o liberalizare! Dar s-a dat totul pe consideraţiuni mercantile, fără a se înţelege marele – enormul şi singurul – avantaj economic ca mijloc de presiune pentru liberalizarea regimurilor. Trebuia dat totul *cu condiţii, cu control anual.* S-a făcut o politică de precupeţi în locul unei politici externe coerente, comune şi pe termen lung, în vederea liberalizării şi a emancipării acestor ţări.

Dacă o nouă strategie se impune pentru o nouă politică faţă de răsăritul Europei de răsărit şi emanciparea acestor ţări este o problemă globală. Statele Unite şi Europa de apus trebuiesc să o formuleze şi să o aplice împreună. Europa de apus singură este incapabilă. Dar ţările Europei de apus şi parlamentul de la Strasbourg pot juca un rol important în preconizarea unei atari politici. În formularea acestei politici, arhiducele Otto de Habsburg şi eminentul nostru confrate dl. Pordea joacă un rol de frunte. Procesul detaşării de Moscova va fi un proces lung şi greu. Prima fază ar putea fi „finlandizarea" Europei de răsărit, „neutralizarea" ei, apoi, o posibilă fază tranzitorie de federalizare şi la urmă integrarea ei totală în Europa, adevărata ei patrie. Exilul românesc are ca primă datorie păstrarea identităţii lui româneşti. Numai astfel poate să susţină, să afirme şi să lupte pentru redobândirea independenţei României. La această acţiune trebuiesc asociaţi in

mod temeinic românii din țară. Fără colaborarea, concursul, voința lor, nimic nu se va putea face. Presiunea internă împreună cu cea externă va influența indiscutabil spre o atare soluție. De meditat serios și senin asupra acestei posibilități. „Liberalizarea" începută în Ungaria, dacă nu va fi urmată de cea a lui Gorbaciov în Uniunea Sovietică și în celelalte țări satelite, este periculoasă pentru România. Problema Transilvaniei va fi repusă în discuție, fiindcă ungurii au reușit să-și câștige nejustificate, dar enorme simpatii, și la Washington, și la Londra, și la Strasbourg. Difuzarea acestui pericol vine mai ușor, dacă conducătorii de astăzi și de mâine de la București iau în sfârșit drumul înțelept și atît de întârziat al reformelor, al „liberalizării". Numai așa văd eu dezrobirea României.

Capitolul 32

Am trăit în sufletul şi trupul nostru victoria aliaţilor în al doilea război mondial. Victoria lor a fost victoria lui Stalin, triumful bolşevismului, al expansiunii ruseşti de totdeuna, de comunizare şi de dominare a planetei.

Nu ştim ce s–ar fi întâmplat cu România, dacă soarta armelor favoriza pe Adolf Hitler. Orice am scris este material de speculaţie. Dar, surprinzător, am găsit material important, ce ne arată că, chiar în cazul unei păci separate cu Germania, după asasinarea lui Hitler, soarta ţării noastre, oricât ar părea de revoltător şi de necrezut, ar fi fost aceeaşi.

Iată de ce reproduc mai jos un articol al meu asupra acestei chesiuni.

ATENTATUL DIN 20 IULIE 1944 CONTRA LUI HITLER ŞI SOARTA ROMÂNIEI

La 20 iulie 1944, Hitler scăpa ca prin minune de un nou atentat, făcut de colonelul conte von Staufenberg la cartierul general al Führerului din Rastenburg.

Era un atentat în plus care eşua. Zic în plus, fiindcă din 1938 (ca să nu mai vorbim de cele încercate înainte) toate au eşuat. Fie comploturi politico–militare, ca să–l debarce, fie atentate fizice la viaţa lui.

Pentru a înţelege mai bine situaţia, trebuie reţinută rivalitatea profundă dintre armată şi regimul hitlerist ce a existat de la venirea la putere a lui Hitler în 1933 şi până la moartea lui din bunkerul său din Berlin în aprilie 1945. O menţiune specială merită încercarea din 1938 a generalului Beck prin emisarul său civil, von Kleist (în alte două demersuri), făcută la Londra pentru a convinge guvernul britanic de a nu se duce la München şi a ceda lui Hitler, fiindcă ei, militarii, „vor aresta în acest caz pe

Hitler şi–l vor judeca, împiedicând astfel declanşarea războiului". Şefii militari ai armatei germane au mers atât de departe, încât prin Theodor Kordt, consilier la Londra, au informat pe lordul Halifax de ziua exactă fixată de Hitler pentru invadarea Cehoslovaciei. Dar aceşti generali germani băteau la uşi închise. Nici Churchill, nici Halifafx, nici lordul Bansittat (toţi contactaţi de conspiratori), nu au mişcat un deget. Chamberlain s–a dus la München, Hitler a triumfat şi generalii germani, nesprijiniţi de englezi, au trebuit să se încline. Englezii au mers atât de departe, încât nci nu au informat măcar pe principalii lor aliaţi, francezii, de aceste trei demersuri dinainte de capitularea de la München (Vezi N. Baciu, *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, La Pensée Universelle, Paris).

Şi războiul, de care generalii germani ştiau că va fi pierdut de patria lor, a început. Întâi, rapid şi triumfător, dar din octombrie 1941 mai încet şi mai puţin triumfător. Înaintarea germană în faţa Moscovei a fost oprită de o ninsoare cu ploi, ce a transformat toate drumurile într–o imensă mocirlă, în care nici tancurile, nici camioanele, nici soldaţii nu mai puteau înainta. Câteva zile mai târziu, un frig siberian oscila între minus 30 şi minus 50 de grade Celsius, învăluia armata germană ca un adevărat giulgiu al morţii. Benzina tancurilor germane îngheţa, soldaţii germani neechipaţi de iarnă (fiindcă Führerul credea într–o victorie rapidă) mureau de frig cu zecile de mii. Când urinau, urina se transforma în gheaţă, iar soldaţii mureau de congelarea organelor sexuale sau ale anusului.

Comandanţii armatelor germane cereau cu insistenţă oprirea ofensivei până la primăvară, dar Hitler refuza cu încăpăţânare. Atunci, ca prim act de nesupunere, rând pe rând, comandanţii armatelor au oprit cu de la sine putere acest inutil masacru. Aceasta, cu atât mai mult, cu cât 34 de divizii ruseşti, admirabil echipate de iarnă, sosite proaspăt din Siberia, îi contraatacau (Diviziile siberiene au fost aduse pe frontul apusean după ce spionul Richard Sorge a asigurat din Tokio pe Stalin că japonezii nu vor ataca Rusia). Generalii Guderian, Hoeppner, mareşalul von Kluge, von Beck, Haldner, ordonă rând pe rând şi cu de la sine putere oprirea ofensivei şi retragerea. Era primul act de indisciplină, dar cu o semnificaţie profundă: Germania a pierdut războiul! Aceasta cu atât mai mult, cu cât Statele Unite intraseră în război. De aceea, din 1942 generalii germani împreună cu un

număr de personalităţi antinaziste au început să se gândească la debarcarea lui Hitler, a lichidării nazismului şi la o pace separată cu anglo-americanii.

Iată de ce încercarea de puci a colonelului von Stauffenberg din 20 iulie 1944 nu trebuie văzută ca un act izolat. Ea a fost precedată de multe, foarte multe încercări similare. Amintim în treacăt acea operaţiune „Flash" a generalului von Treskow şi a generalului Olbricht din 13 mai 1943. Printre comploturile contra lui Hitler şi încercările unei păci a generalilor germani cu anglo-americanii trebuie să semnalez cititorilor şi extraordinarul rol al amiralului Canaris, şeful serviciului de spionaj şi contraspionaj al armatei Germane (Abwehr) şi a adjutantului său, colonelul Franz Oster. Amiralul Canaris a mers atât de departe, încât a sfătuit pe generalul Frank să nu intre în război şi să nu permită armatelor germane atacarea Gibraltarului. Ceva mai mult, amiralul Canaris prin contele von Moltke a luat contact la Instanbul cu şeful OSS american William Donovan, prin care reprezentantul lui Canaris, printr-o declaraţie scrisă pe antetul ambasadei germane „nu se vor opune debarcării acestora în Franţa", ci numai ruşilor în răsărit. Şeful serviciului american OSS, impresionat de acest document şi de seriozitatea „complotiştilor", a prezentat proiectul lui Roosevelt, care l-a respins, rămânând ferm pe poziţia *capitulării necondiţionate.* Ce greşeală politică de neiertat! Doi ani de război în plus, cu milioane de morţi şi toate nenorocirile ce au urmat.

În această ordine de idei şi pentru a fi complet, trebuie să menţionez şi extraordinara întrevedere de la Lisabona în vara anului 1943 între cei trei mari şefi ai spionajului german, britanic şi american pentru a discuta – tot la iniţiativa amiralului Canaris – o pace separată între Germania şi anglo-americani. La această întrevedere ultrasecretă (vezi Heinz Höhne, *Canaris*, editura Ballard), amiralul Canaris a prezentat generalului Menzies, şeful serviciilor de spionaj şi contraspionaj britanice şi lui William Donovan, şeful american, programul său de pace separată;

1. Încetarea focului în vest.
2. Eliminarea lui Hitler.
3. Continuarea războiului cu ruşii.

Dar şi această tentivă a eşuat din cauza preşedintelui Roosevelt cu clauza sa aberantă de *capitulare necondiţionată.* De altfel, şi aici „apostolii de la Cambridge" vegheau. Kim Philby, comunist

şi şef-spion al lui Stalin (azi general la Moscova), a sabotat imediat aceste încercări de pace separată, informând Moscova (Vezi Kim Philby, *My Silent War*). Şi astfel războiul a continuat doi ani cu milioanele de morţi şi cortegiul de nenorociri şi ruine, săpând temeliile civilizaţiei creştine şi ale democraţiei. Erori tragice ce nu se vor ierta niciodată, când istoria (azi falsificată) va fi scrisă fără frică şi cu obiectivitate.

Înainte de a reveni la atentatul contra lui Hitler din 20 iulie 1944, trebuie să mai menţionez un fapt senzaţional. La marele cartier general al Führerului se găseau o serie de ofiţeri, în frunte cu generalul Fritz Thiele, omul numărul doi din OKW (Oberkommando der Wehrmacht – Comandamentul Suprem al Armatei), care transmiteau zilnic spionului german Rudolf Rössler, stabilit la Lucerna în Elveţia, toate ordinele de bătaie şi planurile armatelor germane. Rössler, în posesia unui aparat de radiotelegrafie identic cu acela al comandanţilor de armate germane (furnizat de ofiţerii complotişti încă din 1939), primea informaţiile odată şi concomitent cu şefii nemţi, cărora le erau destinate. Bineînţeles, el le transmitea ruşilor (Vezi N. Baciu, *Sell–Out to Stalin*, Vantage Press, New York).

Dar să revenim la atentatul lui von Stauffenberg, care era al patrulea, pe care colonelul îl încerca la viaţa lui Hitler. De reţinut calitatea excepţională a participanţilor la complot, de la amiralul Canaris la mareşalul Rommel, de la generalul Beck la von Stülpnagel, guvernatorul militar al Franţei, la generalul Hase, comandantul Berlinului, sprijiniţi de o întreagă elită de civili, cum erau Karl Goerdeler, von Moltke, Gisevius, etc. Acest atentat ratat a costat vieţile a peste cinci mii de persoane, inclusiv aceea a mareşalului Rommel. Cei mai mulţi au fost asasinaţi prin spânzurare în cârlige, ca vitele la abator.

Ce au vrut aceşti complotişti? Care era obiectivul lor, în afară de lichidarea fizică a lui Hitler şi a nazismului? Patrioţi, conştienţi că Germania a pierdut războiul, ei sperau (naivii!) că lichidarea nazismului şi a lui Hitler le va permite să negocieze cu anglo–americanii un armistiţiu şi o pace separată eventual, după planul de pace stabilit de Karl Goerdeler. Acest plan prevedea – cu o totală falsă premisă – că războiul trebuie continuat la răsărit şi că... anglo–americanii se vor alia nemţilor pentru a lichida bolşevismul (cam asta era baza operaţiei *Walküre* a contelui

von Stauffenberg). Câtă ignorare a realităţilor şi câtă naivitate! Complotiştii nu ştiau trei lucruri importante:

1. Că obiectivul războiului anglo–american nu era doborârea nazismului şi lichidare sa, ci doborârea Germaniei însăşi. „Generalii germani“ – ne spune lordul Vansitter într–o rezoluţie – „sunt mai periculoşi decât naziştii“.

2. Că Roosevelt, decretând la Casablanca, în ianuarie 1943, în prezenţa lui Churchill, clauza capitulării necondiţionate, nu va renunţa niciodată la ea.

3. Că agenţii lui Stalin din Marea Britanie, de la M15 şi M16, „apostolii de la Cambridge“, Philby, Burgess, Blunt, Maclean, etc., cenzurau aceste încercări şi le trasmiteau lui Stalin, făcând o pace separată imposibilă.

După apariţia cărţii mele *L'Europe de l'Est trahie et vendue*, am primit de la dl. George Caranfil, fost ministru plenipotenţiar al României la Helsinki, un foarte interesant document. Este vorba de un raport al domniei sale în calitatea sa oficială făcut guvernului Antonescu cu două luni înainte de atentatul lui Stauffenberg. Consider acest raport–document de o extremă importanţă în clarificarea poziţiei României în conjunctura din iunie–iulie 1944 şi îl reproduc – cu permisiunea autorului – în întregime, aşa cum e făcut:

„Înaintea atentatului împotriva lui Hitler

S–a scris totul despre acest atentat sau aproape totul, dar nu am citit nicăieri despre expunerea ţinută în faţa conjuraţilor înaintea punerii în practică a atentatului. Îmi propun deci să reconstitui textul acestei expuneri după notele mele personale. El ne permite să cunoaştem nu numai situaţia din Germania – aşa cum o vedeau conjuraţii la începutul lui aprilie 1944 – ci şi felul în care conspiratorii înţelegeau să continue războiul (desigur, în caz de succes), cum priveau o eventuală pace şi viziunea lor despre perioada postbelică.

Putem să ne dăm seama în prezent de marea lor eroare, atunci când îşi închipuiau că Rusia nu avea intenţii expansioniste în Europa şi cât se înşelau în legătură cu voinţa şi chiar posibilitatea aliaţilor occidentali, a britanicilor şi americanilor de a se opune cu energia necesară vicleanului Stalin, singurul câştigător în acest conflict.

Contrariu angajamentelor luate de aliaţi in privinţa ţelurilor războiului – printre altele de a nu beneficia de câştiguri teritoriale – URSS a anexat teritorii considerabile, ca de pildă Basarabia şi nordul Bucovinei, provincii româneşti ca şi teritoriul Herţa, de asemenea românesc, şi Ţările Baltice. Mai mult, Sovietele au impus propriul lor regim unui număr de ţări, cu toate angajamentele formale ale lui Molotov, transformând în sateliţi sovietici toată Europa estică. Să adăugăm faptul că celor care au crezut posibilă împărţirea Germaniei, gândind că ea va servi de scut aliaţilor împotriva intenţiilor de expansiune sovietică, istoria le-a arătat câtă fantezie erau aceste presupuneri.

Iată informaţia strict confidenţială pe care am primit-o din partea unui membru al legaţiei germane din Helsinki, care revenea din Berlin, făcută mie în noaptea de 16 aprilie 1944. Eu însumi reprezentam acolo România. Reproduc în modul cel mai fidel uluitoarea destăinuire pe care acest diplomat mi-a făcut-o în legătură cu o expunere ţinută în faţa conjuraţilor în cursul unei reuniuni secrete, puţin înainte de atentatul împotriva Führerului:

«Germania nu mai poate învinge puterea militară a Rusiei. Îndoieli în legătură cu victoria Germaniei existau încă din 1941, la începutul campaniei. Aproape jumătate din membrii Comisiei Politice a Partidului Naţional-Socialist pentru problemele orientale, din care făceau parte Hess şi profesorul Haushoffer, se pronunţaseră împotriva războiului cu Rusia. Se ştie în prezent că Hitler a reuşit să-şi impună punctul de vedere şi convingerea sa pasionată. Rusia se vădeşte de neînvins. Politica naţional-socialistă a comis o greşeală capitală trimiţând armata Reichului pe frontul răsăritean, unde, în cursul ultimului război, germanii au avut pierderi mult mai importante decât pe frontul de vest, fără a mai vorbi de epidemii. Este o particularitate istorică a Rusiei de a câştiga tot mai mult prestigiu politic şi de a-şi întinde teritoriul, chiar după înfrângeri militare care ar duce la dispariţie alte state.

Timp de sute de ani, germanii au trăit în pace cu Rusia. Bismarck a stabilit ca principiu de bază al politicii sale raporturile de bună vecinătate cu această ţară. Germania nu a avut decât avantaje respectând acest principiu. Ne dăm seama în prezent că Bismarck avea dreptate şi că un război germano-rus nu se poate încheia cu beneficii pentru germani, decât în cadrul unei coaliţii mondiale. Mai mult, chiar dacă ipotetic Rusia ar fi total lichidată

ca putere mondială, Germania ar pierde, deoarece i-ar fi imposibil de a ține echilibrul între Marea Britanie și Rusia. Concluzia acestor considerații preliminare este că Germania nu mai poate juca nici un rol pe plan mondial, ceea ce nu trebuie să mire pe nimeni. Reichul mai poate spera totuși să-și păstreze poziția sa de mare putere europeană. Care sunt elementele care fac din Rusia o țară de neînvins? Spațiul, populația numeroasă, forța biologică a acestei populații, rezervele de materie primă. Valoarea spațiului ca factor militar a fost demonstrată în timpul campaniei noastre împotriva Stalingradului și în Caucaz. În privința populației, situația este următoarea: la începutul războiului, Rusia avea în jur de 200 de milioane de locuitori, Reichul de 80 de milioane. Capacitatea de mobilizare a Rusiei este aproape dublă cât aceea a Germaniei și aceasta din cauză că în Rusia nivelul mijlociu de viață este de 35 de ani, iar în Germania de 55 de ani. Iată de ce, din 1000 de adulți Rusia poate mobiliza aproape 900, iar Germania doar 500. Ceilalți sunt bătrâni. Puterea biologică a Rusiei apare evidentă, dacă se ține seama de primitivismul populaiției, dotată cu excepționale calități în privința manevrării armelor tehnice. În prezent, situația armatei ruse pare a fi următoarea: din 35 de milioane de soldați mobilizați sau mobilizați la începutul războiului, 20 de milioane au fost eliminați sau scoși din luptă. Celor 15 milioane rămași disponibili li se adaugă anual un contingent de aproximativ 3 milioane de recruți. În nici o ipoteză admisibilă armata germană nu va ajunge să epuizeze acest potențial rusesc.

O pace separată semnată cu Rusia ar constitui prin urmare un act de salvare a Germaniei. Dar atâta vreme cât Hitler va rămâne în fruntea Germaniei și Stalin în fruntea Rusiei, pacea va fi imposibilă.

Pentru omul de pe stradă, obișnuit să judece evenimentele istorice prin prisma intereselor personale, poziția Germaniei apare tragică, dar omul politic trebuie să judece fără a ține seama de contingențele prezentului, deoarece istoria Germaniei nu a început ieri și nu va sfârși astăzi. În realitate, ce se poate întâmpla cu țara noastră? Sau va ajunge să încheie o pace de compromis sau va fi învinsă sută la sută de Aliați. Fie într-un caz, fie în celălalt, nu există decât o singură cale deschisă viitorului său: să reînnoade cu Rusia relații de prietenie, asemănătoare celor din epoca lui Bismarck, să reia relații normale cu Anglia și să aștepte reînvierea conflictelor istorice între anglo-saxoni și slavi. Atunci Germania va putea juca

din nou, cu maximum de beneficii, rolul său de factor de echilibru. Nu există o altă cale. Fără îndoială, în perioada care va urma sfârşitului ostilităţilor, Germania va fi ocupată de trupe aliate. Ea va avea de suferit. Este probabil, de asemenea, că patru sau cinci milioane de germani vor pieri, victime ale răzbunării slave. Dar Germania păşeşte în prezent într–o epocă istorică în care elita sa politică trebuie să se debaraseze de orice criteriu sentimental în intersul propriului nostru viitor. Trebuie ca această elită să privească lucrurile cu sânge rece sau chiar cu cinism. La începutul războiului, comandamentul german a comis greseala de a aprecia unele situaţii dintr–un punct de vedere sentimental. Astfel, de pildă, după comodele campanii din Polonia şi Franţa. comandamentul german a încercat să opereze o debarcare în Anglia, dar după ce 25 000 de soldaţi s–au înecat în Canalul Mânecii, s–a renunţat să se reînnoiască încercarea. Poate că sacrificând un milion de soldaţi. s–ar fi putut atinge acest ţel. De atunci, noi am pierdut în Rusia mai mult de patru milioane de oameni, evitând atacul general împotriva Moscovei, fără să fi înregistrat un avantaj. A fost o concepţie greşită, care a permis să se verifice proverbul «Avariţia costă scump».

În interesul viitorului Germaniei, comandamentul armatei noastre trebuie să folosească încă de pe acum capitalul de care dispunem încă, dar fără nici o cruţare. Noi avem opt milioane de soldati pentru a face faţă împrejurărilor şi trebuie să riscăm totul în speranţa de a obţine un compromis. Desigur, dacă adoptăm acest comportament cinic faţă de propriul nostru popor, nu avem nici un menajament pentru Aliaţi. Înainte de a arunca întreaga noastră forţă în balanţă, ei vor trebui să–şi aducă întreaga lor contribuţie, având în vedere exlusiv disciplina războiului. De aceea, nu are importanţă ce frontiere apărăm şi nici unde stabilim liniile noastre de rezistenţă. Ameninţările Rusiei să nu ne sperie. Ea suferă încă de un complex de inferioritate faţă de Occident şi nu are intenţii imperialiste foarte importante în Europa. Întinderea sa în Europa centrală şi către Dardanele o va pune în conflict cu anglo–saxonii şi Germania va putea duce din nou o politică europeană. În jocul politic al viitorului nu trebuie să uităm niciodată că marea expansiune rusă către Indii şi Extremul Orient reprezintă cea mai mare şansă pe care ne–o rezervă istoria.

Am să vă spun încă ceva. Germania nu era pregătită pentru un război care să fi căpătat proporţiile actuale. Prin urmare, ipoteza

unei înfrângeri totale nu trebuie să ne răpească orice speranţă. Între Rusia şi Anglia ne aşteaptă fără îndoială un viitor acceptabil.

Ca urmare a ceea ce s-a spus şi în aşteptarea invaziei, ansamblul structurilor germane de război se găsesc într-o stare de tensiune extremă. Oraşele germane sunt puternic bombardate, în special Berlinul. Ele trăiesc într-o atmosferă de front, ceea ce oferă cel puţin avantajul psihologic de a suda într-un singur bloc spatele şi faţa frontului. Lăsând de o parte această infimă compensaţie, viaţa civilă este complet sacrificată şi orice pretenţie la un minim de confort imposibilă: directori importanţi din ministere, directori de uzină, trăiesc în dormitoare de şase până la zece persoane şi primesc masa la cantine populare. Din punct de vedere militar, iată care este situaţia: unica şansă a Germaniei de a evita o capitulare fără condiţii este ca invazia să se producă cel mai târziu la 1 septembrie a anului acestuia. Ea va oferi, eventual, posibilitatea unei mari victorii defensive şi ulterior va apărea o bază serioasă de discuţii cu Aliaţii în vederea încheierii unui armistiţiu convenabil. Se înţelege că şi în acest caz Germania nu mai poate câştiga războiul, dar cel puţin astfel se va putea deschide un câmp vast de speculaţii diplomatice şi politice. În cazul în care invazia nu are loc în perioada indicată mai sus, comandamentul superior german va trage următoarele concluzii:

1. Pentru motive cunoscute doar de ei, Aliaţii preferă prelungirea războiului.

2. Armata germană nu mai este capabilă de o ofensivă eficace în cursul anului 1945.

3. Aceasta era situaţia la sfârşitul anului 1944 sau la începutul anului 1945, când armata s-a văzut obligată de a elimina conducerea Reichului, Partidul Naţional-Socialist şi pe Führer. După aceea, înainte de a cere armistiţiul, ea va putea să continue lupta defensivă timp de o lună, două, pentru a crea condiţii satisfăcătoare ulterior, la încheiarea păcii.

Din punct de vedere politic şi în concordanţă cu ipoteza menţionată mai sus, o capitulare fără condiţii, înaltul comandament militar, care va prelua atunci conducerea Reichului, prevede următorul plan de operaţii:

— Rezistenţa maximă până în momentul armistiţiului pe frontul de vest.

— Retragerea trupelor de pe frontul de est, din faţa ruşilor,

lăsându-i să ocupe România, Ungaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Bulgaria şi de asemenea Grecia.

Această manieră de a proceda va genera conflicte între Aliaţi în perioada de după război. Germania va putea conta pe unele avantaje. Aliaţii vor ajunge la concluzia că este propiul lor interes să reorganizeze Germania şi să o menţină sănătoasă şi destul de puternică din punct de vedere economic. Oricum, este important de a se sfârşi războiul către luna mai 1945.»

Aceste confidenţe care mi-au fost făcute personal erau de o mare gravitate şi puteau pune în pericol viaţa interlocutorului meu, un bun jucător de şah. Totodată puteau compromite reuşita întregului complot. Ele îmi relevau exasperarea rezistenţilor germani antinazişti şi totodată ameninţările care planau asupra ţării mele şi asupra Europei. La 30 iunie 1944 am trimis guvernului meu următoarea notă, în urma noilor informaţii culese:

Toată lumea este de acord în Germania că am pierdut războiul. Reuşita debarcării a jucat un rol decisiv în acest sens. Atmosfera generală este a unei indiferenţe totale, generată de opinia că nimic nu mai poate înlătura dezastrul. În opoziţie cu pasivitatea privind desfăşurarea războiului, se observă la germani o nervozitate care, dacă s-ar accentua, ar declanşa o mişcare în interiorul ţării. Starea de spirit care domneşte în Partidul Naţional-Socialist este controlată îndeaproape, acest partid fiind transformat într-un instrument poliţist. Constrângerea exercitată asupra manifestărilor individuale provoacă o reacţie contrarie. A se observa că Partidul Naţional-Socialist, care la început îşi întemeia propaganda pe forţa armată, urmăreşte în prezent soluţii diplomatice pentru a salva situaţia. Iată ce se speră. Întreprinderile din interiorul ţării, în mare parte dezorganizate de bombardamente, drumurile de fier distruse în proporţie de peste 50%, au fost refăcute parţial. Gările sunt deschse, căile ferate în reparaţie, portul Hamburg repus în activitate. Se observă transporturi militare spre Franţa, Danemarca şi Norvegia. Armamentul transportat lasă impresia unui material vechi, reparat. Deprecierea monedei se agravează. Se poate constata după creşterea schimburilor în natură. Preţurile, menţinute datorită controlului riguros al statului, sunt relativ stabile.

În concluzie, această stare de lucruri poate duce încă trei luni.

Persoana care mi-a procurat informaţiile de mai sus nu are probabil prea multă experienţă, dar cunoaşte bine Germania. Schimbarea pe care a observat-o de la ultimul său voiaj capătă o

importanță cu atât mai mare. Este de altfel interesant de a confrunta aceste informații cu acelea transmise de mine în raportul nr. ... din 26 mai 1944. Sunt în măsură să vă informez pe de altă parte că ministrul german la Helsinki a declarat celor doi colaboratori ai săi și membrilor legației, în urma vizitei lui von Ribbentrop în Finlanda, că Germania a pierdut războiul și că ea nu mai are posibilități diplomatice să salveze ceea ce mai poate fi salvat.

În realitate, acest ultim raport era destinat în mintea mea să întărească informațiile pe care le-am dat în cele două rapoarte precedente, reproduse mai sus, aceasta pentru a îndemna guvernul român să părăsească Axa cât mai repede și a se alătura aliaților săi naturali de totdeauna, adică Angliei și Statelor Unite (pentru Franța problema nu se punea în această epocă). Eu însumi eram de altfel de multă vreme in raporturi directe cu autoritățile engleze și americane.

Reiese din cele de mai sus că soarta Europei de est ar fi fost aceeași, dacă atentatul ar fi reușit să elimine pe Hitler și Partidul Național-Socialist, oricum, ea ar fi fost sacrificată. Ar fi fost sacrificată de germani, așa cum a fost părăsită la Yalta...

Oricum, eu am cunoscut, înainte de a fi fost pus în practică, existența unui complot împotriva lui Adolf Hitler, despre care am informat guvernului român."

Documentul domnului ministru George Caranfil merită, bineînțeles, o analiză și un studiu aprofundat, ce vor trebui făcute într-o zi de istoricii de mâine ai României dezrobite. Deocamdată, și personal, voi face numai câteva observațiuni:

a) Mareșalul Antonescu, Iuliu Maniu și Brătianu au fost justificați când au considerat încă din 1943 că Germania a pierdut războiul și au început negocierile de pace de la Madrid, Stockholm și Cairo.

b) Fie cu Hitler la putere, cu o pace separată cu Rusia, fie cu un regim militar de generali, Germania era gata să se „replieze", scurtând frontul, și deci să sacrifice și să abandoneze România rușilor.

c) Că mareșalul Antonescu, împreună cu Iuliu Maniu și Brătianu, au avut dreptate să caute „garanția anglo-americanilor" pentru negocierile de la Stockholm, oferite lui Stalin, fiindcă în ruși nimeni nu putea avea încredere.

d) Că diplomația germană, inclusiv cea din complotul contra

lui Hitler, s-a înşelat complet asupra raporturilor de după război dintre anglo-americani şi ruşi.

e) Că această diplomaţie germană dovedea o totală ignoranţă a pericolului rusesc, şi ca putere expansionistă, şi ca ideologie, atât în ceea ce privea Germania, cât şi întreaga Europă şi întreaga planetă.

f) Că, în sfârşit, încercările de a ieşi din Axă ale mareşalului Antonescu încă din 1943 nu erau acte de laşitate ale unui aliat de tranşee ci o politică de elementară apărare naţională a intereselor României.

Ce tragedie că toate aceste înţelepte eforturi au eşuat la 23 august 1944!

Capitolul 33

ÎN LUPTĂ

După ce scăpase din temniţele Anei Pauker şi puşcăriile lui Tito, trecând Dunărea şi Drava inot spre libertate, autorul ajunge la Paris, unde începe să scrie articole şi o carte pentru cauza românească.

După apariţia articolelor sale în *Le Monde* şi *Gazette de Lausanne*, şi apoi a unei cărţi, autorul celor prezente a avut onoarea – şi bucuria românească – de a fi invitat pentru o serie de conferinţe la Londra, la B. B. C.

Era în vara anului 1950, in plin război rece. El a fost primit ca un luptător pentru ţara sa şi pentru libertate de postul de radio britanic. Ţin să exprim întreaga mea gratitudine pentru această ocazie doamnei Doreen Berry, şefa secţiei programului românesc şi distinsului meu prieten şi fostului meu coleg de universitate, Puiu Cristea.

The Brtitish Broadcasting Corporation
Bush House, Aldwich, London WC2
29th September 1950

N. Baciu, Esq.,
8, rue Geoffroy
St. Hillaire
Paris V^e

Dear Mr Baciu,

As you request, I give below a list of the talks you have done for us and for which I would like, once more, to thank you. Such reaction as we have received to your various talks has been most favourable.

Title
Date of Broadcast
Transmission
1. Justice and Terror in Rumania

19th July 1950
Rumanian
2. Marshall Tito and the Refugees from the Soviet Satellite Countries
27th July 1950
Serbo–Croat
3. Russian Collaboration and Robbery in the Rumanian Oil Industry
16th August 1950
Rumanian
4. The Technique of Voluntary Confession (to Communists)
30th August 1950
5th September 1950
12th September 1950
12th September 1950
Rumanian
Bulgarian
Albanian
Rumanian
6. The Crime of Genocide
Recorded 26th Sep 1950 (To be broadcast on 14th October 1950)
Rumanian
7. Three Years since Maniu's Trial
Recorded 26th Sep 1950 (To be broadcast on 11th Nov. 1950) Rumanian

I hope you are finding life in Paris congenial and send you my best wishes for your future plans.

Yours sincerely,
Doreen Berry
Rumanian Programme Organiser.

Dintre cele şapte conferinţe ţinute nu voi reda decât pe cea de mai jos. Ea era legată de criminala practică a sovieticilor de a utiliza drogurile în procesele lor politice, adevărate asasinate judiciare. Conferinţa viza nu numai procesul cardinalului Mindszenthy din Ungaria, dar în retrospectivă procesul din 1947 al lui Iuliu Maniu.

Prin aceleaşi procedee sălbatice utilizate contra primatului catolic al Ungariei, devenit o marionetă în mâinile călăilor ce–l

judecau, securitatea de la Bucureşti a „condiţionat" şi frânt rezistenţa şi personalitatea lui Vasile Serdici, făcându-l să se întoarcă contra lui Iuliu Maniu. Fostul deputat naţional-ţărănist Vasile Serdici nu era numai un membru important în partidul al cărui şef era Iuliu Maniu. El era în acelaşi timp unul din prietenii săi cei mai apropiaţi, la care Maniu locuia în Bucureşti, şi omul de încredere al acestuia în misiuni delicate în străinătate, ca, de exemplu, la Lisabona în decembrie 1941, când s-a hotărât să rămână în ţară pentru a organiza rezistenţa contra nemţilor la momentul oportun şi la nevoie (Vezi documentele secrete din arhivele britanice, FO 371/33256-106111). Vasile Serdici era şeful serviciului de informaţii al Partidului Naţional Ţărănesc. În această calitate el îşi risca în fiecare zi viaţa pentru a informa presa şi comisiile britanică şi americană de la Bucureşti de toate ticăloşiile săvârşite de ruşi şi de agenţii lor în România. Baronul Vasile Serdici vorbea perfect englezeşte şi era interpretul lui Iuliu Maniu în toate întrevederile lui cu anglo-americanii. Şi totuşi, acest om curajos şi demn a fost transformat prin utilizarea metodelor descrise mai jos într-o pastă maleabilă, cu care justiţia asasină manevra după bunul ei plac.

Iată această conferinţă ţinută la 30 august 1950 la BBC, Londra:

„SERUL ADEVĂRULUI" ŞI „TEHNICA MĂRTURISIRILOR SPONTANE" ÎN POLIŢIA ŞI JUSTIŢIA COMUNISTĂ

„Mărturisirile spontane" şi „autoacuzările" din lunga serie de procese politice din spatele Cortinei de fier au făcut ca opinia publică cutremurată să înceapă a vorbi de „serul adevărului", de „pilule de mărturisire", de „droguri de vinovăţie" şi de alte asemenea medicamente, ce ar fi fost utilizate în aceste procese. Misterul acestor mărturisiri şi autoacuzări ne este dezvăluit în mare măsură de recentele publicaţii medicale şi de rapoartele ştiinţifice prezentate celui de al treilea Congres Internaţional al Avocaţilor ţinut în iulie anul acesta la Londra.

Din ele vedem cum urmaşii lui Dzierzinski şi Iagoda au trecut de la „tehnica camerelor de tortură" a acestor monştri, supranumiţi „maeştrii durerii", la tehnica electricităţii, a psihologiei, a chimiei şi a chirurgei, pentru obţinerea a ceea ce ruşii numesc „raskaianâie", adică pocăinţă sau, în limbajul modern, „mărturisire

spontană". Justiţia comunistă, pângărind binefacerile ştiinţei, aşa după cum arată ministrul de Externe american, dl. Dean Acheson, în declaraţiile sale din 26 aprilie, utilizează descoperirile medicinei în scopurile sale de despotism politic, făcând pe nevinovaţi să se declare culpabili. Nu este vorba de utilizarea naivului şi nevinovatului „detector de minciuni" al profesorilor Keller şi Larson, constând în înregistrarea şi interpretarea variaţiunilor presiunii sângelui, a pulsului, a respiraţiei şi glandelor sudoripare, în cursul unui abil interogatoriu luat inculpatului. Nu este vorba nici de „jefuirea chimică" a conştiinţei, cunoscută în lumea ştiinţifică sub numele de „narco-psihoanaliză" prin explorarea sub hipnoză a subconştientului victimei, cu ajutorul unor derivaţi sodici.

Chiar şi pe acestea, Academia de Medicină din Paris, la 22 martie anul trecut, ca şi Congresul Internaţional al Avocaţilor de anul acesta, le-a repudiat şi condamnat ca degradante, neştiinţifice şi contrare justiţiei naturale, aşa după cum ele sunt repudiate şi de „Declaraţia Internaţională a Drepturilor Omului", deoarece ele calcă principiul „inviolabilităţii persoanei umane". Comuniştii, conformându-se învăţăturii lui Lenin, pentru care „procedura judiciară constă în succesul acţiunii", au depăşit în diabolismul lor, chiar şi aceste proceduri cunoscute şi repudiate. Ei utilizează în procesele lor un procedeu chimico-psihologic prin care întâi se ajunge la despersonalizarea individului prin prăbuşirea sa fizică şi controlarea proceselor sale mintale, iar apoi la crearea în mod artificial a unei ate personalităţi.

În prima fază a instrucţiei secrete, victima este pusă în stare de „psihoză", adică ea este adusă până la ultima limită a prăbuşirii sale mintale, prin administrarea de droguri. Dl Jean Rolin, în lucrarea sa intitulată *Droguri de poliţie*, apărută vara aceasta la Paris, arată că aceste droguri sunt, fie injecţii cu penthotal de sodiu sau amital de sodiu, fie „cafele" cu actedron sau mescalină. În tot acest timp spiritul victimei este dezagregat şi pulverizat prin nesfârşite şi machiavelice interogatorii până când ea devine o pastă uşor maleabilă. După aceea, adică în faza a doua, un psihiatru abil impregnează acestei paste fără voinţă şi simţ critic o nouă „personalitate", după bunul său plac. Victima este încărcată cu un complex şi o dorinţă morbidă de autoacuzare, prin crearea artificială a sentimentului de „culpabilitate". În faza a treia urmează apoi ceea ce savanţii numesc „şocul eliberator": sărmanei epave umane i se infiltrează prin aceleaşi diabolice metode psihologice necesitatea „ispăşirii". Ea ajunge să-şi cerşească pedeapsa şi binecuvântează mâna care o loveşte.

Nu este, după cum vedeţi, vorba de un „ser" sau de „pilule de mărturisire", puse în slujba descoperirii adevărului, ci de un asiatic procedeu chimic–psihologic, pus în slujba minciunii şi a crimei. S–a afirmat, de asemenea, de către unii, ca de exemplu de dl. Maynard Greville în ziarul *The Daily Telegraph*, că uluitoarea comportare a fostului ministru comunist Laszló Rajk în răsunătorul proces de la Budapesta ar fi rezultatul unei alte metode practicată de asemenea de comunişti şi anume operarea creierului. Este vorba de operaţia practicată direct pe creier, adică de admirabila descoperire medicală a profesorului Monitz de la Lisabona, cunoscută sub numele de „leucotomie" şi de varianta sa „lobotomia", care, aşa cum afirmau somităţile lumii medicale occidentale, pot modifica profund viaţa mintală a celui operat şi crea pacientului o nouă personalitate.

Iată ce declara asupra acestei metode cunoscutul savant francez prof. Jean Delay, la congresul internaţional de neurologie, ţinut anul trecut la Paris:

„O anestezie electrică, o lovitură de leucotomie sub pleoapa dreaptă, apoi una sub cea stângă şi într–un timp care pentru un chirurg experimentat nu trece de trei minute, iată realizată o «lobotomie» de o surprinzătoare simplitate şi totuşi eficace. Intervenţia fiind făcută în timpul în care pacientul este adormit şi ea nelăsând nici o urmă exterioară, acesta poate chiar ignora că a fost operat".

Savantul francez ajunge apoi la înfiorătoarea concluzie că o schimbare bruscă a personalităţii este ştiinţific perfect realizabilă prin această metodă, pentru ca să încheie declarând:

„Operaţia făcută nu în scopuri medicale, ci politice, ar face ca rezistenţa adversarilor ireductibili să fie înfrântă şi ca ei să fie transformaţi în elemente conformiste".

Acestea sunt explicaţiile ştiinţifice ale senzaţionalelor comportări din unele din marile procese din spatele Cortinei de fier. Pentru regizarea acestor procese, s–au utilizat serviciile colonelului Kotlev şi ale lui Kaftanov, celebrii specialişti ruşi în tortură şi administrarea drogurilor, a căror prezenţă a fost semnalată la Budapesta înainte şi în timpul proceselor cardinalului Mindszenthy şi Rajk. Pentru procesele mai mici, emulii lui Beria aplică – după posibilităţile lor personale – „arta de a chestiona", învăţată în „şcolile de tortură" moscovite în vederea obţinerii „raskaianiei".

La noi, sub supravegherea colonelului Borisov, şeful

NKVD-ului din România, veneticul Nikolski, şeful Siguranţei române, întrebuinţează întreaga gamă a acestei „arte". Cu siguranţă, aceşti nemernici au întrebuinţat aceleaşi criminale metode contra lui Vasile Serdici în procesul Maniu. La Ministerul de Interne, unde am fost ţinut arestat, preferinţele ticăloşilor se îndreptau spre metoda smulgerii pe viu a unghiilor de la mâini şi picioare, practicată cu voluptate de „comisaul" Truşcă şi de „chestorul" Firan, fostul lăutar de la Ploieşti. În beciurile prefecturii de poliţie din Bucureşti am stat împreună cu victimele „comisarului" Scăunaş, care avea o deosebită slăbiciune pentru „metoda electroşocului". În celulele Văcăreştilor am întâlnit victimele „interogatoriilor biografice" de noapte ale „echipei speciale" din clădirea fostei ambasade japoneze din bulevardul Dacia, precum şi pe cele ale „Siguranţei" din calea Rahovei, specializată în ţinerea victimelor în vârful picioarelor cu ajutorul câinilor poliţişti şi a lovirii lor săptămâni de-a rândul cu drugi de fier între picioare. Ultimele veşti din Bucureşti confirmă că „laboratorul chimico-psihologic" al guvernului comunist român a fost instalat pe strada Doamnei, în blocul de curând terminat în acest scop din faţa prefecturii poliţiei.

Da! După cum ştiţi, liftele păgâne venite în România după toate pustele în furgoanele Armatei Roşii şi slugile lor utilizează în îngenuncherea şi subjugarea Neamului Românesc întreaga gamă a inchiziţiei moscovite, de la şantaj şi ameninţare până la droguri şi glonţul în ceafă. Ei pângăresc suflete, jefuiesc conştiinţe, întemniţează, ucid. Crimele lor însă nu se vor uita, nu se vor ierta şi nu se vor prescrie *niciodată*. În ziua eliberării toţi vor da socoteală. Până atunci, privirile nevinovate ale celor întemniţaţi scrutează printre gratiile umedelor celule seninul zărilor albastre ale apusului. Ei ştiu că *Soarele Libertăţii* de la apus răsare.

Cu ocazia morţii lui Stalin, am făcut la postul de radio din New York al lui *Free Europe* un comentariu din care extrag următoarele:

LA MOARTEA CĂLĂULUI

Stalin e mort. Creierul care a conceput înecarea lumii în suferinţă şi crimă s-a înecat în propriul lui sânge. Limba care a minţit, a îngheţat. Mâna pătată de sânge, care a lovit, nu mai

poate lovi. Inima care a bătut numai pentru ură, a încetat de a mai bate! Stalin e mort! Pământul s–a întors în pământ! Fiindcă gloria pământească este deşartă şi nimeni nu este nemuritor! „Idolii“ de lut se prăbuşesc ca oamenii de rând! Stalin e mort! „Nemuritorul“, „gloriosul“, a murit. Bulgări grei de pământ se vor amesteca curând şi cu lutul lui, cum se amestecă cu trupul oricărui muritor. Viermii îi vor mânca şi lui măruntaiele, ca oricărui om de rând! Stalin e mort! Pământul s–a întors în pământ... Fiindcă Stalin era muritor...

Voi, dragi ascultători, trebuie să aşteptaţi în linişte şi cu încredere desfăşurarea evenimentelor. Fiindcă braţul care ne–a lovit nu mai mişcă. STALIN E MORT! FIE–I ŢARÂNA CA PLUMBUL!

Regăsit după secole de zbucium şi suferinţă, neamul românesc îşi ducea cu bărbăţie şi speranţă viaţa sa paşnică în fruntariile sale întregite. Steaua speranţei răsărise iar pe cerul destinului românesc şi singura dorinţă a poporului nostru era să fie lăsat să–şi vadă de necazurile şi bucuriile lui. După primul război mondial s–a început zidirea unei Românii temeinice, pentru o viaţă mai bună. Era o muncă grea şi uriaşă, dar plină de promisiuni de mai bine.

Dar fiara de la răsărit ne pândea la umbră. Râvnind ca de atâtea ori în trecut la bogăţiile ţării noastre, Moscova ne răpeşte în 1940 Basarabia şi Bucovina. Mutilarea teritoriului nostru naţional şi robirea fraţilor noştri ne aruncă din nou într–o luptă pe viaţă şi pe moarte pentru existenţa noastră naţională. Şi din nou am plătit cu sânge, cu lacrimi şi cu brazda strămoşească nedreptele lovituri ale destinului...

În ziua de 4 martie, când s–a anunţat la posturile de radio sovietce paralizia cerebrală a lui Stalin, Moscova era scăldată într–un soare cald şi sclipitor, ce anunţa primăvara. Deie bunul Dumnezeu ca acea zi însorită să fie începutul unei noi ere în istoria omenirii, de libertate şi fericire pentru toate popoarele şi pentru roporul român dezrobit! Să aşteptăm cu calm, dar cu nădejde, desfăşurarea evenimentelor. Fiindcă mâna care ne–a lovit, nu mai mişcă! Limba care ne–a minţit, a îngheţat! Creierul care a conceput cu sânge rece prăbuşirea omenirii în întuneric prin crimă, s–a înecat în propriul lui sânge. Stalin a paralizat! Tiranul s–a prăbuşit. În curând, se va prăbuşi şi tirania!

Capitolul 34

40 DE ANI DE LA CONFERINŢA DE LA YALTA

Cu ocazia tragicei aniverăsi a 40 de ani de la Conferinţa de la Yalta, din februarie 1945, postul de radio Europa Liberă, secţia română, a transmis la 22 februarie 1985 o conferinţă a mea în legătură cu această tristă şi tragică „aniversare". Pentru transmisiunea acestei conferinţe, autorul ţine să aducă viile sale mulţumiri postului de radio Europa Liberă, directorului ei, dl. Vlad Georgescu, şi d–lui George Ciorănescu. Autorul este îndatorat, de asemenea, ziarul *Curentul* al d–lui Vasile Dumitrescu, care a publicat–o şi din care a fost acum reprodusă.

LA PATRUZECI DE ANI DE LA CONFERINŢA DE LA YALTA

Aranjată în Crimeea spre sfârşitul celui de al doilea război mondial, Conferinţa de la Yalta trebuia să fie temelia unei aşezări politice noi pentru o pace dreaptă şi durabilă. Conform speranţelor tuturor ce au luptat pentru doborârea tiraniei, Conferinţa de la Yalta trebuia să fie o auroră în istoria omenirii, în care soarele libertăţii, al dreptăţii şi al păcii să încălzească întreaga planetă. Aşa se spera, aşa se credea.

Dar în cruda şi adevărata ei realitate, Conferinţa de la Yalta a fost o tragică decepţie, un total faliment al diplomaţiei occidentale. Popoarele lumii libere, luptând eroic pe câmpurile de luptă, l–au câştigat cu imense sacrificii de sânge şi lacrimi. Dar diplomaţii – oamenii lor politici – au pierdut PACEA. Ei au pierdut pacea pentru care luptaseră cu un eroism neînfricat, popoarele lor timp de cinci ani în cel mai teribil război cunoscut de omenire. Ei au pierdut Pacea pentru care intraseră în război. Oamenii lor politici au pierdut pacea pentru care muriseră peste 30 de milioane de oameni.

De la Yalta încoace, în locul unei perioade de linişte şi pace, întreaga omenire trăieşte într–o continuă tensiune armată, cu războaie reci şi calde, în cascadă. Întreaga planetă este ameninţată de un al treilea război mondial cu posibila ei dispariţie.

De ce oare Yalta a fost un eşec diplomatic? Trăind într–o democraţie în care dreptul la critică şi la cunoaşterea adevărului este garantat, respectat şi apreciat, eu mi–am permis să examinez în lucările mele tragicele greşeli făcute de cei doi mari conducători politici ai aliaţilor, Churchill şi Roosevelt, la Yalta şi în timpul războiului. Numai prin aceste tragice greşeli se poate explica pierderea păcii la Yalta şi consecinţele dezastruoase care au urmat. La Yalta, Stalin a triumfat. Politica expansionistă a Rusiei ţariste şi–a găsit un câmp nou de manevră prin comunismul mondial controlat de la Moscova.

Uitându–se că Stalin a fost complicele lui Hitler – coautorul lui – în declanşarea celui de al doilea război mondial, război pe care niciodată dictatorul Germaniei naziste nu l–ar fi început fără pactul de la 23 august 1939, făcut cu Stalin, dictatorul roşu a fost recompensat. Prin concesiunile excepţionale făcute acestuia, Rusia a ajuns o supraputere, ce ameninţă azi securitatea lumii libere. Care au fost „aranjamentele" dintre cei trei? Şi care sunt tragicele greşeli făcute, după părerea mea, de cei doi mari conducători la Yalta?

Trebuie să precizez imediat că prin aranjamentele de la Yalta eu nu înţeleg documente scrise, semnate de cei trei cu ocazia conferinţei din februarie 1945. Prin aranjamentele de la Yalta trebuie să se înţeleagă o întreagă serie de negocieri, de acorduri şi înţelegeri orale sau scrise, directe sau indirecte făcute *anterior Yaltei, în timpul Yaltei şi după Yalta.* Le voi enumera sumar, permiţându–mi un punct critic asupra „aranjamentului" respectiv.

1. Acordul oral dat de Roosevelt şi Churchill în noiembrie 1943 la Teheran lui Stalin pentru mutilarea cu jumătate a Poloniei. Eroica Polonie, pentru care Anglia declarase războiul.

2. Schimbul de telegrame tripartite şi negocierile pe această cale dintre cei trei făcute în lunile mai, iunie şi iulie 1944, ce au fost finalizate de Churchill la Moscova, la 11 octombrie 1944, când a acceptat zona rusească de influenţă în Europa de răsărit.

3. Tratatul ultrasecret făcut de Roosevelt cu Stalin la Yalta privind participarea Rusiei la războiul contra Japoniei. Cu toate că mulţi militari considerau războiul cu Japonia ca şi terminat – mai ales că America avea bomba atomică –, preşedintele american

a oferit Rusiei controlul căilor ferate din Manciuria, partea meridională a insulelor Sahalin, insulele Kurile, porturile Dairen şi Port Arthur. Prin aceste gratuite concesii, Uniunea Sovietică a obţinut importante baze strategice, ce-i permit să controleze întreaga Asie. Tot în cadrul acestui acord, Stalin a primit asigurarea că Statele Unite nu sunt interesate de Coreea şi sunt pentru independenţa peninsulei indochineze. Consecinţele acestei uşuratice afirmări? Războiul din Coreea, urmat de cel din Vietnam.

4. Documentul semnat la Yalta asupra Europei eliberate, unde se vorbeşte de „alegeri libere". Acest document, ce putea fi important, nu a fost decât o tragică farsă. În Europa de răsărit alegerile au fost făcute de armata roşie a lui Stalin. Deşi Washingtonul şi Londra au protestat contra alegerilor falsificate, guvernele comuniste de la Bucureşti şi Sofia au fost recunoscute.

5. Acordarea unei zone de ocupaţie imense – de peste 40% – Rusiei în Germania invinsă. De asemenea, ocuparea celor patru aliaţi ai Berlinului fără ca puterile vestice să aibă un acces asigurat. Berlinul a rămas şi rămâne un permanent loc de şantaj politic sau de conflict armat.

Acestea sunt documentele in discuţie. La ele voi adăuga, ca o tragică greşeală, după umila mea părere, clauza „capitulării necondiţionate", proclamată de preşedintele Roosevelt la Casablanca în ianuarie 1943. Această clauză a prelungit inutil, cu doi ani, războiul, a dus la promovarea Rusiei ca mare putere şi a rupt echilibrul de forţe în Europa şi pe întreaga planetă. Ştim astăzi că generalii germani, înţelegând că războiul este pierdut, au oferit aliaţilor occidentali o pace separată, cu lichidarea lui Hitler şi a anarhismului încă din 1943. Din cauza nefericitei clauze a capitulării necondiţionate, pacea de compromis nu a fost posibilă şi războiul, cu toate ororile lui, s-a prelungit cu doi ani.

În această ordine de idei, şi pe baza documentelor noi, găsite de mine în arhivele militare şi politice de la Londra şi Washington, ţin să precizez câteva lucruri privind în mod special România. Cu toate că poporul român a dus un război de legitimă apărare naţională, fiindcă fusese invadat de 11 ori în cursul istoriei sale de către Rusia, mareşalul Antonescu, dându-şi seama că Germania a pierdut războiul, a inceput încă din 1943 tratative de armistiţiu. A încercat în trei rânduri în primăvara lui 1943 să-l convingă pe Mussolini să iasă din război împreună cu România şi ceilalţi sateliţi ai Axei, forţând astfel căderea lui Hitler şi sfârşitul războiului în Europa. Documentele negocierilor de la Stockholm.

începute în decembrie 1943, ca şi cele duse la Cairo, duse mână în mână cu Iuliu Maniu, ni-i arată pe amândoi preocupaţi de a încheia un armistiţiu garantat de anglo-americani, iar nu o capitulare necondiţionată, ca cea nefericită consumată la 23 august 1944.

Dar să revenim la „aranjamentele de la Yalta" pentru a preciza şi sublinia imediat că toate aceste aranjamente au fost făcute personal şi în secret de Churchill şi Roosevelt *fără cunoştinţa, fără aprobarea sau acordul poporului american şi al celui britanic.* Aceste „aranjamente" sunt numai acte administrative ale celor doi, lipsite de orice valoare juridică, care să lege legal statele respective. Pentru a fi obligatorii, asemenea aranjamente trebuiesc să fie încheiate de la stat la stat, ca tratate. Ele trebuiesc supuse deliberării şi aprobării parlamentelor respective. Ori, aceste forme nu au fost respectate, de unde concluzia firească că ele nu au valoare juridică şi ele nu leagă părţile respective. Aşa se explică faptul că preşedintele Statelor Unite a declarat acum câteva luni că niciodată poporul american nu a acordat zonă de influenţă ruşilor în răsăritul Europei. Voi arăta că întraga politică americană din timpul războiului, vorbesc de politica oficială a Departamentului de Stat, sub conducerea înţeleaptă a ilustrului secretar de stat Cordel Hull, a fost *contra oricăror aranjamente secrete sau publice privind schimbările de frontiere sau crearea zonelor de influenţă.* Din nenorocire, atât Churchill, cât şi Roosevelt, amândoi obosiţi de uriaşa sarcină a ducerii războiului, amândoi bolnavi şi îmbătrâniţi, s-au lăsat – probabil şi influenţaţi de un anturaj procomunist – şi au făcut tragicele aranjamente expuse până acum. Dar astăzi aceste tragice greşeli sunt – în parte – cunoscute. Din multe părţi se aud nu numai critici la adresa acestor tragice greşeli, dar şi nevoia de a le repara integral şi cât mai repede. Fiindcă în afară de aspectul moral al acestor greşeli prin care s-au uitat principiile fundamentale ale democraţiilor occidentale, garantând dreptul popoarelor la autodeterminare şi al individului la libertăţile lui esenţiale, aceste greşeli făcute la Yalta au avut şi au tragice consecinţe pentru securitatea întregului Occident. Iată de ce aceste grave, tragice greşeli trebuiesc reparate.

Prin concesiunile personale consimţite de cei doi lui Stalin, aşa cum am spus şi cum se înţelege foarte bine astăzi, echilibrul de forţe în Europa a fost schimbat în favoarea Rusiei şi el trebuie restabilit. Nici Roosevelt şi nici Churchill nu şi-au dat seama că

asociind Europa de răsărit Uniunii Sovietice, aceasta va deveni o supraputere prin politica ei imperialistă dusă sub masca comunismului internaţional, va ameninţa securitatea întregii lumi libere. Astăzi aceste lucruri se ştiu, ele se înţeleg. Este un fapt pozitiv şi un motiv de speranţă. Iată de ce poporul american, conştient de aceste realităţi şi sub conducerea pricepută a unui preşedinte curajos şi realist, se înarmează azi, moral şi material, pentru a face faţă pericolului rusesc. Bineînţeles, înarmarea de astăzi a Statelor Unite, terestră ca şi ce spaţială, este *defensivă*. Înarmarea de azi a Statelor Unite nu urmăreşte războiul, ci împiedicarea lui. Înarmarea de azi a Statelor Unite nu urmăreşte războiul, ci pacea. Pacea dreaptă şi durabilă, pierdută prin tragice greşeli la Yalta. Dar orice pace durabilă implică restabilirea echilibrului de forţe pierdut la Yalta.

Răscoalele spontane din Berlin în 1953, din Budapesta în 1956, de la Praga în 1968, ca şi eroica luptă a „Solidarităţii" în Polonia, arată cu prisosinţă că o pace durabilă nu se poate clădi în Europa fără emanciparea ţărilor din răsăritul Europei. Este în interesul Uniunii Sovietice însăşi – dacă într-adevăr doreşte pacea – să accepte revenirea, chiar pe etape, treptat, treptat, a acestor ţări la *alma mater*, la Europa, la care de totdeauna au aparţinut. Restabilirea echilibrului de forţe în Europa şi terminarea diviziunii ei este o preocupare permanentă a Occidentului, în formularea unei strategii pentru eliberarea paşnică a Europei de răsărit.

Vicepreşedintele Statelor Unite, dl. George Bush, a fost clar şi categoric în acest sens. Statele Unite vor susţine şi recompensa orice ţară din răsăritul Europei, care îşi va liberaliza regimul şi-şi va lua distanţa faţă de Moscova. Dar pentru această eliberare pacifică, conducătorii de azi ai acestor ţări trebuie să-şi aducă propria lor contribuţie. O formulă de emancipare, pe etape, prin finlandizare, neutralitate şi adeziunea la Europa occidentală, trebuie găsită de diplomaţi. Dar conducătorii comunişti de azi au datoria să lucreze şi ei la aceste soluţii. Iată de ce eu mă adresez în mod special românilor din ţară şi le spun astăzi, de aici din lumea libertăţii şi a adevăratei democraţii:

Fraţi români,

Vă priveşte şi Neamul şi Istoria.

Tragicul şi nedreptul destin al neamului românesc v-a încredinţat după Yalta conducerea destinelor României. Sub controlul şi presiunea Moscovei, poporul român a suferit o

revoluţie pe care nu şi-a dorit-o şi suportă de 40 de ani o politică de umilinţă materială şi morală, o politică de aservire intereselor ruseşti. Dacă romantismul şi idealismul primilor ani de guvernare marxstă în România a putut entuziasma sau înşela, astăzi nici unul dintre voi nu are dreptul de a nega adevărul, de a-şi mai face iluzii. Uniunea Sovietică, sub masca „frăţiei socialiste", nu a urmărit şi nu urmăreşte decât o rapace politică imperialistă expansionistă şi de exploatare a popoarelor comunizate. Pe de altă parte, doctrina marxistă – concepută acum mai bine de o sută de ani – este astăzi complet depăşită, utopică. Continuarea unei asemenea politici utopice marxiste, de acum încolo, când omenirea a intrat în era tehnologică şi ultraştiinţifică a debarcării pe lună şi a colonizării spaţiale, este o politică retrogradă, suicidală pentru o naţiune, pentru un popor. A venit vremea ca în cadrul posibilităţilor de manevră permise să se treacă la o politică realistă de liberalizare, de reforme. Epoca tehnologică în care am intrat presupune iniţiativa individuală, dusă la maxima ei expresie. O libertate totală de creaţie şi inţiativă bazată pe recunoaşterea talentului, a priceperii, a rezultatului. Aceasta implică recompensa şi profitul personal. Carapacea doctrinei marxiste nu permite o atare politică. Dar o naţiune care a suferit şi muncit 40 de ani nu poate să se sinucidă, nepunându-şi ceasul şi pasul la ora şi la mersul ultrarapid al schimbării societăţii în care trăim. În interesul partidului comunist, liberalizarea regimului şi urgente reforme economice sunt necesare. Iugoslavia lui Tito a înţeles-o de mult. Ungaria lui Kádár de acum 15 ani. China merge cu paşi hotărâţi către o politică realistă, dezbrăcată de o ideologie perimată. România nu poate rămâne în urmă. Ceasul liberalizărilor şi al reformelor a sunat de mult. Conducătorii de astăzi ai României trebuie să-l audă.

Pentru emanciparea României faţă de Moscova, această liberalizare, aceste reforme sunt imperios necesare. La fel pentru treptata apropiere şi integrare în Europa regăsită. Lumea liberă nu va face război pentru eliberarea acestor ţări robite şi restabilirea echilibrului de forţe în Europa. Dar ea o doreşte; ea înţelege că este nu numai dreaptă şi necesară şi vrea să o promoveze. Lumea liberă va întinde o mână plină de prietenie şi de ajutor material celor ce-l merită prin politica lor de emancipare. România nu trebuie să rămână în urmă. Soarele libertăţii româneşti de la apus răsare. Conducătorii de azi ai României nu vor fi judecaţi de istorie după împlinirea planurilor cincinale sau a cotelor de

producţie. Istoria nu va judeca pe conducătorii de azi ai României, după gradul lor de conformism marxist, ci după românismul şi patriotismul lor. Istoria îi va judeca după curajul lor de a fi întâi români. De a fi înainte de toate luptători români pentru dezrobirea neamului de servitutea rusească. Conducătorii de azi ai României vor fi judecaţi de istoria de mâine în funcţie de libertăţile acordate azi poporului român şi de asigurarea unei mai bune stări materiale. Istoria nu le va ierta niciodată promovarea în continuare a unei politici marxiste de infeudare Moscovei.

Curaj, fraţi români de la Bucureşti! Liberalizaţi regimul! Faceţi reforme inteligente şi realiste, fiindcă vă priveşte şi Neamul şi Istoria!

Bibliografie anterioară

As I explained in the Preface, I used for this book, primarily, the secret documents from State Archives in London, Washington, and the Library of Congress. Also the top secret documents from military archives such as the Pentagon Papers, and the Military Library of Kings College in London.

But, of course, many other books, magazines, newspapers, and articles have contributed to this book. These are some of them:

Accoce, Pierre and Dr. Rentchnick: *Ces malades qui nous gouvernent.* Geneva.

Accoce, Pierre and Quet, Pierre: *La guerre a été gagné en Suisse.* Press Pocket Books. 1966.

Aldea. general: *Curierul* from Oct. 13, 1944. London. Public records.

Ardemagni, Mirko: *Proceso el Churchill.* Negard, 1977

Aron, Raymond: *Pledoyer pour l'Europe decadente.* Lafayette, 1977.

Berben, Paul: *L'Attentat contra Hitler*. J'ai lu.

Bergier, Jacques: *La grande conspiration russo–américaine.* Albin Michel, 1978.

Bohlen, Charles: *The Transformation of American Foreign Policy.* Norton. 1969.

Teheran Files. Hull. Mss. Box 52 and letter to James C. Dunn.

Boothby, Lord. „Vision Which Exceeded Churchill's." *Daily Telegraph*, 1982.

Boyle, Andrew: *The Climate of Treason.* Coronet Books, 1983.

Buchheit, Gert: *Hitler chef de la guerre*, 2 vols. J'ai Lu, 1961.

Bullit, Orville H.: *For the president, Personal and Secret.* Boston: Houthton–Mifflin, 1972.

Three articles in *Life Magazine*, 1945.

Cartier, Raymond: *Les Dessous de la Guerre Hitlerienne.* Fayard.

Chamberlain, William: *Second American Crusade.* New York.

Chicago Tribune, July 10, 1952.

Churchill, Winston: *The Second World War*, 6 vols. Boston: Houghton– Mifflin, 1953.

Secret Session Speeches. London. British Library.

Ciano, Comte Galeazo: *Journal Politique*, 2 vols. Bacounniere, 1946.

Cioranesco, Filiti, G. G., Floresco, R., Cherman, D., Gorjiu, A., Korne, M., and Neculce, N.: *Aspects des relationns russo–roumains.* Paris, Minard, 1967.

Clemens, Diana Shaver: *Yalta.* New York.

Cliffod, Clark: *Files and Papers.* Truman Library, Independence, Missouri.

Conte, Arthur: *Yalta.* Robert Lafont, 1964.

Après Yalta. Plon, 1982.

Cretzeanu, Alexandru: *La politique de la paix de la Roumanie*, 1954.

The Lost Opportunity. Cape, 1957.

Decaux, Alain: *Dossier sécrets de l'histoire.* Perrin, 1966

Dedijer, Vladmir: *Le defi de Tito.* Gallimard, 1970.

De Gaulle, Charles: *War memoirs*, 3 vols. New York: Simon Schuster, 1964.

De Launnauy, Jaques: *Miroir de l'hisroire: Soviét–Roumanie Armisice.*

Djilas, Milovan: *Conversation with Stalin.* New York: Pelican Books, 1969.

Dreptetes, (Roumanian newspaper, 1946) British Library, London, MF 669 M.

Duca. I. G.: *Amintiri politice*, 3 vols. München: Jon Dumitru.

Dulles, Allen: *Secret Testimony in Congressional Committee.* 1947. *The Secret Surrender.*

Eden, Anthony: *The Reckoning.* Cassel, 1965.

Eisenhower, Dwight, *Crusade in Europe.* Garden City: Doubleday.

Espionage Revise.

Ethridge, Mark: *Negotiating on the Balkans.* Dawett Johnson.

Secret Report on Roumania, 1945.

Farago Ladisles: *La guerre des grandes espiones.* Dtork, 1971.

Fois, Herbert: *Churchill–Roosevelt–Stalin.* Princeton: Princeton University Press, 1957.

The Potsdam Conference. Princeton: Princeton Univ. Press, 1960.

Fontaine, André: *The History of the Cold War.* New York: Knopf, 1968.

Foreign Office & Cabinet Papers. Public Record Office. London, 1938–1948.

Foreign Relations of the United States: Yalta Papers.

Frederik, Pierre: *Washington ou Moscou.* Hachette, 1948.

Fauchaer, Larry W.: *Neville Chamberlain and Appeasement.* Norton, 1982.

Gafencu, Gregoire: *Dernier jours de l'Europe*, 1946.

Préliminaires de la guerre mondial. Muller, 1945.

Memoir for the Paris Peace Conference, 1946.

Gannon, Robert: *The Cardinal Spellman Story.* New York: Doubleday, 1962.

Garner, Schlesinger, et al: *The Origins of the Cold War.* Waltham, 1970.

Geddis, John Lewis: *The US and the Origins of the Cold War*. New York: Columbia University Press, 1972.

Gilbert, Martin: *Churchill: Official Biography*, New York: Oxford University Press

Strategy of Containment. New York: Oxford University Press.

Glees, Anthony: *Exile Politics during the Second World War*. Oxford, 1982.

Grasse, Philipe: *La drôle de détente*. Vokker. 1979.

Gray, Allen, and Abraham, Larry: *None Dare Call It Conspiracy*. Concord, 1971.

Harriman, Averell: *America and Russia in a Changing World*. New York: Doubleday, 1971.

Special Envoy to Churchill and Stalin. New York: Random House, 1975.

Hickok, Lorena: *Letters from Eleanor Roosevelt*. Roosevelt Library, Hyde Park, NY.

L'histoire pour tous. December 1962.

Historama Review.

Hull, Cordell: *Memoirs*, 2 vols. New York.

L'Internationale des Traîtres: Les Communists Démasqués. *Société Roumain d'Editions*, 1953.

Iorga, Nicolas. *Istoria românilor*, British Library, London.

Ismay, Hasting. *Papers*, Liddel–Hart Military Library Archives, Kings College, London.

Journal de Génève, 1945.

Journal of Central European Affairs, Oct. 1951 with:

Alexandru Cretzeanu: *The Rumanian Armistice Negotiations, Cairo 1944*. Fred Nano. „The First Soviet Double Cross" (Stockholm Negotiation)

Jurnalul de Diminetst, 13 Mai 1946, British Library, London.

Kennan, George: *Memoirs, 1925–1950*, New York: Bantam, 1969.

1950–1963. Boston: Atlantic–Little–Brown, 1975.

Russia and the West under Lenin and Stalin. New York: New American Library, 1961.

Kissinger, Henry: *A la Maison Blanche*, Fayard, 1979

Lash, Joseph P.: *Eleanor Roosevelt and Her Friends*. New York, 1982.

Leahy, William: *I Was There*. Whittlesly House, 1950.

Lee, A. Stanley Gould: *Crown Against Sickle*. Hutchinson, 1950.

Leuchtenburg, *W. Franklin D. Roosevelt and the New Deal*. New York. Library of Congress, Washington, DC:

Congressional Papers.

Herbert Feis Papers.

Hoyt Vandenberg Papers.

Lippman Walter: *U. S. Foreign Policy*, New York: Pocket Books, 1943.

U. S. War Aims. London: Hamilton, 1944

Loftus, John: *The Belarus Secret*. Nathan Miller, 1982.

Luce, Alfred Fabre: *L'histoire demaquillés*. Lafont, 1967.

MacArthur, Douglas: *Memoirs and Personal Papers*.

MacIntire, Ross: *White House Physician*. New York: Putnam, 1944.

McNeil, Hector: *America, Britain, Russia*. Oxford University Press, 1953.

Mander, John: *Berlin, Hostage for the West*. New York: Penguin Books, 1962.

Markham, Reuben: *La Roumanie sous le joug soviétique*. Calman Levy, 1949.

Marx, Karl: *Letters to Engels* and articles in *Herald Tribune*, 1863.

Masis, Henry: *Défense de l'Occident*. Plon, 1927.

Massu, General: *Baden 1969*. Plon, 1983.

Moran, Lord: *Churchill, The Struggle for Survival*. Boston: Houghton– Mifflin, 1966.

Mordal, Chevalles, Gerysen & Launnay: *Dosiers de la guerre froide*. Marauboul Université, 1969.

Morgan, Ted, *Churchill, Young man in a Hurry*. New York: Simon and Schuster, 1982.

Moseley, Philip: *Face to Face with Russia*, New Yok.

National Archives USA. Washington, DC: State Department Papers.

National Security Papers

Pentagon Papers, declassified.

New York Times, newspapers, N. Y.

Nixon, Edgar: *F. D. Roosevelt and Foreign Affairs*, 3 vols. Cambridge: Harvard University Press, 1969.

Nixon, Richard: *Memoirs*.

La vraie guerre. Albin Michel, 1980.

The Six Crises, New Yok.

Nuremburg Trials of Major War Criminals. Archives at Memorial War Museum Library, London.

Penesco, Nicolas: *La Roumanie de la démocratie au totalitarisme*, 1980

The Pentagon Papers, New York Times Edition, New York: Bantam, 1971.

Pompidou, Georges: *Pour rétablir une vérité*. Flamarion, 1982.

Reillky, Mike: *That Was Yalta*. New York.

Ronbinson, Edgar E.: *The Roosevelt Leadership, 1933–1945*. Pens.

Romanul, Radescu, newspaper article, 1952.

Roosevelt, Eliott: *F. D. Roosevelt His Personal Letters, 1928– 1945.* Dull, Sloane, and Pearce, 1950.

Roosevelt, Library, Hyde Park, NY: Map Room File and Official Files.

Rothwell, Victor: *Britain and the Cold War.* Cape, 1982.

Salinger, Pierre: *Avec Kennedy* J'ai lu, 1974.

Schlessinger, Arthur: *The Imperial Presidency.* Boston: Houghton– Mifflin, 1973

Scoppa, Bova: *Colloquio con dou dittatori.*

Şeicaru, Pamfil: *La Roumanie dans la grand guerre*, Minard, 1968.

Shepard, Gordon: *Russia's Danubian Empire.* New York: Praeger.

Sherwood, Robert: *Roosevelt and Hopkins.* New York: Bantam, 1950.

Shirer, William: *Histoire du III Reich.* Stock.

Smith, F. Bradley: *The Shadow Warriors.* New York, 1983.

Solzenitsyn, Alex.: *Lettre aux dirigente de l'Union Sovietique.* Seuil, 1974.

Lenin in Zurich, New York: Penguin Books, 1977.

L'Archipel du Goulag, 3 vols. Seuil, 1974.

Der Spiegel, magazine, W. Germany.

Stettinius, Edward. Jr: *Roosevelt and the Russians.* New York: Doubleday, 1949.

Yalta and Stettinius papers.

Stindardul, Rumanian newspaper, München, W. Geramny.

Straight, Whitney Michael: *After Long Silence.* New York: 1983

Sturza. Mihail: *România și sfârșitul Europei*, Dacia, 1966.

Sulzberger, C. L. *Les derniers des géants.* Albin Michel, 1972

The Roast and Ashes of Yalta. New York: Continuum, 1983.

Survey Magazine, 1976

Tatu, Michel: *Le triangle Washington–Moscou–Pékin stiles deux Europes.* Casterman Poche.

Taylor, A. J. P.: *Churchill Revised.* New York: Dial Press, 1969.

Tocqueville. *De la démocratie en Amérique.*

Tolstoi, Nicolai: *Victims of Yalta*, London: Corey.

Truman, Harry: *Years of decision.* New York: Doubleday, 1955.

Plain Speaking. Berkeley: Medallion Books, 1973.

Vaizay, John. *The Squandered Peace.* London: Hodder, 1983.

Wilmot, Chester: *Stalin's Greatest Victory.* Heath, 1972.

Yargin, Daniel: *Shattered Peace.* Boston: Houghton–Mifflin, 1978.

Zacharias, Ellis: *Secret Mission.* New York.

Bibliografie suplimentară

Armstrong, Anne: *Capitulation sans conditions*, Cité de la Presse

Brown, Anthony: *La Guerre secrète*, 2 vol., Pygmalion

Bohlen, Ch.: *Witness to History*, New York, 1973

Buzatu, Gh.: *Actul de la 23 august 1944*

Churchill, Winston: *The Collected Essays*, 4 vol., Wolf. 1976

Collier, Richard: *The War that Stalin Won*, Hamish Hamilton, London

Chapman, Pincher: *Their Trade Is Treachery*

Davis, Lynn: *The Cold War Begins*, Princeton, N. J., 1974

Eisenhower, David, *Eisenhower At War*, Random House, 1985.

D'Encausse Carrère, Hélène: *Le grand frère*, Flammarion

Fleming, D. F.: *The Cold War and Its Origins*, London, 1961

Farrar: *Hitler's secret conversations, 1941–1944*

Fraser, David: *Alanbrooke*, Hamlin, London

Galante, Pierre: *Opération Walkirie*

Georgescu, Vlad: *Istoria românilor*, 4 vol., ARA, 1984

Grigg, John: *The Victory Taht Never Was. 1943*, Methuen, London

Gunther, John, *Roosevelt in Retrospect* .

Harbutt, Fraser: *Iron Curtain*, Oxford, 1986

Hart–Liddell, Sir Basil: *History of the Second World War*, 2 vol., Cassell

Hansen, Baldwin: *Great Mistakes of the War*

Loewenheim, F. W: *Roosevelt–Churchill secret correspondence*, New York 1975

Morgan, Ted, F. D. R. Simon Schuster, 1985

Montigny: *Le Complot contre la paix*

Magherescu, Dragan, I. C.: *Antonescu*, Nagard, 1986

Messer, Robert, *The End of An Alliance*, NC, 1983

Philby, Kim, *My Silent War*, Grove Press, New York, 1968

Pritie, Terence, *Des Allemands contre Hitler*, Plon

Roosevelt, Elliot: *FDR's Private Letters*, 2 vol., New York

Sainsbury, Keith: *The Turning Point*, Oxford, 1986

Schmidt, Paul, *Hitler's Interpreter*
Simion, Aurel: *Insurecţia armată*
Sulzerger, A. C.: *A Long Row of Candles*, New York, 1969
Taylor, A. J. P.: *The Origin of the Second World War*, Pinguin
Taylor, A. J. P.: *Churchill in Retrospect*, London
Toland, John: *Adolf Hitler*, Ballantine Books, New York
Woodward, E. C.: *British Foreign Policy*, 2 vol., Offic. Stat., London
West, Nigel: *MI5*, Granada
West, Nigel: *MI6*, Granada

ADDENDA

Capitolul 35

PRO DOMO

Pentru cititorii care ar dori să aibă şi oarecari informaţii asupra autorului, în ţară şi în exil, el a reprodus un interviu acordat scriitorului român Traian Filip în 1984.

Acest interviu a apărut în volumul *Corăbii dincolo de orizont* al domnului Traian Filip, în 1985, în editua Nagard. Acest volum, cu titlul lui atât de sugestiv, conţine interviurile acestui scriitor cu Silviu Crăciunaş, Vintilă Horia, prof. Radu Tzincoca, George Uscătescu, etc.

Capitolul ce urmează este reprodus cu autorizarea domnului Traian Filip, căruia îi aduce cuvenitele mulţumiri pentru aceasta.

N. BACIU

OBSESIA YALTEI

Cannes, 12 iunie 1983

Întâlniri grăbite la Milano, nu departe de Dom, pe Via Larga; manuscrise cu adnotări făcute în tren, în avion; file maltratate, articole mânate spre tipar purtând imagini din China, Kenya, America; voce vibrantă, o privire mereu mâniată; în servieta grea, în care uneori se află o mică statuietă de ivoriu, vibrează procesul de la Yalta; inculpaţii: Stalin, Hitler, Churchill, Roosevelt; avocatul e în acelaşi timp judecător şi procuror; nu apără decât o singura cauză, cauza umanităţii; pentru a aduna mărturii, el se adresează morţilor protejaţi de legendă, monştrilor sacri, frecventând biblioteci şi muzee; un instinct sigur îl conduce spre arhivele secrete, unde descoperă mereu acte, documente, scrisori care compun un alt adevăr asupra lumii noastre. Istoria – pare a spune domnia sa – are chipul fardat, geniile răului poartă aripi de îngeri, moumentele funerare ascund germenii dezbinărilor prezente şi viitoare. Procesul de la Nürenberg a condamnat doar pe învinşi, procesul învingătorilor a rămas pe seama istoriei, iar istoria a devenit un instrument politic. N. Baciu vrea să convingă lumea

că separaţia dintre bine şi rău este departe de a fi o soluţie definitivă. Fiecare epocă reflectă adevărul cu patimă sau calm, rareori fără un subiectivism care deformează. Făuritorii lumii contemporane sunt nişte *bolnavi*, ei dictează şi azi, chiar dacă au murit. Judecăţile lor au fost incomplete, superficiale, egoiste, comode, nefericite. Popoarele care au scăpat arma din mână au fost nu numai decimate, ci şi condamnate. Ele nu au fost învinse doar în război, sunt învinse şi în timp de pace, silite să privească în pământ şi să răspundă de faptele înaintaşilor.

În sfârşit, o după-amiază de vară, la Cannes, pe Croisette, în apartamentul *bourgeois* al domnului Baciu. O grădină cu palmieri, arbori şi plante tropicale, cu rândunele şi fluturi. Un peisaj marin, golful La Napoule iar în zare munţii Esterel. Pe pereţi, tablouri, pe mobile bronzuri, obiecte de jad, pietre *dure*, unele amintind călătorii prin ţări îndepărtate, altele exprimând o sete de frumuseţe şi confort spiritual. «N-au mare valoare financiară» spune amfitrionul, «toate la un loc nu fac cât un tablou vândut la Chrsiti's sau Sotheby's». Gândul îl duce la primele locuinţe ce le-a avut la Bucureşti, ca tânăr avocat:

«Mi-am început meseria de avocat în 1933. Trăiam, la început, într-o singură cameră, cu un prieten de la Fundaţia Vasiliu Bolnavu. Apoi am închiriat un studio. Când am avansat în meserie, m-am mutat în apartamentul meu pe Vasile Conta. Peste tot am avut măcar un tablou, o statuietă, un vas. În cele din urmă, am construit o vilă la Snagov. Când, în 1948, m-am decis să plec, am lăsat apartamentul din Vasile Conta intact, cu tot ce aveam în el, ca şi când aş fi plecat la Tribunal. Aveam tablouri achiziţionate cu pasiune de colecţionar. După o zi bună la Tribunal, ceea ce însemna onorarii mai rotunde, în drum spre casă mă opream la anticari (la broncateuri) şi cumpăram câte ceva. La anticarii grupaţi în faţa Poştei îl întâlneam pe Nicolae Iorga, care căuta cărţi. De acolo am cumpărat tablouri de Dărăscu, Basarab, Deraine. Într-un proces cu pictorul Schwaitzer-Cumpăna (cu caii lui faimoşi) am fost plătit cu două tablouri, care mi-au împodobit fastuos pereţii sufrageriei.»

Îmi rotesc privirile în apartamentul de la Cannes: un peisaj de munte de Peter Ghraham, pictor englez, victorian; o vale în ceaţă, cu turme de oi, un cioban. Alături, un bronz de Clodion (doi copii la cules de vie), un mic tablou cu două vaci, şcoala

engleză de la Chichester. Un ţăran cu vacă amineşte, ca factură, de Hobbema. Un mic bronz de Buzzi, autorul porţilor monumentale ale Domului de la Milano, înfăţişează doi miei. În salon, un Théodor Rousseau, şcoala de la Barbizon, un peisaj din Tirol semnat de Nieman. N. Baciu îl priveşte cu nostalgie, îi aminteşte de satul său natal din Bran. Alte bronzuri «école animaliers» pe console, în vitrine, de la Barrye la Fratin, de la Mene la Moigniez. Iată şi caii de la Marlly ai lui Cousteau. Într-un colţ, un Cupidon (superb, zice amfitrionul, şi aşa e), în teracotă, semnat Auguste Moreau. Alţi pereţi cu Jammes Webb, un Grand d'Espagne pictat pe ivoru, miniaturi, bronzuri japoneze. În biroul avocatului, cărţi, dosare, dar şi alte tablouri şi bronzuri: o copie după Van Dyck (originalul la Alte Pinacoteke din München), un portret al baronesei Dajol, probabil din şcoala Laurence, un crucifix vechi de trei sute cincizeci de an, pictat pe metal de David Lemarchand, ale cărui opere originale se află în colecţia permanentă a Victoriei şi Albert Museum din Londra. Printre ele, la loc de cinste, un vas cu petunii de pictorul român E. Stoenescu. Mă ridic, privesc cărţile din bibliotecă: Eminescu, Goga, Arghezi. Avocatul a avut înclinaţii spre poezie în tinereţe, a învăţat multe pe dinafară. Vrea să-mi precizeze nu numai ideile, ci să-mi stabilească şi propriile mele sentimente faţă de sine însuşi şi de ambianţa în care l-am aflat. Colecţia îi face «exilul mai suportabil», cărţile din bibliotecă arată că nu am de-a face cu un «cărturar», gândul de a-i lua un interviu i se pare nepotrivit:

«Mi-e teamă că, punându-mă în cartea dumitale, printre atâtea distinse figuri de adevăraţi scriitori, cărturari şi intelectuali români din exil, eu voi avea aerul unui elefant într-un magazin de porcelan. Ţi-ai luat o mare răspundere etc.»

Încerc să motivez întâlnirea noastră. N. Baciu duce o susţinută activitate prin scris, încă din 1950. A publicat cărţi şi numeroase articole. *Des Geôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito*, cartea de debut, a fost încununată cu premiul Silvio Pellico. Reputatele reviste *Le monde* şi *Gazette de Lausanne* au publicat volumul în fascicole.

«Această carte – explică N. Baciu – este un prim păcat de tinereţe şi nu m-a consacrat ca scriitor. În exilul românesc avem scriitori de talie universală, ne mândrim cu ei, ei vor rămâne în

istoria neamului românesc şi vor avea loc bine stabilit în literatura lumii. În acea epocă, volumul meu a avut răsunet, fiindcă era prima mărturie cu privire la ororile puşcăriilor sovietice din România şi Jugoslavia. În plus, era o manifestare de simpatie pentru România. Publicitatea făcută cauzei româneşti era mai importantă decât orice premiu, un premiu care mi-a fost de mare folos. Notează, eram abia ieşit din ţară într-un costum de baie. Am trecut Dunărea înot. Locuiam în cartierul Latin, într-o cămăruţă de student, mâncam o dată pe zi la cantina studenţească, mă înscrisesem pentru a-mi lua doctoratul. După ce-am pierdut totul, consacrarea ce mi-o dădea o carte tipărită era o recompensă morală şi asta m-a ajutat să supravieţuiesc. Îţi fac o mărturisire, poate te va surprinde: în general, cartea a fost bine primită de critica internaţională. Dar o fiţuică din exil, în vreo câteva numere, a încercat să-mi dea o lovitură de copită de măgar. Dar ştii dumneata ce m-a impreionat mai mult în toate recenziile făcute? Un articol scris de I. G. Dimitriu despre care, la acea dată, nu ştiam nimic. Abia apoi am aflat că era un distins profesor, cărturar de talent. Această recenzie a reprezentat pentru mine adevăratul premiu pentru *Des Geôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito.*»

Îmi manifest dorinţa de a citi articolul apărut în revista românească din Brazilia. Iată câteva idei:

«Am citit această carte de la început până la sfârşit, cu emoţia cu care aş citi o pagină din *Noul Testament.* O carte care te ţine înlănţuit până la ultimul ei rând. Aici am găsit o întreagă gamă de simţiri umane şi monstruozităţi de necrezut...»

Şi mai departe, din acelaşi articol:

«Nu încape îndoială că acest *document uman* face parte şi din Literatură şi din Istorie. Avem o carte serioasă în faţă, scrisă cu suflet şi obiectivitate, plină de învăţăminte pentru viitor: analiza fenomenului comunist în ţara noastră, reacţiunea demnă de jertfă a celor ce au rămas acolo, ţintuiţi de deznădejde.»

Autorul subliniază «iubirea creştină», faptul că N. Baciu «nu urăşte nici pe duşmanii săi», «resemnarea apostolică», «liniştea olimpiană», «un cald naţionalism rupt din glie» etc. În cele din urmă, I. G. Dimitriu afirmă că «această carte, în jurul căreia s-a făcut tăcere, care n-a fost tămâiată şi prefaţată de nici un pontif al zilei, care povesteşte cu litere de sânge toată durerea unui neam sfărâmat şi atât de iubit de autorul ei, nu trebuie să lipsească din casa nici unui român». N. Baciu caută să-mi risipească bănuiala

că, ceea ce l-a măgulit, ar fi laudele. El simţea bucuria acordului prin simpatie ce–l stabileşte literea scrisă: «Prin gura prof. Dimitriu eu auzeam un murmur ce venea de departe, de pe undele Carpaţilor. Era un cuvânt de mulţumire din partea alor noştri, de acasă, şi valora pentru mine ca cel mai preţios premiu.»

N. Baciu este pătruns de necesitatea colaborării internaţionale şi de valoarea românilor, afirmaţi în cele mai variate domenii, in pofida imenselor dificultăţi pe care le–a ridicat în calea lor condiţia de «străin» şi de «exilat». În perspectiva anilor ce vin, sugerează alcătuirea unei antologii: «făcându–se inventarul tuturor operelor de seamă ale diasporei româneşti», deoarece «istoria exilului face parte integrantă din istoria neamului».

«Aş mai adăuga ceva! Cred că ar fi foarte util, aş zice chiar indispensabil, să se încurajeze scrierea de amintiri din cel de–al doilea război mondial. Nu pentru a rivaliza cu opera domnului Emilian, *Les Chevaliers de l'Apocalipse*, această frescă extraordinară din cea mai dramatică epopee a neamului nostru, ci pentru a încrusta pe răbojul istoriei momente şi fapte importante, care să ajute mâine istoricului a reconstrui adevărul. Orice mărturie, de la soldatul *ţine cal*, la generalul decorat cu *Mihai Viteazul*, e bine să fie consemnată în arhivele istoriei noastre. Ce–ar fi să se pornească o campanie în acest sens?

Un alt studiu pe care numai exilul l–ar putea realiza, ar fi asupra rolului jucat de naţiile minoritare în partidul comunist român şi în conducerea României, de la intrarea trupelor ruseşti, în august 1944, până azi. Ar fi de importanţă capitală pentru cunoaşterea unui capitol tragic din istoria neamului nostru. El trebuie făcut nu cu ideea preconcepută a vreunui prejudiciu rasial, ci cu seninătatea şi obiectivitatea critică a istoricului. Necesitatea unui asemenea studiu derivă din faptul că, mereu, şi fără temei, se afirmă că minorităţile din România ar fi persecutate de regim. Adevărul fiind altul, cu totul altul, trebuie restabilit, iar acest lucru nu poate fi făcut decât în condiţiile din străinătate. De ce nu s–ar găsi un nabab care să–şi lege numele de o atare operă?

Vezi, domnule Filip, că ai invitat în magazinul dumitale de porţelanuri fine, de cărturari şi intelectuali importanţi, un elefant?»

Îi sugerez domnului N. Baciu să înceapă prin a–şi expune propria sa experienţă.

«Am s–o fac – mi–a răspuns domnia sa – dar cu inima strânsă de durere şi chiar cu indignare. Fiindcă, vorbind despre cariera

mea, va trebui să vorbesc şi de frângerea coloanei mele vertebrale. Am fost epurat din barou în 1948, ceea ce a avut drept urmare fapte nedrepte, inumane şi tragice. Evocându-le, apar o dată cu ele – din puşcării, canaluri şi cimitire – umbrele dragi ale familiei, rudelor şi prietenilor de odinioară.

Deşi mă găseşti la Cannes, unde stau o parte a anului, trăiesc multă vreme la New York şi sunt adesea pe drumuri (acum sunt *à la retraite*, fiind un om de munte, nu de mare). Născut la Bran, la poalele Bucegilor, am făcut liceul la Braşov şi am trăit, până în anii de facultate, la munte şi cu munţii. Printre arborii munţilor noştri dragi, pe potecile lor, îmi pregăteam cursurile şi examenele. Tot pe ele îmi plimbam primele visuri, primele iluzii şi planuri de viitor.

Terminând liceul real „Dr. Masota" de la Braşov, am plecat la Bucureşti, la facultate. Nu cunoşteam pe nimeni. Mă aruncam desculţ şi dezbrăcat în Capitala ţării, dar plin de elan şi de speranţe. Nu mi-a fost frică de eşecuri, eram convins că nu voi eşua. Aveam încredere în instituţiile democratice ale ţării mele şi în mine. Hotărât să muncesc cinstit şi temeinic, nu mă îndoiam că eforturile mele vor fi recunoscute şi recompensate. Ca bursier, am intrat la Fundaţia Vasiliu Bolnavu, căminul de elită al universităţilor noastre, întemeiat de un om de bine, un adevărat român. Aveam unde dormi, unde lua micul dejun, unde învăţa. Obţinusem o bursă în bani de la facultate şi aceasta mi-a permis să-mi asigur masa de prânz şi cina, la cantina Gutenberg sau la cantina Şcoalei Politehnice, unde se mânca mai bine.

Am terminat facultatea în 1932, bineînţeles fără să fi rupt contactul cu munţii. Mă duceam vara în excursii, iarna la schi, în timpul vacanţelor. N-aş putea să mă laud cu preţuirea specială ce mi-ar fi făcut-o vreunul din profesori. Cum frecventam regulat cursurile şi aveam locul meu fix în prima bancă, bineînţeles că aproape toţi mă cunoşteau. Stăteam între Micuţa Ardeleanu şi Rodica Burileanu (japoneza), soţia actuală a ilustrului nostru compatriot, Eugen Ionescu. Micuţa Ardeleanu avea un ac mare şi ne împungea – pe cel din dreapta şi pe cel din stânga – atunci când nu eram atenţi, de săream în sus de-un metru. Corpul profesorilor era de elită: Djuvara, Stoicescu, Rarincescu, Finţescu, Şerban, Peretz etc.

După terminarea facultăţii, mi-am făcut stagiul militar un an, bun pentru artileria uşoară de munte, repartizat la Batalionul 3 Vânători de Munte din Râşnov. Am terminat armata cu gradul de caporal TR şi pot spune că o bună parte din stagiul militar

l-am petrecut jucând brigde cu ofiţerii, făcând schi şi antrenându-mă cu patrula divizionului, pentru concursurile din Poiana Braşovului. Schiam bine şi, după concursuri, eram răsplătit cu luni de concediu. Apoi a venit concediul pentru muncile de vară şi aşa m-am văzut cu armata terminată.

Am revenit la Râşnov, la concentrare, făcându-mi cu acest prilej prietenii preţioase şi durabile, pe care mi le reamintesc cu pietate. Mă refer la colonelul Victor Nanu (Turry), un om de calitate, militar excepţional, căruia i-am păstrat un adevărat cult. Comportarea lui era exemplară. Ca militar s-a distins în luptele de pe Don, apoi a trecut prin puşcării ca prizonier de război şi s-a întors în ţară cu fruntea sus, ca să-şi sfârşească zilele la blestematul Canal.»

Ştiu că, pentru a intra în Baroul de Bucureşti, aveai nevoie de recomandare din partea unei personalităţi.

«Da, îmi trebuia un maestru. Eu nu cunoşteam pe nimeni îndeaproape. Norocul a făcut ca, în timpul verii, la Bran, să cunosc o doamnă care, aflând preocupările mele, mi-a făgăduit să-mi dea o mână de ajutor. Îl cunoştea pe Vasiliu-Cluj, una din figurile importante între avocaţii Ţării, şi el avea nevoie de un secretar. După câteva zile, am bătut la uşa lui. M-a angajat şi aşa mi-am început cariera.

Maestrul meu nu era doar un avocat cu darul oratoriei, dar şi un om de inimă, generos. Opt ani, cât a durat colaborarea noastră, am împărţit nu numai dosarele, dar cu regularitate şi mesele la restaurantul Tribunalului. Prietenii lui au devenit şi prietenii mei, deşi erau mult mai în vârstă. De la început, maestrul m-a luat să pledez alături de el, în mai toate procesele. Era un lucru rar, dar astfel puteam să mă formez mai repede şi să mă afirm. În plus, am avut norocul că maestrul meu era *un crai*. Îi plăceau femeile frumoase şi adesea pleca cu ele, în vacanţă, în week-end. Deci, fatal, întârzia uneori, nu ajungea la timp la proces. Eu trebuia aşadar să fiu pregătit şi să pledez singur, dacă Tribunalul sau Curtea nu acceptau să amâne procesul. Învăţam procesul, mă pregăteam de regulă să pledez. Clienţii nu erau totdeauna mulţumiţi. Totuşi, am început să am curând mica mea clientelă personală. Mă îmbrăcam mai bine, îmi cumpăram cărţi, am închiriat un studio pe strada Orăscu, l-am mobilat, ba mi-am instalat şi un telefon.»

Vă puteţi referi la unele procese?

«Să zicem, procesul colonelului Nicolae Precup, împreună cu un grup de ofiţeri şi civili (zece în total), acuzaţi că ar fi proiectat o lovitură de stat contra regelui Carol al II-lea. Colonelul Precup era unul din ofiţerii care l-au ajutat pe fostul rege să revină, în 1930, la tron. Totuşi, nici un avocat cu notorietate nu voia să-şi rişte cariera politică şi să-l apere, pledând contra regelui. Era şi cazul maestrului meu, care îşi menaja viitorul şi, pe lângă toate, era şi prieten cu colonelul Precup. Mai mult, şi Partidul Naţional Ţărănist, prin Iuliu Maniu se răfuia cu regele Carol şi cu Elena Lupscu.

S-a găsit o soluţie solomonică: colaboratorul lui Vasiliu-Cluj, adică eu, să pledeze procesul la Tribunalul Militar, iar maestrul să dirijeze totul din umbră. Ceea ce s-a şi făcut.

Colonelul Precup pretindea că n-ar fi urmărit altceva decât să înlăture camarila de la Palat. Mihai Manoilescu, fost ministru, guvernator al Băncii Naţionale, prieten personal al regelui dar şi al lui Precup, a venit să-l vadă înainte de începerea procesului şi i-a cerut să nu pomenească numele Elenei Lupescu, metresa regelui Carol al II-lea, dacă vrea să fie achitat sau să se bucure de clemenţa regală. Din păcate, colonelul s-a apărat prost şi, împotriva tuturor recomandărilor mele, n-a pus în discuţie cazul Duduii. Când a auzit rechizitoriul colonelului Hotinceanu şi a văzut atitudinea vădit provocatoare şi ostilă a generalului Cornicioiu, colonelul Precup a înţeles realitatea şi m-a autorizat să o atac pe Elena Lupescu. În pledoaria mea, am tratat-o în termeni zeflemitori (o persoană ce vrea să joace rolul Doamnei de Pompadur, Pompadour de Sinaia, am zis eu), iar colonelul însuşi, în ultimul cuvânt, nu s-a putut răbda să nu strige: Jos Lupeasca!».

Probabil că sentinţa a fost necruţătoare.

«Bineînţeles! Toţi conjuraţii au primit câte zece ani de temniţă, maximum permis de lege. Eu, însă, am avut un succes personal extraordinar. Toţi jurnaliştii şi fotografii erau acolo. Fotografia mea a apărut în toate ziarele, în faţa lui Iuliu Maniu când îl interogam, în calitate de martor. Strângeri de mână şi felicitări până la patru dimineaţa, pe coridoarele Curţii Marţiale. Am

câştigat clienţi serioşi. Onorariul foarte importat mi–a fost plătit de un fost ministru. Pentru recurs la Casaţia Militară, toţi cei zece mi–au dat mie, singur, procura să–i reprezint. Maestrul meu a venit la Casaţie să mă ajute şi să pledeze, împărţind onorariul pe din două. Desigur, şi acolo am pierdut procesul, dar am câştigat promovarea profesională. Iuliu Maniu mi–a declarat că partidul său «are nevoie de tineri ca mine». Când i–am spus că, înainte de orice politică, ţin să–mi consolidez cariera profesională, el mi–a surâs şi a zis că e foarte bine aşa, dar «să nu uit când voi crede că a sosit vremea». Totuşi, n–am făcut nici un fel de politică în România. N–am făcut parte din nici un partid sau organizaţie. Nici în exil n–am făcut politică, apartenenţa mea la Liga Românilor Liberi întemeiată de generalul Nicolae Rădescu fiind o chestiune de românism.

Pe Iuliu Maniu l–a întâlnit înainte de acest proces, în afacerea Skoda, sau în procesul generalului Cihoschi. De asemenea, când regele Carol al II–lea a încercat să–l compromită pe şeful Partidului Naţional Ţărănesc cu prilejul procesului lui Romulus Boilă.»

Ce s–a întâmplat cu colonelul Precup?

«A fost internat la Doftana. Acolo s–a împrietenit cu Gh. Gheorghiu–Dej şi s–a înscris în celula lui, în Partidul Comunist. La intrarea ruşilor a fost făcut mare, cred comisar şef al propagandei pe armată, iar apoi prefect de poliţie. Nu l–am mai revăzut niciodată, nici măcar pentru a–i cere paşaport pentru străinătate, cu toată că îmi făgăduise că „nu va uita niciodată că am avut curajul şi mi–am riscat cariera, într–un proces pe care nici un avocat nu cuteza să–l accepte".»

Al doilea proces demn de menţionat?

«Al doilea proces a fost cu dublul paricid al lui Sile Constantinescu. Un student la Universitatea din Bucureşti, un depravat, şi–a măcelărit ambii părinţi, i–a băgat într–un butoi cu acid şi a încercat să–i dizolve. Tatăl lui Sile lucrase la C. F. R. şi strânsese ceva bani. Avea şi o casă frumoasă. Sile se încurcase cu o oarecare Ada Solomon şi, având nevoie de bani, voia să obţină moştenirea mai repede. Am fost angajat de rudele celor asasinaţi ca să–i reprezint. Interesul lor era nu numai ca ucigaşul să fie pedepsit, dar şi să piardă moştenirea. Pentru aceasta, nu

era suficient să dovedesc crima, ci şi faptul că fusese făcută de un om normal, nu de un iresponsabil, un nebun. Bineînţeles, m-am asociat cu maestrul Vasiliu-Cluj. El şi cu procurorul Benedict Stoenescu au avut grijă ca Sile să fie condamnt la muncă silnică pe viaţă. Pe atunci nu exista pedeapsa cu moartea. Eu m-am ocupat de metresa lui, de Ada Solomon, care a fost achitată. Am avut succes de presă în acest proces unic în analele Curţilor noastre. La un moment dat, inspirat, l-am deplâns pe Sile: «orfan de ambii părinţi prin mijloace proprii», iar pe Ada Solomon am caracterizat-o printr-un calambur care a făcut ocolul presei bucureştene. Ca să se justifice că nu avea nevoie de bani şi, deci, Sile nu a ucis pentru ea, Ada Solomon indica în depoziţiile ei o întreagă coloană de ofiţeri români cu care se culcase şi care - spunea ea - îi ofereau nu numai cadouri scumpe, ci şi bani îndeajuns. Cum ea îşi zicea Ada Solo, i-am sugerat să-şi schimbe numele: de ce Ada Solo? De ce nu Ada Duo, Ada Trio, Ada Pluso? Sala a râs, juraţii au râs şi ei şi au scris, dar Ada Solo n-a râs. M-a fulgerat cu o privire de fier, plină de ură ce nu făgăduia nimic bun: Ai să vezi tu!... Şi într-adevăr, am văzut...»

S-a răzbunat când i-a venit vremea?

«O să vezi! Procesul Sile mi-a adus mulţi bani, cu care mi-am plătit luxul unui automobil Ford de ocazie, ca şi o datorie a tatălui meu, salvând casa părintească.»

În ce epocă se petreceau toate aceste fapte şi procese?

«În timpul marii crize economice din 1929-1933. Tatăl meu, om inteligent şi plin de energie, la prima generaţie ce trecea de la opinci la ghete, a făcut o mare greşeală. Voind să extindă casa noastră de la Bran, a făcut un împrumut pe această proprietate şi n-a izbutit să-l plătească la vreme. Servindu-se de avocatul creditorului, a semnat un act nu de ipotecă, ci de vânzare cu pact de răscumpărare. Pledasem singur procesul tatălui meu şi am reuşit să dovedesc că era vorba nu de vânzare, ci de împrumut. El intra în legea conversiunii şi avea dreptul să plătească conform noii legi, în treizeci de ani. Am câştigat şi la prima instanţă, la Zărneşti, şi la Tribunalul de la Braşov. A fost cel mai greu proces al vieţii mele. Când am terminat pledoaria, la Braşov, tatăl meu a spus cu glas tare, în sala tribunalului, printre lacrimi: nu-i

nimic, dacă pierd procesul îmi rămâne băiatul! Mi–au dat şi mie lacrimile. Tribunalul a revenit după zece minute: câştigam procesul... În legătură cu acest proces, dau două precizări. Prima: frica, frica de moarte, pe care am avut–o în puşcăria de la Văcăreşti, în 1948, când deţinuţi de la Aiud mi–au spus că Sile Constantinescu ajunsese vătaf pe închisoare. Eram obsedat, zi şi noapte, ca nu cumva soarta să mă arunce în mâinile lui Sile şi să fiu trimis la Aiud!»

A doua precizare?

«Banală, rocambolescă, dar tragică în consecinţele ei. Este vorba de metresa lui Sile, de Ada Solo. Nu ştiu în ce măsură Ada Solo fusese comunistă înainte de legătura ei cu Sile Constantinescu. Faptul că avea preferinţe speciale pentru ofiţeri mă face să cred că se ocupa de spionaj. Asta gândesc acum, în retrospectivă. De asemenea, ştiu că amândoi au încercat să fugă în Rusia şi au fost arestaţi la frontieră. Ceea ce este cert: Ada Solomon a devenit initima Anei Pauker, la Văcăreşti, pe timpul cât fusese în detenţiune preventivă. După 23 august 1944, Ada Solomon a devenit o persoană importantă şi, dacă informaţia mea de acum câţiva ani e corectă, a jucat un rol determinant în epurarea mea din Barou, în martie 1948. Am toate motivele să cred că informaţia corespunde realităţii.

Bineînţeles, epurarea mea din Barou (în care intrasem căţărându–mă *prin spini şi bolovani*, ca să schimb întâia oară *sapa–n condei şi brazda–n călimară*, m–am decis să iau drumul exilului.»

Înţeleg că aţi profesat avocatura timp de paisprezece ani. Aţi avut şi relaţii amicale, sau numai relaţii profesionale cu avocaţii celebri din Baroul Ilfov?

«Firesc. Aparţineam clubului AMA (Asociaţia Magistraţilor şi Avocaţilor) şi ne întâlneam la Herăstrău, în afara câmpului profesional. Indiscutabil, cel mai mare avocat, unul din creierele strălucite ale Europei, a fost profesorul Istrate Micescu. L–am cunoscut bine. L–am invitat şi acasă la mine, la masă, şi m–a onorat cu prezenţa lui şi cu prietenia lui. Odată s–a nimerit la mine împreună cu Ionel Lugosianu, fostul ambasador la Roma şi ministru subsecretar la Externe, cu Savel Rădulescu,

colaboratorul cel mai apropiat al lui Nicolae Titulescu. Era prin 1947. Istrate Micescu fusese epurat din barou, era liber, noi, ceilalţi mai eram încă ocupaţi. Faptul nu ne-a împiedicat să rămânem la taifas, sub vraja extraordinară a maestrului Istrate Micescu, până la unu noaptea. Vorbeam despre toate, dar mai ales despre literatură şi poezie. Aveam un vin bun, adus de un client (într-un proces de sabotaj) de la Valea Călugărească. Ţin minte că Ionel Teodoreanu a golit aproape toată damigeana, singur. Deşi fratele său, Păstorel, se bucura de mai mare faimă în domeniul oenologic, adevăratul cunoscător – şi consumator – de vinuri era Ionel.

Maestul Micescu cunoştea pe dinafară sumedenie de versuri. Avea o memorie fenomenală şi citea tot ce i se părea mai de valoare. Recita, în ziua aceea, până şi versuri de Ion Barbu. Ne-a ţinut înşurubaţi pe scaune vreo două ore, reproducând schimbul de scrisori în versuri cu fosul lui secretar, Horică Cosmovici... Am pledat alături de el, l-am consultat în probleme de interes naţional. Fiind consilierul regelui, după 23 august 1944, Savel Rădulescu mă consulta în anumite chestiuni juridice. Eu le verificam, atunci când nu eram sigur, şi cu Istrate Micescu. Cu Savel Rădulescu am colaborat vreo opt ani, la Creditul Minier, unde devenisem avocat şi unde el era administrator-delegat. Ceva mai mult: când Savel (care m-a şi cununat) a fost numit preşedinte al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistiţiului, m-a silit să-i fiu consilier juridic. Am acceptat, dar am demisionat pe ziua de 6 martie 1945, când s-a instalat la putere guvernul Petru Groza. Savel era nu numai un diplomat de mare valoare, ci şi un om profund cinstit, un român integru, *un domn.*

Istrate Micescu, Savel Rădulescu, Ionel Lugosianu au murit nevinovaţi, în temniţele României sub ocupaţie străină.

Pe Istrate Micescu l-am mai văzut câteva minute la infermeria închisorii Văcăreşti. Un doctor mi-a facilitat această scurtă întrevedere. Micescu mă credea peste graniţă, mai ales că mă încurajase să plec şi să-mi fac datoria. Este înfiorător să vezi cum crema intelectualităţii româneşti a fost decimată fără milă de Stalin!»

Ce motiv s-a invocat la epurarea dumneavoastră din barou?

«Epurarea baroului a început imediat după intrarea ruşilor în ţară. Pătrăşcanu a făcut prima operaţie. Apoi au venit altele, de la caz la caz. Cum eu nu făcusem niciodată nici un fel de

politică, nu au avut nici un motiv să se lege de mine. În martie 1948, însă, toate înscrierile în barou au fost pur şi simplu anulate. Ca să mai practici avocatura, trebuia să faci cerere de reînscriere. Bineînţeles, cererea mea a fost respinsă, fără nici o motivare. Deciziile de admitere se luau de partid şi, cum v–am povestit, era aproape sigur că Ada Solo–Ada Solomon, prietena Anei Pauker, mi–a cerut capul.

Vă puteţi închipui tristeţea şi indignarea mea. Plecat de la opincă, fără bani, fără nume, fără relaţii, mi–am făurit singur o carieră, pe care am onorat–o şi am slujit–o cu credinţă. Îmi plăcea avocatura, simţeam vocaţie pentru ea. Timp de paisprezece ani ajunsesem nu numai să am o clientelă personală de prima mână, dar şi să fiu avocat al Creditului Minier, iar apoi consilier juridic la această mare societate. Eram avocat la Copşa Mică, la Societatea Philips şi la Industria Română de Petrol. Aveam toate motivele să–mi consider viitorul asigurat. Lăsasem în urmă povârnişul greutăţilor.

Cine n–ar fi reacţionat ca şi mine, în faţa acestei sfruntate nedreptăţi? Cine nu ar fi luat calea pribegei, pentru a lupta ca ţara lui să redevină independentă şi suverană? Numai un laş ar fi procedat altfel, şi eu nu sunt unul dintre aceştia. Eu am fost şi rămân un luptător. Am luptat la bară pentru dreptatea altora, trebuia să lupt pentru dreptatea mea şi a ţării mele.»

Deci, aţi luat calea pribegiei...

«Da. Drumul a fost lung, presărat de zece puşcării comuniste. Credinţa mea în libertate şi dreptate mi–a ajutat să înfrâng toate vicisitudinile. Până la urmă, am ajuns într–un lagăr de refugiaţi de lângă Gratz, în Austria. Era în primăvara lui 1949. Am să trec sumar peste această parte a vieţii mele, fiindcă altfel va trebui să scrii o carte întreagă, şi va fi tristă şi plictisitoare.

După vreo cinci luni petrecute la Salzburg, unde trăiam cu o sută de dolari oferiţi de unul din directorii lui Philips de la Viena (prieten de la Bucureşti), am plecat clandestin în Franţa. M–am prezentat la Prefectura din Paris şi acolo am aflat că, între timp, mi se aprobase viza franceză. Am spus adevărul: eram grăbit şi mă obişnuisem să trec clandestin frontierele, mai întâi Dunărea înot, apoi Drava. Rinul a fost mai uşor.

La Paris speram să găsesc ceva bani. Cumpărasem la Bucureşti plătind în lei, 4000 de lire sterline. Mi le oferise un prieten

avocat, ce avea un socru de origine franceză, la Paris. Cum ai văzut dumneata acele lire sterline, aşa le-am văzut şi eu! Ce puteam să fac? Să-l denunţ autorităţilor comuniste din ţară? Nu puteam să fac o asemenea mişelie, deşi ar fi meritat-o din plin. Acum se plimbă şi el pe bulevardele Parisului, dar niciodată nu m-a căutat să se explice ori să se scuze. Aveam o mică sumă de bani la un prieten din Geneva, un om corect şi generos, un bun român. Am trăit modest, la început, mâncând o dată pe zi, locuind – cum am spus – într-o cameră de student.

Între timp, am pregătit o serie de articole, le-am publicat şi am început să scriu cartea *Des Geôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito*. Ca să supravieţuiesc, am intrat într-o echipă de români care vindea vin cu sticla, din casă în casă. Nu mă pricepeam defel la vinuri, şi totuşi am învăţat repede meseria. Curând am ajuns unul din cei mai buni vânzători ai casei *Les ceps du Roi*. Mi-au dat şi o maşinuţă, ba am pus deoparte şi ceva gologani. La apariţia articolelor şi a cărţii am fost chemat la Ambasada Americană, mi s-au cerut douăzeci de volume cu autograf şi am fost întrebat dacă nu doresc să merg în Statele Unite. Am răspuns, bineînţeles, pozitiv, aşa că am fost sfătuit cum să întocmesc formalităţile şi să aştept.

În vara lui 1951 am primit viza de intrare. Era o viză specială, pentru un număr restrâns de refugiaţi. La acea dată, 1950–1951, politica guvernului Truman era să primească un număr anumit de exilaţi politici din fiecare ţară, şi căutau nu numai foşti miniştri sau membri ai partidelor politice, ci şi tineri neînregimentaţi afirmaţi în exil. Articolele, cartea mea, o serie de conferinţe ţinute la BBC, au jucat, fără îndoială, un rol decisiv în obţinerea vizei. Adaug că am fost primul român care a primit o asemenea viză şi a plecat la New York. Indiscutabil, a cântărit greu la acea vreme cuvântul generalului Rădescu, care m-a onorat scriindu-mi cu prilejul apariţiei cărţii mele. Mă vestea că m-a trecut şi pe mine pe lista înaintată Departamentului de Stat.

Am plecat la New York spre sfârşitul lui septembrie. Nu m-a condus la gară decât Nacu, care aflase de la gazda mea că voi părăsi Franţa. Nicu Herescu a ţinut să mă vadă, dar nu l-am lăsat să vină. La New York, în afară de Statuia Libertăţii, nu mă aştepta nimeni. Dar aveam vreo cinci mii de dolari, făcuţi din vânzarea vinului (vindeam clandestin, nu aveam permis de lucru) ceea ce era mult, asigurându-mi primele luni de existenţă. După vizitele de rigoare, mi s-a oferit să lucrez la Vocea Americii sau

la Free Europe. Crezând că acesta era postul nostru şi considerând că datoria mea era să stau alături de generalul Rădescu şi de Mihail Fărcăşanu, am optat pentru acesta din urmă. Eram o mână de oameni care scriam. În afară de Fărcăşanu, gazetar de mare talent şi om politic de valoare, restul eram improvizaţi. Învăţam la maturitate o meserie care cere şi vocaţie, şi experienţă. Dar consideram că, în felul acesta, ne facem datoria către ţară, şi o făceam cum puteam.

O dată cu schimbarea Administraţiei Truman, s-a schimbat şi atitudinea autorităţilor americane faţă de noi. Eisenhower nu voia să urmeze politica promisă de Partidul Republican. Ţările satelite aveau să fie abandonate, ca şi denunţarea acordurilor secrete ale lui Roosevelt. Generalul Rădescu urma să fie înlăturat, fiindcă ceruse preşedintelui Statelor Unite întemeierea uni comitet pentru lupta de eliberare. Ultimul prim-ministru legal al ţării a fost înlocuit cu un comitet Vişoianu-Cretzeanu, denunţat cu o vehemenţă rar întâlnită de bătrânul general, cât timp a fost în viaţă, dar şi după moarte, prin testament. CIA i-a cerut lui Mihail Fărcăşanu să intre în comitetul Vişoianu. El a refuzat, plecând de la postul pe care-l crease şi onorase prin munca şi credinţa sa românească. La câteva luni după acea, postul de radio s-a transferat la München, unde eu însumi am refuzat să mă duc.»

Aţi afirmat că generalul Rădescu a denunţat nu numai în viaţă, ci şi după moarte pe Constantin Vişoianu. Ce înţelegeţi prin aceasta?

«Să ne adresăm dosarelor unde am păstrat două documente ce vorbesc de la sine. Primul: o scrisoare adresată de generalul Rădescu preşedintelui Eisenhower, la câteva săptămâni înainte de tragicul lui sfârşit. Cred că a murit de dezgust şi de inimă rea! Iată pasajul care te interesează:

„Menţionez ca ilustraţie a acestei idei – scrie Nicolae Rădescu – faptul intervenţiei directe, în cursul anului trecut, a delegatului comitetului pentru o Europă Liberă, în chestiunea formării Comitetului Naţional Român. Instrumentând această problemă, fără o bază de principii şi fără o procedură obiectiv stabilită, acest delegat, animat desigur de cele mai bune intenţii, a renunţat la formula democratică a unei reprezentanţe largi şi a recurs la una limitată şi nereprezentativă, ajungând la o târguială individuală cu diverse persoane, presupuse că ar fi avut vocaţie să intre în

Comitet şi a mers până acolo, încât a recomandat el însuşi pe preşedinte, în persoana domnului Constantin Vişoianu. Acesta din urmă este însă pus sub acuzaţia, împreună cu asociatul său, domnul Cretzeanu, de a-şi fi însuşit pentru scopuri personale, bani publici, destinaţi exilaţilor români. Acest fapt a dus la un proces intentat domnilor de mai sus de către Liga Românilor Liberi, proces actualmente pendinte în faţa unui tribunal elveţian. Încercarea de a impune prin forţă un asemenea preşedinte pentru Comitetul Naţional Român, a produs evident o adâncă tulburare în cercurile româneşti. Ceea ce cerem noi, exilaţii, de la Excelenţa Voastră, este, prin urmare, o deciziune de principiu, luată în forma ce va fi socotit potrivită, care să stabilească tipul de organizare democratică a grupurilor de exilaţi şi procedura de constituire a acestor organizaţii.

În acelaşi timp este absolut indispensabil ca deciziunea luată să fie precedată de o verificare atentă a loialităţii şi valorii în lupta anticomunistă a celor chemaţi să participe la organizaţiile de mai sus.“

Aţi vorbit despre două documente. Care este cel de-al doilea?

«Testamentul politic al generalului Rădescu. Cred că ar fi bine să-l confruntăm cu realităţile ce au urmat şi să tragem concluziile ce se impun. De exemplu, să facem inventarul românilor ce se găseau alături de marele general, în lupta sa, când se afla în pragul morţii. Cei mai mulţi l-au trădat ca şobolanii, când vaporul începe să ia apă. Au trecut cu o grabă şi o neruşinare - aş numi-o mai degrabă sacrilegiu - de partea celui mai tânăr, ce câştigase încrederea serviciilor secrete americane. Iată şi pasajul cu pricina din Testamentul politic al lui Nicolae Rădescu:

„Testamentul meu politic n-ar fi complet fără a arăta serviciile loiale şi devotate aduse cauzei de compatrioţii mei din Statele Unite şi din alte părţi.

Prietenilor arătaţi mai jos, le las la fiecare în parte, amintirea mulţumirilor şi binecuvântării unui bătrân ostaş, împreună cu recunoştinţa trainică a fraţilor robiţi.

În Statele Unite mă adresez domnilor: Nicolae Baciu, Popescu-Botoşani, Ion Cârstoiu, Col. D. Ivanovici, Vasile Muşi, Barbu Niculescu, Dr. George Palade, Dr. Constantin Teodoru, Caius Văleanu şi Florin Zaharia.

În afara Statelor Unite mă adresez domnilor: Alexandru Busuioceanu, Horaţiu Comaniciu, Leontin Constantinescu, Vasile Dumitrescu, Mircea Eliade, Alexandru Frâncu, Adriana Georgescu, Eftimie Gherman, Alexandru Gregorian, Nicolae Herescu, Vintilă Horia, Gh. Emil Iliescu, Claudiu Isopescu, N. Manzatti, Traian Niţescu, Oreste Popescu, Gh. Răut şi Herwart Scheiner.»

Tabloul acestor nume săpate în marmură este impresionant. Poeţi, eseişti, prozatori, artişti, oameni de ştiinţă între care un premiu Nobel...

«Pentru un observator atent, lipsa unor nume este extrem de elocventă. Unii absenţi se pretindeau intimi colaboratori ai generalului şi primeau lunar bani grei de la el.

După cum vedeţi, evoc cu infinită tristeţe şi scârbă aceste dureroase momente din istoria exilului românesc. Adaug că aş dori să citesc într-o zi o istorie a exilului, realizată de un grup de români calificaţi, cu obiectivitate şi fără frică. Această istorie a exilului face parte din istoria tragică a neamului românesc.»

Ce alţi români cu scaun la cap aţi mai cunoscut la New York?

«I-am cunoscut pe mai toţi cei ce se aflau în acea vreme acolo. Cu unii am avut legături de prietenie, cu alţii nimic. Aş zice că l-am cunoscut destul de bine pe Grigore Gafencu. Am avut cu el şi un schimb de scrisori. La New York, am avut privilegiul să-l găsesc pe marele luptător patriot, prietenul meu de la şaptesprezece ani, inginerul Popescu-Botoşani, membru al Partidului Naţional Ţărănist. Îl şi apărasem într-un proces de epurare. I se reproşa că ceruse Numerus Clausus (epurare din Corpul Inginerilor). Ne regăsisem într-o puşcărie din Jugoslavia, la Kovacitza. De atunci am fost mereu împreună la Paris, la New York. Era unul dintre cei mai valoroşi oameni ce aveam în exil. Naţionalist dârz, om cinstit şi integru, s-a alăturat Ligii Românilor Liberi. După constituirea Comitetului Vişoianu, a părăsit scârbit şi îndurerat New Yorkul şi s-a întors la meseria lui, lucrând mai întâi la Uzinele Catepilar, apoi ocupând funcţia de profesor la Bridgeport în Connecticutt. A făcut parte din consiliul de fizică atomică al unor mari societăţi americane. A continuat să lupte pentru cauza românească prin scris şi conferinţe, prin organizarea

anuală a Congresului Limbii Române din Canada. S-a stins departe de Țară. Cineva, într-o bună zi, va trebui să scrie biografia spre cinstea lui și a neamului nostru.

Pe cine am mai cunoscut bine? Pe dr. Palade, Premiul Nobel, pe Barbu Niculescu, pe Ionel Perlea, pe Rică Georgescu, pe Virgil Stoicoiu, fostul colaborator al lui Titel Petrescu și alți câțiva.»

Ce-ați făcut după plecarea de la Free Europe?

«De toate, ca toți americanii, înainte de a-și găsi cărarea. Nu m-am apucat, așa cum ar fi trebuit, de meseria mea. Acum îmi pare rău. Îmi dau seama că aș fi reușit mai temeinic. Dar la acea dată tot mai speram să mă întorc în România liberă și independentă și nu voiam să încep ceva definitiv, care să mă fixeze. Mai întâi, am plecat în California. Timp de câteva luni am vândut mașini de ocazie la Ford. Am învățat multe trucuri și câștigam bine. Încurajat de prietenul meu Nicu Herescu, cu care eram în corespondență și de câțiva cunoscuți din New York, am revenit aici și Howard Horsch mi-a oferit o slujbă, în baroul din Wall Street. Am trecut imediat – și cu brio – examenul la Stock Exchange, ca să devin agent, și câteva luni am lucrat aici. Studiind conjunctura economică și realizând faptul că în construcții se pot face bani buni și repede, deoarece se ofereau credite substanțiale, am părăsit acel post și m-am apucat de o parcelare la Greenwich, la 60 km de New York. Era o muncă grea, optsprezece ore pe zi, șapte zile pe săptămână, dar am reușit. O întreagă secție urbană, 44 de case mari pe câte 5000 mp de pădure, s-au construit pe parcelarea mea. Trei străzi proiectate de mine și construite de mine. Am lucrat alături de muncitorii mei, am tăiat copacii cu lucrători negri, iar azi cartierul figurează pe harta acestei frumoase și importante metropole americane.

După ce-am făcut bani albi pentru zile negre (cu o minimă investiție), am trecut la remodernizări de case, tot la New York. Era o lege nouă ce permitea evacuarea chiriașilor, în vederea remodernizării structurale a vechilor clădiri, ce se ruinau. Am prins ultimul tren al acestei legi și cu credite de la bancă, am cumpărat și modernizat case. Primele noțiuni de modernizare le-am *ciupit* de la un măcelar, care renovase vreo zece clădiri până atunci. Am studiat planurile lui, am luat adresele lucrătorilor, furnizorilor, standardul materialelor, și m-am aruncat în vâltoare.

şi am izbutit. Am refăcut pe rând cinci case, le-am refinanţat la terminare cu ipoteci bune, am cumpărat altele cu aceşti bani şi cu sumele rezultate din chirii, iar venitul a făcut *boulle de neige*. Am depăşit dificultăţile financiare şi altele n-am mai avut. Tot ceea ce am încercat apoi a fost mai uşor, deoarece beneficiam de experienţă, de credite şi de banii iniţiali.

Aceasta este America. Dacă ai iniţiativă şi munceşti mai mult ca alţii, ajungi departe. Am început tăind copacii alături de muncitorii mei, cărând cărămidă pentru casele mele, în New York. M-a ajutat sănătatea. Nu am fost bolnav niciodată până azi.»

Cum v-aţi integrat vieţii politice şi sociale din New York?

«Întrebarea este complexă şi trebuie discutată în compartimente separate. Am cunsocut şi eu, ca şi alţi refugiaţi din ţările satelite, diverşi oameni politici americani. Nu am pretenţia că aş fi fost prieten cu ei, cum o au alţii. Le las acestor fanfaroni şi farseuri ai exilului românesc această exclusivitate. Ca om foarte influent la acea dată, l-am cunoscut pe senatorul Knowland, şeful majorităţii republicane în Senat, un om extrem de instruit, cu vederi clare asupra pericolului rus şi al comunismului internaţional, convins de necesitatea de a-i face faţă. Este mare păcat că n-a reuşit să ajungă preşedinte, după Eisenhower, fiindcă întreaga faţă a lumii ar fi fost schimbată. Ţin minte o conferinţă la care mă invitase şi pe care el o încheia astfel: „A ajuns un asasin, un comunist ca Hrusciov să fie invitat la Casa Albă şi să doarmă în patul lui Lincoln!“

Precizez că Eisenhower, schimbând radical politica Partidului Republican şi platforma pe temeiul căreia fusese ales, juca cazaciocul cu ruşii şi aplica o politică *de detente*, sau, mai exact, după expresia lui Bill Knowland, *de capitulare*. Opunându-se necontenit acestei politici prezidenţiale, senatorul Knowland a intrat în conflict cu Ike şi a pierdut şi şansele la preşedinţie, şi dreptul de a păstra postul de senator sau de guvernator. L-au mâncat. Păstrez cu mândrie şi pietate două scrisori de la el.

Am avut prilejul să-l cunosc şi pe senatorul de New York, Jacob Javitz. Aveam prieteni comuni, pe doamna şi domnul Hollender, care mă invitau la East Hampton, în Long Island, unde venea şi senatorul Javitz. Am fost invitat de câteva ori la masă cu el şi discutam uneori împreună, pe plajă. Era un bărbat instruit, foarte abil. La acea vreme prezida Comisia Militară. Cu

toate că-mi spunea Nick şi părea să aibă oarecare simpatie pentru mine, nu cred că am reuşit să-l interesez cu ideile mele. Când, într-un rând, pe plajă, vorbea despre necesitatea de a se mări numărul diviziilor OTAN-ului, pentru a se face faţă imensei armate ruse şi satelite, l-am întrebat dacă nu ar fi mai lesne să slăbească inamicul, detaşând ţările satelite din orbita şi controlul Moscovei, pentru a reduce cu 120 de milioane potenţialul militar, economic, ideologic şi tehnic al blocului sovietic. Senatorul m-a privit ca şi când aş fi spus o prostie. S-a uitat la mine, s-a uitat împrejur la ceilalţi şi mi-a răspuns: *Nick, how can you say, such silly things, you such an intelligent man?* Era senator republican (liberal) din New York, pe vremea preşedintelui Eisenhower.»

Americanii sunt prietenoşi, au casă deschisă şi, dacă ai timp, poţi trăi zi de zi trecând dintr-un *parti* la altul, natural, dacă ai reuşit să fii introdus într-o familie mai însemnată.

«Aşa e. După aceea nu mai scapi: trebuie să pui smokingul aproape în fiecare zi. Eu am făcut această primă experienţă, având norocul să intru într-o familie distinsă din colonia franceză, familia Fribourg, proprietara Societăţii Continental Grain şi a multor altora, ce controlează întregul comerţ de cereale al lumii. Modestia, prietenia şi simplicitatea cu care ne primeau în casa lor, sau felul în care ne trata Oncle Rene de pe Avenue 84 sunt de nedescris. Familia Fribourg era trecută în *Who's Who* ca posesoare a unei averi de trei sute de milioane de dolari, în 1953. Michel Fribourg, şeful dinastiei, era un bărbat frumos şi cu o distincţie naturală. Ne invita să-l tutuim, discuta cu noi de toate şi chiar nimicuri, ca şi când ar fi fost un modest avocat de provincie. Nimic din aroganţa bogătaşilor parveniţi. Aşa se vede adevărata nobleţe.

Bineînţeles, în casa lor am întâlnit importanţi oameni politici, financiari, artişti şi diplomaţi. Cum pe atunci eram celibatar şi, lucrând la Free Europe, aveam timp destul, eram invitat de două ori pe săptămână în casele lor, mai ales că jucam bridge şi eram considerat un partener redutabil.»

Mai jucaţi şi astăzi?

«Desigur. Nu numai că joc, dar am câştigat numeroase trofee şi premii internaţionale, chiar recent. La Saint Moritz unde merg regulat la schi, iarna, ca şi la Zermatt, am câştigat anul acesta

cupa turneului internaţional individual. Cu bridge-ul am avut lesne acces în societatea din New York. După prima invitaţie la familia Fribourg, au urmat altele şi altele. Să-ţi povestesc cum a decurs prima vizită, dar, pentru că are caracter anecdotic, sper să nu o pui în cartea dumitale.»

Nu făgăduiesc nimic!

«Sosesc punctual la opt fără un sfert, adică primul. Sunt prezentat pe rând celorlalţi invitaţi, care soseau treptat, la o masă de treizeci şi două de persoane: Mme et Mr Alphand, ambasadorul Franţei la Washington, Mme et le comte de Lagarde de Mexico, Mr Paul Renaud în trecere prin New York, Mme et Mr le Sieur, directorul lui Air France etc. etc., precum şi cunoscutul jurnalist francez Kerillis. După masă, la cafea, amfitrioana are nefasta idee de a mă scoate în evidenţă, cerându-mi să fac o mică expunere asupra situaţiei din România. Eram venit mai recent şi eram autorul unei cărţi. Am pronunţat câteva fraze arătând importanţa armatelor ruseşti în România. O controversă între Mr Le Sieur de la Air France, speciaist în aviaţie, Paul Renaud şi jurnalistul Kerillis mi-a închis gura pe toată seara. Deodată, Mme le Sieur, o fostă actriţă şi o femeie extrem de frumoasă şi simpatică, a impus tăcere, strigând:

Sieur: Taisez vous! Je voudrai poser une question a Mr Baciu.

Eu: S'il vous plait, Madame!

Sieur: Comment este que le russes baisent les femmes roumaines?

Eu: Oh, bine entendu Madame, par deriere, à la levrette.

Sieur: Mais pourquoi de cete maniere?

Eu: Pour qu'elle ne reconnaisent pas l'enemi, Madame!»

Aţi întors-o bine din condei!

«Un râs general, nemaipomenit, aplauze şi conferinţa s-a terminat. Am fost acceptat de întreaga asistenţă şi invitaţiile s-au făcut *boulle de neige*, încât nu le mai puteam face faţă. Am frecventat ani de zile pe Silvya şi Charles Gilman, proprietarii lui Continental Can, uriaşa societate americană. Am fost invitat la balul particular de la Hotelul San Regis, dat de cel mai bogat om al Canadei, Bronfman Senior, unde erau trei sute de invitaţi şi o sută de detectivi ce supravegheau bijuteriile doamnelor. Cred

că dacă muşcam pe una de ureche, rămâneam cu un diamant de puteam să mă retrag la pensie, cu venitul asigurat până în anul 2000.»

Dar n-aţi făcut-o!

«Pentru asta trebuie să ai vocaţie şi eu nu am avut-o. Am muncit din greu, mult mai mult decât mulţi dintre refugiaţii noştri. Nu am cerut nici unuia dintre aceşti oameni puternici şi bogaţi nici o slujbă, nici o scrisoare de recomandare, nici un telefon de garanţie la vreo bancă. Am reuşit singur, punându-mi piatră pe piatră pe scările mele. Mărturisind acest lucru, o fac cu mândrie, dar poate şi cu regret.»

Vă mai vedeţi cu prietenii de la New York?

«Mulţi au murit între timp, alţii au îmbătrânit. Desigur, am păstrat contacul cu câţiva, fiindcă le port o adâncă recunoştinţă pentru prietenia cu care m-au primit în casele lor. Când nu mai ai nici ţară, nici familie, un cunoscut, un prieten apar ca o binecuvântare.»

Cu ultima dumneavoastră carte, *Yalta şi crucificarea României* aţi repurtat un mare succes.

«Cartea aceasta este pentru mine un act de conştiinţă. Am ţinut să restabilesc, pentru istoria neamului românesc, anumite adevăruri falsificate sau necunoscute. Era datoria unui român să o facă. Unul din exil, care a beneficiat de acces la documentele arhivelor de primă mărime din lume. Un român independent din punct de vedere moral şi financiar, un om de curaj. Am fost adesea avertizat: cine încearcă să deschidă cutia Pandorei este un sinucigaş, săvârşeşte un salt de Kamikaze. Eu datoram neamului meu această carte şi sunt fericit că am putut-o face. Doresc din suflet, şi cu toată modestia, ca brazda trasă de mine să fie lărgită şi adâncită...»

În România, pătrunsă pe furiş, cartea dumneavoastră a săvârşit un puternic impact. Cunosc mulţi istorici, dar şi cititori de toate felurile, care ar plăti oricât ca să poată ajunge în posesia acestui volum. Observ că versiunea franceză şi engleză a *Yaltei* s-a bucurat

de o mai bună primire decât ediţia românească, scoasă pentru românii de peste hotare. Străinii sunt mai detaşaţi, mai obiectivi, poate mai puţin invidioşi şi sectari. Văd că aţi primit scrisori de la François Mitterad, de la Valéry Giscard d'Estaing, de la deputatul american Tom Corcoran etc. Asemenea manifestări sunt convins că vă umplu inima de bucurie.

«Vezi, domnule Filip, asemenea manifstări nu pot fi reduse doar la aspectul strict personal. Ele reprezintă înainte de toate un omagiu adus neamului românesc şi ţărilor robite prin ordinea de la Yalta. Mitterand, preşedintele Franţei, m-a onorat cu un răspuns personal. Valéry Giscard d'Estaing a găsit cartea „foarte interesantă", a făcut aprecieri afectuoase, calde. Venind din partea unui om cu reputaţia de a fi *froid*, aprecierile sale sunt o revelaţie. În ceea ce priveşte scrisoarea lui Tom Corcoran, deputatul american, ea prezintă o importanţă aparte, deoarece include şi o semnificaţie politică. Corcoran a găsit materialul cărţii mele *nou, important şi revelator*, extrem de util luptei pe care o duce el însuşi în Congresul american pentru dezrobirea popoarelor din Europa de răsărit, ajunse în orbita sovietică datorită *tragicelor greşeli* – prorpia sa expresie – săvârşite de marile puteri occidentale. El şi-a însuşit tema cărţii mele care se referă, natural, la greşelile lui Roosevelt şi Churchill.

Iată de ce am ţinut să public, indiferent de eforturile financiare, *L'Europe de l'Est trahie et vendu*, în franţuzeşte, la Paris, şi *Sell out to Stalin*, în englezeşte, la New York. De altfel, am bune motive să cred că această carte va apărea curând şi în alte limbi. În această ordine de idei, să vă citez lungul articol apărut in *Le Figaro* din 9 iulie 1984, în întregime consacrat cărţii mele. E o satisfacţie şi o recompensă, mai ales că articolul poartă semnătura marelui gazetar francez Jacques Guilleme Brulon, expertul redacţiei în problemele de politică externă. De ce opinia sa este importantă? Pentru că, până la apariţia cărţii mele, se pretindea – inclusiv *Le Figaro* – că Roosevelt şi Churchill nu au consimţit niciodată, şi în nici un fel, la cedarea Europei de răsărit. Că ocuparea şi comunizarea ei a fost opera abuzivă a lui Stalin, care şi-a impus prin forţă militară dictatul, contra voinţei celor doi. Prin articolul menţionat, se acceptă fără rezerve că Europa de răsărit a fost cedată conştient, voit şi premeditat lui Stalin, de Roosevelt şi Churchill. Sunt greşeli tragice, plătite cu lacrimi şi sânge de popoarele subjugate. Dar sunt greşeli politice şi mai tragice, care

ameninţă temeliile întregului Occident şi ale Lumii Libere. Cărţile mele au ţinut să informeze, să documenteze, să tragă semnalul de alarmă, ceea ce, subliniez, reprezintă în primul rând un act de conştiinţă...

De pe muntele Esterel, soarele îşi aşterne evantaiul de raze pe imensitatea albastră a Mediteranei. La orizont au apărut două crucişătoare americane. Navele de război intră în rada portului Cannes pentru a marca prin prezenţa lor sărbătoarea naţională a Statelor Unite, ziua de 4 iulie. La aceste festivităţi navale, N. Baciu este întotdeauna invitat din timp. Aşadar, şi de data aceasta el va păşi pe puntea fierbinte a navelor americane, ca un cetăţean al Lumii, dar şi ca purtător de cuvânt al unei ţări care ţine să-şi câştige drepturile prin voci care vin din adâncul timpului şi de pretutindeni.

Capitolul 36

PRO DOMO? NU! PRO PATRIA!

Cititorul nu trebuie să considere acest capitol ca un act lipsit de modestie din partea autorului. În cele ce urmează, autorul nu face decât să raporteze, cu tristețe și umilință, o parte din activitatea sa în lupta românilor din exil pentru dezrobirea neamului românesc.

Dacă rezultatele nu au fost la înălțimea suferințelor, curajului și speranțelor celor din țară, nu e mai puțin adevărat că mulți, foarte mulți, dintre frații noștri din pribegie au luptat cum au putut și au încercat să-și facă datoria acolo unde i-a aruncat soarta nemiloasă. Neavând nici o pretenție de scriitor, așa cum am scris-o în prefața primei mele cărți, *Des geôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito*, publicată la Paris în 1950, eu am considerat cărțile, articolele și conferințele mele, instrumente de luptă, arme, în marea noastră bătălie. Când m-am decis să scriu adevărul asupra cedării Europei de răsărit rușilor, știam ce mă așteaptă.

A pune în discuție publică în scris tragicele greșeli făcute de Churchill și Roosevelt în cursul celui de-al doilea război mondial era să cobori singur și dezbrăcat în cușca leilor. Și totuși am făcut-o, fiindcă pentru mine publicarea acestei cărți era înainte de toate un act de conștiință, un act de conștiință românească. Adevărul istoric - falsificat - trebuia restabilit. Greșelile lui Churchill și ale lui Roosevelt trebuiau denunțate. Fiindcă, devenind dumnezei în timpul și din cauza războiului, ei au călcat principiile morale care stau la fundamentele vieții democratice a popoarelor britanic și american. Ei au făcut „aranjamentele" cu Stalin pentru acordare de zone de influență sovietică în Europa de răsărit, fără cunoștința, fără consimțământul poporului american și fără respectarea legilor și constituțiilor respective. Aceste lucruri trebuiau denunțate, fiindcă „istoricii" oficiali au falsificat adevărul, au mințit. Ceva mai grav, prin tragicele lor greșeli, Churchill și Roosevelt au pus în pericol însăși existența Marii Britanii și a Statelor Unite. Prin greșelile lor, cei doi au promovat Rusia la

rangul de mare putere, au rupt echilibrul mondial de forțe (ca să nu mai vorbim de cel european), amenințând de moarte securitatea țărilor pe care le-au condus și întregul Occident. Aceste greșeli trebuiau denunțate, cu atât mai mult, cu cât, pe lângă „naivitate", „romantism" sau cinism, o mare doză de trădare a influențat direct sau indirect deciziile lor greșite. Cineva trebuia să denunțe aceste greșeli și să coboare în arena leilor. Și eu am făcut-o ca un act de conștiință. Un act de conștiință românească.

Câțiva compatrioți din exil au criticat vehement cartea, cu argumente superficiale, vulgare, lipsite de orice elementară decență, ca să nu mai vorbesc de o ținută românească. Au încercat să insinueze că această carte este „antioccidentală", antibritanică și antiamericană. Cele ce urmează nu se adresează acestor critici (totdeauna corosivi pentru altă activitate decât a lor), ci masei de români din exil, care au primit cartea cu interes, cu mirare, dar cu demnitate. Cele ce urmează se adresează mai ales neamului românesc, când, mâine, el ne va cere socoteală de ce am făcut în exilul nostru pentru a încerca să rupem lanțurile sclaviei.

Scrisorile și articolele de presă, privitoare la cartea mea, dovedesc cu prisosință că ea a fost bine primită de marile personalități la care ea a fost trimisă, cât și de presă. Destinată celor ce au în mână soarta României, cartea a fost trimisă acestora. Să vedem cum au primit-o. Mulțumirile și aprecierile lor să le interpretăm cu toții ca acte de simpatie pentru poporul român încătușat. Autorul se retrage cu pietate în spatele cortinei de suferință a neamului.

Să începem cu ediția engleză a cărții, apărută în 1984, La New York, sub titlul *Sell-out to Stalin. The tragic errors of Churchill and Roosevelt. The Untold Story.*

Această carte, cu un titlu nu numai sugestiv, dar și provocator, a fost trimisă de autor la 60 de mari personalități politice ale Statelor Unite. Fiindcă – în primul rând – de ele depinde soarta României. Absolut toate aceste personalități au mulțumit autorului în scrisori autografe. Autorul consideră că, procedând astfel, aceste personalități au manifestat atât simpatia lor pentru cauza poporului român, cât și aceea pentru tezele tratate de autor în cartea sa. Dintre aceste 60 de scrisori, voi prezenta în paginile ce urmează câteva.

Să începem cu scrisoarea adresată de mine președintelui Statelor Unite, Ronald Reagan, și răspunsul acestuia. Volumul

trimis preşedintelui de către autor (cetăţean american din 1957) avea următoarea dedicaţie şi era trimis cu scrisoarea de mai jos:

„To Mr. Ronald Reagan, the President of the United States, with great respect, admiration and gratitude, for his struggle for freedom, democracy and the right of self-determination".

424 East 77th Street
New York, New York 10021
November 17 th, 1984

The Hon. Ronald Reagan
President of the United States
The White House
Washington, D.C.

Dear Mr. President :

I would like to congratulate the American People for their wisdom in electing you to a second term of office. I pray to God that he grant you the health and strength to accomplish the moral and material rearmament of America.

In all humility and as an act of gratitude, for your struggle to preserve freedom, democracy and justice, I am sending you the enclosed copy of my book, concerning some aspects of the tragedy of Yalta.

Sell Out To Stalin, provides, I think, some new insights into this issue, and throws additional light as to why the war was won, but the peace was lost.

The so called "Yalta Agreements" were made without the consent or the knowledge of the great and generous American People ; against their moral principles, and what is worse, contrary to their vital interests.

Besides the human injustice of these Agreements, which condemned the entire of Eastern Europe to Russian tyranny, these "arragements" constituted a tragic political error.

The balance of power in the world was broken in favor of the Soviet Union ; no lasting peace, or the survival of the Free World, can be achieved without the correction of these tragic political errors. This is why our country must be strong.

God Bless America

God Bless You, Mr. President

With the Highest Esteem,

Yours very respectfully,

N. BACIU

În traducere românească:

„Domnului Ronald Reagan, preşedintele Statelor Unite, cu profund respect, admiraţie şi gratitudine, pentru lupta sa pentru libertate, democraţie şi dreptul la autodeterminare".

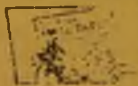
Iată acum scrisoarea autorului, în traducere:

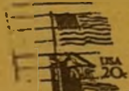
Prea stimate Domnule Preşedinte,

Permiteţi-mi mai întâi să felicit poporul american pentru înţelepciunea de a vă alege preşedinte pentru a doua oară. Mă

THE WHITE HOUSE

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10021

Your warm message and kind gesture of friendship are deeply appreciated. Thank you very much for remembering me in such a special way. With my best wishes,

Ronald Reagan

rog lui Dumnezeu ca să vă dea sănătate şi tăria de a termina reînarmarea morală şi materială a Americii pe care aţi început-o. Cu profundă umilinţă şi ca un gest de adâncă recunoştinţă pentru lupta dumneavoastră în păstrarea libertăţii, democraţiei şi justiţiei, vă trimit alăturat un exemplar dintr-o carte a mea privind unele aspecte ale tragediei de la Yalta.

Sell-out to Stalin aduce – cred eu – noi elemente asupra acestei probleme şi aruncă o nouă lumină asupra întrebării de ce războiul a fost câştigat, dar pacea a fost pierdută. Aşa-zisele „Acorduri de la Yalta" au fost făcute fără consimţământul sau cunoştinţa marelui şi generosului popor american, contra principiilor lui morale şi, ceea ce este mai grav, contrare intereselor

TOM CORCORAN

Congress of the United States
House of Representatives
Washington, D.C. 20515

June 4, 1984

Mr. Nicolas Baciu
Palais du Rond Point
3, Rond-Point Duboys-d'Angers
06400 Cannes
France

Dear Mr. Baciu:

Thank you very much for your recent correspondence and the enclosed copy of your book entitled <u>Sell-out to Stalin</u>. I appreciate your thoughtful gesture as well as your kind words concerning my efforts in Congress to renounce the Yalta Executive Agreement.

Like you, I feel that the signing of these agreements at Yalta in 1945 by President Roosevelt and Prime Minister Churchill was a tragic error. The heavy toll of suffering that resulted in central and eastern Europe continues today.

I find that your book provides some fascinating new insights into this issue. I am certain it will prove useful to me in my continuing representation of the captive nation cause in Congress.

Again, thank you for contacting me. Please continue to do so.

Sincerely,

Tom Corcoran
Representative in Congress

sale vitale. În afara nedreptăţii umane a acestor „aranjamente", care condamnă întreaga Europă de est tiraniei ruseşti, ele constituie o tragică eroare politică.

Echilibrul mondial de forţe a fost rupt în favoarea Uniunii Sovietice. Nici o pace durablă sau supravieţuirea Lumii Libere nu pot fi asigurate fără îndreptarea acestor tragice greşeli politice. De aceea ţara noastră trebuie să fie puternică şi înarmată.

Dumnezeu să binecuvânteze America!

Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnule preşedinte!

Cu cea mai profundă stimă, al dumneavoastră respectuos,

N. Baciu

Iată acum lista personalităţilor americane, cărora le-a fost trimisă cu autograf şi o scrisoare *Sell-Out to Stalin* şi la care toţi

No. 161—Part IV

Vol. 129 WASHINGTON, FRIDAY, NOVEMBER 18, 1983 No. 161

Congressional Record

CORCORAN BILL RENOUNCES YALTA

HON. TOM CORCORAN
OF ILLINOIS
IN THE HOUSE OF REPRESENTATIVES
Friday, November 18, 1983

● Mr. CORCORAN. Mr. Speaker, since World War II, Europe, the United States, and in fact the entire world has been haunted by Yalta and the spirit of this 1945 executive agreement. Yalta and other agreements signed by representatives of the United States during and shortly after World War II did not bring about peace and security for the rest of the world, but rather became a source of permanent unbalance and tension. Nor did these agreements serve as the final satisfaction of Soviet claims, but instead as a springboard for further Soviet expansion which has since spread over virtually all continents.

Yalta and other agreements were signed without the consent of representatives from numerous countries whose fate was being decided. In this sense the agreements were signed in clear violation of the Atlantic Charter and the principles on which our Nation was founded. Yet we signed such cynical agreements with the Soviet Union at the expense of Poland and several other countries, resulting in mass murder and the enslavement of hundreds of millions of people. That is why to this day, for millions around the world, Yalta still serves as a symbol of our betrayal of loyal allies. This problem will not disappear until we show the courage to deal with it.

I can assure you that while the people of central and eastern Europe appreciate our words of solidarity, they often wonder about our sincerity. If indeed our expressed words of solidarity are sincere, they wonder why the Western World has not yet renounced Yalta after 38 years. That is why Polish-Americans and other captive-nation-Americans are perhaps more vocal about Yalta now than at anytime before. Yalta is also associated with a sellout by the American people in general.

At present I am being flooded with petitions from all over the country asking the Congress to deal with the issue of Yalta. Mr. Speaker, the spirit of Yalta will continue to haunt us and much of the world until we clear the air regarding it.

At the request of tens of thousands of people representing the desires of millions here in the United States and around the world, I am today introducing legislation calling for the formal renunciation of the 1945 Yalta executive agreement.

With the passage of such a resolution, we will have shown the world that we as a nation are courageous enough to admit past mistakes. At the same time, we will be sending a message to people enslaved under Soviet totalitarianism that the United States has not forgotten about them, and that the United States continues to stand for the principles of freedom and independence for all. By renouncing Yalta, we will leave no question as to the sincerity of our expressed solidarity with the peoples of central and eastern Europe, even while they are temporarily held captive by the Soviet system of government.

There should be no objections to renouncing Yalta, especially when considering that this agreement was clearly violated with regard to the few positive aspects of the agreement, such as the guarantee of free elections. In fact, the agreement was never honored by the Soviet Union.

I sincerely hope that we will not keep the freedom-loving people of the world waiting much longer, and that the Members of this Congress from both parties will join in expressing our unity with all captive nations of the world by supporting this resolution.●

au mulţumit prin scrisori autentice. De reţinut că în statele Unite, Senatul se ocupă în primul rând de problemele legate de politica externă.

Senatori:

Jeremiah Denton	Rudy Boschwitz
F. H. Murkowski	Thad Cochran
Ted Stevens	John Denforth

GORDON J HUMPHREY
NEW HAMPSHIRE

United States Senate
WASHINGTON, D. C. 20510

November 28, 1984

Dear Mr. Baciu:

Thank you for sending me an autographed copy of your book entitled, Sell-Out to Stalin, The Tragic Errors of Churchill and Roosevelt.

During the years in questions, their ofreign policy left much to be desired, and you certainly are in a position to speak out with authority on this subject. Your book will be a valuable addition to my office library.

With warmest regards, I am

Sincerely yours,

Gordon Humphrey

Gordon J. Humphrey, USS

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10021

Barry Goldwater	Don Nickles
Pete Wilson	Mark Andrews
W. L. Armstrong	Bob Packwood
L. P. Weicker Jr.	Arlen Specter
William Roth v. Jr.	John Heinz
Paula Hawkins	John H. Chafee
Mack Mattingly	Strom Thurmond
Steven D. Symms	James Abdont
James A. McClure	Larry Pressler
Dan Qauyle	Phil Gramm

HOUSE OF REPRESENTATIVES
WASHINGTON, D. C. 20515

PHIL GRAMM
TEXAS

November 20, 1984

Dear Mr. Baciu:

Thank you for your recent letter and for sending a copy of your latest book, Sell-Out to Stalin.

I am most grateful for the personal inscription and look forward to reading the full text soon. Your direct experience with communism is true testament to the inhumanity such systems breed; the fact that you have been writing about such a system is testament to your courage and concern for the future of mankind.

Please let me know if I can be of service to you.

Yours respectfully,

PHIL GRAMM
Member of Congress

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York 21, New York

"Not printed or mailed at government expense"

Richard G. Lugar
Paul Laxalt
Chick Hecht
Warren Rudman
G. J. Humphrey
Jake Garn
Robert T. Stafford
Paul S. Tribble Jr.
John W. Warner
Slade Gorton

MARK O. HATFIELD
OREGON

United States Senate
WASHINGTON, D.C. 20510

January 15, 1985

Dear Mr. Baciu:

Your personal experiences in Eastern Europe are now shared with all readers of your latest book, and I appreciate the copy you sent me. The work raises several disturbing questions, and I know you have put a great deal of research into the pages. I am looking forward to reading your thesis more closely.

Again, thank you, and best wishes.

Sincerely,

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10021

BOB DOLE
UNITED STATES SENATE

November 21, 1984

Dear Mr. Baciu:

I sincerely appreciate your forwarding me a copy of your new book, Sell-Out to Stalin. While I have not had the opportunity to read it in its entirety, I have found parts of it to be most interesting and certainly thought-provoking.

As Co-chairman of the Helsinki Commission, I have a special interest in the affairs of Western Europe--especially as they relate to the rights of individuals.

Again, my sincere thanks for your book. With best wishes.

Sincerely yours,

BOB DOLE
United States Senate

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10021

NICOLAS BACIU

L'Europe de l'Est trahie et vendue

LES ERREURS TRAGIQUES
DE CHURCHILL ET ROOSEVELT

LES DOCUMENTS SECRETS ACCUSENT

LA PENSEE UNIVERSELLE

ORRIN G. HATCH

United States Senate
WASHINGTON, D.C. 20510

COMMITTEES:
LABOR AND HUMAN RESOURCES
JUDICIARY
SMALL BUSINESS
BUDGET
AGRICULTURE
OFFICE OF TECHNOLOGY ASSESSMENT

November 28, 1984

Mr. Nicholas Baciu
424 East 77th Street
New York, New York 10021

Dear Mr. Baciu:

Thank you for sending me your book, Sell-out to Stalin: The Tragic Errors of Churchill and Roosevelt -- The Untold Story. It is both very interesting and informative. I sincerely appreciate your thoughtfulness and am delighted to add this fine book to my collection.

Sincerely,

Orrin G. Hatch
Orrin G. Hatch
United States Senator

OGH:yy

Pete V. Domenici	Daniel J. Evans
A. M. D'Amato	R. W. Kasten Jr.
John P. East	Malcom Wallop
Jesse Helms	Allen K. Simpson
N.•L. Kassebaum	Jack Kemp – deputat
Bob Dole	Jean J. Kirkpatrick –
A. M. McConnal	ambasadoare a Statelor unite
William S. Cohen	
C. McC. Mathias Jr.	William Buckley – „RFE" etc.
D. F. Durenberger	

Toate aceste scrisori, împreună cu dosarul documentelor la care se referă cărțile mele, vor fi lăsate în păstrare, pentru a fi depuse în ziua de mâine a României, la Arhivele Naționale.

Și o scrisoare de la Înaltul și Preacuviosul Episcop Valerian Trifa:

THE ROMANIAN ORTHODOX EPISCOPATE OF AMERICA

2522 GREY TOWER ROAD · JACKSON, MICHIGAN 49201, U.S.A. • TELEPHONE (517) 522-4800

OFFICE OF THE BISHOP

[illegible] VALERIAN D. TRIFA

11 Iulie, 1984

Iubite domnule Baciu,

Primind volumul „Sell-Out to Stalin", îmi dau seama de ce a fost privit aşa de bine în comunitatea română din Exil.

Felicitări şi mulţumiri cu tot binele

† Valerian

Redau mai jos scrisoarea domnului preşedinte al Republicii Franţa, François Mitterand, şi pe aceea a fostului preşedinte, dl. Valéry Giscard d'Estaing, care într–un elan de generozitate exprimă autorului o apreciere şi o simpatie, cu siguranţă, destinate poporului român.

LE PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE

Cher Monsieur,

J'ai été très sensible à l'envoi que vous avez bien voulu me faire de votre livre "l'Europe de l'Est trahie et vendue" et je vous en remercie.

Je vous prie de croire à l'expression de mes meilleurs sentiments.

François Mitterrand

PARIS, le 5 Juin 1984

VALÉRY GISCARD D'ESTAING

Cher Monsieur,

Je vous remercie de l'envoi de votre livre "L'Europe de l'Est trahie et vendue".

Votre ouvrage m'a beaucoup intéressé, et la tension qui transparait dans ce récit historique est aisément compréhensible. Elle ne peut que susciter la sympathie du lecteur.

J'ai été très sensible à la courtoisie de votre geste, et je vous prie de croire, Cher Monsieur, à l'expression de mes sentiments les meilleurs,

et à celle de ma très cordiale considération.

V. Giscard d'Estaing

HINDENBURGSTRA
8134 PÖCKING B. STARN
OBERBAY

le 18 février 19

TELEFON 08157

Cher Monsieur Baciu,

Votre excellent livre "L'Europe de l'Est trahie et vendue" vient de m'arriver à l'instant. Malheureusement il est chez nous au moment où la séance plénière de cette semaine vient d'être suspendue. Je ne pourrai donc procéder à la distribution que le mois prochain. Cela ne fera d'ailleurs pas de grande différence, car certainement on reparlera de Yalta.

En ce qui concerne la question de Yalta nous avons réussi à passer ici contre la résistance de la gauche et de l'extrême gauche une résolution très claire qui rappelle Yalta et le droit des peuples de derrière la ligne qui fut tracée en 1945. Votre livre certainement aidera à attirer en plus l'attention des parlementaires sur nos droits légitimes.

Veuillez croire, cher Monsieur Baciu, à mes sentiments les plus distingués

Otto

OTTO DE HABSBOURG

D'une guerre l'autre ou la fin d'un monde

FIGARO 9/10 Juin 1984

PAR JACQUES GUILLEMÉ BRULON

IL ne s'agit pas de réécrire l'histoire du dernier conflit mondial. Les centaines de livres et de Mémoires publiés depuis le 8 mai 1945 par les acteurs officiels du drame et les spécialistes y suffisent amplement. Ce qui nous semble, en revanche, utile et instructif consiste à s'efforcer de dégager la réalité des événements intervenus entre 1939 et 1945 de leur inévitable gangue mythique ou légendaire.

Un ouvrage récemment publié par Nicolas Baciu, « L'Europe de l'Est trahie et vendue » (1), nous a permis de nous guider dans les méandres et les marécages où évoluèrent à cette époque les diplomaties anglo-saxonnes et soviétique. L'auteur, [illegible] de Roosevelt, qui devait réussir, dans les années 50, à gagner l'Ouest, après avoir passé dix ans dans les prisons communistes, a effectué là un travail de bénédictin qui éclaire nombre de situations sous un jour inattendu. Il s'est immergé pendant des mois dans les archives politiques et militaires de Londres et de Washington où il a découvert parmi les documents ultra-secrets, déclassés il y a peu, des pièces inédites dont certaines se révèlent [illegible].

Appartenant à l'une de ces nations de l'Est européen qui furent sans coup férir transférées des griffes de l'Allemagne nationale socialiste à celles de l'U.R.S.S., Nicolas Baciu n'a pas épargné sa peine pour donner à ses recherches une ampleur quasi exhaustive. S'il a naturellement accordé une attention toute spéciale au sort de sa Roumanie natale, l'auteur a réussi à élever le débat en brossant un tableau général du sort qui fut réservé, il y a quarante ans, à l'ensemble des pays désormais situés de l'autre côté du rideau de fer.

D'innombrables tractations

Il n'a pu établir un tel constat qu'en remontant à des sources essentielles et difficilement réfutables : c'est-à-dire aux écrits comme aux faits et gestes des principaux protagonistes britanniques, américains et soviétiques de cette fantastique aventure. Pour lui, la cause est entendue, les accords de Yalta — en attendant le sinistre point d'orgue du traité d'Helsinki en 1975 — furent le résultat d'innombrables tractations secrètes, orales ou écrites, qui se succédèrent entre Anglo-Saxons et Soviétiques, dans la période qui s'étend de juillet 1941 à février 1945.

La variété et le caractère indiscutable des pièces versées au dossier ne sauraient qu'impressionner les plus sceptiques. Dès la première visite d'Anthony Eden à Moscou, en décembre 1941, Staline pose ses conditions à une alliance avec la Grande-Bretagne. L'ancien ministre britannique des Affaires étrangères le confie volontiers dans son livre intitulé « The Reckoning » où l'on peut notamment lire, page [illegible] : « Les idées des Soviétiques étaient très nettement établies et ne changèrent pas au cours des [illegible]. Staline proposa une expansion polonaise à l'ouest aux dépens de l'Allemagne. Il exigea que la *Russie retrouve ses frontières de 1941 avec la Finlande et la Roumanie, ainsi que l'annexion des Etats baltes... La ligne Curzon serait la frontière russo-polonaise... Staline demanda encore des bases militaires en Finlande et en Pologne et la garantie de libre utilisation, par la flotte russe, de la Baltique en direction de la mer du Nord et de l'océan Atlantique.* »

Point n'est besoin de souligner l'humour particulier du dictateur soviétique, qui présentait d'intrépides exigences à l'heure où ses forces [illegible] sous les coups de boutoir de la Wehrmacht. Aussi n'est-il pas [illegible] de constater que ces exigences allaient grandir au fur et à mesure que l'armée rouge [illegible] sur le terrain. Celles-ci, au demeurant, [illegible] avaient été admises par Anthony Eden en avril-mai 1943 — c'est-à-dire avant Stalingrad — et [illegible] par le ministre britannique des Affaires étrangères le 25 octobre 1943, en présence de Cordell Hull, Molotov et Staline.

L'Europe de l'Est bradée

Mais il y a, si l'on ose dire, beaucoup mieux. Dans une lettre adressée, le 20 février 1943, à Zabrowsky, importante personnalité du [illegible] alors en visite à Moscou, Franklin D. Roosevelt acceptait froidement le principe du contrôle par l'U.R.S.S. sur toute l'Europe orientale. Après avoir indiqué que l'Union soviétique [illegible] de vote dans la réorganisation du monde [illegible] le président américain [illegible] textuellement ceci : « ... On donnera en outre à l'U.R.S.S. un port en Méditerranée... [illegible] la Finlande et la [illegible] en général ; nous exigerons de la Pologne une attitude raisonnable faite de compréhension et de compromis. Il reste à Staline un vaste champ d'expansion dans les petits pays d'Europe orientale... »

Deux ans donc avant la conférence de Yalta, Roosevelt bradait l'Europe de l'Est et les Balkans au tsar rouge du Kremlin. D'après la relation qu'allait en faire Charles Bohlen, qui fut leur interprète, l'hôte de la Maison-Blanche révéla à l'occasion des entretiens de Téhéran, en novembre de la même année, qu'il se soumettait sans discuter aux revendications territoriales de Staline. Comble du cynisme, Roosevelt exprimait « sa conviction » que, consultées, les populations des Etats baltes « voteraient avec plaisir leur rattachement à l'U.R.S.S. ». Et il suggérait à son compère de lui renvoyer l'ascenseur en ajoutant que « Staline aurait extrêmement utile à sa réélection s'il voulait bien faire une déclaration publique concernant des élections libres dans les territoires annexés » (2).

Est-il besoin de rappeler que les revendications territoriales acceptées par le président américain étaient identiques à celles que Molotov avait formulées, le 13 novembre 1940, pour prix d'un traité d'alliance germano-soviétique, revendications qui avaient provoqué la fureur de Hitler et entraîné sa décision — pour [illegible] — d'entamer la campagne de Russie l'année suivante.

Nicolas Baciu s'indigne de l'étrange comportement de Roosevelt et souligne qu'avant Yalta, et avant même la signature d'un éventuel traité de paix, les Etats de l'Europe orientale et des Balkans avaient été « vendus et trahis » par les Anglo-Saxons. Il s'étonne d'ailleurs, plutôt, du manque de sens stratégique, et de bon sens tout court, manifesté par Roosevelt et Churchill qui créaient de la sorte les conditions idéales pour le déclenchement d'une troisième guerre mondiale, que de l'[illegible] du maître du Kremlin.

Pierre le Grand

[illegible]

Dans cette perspective, Nicolas Baciu [illegible] du testament politique de Pierre le Grand. Dans ce texte, le créateur de l'empire russe recommande entre autres à ses successeurs d'être en guerre permanente avec l'Europe. De [illegible] la discorde en Pologne. D'étendre le territoire national aux dépens de la Suède. De gagner sans cesse des territoires vers le nord, vers les rivages de la Baltique, et vers le sud, en direction de la mer Noire. De se rapprocher le plus possible de Constantinople et des Indes. « Qui sera maître de ces régions sera maître du monde », [illegible] la Turquie et la Perse dans le [illegible]. De faire de la Grèce, de la Hongrie et de la Pologne une [illegible] pour la Russie. [illegible] : « Tout cela est possible. L'Europe doit être dominée. »

[illegible] Toute vraisemblable », qu'on dispute de son caractère [illegible], il pèche par optimisme. Car, s'il est par lui-même révélateur, ce testament impérial a gagné en efficacité destructrice depuis que les ingrédients puissants du marxisme-léninisme et de l'internationalisme prolétarien ont fait éclater le « corset » européen et moyen-oriental [illegible] lequel Pierre-le Grand « enfermait » la Russie pour lui assigner les [illegible].

[illegible] Nicolas Baciu, une guerre [illegible] la Pologne de la servitude. Aussi cette guerre [illegible] le sort de quelque trente millions d'hommes. Aussi, au bout de ce conflit, cent vingt millions d'Européens, Polonais en tête, se trouvent-ils abandonnés au bon plaisir de « l'allié » soviétique.

L'auteur n'a décidément pas tort quand il estime que davantage qu'un paradoxe, qu'une douloureuse ironie du sort, il y a là une déraison, et un renoncement porteur des germes des guerres locales qui n'ont cessé de se multiplier, faisant d'ores et déjà plus de douze millions de nouveaux morts depuis 1945, au risque de nous jeter, demain peut-être, dans la catastrophe majeure que serait un troisième conflit mondial.

J. G.-B.

(1) [illegible] de la Pensée universelle.
(2) L'élection présidentielle américaine [illegible].

LE BRADAGE DE L'EUROPE DE L'EST

Yalta 1945 : une tragédie

Le fait de la semaine
par Stéphane Sieber et Jean-Louis Kaller

NICOLAS BACIU

L'Europe de l'Est trahie et vendue

LES ERREURS TRAGIQUES
DE CHURCHILL ET ROOSEVELT

LES DOCUMENTS SECRETS ACCUSENT

PAR QUI ? OU ? QUAND ET COMMENT L'EUROPE DE L'EST FUT-ELLE VENDUE A STALINE ?

Le réquisitoire de l'auteur, ainsi que son verdict sont implacables et sans appel.

CETTE VENTE FUT EFFECTUEE AVEC PREMEDITATION PAR CHURCHILL ET ROOSEVELT

La variété et le caractère indiscutable des pièces versées au dossier ne sauraient qu'impressioner les plus sceptiques.

Le Figaro.

Un livre qui dissipe les légendes et fait tomber le mythe des héros vénérés.

La Montagne.

D'autres aspects du bradage accompli, en 1945, à Yalta.

Le Matin, (de Lausanne)

Un document sensationnel appelé à faire date.

Radio Luxembourg.

Un livre qui nous fournit une documentation exceptionnelle sur les erreurs tragiques de Churchill et de Roosevelt.

La Vie Française.

LA PENSEE UNIVERSELLE
4, rue Charlemagne · 75004 Paris · 887 08 21

Le Figaro, Samedi 16 Février 1985

Criminels de paix

L'EUROPE DE L'EST TRAHIE ET VENDUE
de Nicolas Baciu.
La Pensée universelle, 89 F.

La gloire ne serait-elle — tout compte réglé — qu'un malentendu transitoire, accrédité par une propagande durable ?

On pourrait l'admettre, après avoir lu le réquisitoire de Nicolas Baciu. Cet ancien avocat à la cour de Bucarest démontre, preuves à l'appui, que Roosevelt et Churchill, bien avant Yalta, avaient « vendu » l'Europe de l'Est à Staline. Ce sont les documents ultra-secrets récemment déclassifiés, découverts parmi des tonnes d'archives diplomatiques à Washington et à Londres, qui viennent étayer les fondements de son accusation.

On ne saurait reprocher à Baciu d'aboutir à de hâtives conclusions : ses internements dans une dizaine de prisons communistes lui ont laissé tout loisir de réfléchir.

A juger d'après les conséquences actuelles et probables de cette « livraison », il ne s'agit pas d'un crime ni même de millions de crimes, mais — plus gravement encore — d'une faute. Faute qui ne manque pas d'aggraver une longue préméditation, puisque Roosevelt et Churchill auraient pris la décision d'abandonner des « sphères d'influence dans les Balkans » (dont la Roumanie), en juin 1944, soit huit mois avant la conférence de Yalta.

PAR GEORGES ELGOZY

S'il est des morts qui vieillissent mal, il en est bien davantage qui se défendent encore plus mal : on peut impunément les taquiner en paix. « Je ne crois pas à la vérité historique, déclarait Georges Duhamel, je crois à la vérité légendaire. » Combien de héros légendaires restent de nos jours plus légendaires qu'ils ne furent héroïques !

Ce sont, néanmoins, les mobiles des crimes qui dénoncent les criminels. Pourquoi Roosevelt et Churchill auraient-ils, de propos délibéré, jeté l'Europe de l'Est dans les griffes de l'ours soviétique ? A mon sens, de même que le moissonneur ne regarde pas au bout du champ (comme dit Alain), l'homme d'État en guerre ne voit pas au-delà du conflit : ses morts lui bouchent l'horizon. Ainsi fut gagnée la guerre, et perdue la paix.

G. E.

mots croisés

par Roger LA FERTÉ

PROBLÈME N° 511

Ediţia germană, sub titlul *Verratenb und verkauft*, a apărut la München, în 1986, în colecţia Universitas, cu o introducere a istoricului german Dirk Bevandamm, pe care o voi da în traducere, după câteva scrisori şi articole din presa germană.

BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
DER BUNDESKANZLER

5300 Bonn, den 21. Februar 1986

Herrn
Nicolas Baciu

Mult Stimate Domnule Baciu,

Vamultumesc calduros pentru amabila Dv. scrisoare din 12 Februar 1986 si pentru cartea DV;

Voiu ceti cartea Dv. ,la prima ocazie,cu foarte mult interes.

Cu cele mai prietenesti salutari,

Helmut Kohl.

Mult Stimate Domnule Baciu,

vă mulţumesc călduros pentru amabila dumneavoastră scrisoare din 12 februarie 1986 şi pentru cartea dumneavoastră.

Voi citi cartea dumneavoastră la prima ocazie cu foarte mult interes.

Cu cele mai prieteneşti salutări,
Helmut Kohl

BUNDESPRÄSIDIALAMT

Az.: II/1 2874/86

5300 BONN 1, den 27. Februar 198(

Telefon: ... 318

Herrn
Nicolas Baciu

Mult Stimate Domnule Baciu,

A fost foarte amabil din partea Dv. de a trimite Domnului Presedinte al Republicei Federale Germane un exemplar din cartea Dv"VERRATEN UND VERKAUFT",impreuna cu scrisoarea Dv. din 12.2.86.

Domnul Presedinte m'a rugat de a va multumi calduros pentru carte,ca si pentru amabila si dedicatie facuta Dealn.

Cu cele mai amicale salutari,

pentru Dl. Presedinte:

Bayerische Staatskanzlei

A III 4 - 0107-724

München, 7.3.1986
356

Herrn
Nicolas Baciu

Mult Stimate Domnule Baciu,

Domnul Presedinte al Consiliului- Frantz Joseph Strauss- m'a insarcinat de a Va multumi calduros de ai fi trimis cartea Dv."VERRATEN UND VERKAUFT" Dar, cu toate ca aceasta carte a Dv. prezinta un mare interes istoric si politic, mai ales pentru o tara ca a noastra, care sufera inca si astazi consecintele nefastelor intelegeri dela Yalta, Domnul Presedinte inca nu a avut timp, spre marele sau regret, de a o ceti de o maniera aprofundata. Domnul Presedinte spera sa o poata face curand, si va doreste, de pe acum, cartii Dv. tot succesul pe care se il merita.

Cu cele mai calduroase saluturi.

ss Dr. Vötter
Ltd. Ministerialrat.

Autorul ţine să mulţumească public ziarului românesc *Spectator* din New York, al domnului Şerban Andronescu, pentru publicarea în traducere românească a prefeţei cărţii sale în limba germană, pe care o redă mai jos, după acest ziar.:

New York Spectator Nr. 19-20, August 1986

Ecouri la cartea lui Nicolae Baciu

Yalta si crucificarea Romaniei

După cum se știe, ediția românească (azi epuizată) a cărții Dlui Nicolae Baciu, fost avocat în Baroul de Ilfov, a fost tradusă în engleză, franceză și germană și distribuită în țările respective. Reproducem azi parte din ecourile avute în Germania, țară care suferă mai mult decât toate celelalte de pe urma acordurilor secrete de la Yalta. Autorul textului de mai jos, Dr Dirk Bavendamm, este un istoric revizionist german, autor al cărții *Roosevelts Weg zum Krieg. Amerikanische Politik 1914 bis 1939* (München, Herbig, 1983). Dr Bavendamm este traducătorul în germană al cărții Dlui Nicolae Baciu.

Mărturisesc: la prima lectură fugitivă a acestei cărți aveam rezerve. Putem noi explica plauzibil împărțirea Europei prin maladiile lui Roosevelt și Churchill, sau chiar prin acțiunea agenților comuniști care se infiltraseră, în timpul celui de-al doilea război mondial, în guvernele și administrația Marii Britanii și Statelor Unite? Eu unul nu cred.

Nicolae Baciu nu pare să cunoască lucrarea mea, *Roosevelts Weg zum Krieg (Drumul lui Roosevelt către război). Dacă ar fi cunoscut-o, el ar fi înțeles că în spatele politicei de abandonare a unei jumătăți din Europa Uniunii Sovietice se găsea un plan bine tichuit de Roosevelt cu mult înainte de începerea celui de-al doilea război mondial.*

După părerea mea, rolul pe care Roosevelt îl rezerve Uniunii Sovietice și Angliei, în calitatea lor de garante ale unei Pax Americana așa cum și-o imaginase el (la care Președintele Truman a renunțat în mod abrupt) a fost mult mai determinant pentru situația de pericol mortal ce amenință azi omenirea decât calamitățile legate de vârsta și maladiile guvernanților sau de acțiunea agenților comuniști infiltrați în administrațiile anglo-americane. Cu toate acestea, dacă am decis să traduc această carte în limba germană, am făcut-o fiindcă Nicolae Baciu stabilește un număr important de adevăruri istorice cu claritate și probe irefutabile, adevăruri de care cititorul german încă nu este conștient pe deplin. Acestea sunt următoarele:

1. Pretențiunile (obiectivele de război) ale Uniunii Sovietice în Europa erau cunoscute de Aliați încă din Ian. 1941, și anume

— împărțirea Poloniei prin încorporarea teritoriilor ei răsăritene în Uniunea Sovietică și compensarea Poloniei prin teritoriile germane din apus;

— menținerea anexărilor teritoriale făcute de Uniunea Sovietică în anii 1940 și 1941;

— împărțirea Europei în două zone de influență, una engleză și alta rusească;

— aceste pretenții au crescut pe măsură ce Stalin își-a dat seama de bunăvoința americană față de el.

2. Obiectivele de război și pace ale lui Roosevelt împărtășite de el Cardinalului Spellman încă de la începutul lunii Septembrie 1943 — deci înainte de Conferința de la Teheran — corespundeau aproape în întregime cu obiectivele de război și pace ale lui Stalin. Exista așadar un larg consens între președintele american și dictatorul sovietic cu mult înainte de conferințele ce aveau să fixeze soarta Europei.

3. Prin înțelegerile lor secrete dinaintea încheierii tratatului general de pace, de a-i asigura lui Stalin zone de influență în Europa de Răsărit și de a-i ceda teritorii, Roosevelt și Churchill sabotau politica oficială a propriilor lor țări. Pentru a-și atinge scopul, ei au recurs la tot soiul de procedee mistificatoare. Politica lor a fost antidemocratică, neomenoasă și dușmănoasă, contrarie principiului american, englez și european al dreptului popoarelor la autodeterminare.

4. Probabil că rațiunea majoră a concesiunilor acceptate de Roosevelt a fost dorința sa de a obține consimțământul lui Stalin pentru crearea, după război, a unui stat evreesc în Palestina. Este foarte probabil că prima întâlnire a celor trei mari la Teheran (în Nov. 1943) s'a datorit rolului jucat de conducătorii sionismului mondial.

5. Prin proclamarea "capitulării necondiționate" a forțelor Axei, Roosevelt și Churchill au prelungit războiul cu doi ani. Ei au împiedicat îndepărtarea lui Hitler, făcându-se astfel amândoi vinovați de moartea a milioane de oameni.

(Așa cum bine arată Dl Baciu) dacă s'ar fi permis României să-și schimbe alianțele în condiții onorabile, terminarea războiului și căderea celui de-al treilea Reich s'ar fi produs cu siguranță încă din 1943.

Nicolae Baciu se ocupă în mod deosebit de tragicele erori comise de Roosevelt și Churchill față de țara sa, România, pe baza unor documente ținute până azi la secret. Câteodată el intră în prea multe amănunte, dar aceste detalii merită să fie reținute. Fiindcă, pe lângă Polonia, România fusese și ea "garantată" de Franța și Marea Britanie, în 1939, când a început războiul. Dar Occidentul n'a mișcat un singur deget ca să apere România în 1945. Nici o mirare, așadar, că patriotul român Nicolae Baciu tună și fulgeră contra abandonării de către Occidentali a țării sale. Acuzând cu logica strânsă a unui eminent jurist politica lui Roosevelt și Churchill față de țara sa și de Europa de Răsărit, Nicolae Baciu — dacă citim bine printre rânduri — ne înfățișează nu numai tragedia Europei de Răsărit, dar și tragedia Germaniei.

Tragedia Germaniei a fost că erorile Occidentului au dus nu numai la instalarea la putere a unui Hitler, dictator sângeros, dar și la faptul că Germania, la sfârșitul războiului, s'a găsit în fața a doi dușmani, Roosevelt și Churchill care, în euforia victoriei, au fost rău inspirați, pierzând fructul victoriei și risipindu-ne viețile, ale noastre ale tuturor.

Marele merit al lui Nicolae Baciu este de a fi arătat interdependența evenimentelor istorice enumerate mai sus.

Dr Dirk Bavendamm

Scrisoare de la Cancelarul Germaniei Federale:

Mult stimate Domnule Baciu, Vă mulțumesc călduros pentru amabila Dvs scrisoare din 12 Feb. 1986 și pentru carte. O voi citi la prima ocazie cu foarte mult interes. Cu cele mai prietenești salutări,

Helmuth Kohl

ISSN 0344-3418 9. (80.) Jahrgang, Heft 2/86

Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde

Herausgegeben
vom Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde
Schriftleitung Harald Zimmermann

1986 Böhlau Verlag Köln Wien

Nicolas Baciu, Verraten und verkauft. Die tragischen Fehler Churchills und Roosevelts in Osteuropa. Übersetzt und bearbeitet von Dirk Bavendamm. München: Universitas Verlag, 1986. 331 S.

Der Verfasser N. Baciu, ein rumänischer Rechtsanwalt, dem 1948 die Flucht in den Westen gelang, geht in seinem Buch mit dem Präsidenten der Vereinigten Staaten Roosevelt und dem britischen Premier Churchill hart ins Gericht und macht sie persönlich dafür verantwortlich, daß Osteuropa so leicht eine Beute des sowjetischen Imperialismus wurde. Er stützt sich dabei zum Teil auf geheime Dokumente, die erst in letzter Zeit zugänglich geworden sind. Baciu beweist, wobei er Rumänien als typisches Beispiel gibt, daß die Sowjetisierung der osteuropäischen Länder sich nicht bloß als Folge ihrer Besetzung durch die Rote Armee vollzogen hat, sondern auch ein Ergebnis der Konzessionsbereitschaft von Roosevelt und Churchill ist. Auch wenn man nicht allen Aussagen Bacius zustimmt, kann man allgemein dennoch seine Beweisführung akzeptieren.

Für Rumänien erwies sich jedenfalls die Haltung der beiden Staatsmänner als verhängnisvoll. Nachdem sie sich bereits 1943 mit Stalin einverstanden erklärt hatten, die Welt in Einflußsphären einzuteilen, wobei der Sowjetunion Osteuropa zugesprochen wurde, einigten sie sich im Mai und Juni 1944 darauf, den Sowjets die Kontrolle über Rumänien zu überlassen als Gegenleistung für das Einverständnis des Kremls, die Vorherrschaft Großbritanniens in Griechenland zu akzeptieren. Damit war das Schicksal Rumäniens besiegelt. Davon wußten natürlich weder die rumänische Regierung noch die Opposition und die Emissäre, die in

ihrem Namen in neutralen Staaten Waffenstillstandsverhandlungen führten. Darin offenbart sich die Tragik ihrer Bemühungen. Sie setzten nämlich auf die Hilfe und Garantie der USA und Englands, um nicht einer bedingungslosen Kapitulation gegenüber der Sowjetunion ausgeliefert zu sein. Lange Zeit hoffte man auf die Landung der Engländer und Amerikaner auf dem Balkan, dabei war Rumänien von den Regierungen der USA und Großbritanniens längst abgeschrieben.

Im Lichte von Bacius Darstellung erscheint der Staatsstreich vom 23. August 1944 in einem neuen Licht. Der Verfasser glaubt aufgrund der von ihm entdeckten Dokumente und der Neuauswertung älterer Zeugnisse beweisen zu können, daß Antonescu bereits am 22. August dem Abschluß eines Waffenstillstands mit den Alliierten auf dem Wege über die türkische Gesandtschaft in Bukarest und die türkische Regierung in Ankara zugestimmt hatte. Darüber soll er sogar den deutschen Gesandten Clodius mit der Absicht informiert haben, den deutschen Truppen eine Ab- und Rückzugsfrist von zwei Wochen zu gewähren. Während der Audienz Antonescus bei König Michael I. am 23. August, über deren Verlauf es verschiedene Versionen gibt, soll folglich, nach Baciu, der Abschluß eines Waffenstillstands gar nicht mehr zur Debatte gestanden haben. Während aber Antonescu die Antwort der Alliierten abwarten wollte, entschloß sich der Kreis um den König zum sofortigen Handeln; man wollte anscheinend einem Eingreifen der Deutschen zuvorkommen. Da Antonescu auf seinem Plan beharrt haben soll, ordnete der König seine Verhaftung an und ernannte eine neue Regierung.

Dieser Putsch kam auch für die Oppositionskräfte unerwartet, denn man hatte damit frühestens am 26. August gerechnet. Baciu wertet das Vorgehen des Königs als verhängnisvoll, denn es lieferte Rumänien der Sowjetunion aus, noch bevor ein Waffenstillstandsvertrag unter Dach und Fach war. Da Rumänien aufgrund seiner politischen und militärischen Bedeutung Dreh- und Angelpunkt der gesamten südosteuropäischen Front und die rumänische Armee noch stark genug war, um den Russen erbitterten Widerstand zu leisten, wäre man in Moskau bereit gewesen, den Bruch Rumäniens mit Deutschland entsprechend zu honorieren. Das beweisen, so Baciu, die sowjetischen Waffenstillstandsangebote von Stockholm an Marschall Antonescu, mit dem sie zu verhandeln bereit waren. Durch den Putsch vom 23. August wurde jedoch Rumänien den Russen ohne Gegenleistung, gewissermaßen »auf dem silbernen Tablett serviert«. Die Sowjetunion beeilte sich nun nicht mehr, einen Waffenstillstand abzuschließen. Erst nachdem sie kampflos fast das ganze Land besetzt hatte, empfing sie am 12. September 1944 die rumänische Delegation zur bedingungslosen Anerkennung der neuen und ungünstigeren Waffenstillstandsbedingungen. Nachdem auf der Konferenz von Moskau im Oktober 1944 Churchill dem Diktator im Kreml 90 Prozent des Einflusses in Rumänien zugesagt hatte, war die Sowjetisierung nicht mehr aufzuhalten. Im Namen der Alliierten schalteten und walteten die Sowjets nach Gutdünken in Rumänien. Baciu zeigt gleichzeitig, welch traurige Figur die Briten und Amerikaner dabei abgegeben haben und wie sich ihre Diplomaten und maßgebenden Politiker damals bemüht haben, die Öffentlichkeit über ihr Versagen und darüber zu täuschen, was sich im Osten Europas abspielte. Ihre seltenen Proteste waren ohne Nachdruck und darum wirkungslos.

Zu den Gewaltakten der Sowjets gehört auch die Deportation der arbeitsfähigen Deutschen aus Rumänien zu Zwangsarbeit in die UdSSR. Baciu erwähnt zwar die Deportation von

72.000 »Rumänen deutscher Abstammung« (richtig rumänische Staatsbürger deutscher Volkszugehörigkeit), geht aber leider nicht näher darauf ein.

Das Buch enthält viele beachtenswerte Informationen. Es liest sich allerdings äußerst schwer, da ihm ein straffer, übersichtlicher Aufbau fehlt und die kritische Auswertung des umfangreichen Faktenmaterials zum Teil gar nicht unternommen wird oder unklar bleibt. Man empfindet zudem eine Reihe von patriotischen Einschüben peinlich, so, wenn Baciu die legendäre Tapferkeit des moldauischen Fürsten Stefan d. Gr. sowie andere Heldentaten aus der rumänischen Geschichte beschwört oder das Recht Rumäniens auf Bessarabien und Siebenbürgen mit der 4000jährigen rumänischen Kontinuität legitimiert und sich erbost zeigt, daß die amerikanischen und britischen Staatsmänner darüber nicht im Bilde waren.

Michael Kroner, Oberasbach

Churchill und Roosevelt – Schmiede des „Eisernen Vorhangs"

Nicolae Baciu: Verraten und verkauft. Die tragischen Fehler Churchills und Roosevelts in Osteuropa. Übersetzung und Bearbeitung von Dirk Bavendamm nach der amerikanischen Ausgabe „Sellout to Stalin" (Ausverkauf an Stalin). Die französische Orgiginalausgabe hatte den Titel „L' Europe de l'Est trahie et vendue" (Osteuropa verraten und verkauft). Universitas Verlag München, 1986, 332 Seiten, Preis: DM 38.

Der Autor ist Rumäne und war Rechtsanwalt in Bukarest bis zu seiner Verhaftung durch die Kommunisten. Im September 1948 gelang ihm die Flucht nach Jugoslawien, wo er wieder mehrere Gefängnisse kennenlernte. Er flüchtete abermals, diesmal nach Österreich, endlich in die Freiheit. In Paris schrieb er sein erstes Buch „Aus den Kerkern der Anna Pauker [illegible]". Es wurde in Pariser „Le Monde" und in der „Gazette de Lausanne" in Fortsetzungen veröffentlicht. [illegible] 1950 arbeitete Baciu sowohl für den BBC in London als auch für „Radio Free Europe" in New York, wo er rumänische Programme gestaltete. In die westlichen Presse erschienen viele Artikel von ihm, in denen er immer wieder vor dem sowjetischen Imperialismus und dem internationalen Kommunismus warnte und nachdrücklich Maßnahmen gegen die furchtbaren Ergebnisse der Konferenzen von Teheran, Jalta und Potsdam forderte. [illegible] in den USA lebt, steht er treu und unerschütterlich zur rumänischen Nation. Er schreibt laufend für die rumänische Exilpresse.

In der Einführung seines Buches erwähnt der Autor, daß er noch 1950 – wie viele andere – glaubte, die SU habe nur durch Anwendung von militärischer Gewalt [illegible] gemacht und den guten Glauben der Amerikaner und Briten [illegible], d. h. gegen den Willen von Roosevelt und Churchill auf der Atlantik-Charta und der Erklärung von Jalta über das befreite Europa herumgetrampelt. Im Verlaufe der Zeit habe er aber umfangreiche Nachforschungen angestellt und sei aufgrund geheimer Dokumente, die nach und nach veröffentlicht worden sind, [illegible] aufgrund von Memoiren (z. B. die des Kardinals Spellman) auf die Wahrheit gestoßen, daß Osteuropa freiwillig und bewußt der SU überlassen wurde. Die Urheber dieser Fehlentscheidung seien Churchill und Roosevelt. Der Letztere sei geradezu fasziniert gewesen von Stalin und habe ihm blind vertraut im Gegensatz zu seinem [illegible] Außenminister Cordell Hull, den er oft ausmanövrieren und vor fait-accomplis stellen mußte. Churchill und Roosevelt seien die eigentlichen Schmiede des Eisernen Vorhangs, sie seien dafür verantwortlich, wenn sich die Menschheit – z. B. zur Zeit des Korea-Krieges und der Berlin-Krise – am Rande eines Dritten Weltkrieges befunden hat und vielleicht [illegible] wieder befinden wird. Baciu beschuldigt Roosevelt [illegible] dessen, daß die Alliierten auf einer bedingungslosen Kapitulation Deutschlands, Japans und deren Bundesgenossen bestanden, dadurch den Krieg [illegible] um 2 Jahre verlängert und die Zahl der Gefallenen um mehrere Millionen vermehrt haben.

Das [illegible] Volk dagegen können für den Ausverkauf Osteuropas an Stalin nicht verantwortlich gemacht werden, weil sie von den erwähnten Staatsmännern betrogen wurden und von deren geheimen Abkommen, ebenso wie auch ihre Volksvertretungen, keine Kenntnis erhalten und ihnen daher weder zustimmen noch sie ablehnen konnten. Nach außenhin wurde von Roosevelt und Churchill die Festsetzung von Einflußsphären immer verworfen. Heimlich jedoch wurde Stalin ganz Osteuropa geradezu aufgedrängt. Großbritannien sollte nur Griechenland, Westeuropa und Afrika vorbehalten bleiben. Die USA behielten sich die Neue Welt, Japan und die Philippinen vor. Sogar China und andere Teile Asiens (z. B. Vietnam) wurden dem Kommunismus preisgegeben.

Absurd findet der Autor, daß Roosevelt und Churchill Polen nicht nur in die Einflußsphäre der SU gelangen ließen, sondern daß sie auch den Teil bis zur Curzonlinie, den ihr schon Hitler abtrat, behalten durfte, obwohl England doch Hitler wegen viel Geringerem, der Rückforderung der vor 1918 deutschen Stadt Danzig und einer Straße durch den „Korridor", den Krieg erklärt hatte.

Es ist verständlich, daß Baciu das Schicksal Rumäniens besonders nahe geht. Ein großer Teil seines Buches handelt davon. Es werden alle Vorstufen des Staatsstreiches vom 23. 8. 1944 in Bukarest im einzelnen [illegible] hat schon im Herbst 1943 Marschall Antonescu in Stockholm vom dortigen rumänischen Gesandten, Frederik Nano, mit russischen Diplomaten führen. Parallele Verhandlungen wurden in Madrid mit den Amerikanern geführt. Seit März 1944 verhandelte Prinz Barbu Stirbey in Kairo mit allen drei Alliierten.

Der Marschall, der den Zeitpunkt für gekommen hielt, bat um eine Audienz beim König, um ihn über den [illegible] Waffenstillstand zu informieren. Die Audienz wurde ihm für den 23. 8. 1944 um 16 Uhr gewährt. Als er ohne Leibwache und nur in Begleitung von Mihai Antonescu beim König erschien, wurde er im Verlauf der Audienz von der Palastwache verhaftet. Beide Antonescus [illegible] vor ihrem Prozeß im Jahre 1946 auf. Sie brachten die ganze Zeit in Moskauer Gefängnissen zu. König Michael I. ernannte am 24. 8. 1944 General Sănătescu zum [illegible] der Nationalen Einheit. Schon am Abend vorher hatte der König in einer Rundfunkansprache das Ende des Kriegszustandes mit Großbritannien und Amerika verkündet und das Volk und seine Armee aufgefordert, die Soldaten der SU mit Vertrauen zu empfangen. Die Alliierten hätten Rumäniens Unabhängigkeit und die Nichteinmischung in dessen innere Angelegenheiten zugesichert.

Das Ergebnis dieser Proklamation war verheerend und für das Volk, das in [illegible]. Churchill [illegible] auf [illegible]. Die rumänischen Truppen stellten ihren Widerstand gegen die [illegible] Armee ein, wurden entwaffnet, gefangengenommen und nach Rußland geschickt. Auch ein Abkommen vom 24. 8. 1944 [illegible] deutschen General Gerstenberg [illegible] die Räumung Rumäniens durch die Wehrmacht wurde nicht eingehalten. [illegible] griffen die Deutschen Bukarest an und ließen die Stadt bombardieren, [illegible].

Baciu [illegible] Marschall Antonescu [illegible] Alliierten mit [illegible] für das rumänische [illegible] durchführen hätte können als der König und seine Kamarilla. [illegible] Verbot Finnland und Marschall Mannerheim [illegible] bedingungslose Kapitulation Rumäniens am [illegible] 1944 in Moskau, der Zusammenbruch gesamten Balkans. Nicht nur Bulgarien, Jugoslawien und Ungarn, sondern die Tschechoslowakei und [illegible] Deutschlands wurde der SU auf dem [illegible] Tablett serviert.

Das Buch enthält noch viele andere interessante [illegible] die gegen Willen des Königs von Wyschinski erzwungene Einsetzung der Regierung Groza (6. 3. 1945), die Anerkennung dieser Regierung durch Großbritannien und die USA (Februar 1946), die Unterzeichnung des Friedensvertrages in Paris (27. 1. 1947), die Auflösung der Nationalen Bauernpartei (2[illegible] 1947) und die Abdankung des Königs Michael I. (30. 12. 1947). Abschließend [illegible] über das durchaus lesenswerte Buch [illegible] erwähnt, daß der Autor als rumänischer [illegible] trotz des gewiß sehr bedauernswerten Schicksal Groß-Rumäniens, wie es [illegible] dem Ersten Weltkrieg als Bundesgenosse der West-Alliierten hervorging, [illegible] und England, Frankreich und den [illegible] Verrat an Osteuropa vorwirft, aber [illegible] ner Silbe auf das Schicksal der ung[illegible] schen oder gar der donauschwäbischen und siebenbürgisch-sächsischen Minderheiten eingeht.

Im Vorwort wird vom Übersetzer [illegible] Auffassung Bacius als falsch bezeichnet, daß Churchills und Roosevelts Fehlentscheidungen zum Teil auf deren Senilität und Krankheit, sowie z. T. auf kommunistische Wühlarbeit in England und USA zurückzuführen wären. Nach ihm gehörte die Preisgabe halb Europas an die SU zu einem wohlüberlegten Weltfriedensplan Roosevelts, der Pax Americana also.

Dr. Josef M[illegible]

Capitolul 37

„DES GEÔLES D'ANA PAUKER AUX PRISONS DE TITO"

Ajuns în sfârşit, după zece puşcării comuniste, la Paris, autorul a ţinut să denunţe Lumi Libere tragedia neamului său, neamul românesc. Trăind într-o cameră studenţească, mâncând o dată pe zi la cantina universitară (s-a înscris ca să poată mânca, la doctorat la Sorbona), a găsit curajul şi energia de a scrie această carte. Publicată aproape în intregime de ziarul *Le Monde* şi de *Gazette de Lausanne*, cartea a obţinut în 1951 premîul Silvio Pellico, împărţit între el şi Henry Beraud. Era o cinste ce se adresa României prin simpatia şi interesul pe care presa fraceză a arătat-o acestei cărţi.

Iată câteva din reacţiile la această primă carte:

Le grand succèss de l'année

DES GEÔLES D'ANA PAUKER
AUX PRISONS DE TITO

par NICOLAS BACIU
Ancien avocat à la Cour de Bucarest

LE GRAND PRIX «SILVIO PELLICO» 1951

A l'heure où l'Occident s'interroge avec angoise sur l'éventualité d'une invasion soviétique, ce livre vient apporter la lumière d'un authentique et dramatique témoignage sur ce que signifierait une telle invasion au cas où elle se produirait.

C'est une fresque des événements vécus par la Roumanie depuis les premiers jours de l'occupation russe en 1944 jusqu'audjourd'hui, de l'extermination physique et morale qui fit subir le régime communiste à une société habituée à vivre et à penser librement.

A travers l'émouvant récit de l'évasion de l'auteur, ce livre est avant tout un document, mais un document à la fois terrible et angoissant.

Le livre contemporain. Paris

«Ce livre a obtenu ex aequo le prix Sylvio Pellico. Récompense méritée. Dans l'avant-propos, l'auteur avertir qu'il n'a pas de prétention d'écrivain mais un souci de témoin oculaire. Il dépose, pour son compte, devant l'histoire. Contribution poignante et simple. C'est un S. O. S. à la suite des étapes progressives de l'asservissement du peuple roumain et des liquidations sommaires qui s'ensuivirent tragiquement.»

Le Matin, du 20 juillet 1951

«Le livre de Nicolas Baciu, malgré l'intensité et la sincérité des faits qui y sont relatés, n'est cependant pas qu'un simple document. C'est aussi - nos lecteur s'en souviennent - un appel de détresse lancé par tous ceux qui, derrière le rideau de fer, se voient voués à une exterminaton certaine. C'est également un avertissement donné par un honnête homme au monde resté libre.»

Le Monde du 10 août 1951

«N'ayant pas été écrit pour faire oeuvre littéraire, ce livre réussit de ce fait non seulement à informer le lecteur mais encore à l'émouvoir. Ces pages, j'en suis sûr, seront lues plus tard à titre documentaire, lorsque les souffrances de l'exil feront-elles aussi partie du domaine de l'histoire. L'humanité suveraine des prisons communistes est de nos jours chose connue de tous, mais le lecteur apprendra par ce livre à connaître aussi le sadisme mesquin et bizarre des hommes de main du régime et le plaisir qu'ils trouvent à torturer leurs compatriotes jusqu'à la mort...»

Radio Londres - B. B. C.
emisiunea din 2 aprilie 1951

«Journal d'une route infernale, qui fourmille de ces faits divers qui atteignent himblement à l'épique... C'est une bouteille jetée à la mer d'une de ces espèces destinées à dispraître comme l'homme du Néanderthal: l'Homme Occidental...»

Paroles Françaises, du 26 mai 1951

«Ce témoignage est une fresque de souffrances que sont en train de vivre la plupart des Roumains; ceux qui refusent de mourir ou de s'avilir; ceux qui se trouvent aujourd'hui enchaînés par la dictature impérialiste soviétique. Pour les himmes qui ne connaissent pas ce qui se passe derrière le rideau de fer, „Des Geôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito" constitue un document d'information fort émouvant.»

Union Française, du 24 mai 1951

«L'auteur, avocat roumain évadé de la zone satellite, fait un récit particulièrement dramatique de l'épuration permanente qui a ravagé son pays depuis l'instauration de la dictature d'Ana Pauker.»

L'Homme Libre, du 15 juin 1951

«Un témoignage vécu: „Des Geôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito". Un des avocats les plus connus de Bucarest vient d'apporter un authentique témoignage sur la terreur policière que fait régner le régime communiste dans son pays et les méthodes en usage dans la „démocratie de Tito".»

L'Observateur Catholique, 26. 4. 1951

— «... Son histoire dramatique qui rejoint celle de tant d'autres vaut d'être lue et méditée par tous ceux qui ont encore le goût de la liberté.»

L'Aurore, 20. 4. 1951

«Les souvenirs que l'auteur rapporte dans ce livre qui vient d'obtenir le prix Silvio Pellico sont d'un grand intérêt. Dans le cadre reportage précis, nous sommes en possession d'un document qui est plein d'enseignements sur le mécanisme judiciaire des démocraties populaires... Grâce à Nicolas Baciu, qui a su conserver unei parfaite objectivité, l'atmosphère qui régnait en Roumanie et en Yougoslavie au lendemain de la guerre est évoquée en quelques scènes très caractéristique.»

Nouvelles Littéraires, du 28 juin 1951

«... *„l'âge des prisons"*... Nicolas Baciu ne se donne pas pour un écrivain, mais pour un témoin oculaire apportant sa

déposition écrite à l'Histoire. Peut-être est-il trop modeste. „Des Geôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito“ atteste, en effet, un art indiscutable du récit et le don de mettre en relief des «choses vues et bien vues.»

Le parisien libéré, du 24 avril 1951

«Pour ce livre vigoureux, qui respire l'objectvité malgré son allure de réquisitoire, Nicolas Baciu a obtenu le prix *Silvio Pellico*. L'auteur raconte ses souvenirs. Ils sont mouvementés...»

L'Ecce-Libérté, du 9 juillet 1951

«Ce livre vient d'obtenir le prix Silvio Pellico. Il le méritait. [...] Cette déposition, pognante à force de simplicité, nous rapporte les étapes progressives de l'asservissement du peulpe roumain et les liquidations sommaires qui s'en suivirent. C'est un S. O. S. pathétique que toute âme libre ne peut entendre sans frémir. Nicolas Baciu nous transmet l'immense plainte d'un peuple prisonnier qui désespère. Reprenons-nous enfin... à moins que nous aussi nous n'attendions notre tour?...»

Opera, du 11 juillet 1951

«... „Des Geôles d'Ana Pauker aux prisons de Tito“ est une étude passionante, mais aussi un document authentique et un cri d'alarme et de désespoir lancé à tous ceux qui ont la candeur de croire qu'en Occident le communisme pourrait être différent de ce quil est dans les pays satellites. Il est rédigé dans un style direct, sincère et sobre, sans artifices ni parti pris. En montrant les changements intervenus dans sa propre vie, l'auteur a réussi à nous donner une idée des terribles modifications apportées à la vie du peuple roumain tout entier.»

L'Aliance, du 23 juin 1951

«Le public occidental, on le voit, s'est vite lassé de lire des documents et récits relatifs au régime de terreur qui sévit derrière le rideau de fer. Il faut espèrer toutefois que l'ouvrage de N. Baciu connaîtra une large diffusion, car il donne une idée particulièrement suggesuve des conditions de vie et de mort dans les dictatures qui portent le nom curieux de

„démocraties populaires". C'est un récit écrit d'une plume alerte par un homme qui ne prétend pas faire oeuvres littéraire, mais simplement ajouter son témoignage à tous ceux qui accusent d'une manière accablante le système policier qui, chez les soviéts et leurs satellites, fait de la vie un enfer.»

La Tribune de Genève, du 21 avril 1951

DES GEOLES ROUMAINES AUX PRISONS DE TITO

PAR NICOLAS BACIU

L'évasion

Vers la liberté à travers deux fleuves à la nage

Le passage du Danube

Gazette de Lausanne

HISTOIRE D'UNE EVASION

Vers la liberté à travers deux fleuves à la nage

- Une libération inattendue
- Périlleux passage du Danube
- Nouvelles prisons

Cuprins